13
1 I
11

# DECISIONVM CVRIAE ARCHIEPISCOPALIS NEAPOLITANAE.

In quibus praxis rerum Ciuilium, Criminalium, & Ecclesiasticarum in eadem Curia tractatarum dilucidè continetur.

## PARS SECVNDA.

OPVS OMNIBVS CVRIIS, PRÆLATIS, OFFICIALIBVS, & Iudicibus Ecclesiasticis, Causarum patronis, cæterisq; in vtroque foro versantibus vtilissimum.

*Nunc primum in lucem editum, & multis ab hinc annis desideratum.*

AVCTORE

IO. ALOYSIO RICCIO

VIRO PATRITIO ET CANONICO NEAPOLITANO, ac vno ex Consultoribus eiusdem Curiæ.

*Accessere duo Indices locupletissimi, quorum primus Argumenta Decisionum, alter res notatu dignas facillimè demonstrat.*

SVPERIORVM PERMISSV, ET PRIVILEGIO REGIO.

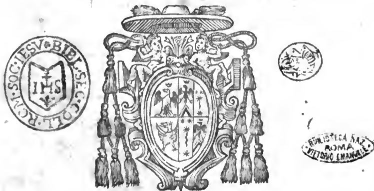


NEAPOLI, Apud Scipionem Boninum. M.DC.XIX.

Sumptibus Lazari Scorigij, Bibliopolæ Neapol.

ILLVSTRISS. AC REVERENDISS. DOMINO

# D. PETRO CAMPOREO
## S. R. E. CARDINALI
### AMPLISSIMO.

IO. ALOYSIVS RICCIVS CANONICVS NEAP. F.

Lexander ille Magnus, cùm celeberrimum Achillis incidiſſet in tumulum, te, inquit, fortunatum, qui adeo præclaram nactus es tubam, quæ te poſteritati omni immortalem prorſus aſſeruit. Easdē ferè voces, Cardinalis Illuſtriſsime, ſubaudire mihi licebit quam ſæpiſsime, cùm quis hoc meum qualecunq; manu teret opus te, ille inquiet feliciſsimum, qui tàm egregium nactus es operis tui patronum, ſub cuius vmbra viriditatē nominis tui, vel ipſo ſeneſcente, ac marceſcente orbe terrarum nunquam ſis amiſſurus. tantum confert ad res immortalitate donandas vel ſolius auctoritas Nominis. Et quidem Ampliſsime Campore, quis opus meum videbit, nec inuidebitur? quis aſpiciet nec ſuſpiciet? quis nomen in eo tuum ſpectabit, & quaſi numen non venerabitur? hoc vnum me vetuſtatis telis reddet impenetrabilem: hoc firmiſsimus mihi Clypeus erit contra temporis arma validiſsima. denique cum cætera omnia ætas abolere parauerit, te preſide, illam cum ea gratiam inibo, qua ſoſpes è communi euadam excidio, velut alter Æneas ex Iliacis ruinis, atq; procellis. Etenim ſi Demetrius ille interminatum Rhodijs condonauit incendium, eo quod apud eos Protegenis opus inſigne Ialyſi inſula ſimulachrum reperiſſet. quanto magis tuum operi meo nomen proderit contra ſæuientis, & cuncta vertentis æuī furores; contra demolientis, & omnia immutantis ætatis impetus, atque ſucceſſus cum mutabit orbis, cùm diſſolue-

tur ordo rerum cum dehiſcet tellus, ſatiſcent Tartara, viuam ipſe in meo opere tuo munere, digniſsime Petre, & in rerum vniuerſarum motu, atq; mutatione immotus, immutatuſq; perſiſtam. Nimirum ita mihi pollicetur, benigniſsima poteſtas tua, tui nominis admiranda maieſtas. Sola voce Marius lictores exterruit, cum illos in ſuum interitum vidiſſet accinctos. Tu ſolo nomine omnes à me propulſabis contumelias, omnes repelles iniurias, quas inferre parauerint aduerſarij: non enim pro me ſtabis contra temporis tantam violentiam, ſed etiam contra maleuolorum perfidiam ſi quis nomē proprium homeromaſtix dente liuido me lacerare præſumet, non audebit certe cum tuo me ſub patrocinio receptum viderit; ſic quātumcunq; deliquerit inſcitia ingenij mei, Patroni compenſabit auctoritas, & quidquid male ſcribendo peccauerit calamus, optimi propugnatoris reſarciet dignitas. Hac igitur ſpe fretus humanitatis tuæ, qua nunquam fraudari me poſſe confido; en alteram operis mei partem; tibi (Illuſtriſsime) addico; tu grati animi officium ne dedignare, meq; in tuam fidem receptum tuere, atque defende.

# INDEX ARGVMENTORVM DECISIONVM.



§ 3 Causa

Lace-

à iu-

Q



R

Te-

F I N I S.

---

***Addenda.***

Fol. 15. dec. 16. n. 5. adde, quando tamen non exceditur modus in defensione.
Fol. 18. dec. 19. adde in fine, Curia tamen Archiepiscopalis, attenta qualitate delictorum, aliquando recessit ab huiusmodi determinatione.
Fol. 33. dec. 35. adde in fine, potest tamen excommunicari.
Fol. 89. dec. 90. in fine adde, cæterum fuit declaratus irregularis.
Fol. 135. n. 5. lin. 28. dele, contra naturam, & pone sodomiticum.
Lin. 31. fol. eod. dele, contra naturam, & pone sodomiæ.
Fol. 246. dec. 258. in summario, dele Protector, & adde Conseruator.
Fol. 206. dec. 219. lin. 10. vero, adde non.
Fol. 225. dec. 237. n. 9. intellige iunctis adminiculis, & dummodo dicta stuprata fuerit torta, nisi fuisset illata vis.

# DECISIONVM CVRIAE ARCHIEPISCOPAL. NEAP.

## Et rerum in eadem Curia discussarum.

AVCTORE IOAN. ALOYSIO RICCIO CANONICO, ET PATRITIO Neapolitano.

### *SVMMARIVM.*

1 *Matrimonium contractum à furioso est nullum.*
2 *Furor probatur, si testes deponunt de pluribus actibus furoris, & de publica voce, & fama.*
3 *Furor de præsenti, præsumitur in futurum ducare.*
4 *Actus gestus à furioso præsumitur factus tempore furoris.*
5 *Non valet, testamentum furiosi non habentis lucida interualla, etiam, si bene testatus fuerit.*

### Ad effectum separationis Thori quomodo probetur furor.

### DECIS. I.

1 Absolutissimum est, axioma in
iure, matrimonium contra-
ctum à furioso esse nullum
cap. dilectus de sponsal. cap.
neque furiosus 32. quæst. 7.
Enriquez in summa Theo-
logiæ moralis lib. 11. cap. 4.
§. 3. Thesar. fori ecclesiæ cap. 2. par. 2. num.
99. Couar. de sponsal. par. 2. num. 5. & 8. The-
saur. in decis. 130. Maceratens. in decis. 43. &
Iuxta hanc opinionem fuisse in Rota decisum
testatur Seraph. decis. 228. & ad hoc faciunt
quæ latissimè scripsit Ias. in l. patre furioso in
3. col. ff. de his qui sunt sui, vel alieni iuris, fu-
riosus enim quidquid agit ignorat l. in nego-
tiis ff. de reg. iur. l. si quis alicui ff. de Acquiren-
da hæred. Alciat responso 20. nu. 5. tom. 1. lib.
4. Crotus cons. 5. nu. 23. vbi ampliat procede-
re, etiam si ad pias causas disponeret, late alia
similia adducit Ioseph. Ludouic. in dec. Perus.
1. n. 12. & sequent.
2 Dubitatio tamen orta est quomodo probe-
tur furor ad effectum separationis thori, &
vnus ex dominis dicebat probandum esse, spe-
cificando plures actus, ac signa exteriora furo-
ris, ex quibus probari furorem voluerunt Co-
uar. d. cap. 2. nu. 6. Alex. de Neuo in cons. 38
num. 5. Paris. cons. 87. nu. 4. vol. 3. Barbat. cons.
59. col. 6. vol. 2. Soccin. cons. 42. num. 2. & in
cons. 61. nu. 13. vol. 1. Granat. cons. 18. num. 8.
Farinac. de pœnis temperandis quæst. 94. latis-
simè Mascard. de probat. conclus. 502. vol. 2. &
magis in specie Rota Romana in decis. 107. &
in decis. 134. par. 2. Rota Macerat. decis. 43.
Gamma in decis. 100. imò si testes qui depo-
suerunt de furore, attestaretur de publica vo-
ce, & fama, ex hoc pariter probatur furor, licet
testes sint singulares Paris. in cons. 87. nu. 7. &
Rota diuers. in decis. 107. nu. 12. & his etiam
3 accedit, quod furor de præsenti præsumitur
in futurum durare Paris. d. cons. 87. nu. 12. Co-
uar. in d. cap. 2. nu. 6. Farinac. in d. quæst. 94. nu.
52. cum sequent. Rota Romana in d. dec. 106.
4 nu. 26. & actus gestus à furioso præsumitur in
dubio factus tempore furoris, quamuis haberet
dilucida interualla, vt post alios firmauit Paris.
in citato cons. 167. nu. 13. cum sequent. post
Bar. in tract. de testibus §. opposita nu. 98. & ex
notatis per Ias. in d. l. patre furioso ff. de his qui
sunt sui, vel alieni iuris, & in cap. fin. de succes.
ab intestato, & hinc euenit quod furiosus non
5 habens dilucida interualla, etiam quod ritè te-
status fuerit, eius testamentum non valet,
imò etiam si habeat dilucida interualla, nisi
in specie probetur quod tempore celebrati
actus erat sanæ mentis, gesta similiter non va-
lent, Bar. in §. item furiosi institut. quibus non
est permissum facere testamentum quem sequi-
tur Ias. in l. furiosum in 3. limit. l. qui testam. fa
cere poss. Alex. cons. 86. lib. 2. Corn. cons. 96.
col. ante penult. & col. penult. Maranta in re-
petit. l. 10. potest nu. 127. ff. de acquirenda hæ-
reditate, vbi probat multa quomodo probetur
furor fuit tandem prouisum, ac decretum per-
sonam esse exibendam ad finem percipiendi, si
signa furoris ostenderet.

### An Clericus Concubinarius possit cogi ad abiurandam concubinam.

### DECIS. II.

### *SVMMARIVM.*

1 *Clericus concubinarius non est cogendus ad abiurandam concubinam.*
2 *Prelatus non debet clericum suum cogere ad concubinam abiurandam, sed si eam nollet*

*dimittere posset cum excommunicare.*
3 *Durum est assueta relinquere.*
4 *Iuramentum non est deferendum illi, contra quem vehementer præsumitur de transgressione.*
5 *Deferens iuramentum illis, contra quos vehementer præsumitur de transgressione peccat.*
6 *In iuramento calūniæ debet amitti clausula de non petendis dilationibus frustatorijs.*
7 *Iuuenibus non iniugitur solemnis penitentia.*

1 CIrca istum articulum insurrexit decisio,
non potuisse clericum concubinarium
cogi ad abiurandam concubinā, vt probat tex.
expressus in c. clericos de cohab. cler. & c. habe
tur, quod vbi nō debet Prælatus clericū cogere
2 ad concubinam abiurandam, sed eam nolen-
tem dimittere, potest excommunicare, Bal. in
cons. 123. vol. 1. Cach. cons. 53. num. 5. & se-
quent. Scader. cons. 90. num. 3. Enriquez cons.
60. & ratio est, quod non debet compelli ad
abiurandam concubinā, hoc est ad renuncian-
dum cum iuramento de non redeundo, quia
3 de facili posset sequi periurium, cum durum
sit assueta relinquere cap. quorundam 34. di-
stinct. & cap. fin. 28. quæst. 6. & iuramentum
4 non est deferendum illi contra quem vehe-
menter præsumitur de transgressione cap. ex
tuarum vbi Panor. & reliqui, qui clerici, vel
vouentes Felin. in cap. querelam nu. 7. de iure
iurando Raudens. cons. 90. n. 3. & facit tex. in
cap. ita ergo 27. quæst. 1. vbi non est iniungen-
dum alicui per iuramentum, quod verisimile
est quod non debeat illud obseruare, quare
5 deferens iuramentum præfatis personis pec-
cat ex causa interitus animæ illorum, cap. il-
lic, & ibi glosa 22. quæst. 5. Rubeus cons. 23.
Azeued. cons. 80. Guttier. cons. 29. vnde Spec.
in tit. de iuram. cal. in principio voluit quod
6 in iuramento calumniæ debet omitti clausula
illa de non petendis dilationibus frustratorijs,
quoniam rarò contingeret, vt litigantes non
essent periuri, sequitur Abb. in cap. 1. col. 4. de
iuram. calun. Felin. in cap. 1. in principio de
offic. ordin. & in cons. 23. nu. 4. & quod iura-
mentum non debeat de ferri, ei, qui verisimili-
ter esset deieraturus tradit optimè Bal. per il-
lū tex. in l. ambiguitate C. de indicta vid. tol. &
in cons. 23. col 1.. Ioan. Andreas in c. relatū, ne
clerici, vel monaci, Seraph. de iur. q. 35. & fa-
cit tex. in cap. ex tenore de sententia excom-
municationis, & hinc Panor. in cap. cler. de
cler. non resident in principio dicit pulchrum
verbum contra eos, qui in iudicio dicunt iuret
aduersarius, & bibat sibi hoc iuramentum, eò
7 qoud tunc præsumatur de transgressione, &
ob hanc causam iuuenibus non iniugitur so-
lemnis pœnitentia cap. penitentes 50. distint.
& glo. in cit. cap. clericos.

*SVMMARIVM.*

1 *TEstis dictum in aliqua sui parte falsum, in reliquis falsum præsumitur.*
2 *Attestationis fundamentum dicitur esse ipsa fides, quæ est indiuidua, & ex periurio violatur.*
3 *Testis falsitas in vno articulo arguit falsitatem in cæteris attestationibus aliorum capitulorum.*
4 *Testis falsitas in modico, etiam arguit falsitatem in reliquis. Idem in testimonio in alia, causa prolato ratione periurij. nu. 5.*
6 *Periurus, à dicendo testimonio repellitur etiam post obtentam absolutionem à periurio.*
7 *Testis dictum in aliqua parte falsum, totum falsum censetur etiam si prolatum esset pro causa pia: Idem si ignoranter, & per errorem falsum esset prolatum nu. 8.*
9 *Testis debet attestari de his, vel quæ vidit, vel quæ sensu corporis certa esse percepit, alias dolus præsumitur, nec ignorantiæ, vel erroris excusatio prodest.*
10 *Testis falsum deponens, aduersus naturam, & iura diuina delinquit.*

Testis dictum in vna parte falsum, in reliqnis partibus censetur etiam falsum.

## DECIS. III.

1 CLarissima est iuris conclusio in nostra
Curia Archiepiscopali dictum testis in
vna parte falsum, in reliquis falsum præsumi,
vt scripserunt glo. in cap. si testes 3. q. 4. glos. in
cap. in nostra de testibus Innoc. in cap. frater
tit. de testibus, Oldrad. cons. 37. Bal. in l. si ex
falsis in fine C. de transact. & in l. 2. C de fidei-
com liber. Alex. in cap. ex litteris col. vlt. de
fide instrumēt. & in cons. 44. & 45. lib. 2. Grat.
cons. 2. col. 2. Brun. cons. 20. nu. 22. Crauetta
cons. 6. n. 14. & cons. 9. nu. 10. Salic. Gabriel in
lib. commun. conclus. 4. de crimin. enim fun-
damentum attestationis est ipsa fides, quæ di-
citur esse indiuidua cap. iura 3. q. 9. & cum ex
periurio fides inuioletur, tota ipsa attestatio
corruit, & hæc sentētia procedit etiam quoad
capitula separata, quia falsitas testis in vno ar-
ticulo, arguit falsas esse cæteras attestationes
aliorum capitulorum, Oldrad. cons. 37. Alex.
cons. 133. nu. 7. lib. 1. & cons. 27. col. fin. Alciat.
in d. l. si ex falsis nu. 15. Gabriel. cit. conclus. d.
nu. 2. nam eadem ratio periurij, seù deficientis
fidei

fidei, quę totum est; modicum complectitur, & hoc in casu locum sibi vendicat, & extenditur etiam si in modico consistat falsitas testis deponentis nã adhuc præsumitur falsa attestatio in alijs partibus Bal. in cap. non adeò col. 1. de rescript. sequitur Gabriel. in d. conclus. 4. nu. 4. quo loco ait preiuriũ esse in modica varietate, & procedere etiam hanc sententiam in testimonio in alia causa pro lato namque adhuc præsumitur in eo falsitas ob id quod periurus est, & tanquam talis à dicendo testimonio repellitur, scribit Bal. in l. si veteris nu. 4. C. de fide instrum. & in l. 2. nu. 5. l. de fideicom. liber. & hoc etiam procedit post obtentam absolutionem a periurio, vt censuit glo. in cap. testimonium ex illo tex. de testibus, quam sequuti sunt Feder. de Sen. in cons. 23. col. 2. Ias. in l. prætor ait §. is etiam n. 5. ff. de edend. & in l. in arenam n. 5. C. de in offic. test. Martil. in singul. 273. prope medium, & procedit etiam si prolata tum esset testimonium in causa pia, nam tunc non cessat falsitatis præsumptio, & ob id non adhibetur ei fides Corn. cons. 261. col. 5. Paris. cons. 24. nu. 22. & num. 37. lib. 3. & procedere etiam si per errorem falsum ignoranter esset attestatus, scribunt Specul. in tit. de testibus §. 1. in fine Ioan. Andr. & Anchar. in cap. fraternitatis de hæret. Ang. in l. pro hærede ff. de petit. hæred Aret. in cap. nostra de testibus Alex. cons. 40. col. 2. lib. 2. Soccin. Iun. in cons. 31. nu. 21. & huius traditionis ea est ratio, quia quilibet debet ea pro testimonio dicere, quæ vidit, vel sensu corporis certa esse percepit, vt merito excusatio admittenda non sit, & propterea in his quæ diligentiam præcedentem requirunt, si ea adhibita non sit, dolus præsumitur, nec ignorantiæ, vel erroris excusatio prodest glo. in cap. ad falsariorum vbi etiam Anan. de crimine falsi, quod in teste maximè perpendendum est qui non nisi consulto, & precedente deliberatione iusiurandum aliquo subire debet cap. ex rescripto de iureiurando, & rursus testis falsum deponens, aduersus naturalia diuinaque iura reliquit, vnde ignorantia non excusat à dolo l. plagij C. ad l. Flauia de plagiar. Menocch. de recuper. poss. remedio 5.

## SVMMARIVM.

1 *Semel malus, semper præsumitur malus in eadem genere mali.*
2 *Qui semel fidem non seruauit, præsumitur quod nec in posterum sit obseruaturus.*
3 *De carcere qui semel aufugit, amplius relaxari non debet etiam dato fideiussore.*
4 *Semel excommunicatus semper durare in excommunicatione præsumitur.*
5 *Inimicus semel, adhuc præsumitur inimicus.*
6 *Semel dominus semper præsumitur iurare, nisi probetur mutatus.*
7 *Vnusquisque præsumitur durare in eadem voluntate.*
8 *Per iurus, semel semper in posterum per iurare præsumitur, & sic reiiciẽdus à iuramento præstande.*
9 *Iuramentũ suppletorium non defertur, nisi personæ omni exceptione maiori.*
10 *Absoluto de periurio potest deferri iuramentum.*

Iuramentum suppletorium an sit deferendum alias per iuro.

## DECIS. IV.

1 Quoniam semel malus semper præsumitur malus in eodem genere mali regula semel de regulis iuris in 6. l. si cui §. eisdẽ ff. de accusat. cap. scribebã de præsumpt. l. non omnes §. à barbaris ff. de re milit. hinc
2 enim videmus quod is qui semel fidem non obseruauit præsumitur, quod etiam in posterum nec sit eam obseruaturus glo. Bal. & Rom. in l. Cornelia ff. ad Senatuscons. Sillan. dixe-
3 runt, quod licet, quis alias esset relaxandus à carcere in quo ob delictum fuerat inclusus dato fideiussore, tamen si semel aufugit ex ipso carcere, relaxari non debet, quam quidem doctrinam probarunt idem Bal. in l. 3. C. de Epis. audiẽtia Marsil. in l. maritus ff. de quest. Igneus in d. l. Cornelia nu. 15. ff. ad Senatuscons. Mace-
4 don. hinc semel excomunicatus semper durare excommunicatum' præsumitur cap. proposuit de Cleric. excomunic. Mascard. de probat, con-
5 clus. 705. num. 8. & sic a simili inimicus semel, semper præsumitur inimicus, nisi probetur reconciliatio l. in ipsius vbi Bal. C. famil. herciscud. Innocent. in cap. cum oporteat de accusat. Alex. in l. 3. ff. de test. Crauetta cons. 9. num. 6. Surdus consil. 40. &, similter semel dominus, vel possessor, semper dominus præsumitur, & possidere, nisi statusmutatus ꝓbetur l. siuè possidetis C. de probat. c. præterea il secõ
7 do, & ibi Abb. de tractat. late post alios, Viuius in dec. 98. præsumitur enim quis durare in eadem voluntate, in qua fuit l. cum qui voluntatem ff. de probat. l. cum hic status ff. de donat. inter virum, & vxorem cap. maiores de baptismo l. lucius in fine ff. de legat. 2. latè Alciat. de præsunt. præsunt. 16. per totum ideo absque vlla difficultate fuit resolutum in Cu-
8 ria Archiepiscopali, periuro, suppletorium iuramentum non esse deferendum cap. paruuli 22. quæst. 5. cap. litteras de præsumpt. cap. nõ

potest 2. quest. 7. & voluerunt, Soccin. in regula 204. num. 46. & 48. Ias. in l. admonendi num. 296. ff. de iureiurando, Alciat. de præsumpt. regul. 2. præsumpt. 10. Lucas de Penna in l. 3. col. 3. versic. 31. præsum. C. de Apochis public. lib. 10 Menoch. de arbitr. Iudic. lib. 2. centur. 2. casu 192. num. 2. Cacheran. dec. 66. num. 5. iuramentū enim suppletorium minime defertur, nisi personæ omni exceptione maiori, bonæ famæ, & vitæ, Missinger. obseruat. 68. centur. 1. Menoch. de arbitrar. Iudic. casu 190. num. 12. Nacta Cons. 32. num. 21. vol. 1. Viuius decis. 381. Costa de remedijs subsidiarijs remed. 97. num. 3. Francisc. Marc. in decis. 753. nu. 11. tom 2. licet absoluto de periurio posse tale iuramentum deferri decisum referat Afflict. in decis. 36. quem sequitur Menoch. de arbitrar. Iudic. casu 464. nu. 19. & 20.

SVMMARIVM

1 *Concessio litterarum monitorialium est decretum interlocutorium.*
2 *Appellatio à monitorio est concedenda, & quare num. 3. & 4.*
5 *Quod magno cum labore fit, si dicitur quodammodo non posse fieri.*

An valeat appellatio à decreto concessionis monitorialium.

## DECISIO V.

A quodam decreto lato super concessione monitorialium in nostra Curia Archiepiscopali, fuit appellatum, quare inter nos insurrexit dubitatio si debeamus, præfatam appellationem admittere; vnus ex Dominis dicebat
1 non esse admittendam, cum decretum, concessionis litterarum monitorialium sit interlocutorium, vt in specie concludit Aimon, Crauetta in consil. 181. per totum vol. 1. Burcalten. cons. 23. vol. 2. Gratian. in decis. Rotæ March. 97. & proinde ab eo non licere appellari, vt per Conc. Trident. sess. 24. cap. 20. de reformat.
2 Cęterum hoc nō obstante contrarium fuit decisum, quod scilicet possit ad prefato decreto appellari, & moti fuimus ex pluribus, & primo, quia decretum concessionis monitorialiū super aliquibus capitibus, æquipollet decreto testes admittendos esse vel non, cum vtrumq; respiciat vires probationis, sec. ndum Lanfrā cum in decis. 125. vnde cum ab huiusmodi est decreto appellatio admittatur, erit etiam admi tenda adictio dec eto cōcessionis monito-
3 rialium, cuius ratio est, quia ex eo infertur, q per difinitiuam reparari non potest, quo casu concedendam esse appellationem scripsit Bal. d. in l. arbitrio ff. qui satisdar. cogant. Rot in dec. 44. sub num. 3. de appellar. in nou. Capell. Tholos. vbbi add. t in decis. fin. num. 8. Surd. in dec. 36. num. 17. Ioseph. Ludouicus in dec. perusina 38. num. 4. Osasch decis. 25. num. 14. Giurba in dec. Siciliæ 56. Secundo
4 qa huiusmodi scietia nō dicitur interloquutoria simpliciter, sed habent vim diffinitiuæ, secundum Riminald. cons. 618. nu. 14. vol. 4. Cauagnol. ad decret. montesferat. §. 8, q. 2. nu. 20. & ab ista sententia non discedunt Doctores præsertim, Gratian. dec. 97. num 1. Valasc. decis. 51. Gail. dec. 129. lib. 1. Giud. Pap. dec. 75. Giurba citato 56. Rot. diuersorum Lucēs. 95. Quare cauendum ab Intrigliol. qui lib. 1. singular. 39. inquit appellationem nō admitti ab interloquutoria probationes admittendas esse, vel non, ex communi opinione, quā refert Ioan. de Amic. cons. 128. num. 4. Baldus in consil. 332. vol. 4. Ias. cons. 16. vol. 1. & in l. si arbitrio in fin. ff. qui satisd. cogant. nam responderi poterit præcitatos DD. loquutos esse, quando damnum reparari potuisset, per diffinitiuam: nam etiam in casu vbi magna cū difficultate aut partis præiudicio reparari posset, admittitur e. iam appellatio, Bartol. communiter receptus in l. 1. §. quæsitum sub nu. ro 6. in fin. ff. de appellat. Bald. in l. 2. sub nu. 5. C. de episcop. audient. Orian. in cap. quoniam contra cap. 10. num. 68. Afflict. in cons. lite dub. 23. de process. iudic. num. 23. vers. item quia l. b. 2. Marant. de iudic. part. 6. actu 2. num. 355. Felin. in c. accepimus sub num. 5. vers. & hinc est de fide instrument. Gregor. Lop. 2. text. in d. lib. 3. Glos. an minos de gandauo tit. 23. par. 3. Duen. reg. 32. limit. 10. Asin. in praxi §. 31. cap. 18. limit. 2. Menoch. de recuperan. possess. remed. 1. numer. 282. cons. 1. num. 54 Gratian. discept. 74. nu. 13. Carpan. cap. 150. num. 12. Nacta consil. 172. num. 1. Rebuff. glos. fin. ad reg. constit. tit. de sentent. execut. artic. 10. num. 7. quasi non dicatur posse fieri, quod magno cum labo-
5 re fit, Iason in l. Iulianus §. constat. num. 7. ff. de leg. 1. Et à grauamine, quod per definitiuā non ex toto reparari potest, ad mittitur appellatio, Felin. in cap. cum super sub num. 17. de re iudic. Alex. cons. 17. num. 7. vol. 1. Surd. decis. 36. num. 14. Rebuff. d. glos. 1. num. 11. Gabell. Milleloq. 723. in fin. Gratian. discept. 74. num. 13. Gail. lib. 1. obseruat. 124. num. 1. imo licita erit appellatio ab interlocutoria, quæ incompatibile contineat grauamen, vel absorberet ius partis, aut pararet præiudicium in negotio principali cap. fin. §. vbi vero de appellat l. iuxta vtile vbi Bart. not. ff. de mi-

nor

nor, Bald. in l. arbitrionum. 6. ff. qui satisd. cogant. Felin. in cap. cum causam num. 6. vers. limita quarta de iudic. Magon. decis. lucens. 23. num. 6. Gratian. d. disceptat. 74. num. 14. Ruin. reg. 52. limita 3. & nouissimè fuit prouisum in Concil. Trident. sess. 24. c. 10. de reformat. immò Bald. in l. fin. sub num. 5. vers. secundus est actus Cod. de releuat. dicit similiter posse appellari quando interloquutoria ingerit difficultatem circa causæ decisionem. Rebuff. d. glos. 1. nu. 13.

SVMMARIVM

1 *Promissiones Apostolicæ patronis iuspatronatum probare nolentibus minime nocent sed limita nu. 6.*
2 *Mutatio status in beneficialibus in dubio nō præsumitur.*
3 *Iuspatronatus non ammittitur per non vsū.*
4 *Probata immemorabili, iuspatronatus præsumitur ex dotatione, & fundatione.*
5 *Prouisiones ordinarij nisque etiam nocent.*
6 *Quoties concurrit scientia, vt voluntas ipsius Papæ, tunc prouisiones Apostolicæ mutant statum, & præiudicant beneficio.*

An prouisiones Apostolicæ mutent statum beneficij de iurepatronatus pluries dubitatum fuit.

DECIS. VI.

IN quā plurimis causis, pluries dubitatū fuit num prouisiones Apostolicæ noceant patronis probare cupiētibus eorum, iuspatronatus,
1 & semper fuit decisum negatiuæ & signanter in causa iurispatronatus Illustris quondā Don Aluari de Luna, & iterum in causa D. Andreæ Guerræ, & alias sæpe, vt in proprijs terminis iuxta hāc opinionē pluries iudicauit Rota Romana teste Achille de Graffis in decis. 13. de iurepatronatus, Caputaquens. in decis. 289. parte 3. Cassador. decis. 6 num. 5. de iurepatronatus, Verall. decis. 223. lib. 3. & fierum tenuit Rota in vna Aquilana iurispatronatus 9. Iunij 1600. Coram Seraphino, vt patet in eius decision. 1367. & eadem Rota in vna Asculana prioratus 1. Iulij 1587. coram eodē, vt habetur in decis. 799. mutatio enim status
2 in beneficialibus in dubio non præsumitur, Lamfranch. decis. 13. Fastolus decis. 16. & hinc
3 euenit, quod iuspatronatus non amittitur, per non vsum, Rota diuersorum in decis. 109. parte 2. in decis. 254. num. 1. par. 3. Puteus in decis. 379 & in decis. 392. par. 2. & probata im
4 memorabili præsumitur iuspatronatus, ex fundatione, & proinde facillime reijcitur, hæc difficultas, Puteus decis. 404. & decis. 436. parte 2. Rot. diuers. decis. 214. 202. 243. 253. 842. part. 3. Gabriel. cons. 192. num. 10. & consil. 198. num. 5. vol. 2. & hanc opinionem procedere etiam in prouisionibus ordinarij, quæ in
5 tali casu non nocent, decidit Cassadorus in decis. 7. num. 2. de iurepatronatus, sequitur Maceratens. in dec. 112. casu 20. licet hæc opinio
6 non procedat, si concurreret scientia, & volūtas Papæ, quoniam in tali casu ipsius prouisiones vtique mutarent statum, & præiudicarēt beneficio, vt fuit Resolutum in Rota, in vna obstaunen. Cappellæ 27. Nouēbris 1598. coram Seraphino, vt testatur ipsemet in decisio. 1301.

SVMMARIVM

1 *Tex. in cap. is qui de sponsalibus hodie est correptus per Sacrum Concilium Tridentinū.*
2 *Matrimonium est nullum sine præsentia parochi, & suorum testium.*
3 *Sponsalia per copulam subsequutam in matrimonium minime transeunt.*
4 *Concilium prohibet contrahi matrimonia de præsēti aliter quam corā parocho & testib⁹.*
5 *Matrimonium de præsenti non valet, nisi antea obseruentur mandata per Sacrum Concilium Tridentinum.*

Tex. in cap. si quis de sponsalibus an procedat post Concilium Tridentinum.

DECIS. VII.

ABsque vlla difficultate semper fuit resolutum in Curia Archiepiscopali dispositionem tex. in cap. is qui de sponsalibus, quo
1 cauetur sponsalia de futuro, per carnis copulā transire in matrimoniū de præsenti, hodie esse correctum, per dispositionem Sacri Concilij
2 Tridentini sessione 24. cap. 1. de reformatione, q̄ disposuit esse inualida matrimonia in quib⁹ nō interfuit præsentia parochi, & duorum, vel trium testium, & declarant Nauarr. in manuali cap. 25. num. 144. Spin. in specul. test. glosa 15. in princip. num. 55. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 1. ex num. 6. & num. 99. Lancellottus in consuetud. Alexandr. in glosa maritus, quest. 1. num. 18. in fine Guttierez lib. 1 Canonicarum quæst. cap. 18. num. 4. & pulchre de iuramento firmatorio cap. 51. num. 12. Mozzius in §. de naturalibus sponsaliorum num. 5. Perez. lib. 5. tit. 1 lib. 1. pagina 41. colun. 1. versic. in primis, & sic fuisse decisum testatur Triuisanus in decisio. 2. & sequitur Graff. decis. aur. par. 1. lib. 2. capit.

84.

82. n.4. Surd. cons. 364. n. 54. Ezriquez in sum ma Theol. mor. lib. 11. de matr. c. 13. n. 3. Greg. de Valent. super D. Thomam tom. 4. disput. 10. q. 2. punct. 4. Syl. in verb. sponsalia n. 4. tum quia concilium prohibet contrahi matrimo-
4 nium de præsenti aliter quam coram dictis Parocho, in testibus, & introduxit formam qua in posterum matrimonia cōtrahentur, vt cessent peccata, & in conuenientia quæ alias sole bant oriri ex clādestinis coniugijs, ergo nullo modo possunt sponsalia de futuro, vel conditionalia effici de præsenti per carnis copulam
5 subsecutā prędictū nec valebit matrimoniū ex defectu formæ traditæ à dicto Sacro Concilio Tridentino, tum etiam via alias non obuiaretur scandalis quæ dictum Sacrum Concilium huiusmodi decretn prohibere curauit, & frustatoria esset saluberrima dicti Concilij dispositio. Tandem quia cum Sacrum Concilium annullat matrimonia quæ expresse contrahuntur aliter quam corā Parocho, & testibus, credēdū ergo est à fortiori disposito, prædicta procedere multo magis in matrimonijs tacitis, & per carnis copulā subsequentē, tacitū .e. pręsūptis, nō potest plus operari quā expressum, Alciat. l. cum quid nu. 15. ff. si certum petatur, Tiraquell. l. si vnquam de reuoc. donat. num. 132. Mantica d. 114. facit tex. l qui ad certum ff. locat. & condu.

## SVMMARIVM.

1 *Matrimonium ob viri sæuitiam separari potest etiam ob vxoris causam nu. 2.*
3 *Sæuitia si sufficiens sit ad thorum separandum, Iudicis arbitrio relinquitur.*
4 *Arbitrium Iudicis in videndo si sæuitia sit sufficiens ad talem separationem debet iure, & ratione regulari.*
5 *Vxori non creditur de sæuitia mariti, nisi probet.*
6 *Vani timoris nulla habetur consideratio.*
7 *Iustè timet, qui timet quod etiam constantes timere solent.*
8 *Flagellatio connumeratur inter sæua.*
9 *Vxor à marito flagellata potest petere thori separationem.*
10 *Ex causa licet marito moderatè vxorem percutere.*
11 *Inter sæua connumeratur, quando maritus est nimis morosus.*
12 *Inter sæua connumeratur, si vir capitali odio vxorem prosequeretur,*
13 *Mina ex odio, nulla causa præcedente in sæuitia veniunt.*
14 *Vir tenetur ad præstanda alimenta vxori thori separationem quærenti, etiam appellatione pendente.*
15 *Vxor an teneatur, pendente separationis lite cum vir cohabitare.*

Ad separationem thori, quæ sæuitia de iure sit necessaria.

## DECIS. VIII.

1 Dubitationi non est locus, posse ob mariti sæuitiam separari matrimonium quoad thorū ad tex. expressū in §. minores in authēt. de recept. Glos. in c. de benedicto 32. q. 1 Spec. de spons. §. fin. nu. 7. Hipol. in l. 1. in fine C. de raptu Virg. facit tex. in c. 1. vt lite non contestata iuxta quam opinionem fuisse in Rota decisum testatur Farinac. decis. 278. Seraph. dec. 226. in Senatu Veneto fuisse pariter decisum scribit Triuis. decis. 45. par. 1. in Rota Fuizan. Caualcan. decis. 28. in Senatu Pedemontano Thes. decis. 130. ac tandem in Senatu Delfinatus Franc. Marc. decis. 738. par. 2. & hanc esse iustam, ac legitimā causam voluerunt Riminald. Iun. cons. 174. nu. 13. Mant. cons. 64. nu. 19. vol. 2. Monald. cons. 13. vol. 1. & sepa-
2 ratio huiusmodi fit etiam si mulier dederit causam, & in tale odium ob sui culpam inciderit, Glos. in cap. de benedicto 33. q. 1. Abb. in cap. literas nu. 23. de rest. spoliat. Paris. cōs. 54. vol. 4. nu 13. Triuis. citata decis. 45. dubitatum tamen fuit in Curia Archiepiscopali, ob qualem sæuitiam mariti, vxor diuertire possit, & fuit
3 dictum quod licet arbitrio iudicis relinquatur quæ sit magna sæuitia, secundum Tiraquel. in l. si vnquam in verbo omnia, vel partem in fine C. de reuocan. donat. Menoch. de arbit iud. casu 139. in fine, & in cōs. 299. Enriquez cons. 1. col. vlt. & in cons. 86 nu. 10. & sequenti, Costa de remed. subsid. remed. 8. nihilominus ar-
4 bitrium istud debet iure, & ratione regulari Bald. in authent, iubemus in vlt. notabili C. de iudicijs, & fuisse decisū scribit Benintend. dec. 30. hinc est quod non creditur vxori de sæuitia mariti nisi probetur, Lupus in cap. per vestras in 3. notabili nu. 7. Riminald. inter consilia matrimonialia cons. 81. nu. 24. cum pluribus sequentibus, & tenuit Rota Romana in vna Perusina separationis thori, 28. Iunij. 1589. Coram Gipsio, & propterea vani timoris nulla babetur consideratio l. 3. ff. ex quibus causis maiores Roland. cons. 27. num. 3. vol. 3.
7 Macerat. cons. 16. Mereuda cons. 90. nu. 4. & è contra iustè timet, qui timet quod etiam constātes timere solent, l. metu ff. quod metus cau-
8 sa cum similibus, inter sæua à autem fuit dictū quod connumeratur flagellatio, Bart. in l. cum sacris nu. 7 C. de agricolis, & censit, & ideo si vxor fuerit à marito flagellis verberata poterit diuertere secūdum Farinac. dec. 122 Thes. decis.

dec. 130. Triuis. citata dec. nu. 7. Paris. cõs. 54.
10 num. 9. vol. 4. licet ex causa licitum sit marito
moderatè verberare vxorem, Paris. d. cons. 54.
num. 33. & 69. Menoch. de arbit. iud. casu 182.
Clarus. §. fin. quæst. 56. Paris de puteo in tract.
syndicatus in verbo syndicantur cap. 6. nu. 6.
fol. 107. facit textus in l. de repudijs, & in authent. sed nouo iure C. eodem, quæ quidem
correptio debet esse leuis, & moderata cum leuitate ad bonum finem, correptionis causat,
& non vltionis, aut odij, nam si præfata correptio excederet modum, teneretur corrigens de
excessu, secundum Alex. cons. 73. vol. 3. Riminald. iun. cons. 174. nu. 35. vol. 2. post. Bald. in
cons. 176. nu. 1. vol. 1. quibus addo tex. in terminis in l. vnica C. de emendat. propinq; &
glos. fin. in cap. quemadmodum de iureiurãdo
nu. 20. & idem Abb. in cap. cum contingat 1.
de foro compet. Quod procedit tam in sæuitia
verborum, quam verberum, ob capitale viri
odium, vitæ insidias, aut venenum præparatũ,
siue ob nimiam auaritiam, & austeritatem
mariti siue ob retentionem concubinæ, siue ob
falsitatem querelæ in causa capitali, vel adulterij notam vxori inustã §. quia vero piurimas,
& §. si vir de adulterio in auth. matri, & auiæ,
11 & Enriquez d. cons. 86. n. 11. & 12. inter actus
autẽ sæuitię connumerator ẽt quando maritus
est nimium morosus, & sæuus, dicto cap. litteras Anchar. cons. 468. vbi quoque habes nonnulla exempla sæuitiæ licet Socc. in consil.
286 in fine dicat vxorem debere permanere
cum marito etiam si esset peruersa persona, sequitur sylua nuptialis in verbo non est nubendum num. 37. quod est intelligendum quando
sęuitia non est notabilis similiter si vir capitali
odio vxorem prosequatur Abb. in cap. siqua
nu. 4. de diuort. Paris. cons. 54. nu. 12. vol. 4. &
13 pariter etiam considerantur minæ quando nõ
ex calore iracundiæ, sed odio, nulla causat
præcedente proferuntur, Paris. d. cons. 54. vol.
4. nu. 32. Menoch. cons. 8. vol. 1. Farinac. decis.
277. Caual. decis. 18. quinimo est notandum
quod in omnibus supradictis casibus, mulier separata potest petere alimenta à viro secũdum
Menoch. cons. 853. nu. 33. vol. 9. post Alber. in
l. si cum dotem ff. soluto matrimonio, Ias. in l.
1. nu. 4. C. de legatis, & ibi Bal. nu. 9. Guttierez
lib. 1. canonic. quæst. q. 24. C. & iuxta hanc opinionem pluries fuit decisum, vt patet in decis.
Thes. 130. Peguera decis. 20. Rote Macerat.
35. de Franch. decis. 244. Guido Papæ, decis.
439. Afflict. decis. 10. quæ alimenta debentur
etiam appellatione pendẽte, Afflict. decis. 152.
quæ omnia procedunt etiam si mulier non dederit dotem, secundum dec Cappellad. 86. nisi
eam promiserit, & non soluerit, Crescent. dec.
8. de iudicicijs, & in omnibus supradictis casi-
15 bus mulierem non posse cogi ad cohabitãdum
cum marito nisi præstita cautione, decidit tex. in c. litteras, & cap. transmissa de restitut. spoliat. licet non procedat quando odium ita capitale esset cui obuiari minime potuisset per cautionem, vulgatis iuribus, præsertim quando nõ speratur bonus euentus. Morotius cons. 41. Pancirol. cons. 82. Natta cons. 24. & 616. verum casu quo occurri poterit, iuratoria cautio non sufficit, prout fuit resolutum in Rota Romana in vna Anconitana separationis 29. Aprilis 1598. testatur Seraph. in decis. 1276.

## *SVMMARIVM.*

1 *Coniungi super impedimento ad dissoluendum matrimonium non creditur, nisi talis confessio fieret per illum qui stat pro matrimonio, nu. 2.*

3 *Nemo præsumitur velle fateri ad sui preiudicium.*

4 *Confessio coniugum pro matrimonio valet.*

5 *Confessio coniugum tenet in aliquo actu ad sui præiudicium.*

6 *Testes omni exceptione maiores requiruntur ad probandum matrimonium, & quando hoc procedat vide nu. 7.*

7 *Testis de auditu non impedit matrimonium.*

8 *Testis ad hoc, vt probet in causa matrimonij, debet deponere quod viderit personas omnes in consanguinitate designando gradus ex vtroque latere, vel saltem aliquas personas in gradibus.*

9 *Quoties consanguinitas est probanda in certo gradu testes debent deponere de gradu, & stipite.*

10 *Arbitrio iudicis remittitur probatio impedimenti matrimonij.*

11 *Iudex potest inquirere de impedimento quando adest dubium.*

Ad probandum impedimentum matrimonij quæ nam probationis species requiratur.

## DECIS. IX.

QVoniam assidua, & frequentissima est in Curia Archiepiscopalia materia probationum matrimonij, ideo operæ prætium duxi aliqua ad praxim spectantia, & quę decisa fuerunt hic inserere, vnde pro dilucidatione decisionis has iuris conclusiones distingue.

1 Prima sit conclusio confessioni coniugum super impedimento ad dissoluendũ matrimoniũ contractum, regulariter non statur, vt pluries

in Curia Archiepiscopali fuit resolutum per dispositionem tex. in cap. super, ea de eo qui cognouit consanguineam vxoris suæ, & fuisse sic in Rota Romana decisum testantur Caputaq. in decis. 208. Crescent. decis. 22. de probat.
2 Franciscus Marcus in decis. 754. nisi talis cōfessio fieret, per illum, qui stat pro matrimo-
3 nio, quia tunc non est verisimile, quod quis vellet fateri ad sui præiudicium cap. attestationes de desponsat. Inpuber. & ibi per glosam, & Pa-
4 norm. in d. cap. super eo de eo, qui cognouit consanguineam vxoris suæ, & in l. penult. C.
5 de fideiussoribus, sed si confessio fieret ad separationem Thori, vt in adulterio bene teneret ad sui pręiudicium, cap. ex litteris de diuortijs, glos. in d. cap. super eo de eo, quo cognouit cō sanguineam vxoris suæ.

Secunda sit Conclusio, quod ad probandum
6 contra matrimonium, requiritur vt testes sint omni exceptione maiores cap. 1. de consanguinitate, & affinitate, Lanfranc. in decis. 8. & fuit dictum pluries in Curia Archiepiscopali, Rota diuersorum in decis. 210. parte 1. Caputaquens. decis. 286. parte 3. Cappella Tholosana in decis. 171. & in decis. 272. fuit etiam resolutum in Rota Romana, in vna Tullēsis matrimonij 14. Ianuarij 1568. coram Oradino, & facit decisio Rotæ diuersorum 207. parte 1. & ita sunt intelligendi textus in d. cap. 1. de consanguinitate, & affinitate, & Doctores, quos pro contraria opinione congerit, & cumulat, Gabr. in libro commun. opinionum conclus. 9. de testibus.

Tertia sit conclusio, quod quando vnus testis dicit se audiuisse impedimentum, quod tamen probare minime posset, tunc non impedit matrimonium, Panor. in cap. 1. num. 1. de sponsal. & in cap. tua num. 3. eodem tit. & ratio colligitur ex glosa in cap. quoties in versic. credere de testibus, vbi ait, necesse est testibus deponere, quod viderit personas omnes in cōsanguinitate, designando gradus ex vtroque latere, vel saltem aliquas personas in gradibus, aliter non valeret, etiā alia; ratio reddi potest, quia quando consanguinitas est probanda in certo gradu testes, debent deponere de gradu, & stipite, Decius in cons. 321. col. 3. & consil. 531 nu. 4. Alex. cons. 82. col. 1. vol. 1. secus si tamē esset probanda in genere, Anna in singulari 103. pro quo facit glosa in cap. licet il secō do de testibus, & Doctrina Nauarrus in consl. 2. de consanguinit. & affinit. dum scribit minime impediri matrimonium contrahendū ob assertionem vnici testis asserentis se ab aliquo audiuisse eos esse cognatos, item si secundus testis deponat, sed nollit iurare, secus si plures deponerent se à multis audiuisse, sed vnus tantum deponeret cum iuramento, ex quibus omnibus aperte patet, & colligitur, quomodo, & qualiter sit intelligendus textus in cap. præterea de sponsalibus.

Quarta sit conclusio, quod cum hic nequeat dari, & assignari certa regula Iudicis arbitrio relinquitur, ad quod facit text. in d. c. super eo de consanguinitate, & affinitate, & ibi glosa in versic. famam, glosa in cap. nuper de testibus Nauar. in cap. Sacerdotes num. 27. de penitentijs distint. 6.

Quinta sit cōclusio, quod vbi adesset dubiū, tunc iudex habebit materiam inquirendi, an id probari possit, nec ne, vt annuit Abbas in cap. cum inhibitio num. 1. de Clandest. despōsat. dicens si autem aliquid rationabile obiectum fuerit contra matrimonium contrahendum, contractus inter dicatur expresse, quousque impedimentum fuerit probatum.

## *SVMMARIVM*

*1 Atramenti diuersitas in apostilla arguit falsitatem, licet, quādo diuersitas apparet ex mutaitone calami seu atramenti tollat omnem suspicionem falsitatis nu. 2.*
*3 Falsitatis pręsumptio oritur ex diuersitate folij.*
*4 Actus insoliti, & diuersa cautela præsumptionem falsitatis inducunt.*
*5 Diuersitas signi, præsumptionem falsitatis inducit.*
*6 Recedens à solito dicitur suspectus, & ex insolitis arguitur falsitas.*
*7 Falsitatis suspicio inducitur quando scriptura reperitur posita præpostero, & retrogra do ordine.*
*8 Falsitatis præsumptio inducitur, si in carta recenti reperiatur scriptum instrumētum antiquum, quando constat, quod tempore quo fuit confectum, illa charta non fabricabatur.*

Atramenti diuersitas in apostilla, an arguat scripturam falsam.

## DECIS. X.

1 Discusso huiusmodi articolo, fuit decisum, quod atramenti diuersitas in apostilla, arguat scripturam falsam, & hoc per textum, & quod ibi notatur in cap. inter dilectos de fide instrumentorum, & tenuit Rota Romana in vna Catanien. 23. Februarij 1598. & ratio est, quia facit præsumptionem, quod diuerso tempore fuerit scripta, ad tradita per Bald. in l. nostras num. 2. C. de testam. & fuit dictum Coram R. P. D. Corduba in vna Toletana primiceriatus, & hanc decisionem in proprijs ter-

terminis etiam sequuntur glos. in cap. in memoriam in verbo falsam versicul. item dicitur falsa,& ibi etiam Præpos. num. 9. distint. 19. Crauetta in cons. 134. num. 27. Bertazzol. cōsil. 411. num. 4. Caputaq. in decis. 3. num. 14. part. 2. Menoch. cons. 199. num. 8. lib. 2. & de arbitrar. Iudic. casu 187. lib. 2. nu. 35. Mascardus alios referens de probat. conclus. 740.
2 n. 18. licet quādo scriptura diuersitas atramēti appareret, ꝑpter mutationē calami vel atramēti, tunc tolleretur suspicio falsi, inde resultans, prout voluit glosa in d. cap. memoriam in verbo falsam versic. item dicitur falsa,& ibi etiam Præpositus nu. 9. distint. 19. Farinac. de falsitat. & simulat. quæst. 153. parte 6. num. 114. & quæst. 153. part. 9. num. 158. vbi num. 159. inquit ex diuersitate styli falsitatem indu-
3 ci, diuersitas enim styli præsertim in litteris Apostolicis, diuersaq; dictandi forma, falsitatem arguit, cap. licet 5. illos quoque, & ibi glosa in verbo in forma scripturæ, & etiam DD. extra de crimine falsi, & cap. quam graui extra eodem vbi glos. & communiter Doct. omnes scribunt ex styli diuersitate falsitatem argui, vt
4 etiam dicimus in actu in solito,& in solitis cautelis ex quibus similiter oritur præsūptio falsitatis, vt ex allegat per Alban. in cons. 224. nu. 3. vbi de instrumento non rubricato, si secundum morem aliorum notariorum, Francisc. Marc. in decis. 743. num. 2. tom. 1. vbi loquitur de clausulis insolitis, Menoch. cons. 199. num. 6. lib. 2. vbi pariter de registratione in-
5 instrumenti facta in loco insolito, & de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 20. nu. 16. & sequent. vbi generaliter de instrumento non continente ea que continere solet, & faciunt consil. Decij 108. num. 63. & decisio Ludouic. 213. nu. 12. vbi generaliter ait, quod qui recedit a soli-
6 to suspectus est, & ex insolitis arguitur falsitas, prout etiam ex signi falsitate oriri suspitionem falsitatis post alias scribit Monticell. in regul. crimin. 15. num. 127. Decian. cons. 100. nu. 17. lib. 2. vbi quando instrumentum est scriptum in cartis diuersorum signorum refert eum, & sequitur Menoch. de præsumpt. lib 5. præsūtion. 20. nu. 40. Mascard. de probat. d. conclusion. 740. num. 21. vt etiam falsitatis præsum-
7 tionem oriri ex scriptura posita præposterato, & retrogrado ordine, consulit Crauetta in cōsil. 28. num. 5. vbi de instrumento registrato non in suo loco, & eo ordine quo registrari, & collocari debet, resoluit Ludouic. consil. 213. num. 23. vbi de instrumentis registratis in protocollo retrogrado ordine, Oddus cons. 78. nu. 10. in fine, & quod falsitatis præsumptio oria-
8 tur si in carta recenti reperiatur scriptum aliquod instrumentum antiquorum, quando cōstat quod talis carta non fabricabatur tali tempore emplificat Mascardus in d. conclus. 740. nume. 21. vbi de antiquis fimo instrumento scripto in carta signata, quodam signo, cuius artifex adhuc viuebat, & sic quod illa carta non reperiebatur tempore confecti instrumenti & num. 22. quæ probatio est concludens, & certa, & vide Franc. Marc. in decis. 151. nu. 2. tom. 1. & decis. 613. num. 1. tom. 2. & pro hac opinione facit quod decidit Rota in vna Casertana beneficij 17. Aprilis 1600. Coram R. P. D. Corduba.

## SVMMARIVM

1 *Delegatio facta Vicario non transit in successorem.*
2 *Vicarius non dicitur habere successorem.*
3 *Vicarius non dicitur dignitas permanens.*
4 *Delegatio facta Vicario, transit in successorem, quando fuit habitus respectus ad tribunal Episcopi, sed secus si fuerit electa industria personæ Vicarij.*
5 *Quoties contra est delegata alicui personæ priuata sub titulo dignitatis nā eo mortuo successor in dignitate de eadem causa cognoscit, & quare nu. 6.*
7 *Delegatio facta Vicario transit in successorem, quoties sic seruatur de stylo, & consuetudine.*
8 *Consuetudinis vis est magna.*
9 *Consuetudo vincit legem.*
10 *Consuetudo etiam mala excusat.*
11 *Consuetudo dicitur optima legum interpres.*
12 *In contractibus consuetudo est interpretatiua.*

An delegatio facta Vicario Episcopi eo mortuo transeat in eius successorem.

## DECIS. XI.

IN Curia Archiepiscopali pluries fuit conclusū absolutissime, delegationem causarum
1 factam Vicario minime transire ad eius successorem eo mortuo, vel remoto ab officio ex cōmuni DD. opinione de qua, per Decium in cap. quoniam abbas nu. 61. de officio delegati post Bart. in l. quod Principi ff. de leg. 2. quam opin. sequuntur etiam Salic. & Fulgos. in l. more maiorum nu 25. ff. de iurisd. omnium Iud. Geminian. in cap. statutum in princ. col. 3. circa medium ver. & per hoc, de rescript. in 6. vbi etiam Frāch. nu. 11. Capra n. 32 & 37. Butrius in d. c. quoniam Abb. nu. 25. & sequitur Imola n. 19. & 20. Felin. n. 7. de offic. deleg. & decōmuni vltra Decium testantur Caccialupus, Bero.
2 & Mantua in citata l. more maiorum de iurisdict. omnium Iud. Vicarius enim. nō dicit ha-
3 bere successorem, & Vicarius non est dignitas

B per-

de indicijs,& tortura in 2.par.quæst.3.quo in
7 loco dicit furtum in re parua dici delictum leue, & proinde locum torturæ minime esse;
8 corroboratur insuper hæc opinio, quod tortura grauior pœna est, quam sit abscissio vtriusque manus §.fin.in authent.vt nulli iudicum, ibi aut huiusmodi, quædã inferiora supplicia per quæ articuli dissoluuntur, quia membri
9 dissolutio grauior est vtriusque manus abscissione, patique torturam, est superatas angustias substinere, vt dicit Bossius in titulo de tortura
10 num. 12. at pro furto non qualificato non potest quis puniri abscissione vtriusque manus, nec alterius membri, quia sunt pœnæ imperij maioris, ergo sequitur quod præfatus clericus, nec quiuis similis possint pro tali furto ad habendam veritatem ab eorum ore, quæstionibus subijci ne grauior pœna, sit pœna ordinaria, quæ est pœna fustigationis

*SVMMARIVM.*

1 *Episcopo datur gratificatio vbi sumus inter habentes æquales voces.*
2 *Gratificatio est species gratiæ, & vide num. 12.*
3 *Vicarius Episcopi quæ sunt vera gratia expedire non potest.*
4 *Gratificatio dicitur donationis species.*
5 *Refertur decisio Curiæ Archiepiscopalis scilicet quod Vicarius possit gratificare, & vide nu. 10.*
6 *Vicarius omnia potest, quæ Episcopus.*
7 *Vicarius nunquam censetur exclusus ab aliquo actu, nisi specialiter fuerit de eo facta mentio.*
8 *Vicarius semper includitur in nominatione facta de Episcopo per Concilium Tridentinum nisi ponatur dictio taxatiua.*
9 *Vicarius in irregolaritatibus, & suspensionibus ex delicto occulto prouenientibus dispensare nequit.*
10 *Refertur decisio Rotæ, volens Vicarium posse gratificare.*
11 *Meragratia, & donatio non venit in generali mandato.*
12 *Gratificatio non est mera gràtia.*
13 *Sententia ex actis declarationem recipit.*
14 *Sententia præsumitur lata ex eis, quæ re vera apparent in actis.*
15 *Relatio non est facienda ad id per quod actus non sustinetur.*

Ius gratificandi vni ex præsentatis an competat Vicario.

DECIS. XIII.

1 Quoties sumus inter habẽtes æquales voces in iure patronatus Episcopo dari gratificationẽ, probat tex. in c. quod aurẽ de iure patronatus Nauar.cõs.5.eodẽ tit. Sayrus in dec.5.eodem tit. de iure patronatus, dubitatum tamen fuit in Curia Archiepiscopali, num potuisset huiusmodi gratificationem facere Vicarius, Illustrissimo Cardinali Arciepiscopo Romæ commorante, & quidam ex do-
2 minis dicebat quod non, quia gratificatio di-
3 citur species gratiæ, at Vicarius Episcopi, quæ sunt meræ gratiæ expedire non potest, secundum Monach. in cap. statutum num. 9. de præbend. in 6. Cardin. in clement. in 19. de officio Vicarij Sylua de benefic. par. 2. q. 14. Sbroz. de officio Vicarij par. 2. quæst. 138. & 184. num. 3. Bellamera qui refert in Rota decisum in decis. 93. Moedan. decis. 3. de officio Vicarij in fine tum quia gratificatio est donationis species c.
4 relatum de præbend. quemadmodum etiam collatio benefic. j cap. post electionẽ de concess. præbend. & ob id non venit in generali concessione, secundum Pinel. in l. 1. par. 3. num. 56. C. de bonis maternis, Guttierez de iuramento confirmatorio par. 1. cap. 50. Rota in decis. 5. & dec. fin. de officio Vicarij in Antiquis Franciscus Marc. in dec. 995.
5 Cæterum præfatis minime obstantibus contrarium fuit decisum, tempore quo Curiam regebat doctissimus iure consultus Petrus Antonius Ghibertus Vicarius Generalis, mouebamur ex pluribus. Primo quoniam
6 Vicarius omnia potest quæ Episcopus, argumento cap. 2. & fin. de officio Vicarij in 6. Archidiac. Ioan. Andreas, & reliqui in citato cap. fin. de officio Vicario, Bertachinus in tractatu de Episcopo lib. 4. par. 6. in titul. de Vicario Episcopi num. 6. Mandosius in regul. Cancellar. regul. 24. quæst. 6. num. 3. Couar. pract. quæst. cap. 4. num. 4. Sbrozzius in cit. tractatu quæst. 48. num. 7. secundo quia
7 Vicarius nunquam censetur exclusus a potestate aliquid agendi, nisi de eo expressa facta fuerit mentio, Balbus dec. 90. vnde Vicarius Ge
8 neralis semper includitur in nominatione Episcopi facta per Concil. Trident. nisi ponatur dictio taxatiua tantum, vt in cap. 6. sessione
9 24. vbi propterea Vicarius Generalis Episcopi dispensare nequit super irregularitatibus, & suspensionibus ex delicto occulto prouenientibus, quia ibidem fuit adiecta clausula, quod id possit Episcopus tantum, Gratian. dec. Rotæ Marchiæ 97. referens ita declarasse Sacram

Congregationem, cui addo præpositum optimè loquentem in cap. 2. de constitut. in 6. Neuizan. in silua nuptiali in verbo monitoriæ, Sbrozz. de officio Vicarij lib. 2. quæst. 171. Garzia de beneficijs parte 5. cap. 8. num. 48. & tandem, quod potuisset Dominus Vicarius huiusmodi gratificationem facere, ego adduce-
10 bam decisionem Rotæ Romanæ in proprijs terminis in vna Calaguritana beneficij de Hãno 17. Octobris 1580. coram Sanctissimo Clemente VIII. tunc Rotæ Auditore cuius verba hęc sunt.

Domini cum præsupposito, quod mandatum sit in forma probante, tenuerunt Vicariũ potuisse gratificare, & gratificasse, pro indubitato enim habuerunt, quod hæc facultas gratificandi possit ab Episcopo Vicario committi, nullibi reperitur, quod sit electa industria personæ, quia ad hunc effectum oportet, quod adsint verba importantia personalitatẽ, ad notata cap. fin. §. is autem vbi Doct. de officio delegati, Doct. in l. 1. vbi Iaf. nu. 29. ff. de officio eius, cuiusmodi non sunt verba, quibus iura vtuntur in hac materia nam in cap. cum autem de iurepatronat. solum dicitur iudicio Episcopi credimus relinquendum, quæ verba arbitrium boni viri important, Felin. in cap. 1. sub num. 51. de const. non autem personalitatem in cap. qui eodem titul. dicitur ordinet Antistes Ecclesiam sicut melius eam secũdum Deum viderit ordinandam, quæ verba nullã personalitatem significant, nec obstat, quod dicat, prout secũdum Deum est ordinanda, nam collationes omnes secundum Deum faciendæ sunt personis idoneis, & tamen possit alijs committi, & hinc est, quod Decius consil. 130. in principio præsupponit pro absoluto, quod Vicarius potuerit gratificare, quod autem Episcopus etiam hanc facultatem concesserit, liquet ex lectura mandati, in quo datur facultas dispensandi conferendi, & subijcitur clausula generalis, vt possit omnia alia, quæ includit, si non maiora saltem similia C. qui ad agendum de procurat. in 6. Clement. non potest eodem titulo, id que tanto magis quia Ratio cur in generali deputatione Vicarij non venit facultas conferendi est,
11 quia mera est gratia, & donatio, quę non venit in generali mandato cap. fin. de officio Vicarij in 6. Gratificatio autem nõ est mera gra-
12 tia ex quo vni ex præsentatis tenetur ordinarius gratificare, Rebuff. ad Concord. de collat. §. statuimus 1. verbo gratificare per textum in l. vna ex familia §. 1. ff. de legat. 2. & cõsequenter eò facilius sub huiusmodi mãdato comprehenditur, quod autem gratificauerit, apparet, quia protulit sentẽtiam ad fauorem Didaci, quæ cum non possit esse iusta ex capite alio, quam ex isto, debet ex hoc censeri lata, cum
13 ex actis interpretationem, & declarationem recipiat l. ait prætor §. si Iudex, & ibi Bartol. num. 1. de re iudicata, semper enim sententia præsumitur lata ex ea causa, quæ re vera apparet in actis l. si quis ad exhibẽdum de exceptione rei iudicatæ l. hæc enim in principio de suspet. tutor. Alex. consil. 66. num. 2. lib. 5. Nec obstant verba sententiæ, quia licet Vicarius in ea dicat debemus pronunciare, refert tamen se ad acta, ex quo dicit, quod ex actis apparet, liquet ergo ipsum pronũciasse ex causa de qua in actis constat, & consequenter ex capite gratificationis, quia tenebatur vnum ex huiusmodi præsentatis eligere, & hæc omnia dixerunt tanto magis admittenda esse ad effectum sustinendi actum leg. quoties de rebus dulcijs leg. 3. de militari testamento, nunquam enim fit relatio ad id per quod actus nõ sustinetur Bart. post glos. in l. cũ vulgari de dote prælegata, Dec. in c. secundo requiris sub num. 3. versic. 5. non debet fieri de appellat.

## SVMMARIVM

1 *Appellationi locus est in sententia institutionis iurispatronatus, & nu. 6.*
2 *Referuntur plures decisiones Rotæ Romanæ,*
3 *Cap. constitutis, il secondo loquitur de appellatione extra iudiciali.*
4 *Institutus pendente appellatione possessionẽ capere non potest si sententia habeat vim diffinitiua.*
5 *Quando appellatio est facta in contradictorio iudicio, & per sententiam, causa est appellabilis.*
7 *Appellationi locus est etiam si possessio beneficij sit capta pendente termino.*
8 *Reprobatur opinio Ceualli dicentis faciendã esse prouisionem Cappellaniæ spreta appellatione.*

§ Num a sententia institutionis iurispatronatus possit appellari.

## DECISIO. XIV.

Fvit propositus dubitationis articulus in Curia Archiepiscopali, si à sententia per quam pronunciatur, quem esse instituendum in aliquo beneficio iurispatronatus potuisset appellari, & vnus ex dominis allegauit Lambert. de iurepatronatus lib. 2. par. 2. artic. 5. qui vult, quod appellatione interposita ab institutione de aliquo præsentato, si capta fuerit pos-

possessio pendente appellatione, dicitur bona, talis enim appellatio minimè impedit apprehensionem possessionis beneficij, tamen contrarium tenuimus in eodem Curia, scilicet,
1 quod à præfata sententia possit appellari, quare possessio capta pendente prædicta appellatione sententiæ institutionis est attẽtata, vt scripserunt Franch. n.8 Domin.n.7. & Ioan. Andreas in cap. auaritiæ de electio. in 6. & iux-
2 ta hanc opinionem pluries fuit resolutum in Rota, & signanter in vna Neapolitana Cappellaniæ 13. Decembris 1562. Coram Oradino, & in vna Calaguritana beneficij 7. Maij 1574. Coram Blanchetto, & iterum in vna Calaguritana portionis 27. Iunij 1575 coram Cantuccio, & tandem in vna Lucana plebis 8. Iunij 1571. Coram Lancellotto, & extat decisio Rotæ diuers. 6. parte 2. & tradit recte Lancellot. de attentatis 1. part. c. 4. & n. n. 614. & n. 627. & cap. 12. in præfatione num. 79. & præ
3 sertim in limitatione 40 & 49. vbi respondet cap. constitutis il 2. de appellat. quod loquitur in appellatione extra iudiciali, vt etiam intelligunt, Dominicus Lupus, & Franch. in d.c. auaritiæ de electione in 6 Cucchus institut. canonic lib. 4 tit 4 num. 67. & similiter cum Rota in dicta Neapolitana respondet, ac Lancellottus doctrinæ Lambertin. in d. tract. de iurepatronatus parte 2. lib. 2. articul. 5. num. 2. quæst. 11. dum inquit institutum posse pendente appellatione ab institutione capere possessionem, quia est quid facti, & effectus consecutiuus institutionis, ait n quod eius lectura est correcta, & loquitur q ando institutio nõ habet v m diffinitiuæ, sed fuit facta extra iudicialiter, & absque contradictore, vt apertè colligitur, ex his quæ ipsemet dicit numero præcedenti in fine, quo casu appellatio tanquam interloquutoria non debet facere attentata, vt pro regula firmauit d. cap. 12. in prima limitatione, & idem tradit Broder. in tractatu de appellat. par. 1. à quibus actibus tit. 20. versic. ab institutione præsentandi pagina 419. & vbi post sententiam est facienda institutio seu collatio, tenet Azeued in Curia Pisanæ lib. 2. cap. 4. num. 14. Perez. de gara lib. 2. cap. 11. num. 1. & nouissimè in vna Aurien. Parochialis 1. Iunij 1596 coram Penna fuit resolutum, quod quando institutio facta est in contradictorio iudicio, & per sententiam, tunc causa est appellabilis ex Lancellotto in limita 49. & in vna Aurien. parochialis 4. Decembris 1598. corã Lancellotto fuit resolutum constare de attentatis, & possessionem sequestrãdam fuit enim facta institutio, & possessio capta post appellationem, & ita etiam fuit resolutum in vna Cõpostellana parochialis 9. Decembris 1592. coram Penna, & quod à sententia institutionis
6 possit appellari, qua pendente si capiatur possessio inducuntur attenta tenuerunt, Guidobon in decis. 104. Mohedan. in decis. 11. de præbendis, & pluries tenuit Rota, & signanter in vna Calaguritana beneficij 7. Maij 1574 coram Blanchetto, & iterum in vna Pinziana iurispatronatus 9. Martij 1598. & hæc sententia procedit etiam si possessio fuerit capta pẽ-
7 dente termino ad appellandum, Calderin. cõs. 1. vt lite pendente, Cassadorus in decis. 3. de restitut. spoliatorum Cæsar. de Grassis in decis. 2. de appellat. Caputaquens. in decis. 7. parte 1. & in decis. 157. parte 3. Puteus in decis. 114. part. 2. & sępe Rotam tenere hãc opinionem refert Gonzalez in reg. 8. glos. 9. num. 203. refert sic fuisse decisum in vna Calaguritana beneficij 18. Aprilis 1603. coram Lancellotto, ex quibus apparet falsam omnino esse opinionem Ceuall. in specul. commun. contra cõ-
8 mun. quæst. 693. dicentis faciendam esse prouisionem cappellaniæ spreta appellatione.

## SVMMARIVM.

1 *Matrimonium contractum metu cadente in constantem virum est nullum.*
2 *Matrimonium metu contractum dicitur nullum etiam si sua culpa inciderit in metum*
3 *Matrimonium metu contractum est nullum etiam si carnalis copula esset subsequuta.*
4 *In Matrimonio non sufficit simplex consensus, seu voluntas.*
5 *Initium metus in actu, influit in omnes actus sequentes, & actus medio tempore facti nõ attenduntur.*
6 *Probato semel metu ea omnia, quam possunt tribui liberæ voluntati, etiam per metum facta censentur.*
7 *Matrimonium metu cõtractum dicitur nullum etiam ratificatione subsequuta.*
8 *Quidquid durante causa metus fuit factum per metum factum fuisse videtur.*
9 *Matrimonium metu contractum non impedit posse denuo contrahi.*
10 *Passus metum in matrimonio, quis dicatur.*
11 *Matrimonium metu contractum, per cohabitationem spontaneam conualidatur.*
12 *Metus nunquam censetur sublatus, nisi persona cui fuit illatus sit constituta in plena libertate.*

Matrimonium metu contractum, an & quomodo sit nullum.

## DECIS. XV.

1 Vlgare est iuris axioma, matrimonium
contractum metu cadente in constantem
virum esse nullum, vt in cap. cum nullum vbi
Abb.n.6.& alij omnes de sponsalibus c. signifi
cauit de eo qui duxit in matrim. quã polluum
per adulter. c. gemma cit. tit. de sponsalibus c.
cũ veniẽs eadẽ tit. Rota collecta Farin. in dec.
42.& 56. Marta dec. 64. & iuxta hanc opinio-
nem pluries fuit resolutum in Rota, & signan-
ter in vna Nicen. matrimonlj 6. Martij 1587.
Coram Seraph. & iterum in eadem 13. Maij.
1588. Coram Mantica, Triuis. decis. 63. par. 1.
& sic fuit etiam dictum in Curia Archiepisco-
pali in quadam causa matrimoniali ibi ver-
tente, Bombin. cons 35. quod eatenus verum
2 est, vt etiam locum habeat si metũ passus dede
rit occasionem, seù causam coactionis, vt illam
mulierem cogeretur ducere in vxorem, l. nec
timore ff. quod metus causa cap. veniens il se-
cundo vbi glo. de sponsal. Triuis. decit 63. Fe-
lin. in cap. cum inter nu. 20. de exceptionibus,
Gars. in tract. de vltima affinit. nu. 187. & 189.
3 Monticul. de patr. potest. in rubrica de nupt.
nu. 23. vt dicimus pariter etiam si carnalis co
pula esset subsecuta d. cap. cum locum cap. ve-
niens de sponsal. d. cap. significauit de eo qui
duxit in matrim. quã polluit, per adulter. Car-
din. in clement. 1. quęst. 17. de consanguinit. &
affinat. Hostiensis in cap. consanguinei de re
iudicata Brunellus de sponsal. & matrim. con-
4 clus. 18. per totum late, Couar. de sponsal. in 2.
par. cap. 3 § 6. per totum, in matrimonio enim
non sufficit simplex consensus, & voluntas, sed
debet esse cum plena libertate, & securitate,
quibus qualitatibus deficiẽtibus redditur nul-
lum ipso iure, ex traditis per Garz. in d. tract.
de vltimo fine vtriusque iuris n. 48. & sequent.
Marta in d. decis. 64. sub nu. 2. & tenuit Rota
in vna Veneta legitimitatis 19. Ianuarij 1587.
Coram Seraphino, vt patet apud eundem in
5 decis. 687. & initium metus in actu, influit in
omnes actus sequentes, & actus medio tempo-
6 re facti minime attenduntur, quia probato se-
mel metu, ea omnia, quæ possunt tribui liberæ
voluntati, etiam per metum facta censentur, vt
tradit idem Seraphinus in decis. 863. & adeò,
est nullum matrimonium metu contractum,
7 quod ratificatio sub sequens nihil operatur,
quidquid enim durante causa metus fuit factũ
8 per metum fuisse factum censetur, & proinde
non releuat, secundum Verall. in dec. 213. par.
2. Seraphin. in decis. 1166. quare iure optimo
scripsit Marta in decis. superius citata 66. per
9 præfatum matrimonium metum contractum
minime impediri, quo minus possit, & valeat
contrahens contrahere secundum matrimo-
nium, licet si nõ adesset iustus metus tunc con
10 trarium esset dicendum, & iustus metus dici
posset, si adesset timor Principis, vt fuisse deci-
sum in vna Toletana matrimonii 13. Maij,
1588. tradit Seraph. in decis. 818. & idem est
dicendum, quando adesset causa excludendi
metum, qui quidem excluditur ex qualitate
personarum loci, & circumstantiarum, vt ha-
betur per eundum Seraphinum in decis. 771.
qui in decis. 773. dicit quod matrimonium
11 metu contractum conualidatur per chohabi-
tationem spontaneam subsequtam, quod nota
12 ad tex. in cap. id quod de spons. quem tex. in-
telligas, vt nunquam censeatur purgatus me-
tus, nisi persona cui fuit illatus sit constituta in
plena libertate, Seraphinus in decis. 887. & in
dec. 863. & de purgatione metus est videndus
idem in decis. 1085.

## *SVMMARIVM*

1 *VErberans clericum incidit in excommunicationem, siue verberans sit masculus, siuè femina.*

2 *Relatiuum quis, comprehendit tamen masculos, quam feminas.*

3 *Mandans, vel consulēs verberari clericum est excomunicatus.*

4 *Qui per alium facit, per se ipsum facere videtur.*

5 *Prouocatus, qui verberauit clericum non dicitur excommunicatus.*

6 *Prouocatus agens aliquod, non dicitur facere animo iniuriandi.*

7 *Prouocatus debet esse alienus à quauis pęna.*

8 *Aggressus, quidquid facit, pręsumitur ad eius defensionem facere.*

9. *Duorum clericorum inuicem repercutientium, qui prius incepit est declarandus excommunicatus.*

10 *Vim vi repellere licet*

11 *Sacerdos pro sua defensione potest occidere hominem etiam quando celebrat.*

12 *Clericus non efficitur irregularis occidēs aliquem se defendendo.*

13 *Contra Principem seuire ratione defensionis videtur licitum.*

14 *Princeps licet sit solutus legibus, tamen viuit secundum leges.*

15 *Occidens hominem ad sui defensionem non dicitur homicidium committere.*

16 *Non dicitur excommunicatus occidēs ratione defensionis aliquem etiam in ecclesiastica dignitate constitutum.*

17 *Ex-*

17 *Excedens extra propositum se defendēdi non dicitur pœnam incurrisse*
18 *ob defensionem potest occidi clericus.*
19 *Verberans, vel occidens clericum ob defensionem est exclusus a pœna ordinaria delicti.*
20 *Verberans, vel occidens clericum est exclusus à peccatto mortali.*

An prouocatus qui percussit Clericum sit declarandus excommunicatus.

## DECIS. XVI.

1 QVamuis aperta sit iuris conclusio quod inijciens manus coutra clericos sit excommunicatus, vt habetur per tex. in d.c. si quis suadente 17. q. 4. & voluerunt Menoch. de arbitrar. iudic. casu 493 nu. 39. Villa vt in dec. Aufrer. de potest. secul. regula 3. nu. t. Baiard. in addit. ad Clarū in q. 77. n. 20 Duen. in regula 99 quæ habet locum tam si percutiēs sit masculus, quā femina, vt p Nauar. in manu ali c. 27. n. 77. Viuius in Sylua comm. opin. opi
2 nione 104. nu. 8. & ratio est quia illud relatiuū si quis, est generale, & comprehendit tam masculos quā fęminas, vt in l. 1. ff. de verb. signif. & procedit, tam si percutiens sit secularis, quā regularis cap. porro cap. cum pro causa, & cap. monachi de sentētia excommunicationis, tam si fuerit persona priuata quam publica, vt in officiali cap. si iudex laicus, & cap. 3. de senten-
3 tia excommunicationis, tam in eo qui iniuriose manus in clericus iniecerit, quam in mandante, consulente, & sollicitante Cabal. in reso lut. crimin. casu 56. circa finem Franciscum Marcus in dec. 878. nu. 1. vol. 1. Aufrer. de potest. iudic. secul. regul. 3. nu. 6. & 7. Mozzius de contractibus in tit. de donat. sub rubr. quomo-
4 do annullatur donatio nu. 34. quia qui per aliū facit per se ipsum facere videtur cap. vt famæ de sententia excommun. l. nihil. interest ff. ad l. Corneliam de sicarijs cap. qui facit de regul. iur. in 6. l. ita autem §. gessisse ff. de administra-
5 tione tutoru, tamen eā limitauimus in Curia Archiepiscopalis nō esse declarandum excom municatum, quædam laicum, qui ob prouoca-
6 tionem sibi factam a clerico, eundem clericum percussit, quia talis non dicitur facere ad iniuriam, & animo iniuriandi cap. t. & cap. exte nore de sententia excomunic. glo. in d. cap. si quis suadente diabolo 17. quæst. 4. Abb. in cap. si vero il secondo nu. 11. de sentent excommunicat. Decian. in tract. crimin. par. 2. lib. 6. c. 34. nu. 17. Soccin. in cap. peruenit n. 205. cum sequent. de senten. excommunic. Radens. cons. 17. nu. 59. lib. 2. Clarus in §. homicidium n. 23. Intrigliol. cons. 15. nu. 19. Anan. cons. 7. nu.
7 & 8. Bonb. cons. 19. & prouocatus debet esse immunis a pœna l. 1. §. 1. ff. si quadrupes pau-
8 per fecisse dicatur Bal. cons. 23. nu. 4. vol. 1. & quidquid facit præsumitur ad eius defensionē fecisse secundum, Decium in cons. 570. vol. 2. late Barsi. in decis. bonon. 133. vnde secundum, Marsil. in cons. 537. nu. 8. quem refert Clarus
9 in §. fin. quæst. 60. n. 14. si duo clerici in vicem se percutiunt, sed vnus prius incepit, & prouocauit, non sunt ambo declarandi excōmunicati, sed solum qui prouocauit, vt voluit Cardin.
10 cōs. 42. vim. n. vi repellere licet l. vt vim ff. de iust. & iur. c. si vero, el primo de sent. excom. §. cum arietes ff. si quadr. paup. fecisse dicitur §. quod vero inst. de iure nat. gent. & ciuili, l qui aggressorē, & l. vt vim C. ad l Cornel. de sicar. clem. 1. de homic. quia cum defensio sit de iure naturali, vt habetur per gl. & dd. in l. sequentes alicui C. ad leg. Iul. maiest. Caball. resol. 88. Farinac. in quæst. 39. num. 153. late de Grassis de except. ad materiam statuti excep. 21. num. 8. Ideo erit permissa vnicuiq; clem. pastoralis de re iudic. cap. inter cum gl. extra de except. lege
11 desertorem §. si ad diem ff. de re milit. ri, l. vtrum ff. de iust. & iur. ita vt etiam sacerdoti quando dicta missa liceat ad eius defensionem occidere hominem, & postea reuerti ad celebrandū DD. in d. l. vt vim n. 8. ff. de iust. & iur. Abbas in cap. clerici de vita, & honest. cler. Bomb. in d. cons. 19. num. 27. Simon de prætis cons. 36. num. 16. lib. 2. vbi dicit, quod clericus
12 ita se defendēdo nō efficitur irregularis, clem. 1. de homic. Foller. in pract. crim. canon. par. 2. c. 14. num. 6. Gratus cons. 114. nu. 18. lib. 2. Anna in d. cons. 7. nu. 8. Plaza in epitom. delict. cap. 28. nu. 5. Maceratens. variarum reso-
13 lut. cap. 26. nu. 1. & licitum est ratione defensionis, etiam contra Principem sæuire per tex. not. in clem. pastoralis §. cęterum de sent. & re iud. vbi habetur licitū est cōtra Principē p de
14 fensione propriæ personæ ire, quia licet sit legibus solutus, tamen viuit secundum leges l. digna vox C. de legib. Mayn. decis. 42. nu. 6. Decius cons. 116. vol. 1. glos. in cap. cum conuenis-
15 set in fin. de iudic. Intantum quod occides hominem per sua defensione, non dicitur maleficium committere, prout scripserunt Bald. in l. data opera C. qui accus. non poss. Bossius in tit. de homic. nu. 51. & 58. Bec cons. 51. num. 6. Carrerius in pract. crim. §. circa n. 28. Mascar. de probat. conclus. 1126. num. 6. & seq. Surd. cons. 40. nu. 21. defensor. enim propriæ salutis in nullo peccasse videtur, & consequenter iure optimo nullam excommunicationem præfatum percutientē contraxisse, per nos fuit resolutum, & hanc decisionem non solum procedere in eo qui verberaret clericum simplicem, sed etiam constitutum in dignitate osten-

dit

pęnis, quod quis ex suspitionibus condemna-
ri non debet præterti m in criminalibus, vt
4 per Capic. in dec. 30. nu. 4. & 6. vbi quod li-
cet suspitio falsitatis haberetur pro veritate,
firmat tamen hoc non procedere, nisi tūc cō-
curtat, interueniatquę etiā aliqualis diffama-
tio, & Sac. Reg. Consil. ibi in casu occurren-
ti super falsitatis suspitione voluit discurrere
super cōdemnatione ipsius criminis ad quam
deueniri non poterat de iure, sed solumodo su
per arrestatione, num ob suspitionem falsita-
tis inquisitus detineri in carceribus potuisset,
& idem firmauere Cyn. & alij vniuersaliter
omnes in l. vbi C. de falsis, Anan. consil. 49.
num. 2. hinc est, quod probatio falsitatis non
5 ex pręsumptione debet concludere, sed de ne-
cessitate tali modo, vt res aliter se habere non
possit, secundum Gram. in cons. crimin. 19. &
cons. 33. Alex. cons. 117. num. 14. vol. 1. &
in cons. 70. & ita Senatum Pedemontanum
decidisse meminit Cacheran. in decisio. 107.
6 itaque concludendum est, quod in causa falsi-
tatis probationes sunt omnino necessariæ, vt
scribit Decius in consil. 173. cum in tali cau-
sa quis condemnari non debeat ex pręsumptio
ne melius est enim nocentem absoluere. quam
7 innocentem condemnare l. absentem ff. de pę-
nis, & eo magis, cum in falsi materia ad plenā
probationem plures requirantur præsumptio-
8 nes, vt scripturę fides nullatenus adhibeatur,
vt voluit Anan. in cons. 49. Crauetta consil.
134. num. 59 falsitatem non fuisse commissam
9 vtique semper esse dicendum consuluit Cepol,
cons. 38. Gramat. decis. 26. num. 120. Soccin,
Iun. cons. 45. vol. 3. interpretatio enim est fa-
10 cienda ad excludendum delictum l. merito ff.
pro socio, hinc enim videmus quod dolus re-
11 gulariter non pręsumitur nisi probetur l. dolū
C. de dolo l. quoties §. qui dolo, & ibi Doct.
ff. de probat. & in l. pretor §. Marcellus ff. de
iudic. cap. Sędes Apostolica in fine, & Cepol
ex parte extra de rescriptis, Surdus consil. 10.
num. 39. Berous cons. 188. ideò quod in om-
12 nem euentum. qualibet causa etiam minima,
& iniusta atque temeraria, falsa, seu bestialis
omni dubio semper à dolo præsumpto excu-
sat l. igitur §. postea ff. de liberali causa l. pla-
gij la 2. ff ad l. Flauiam de plagitur, & in l. 1,
§. fin, ff. de abigeis Veral. decis. 108. parte 3.
Cassador. decis. 19. & late Viuius alius cumu-
las in decis. 80.

***SVMMARIVM***

1 *Periurus incurrit infamiam.*
2 *Infamis testis esse nequit.*
3 *Periurus etiam si fuerit emendatus per pœni tentiam, testimonium ferre prohibetur.*
4 *Periurus in vno ex articulis, repellitur in omnibus.*
5 *Testium depositio in aliqua parte falsa in om nibus falsa præsumitur.*
6 *Periurus in vna causa, in alia non probat.*
7 *Tortura non purgat periurium.*
8 *Iuramentum est indiuiduum.*
9 *Testis esse potest in causa hæresis periurus.*

An periurus repellatur à testificando.

DECIS. XVIII.

PLuries fierunt reiecti periuri à testificādo,
& ita quotidiana praxis in nostra curia,
1 obseruat; cuius fundamentum est, quia infamiā
incurrit periurus de iure Canonico cap. quę-
relam de iureiurando cap. quicumque 6. quęst.
1. glos. in cap. quanto in fine de iureiurando,
Lucas de Pēna in l. quoties C. de dignit. lib. 12.
2 & stāte infamia testis esse nequit c. si quis cō-
uictus 22. quæst. 5. Corn. cons. 324. numer. 5.
vol. 3. Ruin. cons. 158. num. 4. vol. 5. Fulgos.
cons. 107. & consil. 173. Dec. cons. 189. num.
8. Ias. in l. si duo patroni §. fin. num. 2. de iu-
reiurando, Crauetta cons. 6. num. 14. Cephal.
cons. 233. num, 9, vol. 2. Bertazzol. cons. 451.
3 num. 3. vol. 2. Cacher. in decis. 72. nu. 7. immò
etiam si fuerit emendatus per pœnitentiam,
glos. in cap. fin. in verbo periurio de iureiurā-
do in 6. Felin. in cap, testimonium num. 17.
versic. tertia conclusio de testibus Franc. Mar-
cus in decis. 708. sub num. 4. vol, 1. & etiam
4 si piurus sit in vno ex capitulis, siue articulis,
repellitur in omnibus, Alex. cons. 44. num. 7.
vol. 2. cons. 183. num. 3. vol. 7. Soccin. cons.
255. num. 9. vol. 2. prob. ad Ioan. Monacum
in cap. accusatus num. 1. de hęretic. Marian.
sen. consil. 156. num. 9. vol. 1. & hoc ea ratio-
5 ne, quia testium deposito in aliqua parte falsa,
in omnibus præsumitur falsa, & vitiosa, glosa
in cap. si testes 3. quæst. 4. & in cap. in nostra,
de testibus, Innocent. in cap. fraternitatis de
hæret. Bald. in l. 2. C. de fideicommis. liber.
Abb. in cap. ex litteris col. vltim. de fide in-
strument. Gabriel. in conclusio. 4. in titul. de
crimin. Crauetta cons. 6. num. 14. Brunus cōs.
6 20. num. 22. Soccin. Iun. cons. 4. num. 13. &
periurum in vna causa in alias nō probare esto
quod dicat in alijs veritatem in eodem iudicio,
est tex. in cap. ex parte vbi Panorm. de testib.
sequitur Alex. cons. 93. col. 3, vol. 5. Portius
cons. 204. num. 10. Angel. in cons. 3. num. 4,
7 lib. 1. nec per torturam purgari periurium,
vt fidem facere possit, ex quod Iuramentum
8 est indiuiduum Becc. consilio 45. numer. 10.
vol. 1, Bursat, cons. 79. num. 11, vol. 1. Cephal.
cons. 234. num. 34. vol. 2. Riminald. consil.

113.num. 34. vol 1. Menoch. de Arbitrar.Iu
dic. centur 2. casu 128. num. 16. Crauetta
cons. 6. num 16. late post alias Decian. in
tractat. crimin. lib.6. cap. 13. sub numer. 15.
in fine vol. 2. licet hoc non habeat locum si in
9 causa hęresis, certis iudicijs appareat testẽ vel-
le suum testimonium corrigere non leuitate,
animi vel prętio, sed zelo Cattholicæ Fidei, tũc
enim non obstante periurio admittitur, cap. ac
cusatus §. licet vero de hęretic. in 6. Couarr.
variar. resolut. lib. 2. cap. 13. nu. 9. Menoch.
de arbitrar. Iudic. centur. 46. lib. 2. casu 108.
num. 13. Roias in singul. 194. & 195. sed pu-
niri posse periurium etiam deponentem in cri
mine hæresis per inquisitionem, voluit Frãch.
si de hæretic. cap. 14. num. 6. in fine, & tor-
queri posse dicit finem ea in praxi hæreticos
tit. 52. de tormentis.

*SVMMARIVM.*

1 *Nobiles non condennantur ad pœnas ignominiosas, & viles.*
2 *Honestiores homines fustibus cędi non possunt.*
3 *Nobilitas facit alleuiare pęnam.*
4 *Fauore Nobilitatis rumpuntur regulę iuris.*
5 *In Regno Neapolitano Nobiles decapitātur, ignobiles vero suspenduntur.*
6 *Nobiles non condemnantur ad triremes.*
7 *Refertur articuli decisio facta in Curia Archiepiscopali.*
8 *Popularis honestus, & diues ad pęnas ignominiosas non condemnatur.*
9 *Distinguendi sunt in pœnis infligendis ignobiles a personis Nobilibus, honestioribus, atque honorabilibus.*
10 *Persona honestæ, atque honorabiles equiparantur Nobilibus.*

Popularis ex diuitibus, & honestioribus parentibus ortus si deliquat an pęna ignobilium veniat puniendus.

DECIS. XIX.

1 QVoniam apertissimi iuris est, pęnã igno-
miniosam Nobilibus minimè impo-
ni ad dispositionem tex. in l. mortis §. sed enim
sciendum versic. nec furcæ subijci ff. de pęnis,
& l. capitalium §. non omnes eodem tit. vbi
fustibus cędi non debent honestiores homines,
2 sequitur Abbas in cap. grauem de pęnis, consu
lit Fulgosius in cons. 167. quem sequitur Af-
flict. in Constitut. Regni, Toxicum, & sic de
consuetudine seruari tradiderunt, Clarus in li-
bro 5. Recept. sent. §. fin. quæst. 60. versicu.
prodest etiam Duenn. in regula 190. post Bar.
in l. capitalium §. serui læsi ff. de pęnis Bal. in
cap. cum quidam num. 3. extra de iureiurand.
& iuxta istorum sententiam sic seruari in Cu-
ria Archiepiscopali dixi in praxi in decis. 360.
& quod nobilitas faciat alleuiare pęnam delit-
3 ti in nobili, est textum formalis cum glosa in l.
aut damnum §. in ministerium ff. de pęnis, ibi
pro delicto, pro quo mulier potest in metallũ
damnari, si fuerit nobilis non poterit ei in fer-
ri huiusmodi pęna metalli, Grammat. in dec.
32. num. 2. post Lucam de Penna in l. 11. C. de
4 desertor. libro 12. & quod rumpātur regulæ
iuris fauore nobilitatis post alias scribit Felin.
in cap. pastoralis in principio ff. de officio de-
legati, hinc enim in regno, nobiles decapitari,
5 ignobiles vero furcis suspendi videmus, vt de
iure communi loquendo post alios quos ipse
allegat, scribit Tiraquellus de Nobilitate cap.
20. num. 110. & sequent. & nobiles neque pę-
6 na triremium affici debere tradiderũt Couarr.
variar. resolut. cap. 9. libro 2. num. 4. versic.
5. & egregie Gramat. in decis. 32. ideo cum in
in facti contingentia in Curia Archiepiscopa-
li euenisset quendam Clericum popularem ex
diuitibus, & honestioribus parentibus ortũ,
perpetrasse quodam homicidium, fuit, dubita-
tum si pęna ingnobilium esset puniendus, &
7 censuimus negatiue; & sic dictum clericum
ad triremes nõ cõdẽnauimus, ex eo quod ne dũ
8 Nobiles, sed etiam populares diuites, & hone-
stiores ad pęnas ignominiosas nõ posse condẽ-
nari docuit Bart. in d. l. capitalium § serui cęsi
ff. de pęnis, cuius doctrina probantur insigni
textu in cit. l. capitalium §. non omnes, vbi
iureconsultus loquitur, per verbum hone-
stiores, quo vocabulo, non solum nobiles, sed
alij populares honestiores comprehẽduntur,
vt ex doctrina prædicta, Bartol. aperte col-
ligitur, vbi dum ampliat ad honestiores, præ-
supponit, quod minus sit esse honestiorẽ, quam
Nobilem, sequitur Panorm. in cap. pastoralis
num. 5. de offic. delegati, Felin. in cap. cum
quidem col. 3. versic. 3. declaratio de iure iurã
do, Cepoll. cons. 40. nec dissentit Tiraq. de
nobilitate d. cap. 20. num. 111. dum de nobi-
libus, & honestioribus ęqua lance loquitur, se-
quitur Anna alios cumulans in cons. 34. num.
5. & sequent. & sic fuisse seruatum refert de
Ponte de potest. pproreg. in tit. de prouisioni-
bus fieri solitis §. 2. num. 1. in principio, & his
omnibus accedant Garsias de nobilitate glosa
1. num. 13. Frezza in decis. Rotæ Aragoniæ,
9 qui dicunt distinguendos esse in penis infligen
dis ignobiles, ea personis nobilibus, honestio-
ribus, atque honorabilibus, ex quibus patet per
10 sonas honestas atque honorabiles nobilibus
ęquiparari, & sic fuit iudicatum.

*SVM-*

SVMMARIVM

1 *Clericus non potest carcerari pro causa ciuili.*
2 *Clerici habent beneficium ne conueniantur nisi inquantum facere possint deducto ne egeant.*
3 *Clerici si possent carcerari pro causa ciuili, hoc in opprobrium Clericalis dignitatis redundaret.*
4 *Clericus in minoribus gaudet beneficio capit. Odoardus.*
5 *Clericorum appellatione in fauorabilibus ueniunt addicti seruitio diuino siuè in maioribus, siuè in minoribus ordinibus constituti.*
6 *Fauores sunt ampliandi.*
7 *Quid debeant obseruare Clerici in minoribus ordinibus constituti ad hoc, vt gaudeant beneficio cap. Odoardus.*

An Clericus in minoribus ordinibus constitutus gaudeat beneficio cap. Odoardus.

DECISIO XX.

1 IVra sint clara, clericos non posse pro causa ciuili carcerari cap. peruenit de fideiussorib. cap. Odoardus de solut. glosa in L. miles ff. de re iudicata, Marchesan. de Commis. par-
2 te 2. cap. 7. Guttierez de contractibus iuratis cap. 17. num. 6. Menoch. de arbitr. iudic. casu 88. num. 8. Afflict. in Constit. Regni libro 1. Rubrica 66. num. 6. de Cleric. conueniend. & ideo clerici dicuntur habere priuilegium, nè possint conueniri, nisi in quantum facere possunt, deducto ne egeant, vt cap. Odoardus de solut. late, Anna in cons. 174. vol. 2. Triuisan. in decis. 8. lib. 1. Amat. decis. 15. num. 16. Cappella Tholos. & ibi Aufrer. in decis. 245. Viuius in libro commun. opin. conclus. 99. Farinac. in sua practica crimin. quæstio. 27.
3 num. 65. Couar. variar. resolution. cap. 1. nu. 9. clerici enim si possent carcerari, & tenerētur vltra, quā facere possēt hoc in clericalis dignitatis opprobrium redūdaret, vt scribit German. de Saer immunit. cap. 15. num. 89. tamē in surrexit dubitatio in Curia Archiepiscopali, si hoc beneficio gauderent clerici in minoribus ordinibus constituti, & pluries fuit resolutum affirmatiuè cum textus loquatur simpli-
4 citer de clerico, & clericorum appellatione in fauorabilibus ueniunt omnes addicti seruitio diuino, siue in maioribus, siue in mino-
5 ribus ordinibus constituti, Abbat. in Rubrica de vita, & honestate clericorum, & in capitol. 2. de de cohabitat clericorum,
6 & mulierum, fauores enim sunt ampliandi c. odia de regul. iur. in 6. dummodo ipsi obseruēt dispositā per Sacrum Concilium Tridentinū sess. 23. cap. 6. de reformat. hoc est, quod incedant in habitu, & tonsura, & alicui Ecclesię de mandato Episcopi inseruiāt, vel sint beneficiati, vel in aliquo seminario reperiantur, nam que isti tales sicuti gaudent priuilegio fori, vt late post alio Caballus in resolut. 60. ita pariter gaudebant beneficio cap. Odoardus de solut. Neuizan. cons. 59. Surdus cons. 259. nu. 24. libro 2. Guttierez de contractibus iuratis d. cap. 17. Menoch. de arbitr. Iudic. casu 183. Anna d. cons. 124. num. 4. & 6. cum sequent. Matthesil. singul 60 Masullus ad Capic. in decis. 161. nu. 9. Marchesan. de commiss. p. 2. cap. 8. nu. 11. & nu. 19.

SVMMARIVM

1 *Mulier dicitur manere in domo honesta, si in domo patris habitat.*
2 *Domus paterna præfertur Monasterio.*
3 *Refertur decisio Rotæ.*
4 *Lex confidit in patre.*
5 *Nullus amor vincit paternum.*
6 *Filius non habet meliorem amicum patre.*
7 *Pater censetur diligere plus filium, quam se ipsum.*
8 *Tangens filium dicitur tangere pupillam patris sui.*
9 *Pater, & filius, pro una persona reputantur.*
10 *Filius licet sit nouus homo propter animam, quæ non est eadem, cum anima patris, nilominus caro paterna non dicitur omnino extinta, sed potius propagata.*
11 *Caro patris defuncti viuit in filio.*
21 *Nepos dicitur quodammodo natus ex corpore Aui.*
13 *Non præsumitur pater qui non diligat filium.*
14 *Arctiori vinculo homo homini non iniungitur, quam eo, quo pater cum filio.*
15 *Filiorum causa omnia volumus.*

Domus paterna an dicatur locus aptus, quod hoc, vt separato matrimonio in ea permanere debeat vxor.

DECIS. XXI.

IN causa separationis matrimonij, quoad thorū, per quamdā mulierem petitæ, com fuisset oppositum debere citari eius maritum absentem a Ciuitate Neapolis, ad finem vt ipse eligere valeret locum honestū, in quo honeste dicta vxor permanere deberet, tamē fuit reso-

lutum esse procedendum ad sententiam sepa
rationis non obstante, quod maritus citetur,
cuius decis. ratio fuit quoniam si maritus tem-
pore sententiç adesset, nullum alium locũ me-
liorem ac honestum eligere potuisset nisi mo-
nasterium secundum Calc. cons. 121. col. 3.
Crauetta cons. 190. nu. 7. Anna cons. 35. nu.
10. vol. 1. & tamen per Rotam Romanam
in vna separationis thori 18. Iunij 1594. corã
1 Seraphino fuit dictum, quod facta separatione
thori, si mulieri iubetur permanere in loco ho
nesto, bene potest moram trahere in domo pa-
tris cum matre, fratre, & alia sorore nubili, ne
que debet permanere in monasterio, ex qua
decisione apertè colligitur domum pater-
2 nam esse prçferendam monasterio, pro cu-
ius decisionis confirmatione accedat decis.
Cesaris de Grassis vnica de diuort. cuius hæc
3 sunt verba formalia, fuit per dominos vnani-
miter resolutum, dominam Prudentiam de-
bere permanere in d. domo patris, in qua
vna cum matre, fratre, & alia sorore iam nu-
bili honeste habitat, iuxta formam dictç sentẽ-
tiæ, nec voluerunt eam etiam reponendam in
monasterio, & mandarunt causam esse pro
iustitia expediendam, que decisio secundum
4 me fundantur in eo, quod lex cõfidit in patre,
vulgare enim, & commune, omniumq. consen-
su probatum est axioma, quod nullus amor vin
5 cit paternum l. fin. C. de Curat. fur. l. nam
& si parentibus ff. de inoffic. testam. & §. fin.
in stit. de noxal. nullusque præsumitur maior
6 amicus filij quam pater l. quidam cum filium
ff. de heræd. in stit. leg. nec in ea ff. de adulte-
rijis, & leg. 1. §. tacet Cod. de rei vxor.
7 actione immo eum censetur magis diligere
quam seipsum l. contra pietatem. C. de testam.
manum: & l. ista quidem §. fin. ff. de eo quod
metus causa plenè Cassan. in cons. 14. nu. 14. &
seq. Plazza in epit delict. c. 22. n. 24. & Moron.
in tract. de tregua, & pace quæst. 154. num. 17.
8 Vnde qui tãgit filiũ dicitur tãgere pupillã ocu-
li patris sui, vt inquit, Luc. de Penn. in l. vnic.
in 20. q. prope finem C. public. letit. vel consu-
lar. lib. 12. Et nedum pater diligit filium præ-
ter omnes, sed etiam si sit eius inimicus, adhuc
mouentur viscera ipsius, ita vt valde contriste-
tur de eius morte, vt legitur de Rege Dauid,
qui triduo fleuit mortem Absalonis, quamuis
esset eius hostis, & rebellis, meminit etiam
Cyn. in l. propter insidias, C. qui accus. nõ poss.
& Crau. in cons. 1. num. 2. hinc est quod pater,
9 & filius ita sunt naturæ lege coniuncti, quod
pro vnica persona reputantur l. fin. C. de im-
pub. & aliis subst. adeo quod vbi vnus est, alter
esse videtur cap. cum contradicimus §. auctori-
tate 35. q. 3. vnde filius vocatur sanguis patris,
l. 4. ff. de inoffi. testam. & vox patris, dicitur
vox. filij, & e contra §. ei qui insit de inutil. sti-
pul. imo filius censetur portio viscerum pa-
tris, l. cum scimus cum ibi not. per Luc. de
Penn. C. de agicol. & censit, lib. 11. licet enim
10 vere sit nouus homo propter animam quæ
non est eadem cum anima patris, nihil homi-
nus, caro paterna non dicitur omnino extin-
cta, sed potius aucta, & propagata, vt pluribus
authoritatibus, & exemplis probat Bened.
in repet. c. Raynutius de testam. in versic. mor-
11 tuo itaque testatore in 2. par. nu. 31. Et quam-
uis pater defunctus sit, caro tamen ipsius con-
seruatur in filio, eiusque propago extenditur
ad omnes eius nepotes, & descendentes adeo
12 quod nepos, dicitur quodammodo natus ex
corpore aui, l. Lutius Titius qui fratrem ff. de
hæred. instit. est enim quedam sanguinis con-
tinuatio inter auum, & nepotem, quæ facit
vnum corpus, vt inquit Rauden. in respo. 24.
nu. 42. vol. 2. post Castrens. in cons. 164. nu. 3.
& seq. vol. 2. & Plazza in epit. delictorum. lib.
1. cap. 22. nu. 10. Hinc etiam est, quod non præ
13 sumitur esse pater vel mater, qui filium non di-
ligit prout sapientissimus Rex Salamon ex-
perientia comprobasse legitur in sacra Scri-
ptura, & refertur in cap. afferte de præsumpt.
quem tex. allegat ad hoc propositum, Alciat. in
tract. de præsumpt. reg. 1. præsumpt. 14. eumq;
refert Menoch. de prçsupt. lib. 6. prçsumpt. 56.
nu. 2. pçnes quem nu. 18. legitur illa notabilis
sententia sabellici dicentis arctiori vinculo ho
14 mo homini non iungitur, quam eo quo paren
tes liberis, multa enim volumus, patriæ, multa
parentibus, multa demum multis, sed filiorum
15 causa omnia volumus, per ferrum, per flam-
mas intrepidè, si filiorum caritas expostulet
itur, nullius incolumitas suauior, nullum fu-
nus acerbius magisq; luctuosum.

## *SVMMARIVM.*

1 *Facti species.*
2 *Matrimonium contractum inter consanguineos per solum mandatum despensandi non dum cognitum, dicitur nullum.*
3 *Mandatum dispensandi non est dispensatio.*
4 *Dispensatio in matrimonio perficiendo, causa iustificationem requirit,*
5 *In dispensationibus omnia narrata sunt verificanda.*
6 *Narratio in matrimonij dispensatione debet esset vera impetrationis tempore, & relatione facta Summo Pontifici, & non post.*
7 *Veritas narrationum in dispensatione, est consideranda secundum tempus impetrationis.*

8 Gra-

8 *Gratia summi Pontificis incipit currere à tẽpore datæ dispensationis, sed quomodo intelligatur vide nu. 9.*

An matrimonium contractum inter consanguineos cum solo mandato dispensandi sit nullum.

## DECIS. XXII.

1 NObilis quidem dux cum obtinuisset dispensationem Apostolicam, commissam Domino Vicario, vt posset contrahere matrimonium non obstantibus tertio, & quarto gradu consanguinitatis, putans dictam dispensationem esse gratiosam, nec indigere alia causæ cognitione, dictum matrimonium contraxit, demum animaduertens dispensationem non fuisse, sed mandatum ad dispẽsandum, & quod necesse erat illud præsentare Vicario prædicto ad finẽ videndi si preces veritati niterentur, fuit inde dubitatum in curia Archiepiscopali si præfatum matrimonium subsisteret de iure, & fuit dictum nullam habere firmitatem,
2 tamquam contractum inter consanguineos in tertio, & quarto gradu, per textum expressum in clement. 1. de consanguinit. & affinit. Concil. Trident. sess. 24. cap. 1. in fine Afflict. in §. bona contrahentium in titulo quæ sunt regalia, Cucc. in instit. canonic. lib. 3. tit. 10. versic. siqui Io: Philipp. cons. 49. nu. 25. Brunell. cons. 89. Monaldus cons. 123. Et in hoc non obstat, quod fuit contractum postquam Papa concesserat gratiam de dispẽsando, quia ita sunt consanguinei tunc sicut a principio, secundum Guttierez lib. 1. canonicarum quæst. cap. 15. nu. 21. & ratio redditur communiter per omnes. quia huiusmodi gratia nõ continet dispensationem, sed tantummodo Papa committit Vicario Neapolis, vt si preces veritati nitãur seruatis alijs de iure seruandis, nomine Sedis
3 Apostolicæ dispẽset, quare videtur potius mandatum de dispẽsando quam dispẽsatio, & hoc adeo verum est. quod Nauar. in cons. 3. qui filij sunt legitimi, voluit quod qui impetrata bulla super dispensatione matrimonij, eaque præsentata Vicario, & ante informationem captam, & latum decretum per eunde Vicarium matrimonium cõsumauerit, & filios procreauerit illi non erunt legitimi quia adhuc secum non est dispensatum, vt refert etiam ac sequitur Zerula in praxi Episcop. in verbo dispensatio quæst. 5. Brunell. cons. 120. num. 3. & seq.
4 Artam. cons. 18. Berculten. cons. 90. num. 4. & seq. Et his addo aliam rationem, quia dispensatio in causa matrimonij semper requirit iustificationem causæ, vt fuisse in Rota decisum testatur Caputaq. in decis. 116. par. 1. Grillens.
5 cons. 99. cuius rationis ratio est, quia in dispensationibus omnia narrata sunt verificanda, Puteus decis. 322. lib. 3. Caputaq. dec. 27. & in dec. 371. par. 1. & in decis. 240. par. 2. Moedan. dec. 35. de renunt. Rota dec. 1678. lib. 3. par. 3. Diuers. Cesar de Grassis dec. 7. nu. 3. Mandos. reg. 27. q. 8. nu. 16. Paris. lib. 4. q. 2. nu. 44. & lib. 10. q. 3. nu. 1. quicquid voluit in contrarium Rota diuersorum in dec. 171. nu. 1. par. 3. Sanchez de matrimonio lib. 8. disput. 21. num. 42. quia cum prima opinione tenuit Rota Romana in vna oscent. Archidiaconatus 19. Ottobris 1601. Coram Illustrissimo Lancellotto,
6 cui addo etiam Bellamer. decis. 735. Hinc est etiam quod narrata in dispensationibus matrimonialibus debent esse vera tempore impetrationis, & relationis factæ Papæ, & non postea tempore exequutionis, vt tenet Cordub. in summa quest. 45. opin. 2. punct. 1. & Guttierez quæstio canonic. lib. 2. cap. 17. num. 31. & 133. & Sanchez de matrimonio lib. 8. disp. 30. nu. 4. & 5. & Abb. in cap. quia circa de consang. &
7 aff. nu. 4. qui ait, quod veritas narrationum in dispensatione est consideranda secundum tempus impetrationis, non enim sufficit narrata prius fuisse vera, vel post impetrationem verificata, quando veritas causarum narratur de præsenti, & quod necesse, vt probare narrata esse vera tempore impetrationis, docent Rebuff. ad leges Gallicas 2. tom. tit. de rescript.
8 in præfat. num. 56. & Mascard. conclus. 1128. nu. 22. Non obstat etiam, quod gratia Summi Pontificis, incipit currere a tempore date dispensationis cap. si eo tempore, & ibi glo. in verbo eum tempore de rescript. in 6. cap. eam re, & ibi glo. in verbo data eodem tit. & textus in cap. cum cui de præbend. in 6. Guido Papa dec. 109. Faber dec. 3. C. de precibus offerẽdis de Franch. dec. 62. & in decis. 326. & in decis. 309. post Afflict. in decis. 1. quia respondetur
9 illud procedere quando gratia est iam perfecta per Principis concessionem, quod non est in casu nostro, quoniam dispensatio est in fieri, quousque Vicarius cognouerit super esse causas expressas Summo Pontifici, & ex his pariter minus obstabit textus in cap. si super gratia de officio delegati in 6. Quare fuit decisum præfatos egere noua dispensatione.

### SVMMARIVM.

1 *Facti species.*
2 *Iudei habent ea omnia, quæ sunt ciuium Romanorum, & propterea coram iudicibus Christianis sunt conueniendi, & debent litigare.*
3 *Hæreticus petens monitorium contra Christianum non est audiendus.*

4 He-

4 *Hæreticus vti excommunicatus repellitur ab agendo.*
5 *Exceptio excommunicationis obstat agenti, & proponenti aliquod iudicium.*
6 *Iudicium agitatum cum procuratore excommunicato est ipso iure nullum.*
7 *Excommunicatus non auditur in iudicio, tam si egerit nomine proprio, quam si alieno, nec petere potest executionem sententiæ, & si conueniuntur non potest opponere exceptionem compensationis nu. 8. neq; possit præscribere.*
8 *Impetratio monitorij est species rescripti, & scriptum ab hæretico, vel excommunicato impetratum est ipso iure nullum.*
9 *Hæreticus vti infamis repellitur à iudicio.*
10 *Hæreticus prohibetur habere beneficia Ecclesiastica.*
11 *Monitoria ad instantiam excommunicati, vel notorij peccatoris non sunt concedenda.*
12 *Respondetur contrarijs.*

**An hæreticus comparens in iudicio petens sibi concedi monitorium sit audiendus**

## DECIS. XXIII.

1 IN nostra Curia Archiepiscopali comparuit quidam Anglus hæreticus cui ex saluo conducto permissum erat negotiari inter fideles, asserens amisisse libros, & scripturas cu iusdã societatis initę cũ quodã Catholico, ppterea instabat sibi non concedi monitorium contra scientes, & detinentes præfatas scripturas ad finem agendi contra ipsũ catholicum cum quo societatẽ habuit, & cũ dictus catholicus opposuisset de d. hæresi, & propterea non esse concedenda monitoria prædicta, fuit dubitatum quid iuris; & prima facie videbatur esse concedenda, ex eo quod nullo iure hoc prohibetur, igitur videtur esse permissum arg. tex. in l. Imperator ff. de postul. item dicebatur, quod tex. in l. Iudei C. de Iudeis vult quod Iudei habeant ea quæ sunt
2 Ciuium Romanorum, & corã Iudicibus Christianis debent litigare, & possunt vnum ex eis arbitrum assumere, vnde in l. si quis inter Chri
3 stianos C. eodem tit. dicitur quod Iudeus actor vel reus, forum sequitur Christianum, Cęterũ supradictis minime suffragantibus contrariũ fuit resolutum in eadem Curia, nam fuit dictũ, præfato heretico, nullo modo esse concedenda
4 da dicta monitoria ex pluribus; primo q͂a hereticus vti excõmunicatus repellitur ab agendo, ad tex. in c. decernimus de sentent. excommunicat. in 6. eodem tit. vnde excommunicato
5 omnis defensio denegatur, Cappella Tholos. in decis. 1. Franciscus Marc. decis. 876. & secundum Magon. in decis. 71. exceptio excommunicationis obstat agenti, & proponenti aliquid in iudicio hinc, est quod iudicium agitatum cum procuratore excõmunicato est
6 ipso iure nullum, Crescent. in decis. 12. de procurat. & secũdum Guid. Papa in sing. 175. ex communicatus non auditur in iudicio, tam si egerit nomine proprio, quam si alieno, nec
7 potere potest executionem sententiæ, idem Guid. Pap. in dec. 339. & si conueniatur, non potest opponere exceptionem compensationis, idem Guid. sing. 409. neque potest præ
8 scribere, idem sing. 305. Tum secundo, quia impetratio monitorij est species rescripti, & rescriptũ ab hæretico, vel excommunicato impetratum est ipso iure nullum, c. 1. de rescrip. in 6. cap. venerabilis de except. Bart. in l. vniuersa C. de precib. Imperat. offeren. Bal. in c. tuam de procurator. glos. in cap. pastoralis §. fin. de offic. ordinarij. quia huiusmodi beneficium s. concessionis monitorialiũ, est cõcessũ beneficio Sacrorũ Canonũ, quo beneficio non debet gaudere excommunicatus, & hereticus,
9 contra Catholicum, hæreticus enim est infamis, & repellitur a iudicio, authent. Gazaros Cod. de hæreticis, cap. excommunicatus il primo §. credentes eodem titulo, Brun.
10 hinc beneficia ecclesiastica obtinere nequeũt, neque dignitates, & priuilegia, quæ viris probis cõcedi solent, portæ enim dignitatum infamibus patere non debent l. infamia C. de decur. lib. 10. l. 2. C. de dignit. lib. 12. c. infamibus de regul. iur. in 6. Tum denique, quia iuxta opinionem, Panorm. in cap. nouit de iudicijs, quem sequuntur Præpos. in cap. ad nostram de iureiurando, & Neuizan. in silua nuptiali in verbo monitorium, monitoriæ ad instantiam excommunicati, vel notorij pec-
11 catoris nunquam sunt concedenda, vt in proprijs terminis decisum refert Cappella Tholosana, in decis. 189. & pro hac opinione non obstat excõmunicatũ excipere posse appellare, omnemque defensionem facere, ad text. in capito. cum inter de except. quia non idem censendum est de heretico, vt pariter neque obstabit textus in l. Iudæis C. de Iudeis, quia
12 loquitur de Iudæis; sed heretici sunt deterioris conditionis quam Iudei l. dies Sabati C. de Iudeis; cap. 3. eod. tit.

*SVMMARIVM*

1 *Facti species.*
2 *Scriptura facit votum solenne.*
3 *Professio probatur per testes.*
4 *Dictum monachorum cum iuramento est validum ad probandam professionem.*

5 *In probationibus eandem vim obtinent instrumenta, & testium depositio.*
6 *Probatio per testes est magis probata.*
7 *Respondetur contrarijs.*

Professio An valeat probari per testes.

## DECIS. XXIV.

1 CVm in Curia Archiepiscopali detineretur quidam Heremita vulgo decto di S. Giouan. Batista, qui pretendens se exemptum a iurisdictione ordinaria, petijt remissionem ad Magnum Magistrum vigore priuilegiorum, dicti ordinis Heremitis concessum, fuit oppositum obstare Bullam Pij IV. volentis non aliter esse remittendum nisi fecerit professionem in dicta religione, quare fuit dubitatam an dicta professio posset probari per testes, & dubium faciebat pro opinione negatiua, quia de iure requiritur scriptura ad eam probandam cum sit vnus de casibus enumeratis, per glos. in cap. 1. vers. in texto casu de censibus in 6. quę mouetur per tex. in cap. omnes fęmine 27. quæst. 1. vbi etiam glos. in ver-
2 bo postquam dicit, quod scriptura facit votum solenne; hanc etiam opinionem tenet, Io. Monach. in d. casu, Lescut. in tractatu de testibus, fol. 237. vers. sunt enim, & vers. septimo in in profitenti.

3 Cæterum hoc non obstante cōtrarium fuit resolutum; posse scilicet probari professionem in Religione, per testes, quæ decisio ex pluribus corroboratur. Primo quia per text. in c. nuper de testibus disponitur monachos testes
4 non iuratos deponentes de professione non facere fidem dicatur quasi ex contrario sensu, quod iurati faciant fidem. Secundo, quia ex dictis per Glos. in verb. ordinis sui apparet, quod dictum Monachorum cum iuramento est validum ad probandam professionem.
5 Tertio quia de iure in probationibus eadem vim obtinent instrumenta, & testium depositiones l. in exercendis C. de fide instr. cap. in
6 exercendis eod. tit. imò probatio per testes, est magis probata, testes .n. p viuā vocē in instrumentario, per vocem instrumenta vero, per vocem mortuam probant, vt dicit Cyn. in rubric. Cod. de testibus, Glos. in rubrica ff. de fide instrument. in princ. & plures creditur voci diuę quam mortuæ secūdum Alexan. consil. 3. num. 5. vol. 2. Iser. in constit. dignū Bald. in rubr. C. de probatio. num. 5. Glos in cap. terio loco eod. tit. de Franch. in dec. 278. in princ.

7 Non obstant contraria præcipue cap. omnes fœmine, quia Io. de Turrecremat. ibidem dicit, scripturam in professione adhiberi, non quod sit de substantia voti, vel habitus, sed ad probationem facti si reuocetur in dubium, & sic illum tex. intelligit, præterea dicebatur illum text. loqui in professione facienda per mulieres nō autem, per masculos & sic fuil resolutum esse tēdum ex allegatis, quod probatio per testes, & per scripturam à pari procedant, imò fortior sit probatio, quæ fit per viuam vocem testium, quam per scripturam.

*SVMMARIVM*

1 *Pęna priuationis beneficij in dubio locum nō habet nisi in casibus à iure expressis.*
2 *Et etiam in graui delicto.*
3 *Penæ sunt arbitrariæ Iudici etiam si sint in iure taxatæ, & quare ibidem.*
4 *Nemo est deponendus nisi lex specialiter exprimat.*
5 *Vassallus non priuatur feudo pro omni contrauentione.*
6 *Priuatio alicuius rei dicitur pœna.*
7 *Quod lege non reperitur cautum, non est præsumendum.*
8 *Caducitas non incurritur per non solutionē laudemij.*
9 *In dubio est eligenda significatio sententiæ Iudicæ, & non latæ.*
10 *Priuatio beneficij aliquando fit ipso iure aliquando requirit sententiam priuationis.*
11 *Regulariter in omnibus criminibus Ecclesiasticis requiritur declaratio Iudicis.*
12 *Criminosus non priuatur ipso iure beneficio Ecclesiastico.*

Pæna priuationis beneficij non habet locum etiam pro graui delicto nisi in casibus à iure expressis.

## DECIS. XXV.

PLuries fuit resolutum in nostra Curia Archiepiscopalı pęnam priuationis beneficij
1 iu dubio locum non habere, nisi in casibus à iure expressis, per glosam notabilem, communiter receptum, in cap. fin. de iurepatronat. Abb. & reliqui communiter in cap. 1. num. 11. de iudicijs, & quod supradicta pęna non obtinēt locum etiam pro graui delicto nisi vbi in iure
2 reperitur cautum, facit textus in cap. incētum 16. quæst. 7. & c. at si clerici eodem tit. Dec. in cap. 2. num. 3. de rescriptis, Tiraquel. in l. si vnquam versic. reuertatur nume. 248. C de reuocand. donat. glosa in clement. 2. versic. suspensa, de vita, & honestat. cleric. Farinac. conf. 80. num. 67. facit l. sit si quis §. diuus ff. de relig. & sumpt. funer. Nec obstat, quod
3 pęnæ sunt arbitrariæ Iudici, etiam si sint in iure taxatæ l. hodie ff. de pęnis Castrens. consil.

328.

328. vol. 2. quia intelligitur obiectum de arbitrio regulato a iure l. 1. §. expilatores ff. de effractoribus Abb. in cap. 1. de dilat. vel procedit de iure hodierno quoad pœnas ex causa agendas, vel minuendas §. quid ergo §. pœna grauior ff. de his qui notantur infam. Abb. in cap. 2. de cohabit. clericorum, & mulier: Couar. pract. quæst. cap. 34. in fine late Alex. cons. 13.
4 lib. 7. & 92. lib. 6. cum nemo sit deponendus nisi lex specialiter exprimat deponi deberet glo. in summa 19. q. 1. Alex. cons. 103. num. 17.
5 vol. 1. & hinc Vassallus non priuatur feudo pro omni contrauentione, tametsi veniat contra iuramentum fidelitatis, nisi in casibus, in quibus iura hoc exprimunt, cap. 1. §. illud quæ iur. prim. caus. benefic. amittend. & denique
6 in omni materia priuatiua commune est, vt
7 sufficiat dicere non esse cautum à lege, vel Canone, vel statuto, cum priuatio alicuius rei sit pœna l. testamento ff. de manumis. testam. Archidic. in proœm. nu. 61. versic. sacrosanct. in fine, vbi quod lege non reperitur cautum nõ est promouendum superstitionis inuentionibus, idcirco scriptum reliquit, Surd. in decis. 200.
8 quod caducitas non incurritur, per non solutionem laudemij, quia nullo iure sancitum reperitur, imò in dubio debemus eligere significationem sententiæ ferendæ, & non latæ, post
9 quam priuatio beneficij aliquando tit. ipso iu-
10 re aliquando requirit sententię prolationem, Felyn. in cap. Rodulfus num. 24. de rescript.
11 Gemin. cons. 23. num. 4. regulariter enim in omnibus criminibus ecclesiasticis requiritur declaratio iudicis, nec priuatur ipso iure criminosus beneficio ecclesiastico, cap. querelam de elect. Felyn. in cap. 2. de rescriptis Innoc. in cap. cum nostris de conceß. præbend. Abb. in cap. clericis ne cler. vel mon. Couar. variarum resolut. lib. 2. cap. 8. nu. 3. ideo innumeri sunt
12 casus in quibus contingit priuatio beneficij ipso iure de quibus apud Clarum in sua pract. §. fin. q. 73. & apud Rebuff. in prax. benefic. in tit. de mul. omittend. benefic. Giaz in pract. crim. cap. 126.

### SVMMARIVM

1 *In dubio pro sententia præsumitur.*
2 *Semper præsumendum est pro non desertione Sententia.*
3 *Refertur decisio articuli, quod iuspatronatus non canonizetur ex sola productione sententia.*
4 *Sententia, qua ex actis non iustificatur dicitur ipso iure nulla, & amplia nu. 5.*
6 *Argumentum validum est, non iustificatur sententia ex actis ergo de eius iniustitia notorie apparet.*
7 *Sententia lata in partibus non tribuitur multa fides nisi iustificentur ex processu.*
8 *Sententia ex ipsis actis interpretari debet.*
9 *In censuris sententia probat acta, & iustificatio non exigitur.*

Vtrum ex sola productione sententiæ canonizetur ius patronatus.

## DECIS. XXVI.

CVm discuteretur quædam causa iuris patronatus in Curia Archiepiscopali, prętẽdẽtes dictum ius patronatus produxerunt sententiam, in qua decernebatur de dicto eorum iure patronatus, verũ a prædictis non fuerunt acta producta, propterea fuit propositum dubium, si præfatum iuspatronatus censeretur probatum ex solus sententiæ productione absque vlla auctorum exhibitione, & ratio dubitãdi pro opinione affirmatiua oriri prima
1 facie videbatur, ex eo quod in dubio præsumitur pro sententia, l. Herennius §. caia ff. de euictionibus, Abb. Felyn. & Decius in cap. quoniã contra deprobat. Castrens. in l. 1. ff. si quis cautionibus, & in l. qui Romę §. duo fratres ff. de verb. obligat. & fuisse in Rota resolutum referunt Domini de Rota in decis. 9. de sent. & re iudic. in nouis, & facit decis. Cassadori 4. de appell. vbi vult. semper præsumendum esse pro non desertione sententiæ, quod maxime procedit si reperiatur lata partib. præsentib. secundum Corneum cons. 143. col. 5. vol. 2. Vlterius dicebatur Rotam plurimum de ferre sententijs ordinarium quoad canonizandum iuspatronatus, vt per Farinac. in dec. 173.
3 Cæterum præfatis minime obstantibus, contrarium iudicauit eadem Curia, quoniam sententia quæ ex actis non iustificatur, dicitur
4 ipso iure nulla, Seraph. in dec. 1268. & adeo dicitur nulla, vt partium consensu reparari non possit secundum Balb. in decis. 159. nec facit transitũ in rem iudicatam Puteus in dec. 396. in lib. 9. Seraphn. in decis. 1261. Bellamera in
5 dec. 340. & fuit dictum in vna Hispalen. iurispatronatus 18. Maij 1590. Coram eodem Seraphino, & de sententia quæ ex actis non reperitur iustificata iudicandum est quemadmodum de sententia nulla, secundum eundem Seraphinum dec. 784 par. 1. & validum est argumentum, non iustificatur sententia ex actis,
6 ergo apparet de eius notoria iniustitia, idem in dec. 97. lib. 2. hæc enim notoria iniustitia, seu nullitas procedit ex recepta Rotę opinione quæ non solet fidem præstare huiusmodi sententijs nisi actis productis Cassad. dec. 179. Puteus dec. 401. lib. 1. Mohedan. decis. 290. Farinac. decis. 278. Faber decis. 15. C. de Episc. & cler.

cler. & hoc maximè procedit in sententijs la-
7 tis in partibus, quia eis Rota nō solet multum tribuere fidem nisi iustificentur ex processu, Rota diuers.in dec.498.nu.1.par.3.lib.3.& in dec.1146.nu.1.eodem lib.Mohed.dec. 11.de sentent.& re iud. & Rota in Antiquis in dec. 3.de testibus:nec Rota tenet illa opinionem quam refert,& sequitur Aymon.in cōsil. 198. in fin. quod iudex ad iudicandum aliunde po-
tuerit moueri, & sic ex his quæ extracta fue-
8 runt gesta, quia sententia ex actis ipsis interpretari debet, Seraph.in dec.136. Nec eramus in censuris, in quorum materia sententia probat acta,& iustificatio non exigitur, Puteus decis.65. lib. 1. quod potius procedit in censuris
9 latis in Curia, Seraph.dec.1164.par.2.nec in antiquis in quibus acta probantur per eandem sententiam, Gram. decis. 24. & tandem neque in notorijs, in quibus iudex aliunde quam ex actis moueri poterit, Rota in decis. fin.de fide instrum.in antiquis,& Farinac. decis.278.

## SVMMARIVM.

1 *Facti species.*
2 *Sponsus de futuro contrahens cum alia, pœna extra ordinaria est puniendus.*
3 *Attentans videtur ius spernere.*
4 *Plus offenditur iudex, cuius iudicium spretum est quam pars.*
5 *Contemptus qualiter cognoscatur.*
6 *Attentans dicitur delinquere.*
7 *Sponsus non perficiens sponsalia iurata, sed aliam ducens est periurus, & peccat mortaliter, & etiam nullo præcedente iuramento nu.8.*
9 *Sponsus non est puniendus, quia contraxit cum altera, quando à principio fuisset aliqua causa rationabilis, ob quam potuisset discedere à sponsalitijs.*

An sponsus de futuro, qui post sponsalia cum vna matrimonium contraxit cum alia, sit aliqua pœna puniendus.

## DECIS. XXVII.

1 CVm contraxisset quidam sponsalia de futuro cum quadam puella, & postea nollet cum ea sollemnitare matrimonium, introducta causa in Curia Archiepiscopali fuit per eandam Curiam prouisum, vt moneatur sponsus, & in casu renitentiæ cogatur: prædictus autem sponsus lite hac pēndente de facto contraxit matrimonium per verba de præsenti cum alia, propterea fuit dubitatum, an præfatus sponsus, veniret aliqua pœna plectendus,
2 & resolutum fuit affirmatiuè ex pluribus, & primo quia id videtur fecisse in contemptum iudicis, iudicio penednte, & dubium non est quin præfatum matrimonium dicatur atten-
3 tatum, vt decisum refert Castil.decis.95. & attentans dicitur ius spernere, & iudicem, vt late per Lancellot. in tract. de attent. in præfati num.52. Herculanus eiusdem nominis tractatu cap.1.per totum, & cap.20.Rota dec.26.de
4 appellat. in antiquis; immo in attentatis plus offenditur iudex cuius iudicium spretum est quam pars, Parisius consil.41. num. 38. vol.2. Franch.in cap.bone col. 4. vers.6. de appellat.
5 Rota dec.2.de restitut.spol.in nouis in decis.5. vt lite pendente in antiq. & contemptus deducitur si quis sciens, & prudens prohibitioni superioris nō pareat, vt latissimè per Mascard. de probat.conclus.433. per totum vbi remissiuè ponit etiam discrimen inter spernere, &
6 nō parere. Secundo quia attētare est delictum, & sonat in malam partem cap. cordi vbi notāt communiter omnes de appellat.in.6. Alex. consi.99.nu.9.vol.5. Decius cons.123.nu.4.& seq.nu.1.Bero cons.120.nu.33 vol.1. Magon. Rota lucens dec.54.nu.9. Beninten.dec. Bononiæ 42. Castil. citata dec. 95. & propterea visum est dictum sponsum debere puniri extra
7 ordinarie arbitrio iudicis. Tertio quia talis sponsus incurrit in periurium, eo quod in primis sponsalibus inter fuit iuramentum, immo peccauit mortaliter ratione illius transgressionis, glo.in cap.ex litteris il secondo de sponsal.& in l.ius iurandi in gl.fin.C. de rebus
8 credit. Bal.cons.329.nu. 3.vol.2.immo etiam si nullum iuramentum interuenisset adhuc peccauit mortaliter violando fidem præstitam in primis sponsalibus cap. 1.de sponsal. Imola in l. titia in principio ff. de verb. obligat. & tenent expresse Henriquez lib. 2. de matrim. c. 14.nu.2.& cap.13.nu.3. Alex.de Neuo in cap. litteras nu.7. de despōsat.impuberum, Præpositus in cap.sicut nu.8 de sponsal. Azeued. lib. 5.recopilat.tit.1.l.1.n.13. in fine, & tandē est puniendus dictus sponsus ratione inter esse puellæ, tam in bonis, quam in fama secundum Grat.in dec. Rotæ Marchiæ 23.quia alias non diceretur attentasse, vt per Innoc.in cap. 1. in verbo præiudicium extra vt lite pendente; Rota in dec.25. de rescriptis in nouis Anneus Robertus in libro rerum indicatarum decis. 5. libro 3. Francis. Marchus in decis. 747. & Bellamera in decis. 529. licet aliter sit dicen-
9 dum quoad pęnam, quando ab initio aderat causa rationabilis propter quam fuisset licitū discedere à sponsalibus de futuro, quia in eo casu minime teneretur sponsus ad iniuriam, vel interesse, vt singulariter habetur, per Franc. Marc. in decis. 747. vol. 2. & per Lanfranch.

in decis.70. post Innocent. in cap. sicut de spõ
sal. & Ioan. Andr. in capitolo requisiuit eo-
dem titul.

### *SVMMARIVM.*

1 *Curia Archiepiscopalis Neapolitana non relegat extra prouincium, & quid cum consensu ordinarij num.6. & 9.*
2 *Iudicis iurisdictio non extenditur extra territorium.*
3 *Episcopus egrediens diœcesim suam, habetur, pro priuato.*
4 *Episcopus non potest extra suam prouinciam iurisdictionem exercere.*
5 *Exilium intelligitur datum à territorio, & iurisdictione Iudicis iudicantis.*
7 *Episcopi possunt vti pontificalibus in alienis diœcesibus consentientibus ordinarijs, & quare nu.8.*
9 *Potest Iudex vnius prouinciæ, alterius Iudici petere, vt remittat sibi eum, qui in sua prouincia deliquit, vt ibi puniatur.*
10 *Non dicitur administrare iurisdictionem extra territorium, qui illam exercet consentiente illius loci ordinario.*
11 *Citatio potest in alieno territorio fieri vbi iudicis loci adest consensus.*
12 *Iudex loci vbi commissum est delictum potest condennare in pœnam exilij, à loco delicti, à loco originis, & à loco habitationis.*

Curia Archiepiscopalis quæ non relegat nisi in prouincia an saltem id facere possit extra prouinciam cum consensu ordinarij vbi sita est insulti.

## DECIS. XXVIII.

1 DEcisio hæc Archiepiscopalis non relegã-
di extra prouinciam fundatur in l. rele
gatorum ff. de interd. & releg. & in cap. non
2 potest 8. q. 2. atque ex fundatissima iuris con-
clusione, iurisdictio.n iudicis extra territoriũ
non extenditur c. vt animarũ de constit in 6. l.
extra territorium ff. de iurisdict. omnium iud.
cap. à nobis de sententia excom. Et propterea
3 dici solat, quod Episcopus egrediens prouin-
ciam suam habetur pro priuato l. 3. ff. de offi-
cio præsid. Gemin. in cap. si Abbatem num. 4.
4 de elect. in 6. & ideo prohibetur iurisdictioné
exercere extra suam diœcesiuã, cap. Episcopũ
9. quæst. 2. & d. l. final. Abb. in cap. nouit de
officio legati num. 3. in fin. Bal. in l. si ex con-
sensu num. 10. C. de Episcopi fundent. Vnde
de Baiard. quæst. 71. num. 22. voluit, quod
5 exilium intelligitur datum à territorio, &
iurisdictione Iudicis qui sententiam protulit,
& non de loco, & iurisdictione pœnitus ex-
tranea, in qua delinquens nullum habet do-
micilium.
6 Grauis quidem fuit dubitatio in Curia Ar
chiepiscopali, an saltem posset relegare extra
prouinciam cum consensu, & licentia Ordi-
narij loci, in quo sita est insula, & fuit deci-
sum id fieri posse, moti præsertim, quia tunc
cessat ratio prohibitionis exercitii iurisdictio
nis extra territoriũ, ita in ppriis terminis Bur
cult cons. 29. num. 6. & seq. Vbald. cons. 24.
n. 8. & 11. Vnde Episcopis quibus prohibe-
7 tur vsus Põtificaliũ in alienis diœcesibus, tamẽ
hoc permittitur ordinariis consentientibus,
glos. in clementin. vltim de priuileg. Abb. in
cap. ex tuarum num. 11. de auctoritate, & vsu
pall. Couarr. cap. 20. num. 9. Rebuff. de nomi
nibus quæst. 14. num. 29. & ratio est vt dixi,
8 quoniam tunc censetur iurisdictionem exerce-
re nomine, & authoritate illius Episcopi, vbi
sita est insula, ex regula iuris, quod omnia no-
stra facimus quibus nostram impartitur autho
ritatem l. 2. C. de vet. iure enuci. cap. mulie-
ris §. 1. de sent. excom. & pro hac etiam opi-
9 nione expeditur text. in l. solent ff. de cust. reo.
vbi habetur, quod potest iudex vnius prouin-
ciæ ab alterius prouinciæ Iudicę petere, vt re
mittat sibi eum qui in sua prouincia deliquit
vt ibi puniatur, sequitur Bald. cons. 50. num.
4. vol. 1. Alex. cons. 23. num. 6. & seq. Rub.
decis. 16. num. 4. Menoch. cons. 225. num. 6.
vol. 1. quibus addo textum in propriis termi-
nis loquentem in l. à Diuo Pio §. sententiam
ff. de re judicata, vbi habetur, quod non dici-
tur ministrare iurisdictionem extra territoriũ
qui illam exercet consentiente, & approban-
te præside illius loci; quare in cap. postulasti de
foro competent. habetur, quod Episcopus de-
licti condemnat clericum de delicto, sed non
priuat cum beneficio alibi existente nisi cõsen-
tiẽte ordinario loci beneficii, facit text. in c. 1.
§. contrahentes de foro competen. in 6. vbi
potest quis capere, contrahentem in alie-
no territorio si ibi reperiatur cum brachio iu-
11 dicis territoriis, de cuius text. intellectu la-
tè Couarr. lib. 1. pract. quæst. cap. 11. Hinc
est, ꝙ citatio licet prohibeatur in alieno ter-
ritorio Clem. pastoralis de senten. & re iudi-
ta, latè Bart. in l. omnes C. de Episc. & cleric.
istud tamen non procedit vbi iudicis loci adef-
set consensus, glos. in d. clem. pastoralis in ver
bo de more, & ibi Imola, & alii Salyc. in au-
tho. si vero C. de adult. Anna in cap. 1. num.
8. de raptor. Socc. in cap. postulasti num. 14.
de foro compet. Boer. decis. 29. col. 1. & latè
Couarr. pract. quæst. cap. 10. ex quibus om-
nibus concludendum videtur posse Curiam
Archiepiscopalem relegare extra prouinciam
con-

consentiente ordinario loci, vbi sita est insula
12 Et supradictis accedat, quod volunt Baiardus loco citato, quod iudex loci vbi commissum est delictum potest condemnare in pœnam exilij à loco delicti, & à loco originis, & à loco habitatoris: ita Gomez de delicti cap. 8. num. 4. per textum in d. l. relegatorum §. interdicere cum §. seq. ff. de interd. & releg. vbi Bartol. & alij Doct.

## SVMMARIVM.

1 *Conditiones dictæ in fundatione iurispatronatus sunt seruandæ.*
2 *Patronus in fundatione iurispatronatus potest apponere modum, ac formam cum Episcopi consensu.*
3 *Conditio apposita in fundatione iurispatronatus cum consensu Episcopi vbique est valida.*
4 *Ordinarius tenetur assentiri conditionibus appositis in fundatione iurispatronatus.*
5 *Laicus fundans de proprijs bonis iurispatronatus potest in fundatione reseruare iuspatronatus Ecclesiæ, vel monasterio enim conditione, vt in perpetuum ad Ecclesiam spectet.*
6 *Patronus in fundatione iurispatronatus potest apponere quaslibet conditiones etiam quod sint contra illa, quod ius disponit, sed limita vt num 7.*
8 *Laici sunt incapaces spiritualium.*
9 *Laicus potest donare prædium Ecclesiæ condi tione, vt soluat collectas laicis.*
10 *Testator potest a legatis pijs detrahere falcidiam.*
11 *Patronus potest donare Ecclesiæ emphyteusim cum conditione, vt reguletur sicut ecclesiastica.*
12 *Ecclesia potest retinere feudum laicale recognoscendo pro illo dominum laicum.*
13 *Cum fundator apponit conditiones contra regulas iuris debet interuenire consensus Episcopi, & quomodo intelligatur nu. 14.*

Curia Archiepiscopalis non iudicat contra conditiones adiectas in fundatione iurispatronatus.

## DECIS. XXIX.

1 IN causa iurispatronatus familiæ Minutulorum vertente in Cur. Archiep. inter cætera fuit resolutũ, cõditiones adiectas in fũdatione beneficii iurispatronatus per quondã Petrum Minutulum esse seruãdas, nec ab eis recedẽdũ ob mutationem status eiusdem beneficii, per spatium 29. Annorum ex quo patronus in fundatione iurispatronatus, modum, ac formam
2 cum Episcopi consensu apponere potest, Francisc. Marc. in decis. 474. & decis. 494. vol. 1. Verall. in decis. 290. libro 2. Rota diuers. in decis. 442. parte 3. Grammat, in decis. Lusita. 107. & valida vbique censetur conditio appo-
3 sita in fundatione cum consensu ordinarii, quod absque Episcopi institutione Cappellanus in articulo mortis nominet successorem, Lambertin. de iurepatronatus lib. 1. quæst. 9. artic. 3. & sic decisum refert de Amat. in dec. 4. & conferunt discussa per Farinac. in decis. 570. vnde tenetur Episcopus, vel alius ordina-
4 rius assentiri prædictis constitutionibus tanquam honestis, & iustis, licet sint præter ius cõmune, vt doce textus notabilis in cap. nullus de iurepatronat. vbi Abb. & omnes Canonistæ communiter, omnes enim docent hoc assumptum, ne fideles remoueantur ab ædificandis Ecclesiis, & ab earum dotationibus, quod esset Ecclesiæ magis damnosum, quam assentiri prædictis conditionibus, ne ordinarius se ingerat in præsentatione, nec in alijs, & hinc Rota in vna Romana iurispatronatus 31. Maii 1613. coram Sacrato censuit, quod laicus fundãs de propriis bonis iuspatronatus, possit
5 in fundatione reseruare iuspatronatus Ecclesiæ, & monasterio ea cõditione, vt in perpetuũ ad Ecclesiam spectet, tanquam laicale, & pro affirmatiua fuit tentum, quia vt colligitur ex latissimè cumulatis per Lamberti. in suo tract. lib. 1. par. 1. vers. 1. quæst. 9. per totum potest
6 patronus apponere in fundatione quascunq; conditiones, etiam si sint contra illud quod ius regulariter disponit in materia iurispatronatus seu beneficiorum, vt per plura exempla docet, idẽ Lamber. ibid. sub nu. 52. cum multis sequent. dummodo tamen conditiones nõ
7 sint impossibiles seu turpes, vel cõtra substãtiã iurispatronatus, & beneficium vel aliter à iure improbatę. Quinimò sacri Canones adeo fauent piis Ecclesiarum fundatoribus, vt si quando de nouo disponunt, solent præseruare contrarias fundatorum ordinationes, vt in Clement. quia contingi §. vt autem de relig. domib. & in cap. Eleutherius §. & igitur 105, quæst. 1. Sacr. Concil. Trident. sess. 22. cap. 9. de reformat. & alibi; Que iuris indulgentia ex eo processisse videtur, ne laici retrahantur, a fundatione Ecclesiarum, qua ratione, & ipsemet iuspatronatus maxime laicale conceditur quod est contra iuris regulas Anch. consil. 113. num. 2. Abb. in cap. 1. num. 4. de præbend. Gemin. consil. 41. & 50. in princ. tum quia per illud aufertur libera collatio ordinarii, cõtra not. in cap. si quis Episcoporũ 16. q. 5. in c. omnes Basilicæ eadem 16. quæst. 7. Tũ quia dãs

D 2 cõ-

8 in hoc casu laicis aliqua facultas immiscendi se reb. spiritualib. quarū alias de iure sunt incapaces, c. decernimus de iud. Cald. cons. 1. nu. 1. de præbend. Corneus cons. 299. num. 9. vers. laicis enim præcipue feminæ, Innoc. in cap. cum vestras nu. 1. de cōcess. præbēd. Selua de beneficijs par. 2. q. 5. n. 2. Lambert. d. tract. lib. 1. par. 1. q. 7. ar. 2. n. 21. & sequitū quia fœminæ alias incapaces nihilominus succedūt in iurepatr. Abb. in c. 1. nu. 3. de iurepatr. Card. in clem. 2. nu. 2. eodem tit. tū ēt quia in hoc casu iura spiritualia transmittūtur ad hæredes quod alias est cōtra notata in c. 1. vbi Abb. in n. 4. de præbend. Rocc. in tract. de iurepatr. verb. ipse velit q. 5. nu. 17. nō solū in materia iurispatronatus, sed & in alijs plurib. dispēsat cū exercentibus libe-
9 ralitatem extra ecclesiam, vnde potest laicus donare prædium ecclesiæ ea conditione, vt soluat collectas laicis, licet alias de iure non fuisset obligatus soluere, Anchar. cons. 217. per totum Felyn. in cap. ecclesia Santæ Mariæ num.
10 77. de costit. item potest legans velle, quod de legatis pijs à se factis detrahantur Falcidia Socc. 405. num. 4. vers. per hoc lib. 1. licet alias non fuisset de iure detrahenda authent. simili-
11 ter C. ad legem Falcidiam, item patronus potest donare ecclesiæ emphyteusim ea conditione, vt reguletur sicut ecclesiastica, vt fuit dictum in causa Mediolan. bonorum 15. Decembris 1597. coram bon. mem. Orano, Similiter
12 potest ecclesia retinere feudum laicale recognoscendo pro illo Dominū laicū, vt in ca. verum vbi hoc notant Aret. n. 1. Butr. nu. 5. Abb. nu. 2. & 13. Imol. nu. 2. & alij scribentes de foro compet: Et licet Doctores de quibus Lambertin. loco supra in punct. allegati dicant,
13 quod quando fundator apponit conditiones contra regulas iuris debeat interuenire consensus ordinarij attamen dicit etiam, quod si conditiones non patiuntur defectum impossibilitatis, & alios de quibus supra in principio, ordinarius debet consentire, idem Lambert. post alios dicto loco nu. 102. & 103. & merito, quia consensus in hoc casu non videtur requisitus pro libertate volūtatis ordinarij, sed tanquam iudicis, scilicet, vt possit videre an conditiones sint de improbatis à iure, & propterea si non sunt tales, ex necessitate tenetur illos approbare cum sit loco iudicis, authent. statuimus vbi Bald. num. 2. C. de Episc. & cler. Alex. consil. 221. num. 17. lib. 1. Boerius decis. 326. num. 2.

## SVMMARIVM

1 *Ferens opem ignoranter furi ad vendendum rem furatam aliqua pœna non punitur.*
2 *Ignorantia facti delinquentem excusat.*
3 *Opem ferens scienter furi, punitur rei quomodo procedat, vide nu. 4. 5. & 6.*

Coadiuuans furem ad vendendum res furatas, an teneatur actione furtiua.

## DECIS. XXX.

INquirebatur in curia Archiepiscopali quidam clericus de auxilio præstito cuidam iuueni, qui subtraxerat non nulla bona quibusdam Monachis S. Francisci de obseruantia, propterea fuit dubitatum, an teneatur actione furtiua, & prima facie videbatur dicendum quod non, quia talis nihil subtraxit, sed tantummodo coadiuuauit in venditione horum bonorum subtractorum: nihilominus ego distinguebam, quod aut quis opem fert ignoran-
1 ter, aut scienter, si ignoranter nō tenetur, textus est expressus in §. interdum quoq; instit. de oblig. que ex delict. nascun. ibi qui ferramenta, inquit ad effrigendum, aut scalas, vt is sup-
2 ponerentur accomodauerit, &c. ignorantia enim facti delinquentem excusare, constat per c. ignorantia de reg. iur. in 6. & ibi Dyn. l. non idcirco, & l. error facti C. de iur. & facti ignorantia l. 1. §. Diuus ff. ad legem Corneliam de Sycar. l. eum qui duos C. ad l. Iuliam de adultis l. qui contra legem C. de incest. nupt. l. item apud Labeonem §. si quis virgines ff. de iniur. Bald. in l. quicumque nu. 12. C. de seruis fugit, Bart. in l. his qui opem ff. de furt. Dec. & Ias. in l. iuris ignorantia l. qui admittit Ias. in l. 3. nu. 128. C. de iure emphyteos. Dec. in l. qui cum alio ff. de reg. iur. Barbat. cons. 51. col. 2. lib. 3. Marsil. in pract. crim. in §. constante nu. 55. & in l. si in rixa ff. ad legem Corneliam de sicar. nu. 25. & Menoch. de arbit. iud. lib. 2. casu 349. nu. 16. vbi hoc exemplificat in eo qui opem tulit furi ad rem alterius subtrahendum, quam suam esse idem fur affirmauerat, & allegat glo. in l. culpa caret ff. de reg. iur. Bart. in l. si in rixa ff. ad legem Corneliam de sicar. Bald. in l. raptores nu. 15. C. de Episcop. & cler. Plazza lib. 1. epitom. delict cap. 16. nu. 3. Grammat. decis. 25. nu. 4. Blanch. in pract. crim. in verbo defensores pro imputato de auxilio Bald. cons. 382. vol. 1. in q. Molaui. & c. Straccha de decoctoribus par. 2. nu. 7. & 8.
3 Si autem opem tulit scienter aut id fecit ante factum, aut in facto, aut post factum, ante factum tenetur ac sicut ipse delinquens, & dantur plura exempla in §. interdū quoq; instit. de oblig. que in del. nu n. l. qui semo in princ. l. is quis opem & l. si pignore §. qui ferramenta ff. de furt l. qui domum ff. ad legem Iuliam de adult. l. vtrum ff. de parricid. l. 1. §. incidit ff. ad S.C. Turpili, & in l. nihil ff. ad l. Cornelia de sicar.

ficar. vbi dicitur nihil interesse vtrum quis occidant, an causam mortis præbeat, Salyc. in l. vnica 6. col. C. de rapt. vrg. gl. in c. qui aliorum 24. q. 3. & tractatur de hoc in l. qui cum fure iniuncto glo. ff. de furt. & in cap. si culpa, & ibi glos. in verbo tulisci ff. de iniur. & damn. dot. quod tamen limitatur quando auxilium præstitum fuit remotum a delicto, vt si arma vel equos quis comodauerit, vt notat, Bal. in l. 1. C. de Nili: ager. non rump. & sequitur Me-
4 noch. de arbitr. iud. lib. 2. casu 349. nu. 1. in facto quoque opem ferens tenetur eadem pœna qua principalis d. §. interdum quoque l. vnica C. de raptu Virg. vers. ne igitur, & versic. pœnas autem, & ibi Salyc. l. si quis non dicam rapere C. de Episc. & cler. & ibi Bart. & Bald. & Paulus Apostolus ad Rom. cap. 1. in fin inquit digni sunt morte non solum qui faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus, cap. omnes ecclesiæ 13. quæst. 4. cap. notum iuncta glo. 2. quæst. 1. cap. 1. de officio deleg. Boer. quæst. 167.
5 nu. 3. Plazza d. c. 16. n. 2. Marsil. in pract. crim. §. constante nu. 56. si autem etiam in facto auxilium præstitũ fuit remotum, opem ferens, nõ punitur ea pœna qua principalis, sed mitiori arbitrio iudicis, vt tradunt scribentes relati a Menoch. de arbitr. iud. lib. 2. cas. 349. nu. 9. vbi etiam tradit plures limitationes ad prædictam
6 conclusionẽ, vt ex eo videri potest: Post factum autẽ potest quis pluribus modis furibus opem ferre, aut vt fur effugiat, vel dum recipitur, & occultatur, & est casus punibilis, l. 1. & 2. & per totũ titulum C. de his qui latrones occult. l. congruit ff. de offic. præsid. l. 1. & 2. ff. de recept. Bart. in l. is qui opem ff. de furt. & facit d. l. vnica vers. pœnas autẽ l. C. de raptu virg. & ibi Hippol. de Marsil. nu. 85. l. 1. §. quod autem ff. de fer. corrupt. & in prædictis casibus opem ferens tenetur furti nõ manifesti l. is qui opem & l. in furti ff. de furt. & extra ordinem pro modo culpæ punitur, Curt. Senior. cons. 41. in fine Boer. quæst. 167. num. 4. in fine Plazza lib. 1. epitom. delict. cap. 16. num. 5. Menoch. de arbitr. iud. lib. 2. casu 349. nu. 22.

## SVMMARIVM.

1 *Penitentia locus est in contractibus alienationis rei ecclesiæ ante beneplacitum Papæ, secus vero post, etiam si sententia executionis per commissarios sit ferenda, & quare nu. 2.*

3 *Conditio si alienatio cedat in euidentem ecclesiæ vtilitatem qua apponitur in mandato alienationis rei ecclesiæ non suspendit gratiam, nec facit beneplacitum conditionale quo ad eius substantiam.*

4 *Penitentia non est locus in alienatione rei ecclesiæ post obtentum beneplacitum, etiam respectu successoris, qui alienationi non consentit dummodo fuerit impetratum in vita prædecessoris alienantis.*

5 *Alienatione ecclesiæ, nulliter confirmatæ, est in ipsius electione vel standi contractu, vel recedendi.*

6 *Alienatio an possit reuocari post porrectam supplicationem ante expeditionem beneplaciti si postea fuerit expeditum per verbum fiat remissiue traditur.*

Pœnitentiæ an sit locus in alienatione rei ecclesiæ si per successorem fuerit contradictum.

## DECIS. XXXI.

Non minus pulchra, quam vtilis dubitatio proposita fuit in Curia Archiepiscopali num in contractu alienationis rei ecclesiæ facto per prædecessorem locus sit pœnitentiæ si per rectorem successorem fuerit contradictum antequam per Iudices Apostolicos Commissarios latum fuerit decretum, in qua
1 dubitatione domini de congregatione distinguebant, quod ante obtentum beneplacitum apost. sit locus pœnitentiæ, in quibus terminis loquitur Put. d. decis. 353. lib. 1. Accoramb. dec. 9. Achill. de Grass. decis. 2. de pract. Caputaq. dec. 12. par. 5. Rot. diuers. decis. 577. num. 2. par. 1. Marescott. lib. 1. variar. resolut. cap. 4. post tamen obtentum beneplacitum prædictum, partes non possunt amplius pœnitere, neq. à contractu recedere, licet non dum fuerit secuta sententia confirmatoria vigore breuis si in euidentem per Commissarios Apostolicos, ita in proprijs Farinac. decis. Rot. Roman. decis. 205. & 206. Paris. cons. 1. num. 129. lib. 1. Cephal. cons. 91. nu. 9. lib. 1. Bald. consil. 175. num. 7. lib. 1. & ita pluries fuit resolutum per Rotã, vt in causa Leodien. domorum 10. Maij 1576. coram Rubeo, & iterum in vna Roma. locationis 4. Iunij 1584. coram Blanchetto, & tandem in vna nullius emphiteosis 15. Nouembris 1605. coram Lancellotto, & ratio differentiæ est, quia ante obtentum beneplacitum, conditio cum qua fuit contractum non est purificata, vnde licitum est pœnitere cum alienationi ius resistat, cap. si quis præsbiterorum vbi DD. de reb. Eccles. non alienand. sed dicto beneplacito obtento cessat
3 iuris resistentia, & consequenter conditio suspensiua apposita in contractu amplius non durat, illa vero alienatio si cedat in euidentem vtilitatem quæ apponitur in mandato de confirmando, cum respiciat tempus initi contra-

ctus

ctus non impedit gratiam, nec facit beneplacitum cōditionale, quoad eius substantiam, quia licet sit impedita executio beneplaciti Apostolici, quæ est dilata in tempus post quam de euidenti constiterit vtilitate, nihilominus effectus Breuis statim ab initio operatur, nā quod cedat, vel non cedat in euidentem Ecclesiæ vtilitatem est omnino certum in rerum natura, licet in nobis sit incognitū, & propterea illius liquidatio non suspendit effectum beneplaciti, vt fuit dictum in allegata Leodien. & benefacit, quod alias voluit Rota in vna Burgen. Canonic. 28. Aprilis 1597. coram Pamphilio, & Ampliatur supradicta conclusio, vt
4 locum habent etiam contra successorem, pro vt in casu de quo nunc controuertitur, nam licet alienationi non cōseserit, si tamen assensus fuerit impetratus in vita prædecessoris qui alienauit, & contractus erit vtilis Ecclesiæ, Rector succedens non potest pœnitere, nec tollere ius alteri acquisitum, Alex. consilio 27. num. 4. lib. 3. & fuit decisum in Rota in vna Bononien. transactionis 5. Decembris 1617. coram Coccino, licet limitetur eadem conclusio, vt non procedat quando alienatio esset confirma-
5 ta, sed nulliter, quia non posset peti, vt de nouo contraheretur, nec adid Rector cogi posset, sed eius esset electio, an vellet stare contractui, vel potius ab eo recedere, cap. si qua 12. quæst. 2. glosa in cap. 1. versic. Sede Vacante, vbi omnes ne Sede Vacante, & alij in cap. 1. de his quæ fiunt a Prælatis, Cassan. in consuet. Burgund. rubrica 4. num. 26. §. 1. Pinel. in l. 1. num. 32. C. de commuten. Puteus decis. 310. lib. 2. & fuit decisum in Rota in vna Cortonen bonorum 3. Iulij 1589. & 26. Ianuarij 1590. coram Platto; An autem liceat reuocare
6 alienationem, post porrectam supplicationē ante tamē expeditionē assensus, si, & postquam fuit expeditum per verbum fiat, est videndus Afflict. in decis. 253. vbi nonnulla ad propositum.

*SVMMARIVM*

1 *Mendacium circa accidentales circumstantias non vitiat testium depositionem, sed limita num. 2. 4. & 5.*

2 *Iuramentum testis non extenditur ad Accidentia, & in circumstantias, sed solum respicit substantiam ipsius negotij.*

3 *Idque procedit siue ante, siue post periurium, testimonium hoc tulisset.*

4 *Testis iurās dicere veritatem super omnibus de quibus interrogabitur, si dixerit falsum circa accidentia, & circumstantias, arguitur de falso in reliquis.*

5 *Mendacium circa accidentia, & circumstantias, quæ ad causam ipsam faciunt vitiat testium depositionem circa reliqua.*

An mendacium circa accidentalia vitiet testium depositionem.

## DECIS. XXXII.

IN facti contingentia cum hic articulus discuteretur, pluries fuit habitum pro absolutio in Curia Archiepiscopali, quod quando
1 testis deponit falsum circa accidentia, & circumstantias, quæ nullo modo tangunt negotium de quo agitur, nec qualificat fidem testis, non vitiatur eorum testimonium in reliquis prolatum, vt docent Angelus in consil. 194. Innocent. in cap. fraternitatis de hæret. & ibidem Ioan. Andr. cons. 1. Ancharan. eadem col. Anan. col. 4. & Felin. 225. Butr. in capit. cum causam in fine de testibus, Bal. & Salic. in l. si in falsis in fine C. de transat. & ibidem cæteri omnes Ruin. cons. 36. col. 1. & cons. 41. col. 1. vol. 4. Ias. in l. 2. nu. 7. C. de bonis poss. secundum Fab. Alciat. in l. 1. §. sed similiter num. 18. de verb. obligat. Dec. cons. 100. col. 3. versic. similiter falsitas, & cons. 342. Gram. cons. 19. num. 7. & in voto 36. col. vltima, & in decis. 43. & decis. 60. num. 16. & huius sententiæ ea est ratio, quia depositio testis non extenditur circo accidentia,
2 & circumstantias, sed solum respicit substantiam ipsius negotij, & hic casus locum habet, siuè ante, siuè post periurium, testimonium tulisset, & hanc receptam opinio-
3 nem testantur Socc. Iun. in cons. 41. num 13. libro 2. Gabriel in conclus. 4. de criminal. nu. 13. versic. sed istam; licet ista opinio non ha-
4 beat locum quando testis ipse iurasset dicere veritatem super omnibus de quibus interrogabitur, nam nec falsitas commissa circa accidentia, & circumstantias arguit falsitatem in reliquis, & ob id habendus erit iste vt falsarius, Bal. in d. l. si ex falsis in fine C. de transact. Aretin. in cap. in nostra col. 2. de testibus, & in cons. 71. num. 1. Alex. cons. 44. col. penult. libro 2. & in cons. 28. col. 3. versic. propterea dictam lib. 6. Riminal. sen. in d. l. si ex falsis ad finem, Felin. in cap. fraternitatis nu. 23. de hæretic. Crauetta cons. 99. num. 8. Gabriel. in citata conclus. 4. num. 13. Alciat. in d. l. si ex falsis in fine versic. nam, & Baldus, Boerius in decis. 245. vt etiam dicimus locū
5 non habere quoad illas circumstantias, & accidentia, quæ ad causam ipsam faciunt, vt declarat Alciat. in citata l. fin. ex falsis ad finem versic. nam vero, qui tamen ait, hoc in testem euitare pœnam falsi, vt dicit etiam, Idem in

in leg. 1. §. sed. simihi nume. 58. de verbor. obligat.

*SVMMARIVM*

1 *In omni re considerandus est finis nam intentio, voluntas, & propositum distingunt delicta.*

2 *Finis est primus in intentione licet sit vltimus in executione.*

3 *Omne agens agit propter finem, & ad illud principaliter intentio dirigitur.*

4 *Quilibet actus ex fine iudicatur.*

5 *Finis debet semper attendi.*

6 *Finis magis dignus, trahit ad se principium quam est minus dignum.*

7 *Cum quid est propter aliud, consideratur id propter quod est.*

8 *Quoties sumus in actu, in quo principium ex se nichil operatur, sed fit propter finem, attenditur finis.*

9 *In iure semper attendendum est id quod principaliter agitur.*

10 *Stante statuto, quod quis non possit extrahere frumentum de aliqua terra nisi propter vnū suū, si quis extraxerit ꝑpter usū licet postea vendiderit nō incidit in penā.*

11 *Statutum, quod de venditione fructuum debeat solui gabella, non habet locum, quoties venditur fundus plenus fructuum.*

12 *Verba simpliciter prolata debent intelligi primario, & non secundario.*

13 *Citari non debet ille de cuius praiudicio principaliter minimè agitur, licet secundario.*

14 *Actus non dicitur verti in detrimentum alterius, quando non affert ei detrimentū principaliter.*

15 *Aggrediens principaliter licitum, si secundario facit illicitum in illicitò non debet puniri illa pena, qua alias puniretur.*

16 *Ius non considerat, quod fit executorie, sed quod agitur principaliter.*

An in penas Bullæ si de protegendis incidat, qui fregit carceres in quibus erant inquisiti in Sancto Officio, si eius intētio principalis fuit vt ipse eiusque amici fugerē possent.

## DECIS. XXXIII.

1 IN omni re considerandus est finis, & intentio cum volūtas, & propositum distinguāt maleficium l. verum ff. de furt. vnde cum intētio principalis dicti inquisiti eiusque finis fuerit, vt propria fuga euaderet propterea non
debet iudicari incidisse in præfatas penas, finis
2 enim est primus in intentione, licet sit vltimus in executione l. 1. C. de executio. rei iudi
3 catæ, & ideo omne agens agit propter finem, & ad illum principalis intentio dirigitur l. 1. ff. solut. matrim. & l. eam, quam vbi Bald. in princ. C. de fideicommiss. & spectatur finis, &
4 non principium, quia omnis actus ex fine iudicatur l. verum C. de furtis, & quod finis atten
5 dendus sit est textus in l. & si sint alias eum aurum §. perueniamus ff. de auro & argent. legat.
6 imo finis magis dignus, & nobilior trahit ad se principium quod est minus dignum, teste Aristotile secundo Phisicorum, & media sequuntur naturam sui finis, & ab eo regulantur secundum finem, l. oratio ff. de sponsal. Crauetta consil. 137. nu. 14. & cum quid est prop
7 ter aliud, consideratur id propter quod est l. si quando ff. de auro & argento legato, Gribaldus in tracta. de ratione studendi lib. 1. car. 100. & ex fine apparet intentio permissarum, Tiraquell. de retract. lignager. §. trigesimosexto ad finem tituli num. 19. & plura de his cumulat Coler. in tract de processu iudicario par. 3. cap. 9. num. 1. & sequent. & quando sumus in aliquo actu cuius principium ex se ni-
8 hil operatur, sed fit propter finem, attenditur finis, & non principium, est text. in l. receptum ff. commun. præd. l. cum furiosus ff. de iudic. §. suffici. institu. de singen. l. non intelligitur §. quando autem ff. de iure fisci, ita declarat Alciatus de præsumpt. reg. 2. præsumptio. 32. num. 2. & latissime, Menoch. de præsump. lib. 6. præsumptio. 17. num. 10. ex supra dictis allegatis, & in iure semper est cōsideran-
9 dū quod id principaliter agitur l. si quis nec causam ff. si certum petatur, cui addo etiam textū in l. 1 §. vnde quærit ff. de exercit. per quem tex. determinant ibi Alberic. & Bal. quod stāte statuto, quod nullus possit extrahere frumē
10 tum de comitatu nisi propter vsum suum alias incidat in penam si quis extraxerit propter vsum suum licet postea vendiderit non incidit in pœnam, tenet Bartol. in l. ceteræ §. fin. de leg. 1. Adde secund. tex notab. in l. abstinendi ff. de in integr. restit. per quem tex. decidunt ita notabiliter, Bal. in l. præcedenti quæ incipit non solum, quod stante statuto, quod, venditione fructuum debeat solui Gabella, si quis vendidit fundum plenum fructibus tali casu fructus non sunt gabellandi, quia cum fructus non vendantur principaliter, sed secundar. & attendendum est, quod principaliter agitur, allegat tex. in l. fin. §. pen. ff. que in fraud. credi, vbi est quasi casus expressus de hoc Tertio, adde not. tex. in l. si is cui §. quod si seruus ff. de acquirendo, per quem tex. dicit Bartol. se alijs decidisse de facto stante statuto,

quod

quod capiēs à bandituū in persona, debent habere tantum a communi, quis forte potestas cæperit aliquem furem qui reperiatur bannitus, non debebit habere præmium statuti, & idem tenet Bar. in l. si quis in graui §. vtrum ff. ad syllan. & in l. nulla n. acula C. de delat. lib. 2. euarto facit, quod no. Bal. & Ang. in l. 1. §. 1.
12 ff. de iust. & iur. quod verba simpliciter prolata debent intelligi primario, non secundario, ideo in causa hæredis producitur legatarius in testem, & interrogatur an aliquod commodum speret, & si responderit quod non, & postea accusetur de falso tanquam commodum, speraret certe secūdum eos non potest recte accusari, cum illa verba, quod non speret commodum, intelligi debeant scilicet principaliter non secundario, & sequitur Alex. in cons. 101. lib. 3. qui ibidem dicit si statutum imponat pœnam turbatoribus status Reipublicæ, intelligitur de his qui principaliter turbant, & sequitur Alex. in cons. 255. lib. 2. euin to adde, quod voluit glo. not. & approbata per omnes, in l. de vnoquoque in glo. 2 ff.
13 de re iud. quod non debet citari ille de cuius præiudicio non agitur principaliter, licet secundario sic, & illam glos. sequitur Angelus & moder. in l. filius familias §. diui ff. de leg. 1. & ibi dicit Imol. quod ad hoc est singularis. Hinc dicunt Innoc. & Butr. in cap. humilis de maio. & obedient. non esse citandos illos quos incidenter negotium tangit, sed sufficit citare principalem, per tex. in l. 1. §. denunciari ff.
14 de ventre inspiciendo facit ad hoc quod notabiliter voluit glo. in cap. quamuis in fine de pactis vbi actus non dicitur verti in detrimētum alterius qui non affert ei detrimentū principaliter sed secūdario, & ad hoc optime facit quod
15 docet Nellus in tract. de bannitis in 2. pa. secū di tēporis q. 13. & quod vbicumq; quis aggreditur principaliter licitū, & secūdario faciat illicitū, tunc ratione illius illo illiciti non debet puniri illa pœna qua alias puniretur sed debet mitius puniri arbitrio iudicis: confirmatur etiam quia id quod principale est attenditur, & non id quod secūdario, & in consequentia, l. tutor ff. de administratione tutorum, vnde Bald. in l. vt vim ff. de iustitia, & iure, voluit quod stante statuto, quod liceat offenso facere competentem, vindictam intelligitur de principaliter offenso, & non per mediā personam l. qui liberis §. hæc verba ff. de vulga. & pupill. facit etiam quod vult, Ang. post Iac. Butr. in l. Lucius ff. de infam. §. 1. quod si testis dicat falsum super facto principali, tunc bene debet puniri de falso, secus si dicat falsum super apppendicibus, puta si negauit se esse coniunctum partis eū producentis, cū tamen ei attineret, tūc licet mētiatur: tamē nō punitur nisi crimine stellionatus, quod reputat Ang. mirabile, & not dignum, & idem Ang. in cons. 132. col. 2. Et
16 tandē facit, quod ius non considerat id quod fit executiue, sed id quod fit principaliter allegat text. in l. fin. ff. quod cuique vniuersitatis.

SVMMARIVM

1 *Fiscus publicatis attestationibus potest alios testes producere.*
2 *Textus in cap fraternitatis de testibus, non habet locum in causis criminalibus.*
3 *Non est bonum in criminalibus, vt veritas fauore publico amittatur.*
4 *In causis, quæ nunquam transeunt in rem iudicatā, semper testes produci possunt etiam post publicationem.*
5 *Sententia in criminalibus siue sit pecuniaria, siue corporalis nunquam transit.*
6 *Pars potest ad eius defensionem adducere testes post publicationem.*
7 *Amplia siue officio iudicis, siue ad partis instantiam agatur.*
8 *Valet argumentum de renuntiatione defensionum ad publicationem.*

An valeat fiscus publicatis attestationibus alios testes producere.

## DECIS. XXXIV.

Cum pluries in Curia Archiepiscopali disceptatum fuisset, an fiscus publicatis attestationibus, alios testes posset producere,
1 semper fuit decisum affirmatiue, & ratio potior est, quia tex in ca. fraternitatis de testibus, disponens quod publicatis attestationibus non
2 possint recipi testes super eisdem articulis, nō habet locum in causis criminalibus secundum doctrinam Bart. in l. 1. §. fin. nu. 4. ff. de quęstionibus cum concordātibus ibi positis per Mar. silum nu. 4. & in sua prattica §. sequens num. 6. & iuxta istorum sententiam, & doctrinam, seruare Senatum Pedemontani, testatur Thesaur. in dec. 261. sequitur Capyc. in dec. 83. vbi dicit, quod in criminalibus non concluditur, & ad idem Alex. in l 4 § hoc a tem iudicium ff. de dam no in fecto, cuius sententiam sequitur etiam Aret. in cap. cum venissent col. 4. versic. aduerte tamen de testibus, & sic decidisse alias Senatum Pedemontanū refert Thesaurus in dicta dec. 261. in anno 1556. mense Septembris in quadam causa Burgel. reddens rationē quia nō est bonū, vt veritas in crimina
3 libus quæ fauorē publicū concernit amittatur, quomodocūq; procedatur, ne delicta remaneāt
4 in punita, & supradictis additur, quia in causis, quæ nunquam transeunt in rem iudicatam sem-

semper testes produci possunt, etiam post pu-
5 blicationem, vt per Socc. in regula 403. num. 37. sententia enim in causis criminalibus nunquā trāsit, in rē iudicatā siue sit corporalis, siuè pecunia pęna, vt tradit Marsil. in sua pract. §. Ordini n. 1. post alios, quos ibi citat, & hanc nionem procedere, & locum sibi vendicare,
6 etiam si à patre ad eius defentionem testes post publicationem producerentur, hoc enim ei cōceditur, secundum Bartol. in l. 2. §. si public. num. 15. de adulter. Felin. in citato cap. cum clamor col. 2. versic. & hoc quod dicitur de testibus procedit & locū habet, tā si procedatur
7 ex officio iudicis, quā ad partis instantiam, valet enim argumentum de renunciatione defen-
8 sionum ad publicationem, vnde sicut non potest renūciari, ita pariter nec defensionibus à productione, vt habetur per Alex. in Addit. ad Bart. in l. 1. §. fin. num. 4. ff. de quemadm. Felin. in citato capitolo cum clamor col. 2. in fine de testibus.

## SVMMARIVM

1 *Excommunicati pro spoliatione Ecclesia cū ex ractione post denunciationem à Sede Apostolica absoluendi sunt.*
2 *Sacrilegium committitur frangendo ianuam Ecclesia.*
3 *Sed contrarium deciditur.*
4 *Ad incurrendam banc excommunicationem non solum requiritur fractio ianuaę Ecclesia, sed etiam spoliatio.*
5 *Qui uadit malo animo ad frāgēdū Ecclesiā, et furandū, & tamen non frangit, quia inuenit ianuam fractam, vel apertam, & sic intrat vel asportat bona ipsius non incidit in hunc canonem, & nu. 6.*

An frangentes per vim ianuam Ecclesiæ censeantur excommunicati.

## DECIS. XXXV.

IN facti contingentia, cum quidam laici per vim fregissent portas cuiusdam Ecclesiæ fuerunt citati ad dicendum, quare non deberēt declarari excommunicati per nostram Curiam ob dictam violentam fractionē, cumq; cōparuissent, allegabatur pro eis in nullam incidisse censuram, quare fuit dubitatum inter nos quid iuris, & dicebatur quod textus in capit. conquesti sunt, de sententia excommunicat. di-
1 cit, quod excommunicati pro spoliatione Ecclesię cum effractione, post, denunciationem, à Sede Apostolica absoluendi sunt, ex quo textu patet, supradictos incidisse in censuras canonis, & ad idem expēditur, textus in cap. canonica 11. quæst. 3. & in cap. omnes 17. q. 4 & in cap. quisquis eadem causa, & quęstione
2 dicitur, quod sacrilegium committitur si quis fregerit Ecclesiam.
3 Cæterum supradictis non obstantibus contrarium fuit decisum, scilicet, quod frangens ianuam Ecclesię non incidat in censuras, & fuit responsum ad textum in d. cap. conquesti sūt, quod ad hoc vt pęna illius canonis incur
4 ratur duò sunt necessaria, scilicet fractio Ecclesiæ, & spoliatio, vt habetur per Panor. ibidem Pisan. in verbo excommunicatio, Angel. in eodem verbo §. casus sextus Syluester ibidem 7. num. 16. §. 8. Caiet. in eodem verbo excommunicatio casu 20. Nauar. in suo manuali c. 27. num. 94. §. 8. & Medices part. 2. summæ tit. 9. q. 78. num. 95. vnde si quis aperiret Ecclesiam, vt spoliaret, vel frangeret, sed non spoliaret, non subijceretur huic Canoni, imò qui vadit malo animo ad fragēdū Ecclesiā, &
5 furandū, tamen nō frangit, quia inuenit ianuā fractam, vel apertam, & sic intrat, vel asportat bona ipsius, non incidit in hunc Canonem: Is autem effractor censetur, qui dolo, aut malo animo, aut per iniuriam violentam parietem fodit, aut suffodit, aut vitream fenestram frangit, aut ostia, aut cardines, aut cardines quibus ostia firmata sunt, aut ipsū tectū Ecclesię, imò vt addit Syluester loco proximè citato §. 1. nu. 17. si quis impingens in portam siue debilem vectē faciat cedere loco, incidit, quia cū cōstitutio hęc sit in fauorem Ecclesię, latissimè erit interpretanda in dubio, non autem, qui aperit claue, siuè cāsu rripuerit, vel extorserit, siue non vt notat. Nauarr. in suo manuali d. cap. 27. nu. 94. §. 8.

## SVMMARIVM

1 *Monitoria possunt concedi pro scripturis exhibendis.*
2 *Intellige concurrente interesse potentis.*
3 *Scriptura editio pro veritate reperienda non est deneganda.*
4 *Socij, libros societati exhibere tenentur.*
5 *Socio dicenti non habere librum, non est credendum.*
6 *Socius qua actione cōsocium astringere possit ad librum exibendum.*
7 *Documenta contra se edere neminem teneri declaratur.*

Monitoria generalia an sint concedenda pro exibitione scripturarum.

## DECIS. XXXVI.

IN vna Archieoiscopali quotidie decernuntur monitoria contra desinentes possiden-

tes, vel quocunque modo occupantes scripturas, alicuius ideo vt istius conclusionis vera habatur cognitio, suppono quem ad exibendum scripturas, censuris cōpelli posse, vt testantur Anton. de Butr. Abb. Fel. Dec. & reliqui Classici in c. 1. de prob. Cordub. de cas. conf. q. 63. Sayr. de cens. lib. 1. cap. 9. nu. 36. & in clau. reg. lib. 12. cap. 20. nu. 30. Tolet. in sum. lib. 1. casu 8. nu. 7. Sayr. tom. 5. disp. 20. sect. 3. Reg. 2. sicq; decisum inquit Lazar. de monit. sect. 2. quæst. 17. nu. 1. Guttierez lib. 1. canon. 99. cap. 11. nu. 38. Rom. Iun. cons. 357. num. 40. Graff. par. 1. dec. lib. 4. ca. 8. nu. 24. & cons. 6. nu. 29. de sent.
2 excommunicat, Quod intellige concurrente interesse petentis, Sot. in 4. dist. 22. quæst. 1 art. 2. vers. 3. Ant. Cordub. in tract. de casibus conscrib. q. 63. Greg. Sayr. locis citatis Tolet. locis etiam citatis. Guttierez lib. 1. canon. 99. cap. 11. num. 38. Vgol. de potestate Episcopi par. 2. cap. 45. §. 4. vers. non etiam Giurb. decis. 94. nu.
3 1. cuius decisionis ratio fundatur ex pluribus, Primo quia pro veritate reperienda, editio scripturarum denegari non debet illi cuius interest l. si quis de argentarijs §. ex hoc edicto vbi omnes, ff. de eden. cap. quoniam de prob. & declarat Curt. Iun. in l. 1. C. de edendo num. 40. d. Macus Antonius in lib. 1. variar. resol. resol. vltima casu 12. vers. studium. Tum secundo, quia regulariter in his casibus in quibus iudex secularis re perspecta potest quem compellere ad edendas scripturas, quos latè notat Menocb. de arbit. cas. 499. per totam Maffin. in l. 1. C. de edendo à nu. 13. in his etiam post iudex ecclesiast. in subsidium sub excommunicationis pœna compellere, vt ex Corduba, & alijs, tradit Henriquez in sum. tom. 1. lib. 13. cap.
4 18. nu. 2. & dicetur infra, Idque exemplificari pōt in socijs, qui societatis libros exibere, tenetur l. quædam in princip. vbi Bart. Bald. Ang. & cæteri ff. de edendo, Alc. Bolognetus, Dec. nu. 19. Gihen. nu. 11. Aloys. Leg. nu. 18. & alij in l. 1. C. eodem, vbi communem dixit Rip. nu. 8. Marsil. sing. 81. Rom. conf. 156. Ang. conf. 186. Bald. conf. 152. vol 3. Ber. conf. 191. num. 35. vol. 1. con . 128. nu. 9. vol. 3. Paris. conf. 86. nu. 17. & 25. vol. 1. Socc. conf. 190. col. 4. vol. 2. Tusc. lit. E conclus. 41. nu. 5. conclus. 45. num. 7. lit. S conclus. 303. nu. 7. Dec. conf. 110. num. 8. Ant. Sola ad decret. Sabaud. tit. 24. glo. 2. nu. 43. & 44. Cartar. dec. 112. Pauia de probat lib. 1. cap. 66. nu. 37. Magon. decis. lucens. 5. Noni. conf. 63. num. 1. Felic. de societ. cap. 39. nu. 41. Menoch. conf. 27. nu. 17. Verall. decis. 157. nu. 3. par. 2. Decian. conf. 61. vol. 5. Couar. in 1. resol. cap. 1. nu. 5. Adeo vt si librum socius non
5 habere dixerit, nec ei credendum erit; Anchar. cōs. 317. Soccin. cōs. 190. & cōs. 199. col. 4. vol. 3. Roland. conf. 99. nu. 33. vol. 1. quo casu nec suo iuramento amissionem probat, Seraph. de priuileg. iuramenti priuileg. 37. Honded. cons.
6 19. vol. 1. Mascard. de prob. conclus. 88. cum nedum officio iudicis, sed actione pro socio librum exbibere tenetur consocius, Bimus cons. 182. nu. 44. Pacian. d. cap. 66. nu. 31. nec excusatur si alio libros transtulisse dixerit Magon. decis. lucens. 5. nu. 12. & in hoc non obstat documenta contra se edere neminem teneri, l. 1. & l. fin. C. de edend. Menoch. de arbrit. iud. cas. 449. nu. 1. & 2. quæ nec a domo rei harum monitorialium litterarum prætextu sumenda sunt, ideo reuocande, vel suspendende saltem ille erunt l. nimis graue C. de testamentis, Thesaur. fori eccles. cap. 38. nu. 23. Macerat. lib. 1. resol. vlt. cas. 75. Neuizan. conf. 15. nu. 3. Raud. decis. 17. nu. 14 Nauar. cons. 3. de censuris, Costa de susidiar. remed. 14. sub num. 5. Nam respondetur dupliciter, & primo quia si fauore fisci edere quis tenetur in causa ciuili, ex communi quam firmant Doctores in cap. 1. nu. 13. de prob. & in l. 1. & in l. fin. C. de edendo, Grammat. conf. erim 9. Gaill. lib. 1. obseruat. obseruat. 106. nu. 11. Peregr. de iure fisci tit 7. lib. 3. nu. 11. Menoch. in addit. ad casu 499. nu. 68. eo magis fauore animarum fieri debet dicto reuel. seu exibitio ad quam denuntiatione euangelica compelli is poterit, Rom. consil. 398. nu. 3. Gutierez cons. 96. nu. 3. Marsil. sin. g. 271. & in l. de minore §. tormenta nu. 51. ff. de quæstion. Cassan. in conf. 1. num. 104 Tusc. in concl. 45. nu. 8. quo in casu posset tunc contra eum, secundum prædictos euangelica denunt. procedit, & potest etiam respondere, quod in his casibus quibus secularis iudex refecta potest alium compellere ad edendum quos latè recenset Menoch. in addit. ad d. cas. 499. & in his etiam potest ecclesiasticus in subsidium sub censuris illum ad edendum cogere, Henriquez in sum. tom. 1. lib. 13. c 18. nu. 2. sed socius tenetur de iure consocio edere ergo &c. Adeo vt si non exhibeat requisitus sucumbet postea in causa ex socio, Turret. conf. 3. nu. 16. nec mirum quia non edentem libros ad quos tenetur, in iustam etiam causam fouore asserunt, Afflict. Paris. Crauett. Plot. & alij à Menocb. relati lib. 1. præsumpt. 91. immo contra eum iuratur in litem, Bald. Stracc. Vbald. Plot. Noni. & alij à Turrett. relati d. conf. 3. num. 21. Passer. d. l. 4. num. 23. Bim. consil. 50. num. 112. Tusc. d. conclus. 4. num. 4.

### SVMMARIVM

1 *Vacare dicitur beneficium in Curia, siuè beneficium vacet per resignationem, siuè per obitum.*

2 *Per renunciationem beneficij iurispatronatus*

*tus factam in Curia non fundatur illius af*
*affectio, & reseruatio, & sic fertur decisu,*
*& quarenum. 3. & 4. assignatur ne laici re*
*trahantur à fundatione constructione, vel*
*dotatione ecclesiarum, seu beneficiorum.*

5 *Non est æquum iura tollere patronorum pias*
*fidelium voluntotes.*
6 *Per clausulam ad præsentationem non de-*
*rogatur iuri patronatus laicali.*
7 *Sed contrarium est in iure patronatus ec-*
*clesiastico, & assignatur ratio nu. 8.*
9 *Per solam simplicem collationem factam à Pa*
*pa censetur derogatum iuri patronatus cle*
*ricorum absque alia derogatione.*

An per renunciationem beneficij factam in
Curia inducatur illius affectio, vel
reseruatio.

## DECIS. XXXVII.

R^Enuntiauerat quidem beneficium, quod
ad præsentationem patronorum laico-
rum pretinebat in Curia ad fauorem cuiusdã
clerici, quare fuit dubitatum in Curia Archie
piscopali si per huiusmodi renunciationem
censeatur inducta affectio illius beneficij, &
consequenter censeantur ligatæ manus ordi-
narij, vt si dicta renunciatio non fuerit sortita
effectum, & per patrones sit alter præsentatus
non valeat ordinarius illum instituere, & du-
bium faciebat Decis. Veralli 329. par. 3. vbi va
1 care dicitur beneficium in Curia, siue benefi-
cium vacet per resignationem, siue per obitum
allegat gl. in c. si propter in verbo vacabunt de
rescript. in 6. & idem Verallus in decis. 327.
eodem lib.
2 Cæterum in dicta curia fuit resolutum con-
trarium, vt scilicet præfata renuntiatio non
inducat affectionẽ beneficij pertinentis ad præ
sentationem patroni laici, cum vt ait Gonza-
3 lez glo. 18. in principio talia beneficia non ca-
dunt sub reseruatione illius regule octaue, sicut
nec sub alijs reseruationibus generalibus glos.
verbo collatio in c. 2. de præbend. lib. 6. vbi Ge
minian. num. 11. & Franch. num. 8. Card. cons.
117. nu. 2. vers. item ex alio, & in clement. 1. q.
7. in fin. de iure parronatus, Alex. cons. 75. nu.
1. vol. 4. Gaspar. de Perusio in tract. de reserua-
tionibus §. quæ autem beneficia reseruantur,
num. 5. vbi veriorem opinionem affirmant Fe-
lyn. in tract. quando literę Apostolicæ in prin-
cip. limit. 2. Rocch. de Curte. de iurepatr. ver-
bo honorificum q. 4. num. 22. & 23. & q. 24.
nu. 54. Lambert. in eodem tract. lib. 2. par. 1. q.
princip. 9. ar. 22 Æneas de Falconibus de re-
seruationib. q. 3. principali n. 36. Io: Selua de
benef. 3. par. 3. quæst. 21. Cassador. decis. 6. nu.
5. de iurepatr. Rebuff. in tract. nominationum
quæst. 8. num. 22. & in praxi beneficiali 3. par.
signaturæ verbo nec non iurispatronatus nu.
70. Couarr. in practic. quæstionibus cap. 36.
nu. 3. & 4. Mandosius in regula 1. Cancellariæ
quæst. 8. a nu. 6. cum seqq. in reg. 32. quæst. 4.
per totam, & in additione ad Lapum alleg. 84.
sub litera N, Hoieda de imcompasibilitate
beneficiorum par. 1. cap. 24. nu. 109. facit Rot.
dec. 46. in princ. de concessione præbendæ, &
dec. 3. de iurepat. in antiquis, & expresse tenet
Rota. dec. 304. nu. 1. par. 2. diuers. & in termi-
nis regulæ octauæ Cancellariæ est decis. Putei
319. eadem diæ nu. 1. & per totã lib. 1. & dec.
308. nu. 2. lib. 3. Achill. de Grassis dec. 3. de iure
patr. & alias pluries tenuit Rota, & quotidie
4 seruatur 1. ratio huius conclusionis est, ve laici
retrahantur à fundatione, constructione, vel
doratione ecclesiarum seu beneficiorũ, vt om-
nes memorati Doctores recensent, & quia vt
dicit Concil. Trident. sess. 25. cap. 9. de refor-
5 matione in principio, iura tollere patrono-
rũ, & pias fidelium voluntates in eorum insti-
6 tutione violare equum non est; Vnde per clau-
sulam ad adpræsentationem in d. regula adie-
ctam non derogatur iuri patronatus laicali,
Lapus allegat. 84. nu. 5. in fine, & nu. 6. vbi ad-
ditio litera N Paris. de resignatione lib. 2. q. 4.
à nu. 37. cũ alijs quos citat; Quoties vero esse-
7 mus in iure patr. ecclesiastico, videlicet quãdo
ex bonis ecclesiæ beneficiũ fundatur, seu dota-
tur, aut à laico donatur ecclesiæ, aut ratio-
ne ecclesiæ competit alicui, iuxta glo. in clem.
2. verbo præsentare de iurepatr. glo. verbo in
concessione in c. dilectus 6. de officio legati, vbi
tradunt omnes cap. 1. de iurepatr. in 6. Rocch.
de Curte de iurepatr. verbo ius. q. 7. Rebuff. de
nominationib. q. 8. nu. 22. Lãbert. de iurepatr.
lib. 1. q. 1. art. 5. per totum, Couar. in pract. q. c.
36. nu. 5. vers. 2. Paris. de resignatione lib. 2. q.
4. ex nu. 39. in tali casu procul dubio reseruatio
nostræ regulę locum habet, ac cõprehendit be
neficia iurispatr. ecclesiastici, & ratio est nam
facile huic iuripatr. præiudicatur ca. cum dile
ctus de iurepat. c. dilectus, & ibi Abb. & reliqui
de officio legati, Felyn. tract. quãdo literę Apo
stolicæ limitatione 3. Æneas de Falconibus de
reseruationibus q. 4. principali effectu 14. vers.
idem, & multo furios. procedit. Hoseda de in-
cõpatibilitate beneficiorũ par. 1. c. 24. nu. 112.
Mandos. Regul. 1. q. 8. n. 5. Cassad. dec. 4. nu. 2.
9 de iurepatr. Couarr. in practicis quęstion. c. 36.
nu. 5. per solam enim simplicem collationem
factam à Papa censetur derogatum iuripatr.
clericorum absque alia derogatione, Cassador.
decis. 4. nu. 11. de probat. & dec. fin. num. fin. d
iurepatronatus.

*SVMMARIVM*

1 *In pœnalibus non habet locum extensio.*
2 *In pœnis benignior interpretatio est facienda*
3 *Rescriptum impetratum Contra Episcopum & quoscunque, alios comprehendit etiam laicos.*
4 *Vbicunque filij filiorum reperiuntur positi in conditione, dictio alius, vel aliter non potest aliter ad eos in dubio referri.*
5 *Dictio alius posita in edicto, importat prohibitionem armorum similium.*
6 *Dictio alius est implicatiua similium.*
7 *Pensio primarum pensionũ intelligitur per clausulam præsens.*
8 *Dictio alius de sua natura est dictio relatiua, & præsentatiua eiusdem qualitatis cuius erat illa de qua facta extensio.*

Dictio, alius, apposita in edicto prohibente armorum asportationem an sit repetitiua similium.

DECIS. XXXVIII.

CAuetur edicto nostræ Curię Archiepiscopalis, de quo alias mentionem fecimus, ne clerici archibusettos, pugiones stillettos, & alia similia exportent, quare fuit dubitatum, an dato quod non adesset dictio illa similia, per dictionem illam alius importaretur repetitio similium, ita vt eadem pęna edicti esset infligenda asportantibus arma non mentionata in præfato edicto: & prima consideratione videbatur negandum, ex eo quod in pęnalibus
1 non habet locum extensio l. cum quidam ff. de liberis, & posthum. cap. alia, & ibi latissime Dynus de regulis iuris in 6. cap. statutum, & ibidem Ancharan. & reliqui scribentes con-
2 muniter de electione in 6. in pœnis enim benignior est facienda interpretatio cap. in pęnis
3 de regul. iur. in 6. vnde rescriptum impetratum contra Episcopum, & quoscumque alios comprehendit etiam laicos, vt habetur per specul. in titulo de instrumentorum pręsentatione §. fin. versic. quod si quis & ibi etiam Ioan. Andr. in addit. vnde etiam Ruin. in cons. 181. vol. 2. quem refert, & sequitur Vegius in cōs. 74. num. 275. vol. 1. consuluit, quod vbicun-
4 què filij filiorum positi reperiantur in conditione, iuxta ea quę tradit glosa in l. huius ff de vulgari, & pupillari substitutione, tūc dictio alius, vel alij non potest aliter ad eos in dubio referri, & ita pariter fuisse decisum in Regia Audientia Capitanatæ. Apuliæ anno 1594. in causa tunc vertente inter quosdam de Ciuitate Mamfredonij, testatur, & refert Viuius in decis. 193.
5 Cæterum supradictis minimè obstantibus cōtrarium fuit resolutum, nā fuit dictam, perdictionem, alium positam in edicto importari prohibitionem armorum similium, glosam communiter ponderata, per Doctores in leg. si fugitiui in verbo alia pęna Cod. de seruis fugitiuis, vbi in verbo alias, subauditur simili,
6 quia hæc dictio implicat, vt dicit Cynus in authentic. sed neque Cod. de Episcop. & cleric. & authentic. qui semel Cod. quomodo, & quando iudex, sequitur Afflictus in decisio 244. nnmero 2. Andreas in capitol. 1. §. nemo recta in fine de pace tenenda, Alexander cons. 34. volum. 1. late Tiraquellus in l. si nunquam numer. 34 verisic. partem aliquam de reuocandis donationibus, Vrsillus in decisione 244. & ad hoc facit id quod decidit Verallus in decisio. 195. parte 2. vbi mentio prima-
7 rum pensionum intelligitur per clausulam pręsens, & alia allegat Aretin. in consilio 23. columna penultim. & sequent. Felin. in capitulo venerabilis de electione, & quod dictio alius
8 de sui natura sit relatiua, & præsentatiua eiusdem qualitatis cuius erat illa de qua facta est mentio, notant Aretin. in capit. final. in principio de pactis in 6. glosa & alij in leg. non solum §. quæritur in versicul. cæteros ff. de procurat. & cap. sedes de rescriptis, & in l. quidam relegatus in principio ff. de rebus dubijs Aretin. Iason & Decius in leg. penult. Cod. qui admicti ad bonorum possess. possint, & in l. 1. Cod. de bonor. possess. contra tabul. Alex. in consil. 204. nu. 4. vol. 2.

*SVMMARIVM*

1 *Facti species.*
2 *Sola visio nudi cum nude in eodem lecto, etiā quod non fuerint nisi carnaliter commisceri, facit inditium ad torturam, & redditur ratio nu. 3.*
4 *Idem est dicere uir cum tali muliere iacuit, ac si diceretur, quod eam carnaliter cognouit, & ex hoc videtur manifestè probata copula nu. 5.*
6 *Dormire cum imberbibus non est de genere probibitorum, uti est in fœminis.*
7 *Mala fama inquisiti agentis, & pueri patientis, facit inditium ad torturam.*
8 *Crimen sodominia probatur coniecturis.*

An

An ſola dormitio cum pueris imberbibus faciat inditium ad torturam pro vitio nefando.

## D E C I S. XXXIX.

IN Curia Archiepiſcopali inquirebatur con
tra quendam clericum de vitio nefando,&
quia de præfato delicto non conſtabat niſi per
coniecturas,,& inter cætera quod fuerat reper
tus dormire in eadem lecto cum quodam ado-
leſcente imberbi, fuit dubitatum, an ex hoc
1 tantummodo indicio poſſet torqueri,& dubi-
tationem pro opinione affirmatiua faciebat id
quod de muliere dicitur, ſcilicet quando quis
viſus fuit cum muliere iacens in lecto ſolus
cum ſola,& nudus cum nuda,tex.eſt in cap. li-
teras extra de præſumpt.& ibi Hoſten.vbi red
2 dit rationem, quia ſic in lecto cum muliere ia-
cens, non præſumitur veniſſe cauſa faciendi
pęnitentiam,vel delendi peccata, Abb.num.1.
verſ.& nota,vbi expreſſe dixit, quod ad pro-
bandam fornicationem non eſt neceſſe teſtes
deponere, quod viderint virum, & mulierem
ſimul ſe commiſcentes,ſed ſatis eſt,quod depo
nant ſuper nuditate,& ſolitudine loci,glo.in
cap. pręterea in verb.conſcios verſ. vel quia
viderunt extra de teſtibus,vbi dicitur, quod
ſufficit ſola viſio nudi cum nuda in eodem le-
cto, etiam quod non fuerint viſi carnaliter
commiſceri,Roman.conſil.61.nu.6.verſ. ali-
quando vero concludit probatio, vbi dixit,
quod hæc eſt præſumptio iuris ſufficiens ad
probationem adulterij, & de iure ciuili eſt gl.
in l.caij,Caſſy.in verb. dictum ff. de fidei com.
libert.quæ vult,paria, & idem eſſe dicere cum
3 tali muliere iacuit, ac ſi diceretur, quod eam
carnaliter cognouit, quam glo.allegauit Bald.
in cap.fin.in princ.num.17.verſ.num quid ſit
idem,quibus modis feud.amitt, Aymon.conſ.
321.in princ.nu. 1.litera B. Lap.alleg. 53.vbi
dicit, quod talis probatio operatur quoad om
nem effectum, ſcilicet tam ad ſeparandum, &
ad impediendum matrimonium, quam etiam
ad pęnam imponendam pro crimine, Decius
conſ.577.nu.9. in verſ.4. principaliter, & nu.
10.& 12.vbi dicit,quod ex hoc videtur mani-
4 feſtè probata copula carnalis,Crot. conſ. 413.
nu.24.Io.Alarin.de amicis conſ.69.nu.20.in
fin.Natta conſ.205. nu. 3. Hippol.Riminald.
conſil 274.num.47.& 51.poſt med.vbi quid ſi
vir.& mulier.ſtabant in eodem lecto non nudi
ſed veſtiti,Boer.dec.297.nu. 9. Boſſ. in tit.de
coit.damnat.& punibil.num.58.Franc.Marc.
dec. 899.& Maſcard.de probat.lib.1.concluſ.
59.nu.6.& ſeq.& concl.452.n.1.& 8.& lib.2.
concl.810.nu.5.7.& 9. Rot. deciſ. 69. num.7.
verſ.quod tamen,iſ primo, & num. 8. verſ. &
quamuis vbi quid ſi mulier erat nuda in lecto
& vir. veſtitus, Antonius Gomez. in l.tauri
80.num.50.
6 Pro contraria opinione dicebatur, quod
cum dormire cum imberbibus non ſit de gene
re prohibitorum, vti eſt in fęminis, propterea
non debet infligi eadem pęna,arg.tex. in l.iube
mus C.de teſtam.
Verum quicquid ſit,ex ſupradictis fuit di-
7 ctum, quod concurrente mala fama inquiſiti
agentis, ac pueri patientis, item quod nulla
reddi poteſt veriſimilis cauſa huius dormitio-
nis,puta quod iuuenis erat ſibi conſanguineus.
vel quid ſimile, oriatur ſufficiens indicium ad
torturam,ex notabili doctrina Farinac. de de-
8 lict. carnis nu. 169. quia ſecundum eundem,
ſodomiæ crimen probatur coniecturis,allegat
Calcan.conſ.110.vbi coniungit dormitionem
ſodomitati cum fuga, & teſte qui adiuit quaſ-
ſationes,& tergiuerſationes in lecto,vt voluit
etiam Maſcard. de probationib. concl. 1313.
nu.3.Monticel.reg.criminal.11.nu.16.& De-
cian.conſ.83.nu.3.& 11.vol.3.

### *SVMMARIVM.*

1 *Facti ſpecies.*
2 *Fodiens foueam celandi gratia corpus occi-
ſi eadem pęna punitur, ac ſi homicidium
patraſſet.*
3 *Quis ob conſilium,opem,& miniſterium pręſtitum ad delinquendum eadem poena
cum principali delinquente eſt puniendus.*
4 *Præſtans opem,eadem pęna punitur, ac prin-
cipalis.*
5 *Refertur deciſio Sacri Concilij.*
6 *Contrarium deciditur in Curia Archiepi-
ſcopali.*
7 *Præſtans opem delinquenti ad hoc, vt punia-
tur requiritur, vt ſit plenè probatum de
dicto auxilio.*
8 *Pœna inflicta contra præſtantem auxilium
conſiliū,vel fauorem debet intelligi,quan-
do maleficium eſt in fieri,ſecus in maleficio
facto,& conſumato.*
9 *Auxilium præſtari dicitur etiam clamando
contra eum qui offenditur.*
10 *Reſpondetur contraris.*

An fodiens foueam cauſa celandi cadauer dicatur præſtare auxilium homicidio.

## D E C I S. XXXX.

IMputabatur quidam clericus de homicidio commiſſo in perſonam cuiuſdam, verum contra eundem nihil conſtabat niſi de fouea facta;

facta, vt celaretur cadauerę, quare fuit dubitatum, qua pœna esset puniendus, & videbatur primo dicendum, quod eadem pęna esset puniē
2 dus, ac si homicidium patrasset ex communi opinione de qua per Riminald. iun. in consil. 310. vol. 3. Grat. cons. 22. vol. 2. Bero. cons. 192. vol. 3. vbi tenent, quod quis ab consilium opem, & ministerium præstitum ad delinquē
3 dum, eadem pęna cum principali delinquente est puniendus, vnde Gomes. in tit. de delictis cap. 3. num. 48. versic. 2. casu principali post
4 Papien. de inquisit. in glos. opem num. 21. voluit, quod præstans opem, eadem pęna punitur qua & principalis, & Gramat. in cons. 36. re-
5 fert fuisse decisum in Sacro Consilio, assistentem armatum, licet nihil fecerit, nec aliqua prouocatione fuisset prouocatus, per triennium ad remigandum fuisse condemnaum.
6 Cæterum supradictis non obstantibus, contrarium fuit decisum, ex eo quod contra eūdem clericum non erat plenè probatum, quod ipse fecisset foueam, & de iure, præstans opē delinquenti ad hoc vt puniri possit propter aliquam qualitatem quam habet principalis delinquens requiritur, vt sit articulatum pleneque probatum de dicto auxilio, & quod scienter illum præstiterit, Angel, in leg. 1. C. de Nil. Agger. non nunquam quam refert, & sequitur Corneus in consil. 8. num. 5. volum. 3. & pęna inflicta contra præstantem auxilium
8 consilium, vel fauorem, debet intelligi, quando maleficium est in fieri, secus in facto perfecto, & consumato prout est in casu de quo agimus, secundum Bart. in leg. furtum ff. de de furtis, Marſ. consil. 30. numer. 21. & sequent. Rub. consil. 60. nume. 7. Riminald. consil. 50. nume. 6. Bertazol. consil. 324. nu. 6. & 7. in tali casu venit auxiliator puniendus pœna extra ordinaria, vnde Ruin. consil. 82. numer. 5. quem sequitur Riminald. iun. cons. 206. dixit, quod statutum disponens, auxiliātē eūdē pęna puniri debere, qua delinquēs, intelligitur de præstāte opem, quæ fuit causa malificij, & non de quolibet modo auxiliādi, l. cet Anan. in capitulo sicut dignum §. fin. de homicid. voluerit, quod auxilium etiam præstare dicatur ille, qui sarcinas, vel vestes sicariorum custodiuit, & secundum Nactam
9 cons. 240. num. 14. auxilium præstari dicitur etiam acclamando contra eum, qui offenditrur
10 Non obstant contraria, & præsertim illud de identitate pęnæ, quia procedit, quando aliqua qualitas adesset ex parte præstantis opem, ex qua resultaret maius delictum ex parte sua, quam ex parte principalis secundum Corneum in cons. 8. numer. 2. versic. non obstat vol. 3. vnde statutum disponens, quem teneri pro ope præstita, eadem pœna, qua tenetur cō scius delinquens; non procedit, nisi conscius talem opem præstiterit maleficio, quæ ipsi maleficio causam dederit, alias tenetur pro modo culpę, vt tradit Salyc. in l. vnica col. antepenultim. C. de raptu virginum Bertazol. cons. 326. numer. 10. cum sequent. Marsil. in singular. 15. & consil. 24. num. 16. Cepolla in conf. 27. nu. 15.

### SVMMARIVM.

1 *Per solam collationem ius acquiritur beneficiato.*
2 *Limitatur quando collatio non esset acceptata, & sic fertur decisū, eiusq; decisionis assignatur ratio.*
3 *Verba sunt intelligenda cum effectu.*
4 *Collatio facta, & non acceptata non tribuit ius in re.*
5 *In secunda collatione collator præsumitur circumuentus.*
6 *Princeps non potest rem a se concessam vni, alteri etiam motu proprio concedere, nisi specialiter deroget concessioni iam factæ.*
7 *In beneficialibus, motus pprius Papæ nō facit secundo impetrantem præferri primo, nisi in secundis litteris de priori concessione specialis mentio fiat.*
8 *Habens expectatiuam in aliquo beneficio ad collationē alicuius authoritate Papæ, si dicto Papa mortuo successor facit alium similem gratiam cū clausula anteferri, primus solum acceptādo absq; prouisione executoris excludit secundum tum dicta clausula.*
9 *Clausula anteferri est odiosa.*

Collatio beneficij non acceptata an tribuat ius in re ipsi beneficiato.

## DECIS. XLI.

1 Licet per solam collationem ius acquiratur beneficiato, secundum Ancharanum in cap. fin. de concessione prebendæ, tamen in quadam causa in Curia Archiepiscopali vertente fuit decisum supradicta minimè proce-
2 dere, quādo collatio non esset acceptata, iuxta ea, quæ notantur in cap. si tibi absenti de rescriptis in 6. nam si esset facta collatio beneficij per exequutorē, non tamen adhuc esset acceptata per impetrantem, & superuenit reuocatoria, tunc Gemin. in c. fin. §. in fine versic. quid si esset facta collatio de concess. præbendę tenet, quod talis reuocatoria comprehendat, primam collationem nō acceptatam, sola enim collatio non sufficeret, nisi succederet acceptatio ipsius impetrantis, siuè eius procuratoris, quia ante acceptationem non dicetur perfecta, ad quod facit cap. cum inter Canoni-

nicos de elect. in 6. cap. ne captande, de con-
3 cessione præbend. verba enim sunt intelligenda cum effectu, cap. relatum §. hæc autem verba de pœnitent. dist. 1. c. pœti de officio delegati l. 1. §. hæc verba, & ibi DD. ff. de negotijs gestis, l. prætor ait ff. de suis & legitimis hę red. cap. in nostra de iniur. & licet Io. Andr. in cap. fin. de officio delegat. in 6. teneat contrariu, m tamen prima sententia est verior; pro qua vltra prædicta facit clement. fin. cum ibi notat, vt lit. pendent. cum igitur collatio fa-
4 cta, & non acceptata non tribuat ius in re sed ad rē, & reuocatoria tollitur ius ad rē vt inquit tex. in d. cap. fin. §. sane de concessione præbend. in 6. ideò collatio non acceptata tollitur per reuocationem, & ista est mirabilis limitatio, vt etiā cognoscatur effectus dictę conclusionis, quæ est quod beneficio collato, & acceptato etiam si secundo tradatur possessio, & apprehēdatur, primus tamē pfertur, pquo facit, q in secūda collatione, collator pſumitur circūuentus, vt habetur per Roman. in consil.
5 298. col. 1. Alciat. de præsumpt. lib. 3. regul. 3. præsumpt. 11. num. 11. quod haber locum, non tantum, si secunda collatio fiat ad partis postulationem, sed etiam si motu proprio concessa esset, secundum Felin. in cap. cum olim col. 3. versic. Amplia secundo de re iudicata, Bald. consil. 327. num. 4. vol. 1. quem sequitur Dec. cons. 292. & in l. nemo potest num. 4. ff. de regul. iuris, Gozad. cons. 63. nu. 19. Ruin. cons. 98. num. 22. vol. 4. Grat. responsf. 103. num. 15. vol. 1. Ferret. cons. 6. nu. 4. vol. 1. & hinc voluit Bar. in l. fin. Cod. lo-
6 cat. præd. Ciril. lib. 11. quod Princeps non potest rem à se concessam vni, etiam motu proprio alteri concedere, nisi specialiter deroget concessioni iam factæ, vt inquit, Alexander cons. 3. num. 7. vol. 5. Ias. in l. fin. num. 13. ff. de pactis, Corset. in suis singularibus in verbo princeps concessit, & Clarius Iason in l. si quis in principio num. 6. ff. si quis caution. vbi di-
7 cit, quod in beneficialibus, motus proprius Papæ non facit secundo impetrantem præfer ri primo, nisi in secundis litteris de priori con cessione specialis mentio fiat, & hinc est, quod Rota in antiquis in decis. 54. de concess. præbend. dicit quod habens expectatiuam in aliquo beneficio ad collationem alicuius Authoritate Papæ, sidicto Papa mortuo successor faciat alii similem gratiam cum clausula anteferri, quod primus solus acceptando absque prouisione executionis, excludit secundum cum dicta clausula anteferri, quæ est odiosa, vt
9 habetur per Oldrad. cons. 223. & litteræ Papę non operantur in præiudicium illorum quibus ius est quęsitum in Re, vt in casu nostro, Felin. in c. causam quæ col. 6. versic. ante ferri, extra de rescriptis, & in cap. capitulum col. 8. versic. fallit, tertio & vltim o, eodem citato tit. late post alios Menoch. de arbitrar. iudic. lib. 2. casu 48. nu. 2.

SVMMARIVM

1 *Pacti species.*
2 *Duplex pęna regulariter exigi non potest.*
3 *Iniquum est hominem, & pęnam possidere.*
4 *Fideiussor citatus ad prę sentandum principalem, si potest paucos dies præsentauerit, non poterit exigi pœna, sed ex carcerandus est fideiussor, & supersedendum in exequutione pęnæ vsque ad exitum causæ.*

An duplex pęna exigi possit.

DECIS. XLII.

1 CVm in Curia Archiepiscopali, quidam fideiussisset de præsentando sub quadam pęna quemdam inquisitum de homicidio, & per eandem Curiam fuisset requisitus, vt ipsū principalem præsentaret, tamen non illico, sed infra multum temporis spatium vna cum ipso principali se pręsentauit, quare pro parte reuerendi fisci instabatur detineri inquisitum, nec non fideiussorem pro exigenda pœna, fuit dubitatum quid iuris, & fuit dictum non posse exigi pœnam contra fideiussorem existente inquisito in fortijs, curię ex regula iuris gene-
2 ralis, quod vnica pęna contenti esse debemus l. qui fidem ff. de pact. vbi vna tantum debetur pęna, aut legalis, aut conuentionalis, & ita DD. dicunt in l. vbi pactum in l. si quis maior, & in l. si diuersa C. de transact. vbi si quis venit contra transactionem tenetur ad pęnam restitutionis datorum, & ad obseruantiam trāsactionis, tamē vnū alternatiuè peti potest; al legatur tex. in l. 2. §. fi. ff. nautę caup. vbi datur actio furti, & actio honoratoria contra caupones, vna tamen exercetur, facit tex. in l. si ita stipulatio, ff. de verb. signif. cōtēti debemus esse pęnis legalibus, hunc tex. in d. §. fin. ad hoc al legat And. in cap. 1. vers. contrahentium in addit. col. 4. quæ sint regal. quod due pœnæ non irrogantur, & tex. in d. l. si ita stipulatio, Andr. allegat in cap. sancimus il primo quo tē pore mil. in cap. in add. col. 2. de natur. succ. fęudi tex. in l. obligationem fere §. penultim. & fin. ff. de act. & obligat. l. si quis à socio, & l. duo societatem ff. pro socio, per iniquum
3 enim videtur, vt quis hominem possideat, & pœnam exigat, vnde Bart. in l. prętor ed ixit §. 1. ff. de iniur. scripsit quod duæ pœnæ ad vin dictam publicam exigi non possunt, sed vna ad vindictam, & altera ad prosequutionem rei

rei familiaris bene potest, Iason in leg. ita stipulatus numero 19. in fine ff. de verbor. obligation. quare fuit decisum in Sacro Con-
4 silio, quod fideiussor citatus ad præsentandum principalem, si post paucos dies præsentauerit, non poterit exigi pœna, sed excarcerandum esse fideiussorem, & supersedendum in exequutione pœnæ, Grammat. in decisione 95. meminit Carauita in Ritu Magnæ Curiæ Vicariæ 163. post numerum 2. & 4. Muscatel. in practic. fideiussor, parte 2. quæstion. 1. Nouiss. in praxi Archiepiscopali capit. 33. num. 11. Tapia in constit. Regni 230. legem veterem annuit, quod tam in Magna Curia Vicariæ, quam in Sacro Consil. semper vidit contrarium seruari, quotiescunque aliquis sub fideiussoribus relaxaretur de tenendo palatium loco carceris, tunc si post paucos dies se præsentauerit nô fit executio contra eum, nec contra fideiussores, quando vocatus non fuerit repertus, sin autem post longum temporis interuallum fuerit præsentatus, tunc seruatur, quod dicit Gramat. scilicet, quod ex spectetur exitus causæ in qua si fuerit absolutus pro delicto, non cõdemnabitur pro pœna, si verò condemnatio sequatur, tunc etiam quo ad pœnam ob non præsentationem tenebitur, Vrsillus in addit. ad Afflictum in decisio. 130. num. 6. Borellus in addit. ad specul. principû rubrica 31. §. quamuis lit. E, Viuius in decisio. 442. nu. 15.

## SVMMARIVM

1 *Quid fuit decisum in Curia Archiepiscopali contra deprehensos cum instrumentis aptis ad falsificandam monetam, & quid si deprehensus fuerit bonæ famæ numero 2.*

3 *Adducitur decisio de Franchis volentis ex solis instrumentis repertis pœnes aliquem inquisitum de falsa moneta posse procedi ad torturam.*

4 *Amplia vt sufficiat vnicus testis ad illum conuincendum, dum tamen tamen fuerit fide dignus.*

*Amplia si dicti inquisiti essent reperti expendere falsam monetam nu. 5.*

*Limita nu. 6. & 7.*

8 *Expendens falsam monetam, qua pœna puniatur.*

An repertus cum instrumentis aptis ad falsificandam monetam sit iudicatus ad torturam.

## DECIS. XLIII.

1 Pluries fuit decisum in Curia Archiepiscopali sufficiens esse iudicium ad torturam contra inquisitos de falsa moneta, seu tonsione eiusdem quoties cunei & alia instrumenta apta ad illam cudendam, fabricandam, seu falsificandam penes aliquem reperiuntur, ex doctrina Marsilij in l. qui falsam num. 40. ff. de falsis vbi in specie hanc quæstionem posuit, & post multa concludit, procedere in illo penes quê reperta fuerunt d. instrumenta si non sit bonæ
2 conditionis, & famæ, sequitur Boss. in tit. de falsa moneta, n. 7. & faciût allegata p Afflict. in cõstitutione adulterinam num. 7. q. vltim. Foller. in praxi vers. capiatur informatio num. 10. & seq. Muscatel. de falsa moneta fol. 67. num. 3.
3 quibus addo de Frãch. dec. 440. qui vult quod ex solis instrumentis repertis contra aliquem cudentem falsam monetam potest torqueri, & conuincitur ex vnico teste fide digno,
4 & fama publica per capitolũ regni, quod incipit, tam sępe 240. secundum ordinem Campanil. qui loquitur etiam de incisoribus monetarum, quod capitulum de mense Iunij 1609. per Regiam pragmaticam fuit confirmatum. Quod multo magis procedit in casu nostro, nã vltra dicta indicia fuerunt inuẽtæ aliquæ, monetæ rasæ, & diminutę, item forsiculæ, & quædam alia instrumenta quibus pecunia radi tõderi minuiq; solet, & potest vt decidit Gram. in decis. 72. vbi in specie ponit de inuentione
5 d. monetę, & forsicularum. His adde quod vltra prædicta adminicula, inuenti sunt aliqui ex ipsis expendere falsam monetam, seu diminuere in quo casu quando expendens vel pœnes quem fuit reperta d. pecunia, non docuerit à quo habuit, facit indicium ad torturam, vt per Cyn. & Bartol. in l. maiorem C. de falsis Raue. in singul. 319. licet in aliquibus casibus expẽdens falsam monetam non censeatur indicia-
6 tus, puta si illæ pecuniæ erant parui momenti, nec eas expendit, sed misit ad siclam Bertazzol. cons. 551. per totum Marsil. consil. 71. Scorlat. consil. 115. volum. 1. item si expende-
7 rit ignoranter, Anan. in tractat. malefic. in verb. falsarij, quæ ignorantia præsumitur, aut saltem iuramento probatur Crauetta consil. 244. num. 4. Bursat. consil. 146. vol. 2. Vnde in hoc Regno monetam falsam scienter expendens, punitur vt falsificans, qui incurrit pœnã mortis, & confiscationis omnium bonorum per d. constit. adulterinam, & ibi Afflict. nu. 7. & Franch. decis. 401. vol. 2. post Cepoll. in cons.

8 cons. 77. Tandē quod expēdens falsam monetam nō puniatur leg. Cornel. de falsis, sed solū pœna extraordinaria tenet, Alexan. consil. 121. num. 3. volum. 7. & ibi per totum consil. tenet defendendo quendam, Par mensem militem, quod cū expendisse quatrenos falsos in parua quantitate non potest puniri ad pœnam statuti condemnari ad mortem, & idem ante eum tenuit Bal. in consil. 855. volum. 3. vbi nedum consideratur rei quantitatem in qua falsitas sit commissa, sed qualitatē hominis, & animum illius, & an falsitas potuisset nocere, nec ne.

SVMMARIVM

1 *Post publicationem in causa testes amplius produci non possunt etiam in causa matrimoniali.*
2 *Contrarium adducitur decisum.*
3 *Iudex in causa matrimonij, tam diù debet cognoscere donec fuit plene instructus.*
4 *Sententia lata contra matrimonium non trā sit in rem iudicatam.*
5 *Respondetur contrarijs.*

An in causa matrimoniali testes post publicationem produci possint.

DECIS. XLIV.

Cum casus in titulo propositus disputaretur in Curia Archiepiscopali, videbatur non posse testes produci, propter præsumptionem subornationis testium §. illud in authent. de test. collat. 7. authentic. at qui semel Codice de probation. & capitulo fraternitatis de testibus, vbi prohibentur iterum
1 produci testes post publicationem super eisdem articulis, vel directò contrarijs, Clementin. 2. de testibus, secus super alijs articulis à prioribus dependentibus dicto capitulo fraternitatis, & notat etiam in leg. per hanc, Cod. de tempor. appellat. & maxime quando aliquid additur de nouo, licet reperiatur materia antiqui articuli, capitulo cum causa de testib. & pro ista parte facit, capitolū iuramenti de probation. vbi etiam in causa matrimoniali post publicationem testium prohibentur iterum produci super eisdem articulis, seù directo contrarijs, quia non debet permitti occasio peccati propter timorem subornationis testium, vt supra dictum fuit.
2 Cæterum supradictis minime suffragantibus contrarium fuit decisum in Curia Archiepiscopali & moti fuimus per tex. capitulo causam matrimonij de probatio, capitulo series, & capitulo cum tua de testibus capitu-
3 lo sicut in fin. de spon. & ibi per glos. quia iudex in causa matrimoniali tam diu debet cognoscere, donec fuerit plene instructus, vt ibi habetur, quia in causa matrimoniali etiam proceditur ex officio iudicis, capitulo cum in tua de spōsalibus & pro hac parte etiā facit capitulū 1. de consang. & affinit. & maxime, quando agitur de matrimonio contracto, per verba de præsenti, propter periculum animæ, & secundum glos. in dict. capitulo series, & hoc siue in eadem instantia, siue in alia, se-
4 cundum Pan. in dict. capitulo series, quia sententia lata, contra matrimonium non transit in rem iudicatam, capitul. lator capitul. tenor. capitol. consanguinei de re iudicata, secus si sententia esset lata pro matrimonio, quia tunc transiret in rem iudicatam, propter rationem capitul. licet ex quadam in fin. de testibus, & idem esset in publicatione testium, quando esset facta probatio pro matrimonio, quia tunc post publicationem testium non admitterentur alij testes propter matrimonium super eisdem articulis, vel directò contrarijs, nam isto casu à pari procedunt sententia, & pu-
5 blicatio testium; iuxta notata, per Anton. de Butr. & Panorm. dicto capitolo iurauit de probationibus, & non obstat contraria præsertim tex. in capitulo iurauit, vbi videtur probari, quod etiam in causa matrimoniali publicatis attestationibus non admittuntur alij testes super eisdem articulis vel directo contrarijs: nam ad istud potest responderi, quod dictus textus habet pluries intellectus, & secundum verum ac communem intellectum est intelligendus, & quod loquitur de matrimonio contrahendo per verba de futuro, & non de matrimonio contracto per verba de præsenti in quo vertitur periculum animæ seu peccati, quia partes possunt se inuicem quietare cap. 2. de spons.

SVMMARIVM

1 *Carcer, squallor appellatur, & dicitur mala mansio, maior que pœna reputatur, quā in agro laborare.*
3 *Carceratus dicitur quotidie grauari.*
4 *Carcere de iure canonico maior pœna nō potest infligi.*
5 *Liberatio carceratorum dicitur causa pijssima.*

6 *Filius non excarcerans patrem potest exheredari.*
7 *Inuitis filijs possunt uẽdi bona pro redimendo patre.*
8 *Tempus carceris post sententiam computatur in tempore exilij, sed quomodo intelligatur num. 10. & 11.*
*Infertur decisio Sacri Consilij.*
10 *Afflicto non est addenda afflictio.*
11 *Datur intellectus ad textum in l. aut damnum §. quis ff. de pœnis.*

Tempus carceris post sententiam an computetur in tempore exilij.

## DECIS. XLV.

1 QVuoniam carcer squallor appellatur l. 2. Cod. de custodia reorum, Mantica in consil. 266. numer. 6. diciturque mala mansio, atque pœnalis, speciesque etiam seruitutis secundum glosam in leg. si hominem apud se, in versic. extensum ff. depositi, Neuizanus consilio 52. numero 9. Aretinus in consilio 192. numer. 3. volum. 1. Roland. consilio 57. numero 40. volum. 3. & est text. in leg. apud labeont §. quæstionis ff. de iniur. adeò quod maior pœna reputatur stare in car-
2 cere, quam laborare in agro, vel in quolibet alio publico opere, secundum Franc. in capitulo quamuis versicul. in glosa 2. extra de pœnis in 6. ita quod carceratus dicitur quotidie
3 grauari, vt est textus in capitulo super eo il 2. in 2. notabili extra de ppellatione, & hoc propter malam mansionem dict. capitulo super eo vbi Præpositus colun. 3. de appellatio: imò de iure canonico carcer est maior pęna,
4 quę possit infligi, quia succedit loco mortis, capitulo penultimo & fin. de hæret. Crescent. in decisione 9. numero 4 de probat. hinc enim videmus quem liberatio carceratorũ dicitur
5 causa pijssima leg. si quis pro redemptione versiculo pijssimam administrationem, Cod. de donatio. n Bald. in lege illud numero 1. capitulo de sacrosant. Ecclesijs, Tiraquell. de pia causa in præfat. colum. 4. versiculo item relictum pro redemptione, & lege 16. connub. glosa 8. in fine numer. 286. cum sequent. Castrens. in dict. lege illud numer. 3. Cod. de Sacrosant. Ecclesijs Rota diuers. in decisione 63. numero 5. parte 2. vbi ex hoc concludit
6 posse filium exheredari, nisi liberauerit patrem à carceribus, itẽ si ex captiuitate illũ non redemisset, glosa in capitulo quinta vallis in verbo exheredaret prope finem, versiculo patrem de iureiurando, cum qua transeunt ibi Doctores Benedict. in capitulo Rainutius, versiculo præterea, in verbo & vxorem nomine Adelasiam numero 268. ita vt etiam inuitis filijs possint vendi bona, pro redimendo patre captiuo §. si quis de prędictis authentic. vt cum de appellatione cognoscitur, Muta super consuetudine, Panormitan. in capitulo
8 56. numero 24. ideo iure optimo fuit resolutum in facti contingentia tempus carceris post sententiam esse computandum in tempus exilij, vt sepulti sint Mãgrellus ad Bartol. in lege aut damnum §. quisquis ff. de pœnis, Baiardus ad Clarum in §. fin. quæstio. 71. numer. 6. Viuius in decisione 504. in fine, Capo bianc. de baronibus fol. 172. numero 27. Annain Collectan. 450. Caball. in resolut. crimin. casu 142. colun. 1. & iuxta hanc senten-
9 tiam iudicasse Sacrum Consilium, testatur, & refert de Franchis in decisione 317. licet hoc tunc procedat si per Iudicem stat cum quod carceratus non accedat ad seruandum exilium, quia hoc casu, cum non deberet stare in carcere. tempus carceris computatur in tempus exilij, ne condemnatus duas patiatur penas, vnam scilicet carceris, & alteram exilii, & ne eo modo afflictio addatur affli-
10 cto; secus autem si absque facto Iudicis non accessit condemnatus ad seruandum dictum exilium, sed alia de causa puta propter debita vel interesse partis, quia tunc tempus carceris non minuit tempus exilij, nec procedit decis. in dicta lege omnes & præfatorum Doctorum, vt punctualiter determinat de Franchis dict. decisione 317. sub numero 1. & 2. hoc modo potest intelligi tex. in dicta lege aut damnum §. quisquis ff. de penis, per quem notat ibi Bartolus in fin sub numero 2. & post eum Gomez tomo 3 variarum resolutionum de delicto capitolo 8. de exilio & relegat. sub numero 2. ante fin. vers. etiam adde quod tempus, quo quis stat in carcere non computatur in tempore exilij, sed illud tempus computatur a tempore, quo accessit ad exilium, licet de Franchis loco citato numero 3. videatur intelligere illum textum, & dictum Bartolum, Gomez in tempore carceris ante sententiam, vt scilicet tale tempus non computetur in tempore exilij, nec de illo deducatur tamquam decursum ante cõdemnationem, quod voluit ibi glos. in verb. fuerit, & verum est in se, sed nõ conuenit litere

dicto

dict. §. quisquis nec verbis Bartol. ibidem, quæ
si rectè considerentur, videntur loqui de tem-
pore carceris post sententiam condemnatoriã
& quicquid sit, satis est, quod vbi ex alia causa,
quam ex culpa, & defectu iudicis reus post sen-
tentiã retinetur in carcere, nõ potest prætẽdere,
quod tẽpus quo stetit carceratus, post dictam con-
demnationem exilij temporalis, debeat dedu-
ci de condemnatione, quemadmodum non
possent prætendere, quod de eadem condemna
tione deduceretur tempus quo ante condemna
tionem stetisset carceratus, vt dicit de Franch.
in d. decisione 317. nu. 2. & 3. & verissimum
est licet de carcere ante sententiam passo soleat
in condemnatione haberi ratio, vt dictum fuit
sup.

## *SVMMARIVM.*

1 *Alimenta debentur filijs spurijs de iure cano-
nico.*
2 *Naturalis est coniunctio inter patrem, & fi-
lium, & natura nullam constituit differen-
tiam inter legitimos est illegitimos.*
3 *Alimenta debentur filijs de iure naturali.*
4 *Pater non potest disponere, quod filij spurij
non alantur.*
5 *Relictum filijs spurijs, in dubio intelligitur,
pro alimẽtis datum.*
6 *Refertur decisio Curiæ Archiepiscopalis.*
7 *Potest relinqui res quæ succedat loco alimen-
torum.*
8 *Legatum fundi factum spurio pro alimentis
est validum, quatenus capit verum debi-
tum alimentorum.*
9 *Relictum spurijs vltra quantitatem pro ali-
mentis debitam reuocatur.*

Spurio an debeantur alimenta in vtroque foro,
ad ornatum textus in cap. cum haberet de eo
qui duxit in matrimonium quam pol-
lerat per adulterium.

## DECIS. XLVI.

CAsus iste cum in facti contingentia eue-
nisset, dicebam certum esse de iure cano-
1 nico alimenta deberi filijs spurijs cap. cum ha-
beret in fin. de eo qui duxit in matrim. quam
polluit per adulterium, vbi Abb. notat post
glos. ibi quam sequuntur Card. Abb. in cõs. 10.
& in cõs. 115. vol. 2. Corset. in repert. in vers.
alimenta il 2. Aretinus inibi t. de iure nat. gent.
& ciuili in fine, Decius in cons. 312. num. 4. Vi
tal. in tract. Clausul. tit. an renuntia. poss. ali-
men. col. 4. Ruin. in cons. 124. nu. 8. vol. 1. Soc.
Iun. in cons. 130. nu. 3. vol. 2. Bero in cons. 105.
num. 23. vol. 2. Marsil. in sing. 358. Roland. in
cons. 74. num. 39. & 47. vol. 1. & in cons. 22.
nu. 32. Benintend. decis. 22. num. 1. Mantic. de
coniect. vltim. volunt. lib. 5. interpret. 1. dubi
tat. 3. solut. 2. num. 7. & ratio est, quia natu-
ralis est coniunctio, inter patrem, & filium; na
2 tura autem nullam constituit differentiam
inter legitimos, & illegitimos imò nec eam
quidem cognouit, vt in authent. quibus mod.
natur. efficiantur sui, & declarat Natta
licet ad aliud propositum in consilio 231.
numero 4. Alia est etiam ratio, qui ali-
3 menta filijs debeatur naturali iure, ideo
ius ciuile non potuit sine causa spurios illis pri
uare, & ne filius sine aliqua culpa famè pereat,
ius canonicum decreuit contrarium; alias ra-
tiones ponunt Paleott. de nothis cap. 47. nu-
mer. 1. & seq. & prædictam sententiam,
quod iure canonico debeantur alimenta spu-
rio, probant præter supradictos, Bartol. in d.
authen. & complexu in l. fin. num. 7. Cod. de
his quibus, vt indigni, Alex. in cons. 74. num.
4. vol. 2. in 113. num. 3. vol. 7. Iason in consil.
26. nu. 4. vol. 1. Bauer. in §. heres num. 8. in-
stitut. de hered. instituend. Bero: in cap. rainu.
num 91. de testam. Boer. in decisione 127. nu.
2. Beltran. in consilio 205. num. 4. vol. 2. &
& Duen. in reg. 356. limita 4. & reg. 367.
in princip. Calcan. in consilio 62. Menoch.
de præsumption. libro 1. quæst. 35. nume.
4 13. quod adeo verum est, vt procedat etiam
si pater contrarium disponeret, quia non
potest ordinare, quod spurius non alatur, se-
cundum Bald. in leg. id quod pauperibus nu-
5 mero 58. Cod. de Episcop. & cleric. hinc
est quod relictum filio spurio, in dubio in-
telligatur pro alimentis datum, vt conclu-
dit Ruinus in consilio 224. numero. 6.
vol. 1.
6 Quibus præmissis fuit dictum in Curia
Archiepiscopali, hanc iuris canonici dispo-
sitionem seruandam esse etiam in vtroque fo
ro, prout in terminis voluit glosa in fin. in
dict. capituli cum haberet vbi eum sequitur
Cardin. & Abb. numero 5. Et idipsum
volunt fere omnes proximè citati, præcipue
Aretin. Soccin. Bero. Lup. Didac. Mor-
sol. Roland. Menoch. & Ascan. & com-
munem opinionem, dicit Dec. in capitulo
clerici numero 4. de iudic. Ripa in leg. si
vnquam numero 68. Codic. de reuocand. do-
nation. & dicit Aretin. in leg. 1. colun. 1.
ff. soluto matrimonio, quod hæc opinio
seruatur ex practica propter magnam eius
æquitatem, Neuizan. qui multos citat in
Sylu. nuptial. lib. 3. nu. 25. & communem dicit
Ang. instit. de iure nat. gent. & ciu. in Princip.

col. fin. Duenas regul. 267. num. 2. Ias. dict. consil. 26. num. 13. vol. 1. Capyc. decis. 164. num 2. Euerard. loc. de alim. ad dotem num. 41. Æmil. cons. 139. num. 1. Abb. cons. 44. Paleott. cap. 47. Natta cons. 108. num. 4. Rota Bonon. dec. 22. Menoch. cons. 60. num. 6. Roland. in tract. de lucro dot. quæst. 94. in princip. Vasq. de successio creat. lib. 2. §. 20. num. 313. licet conetur leuibus quibusdā rationibus impugnare, Molin. de Primog. Hispa. lib. 2. cap. 15. num. 42. vbi loquitur in eo, qui maioratū instituit & ratio est quia vbique locorum militat naturalis ratio & æquitas, secundum quam pater tenetur filiam alere & dotare, Didac. §. 6. numer. 11. Iason cons. 26. num. 12. volu. 1. Capyc. decisio. 180. Boer. decis. 127. numer. 2. & 7. Roland. quæstio. 94. Menoch. d. consil. 60. num. 9 & magis communem dicit Vasq. d. §. 20. numero 314. licet ipse contrarium teneat Duen. reg. 366. & reg. 367. Bartol. in tractat. de non meliorand, filio cap. 13. num. 15.

Infertur ex hoc, quod si pater aliquid relinquat spurio ratione alimentorum, id sustinebitur, Bartol. in leg. final. num. 7. ff. de his qui bus, vt indignis; vbi ait quod potest pater relinquere fundum ad alimenta, idem Bartolus in d. Authent. ex complexu vbi dicit, quod pa
7 ter potest certam quantitatem relinquere pro alimentis, Abb. in cons. 50. nu. 2. vol. 2. & dicit Aretin. instit. de iure nat. in principio nu, 6. quod relinqui potest res quæ succedat loco alimentorum, idē dicit in tract. de testam. glos. 69 in fin. Vbal. in tract. de successione ab intestato car. 7. vers. sequitur quarta, Dec. in cons. 376. num. 2. Caccialup. in Authen. si qua illu-
8 stris num. 42. vbi ait, quod legatum feudi factum spurio pro alimentis est validum, quatenus capit verum debitum alimentorum, Ruin. in cons 124. num. 6. vol. 1. vbi loquitur in donatione Paris. in cons. 9. num. 3. vol. 2. Soccin. Iun. in cons. 130. num. 3. vol. 2. Ripa in l. 1. num. 68. ff. solut. matrim. Abb. in cons. 44. vbi dicit quod tunc non petit legatum, tamquam legatum, sed tamquam alimenta, Bal. nouel. in tract. dot in 6. par. num. 16. special. col. 3. decis. Pedemon. 65. num 1. vbi loquitur in donatione, Menoch. in cons. 60. num. 70. & hanc sententiam sequuntur illi omnes, qui di-
9 cunt, quod relictum, vel datum spurijs vltra quantitatem pro alimentis debitam reuocatur.

*SUMMARIUM*

1 *Testis qui extra articulum deponit, maximè probat, sed limita nu. 3. & nu. 4.*
2 *Amplia tam respectu eius contra quem producitur, quam respectu ipsius producentis, vt nihil probet contra producentem.*
3 *Testis, qui iurauit dicere veritatem super articulis, & tota causa deponendo extra articulum probat.*
4 *Testis probat, deponēdo extra articulum, quoties id super quo deponitur esset de connexis, dependentibus, & accessorijs ad articulum.*
5 *Testis deponere extra articulum non dicitur dum deponit super dependētibus, & connexis, vel super concomitantiis.*
6 *Testis, qui non iurauit dicere veritatem super tota causa, si deponit facientia ad causam, valet depositio, etiam si sit extra articulum.*
7 *Testis qui non iurauit super tota causa, sed super articulis tantum, potest interrogari de appendiţijs, & connexis.*

An testis deponens extra articulum probet.

## DECIS. XLVII.

1 Absque ulla difficultate pluries fuit decisum, testem deponentem extra articulum minimè probare, vt in proprijs terminis scripserunt Specul. in tit. de testibus par. 1. §. sequitur nu. 3. pract. Papiens. in forma iuramenti testium versic. super tota, Alberic. in l. si duo §. idem Iulianus num. 9. ff. de iure iurando, & ibi Bar. nu. 8. Aret. nu. 7. Castrens. nu. 14. Ias. num. 26. Alex. nu. 14. idem Alex. in l. moment. in fin. cap. qui legit, person. habent standi in iudicio, Innoc. in cap. per tuas num. 3. extra de testibus vbi Zabarella in fine, Ioan. Andr. num. 9 Butr. nu. 7. late Felyn. in cap. de testibus extra de testibus, qui optimè probat hanc conclusionem,
2 Maranta in cons. 140 num. 20. & hoc adeo verum, est vt procedat, ne dum respectu eius contra quem producitur, sed etiam respectu eiusdem producentis, vt nihil probet cōtra ipsum producentem, quare talis depositio extra articulum nihil valet, nec pro, nec contra, & in proprijs terminis voluit Alberic. in auth. sed iudex nu. 3. versic. hęc iuuatur C. de Episcopis, hęc & clericis, Ciriffus in cons. 96. nu. 52. vers. iuuantur lib. 1. vbi ad hoc citat plura Consilia Bertrandi, & sequitur Maranta in cons. si per ius citato 140. nu. 22. versic. nec obstat; licet si
3 testis iurasset dicere veritatem super articuli, & tota causa, tunc etiam deponendo extra ar-

articulum probat, Bart. in l. si duo patroni §. idem Iulianus nu. 8. versic. aut iurauit dicere veritatem super tota causa ff. de iure iurando, vbi etiam Fulgosius nu. 6. in fin. versic. si autem iurauerint Castrens. n. 14. versic. autem supra articulis, & tota causa Alex. nu. 14. Aret. in l. momentaneæ versic. si vero iurauerit, & ibi etiam Cinus nu. 8. in fine, Cagnol. in l. 1. nu. 76. ff. si cæterum petatur, Butr. in cap. de testibus num 5 versic. secus si super toto negotio, & ibi etiam Imol. num. 6. eodem versic. si iurasset, Specul. in tit. de testibus §. 1. nu. 65. in fine versic. consulo autem Mascard. de probat. concl.
4 1365. nu. 7. vt etiam dicimus, quando id super quo deponitur esset de Connexis, dependenti bus, & accessorijs ad articulum, tūc enim, quia iurans dicere veritatem super articulis censetur etiam iurasse illam dicere super accessorijs, ideo talem testem probare, scripserunt Bal. in l. si duo patroni § idem Iulianus col. 1. versic. non tamen non dicitur, vbi exemplificat in teste deponente de loco, & tempore. Ias. post. nu. 30. ff. de iure iurando, & in l. 1. nu. 44. in fine, & in l. 2. nu. 2. & ibi etiam Alex. ff. de iurisdit. omn. iudic. vbi ipsæ Alexan. declarat quæ in proposito dicantur connexa dependentia, & accessoria, Mascard. de probat.
5 conclus. 1365. nu. 4. testis non dicitur deponere extra articulum, si deponit super dependentibus, & connexis, vel super concomitantijs, vt voluit Bald. in citato §. idem Iulianus nu. 3. vnde Marsil. in l. 1. §. diuus Adrianus nu. 3. in fine, ff. de quæstionibus reprobando distinctionem Bar. in citato §. idem Iulianus scri-
6 ptum reliquit, quod etiam si testis non iurauit dicere veritatem super tota causa, sed deponit facientia ad causam, valeat, etiam si sint extra articolum, nam negari minime potest, quin
7 sint connexa, & quod testis, qui non iurauit super tota causa, sed super articulis tantum, possit interrogari de appenditijs, & connexis voluit Albericus in citato §. idem Iulianus in fin. & faciunt tradita per Cagnolum post alios in l. 1. nu. 75 ff. si certum petatur.

*SVMMARIVM.*

*1 Fassi species.*
*2 Clerici prohibentur dormire cum mulieribus, & si sint affines, & consanguineæ; ad quod adducuntur duo dicta D. Hieronymi nu. 3. & 4. & Diui Augustini num. 6. qui recusauit cohabitare cum sorore sua.*
*5 Non potest dignè cum Deo habitare qui fœminarum affatibus delectatur.*
*7 Mulier quid est secundum Diuum Crisostomum.*
*8 Amplia prædicta etiam in fratribus Hierosolimitanis.*
*9 Fratre dormiente in eodem lecto cum sorore, si postea reperitur pregans, contra eum non est præsumendum.*

Fratre dormiente in eodem lecto cum eius sorore, an si postea reperiatur prægnans sit indicium contra ipsum.

## DECIS. XLVIII.

1 Detinebatur in carceribus Curiæ Archiepiscopalis, quidam clericus sub prætextu quod eius sororem carnaliter cognouisset, ex quo effecta fuit grauida, & ad id probandum adducebatur inter cætera, supradictum clericum fuisse repertum à cursoribus curiæ dormire in eodem lecto cum dicta eius sorore, quare constitutus in iudicio, & interrogatus confessus fuit sæpius cum ea dormisse, putans sibi illud licere vti fratri, & maximè quia erat pauper, & lectum non habebat, negabat tamen cum ea carnaliter rem habuisse, quare fuit dubitatum, an ex supradictis oriretur aliquod indicium contra ipsum, & dicebatur, quod Hostiens. in summa in tit. de cohabitat. clericor. & mulierum §. 2. in fine voluit, quod quamuis
2 bona mulier consanguinea, vel affinis, aut extranea relig'osa, vel alia, diligenda sit, nimia tamen familiaritas, & cohabitatio, & conse-
3 quenter dormitio reprobatur, vnde D. Hieronymus dicit, si cū viris cohabitent fœminæ, nō de erit suggestio diaboli, & propterea in cap. perniciosam 18. quæst. 2. prohibetur ne sanctimoniales simul cū Canonicis, vel monachis in Ecclesia in vno choro conueniant ad psallendum, & ex hoc deducitur valde esse periculosam sexuum commistionem, vt probatur in cap. conueniens de eo qui cogn. cons. vxor. suæ, & in cap. mulieres de iudic. vnde idem
4 Diuus Hieronymus in summa 32. distinct.
5 Hospitiolum tuum raro aut nunquam mulierum pedes terant, quia non potest digne cum Deo habitare qui fœminarijs accessibus dele-
6 ctatur, & in proprijs terminis loquendo facit id quod legitur de Beato Augustino, qui nunquam consensit cohabitare cum sorore sua, vt probatur cap. legitur 81. dist. Hinc dicit tex. in cap. quorundam 34. dist. quod licet cum consanguineis cum quibus est fœdus naturale non permittatur aliquid suspicari contra cohabitantem cum eis, debet tamen quis ab immoderata familiaritate cum illis cauere, vt caput ingremium ponēdo osculando, &c. huiusmodi, ne ex hoc contemptibilis habeatur, tamen cohabitatio earum sępè intercipit adulterium cap. diffinimus 18. q. 2. D. Chrisostomus in-

fer-

sermone de Chananęa nobis scriptũ reliquit, quod mulier est caput peccati, arma diaboli, expulsio paradisi, corruptelæ illecebra, a quasi cauere cupis fuge illam quia vt serpens inficit, & venenat; hinc tactus earum maxime sunt
7 euitandi, vnde Host. in tit. de eo qui cogn. consang. & cap. 11. fugias tactus viræ vitabitur actus, & cap. cum in iuuentute de præsumpt. habetur mulierum etiam visu, & aspectu, castitas plerumque deperditur, & facit tex. in cap. nec sole 32. quæst. 5. vbi ponitur exemplum Dauidis inuidendo Bersabeam, & dominæ respicientis Ioseph. & propterea dicitur in cap. ex merito 1. quæst. 6. officium singulorum sit
8 oculos castos seruare, quare etiam fratribus Sancti Ioannis Hierosolymitani prohibetur aliquam secum mulierem habere quod etiam videtur voluisse gl. in auth. Episcopo C. de Episcopis, & Cler. & quamuis diceretur pro parte Clerici, eius sororem fuisse pręgnantem ex suo viro, nihilominus fuit responsum, hoc minime contingere potuisse ob diuturnam viri prędicti absentiam, arg. tex. & quod ibi notatur in l. filium definimus ff. de his qui sunt sui, vel alien. iur. in l. miles §. defuncto ff. de adulterijs.
9 Cæterum supradictis minime suffragantibus, contrarium censuit Curia Archiep. Neap. nõ esse præsumẽdum, sororem fuisse cognitam ab eius fratre ex comuni canonistarum sentẽtia de qua in cap. à nobis, & in c. fin. de cohab. clericorum, in quibus iuribus probatur permissum esse clericis secum tenere matrem, sororem & alias fœminas cum quibus naturale fedus non permittat aliquid criminis cum illis suspicari; ad moneo tamen esse a supradictis cohabitationibus, & dormitionibus abstinendum, ex varijs illicitis rebus quæ occurrere solent, nam legitur de quadam muliere quæ peperit non rupto aliter Claustro, commorando enim cum eius sorore sola in sua domo, accessit ad illam vna die quidam iuuenis affinis, qui tamquam contumax, & criminosus ad euitandum satellites Curiæ, remansit illa nocte cum ipsis mulieribus quæ cum non haberent nisi vnum grabatum ob earum paupertatem, omnes simul dormierunt, & dum dictus iuuenis passus fuisset pollutionem nocturnã, emisit semẽ, quod fuit attractum a vuluua dicta puellæ, quę aduenientæ tempore concepit in vtero, nono mense, & superueniente tempore pariendi parere non poterat, & conuocatis medicis, & cognito spectaculo horribili ignorabatur causa, tandem peperit dicta mulier coram pluribus personis, & admiratione plena lugeens dicebat me miserã, quomodo pario, cũ ad huc virum nõ cognouerim huc, & hunc casum habeo penes Viuiũ in decis. 196. ex quibus collige quam perniciosa sit conuersatio cum mulieribus.

*SVMMARIVM*

1 *Magister actorum recipiendo fideiussorem minus idoneum, tenetur in subsidium.*
2 *Magister actorum recipiens fideiussorem minus idoneum tenetur ad interesse fisci.*
3 *Magister actorum recipiendo fideiussorem minus idoneum, si illum non recepit suo risico, & periculo, non tenetur, & assignatur ratio.*
4 *Limitatur si magister actorum de mandato iudicis acciperet fideiussorem minus idoneũ, quia mandatum iudicis excusat.*
5 *Idem quando principalis esset satis idoneus.*
6 *Idem quando Magister actorum reciperet fideiussorem minus idoneum in præsentia partis non reclamantis.*

Magister actorum recipiendo fideiussorem minus idoneum, an teneatur si illum non recepit suo risico, & periculo.

## DECIS. XLIX.

NOtarius quidam Curiæ Episcopalis suffraganeæ nostræ Curiæ Archiepiscopali Neapolitanę, cum de mandato D. Vicarijs illius Curiæ reuocasset quoddam sequestrum cum cautione de stando iuri, & iudicatum soluendo, & post non nullos dies principalis debitor, aufugisset ex quo erat decoctus, & fideiussor, etiam non reperiretur, & asserebatur quod nec etiam esset soluendo, creditor agebat contra Notarium qui fideiussorem minus idoneum receperat, & cum dictus Notarius absolutus fuisset in dicta Curia ab petitis per actorem, & cum fuisset appellatum ad Curiam prædictam Metropolitanam; appellationis causæ introducta fuit dubitatum, an prædictus Notarius veniret pro supradicta causa
1 condemnandus, & dicebatur de iure iam esse expeditum, Magistrum actorum recipiendo fideiussorem minus idoneum teneri in subsidium l. 2. §. vlt. ff. de magistrat. conueni. & l. 5. C. eodem, & §. sciendum instit. de satisdat. tut. glo. in authent. generaliter vers. officij C. de Episcop. & cler. Alex. in l. si vero §. 9. pro rei nu. 4. ff. qui satisd. cogant. cum plurimus congestis per Montan. tract. de iure tutul. & curatorum cap. 32. reg. 7. num. 33. Menoch. cons. 179. vol. 2. Cephal. cons. 437. & Caball. resol. crim. casu 73. Hodie tamen solus Cancellarius, vel magister actorum, vel notarius etiam

rerum

rerum criminalium qui recepit fideiussorem minus idoneum tenetur in subsidium, ex quo habet maiorem notitiã quam iudex qui plerumque est forensis, nisi certum fideiussorem is nominasset, Iul. Clar. §. fin. 946. nu. 2. Tusc. concl. 331. in fin. litera F & magister actorum
2 recipiens fideiussorem minus idoneum tenetur ad interesse fisco l. 1 §. sciendum ff. de magistrat. conuenien. & iusscit de satisd. tut. §. sciendum, quas l. ad propositum illud allegat, Amod. de luscin. in tract. de syndicat. num. 20. versic. postremo in fin. dicens, quod licet ille loquantur in fideiussore pupilli, habent etiam locum in fideiussore Reipublicæ, idem voluit Put. in tract. de Syndicat. cap. incip. si iudex in principio, plus ego dico, quod non solum illæ leges habent locum in supradictis, duobus casibus, sed etiam in omnibus tam ciuilibus quam criminalibus in quibus etiam priuatæ personæ læderentur ex facto Notarij, quia in hoc non potest considerari diuersitas rationis in vno casu plusquam in alio, nec ex facto siue errore Notarij pars læ jatur, ad no tat. in l. si librarius ff. de regulis iuris, & hec est communis practica totius mundi, quod semper Notarij teneantur etiam particularibus personis quando ex facto eorum pars lædetur.

3 Nihilominus fuit dictum supradicta minimè procedere quando ex consensu partium recipitur fideiussor, & ex ipsorum conuentione sumitur cautio per ipsum magistrum actorum, tunc enim excusatur recipiẽdo non idoneum, quia ipsi parti imputatur, arg. text. in capit. damnũ de reg iur. sicut etiam excusatur quando recipitur fideiussor cum debitis cautelis, & præcedentibus informationibus, Farinac. par. 1. quęst. 33. nu. 85. Rom. cons. 72. ad sunt etiam & tres aureæ limitationes, ex quibus excusatur etiam Notarius. Prima limitatio, est quan-
4 do Notarius de mandato iudicis acciperet fideiussorem minus idoneum; quia mandatum iudicis, excusat Notarium quod nõ teneatur, Paris. de Put. in d. tract. de Sindicat. cap. 3. in-
5 cip. si iudex num. 4. & 5. Secunda limitatio est quando principalis esset satis idoneus, Paris. de Put: in supra citato loco dicens num. 6. quod tunc principalis diceretur satis idoneus, quando res sua tantum valeret quanta
6 est quantitas promissa. Tertia limitatio est quando magister actorum reciperet fideiussorem minus idoneum in præsentia partis non reclamauis, quia tunc etiam isto casu magister actorum excusaretur, Paris. de Put in d. tract. de Syndicat. cap. 3. incip. si iudex nu. 3. dicens imputandum esse parti non reclamanti.

*SVMMARIVM.*

1 *Facti species.*
2 *Appellatio alternatiua regulariter admittitur.*
3 *Intellige dummodo infra decem dies fiat declaratio iudicis.*
4 *Limita quando ad vnum ex ipsis potuisset tantum appellari, quia tunc etiam non facta declaratione valebit appellatio.*

An appellatio alternatiua sit admittenda.

## DECIS. L.

1 IN libello appellationis Curiæ Archiepiscopali porrecto, quidam vsus fuit talibus verbis, videlicet, appello ad Archiepiscopum, vel ad Papam, quare insurrexit dubitatio si huiusmodi appellatio esset admittenda, & licet Iaffredus in decis. 449. Bellamera in decis. 474.
2 Cacheran. in decis. 130. Gratian. in decis. 139. teneant huiusmodi appellationem esse admittendam, etiam si copulatiuis verbis concepta fuerit, puta ad Archiepiscopum, & Papam, vt docet etiam Felyn. qui de communi testatur in cap. 2. nu. 2. de appellat. post Angel. in l. cum proponas col. 2. C. de bonis authorit. iudic. possidendis, vbi etiam Bal. in fine, Aret. in l. 1. §. si quis in fine ff. de appellat. declarauimus
3 tamen dumodo infra terminũ datũ ad appellandã, idest infra decẽ dies, declaretur coram quo is velit prosequi præd ctã appellationem secundum glos. magnam in cap. si is cui circa finem de offic. delegati in 5. Specul. in tit. de appellat. §. nunc tractemus versic. quid si dicat, Angel. in l. 1. §. si quis ff. eodem, & in l. cum proponas, vbi etiam Bald. C. de bonis author. iudic. possidendis, Præpositus in c. dilecti circa finem extra de appellat. Alex. cons. 12. lib. 6. Ioan. Andr. in addit. ad Specul. in tit. de appellat. §. nunc tractandum versic. sed pone aliquis, Alex. conf. 101. nu. 2. & conf. 167. nu.
4 4. vol. 2. hoc tamen intelleximus non procedere quando ad vnum tantum ex ipsis potuisset appellare, tunc enim etiam non facta declaratione valebit appellatio, ex doctrina Alex. in cons. 164. sub nu. 3. lib. 2. Aufrer. in addit. ad Cappellam Tholosanam 415. vbi de eo qui appellat à subdito suffraganei ad Episcopum, vel Archiepiscopum, vnde si appelletur ab eo qui non recognoscit nisi Papam superiorem, valebit appellatio generalis ad Papam, & aliũ iudicem competentem, & etiam quod infra decem dies non fiet declaratio, Bero cons. 80. nu 12. lib. 3. Lancellot. de attentatis limit. 50. num. 121. Iaffred. decis. 449. Aufrer. Iaf. decis.

Cap-

Cappell. Tholos. 475. vbi de appellatione à delegas pars, quæ valet etiam de iure canonico, cum intelligatur illa alternatiua solum in Papa, qui tantum in ea est iudex competens, & idem est quando adesset clausula, optime sibi retenta coram quo appellationem prosequi voluerit, vt habetur per Lancellottum de attentatis d. limitat. 50. num. 121. & sequitur Bero in cons. 7. nu. 17. lib. 1.

### *SVMMARIVM*

1 *Beneplacitum extinguitur morte*
2 *Condemnatio in exilium facta per iudicem ad ipsius beneplacitum, morte sua extinguitur, & amplia nu. 3.*
4 *Beneplacitum non solum morte iudicis, sed & eius finito officio, siue in odiosis, siue in fauorabilibus extinguitur.*
5 *Appellatione mortis venit mors ciuilis quando habet eundem effectum quem naturalis.*
6 *Beneplacitum sub commemoratione dignitatis non expirat morte.*
7 *Dignitas non moritur.*

Relegatio facta per iudicem ad ipsius beneplacitum, an extinguatur eius morte ad effectum ex loco assignatur migrandi absque licentia Curiæ.

## DECIS. LI.

1 QVoniam clara est iuris regula, quod beneplacitū morte, extinguitur l. 4. ff. locati, cap. si gratiose de rescriptis in 6. latè, Capic. in decis. 136. Graff. cons. 1. de pœnit. vol. 2. post Dec. in cons. 130. vol. 1. Anna in cons. 14. eodem vol. propterea cum quedam mulier ob non nulla facinora per eam patrata in insulam relegata reperiretur ad beneplacitum Illustrissimi ordinarij ipso mortuo prætendebatur posse ab insula recedere absque licentia eiusdem Curiæ, condemnatio enim in exilium facta per iudicem ad ipsius beneplacitum, ipso mortuo extingui, concludunt Bar. nu. 9. Ang. Imola Castr. & Ias. in l. centesimis §. fin. num 11. ff. de verb. oblig. vbi Iason dicit, quod in hoc cum Bar. concordant alij ponen-
2 tes exemplum in iudice qui aliquem ad confinia posuit, cum verbo donec voluero, & enim confinia eatenus durant quatenus durat voluntas, quæ per mortem cessat d. l. 4. in fin. ff. locati, & non requiritur, quod contraria voluntas superueniat, sed tantum sufficit quod prima cesset: eand. opinion. Bart. sequitur Alex. 161. num. 10. dicens quod in hoc Doctores non contradicunt, Cyn. Bal. & Salyc. in l. fin. C. de contrah. empt. Felyn. in cap. ex literis col. 8. vers. 2. casus est, extra de constit. & Couar. var. resol lib. 3. cas. 15. num. 3. vers. 2. casus; Et in
3 tantum hoc est verum, vt Bar. ibi nu. 10. vers. quandoque iudic, tenuerit procedere etiam quando iudex dixerit hoc modo pono te ad confinia quoad reuocauero, quia licet ex propria significatione illius verbi non sufficiat, quod prima voluntas cesset, sed sequitur etiam noua voluntas contraria, & moriendo quis non videtur velle, Nihilominus, quia benigna sumenda est interpretatio; concludit Bart. per mortem cessare cōfinationem siue exilium, & eandem opinionem tenuit, Bal. in l. post dotem nu. 7. ff. solu matrim. Bene verum est, quod Imola Ang. Alex. nu. 11. & Ias. num. 14. in d. ff. fin. teneat in hoc casu contra Bart. & idem sequuntur Io. Andr. nu. 2. Gemin. nu. 9. Franch. nu 10. in d. cap. si gratiose, Felyn. in d. cap. ex literis col. 9. vers. est maius dubium Dec. cons. 108. num. 3 Gozad. cons. 22. Couar. d. cap. 17. nu. 3. vers. hinc etiam constat exilij pęnam &
4 alij, imo nedum Beneplacitum morte iudicis extinguitur, & confinia reuocata censentur, sed etiam finito officio eiusdem, ita in specie tradunt, Bar. in d. §. fin. nu. 11. qui multa adducit ad hanc opinionem comprobandam, Imol. ibidem in fin. vers. in iudice autem, Alex. num. 12. Ias. nu. 15. dicens, quod cum ipso alij transeunt Bald in l. 1. C. de postul. col. t. vers. item dico contra idem Bald. & ibidem Franc. in d cap. si gratiosè col. penul. vers. sed quæritur; dicens quod siue simus in odiosis siue in fauorabilibus beneplacitum extinguitur, sequitur Capyc. decis. 136. num. 5. & 9. Felyn. in d. cap. ex literis col. 8. vers. 2. casus, Mandos. in tract. de inhibition. quæst. 76. nu. 3. & Petrinus Bellus. in tract. de re militar par. 9 tit. de saluis conductis nu. 25. vers. quæro etiam si duo bel-
5 lii Quæ sententia suadetur, quia appellatione mortis venit etiam mors ciuilis q ādo habet eundem effectum quē naturalis, Doct. in l. Gallus §. & quid si tantum ff. de lib. & posthum. in cap. susceptum de rescript. in 6. text. in l. ex ea parte §. insulam ff. de verb. oblig.

Cæterum quid sit ex supradictis, fuit decisum, beneplacitum non esse extinctum tanquam factum sub contemplatione, & com-
6 memoratione dignitatis, quo casu non expirat morte neque officio finito, quia dignitas non moritur, d. cap. si gratiose de rescript. in 6. Ias. in d. l. centesimis §. fin. & ibidem Bart. alij scribentes ff. de verb. oblig. & ideo fuit conclusum non expirasse relegationem ob mortem Illustrissimi Cardinalis, & consequēter ipsam mulierem non posse recedere absque noua licentia eiusdem Curiæ, & sic fuit seruatum, & decisum.

*SVM-*

*SVMMARIVM*

1 *Facti species.*
2 *Clericus pro delicto carceratus non est arrestandus in carceribus pro debito ciuili.*
3 *Carceratus pro causis criminalibus reco(m)mendari non potest pro debitis ciuilibus. nu.*
4 *Contrarium deciditur in Curia Archiep.*
5 *Iniustè captus pro debito, vel delicto potest arrestari pro alio debito vel delicto.*
6 *Male captus iustè retinetur.*

Carceratus pro delicto an possit recommendari vulgo Far.l.impara.

DECIS. LII.

Repperiebatur quidam clericus carceratus pro quibusdam causis criminalibus, eum que propediem deberet relaxari, quidam prætendens se creditorē dicti clerici instetit in curia, vt pro dicto debito ciuili arrestaret: Quare fuit dubitatum, an clericus carceratus pro causis criminalibus, possit recommendari pro debito ciuili, & diximus, quod licet opinio communis sit, præfatum clericum non esse arrestandum in carceribus, sed esse liberandum ex doctrina Bart. communiter recepta in l. 2. §. fin. nu.4. vers. quandoque ff. de cust. reorum quem sequitur Rom. cons. 90. Brun. de cess. bonorum quæst. principali 114. vbi recenset fundamenta, Rom. & ipse quoque illā sequitur pluribus adductis fundamentis, qui etiam mouentur, quia carceratio pro causis criminalibus, & recommendatio pro debitis ciuilibus fieri non potest, tāquam pro diuersis causis; sicut dicitur in conuentione, & prorogatione, ad not. in l. si quis, ex cōsensu C. de Epis. audiēt. in c. 1. & in c. at si clerici extra de iud. & ita est intell ged[9] Bar. in d. l. 2. §. fin. n. 4. ff. de cust. reor. quod carcerat[9] pro causa criminali nō possit recōmēdari pro causa ciuili, & iuxta hāc opinionē refert plurib[9] vicibus fuisse decisum Ioseph. Ludou. in decis. 70. cui addo de Franch. decis. 415.

Cæterū quidquid sit ex supradictis pluries fuit decisū cōtrariū in Curia Archiep. nā in ea nō seruatur opinio cōmunis de qua supra, sed practicatur, quod pro quocūq; delicto clericus detineat, si tēpore eius liberationis à carcerib. cōparēt creditores, nō excarceratur, ita Brun. loco cit. quemadmodū ēt in eadem curia obseruatur iniustè captum pro debito, vel pro delicto, posse arrestari pro alio debito, vel delicto, vt tenuit Butrig. in §. pœnales instit. de æt. quos refert, & sequitur Bar. in l. 4. §. itē si quis nu. 3. & Castrens. nu. 2. ff. ne quis eum qui in ius voc. est vi enim, Bar. in sua disput. 6. incip. Lap. fuit captus nu. 17. Soc. in tract. de cit. ar. 34. q. 6. nu. 27. vers. pone quod Titius, Socc. cons. 113. quo niā in causa circa fin. vol. 3. & cō. mun. testātur Crauet. cōs. 46. nu. 7. & Planūt. in tract. de inuentario par. 3. cap. 4. nu. 7.

*SVMMARIVM*

1 *Clericus qui fuga euadere posset si nō fugiat, & occidat aggressorē efficitur irregularis.*
2 *Amplia etiam in clerico nobili.*
3 *Irregularis est is qui potest vitare mortem fugiendo si omissa fuga occidit aggressor em.*
4 *Irregularis non est, qui occidit aggressorem, eum aliter vitare mortem non posset.*
5 *Clericus eligendo potius aduersarium occidere, quam fugam arripere, videtur excedere ecclesiasticam mansuetudinem.*
6 *Fugere dicitur iniuria.*
7 *Fuga laicis est ignominiosa.*
8 *Potest aggressor occidi ad euitandā iniuriam.*
9 *Canones plurimū deferūt clericis nobilibus.*

An clericus nobilis aggressus teneatur an fugere ad euitandam irregularitatem.

DECIS. LIII.

1 FVit dictum in Curia Archiep. doctrina gl. in clem. 1. in fin. de homic. quod qui fugiendo posset periculum occisionis aggressoris euadere, si id nō faciat, quod efficiatur occidēs irre-
2 gularis, procedat etiā in clerico nobili, de qua quidem decisione mirandum non est, primo
3 quia in iure generaliter, & indistinctè fuit cautum, irregularitatem contrahi per eum qui poterat mortem vitare fugiendo tamen omissa fuga inuasorem occiderit, ita gl. in cit. clem. 1. in verb. fuga, & ibid. Card. q. 26. Panor. in c. significasti il secūdo cod. & in c. 1. in princ. de vita, & honest. cler. Syluest. verb. excōmunic. 6. q. 9.
4 & late Couar. in d. clem. par. 3. §. vnico nu. 4. tū secūdo quia d. clem. tunc tantūmodo ab irregularitate excusat quādo aliter mortē euitare nequit, secūdū Couar. loco cit. nu. 4. ibi si aliter
5 mors vitari non poterat, tertio quia clericus eligēdo potius, aduersariū occidere quā fugam arripere, videtur excedere ecclesiasticam mansuetudinem, quæ consistit in tolerantia, & patientia, Panor. in cit. c. significasti Sotus de iustitia, & iure lib. 5. q. 1. art. 8. ad fin. Petrus Nauar. lib. 2. de restit. c. 2. n. 389. Valent. tom. 3. disput. 5. q 8. pun. 4. & alij quos cōcerit Sayr. in Thes. casuum conscientiæ lib. 7. c. 17. nu. 17.
6 Non obstat quod fuga est iniuria, l. apud Labeonē ff. de iniurijs, & presertim in psonis nobilib[9] Bar. in l. 1. C. vnde vi Bal. in cōs. 11. vol. 3. Cepol. cōs. 73. & cōsequēter ad repellēdā in iuriā possit qs pcutere illā inferētē Sot. cit. loco n. 7. Viual. de irregular. n. 222. qa respondet istud nō procedere in psonis cler. qa illis fuga

 mini-

minime est ignominiosa, secundum glos. in cap. suscepimus in verbo ligauerunt, & in verbo in termine, & ibi Panorm. nu. 4. de homicidio, Couar. loco cit. nu. 5. & Sayr. nu. 16. & ini quam, & ab omni iure alienum esset permittere clerico ab tutelam honoris proprij vitam alteri adimere, gl. in cit. clement. in verbo non volens, & alia glo. in sum. 23. q. 8. in verbo hactenus, Panorm. in cap. olim nu. 17. de restitutione spoliatorum Alex. cons. 3. vol. 1. & in cons. 119 vol. 7. Syluester verb. homicidium 1. quæst. 2. §. 7. vers. 4. Tabien. verb. irregularitas
7 2. §. vlt. Nauar. in Manual. cap. 27. nu. 211. & quamuis laicis fuga sit ignominiosa, secũdum, Alex. in cons. 109. nu. 4. vol. 1. Ias. & Dec. in cap. vt vim ad finem ff. de iustitia, & iure, & propterea potest laicus suum aggressorem occi
8 dere ad vitandam iniuriam, quam vel alapa, vel fustibus sibi inferendam vitare non poterat, Alex. in cons. 119. vol. 7. Hip. in l. 1. limit. 9. ff. de sicarijs Carret. in §. 6. nu. 94. hoc tamen obtinet quoad pœnam temporalem, & quoad eius diminutionem, ac moderationem, non autem quo ad irregularitatem, cum ipsi quoque in hoc casu illam contrahant: nec obstat, quod Canones plurimum deferant clericis nobilibus, ad tex. in cap. 2. de officio delegati in 6. cap. venerabilis, & quod ibi notatur communiter de præbendis, & dignit. late Hoieda par. 2. cap. 3. quia respondetur istud procedere in conferendis beneficijs, non autem quo ad effugiendam irregularitatem argum. glos. in l. 5. ff. pro latio, & non soli eo q. 3.

## SVMMARIVM.

1 *Alienatio rerum ecclesiæ absque debitis solemnitatibus prohibita est.*
2 *Alienantes ecclesiastica bona sine Papæ licentia ipso facto sunt excommunicati.*
3 *Locus ecclesiæ prophanatæ, & dirutæ absque solemnitatibus alienari non potest, & n. 4.*
5 *Coquina, & stabulum in ecclesia prophanata non sunt facienda.*
6 *Cementa ecclesiæ prophanatæ ante Conciliũ Tridentinum ad vsus priuatos conuerti non poterunt.*
7 *Locus Ecclesiæ dirutæ authoritate Episcopi immunitate non gaudet.*

An in alienatione ecclesiæ prophanatę assensus Apostolicus requiratur.

## DECIS. LIV.

1 APerta sunt iura, alienationem rei Ecclesię absque debitis solẽnitatibus prohibitã esse, iuxta mentem extrauagantis ambitiosæ de rebus ecclesiæ non alienandis Caualc. in decis. 35. & dec. 451. nu. 33. par. 1. Cornazan. in dec. 74. & dec. 67. & pluries fuisse in Rota decisum refert Farinac. in decis. 206. 210. & 596. Seraph. dec. 508. Guid. Papa in dec. 149. Capyc. in dec. 16. & dec. 105. Franc. Marc. in dec. 1078. vol. 1. & in dec. 188. vol. 2. Gramat. decis. 79. Cacheran. dec 99. & 172. Ludouic. in decis. Perus. 93. Rota diuers. in decis. 18. vol. 1. & 160. vol. 2. Magon. in decis. Florent. 69.
2 Cesar. de Grassis in decis. 360. de Franchis in decis. 35. adeò quod alienantes ecclesiastica bona, sunt excommunicati per extrauagant. ambitiose de rebus eccles. non alienandis, sequitur Franc. Marc. in decis. 1078. vol. 1. Rota diuers. in decis. 896. par. 3. Costa de facti scientia, & ignorantia censura 2. dist. 22. Nauar. in cons. 3. num. 3. & 5. de rebus eccles. non alienand. & cons. 11. eodem tit. vol. 2. Sayros in dec. 11. eodem tit.

Fuit tamen dubitatum, si assensus Apostolicus requiratur in alienatione ecclesiæ propha-
3 natæ; & fuit decisum, quod locus ecclesiæ prophanatæ tanquam res ecclesiæ non potest vendi in consulto Romano Pontifice, & absque alijs solemnitatibus requisitis in alienatione rerum ecclesiæ, vt in cap. sine exceptione 12. quæst. 2. & d. extrauaganti ambitiose de rebus eccles. non alienand. quæ decisio meo iudicio fundatur in eo, quia, & si ecclesia propha-
4 natur, habetur nihilominus in veneratione, præsertim quia in ea prohibetur fieri coquina, & stabulum, vt dicit glo. in cap. ligna de consecrat. dist. 1. & in cap. quę semel, vbi Archidiac.
5 & reliqui 19. q. 3. & ante Concilium Tridentinum, neque cementa ecclesiæ prophanatæ poterãt cõuerti ad vsus prophanos, sed ad vsus alterius ecclesiæ non sordidos d. cap. ligna, & cap. qui semel vbi glo. & DD. & idem dicen-
6 dum est in ecclesia diruta, quia non desinit esse sacra saltim respectu loci, in quo erat ædificata, & propterea ipsa quoque gaudet immunitate ecclesiæ l. ede sacta ff. de cõtrahend. empt. l. in tãtum §. sacræ ff. de rerum diuis. & docent glo. in cit. cap. qui semel, tamen si diruta fuisset
6 authoritate Episcopi, & nõ adesset spes reædificandi non gauderet immunitate, Ambrosin. de immunit. eccles. q. 10. nu. 3. Remigius eiusde immunitate ampliat. 20. Clarus in sua practica q. 30. nu. 6. Villagut. de extens. legum nu. 38. Decian. in tract. crimin. lib. 6. cap. 25. num. 24. Farinac. de carcer. q. 28. nu. 70.

SVM-

*SVMMARIVM.*

1 *Administrator rerum Ecclesiæ si male se gerat prouocat iram Dei in populum.*
2 *Parochiani possunt denunciare male gesta à Parocho, & ab ordinario*
3 *Parochus in conferendis Sacramentis non debet munera accipere.*
4 *Parochi debent esse mundi mente, & corpore.*
5 *Qui studet diuitijs dicitur ignominiosus.*
6 *Parochus debet esse contentus si habet omnia necessaria ad victum, & vestitum, alias imputabitur ei vitium auaritiæ.*
7 *Sacerdoti sufficit habere commoditatem victus, & vestitus.*
8 *Sacerdos de altari viuere, & non luxuriari debet.*
9 *Ecclesia subuenit in necessitatibus tantum.*

Parochus non potest Parochianis grauamen innouare, & super spiritualibus conuenire.

## DECIS. LV.

IN Curia Archiepiscopali cum fuisset inquisitus quidam Parochus de non nullis excessibus, ex præcipue quod pro iure sepulturæ corporum defunctorũ exigebat vnũ aureum, item pro solemnitate matrimoniorum solitus erat petere vnum aureum, & tandem pro
1 conferendo Santissimo Baptismi Sacramento similiter vnum aureum, propterea fuit dubitatum qua pœna veniret plectendus, & dicebatur, quod quicumq. administrat ecclesiã, si male se gerat, prouocat iram Dei in populum, c.
2 sanè de celebrat. missarum c. licet heli de simonia, & propterea permittitur Parochianis posse denunciare male gesta a Parocho, & ab ordinario, vt probat Abb. in c. ex parte nu. 5. versic. fallit in patrono, vel in parrocchiano, vt probat. Decian. respons. 63. vol. 3. & in spe-
3 cie in conferendis Sacramentis non debent munera accipere cap. is igitur 23. distint. ibi gl.
4 in verbo beneficijs, vbi dicit, quod debent esse mundi mente, & corpore, vnde qui studet di-
5 uitijs dicitur ignominiosus, cap. gloria. 12. q. 2. & auaritia idolorum seruitus cap. cum omnis 1. q. 1. cap. idolatriæ 28. quæst. 1. cap. auaritiæ de præbend. & in supradicto parocho imputari vitium auaritiæ non dubitabatur, si qui
6 dem habebat omnia necessaria ad victũ, & vestitum, de quibus debebat esse contentus ca. 1. 42. dist. vbi aliena rapere cõuincitur, qui vltra necessaria sibi retinere probatur, vt in c. sicut
7 hi §. sed ait auarus 47. dist. & in §. sequẽti quis enim, vbi habetur sacerdoti sufficit habere cõmoditatem victus, & vestitus c. Episcopus ecclesiasticarum 12. q. 1. nu. 92. & comoditatem victus, & vestitus secundum Nauar. communiter approbatum, de quo meminit, Paris. de resignat. benefic. q. 6. nu. 53. 54. & 55. lib. 5. cõsistit
8 in qualitate personæ, vnde Diuus Hieron de quo in c. 1. 44. dist. dicit, quod sacerdos de altari viuere, & nõ luxuriari querat, & Abb. in c. cũ esses nu. 21. versic. in cõtrarium facit, quare clerico habenti vnde viuat, non conuenit importunè querere id quo nõ eget, & quãdocũq. superflua ad victum habeat, pauperibus subueniendum est, quia ecclesia non habet aurum vt seruet, sed vt in necessitatibus subueniat c. aurum 12. q. 2. & peccat clericus qui studet facere affines diuites de bonis ecclesiæ, c. monemus cum c. sequẽti 12. q. 2. & tradit Abb. in c. inquirendum nu. 4. de peccat clerici propterea fuit conclusũ quod parochus prædictus seuerè erat puniendus, nam pro sepultura nihil accipi põt sed tantum pro obseruantia laudabilis consuetudinis, iuxta taxã definitã in concilio prouinciali, & pro Baptismo, & matrimonio nihil posse exigi, iuxta decreta synodalia,

*SVMMARIVM.*

1 *Iuramentum calumniæ primum est quod in iudicijs præstatur altera parte petente.*
2 *Iuramentum calumniæ pro publica vtilitate, ne veritas occultetur introductũ fuit.*
3 *Nullus est processus, si ab aliqua parte petitum sit, iuramentum calumniæ, & non præstitum sit.*
4 *Iudex nõ põt remittere iuramentũ calumniæ.*
5 *Statutum, vel consuetudo, iuramentum calumniæ remittere non possunt.*
6 *Pœna recusantis præstare iuramẽtũ calũniæ.*
7 *In causis beneficialibus præstatur iuramentum calumniæ.*
8 *Iuramentum calumniæ est necessarium in causis spiritualibus.*
9 *In causis summarijs, exigitur iuramentum calumniæ.*
10 *Iuramentum calumniæ in criminalibus est de substantia.*
11 *In causis appellationum requiritur iuramentum calumniæ, licet in prima instantia fuisset datum.*
12 *Aduocatus, & procurator fisci in causis fiscalibus iurant de calumnia.*
13 *Iuramentum de calumnia debet præstari, etiam si agatur inter clericos.*
14 *Iuramentum calumniæ requiritur quando coram arbitro.*
15 *Iuramentum calumniæ exigitur etiam in causis modica.*
16 *Procurator, & aduocatus coguntur ex eorum persona iurare de calumnia.*
17 *Procuratores in Romana, Curia non solum in animam Domini, sed eorum etiam iurant de calumnia, & si dominus iurasset.*

Iuramentum de calumnia præstatur in Curia Archiepiscopali.

## DECIS. LVI.

1 PRimum iuramentum quod in iudicijs, & causis præstari solet, est illud quod nūcupatur calūniç, idq; petēte vna parte, ab altera prę statur, vt in l. 1. auth. hoc Sacramentum l. cum, & iudices auth. in isto auth. principales C. de iure iurand. propter calumniam cap. fin. de iuram. calum. cap. dudū il secondo extra de elect. Colerus in decis. 117. Gail. pract. obseruat. lib.
2 1. obseruat. 84. & introductum fuit ob publicam vtilitatem, ne veritas occultetur, l. 2. §. sed quia veremur num. 4. C. de iure iurand. erea Colerus in d. decis. 117. num. 4. Maranta in
3 sua pract. actu. 1. sub nu. 6. adeò autem necessarium est tale iuramentum, vt si petitum ab aliqua parte fuerit, & omittatur, processus nullus erit, nisi tacitè remittatur, Rota in antiquis in decis. 664. Cappella Tholosana in decis. 114. Gail. pract. obseruat. lib. 1. obseruat. 84. num. 1. & 2. Guid. Papa in cons. 8. nu. 1. Surdus cons. 124. nu. 1. & 2. vbi Vrsillus ad Afflictum in decis. 265. nu. 32. post Bart. Bald. Salyc. & alios
4 in l. 2. C. de iure iurando, & a iudice cum petitum fuerit remitti non poterit, vt habetur per
5 Puteum in decis. 398. num. 1. & 2. lib. 2. nec à statuto, vel consuetudine remitti posse, voluit per illum tex. Ancharan. in cap. cæterum nu. 5. de iuramento calumniæ Coler. in d. decis. 117. num. 6. & 7. Menoch. de arbitrār. iudic. casu 20. nu. 4. Viuius in decis. 109. num. 4. Gail.
6 pract. obseruat. lib 1. obseruat. 85. num. 3. hinc recusanti iurare de calumnia, imminent pœnç, scilicet actori, quia cadit a causa, & ab actione, & reus absoluitur, reo vero, quia cum habeatur pro cōfesso, cōdennatur per sententiā ad illud quod petitum fuerit l. 2. §. quod si actor §. quod si reus C. de iure iurand. propt. calumñ. cap. fin. de iurament. calum. §. 1. auth. vt litigant. Iodoc. in praxi rerum ciuilium in tit. de iuramento in litem num. 5. Maranta in sua pract. par. 2. d. actu 1. sub. nu. 2. Guil. pract. obseruat.
7 lib. 1. obseruat. 86. & hinc iuramentum calumniæ etiam in causis beneficialibus præstari debet, cap. 1. §. fin. de iuramento calumniæ in 6. Aretin. in cap. dilecti num. 18. extra de iudic. Vantius de nullit. ex defecta processuum num. 29. Menoch. de arbitrar. iudic. lib. 1.
8 casu 20. num. 3. Mohedan. in decis. 312. vbi in causis spiritualibus hoc iuramentum exigi etiam scribit, idemque voluit Conradus de offic. prætor in causis ciuilibus in tit. de iuramento calum. numer. 2. & sequitur Gregor
9 fintag. iur. vniuers. lib. 48. c. 7. nu. 3. & in causis summarijs hoc iuramentum etiam exigi, scribunt Bursatus in cons. 2. nu. 3. vol. 1. Roland. in cons. 71. num. 9. vol. 1. Rota diuers. in decis. 1531. part. 3. Puteus in decis. 399. num. 1. lib. 2.
10 argumento clement. sæpe, de verborum significat, & in criminalibus causis esse de substantia voluerunt, Clarus in pract. crimin. quæst. 18. num 4. Iodoc. in pract. ciuil. cap. 151. num. 12. post Albericum in l. libellorum nu. 1 ff. de accusat. Bart. in l. is qui reus ff de public. iudic. Præpositus in cap. accusatione 6. quæst. 8. &
11 in causis appellationum hoc iuramentum calumniæ exigi licet in prima instantia fuisset præstitum, docet textus in cap. 2. in principio
12 de iuram. calumniæ in 6. & in fiscalibus causis Aduocatum, & procuratorem fisci iurare debere, veriorem opinionem, & secundum æquiorem, contendiunt, Gail. pract. obseruat. lib. 1. obseruat. 90. Surdus in decis. 8. Peregrin. de iure fisci lib. 7. tit. 2. num. 7. in fine, Hern. in cap. 1. §. in quibus de consuetud.
13 rect. iud. & hoc iuramentum debere præstari etiam si agatur inter clericos, scribit Bart. in
14 §. quia igitur num. 2. auth. de his qui ingred. ad appellat. qui in l. cum iudices §. sed quia veremur num. 1. C. de iure iurand. propter calum. dicit hoc iuramentum calumniæ debere præstari, etiam si agatur coram Arbitris, sequitur Caluolus in sua praxi conclus. 1. de iuramen-
15 to calum. nu 5. & nu. 6. vbi dicit iuramentum calumniæ esse necessarium etiam si agatur in causa modica, vt est Doctrina Abbatis in cap. 1. num. 14. extra de iuramen. calum. &
16 quod iuramentum hoc non solum debet præstari per principales, sed etiam per aduocatos, & procuratores l. rem nō nouam §. patroni C. de iudic. scribūt Roman in singul. 428. Piaggia de consuetud. quæst. 6. num. 100. & censuit Rota in nouis decis. 37. & in decis. 140. Coler. in decis. 115. num. 9. & 10. & sic seruari
17 in Rota Romana, vbi non solum coguntur procuratores iurare in animā domini constituentis, sed ēt in animā propriam dicit Rota in nouis iud. decis. 37. & decis. 40. & Rota in antiquis in decis. 492. Siprienſ. in decis. 268. & decis. 316. & decis. 468.

### SVMMARIVM

1 *Vnica pęna contenti esse debemus.*
2 *Duæ pœnæ non irrogantur.*
3 *Vulnerans cum armis non punitur pœna delationis armorum, & vulneris.*
4 *Pęna delationis armorum confunditur cum ipso delicto.*

*quam*

5 *Quando pena vulneris, est maior, quam pena delationis Armorum, tunc pena minor confunditur cum maiori, secus si pena delationis armorum esset maior.*

An pena delationis armorum confundatur cum delicto vulneris, vel homicidij.

## DECIS. LVII.

1 QVoniam clara, & aperta est iurium di-
spositio, quod vnica pœna contenti
esse debemus, l. qui fidem ff. de pactis Doctor.
in l. vbi pactum, & l. si quis maior, & in l. si di-
uersa Cod. de transact. l. 2. §. fin. ff. Naut. Cau-
pon. vbi datur actio furti, & actio honoraria
cōtra caupones, vna tamē exercetur, facit tex.
in l. si stipulatio, ff. de verb. oblig. vbi habetur
quod cōtēti esse debem⁹ penis legalib⁹ quē tex.
allegat Isern. in c. 1. versic. contrahentium, in
addit. col. 4. quæ sint regalia, vbi dicit quod
2 duæ pœnæ non irrogantur, propterea pluries
fuit decisum in Curia Archiepiscop. quod si
3 quis vulneret cum armis non punitur duplici
pœna, videlicet delationis armorum, & vul-
neris, sed pena tantum vulneris plectetur, per
glossam communiter receptam in l. qui de cri-
mine, in verbo plurima capita de accusation.
quam glosam communiter sequuntur Docto-
res, vt testatur Iodoc. in practica crim. capitu-
lo 77. num. 4. Marsil. in l. si in rixa num. 5. ff.
ad l. cornel. de sicar. & in l. vnica C. de raptu
virginum, Viuius in sylua commun. opin. in
verbo statutum puniens, Bertazol. consil. 520.
lib. 2. Iaffied. in decis. 95. Clarus in sua practi
ca quæst. 84. versic. alius est casus, vbi refert
sic etiam seruasse Senatum Mediolanen. cum
quodam Ioan. Battista de Fornarijs, qui pro-
iecerat pilam ferream in suum aduersarium, &
deinde ensem euaginauerat, hunc enim vni-
ca tantum pena puniri iussit idem Senatus:
4 pena enim delationis armorum connfunditur
cum ipso delicto ex Doctrina Bartol. in §. de-
nunciamns in fine in authentic. de Armis
Platea in §. item lex Iulia il 2. col 2. versic. sed
pro institut. public. iudic. Plaza in Epitome
delictorum lib. 1. cap. 8. post nume. 18. Iodoc.
in practica crimin. post num. 77. num. 4. Ce-
phal. cons. 204. Decian. in tract. crimin. libro
8. cap. 4. num. 19. Farinac. variarum. quæst.
quæst. 108. num. 169. & potest poni exemplū
si extent in Ciuitate tria statuta, vnum puniēs
delationem armorum in centum: aliud puniēs
insultum in centum, & aliud puniens vulnus
in cētum, & aliquis insultet alium cum armis,
& vulneret, certe non est in omnibus istis pe-
nis puniendus, sed tantummodo puniri debet
in centum, secundum Arnon. in dialogo 47. &
Clarum in citato loco, & propterea Curia
Archiepiscopalis nunquam consueuit contra
clericos arma deferentes, & cum eis delinquē-
tes duplicem inferre penam, sed vnicam tan-
tum scilicet pro ipso delicto patrato, licet quā-
5 do pena vulneris est maior, quam pena dela-
tionis armorum tunc pena minor confundi-
tur cum maiori, secus in pœna delationis ar-
morum esset maior quam pœna vulneris secū-
dum Merendam in consil. 23. Artaman consil.
112. Decian. in tractatu crimin. lib. 8. cap. 4.
sub num. 19. quidquid dixerit Cephal. in cōs.
140. num. 42. & sequent. vol. 2. volens quod
si maior esset pena delationis armorum, quam
insulti vel percussionis, nihilominus attendi
tur pena insultus, vel percussionis, vt in casu
delationis archibusetti parui ad rotam, cum
quo fuerat factus insultus, & licet pœna dela-
tionis archibusetti esset pena triremum per
triennium, tenuit tantummodo esset imponē-
dam pænam iusultus: quæ opinio non placet
Baiardo ad Clarum cit. quæst. 84. quia secun-
dum eum sequeretur absurdum, quod dete-
rioris cōditionis esset ille qui simpliciter archi
busettum detulisset, quam ille qui cum eo deli
quisset, verum, secundum addentes ad Bertaz.
in consil. 105. vers. ad utramque penam tene-
retur.

### SVMMARIVM

1 *Prælatio Domino directo tantummodo competit.*
2 *Et procedit etiam si consensisset alienationi.*
3 *Ius prælationis cedi non potest.*
4 *Domino directo vendente non præfertur vtilis.*
5 *Laudemium debetur domino directo.*
6 *Dominus directus præfertur creditori in meliorationibus.*
7 *Ius prælationis quibus in casibus cesset.*

Iu alienatione rei emphyteuticæ cui competat prælatio.

## DECIS. LVIII.

1 MOnasterium Sancti Gaudiosi huius Ciui
tatis Neapolis cōcessit quoddā monito
rium Petro santa Croce in emphyteusim per-
petuam, qui subcontessit Francisco de Monte,
& Natali de Sanctis, saluo & reseruato assen-
su prædicti Monasterij directi Domini, quod
territorium fuit iterum concessum in emphy-
theusym à prædictis de Monte, & de Sanctis
Clerico Petro Paulo Ferraiolo: ad præsens cō-
paret in Curia Archiepiscopali de Sancta Cru-
ce habens causam à Monasterio, & petit ius

re-

prælationis contra præfatum clericum de Feraiolo, dubitabatur quod iuris: & Domini absque vlla difficultate deciderunt ius prælationis competere Monasterio, vt directo Domino, & non emphyteutæ ad tex. in l. fin. Co dic. de iure emphyteu. prælatio enim tantum modo domino directo, & non alijs competit d. l. fin. Ozasc. in decis. 116 Thesaur. in decis. 70. Guid. Papa in decis. 364. Paris. de reintegrat. vers. & circa prædicta num. 5. fol. 134. & ante omnes istud idem voluit Iser. in cap. ne dominus num. 46. de prohibita feudi alien. per Fed. quod procedit etiam si consenserit alienationi, Ripa in l. 1. nu. 19. ff. de priuileg. cred. Guid. Papa in decis. 47. Salicet. cit. l. fin. in fin. Franc. de Amic. in repertor. cap. 1. folio 89. de ijs qui feud. dare possessunt, & Viuius in decision. 191. quæ conclusio adeo procedit, & vera est, vt tale ius minime cedi possit per dominum directum, Franc. Marc. in decis. 2. par. 2. Rot. in decis. 2. de locato in antiquis Guid. Pap. in decis. 401. est enim tale ius secundum Baldum in consil. 191. inseparabile à domino directo, & propterea sêper cogitur emphyteutaius, & meliorationes vêdere domino potius quã alij l. fin. vbi Ias. Cod. de iure emphyt. Ruin. in consil. 161. num. 128. in consil. 31. vol. 1. Laderch. consil. 16. nu. 6. & Magon. decis. Florent. 100. & corroboratur pariter præfata decis. ex plurib. Primo quia si dominus directus vendiderit eius dominum, vtilis dominus non præfertur Iser. in cap. imperialem vers. nec dominus col. 2. in fine de prohibita feu. alienat. per Feder. Barbar. in cap. potuit num. 9. de locato spec. in tit. de emphytheusi §. nunc. aliqua num. 94. vsque ad num. 111. Boer. in decis. 107. & fuisse decisum in Sacro Consilio, testatur de Franch. in decis. 17 num. 8. & 9. & ita suo etiam tempore scribit decisum Anna singula. 150. ratio est quia infirmior non potest trahere validiorem, de Franch. citat. loco numero. 10. Pisanellus in consuet. si quis emit vers. sumpta occasione de iure congr. tum secundo, quoniam adeo veram est iura dominicalia remanere penes primum concedentem, quod concurrentibus in recognitione rei emphyteuticæ domino directo, & domino sub alterno laudemium debetur ipsi directo, vt pluries fuisse decisum per Sacr. Consil. Neapol. testatur de Franchis in decisione 447. tum tertio, quia in melioramentis per emphyt. factis, præfertur dominus directus eius creditoribus, & fuit decisum per idê Sac. Cons. vt testatur idem de Franch. in decisio. 226. est tamen notandum, ius prelationis cessare primo in donatione, Guid. Pap. in decisio. 472. ex causa permutationis idem in decisione 923. quando Ecclesia domina directa vellet alij concedere, idem in decision. 402. & 508.

*SVMMARIVM*

1 *Birruarij dicuntur viles personæ.*
2 *Deponentibus in causa propria non est credendum,*
3 *Nuncio de facto proprio non creditur.*
4 *Birruarijs creditur in his, quæ ad eorum officium pertinent.*

An sit credendum cursoribus Curiæ de violentia, & verberibus ipsis illatis in capiendis delinquentibus.

DECIS. LIX.

CVm in facti contingentia euenisset hic casus; pro opinione negatiua dubitationẽ faciebat, quod Birruarij cõmuniter apud omnes reputati sunt infames, & huiusmodi exercitio, vt plurimum, non nisi vilissimi, & abiect. applicentur, vt notum est, & in specie scripserunt Bald. in lege. fin. in 8. quæst. Cod. de edi diui Adria. tollen. post numer. 47. idem Bal. Salyc. & Iun. in locis relatis per Bero quæst. 84. num. 1. Aufrer. de reprobat. test. num. 11. vers. birruarius in princ. Clarus in pract. crimin. §. fin. quæst. 7. vers. habes igitur in fin. & maxime ad condemnandum, secundum Mars. in voto 80. num. 6. & Gram. in voto 21. num. 1. Bero in quæst. 84. num. 1. Ioseph. Ludouic. in decis. Rot. Lucens. 1. nu. 3. Mascard. de probat. conclus. 189. in princip. vol. 1. Viu. in decis. 19. num. 6. latissimè omnium Farinac. in tit. de opposit. contra testes quæst. 57. art. 11. num. 370. cum sequent. item dicebatur præfatis cursoribus minime
2 credendum vti deponentibus in causa propria l. nullum ff. de testibus l. nullus Cod eodem, Bartol. in leg. deferre §. item decreuerunt ff. de iure fisci Panorm. in cap. insuper de testibus cum alijs per Butr. Imol. & Felin. in cap. cũ nobis col. penult. eodem tit. Alex. cons. 105. vol. 1. Afflictus in constit. mores dissolute viuentium num. 12. Bero. conf. 164. vol. 3. Benintend. decis. 51. vnde Bart. in l. 1. §. cum carnis ad finem ff. de offic. perfect. vrbis, voluit non credi nuncio de facto alieno, puta
3 quod talis commiserit homicidium, nisi alias afferat probationes, idem in effectu tenet Affl. in const. Reg. lib. 2. rub. 10. de his qui fideiussores dare poss. in 6. notab. nu. 30. vers. amplius quero pro declaratione, vbi inquit, primo quod non sufficit probare crimen per istos capientes, quia sunt loco accusatorum, qui nõ

possunt

possunt esse testes, & quia videntur deponere in causa sua, & quod non habeantur pro integris testibus, sequitur Bertazol. in addit. ad consil. crimin. sui patris consil. 219. incip. repetitus in addit. sub littera A. in vers. sed quęstio est vbi, cęteros refert, & est dictum Bartol. in extrauag. ad reprimendum in verb. per nũcium in fin. sub numer. 10. nec dissentire videtur Clar. tract. Crimin. quæst. 8. sub numero 2. Caball. resol. crimin. casu 126.

Cæterum supradictis minime suffragãtibus cõtrarium fuit resolutum ea quidem ratione,
4 quia præfatis burruarijs creditur in his que ad eorum officium pertinent, ad text. in cap. cum parati, & in cap. ad audientiam de rescript. Menoch. de arbitr. iudic. casu 112. num. 12. Nat. consil. 170. nu. 6. Vulpen. consil. 38. Bertaz. filius consil. 219. & in proprijs terminis, quod eis credendum sit de violentia, & verberibus ipsis illatis videndi sunt, Guid. Pap in decisio. 626. referens iuxta hanc opinionem fuisse iudicatum in Curia Tholosana, & pariter decisum refert Rota Luc. diuers. 21 & supradictis addebatur, quod voluit Clar. §. final. quæst. 8. num. 2. & quod ante eum voluit Cor. in cõs. 217. in princ. vol. 1. vbi loquens de rixa inter quosdam cum percussionibus, & vulneribus noctis tempore sequutis super qua birruarij deposuerunt, dicit, quod licet isti testes vtiles non recipiantur, tamen ex quo delictum est perpetratum de nocte, ex eo quo verisimiliter non interuenerunt aliæ personę, probants vel saltem faciunt indicium ad torturam, sequitur Foller. in prax. part. 2. versic in flagranti crimine, imò Crat. in consil. 43. num. 22. voluit præfatas personas admicti in testes in actibus in quibus ipsi interuenierint, si alio non laborant vitio quam quod sint birruarij, quæ omnia multo magis procedunt in cursoribus Curia Archiepiscopalis in quibus cessat vilitas supra considerata, & cum sint Clerici, nec faciant vilia officia birruariorum, & inter Ecclesiasticas personas connumerentur, propterea pluries censuit Curia Archiepiscopalis eis esse credendum saltem quo ad faciendum indicium.

*SVMMARIVM*

1 *Iuspatronatus familiare dupliciter accipitur.*
2 *Finita linea per fundatorem considerata, iuspatronatus transit ad extraneos.*
3 *Iuspatronatus hæreditarium spectat ad eos, qui sunt hæredes fundatoris.*
4 *Ille proprie dicitur hæres qui adiuuit hæreditatem.*

Iuspatronatus familiare quomodo distet ab hæreditario,

## DECIS. LX.

IN quadam facti contingentia fuit incidenter discussum in Curia Archiepiscopali discrimen esse inter iuspatronatus familiare, & hę-
1 reditarium: nam dicebatur iuspatronatus laicale bifariam accipi, quoddã enim est gẽtilitiũ seu familiare quod est debitum generi auctoritate superioris ad quod non admittuntur nisi qui probauerint esse de sanguine fundatoris, ijque admittuntur gradatim, idest secundum gradus progatiuam iuxta naturam fideicõmissi agnatitii l. fin. ff. de verb. signifi. Zabarella cons. 48. Rebuff. cons. 78. Paris. cons. 48. vol. 4. Tacca cons. 28. num. 48. ita tamen, vt primi hæredes succedant in capita alij vero, vt stirpes, Clem. si plures de iurepatronatus, Ripa resp. 2. num. 3. de iurepatronat. par. 2. Maran. dicto cons. 33. vbi hanc subtilem quęstione vocat, dicẽs quod plures ex vno patrono vnam tãtum vocem habent, sicuti vnus ex vno, ad declarationem illius clausulæ (dummodo adsit medietas vocum) Costa in tract. de partim. rata quęst. 97. vbi etiam de aggregatis vni familiæ tit. lucratiuo cum consensu ordinarij per viam vnionis prolium, dicit atque ibi defendit quod finita linea per fundatorem cõtemplata,
2 transit iuspatronatus ad extraneos, Geminian. cons. 40. num. 9. Calderin. cons. 4. de iurepatronat. Cassadorus in decis. 1. de iurepatron. Io. Battista Ferrettus cons. 131. nu. 9. vsque ad fin. Rota Romana decisio. 385. par. 1. in nouiss. nisi adesset dictio taxatiua, Paris. d. cons. 48. num. 6. cum seq. Rota Romana prædicto loco num. 14. Greg. consil. 50. & 54. atque Lambertin. tractatu de iurepatron. lib. 1. parte 2. quæst. 2. principal. artic. 6. num. 10. Alte
3 rum vero est iuspatronatus hæreditariũ, quod ad eos tantum spectat qui sunt hæredes fundatoris etiam extranei, vel immediati, vel mediati, quia hæredis hæres vsque ad millesimum & vltra dicitur hæres primi testatoris l. hæredis appellatione, & l. sciendum, ff. de verbo. signifi. l. qui per success. ff. de reg. iur. Tiraq. tract. de morte lay sit part. 2. declarat. 5. cum adductis per Menoch. cons. 89. nu. 126. & de
4 inceps vol. 1. dummodo constet hæreditatem fuisse aditam, hæres enim appellatur, qui adicit Alexand. consil. 1. num. 6. volum. 1. Deci. in l. hæredem num. 8. ff. de reg. iur. in uito cõ 89 in princip. atque Rot. Romana decisio. 47. num. 11. cum seq. par 2. in nouissimis, vbi libellus quoque sustinetur, in quo hæres hæredis simpliciter se hæredum dicit, nec ad illud

aspi-

aspirare potest, quod non probatur hæres patrona quamuis esset ex descendentibus præclare Caballus cons. 73. nume. 2. & consilio 76. num.

*SVMMARIVM*

1 *Clericus non potest ferre testimonium coram Iudice sæculari absque licentia sui Episcopi, & multò magis in monachis cæterisque regularibus 2.*
3 *Clericus non potest testificari Coram alio Iudice Ecclesiastico absq; licentia.*
4 *Clericus testificans de facto absque licentia sui prælati Coram Iudice sæculari, probat.*
5 *Testis non citatus offerens se ad testificandũ dicitur suspectus.*
6 *Clerici valent testificare in testamentis absque licentia, & quid in alijs contractibus num. 7. quæ omnia intellige in causa ciuili, & non criminali nu. 8.*
9 *Testes esse non possunt Clerici contra laicos in causa criminali Coram Iudice sæculari.*
10 *Depositio clerici de facto deponentis in causa criminali non facit inditium ad torturam, nec de licentia superioris nu. 11.*
12 *Clericus non potest testari in causa criminali etiam cum protestatione canonica.*

An, & quando Clericus prohibeatur testificari coram Iudice seculari absque licentia sui Episcopi ad ornatum textus in cap. quamquam 14. quæst. 2.

## DECIS. LXI.

Aperta sunt iura, & sic pluries fuit decisum, vt clericus non possit testimoniũ
1 ferre Coram Iudice seculari absque licentia sui Episcopi, d. cap. quamquam 14. quæst. 2. cap. testimonium 11. quæst. 1. Innocent. Abb. & reliqui communiter in cap. si testium, & in c. nuntius de testibus Gud. Papa in decision. 65. Marta de iurisdictione casu 128. num. 1. cent. 2. part. 4. Gail. pract. obseruat. libro 1. obser. 100. num. 16. qui asserit, quod debet ferre testimonium coram suo Iudice Ecclesiastico, late Mascard. de probation. conclus. 1358. num. 16. Franc. Marc. in dec. 777. & hoc multo magis procedit in monachis ceterisq; regularibus
2 vt per Abb. in cap. inherentes num. 17. de iuramento calumniæ, specul. in tit. de testibus §. 1. versic. sed si Monacus, & versic. quod de Monacho, Alberic. in Authentic. si dicatur C. de test. Lanfranc. de testibus num. 87. Rota in decis. 77. num. 12. vbi testatur de communi par. 2. imò nec etiam clericus potest deponere
3 coram alio Iudice Ecclesiastico nõ suo absque licentia, Bald. in cap. 1. col. 2. de iuram. cal. vbi hoc notat ex illo textu, ibi Prelato suo, Arnon. comment. 94. licet si de facto deponeret
4 sine tali licẽtia Coram Iudice sæculari, vel alio non suo, valebit depositio, ex quo nullibi reperitur dispositum, vt annulletur attestatio, Crotus in tractatu de testibus num. 178. & sequẽt. Aufrer. in eiusdem nominis tract. nu. 18. Guid. Pap. in d. decis. 65. nume. 1. vbi dicit, quod tanta fides eorum depositioni adhibetur tanquam si deposuisset habita licentia à suo superiore, Tuscus in singul. littera C num 95. Anna in singul. 128. vbi alios allegat Campeg. in regul. 297. in 2. & 3. fallens. vt dicit, quod idẽ est in Monachis, atque alijs regularibus, Farinac. in practica crimin. quæst. 61. num. 78. & 84. Ruin. consil. 35. num. 5. lib. 4. qui dicit, quod ista licentia requiritur de consilio, non autem de præcepto, Foller. super constitutio. Regni in tit. de Episcop. & cleric. capit. item quod clerici num. 1. qui etiam asserit, quod de iure canonico hoc non reperitur expressè prohibitum, Caualc. in pract. de testibus par. 4. nu. 33. vbi alios allegat. & licet Guid. Pap. vt supra relatum, est dixerit quod ita creditur testimonio clerici deponentis cum licentia, quam sine ipsa, nihilominus hoc non est verum, namque clericis ita deponentibus sine licentia non est ita credendum, pro vt deponentibus cum licentia, quia tunc videntur quodammodo se obtulisse ad testificandum, cum alias ad hoc cogi non potuissent sinè dict. licentia, Crauetta consil. 2. num. 5. libro 1. Rimin. Iun. consil. 360. num. 15. libro 4. Rota Romana in decis.
5 77. num. 12. par. 2. & quod testis non citatus, sed ingerens se, & vltrò se offerens ad testificãdum sit suspectus, & ideo nõ credatur, dixerũt multi relati, per Mascardum de probar. conclus. 318. num 63. & 64. vbi dicit, quod tales testes sunt torquendi, & quod in testamentis
6 possint esse testes clerici absque licentia sui prelati, est textus, in cap. relatum, & cap. cum esses de testamentis, licet secus sit in confectione instrumentorum, præter vltimas voluntates, quia in eis non debent testes clerici apponi, c.
7 super prudentia §. potest, ibi in conficiendis alijs instrumentis secularium negotiorum presbiteri nõ vocẽtur ad testimonium, & ibi glosa in verbo potest 14. quæst. 2. Farinac. tract. criminal. quæstion. 61. numero 63. & 64. qui dicit, quod proxima cõclusio procedit, potius de honestate, & quod de consuetudine nũc. n. non seruatur, & omnia prædicta procedunt, vbi testimonium ferendum est in causa ciuili, & non in criminali, in qua Clericis prohibetur ne testimonium ferant, quia scilicet si testimonium dicerent in tali causa criminali, & postea forte mors vel membri mutilatio seque re-

retur incurrerent irregularitatem capit. sen-
9 tentiam ne clerici, vel monaci, & quod Cle-
rici non admittantur ad testimonium feren-
dum in causa criminali coram Iudice seculari
contra laicum est tex. in cap. nullus 11. quæst.
1. Natta cons. 394. late Mascard. de probat.
conclus. 13. num. 62. Crauetta cons. 2. libro 1.
qui dicit quod isto casu clericus non est testis
ideóq; dicũt alij cõgesti per Farinac. in pract. cri
min. quæst. 61. num. 57. & hoc procedit, tam
si Clericus est in minoribus, quã si est in maiori
bus constitutus, quia vterque repellitur ab hu-
iusmodi depositione, vt per Farin. in d. quæst.
10 61. num. 59. qui num. 61. dicit, quod si de facto
reperirentur examinati, adhuc non solum non
probant, verum etiam nec faciunt inditium
ad torturam, pro qua opinione multos alle-
11 gat, imò nec etiam de licentia superioris pos-
sunt testimonium ferre in causa Criminali vt
late per Crauettam in cons. 2. num. 5. libro 1.
& viderunt. Addentes ad Guid. Pap. in decis.
65. in littera A. quod adeo verum est, vt neo
possint ferè testimonium in causa sanguinis, e-
12 tiam quod protestentur, quod non intendit te
stimonium dicere, adhoc vt Reus pœna san-
guinis afficiatur iuxta tex. in c. 2. de homicid.
in 6. si ponerent cum tali protestatione, ea non
obstante non euitabit irregularitatem si Reus
contra quem deposuit fuit affectus pœna mor-
tis, vel mutilationis membri, Felyn. in cap. de
cætero nu. 1. de testibus Marta de iurisdict. ca-
su 136. num. 9. centur. 2. parte 4. Clarus in §.
fin. quæst. 24. num. 9. vbi testatur de commu-
ni Caualc. in practit. de testibus par. 4. nu. 33.

*SVMMARIVM*

1 *Relegatus potest finito tempore redire absque licentia ad locum a quo fuit relegatus, & sic fuit decisum.*
2 *Prohibitum ad tempus post illud censetur permissum.*
3 *Fideiussor obligatus vsque ad certum tempus eo transacto intelligitur liberat us ope exceptionis.*
4 *Tempus non est modus inducendæ, nec tollendæ obligationis.*

An Relegatus finito exilio possit redire abs-
que licentia Curiæ cum locum inde
fuit relegatus.

DECIS. LXII.

1 ARticulus iste fuit affirmatiuè decisus, vt
scilicet, relegatus ad certũ tẽpus, finito tẽ-
pore absque licentia Curiæ possit ad locũ a quo
fuit relegatus redire, vt voluerunt in proprijs
terminis, Bal. in cõs. 34. vol. 3. Dec. cõs. 61. vo
lum. 1. Alban. cons. 60. numer. 6. & sequent.
Mandellus cons. 31. num. 4. Bursat. cons. 123
& dicunt non obstare Doctrinam Castrens. in
contrarium in l. Imperator ff. de postulando,
quia intelligitur quando quis mortuus est in-
fra tempus relegationis, quia vt duci possit exi
gitur licentia Principis, secus si tempus esset
finitum, quia tunc posset libere redire, & hæc
opinio fulcitur, ex eo, quia prohibitum ad tẽ-
pus, post illud elapsum censetur permissum, ad
textum in l. Imperator ff. de postulando, &
3 hinc fideiussor qui ad tempus intercessit, eo trã
sacto adstrictus non intelligitur, l. labeo 2. §. sed
si per fideiussores, & ibi Bartol. de recept. Arb.
vnde si quis ad annum tantum fideiusserit eo
transacto procul dubio finita intelligitur eius
obligatio l. si fideiussor §. fin. cum glosa ff. man
dati Abb. in cap. constitutus num. 11. de fide-
iussor. Alciat cons. 5. num. 15. libro 8. sequitur
Menoch. in cons. 222. num. 23. & 43. Decian.
cons. 72. nu. 13. & sequent. libro 2. hinc etiam
fuit resolutum in Rota Apud Robuster. in vna
Romana societatis die 23. Iunij 1572. vt testa-
tur Mantica de tacitis, & Ambiguis conuen-
tion. lib. 17. tit. 21. sub num. 1. vbi dicit, quod
quamuis tempus nõ sit modus inducendæ, nec
4 tollendæ obligationis l. obligationum ferè §.
placet ff. de action. & obligat. tamen transacto
tempore, exceptio competit l. eum qui ita §.
qui ita stipulatus de verbor. obligat. & §. at si
ita stipuleris institut. eodem, & glosa in dicto
§. placet, & in l. nemo potest de legati,

*SVMMARIVM*

1 *Testis deponens se aliquid vidisse nocturno tempore non lucente luna nihil probat.*
2 *De nocte quis non potest videri nec cognosci.*
3 *Testis deponens de actu nocturno, de falso suspectus, est nisi etiam non interrogatus addat rationem, quam luna luceret.*
4 *Testis deponens de delicto nocturno debet dicere vidi quia hora commissi delicti luna lucebat.*
5 *Nec sufficeret dicere credo, quod luna luceret sed debet affirmare.*

Rubricatio siue magriata an probetur per te-
stes deponentes de nocte, non lucente
Luna.

DECIS. LXIII.

CVm aperta sit iurium dispositio, testem
deponentem de actu gesto, nocte, seu no
cturno tempore, & tunc se vidisse, & cogno

H uisse

uisse aliquem committentem maleficium, vel aliqua proferentem non lucente Luna, & absque lumine accenso nihil probare, nec in ciuilibus, nec in criminalibus, vt habetur per glosam, & reliquos scribentes in l. si cum exceptione §. in hac, in verbo ignorat ff. de eo quod metus causa Menoch. de Arbitrar. Iudic. casu 279. lib. 2. Rota Genuens. in decis. 3. Mascardus de probation. conclus. 1114. Gramat. cõs.
2 crimin. 45. & cons. 58. de nocte enim quis nõ potest videri nec cognosci, & hinc est q testis
3 deponens de actu nocturno suspectus est de falso, nisi etiam non interrogatus addat rationem quod Luna lucebat, vt voluit Bald. in l. si non speciali num. 1. vbi etiam, Iason num. 10. Cod. de testament. eum sequntur, Gramat. voto 21. Roland. cons. 7. num. 29. Farinac. de opposition. contra personas testium, quęst. 62. num. 38. Clarus in lib. 5. §. fin. q. 21. num. 3. Bossius in sua praxi in tit. de iudicijs nume. 172. Decius cons. 173. num. 4. Bursat. cons. 316. num. 14. libro 3. quia immò voluit Hugo in
4 cons. 62. num. 5. vt non sufficiat dicere quia lucebat Luna ea nocte, sed dicendum est, vidi quia hora commissi delicti lucebat Luna nec
5 etiam sufficeret dicere, vidi quia credo q tunc luceret, sed debet affirmare, quod Luna lucebat, vt post Crotum, Roland. & Nattam voluit eos referens Bertazol. in consil. criminal. 316. & rationem afferunt omnes, quia cum deponant de re quæ est contra naturam, à se ipsis naturaliter reprobantur, quod notatur etiam in syntagm. commun. oppin. parte 3. loco 9. in tit. de probationibus cap. 26. & sequitur Rota Genuens. in decis. 3. propterea fuit decisum rubricationem seu Magriatam quam deponebât testes fuisse de nocte factam à quadã persona non fuisse probatam per testes deponẽtes de nocte non lucente Luna.

*SVMMARIVM*

1 *Auxilium quis delinquenti præstare præsumitur eo ipso apud assistit cum delinquente armatus prope.*
2 *Auxilium præstare dicitur armatus assistens delinquenti, etiam si arma non tractaret.*
3 *Cintus armis, etiam ad eam manum non ad ponens dicitur vim cum armis inferre etiã si arma sua deponat.*
4 *Qui se armis induit de rixa præsumitur cogitare.*
5 *Assistentia in delictis non est punienda vbi casu illa fit.*
6 *Armatus assistens non vt maleficio faueat, nõ dicitur auxilium præstare.*
7 *Cessante dolo delictum non committitur neque punitur.*
8 *Voluntas, & propositum distingunt maleficia.*

Assistentia in delictis, quando sit punibilis.

DECIS. LXIV.

ET si iura sint clara, quod auxilium delinquenti quis præsumitur præstare, eo ipso
1 quod quis assistat armatus homicidio, quod cõmittitur, vt innuit textus in cap. sicut dignum extra de homicidio, glos. in l. licet vers. iam cunti, Cod. de pactis, Alexand. in consil. 138. num. 4. lib. 6. Bartol. in l. si in rissa col. penultim. ff. de sicarijs Romanus consil. 97. Guido. Paapa in decisione 437. adeo, quod secundum Felin. in capit. sicut dignum num. 5. de homicid. necesse non est aliud quid vlterius probare, quam quod armatus adstiterit delicto cum delinquente, sequuntur Ancharanus consil. 216. col. 1. Bald. in l. data opera 2. col. Cod. qui accusari non possunt, & ratio est, quia præsumes astare, vt ille securius, & com modius committat scelus, secundum eundem in l. ob hæc verba num. 5. ff. de his qui notantur infamia, & quod ampliatur etiam si talis armatus assistens, arma nullo modo tractauit nã ipse dictis ipse iure præstare auxilium notat glosa in l. 2. §. etsi quis ff. vi bonorum raptorum, & l. 3. §. armis deiectum ff. de vi, & vi armata, Innocent. in cap. continentia de Clerici percussoribus, Capra in reg. 80. num. 60. & Bartol. in l. 3. §. armis deici ff. de vi, & vi
3 armata, qui dicit illum, qui armis latus habeat cintum, etiam si illa non strinxerit, tamen dicit vim cum armis intulisse, idem voluit Roman. sing. 568. Soccin. qui dicit ita te obtinuisse in facto in cap. que liter, & quando il 2. art. 60. de accusationib. Gramat. consil. 43. num. 3. Pulchre Alexand. consil 98. vol. 3. Baldus in d. l. ob hæc verba ff de his qui notantur infamia, nam secundum eundem in l. 1. col. 2. cod. de seruis fugitiuis: qui enim cum deliquẽter, stat ornatus licet arma non tractet, tamẽ præsumet ex præposito ad hoc eum associasse,
4 nam ille, qui arma induit præsumitur de rixa, & bello cogitare teste eod. Bald. in l. non ideo minus col. fi. versic. pone, quod stetit armatus de accusationib.

Tamen fuit pluries dictum in Curia Archiepiscopali assistentiam in delictis non esse pu-
5 nienda, vbi casu illa contingeret, ex Doctrina Blanc. in sua prax. crimin. sub rub. defensiones per imputato: de auxilio post alios ibi per eum citatos tenentes neminem puniri posse ob tale auxilium, & iuxta hanc opinionem fuisse decisum refert, Rot. diuers. Lucens. decis. 39.
6 enim assistens non vt maleficio faueat nõ dicitur

tur auxilium præstare l. cum alteri §. sed in eo vbi Rom. nume. 1. ad Syllan. Mant. cons. 281 lib. 1. & non est aliquo modo puniendus, vt per Clarum in §. fin. versic. quem nunquid in fine q. 90. quia cessante dolo delictum non cõmittitur, neq; punitur l. qui reipublicæ ff. de iniurijs, l. 1. §. diu. Adrianus ff. ad l. Cornel. de sicarijs, cum in delictis attendatur animus, & voluntas, non autem exitus, vt dicit tex. in d. leg. prima §. D. Adrianus citata & leg. si quis seruo ff. de furtis Gomes. de delictis tom. 3. cap. 3. tit. de homicid. num. 15. Tiraquell. de pœnis caus. 52. num. 2.

## SVMMARIVM.

1 *Mulier, quod possit ob morbum gallicum petere separationem matrimonij probatur ex duobus num. 2. & 5. contrarium seruatur in praxi nu. 6. & hoc ex duobus nume. 7. & 8.*

3 *Coniux febre laborans non tenetur reddere debitum.*

4 *Coniuges possunt se excusare a reddendo debitũ post prandium num. per desumptum.*

An morbus gallicus inducat iustam causam separandi matrimonium quoad Thorum.

## DECIS. LXV.

1 FVit dubitatum in Curia Archiepiscopali, an ob morbum Gallicum possit vxor petere separationem matrimonij, quoad thorũ, & dubitationem faciebant pro affirmatiua partenonnulla. Primo quia ob periculum seu detrimentum salutis non tenentur coniuges ad inuicem cohabitare, quia vitæ dominium minime habent, atq; ita curam moderatam illius tuendæ habere obligantur, nec illam graui discrimine exponere possunt vbi vrgentior causa non cogit, ita Sot. 4. distint. 32 1. quæst. vnic. art. 1. conclus. 2. vbi Celaia quæst. 1. arg. 2. dicens esse graue peccatũ & Ledesm. dicit forte esse culpam lethalem 2. par. 4. quæst. 66. artic. 1. fol. 124. col. 4. §. sed in oppositũ P. Sotus lect. 16. de matrimonio §. sunt etiam præter hec, docet ex suo genere esse hoc mortale, atque clare sentiunt, Caiet. in summa verbo matrimonium cap. vltim. de peccatis in vsu matrimonij vers. 4. Armill. num. 68. vbi dicunt esse mortalem vsum coniugis cum notabili damno

3 proprio, & licet non explicent de redditione, tamẽ in distinctè loquũtur de actu cõiugali, vnde coniux febre laborans non tenetur reddere debitum, Paludan. 4. distinct. 32. q. 1. artic. 2. num. 7. vbi dicit coniugem in firmam non teneri reddere, & docent dict. Sot. 4. d. 32. q. vnic. art. 1. ad 2. Ledesma 2. par. 4. quæst. 66. artic. 1. hinc est quod post prandium nuper de sumptum sæpe excusatur cõiuges a reddendo debito, quia teste Vega de arte medendi lib. 2. cap. 4. periculum est incurrendi cruditatem aut ciborum corruptionem nisi validus admodũ is fuerit, & multoties experiẽtia manifeste cognouerit nullam pati læsionem, ex Plaud. 4. d. 32. q. 1. art. 2. nu. 8. refert, se à medico quodam didicisse virũ quemdam in phtisim incidisse, quia solitus erat post prandium cognoscere vxorem. Secundo, quia in proprijs terminis quã do alter cõiugum laborat morbo gallico, quod non teneantur cohabitare, tenuerunt Vict. de matrimonio. num. 275. Sotus 4. distint. 32. q.

5 vnica artic. 1. Hẽriquez de matrimon. lib. 11. c. 18. num. 7. Ledesma de matrimon. quæst. 64. art. 1. dub. 2. imò idem de quocumque morbo contagioso dicendum est ob eandem rationem ait Med. C. de restitut. quæst. 19. §. vltim. Ledesma 2. par. 4. quæst. 66. artic. 1. & idem Ledesma dub. 72. de mat. conclus. 1. Armilla verbo debitum num. 3. & verb. matrimonium num. 96. Costa de remed. subsid. cap. 13.

6 Cæterum supradictis minime suffragantibus contrarium obseruatur in praxi, & hoc ex pluribus. Primo quia lepra æquiparatur morbo Gallico, & tamen non est iusta causa indu-

7 cendi separationem, cap. 1. & 2. de coniug. lepros, ibi mandamus quatenus vxores viros, & viri vxores, qui lepræ morbum incurrunt sequantur, & vt eis coniugali affectione ministrent, solitis exortationibus inducentur si vero ad hoc induci non potuerint eis arctius iniungas, vt vterque altero viuente continentiam seruet, & in dicto cap. 2. dicitur, quoniã nemini licet excepta causa fornicationis vxorem dimittere, constat quod siue mulier lepra percussa fuerit, seu alia graui infirmitate detenta, non est à viro propterea separanda, aut etiã dimitteuda, idemque videtur probare tex. cap. si vxorẽ 32. q. 5. quod sũptũ est ex D. Aug. de sermo. domini in monte lib. 1. cap. 33. ibi, si vxorem quis habeat sterilem, vel si quid aliud siue morbis laboribus, & doloribus confectam, & quidquid excepta fornicationis causa vehementer horribile ex cogitari potest pro societate fideque substineat: tum secundo quia ho-

8 die facillisima est medela, qua occurri potest præfato morbo, & consequenter iudicauimus non esse concedendam præfatam thori separationem, & sic fuit exequutum.

*SVMMARIVM.*

1 *Dilatio probatoria est peremptoria, & semel datur.*

2 *Et illa decursa, atque elapsa non conceditur alia dilatio nisi adsit magna causa.*

3 *Dilatio probatoria datur secunda, si iustum impedimentum adfuerit, quin probationes fieri non potuerint in prima dilatione.*

4 *Quod impedimentum est probandum.*

5 *Dilatio probatoria datur secunda, si litiganti post lapsam primam dilationem super venissent nouæ probationes.*

6 *Secunda dilatio probatoria conceditur, si data prima dilatione, qui petit nouam dilationem facto aduersarij qui opposuerit multas exceptiones, impeditus fuerit probationes facere.*

7 *Conceditur secunda dilatio probatoria quoties in iudicio exurgeret noua exceptio nouumque aliud incidens.*

8 *Noua dilatio est danda quando fit noua additio ad libellum.*

9 *Absque causa poterit iudex supplere aliam dilationem, quandam prima dilatio non fuisset integra.*

10 *Conceditur noua dilatio, quando factum aduersarij non est factum deterius.*

11 *Quando noua actio accumulatur, noua dilatio dari debet.*

12 *In criminalibus etiam publicatione in causa, facta dilatio datur vt ad defensam testes recipio possint.*

13 *Regulariter termini, siue confesso, siue conuicto debet dilationes denegari.*

Dilatio probatoria num sit peremptoria, & propterea semel sit concedenda.

## DECIS. LXVI.

1 Absque vlla difficultate fuit pluries decisum, & quotidie sic seruatur, omnem dilationem probatoriam esse peremptoriam, ita quod alia non datur, sed semel illa conceditur, & peremptoria intelligitur, etiam si non exprimatur vt post Bar. in l. mancipio non nu. 6. ff. de option. legat. & Alex. in l. fin. notab. 1. ff. de ferijs sequti sunt Capyc. in decis. 81. Triuis. in decis. 37. & decis. 59. num. 3. & 4. lib. 1. Gail. pract. obseruat. lib. 1. obseruat. 91. Duen. in regula 200. & regula 201. cum alijs quos ad ducunt Surd. in consil. 97. nu. 16. & 17. vol. 1. & Maranta in sua pract. par. 2. actu 3. nu. 2. & il-
2 las decursa atque elapsa non conceditur alia dilatio nisi ad sit magna causa, vt per Bellamer. in decis. 523. & ita etiam de Iure regni prorogatio fieri non potest, vt sancitur per pragmat. post prædictas de ordin. iudic. licet
3 possit dari alia dilatio secunda, si iustum impedimentum adfuerit, cur probationes fieri non potuerint in prima dilatione l. oratione ff. de ferijs Ias. in l. fin nu 23. & 35. & 36. ff. eodem. Capic. in. d. decis. 81. num. 2. Lanfranc. in cap. quoniam contra in verbo dilationes sub num. 6. de probat. Isernia in constit. Regni litè legi-
4 timè contestata Gail. pract. obseruat. lib. 1. d. obseruat. 91. Benintend. in decis. 45. quod impedimentum esse probandum, aliter, quam per iuramentum, voluit Abbas in cons. 64. col. 2. vol. 2. Benintend. in decis. 43. nu. 4. & 5. & debere interuenire causæ cognitionem, voluit Lanfranc. in dicto c. quoniam contra in verbo dilationes nu. 9. & 10. vbi ait probari oportere per plures probationes, & si de facili haberi
5 non possint, tunc solum iuramentum sufficeret, si esset persona honesta, & fide digna, vt habetur per Iserniam in d. constit. litè legitimè contestata, & si litiganti post lapsam primam dilationem superuenissent nouæ proba-
6 tiones, posse ei nouam dilationem tribui scribunt Bal. in l. admonendi col. 2. ff. de iure iurando, Salyc. in l. 1. C. de dilat. sequitur Iason in l. fin. nu. 36 ff. de ferijs, vt etiam si data dilatione impeditus fuerit qui petit nouam dilationem facto aduersarij, qui opposuerit multas exceptiones, quibus impeditus fuerit probationes facere, nam factum partis impedientis ipsi nocere non debet quin detur noua dilatio, vt post Alex. in cons. 72. col. 1. vol. 3. sequi-
7 tur Maranta in sua pract. d. actu 2. nu. 8. & pariter dicitur, quando in iudicio emergeret noua exceptio, nouumque aliud incidēs, quia si id consistit in facto super eodem emergenti, poterit noua dilatio peti, arg. tex. in cap. pastoralis de except. de nouo enim emergentia, nouo indiget auxilio l. de ætate §. ex causa ff. de interdict. Gail. pract. obseruat. lib. 1. d. obseruat. 91.
8 nu. 12. & quando fieret noua additio in libello, quod noua dilatio sit cōcedenda, voluerunt Ias. in d. l. fin. nu. 4. ff. de ferijs Zasius, & Angel. in l. 1. §. si quis stipulanti ff. de obligat. Specul. in tit. de libelli oblat. versic. sed, & si, & idem
9 est dicendum quoties dilatio non esset data integra, puta si essent dandi viginti dies, vt in hoc Regno, & tamen essent dati decem, quia iudex posset supplere aliam dilationem absque aliqua causa, vt habetur per Ias. in d. l. fin. nu. 37. ff. de ferijs, sequitur Bar. in l. 1. C. de dilat. stoluit Innoc. in cap. vltra tertiam de testibus,
10 & quod sit concedenda etiam noua dilatio, quando factum aduersarij non est factum deterius scribit Capyc. in d. decis. 81. sub nu. 3. post Bar.

Bar. in d. l. fin. ff. de ferijs vbi etiam Alex. Butr.
11 & Imol. in cit. cap. vltra tertiam de testibus, & noua actione accumulata nouam esse concedendam dilationem videndæ sunt gl. quæ hoc dicunt in cap. literæ extra de dilat. & in l. edita in verbo edita C. de edendo, vbi Bar. nu. 27. & Iaf. in cit. l. fin. nu. 45. ff. de ferijs; vt sic etiam
12 in criminalibus causis etiam publicatione in causa facta nouam dilationem dari, vt ad defensam testes recipi possint; post alios concludit Capyc. in d. decis. 81. nu. 4. & de iure communi in criminalibus dari duas dilationes, accusatori vero tres, scribit post glosam, & Ang. Iaf. in d. l. fin. nu. 32. ff. de ferijs, quod optimè declarat Lanfranc. in cit. cap. quoniam contra in verbo dilationes sub nu. 8. extra de probat. Scappus de iure non scripto lib. 3. cap. 48. nu. 3. & 4. valet autem defensio, & si facta sit absq; termino, & dilatione Bar. in l. vniuers. §. cognitur nu. 2. ff. de quæstionibus, & in l. in criminali ff. de adult. Bald. in l. 1. C. qui accus. non poss.
13 memini enim regulariter, siuè confesso, siuè conuicto sunt denegandæ defensiones, vt habetur per Gramat. in decis. 36. nu. 53. Cabal. resol. crimin. casu 41. num. 2. Farinac. quæst. crimin. lib. 2. tit. de iudicijs, & tortura quæst. 39. Ampliat. 10. nu. 32. & in hoc nostro regno per constitutionem Federici secundi Imperatoris quæ incipit lite legitimè contestata, prouisum est, quod tam in causis ciuilibus, quam in criminalibus, in primo termino, & dilatione data producantur omnia, & hinc Sacrum Consilium obseruat, quod post terminum nec nouos articulus, nec nouos testes admittit, nec nouam dilationem, sed æquitate attenta obseruat, vt reus in criminalibus absque aliquo termino, vel dilatione examinet ad defensam, & pinguius probet, vt dicunt Carauita in ritu 69. nu. 12. Foller. in pract. crimin. in verbo, & facta litis contestatione nu. 9. & Capyc. in pluries citata decis. 81. nu. 8.

### SVMMARIVM.

1 *Facti species.*
2 *Parentibus debemus obedire, & nu. 4.*
3 *Obedientia debita excusat à delicto.*
5 *Iustus dolor excusat à delicto.*
6 *Decisio articuli.*
7 *Relegatus frangens relegationem est puniendus.*
8 *Excipienti incumbit onus probandi.*
9 *Regulam qui pro se habet, ab onere probandi releuatur.*
10 *Respondetur contrarijs.*

### An relegatus recedens ab insula ad effectum visitandi matrem in vltimis constitutam censeatur fregisse relegationem, ita vt possit incusari pœna contra fideiussorem.

### DECIS. LXVII.

1 PRo non nullis excessibus patratis à quadam clerico, fuit ipse ad septennium relegatus, & cum post multum temporis spatium accidisset, quod eius mater graui torqueretur morbo, itaut existeret in articulo mortis, coactus materno amore, & vt patri, a quo literas receperat obediret, recessit ab insula ad finem prædictum, quare cum captus fuisset à Cursoribus Curiæ Archiepiscopalis, fuit dubitatum, an esset puniendus vt fractor relegationis, & consequenter si inciderat in pœnam in ipsius obligatione, & fideiussione contentam, & pro ipso clerico dicebatur in nullam pœnam incidisse, ex pluribus, & primo quia ei ne
2 cesse erat iucumbere paternis præceptis l. 15. damnum dat. §. 1. ff. de regulis iuris l. seruus ff. de aut. & obligat. vnde in l. liber homo ff. ad l.
3 Aquil. habetur, quod obedientia debita, vel promissa, excusat à delicto, & clarum est in iure
4 parētibus esse obediendū l. vnica C. de emend. propinq; l. veluti ff. de iustitia, & iure ibi parentibus, & patriæ pareamus, & facit tex. in auth. si verò ff. de nuptijs, vnde Cicero in primo officiorū ait ortus nostri panē patria vendicat, partem amici, & comprobat tex. in l. iuris cons. & in l. 1. §. & generaliter ff. de ventr. in possess. mittend. de quo etiam per Bal. in l. penul. vbi bonus tex. & ibi per Angel. & Fulgos. ff. de postuland. & secundum Specul. filius aduocatus potius debet aduocare pro patre, quā pro patria; in super dicebatur supradictum clericum recessisse ab insula ob vehementem dolorem, quam habebat de timore mortis ma-
5 tris, & in iure iustus dolor excusat à delicto l. si quis in graui §. maritus ff. ad sylan. & in l. si adulter. eum incestu §. imperator ff. de adulter. Afflict. super 1. par. constit. regni rubrica 46. nu. 1. & tandem dicebatur hoc fecisse motum amore materno, & affectionis causa quæ excusant à delictis l. aut ff. ad Trebellian. & delinquens causa amoris non est puniendus secundum Clarum in sua pract. quæst. 60. nu. 13. & Cassan. in consuet. Burgund. fol. 39. nu. 13.
6 Supradictis tamē nō obstantibus cōtrarium fuit resolutum scilicet non esse excusandum ex iuris conclusione, enim est regula relegatum
7 frangentem relegationem esse puniēdum l. relegati ff. de pēnis, sufficit enim fisco habere regulam pro se, & qui vult dicere esse exceptio-
8 nem in contrarium, debet probare, cap. ad decimas

cimas de restitut. spoliat. in 6. cap. venerabilibus §. potest quoque, de sententia excommun. in 6. Alciat. de praesumpt. regul. 1. praesumpt. 28. num. 6. Felin. in cap. quoniam frequenter col. 3. vt lite non contestata, Menoch. consil. 72. num. 3. Roland. cons. 5. num. 6. volum. 4. Corn. cons. 132. Decian. responso 80. nume. 16. vol. 2. Neuizan. cons. 30. num. 1. Bellamera cons. 33. num. 46. & hinc emersit regula, quod qui ex parte sua habet intentionem fun-
9 datam, onere probandi subleuetur, vt tradit Bartol. in l. quoties ff. si quis caus. Dec. in l. 1. num. 6. ff. de regul. iur. Menoch. de arbitr. Iu dic. casu 80. num. 108. Decian. responso 53. num. 8. & 9 Bertazul. cons. 72. num. 7. Rolan. cons. 93. num. 10. volum. 2. Alex. consil. 79. num. 5. vol. 7. & Mascard. alios referens de probat. conclus. 1267.

10 Non obstant in contrarium adducta, & praesertim illud de obedientia. quia respondetur illa habere locum in rebus licitis, & in his quę non sunt de genere prohibitorum pro vt est frangere relegationem, eò magis, quia probabatur, praefatum clericum, etiam matre mortua in Ciuitate permansisse.

S V M M A R I V M

1 *In casibus in quibus iura desiderant plenam satisdationem, sufficit iuratoria cautio quādo ob paupertatem fidiussores non inueniuntur.*

2 *Cautio nuda comprehenditur nomine cautionis.*

3 *Cautio iuratoria non est sufficiens, vt vxor possit cogi ad cohabitandum cum viro & quare.*

4 *Cautio sufficiens quae dicatur.*

Qualis cautio desideretur, vt vxor ad cohabitandum cum eius viro cogi possit.

## D E C I S. LXVIII.

IN quadam causa vertente in Curia Archiepiscopali super separatione matrimonij ob caput saeuitiae, fuit dictum pro parte viri, esse faciēdam restitutionem eius vxoris, stante, q ipse sint paratus praestare cautionem de eam bene tractando, sed quia pro parte mulieris dicebatur hanc cautionem non esse recipiendam ex eo quod maritus offerebat praestare iuratoriam cautionem, excusando se, quod propter eius notoriam paupertatem non inueniebat fideiussorem, vnde fuit dubitatum quid iuris, & ego dicebam prima facie restitutionem vxoris fieri debere cum iuratoria cau-
1 tione, nam in casibus in quibus iura desiderāt plenam satisdationē sufficit iuratoria cautio, quando ob paupertatem fideiussores non inueniuntur, l. cum non facile ff. si plus quam per legem falcid. glos. in cap. odoardus in ver. iuratoria cautio de solutionibus, Surd. decis. 141. Cacheran. decis. 113. Guid. Papa dec. 150. Misinger. obseruat 11. cent. 2. Thesaur. Filius dec. 21. Gail. dec. 47. lib. 2. de Franchis decis. 497. idem Guid. Pap. decis. 189. item, quia cautio-
2 nis nomine nisi aliquid addatur, nuda cautio comprehenditur, l. sancimus, C. de verborum significat. late Barbos. in l. diuortio §. interdū num. 22. ff. solut. matrimon. Quessad. lib. 1. q. iud. q. 11.

3 Cęterum praefatis minime obstantibus Curia Archiepiscopalis iudicauit non esse recipiēdam iuratoriā cautionē pdictā & mota fuit ex pluribus. Primo quia sufficiens cautio dicitur
4 quando est cū fideiussoribus, vel pignoribus, l. si mādato Titij §. fin. ff. nā dati l. 1. ff. qui satis cogantur, licet regula iuris sit, viro non habente pignora, nec inueniente fideiussores, quia pauper aut aduena est, sufficiat cautio iuratoria de non offendendo, Rodriquez in summa cap. 240. n. 1. Vega 1. to. c. 86. cas. 4. Sanchez lib. 11. disput. 18. Tū secundo quia fideiussione idonea minime ptita, vxor assidua formidine ac suspicione opprimeretur pullularentq; multa, & nō exigui momēti re que foederi, & amori coniugali valde aduersantur, secundum Guttierez in l. nemo potest 291. ff. de legat. 1. Tum tandem, quia vbi persona est suspecta, vel extat timor offēsionis, vt in casu nostro non sufficit iuratoria cautio, Guido Papa decis. 250. Viuius dec. 341.

S V M M A R I V M.

1 *Monitoriales litterę contra testes sunt concedendae.*

2 *Testes non dicentes veritatem peccat mortaliter.*

3 *Testis tenetur dicere veritatem pro vtraque parte.*

4 *Praeceptum testibus fit, quando illi sunt certi*

5 *Monitoria quando sunt concedenda contra testes.*

6 *Praxis in monitorio testium.*

7 *Contra impedientes testes possunt monitoria concedi*

8 *Monitorium contra testes simplicem conuentionem scientes, ac conscios simulati contractus est concedendum.*

Monitoria an pebeant concedi contra testes.

## DECIS. LXIX.

1 Pluries fuit decisum monitoriales litteras contra testes, qui negotij veritatem sciunt non esse denegandas, cum peccatum mor-
2 tale sit in testibus tacere veritatem, cap. quisquis 11. quæst. 3. cap. 1. de crimine falsi; & te-
3 stis tenetur dicere veritatem pro vtraque parte, vt habetur per Castillum in decis. 91. Francisc. Marc. in decis. 835. post Bart. in l. generaliter C. de Episcop. & cleric. quod procedere intelligunt, cum eorum nomina ignorãtur, vel aliter nollent deponere ad tex. in c. ad nostram el 2. de iureiurando, quem indistinctè procedere inquit ibi Abb. num. 2. nedum si de peccati materia agitur, sed etiam vbicunque testes possent compelli, licet coram sæculari iu-
4 dice tractanda res sit Abb. in cap. constitutus de testib. Cog. Sylua Nuptial. glos. monitorie ampl. 5. num. 46. Vgolin. de potest. Episcopi part. 15. num. 1. Rosell. in sum. verb. excommunicat. 25. Siluester eodem verb. 25. num. 48. Alex. cons. 55. num. 4. vol. 4. Lazar. canonic. quæst. est 3 quæst. 11. num. 26. & licet iurassent non reuelare cap. intimauit de testibus, Ripa de peste in tit. de remed. ad curandã pestem num. 121. Cappella Tholos. in decis. 241. Nauar. in cap inter verba 11. quæst. 3. quia tale iuramentum eos non obligat, vt ex Innocent. Abb. Felin. Angel. & Cappella Tholos. concludit Caroccius in decis. 4. numer. 2. imò si certi illi sint, potest fieri preceptum, quod veritatem Coram seculari indice deponant sub pęna excommunicationis, Abb. in cap. ad Nostram in 2. de iureiurando, & in eõ fil. 133. num. 3. libro 2. & notat Zabarella in clement. 1. §. ceterum de vsuris, licet tale præceptum fieri non debeat personis qualificatis, nẽpe titulatis, & similibus, & ratio est quia pre-
5 sumptio est pro eis, quod ob eorum qualitatem nollent tacere veritatem, vt testatur Lazar. canonic. quæst. sect. 1. quæst. 16. num. 12. in fine: hinc vsu receptum est in Curia Neapolitana, quando pendet lis, & est datus terminus in causa, si non sunt citati testes, quia ad huc possunt ignorari, conceduntur monitoria, secus vbi sunt citati, quo casu solet fieri pręceptum citatis, quod veritatem deponant coram eorum iudice, vt supradictum est, & tale preceptum fieri potest non solum quando pars scit testes esse vere informatas de facto, sed etiam si præsumat verisimiliter esse informatos, nempe si sint vicini vel similes, & sufficit, quod petẽs præceptum nominet testes qui volunt deponere, absque eo quod probet fuisse ab alijs vocatos in contestes, maxime, quia tale præceptũ sit in causis ciuilibus, & practicatur quoque
6 quod quando testes sunt citati, solet D. Vicarius concedere monitoria cum clausula, dum modo non recipiantur reuelationes testiũ citatorum, vel testes citati non comprehendantur in monitorio; sed quando testes fuerunt citati in numero copioso puta triginta, vel quadraginta, solet Vicarius in totum denegare monitoria, quia non est verisimile partes non posse
7 scire negotij veritatem: quam suprapositam principalem conclusionem Amplia primo, vt concedi possint monitoria siue generalis excommunicatio etiam contra omnes impedientes testes prædictos in causa, vt notabiliter voluit Abb. in cap. constitutus il primo de testibus, Guttierez lib. 1. canonicarum quæst. in capit. 11. num 36. Rodriquez in summa par. 1. cap. 79. num. 5. Lazar. citat. quæst. 16. Amplia se-
8 cundo etiam contra testes scientes quandam simplicem conuentionem, vel pactum nudum fuisse factum inter aliquos, Lazar. citata quęst. 16. Monlad. decis. 60. vol. 1. Lanfranch. dec. 25. Merenda consil. 17. Amplia tertio, vt etiã decerni possint, contra scios simulati contractus in graue tertij præiudicium, vt puta si quis ficte & apparenter fecisset donationem, & venditionem, vel cessionem prædij alicui exempto, & priuilegiato, vt publico lectori siue possessori, vt à Collectarum & ruralium onerum solutione liber esset, quia cum hoc tẽdat in pręiudicium & damnum illorum ad quos post modum pro rata te huiusmodi collectæ soluendæ onus spectabit iuxta tradita in tractato de port. rata quæst. 149. num. 2. & quæst. 157. in hoc casu, & similibus ad monitoriales iure recurri potest, vt testes de hac re edicti teneantur manifestare simulationem & detegere, ne talis fraudolenter cum aliena iactura locupletetur, arg. d. cap. ad nostram cum ibi not. per Abb. & deducitur ex supradictis conferunt etiam tradita per Nauarr. in cons. 14. de donat. inter vir. & vxor.

## *SVMMARIVM*

1 *Post dicta testificata alij testes super eisdem produci non possunt, siuè in primo, siue in secundo appellationis iudicio.*
2 *Veritas non est occultanda.*
3 *Ecclesia quando audiatur in producendis testibus.*

Di-

Didicitis teſtificatis, an eccleſia poſſit alios teſtes ſuper eiſdem articulis producere.

## DECIS. LXX.

1 ET ſi clara ſit iuris concluſio deſumpta
ex textu in cap. fraternitatis de teſtibus,
quod nō poſſunt recipi teſtes ſuper eiſdem ca-
pitulis poſt publicatas atteſtationes, ſiue in pri
mo, ſiue in ſecūdo appellationis iudicio verſē-
tur, clem. fin. de teſtib⁹, vnde in § quia vero in
aut. de teſtib⁹ diſponitur, quod qui producūt,
teſtes ſi eorū dicta didicerūt, nouā nō poſſunt
productionem facere, & cum tex. iſte genera-
liter loquatur, non debet reſtingi, & limitari
in eccleſia, in qua etiam poteſt vigere eadem
ratio ſuſpitionis, ſcilicet ſubornationis, ſecun-
dum Miſinger. in centur. 1. obſeruat. 41. Me-
noch. de arbitrar. iudic. caſu 35. num. 2. Ceual.
pract. quæſt. commun. contra commun. quæſt.
350. nu. 18. Gabriel. de teſtibus concluſ. 22. nu.
12. & hinc eſt quod ſi pendente lite, monito-
ria ab eccleſiaſtico publicari contingat quo
tempore coram ſeculari iudice ſuper eadem
materia iam ſit publicatus proceſſus, & didici-
ta ſint teſtificata, monitorij curſum ſuborna-
tionis timore impediri poſſe inquit Sola in co
men. ad decret. Sabaud. tit. nemo inuitus gl. 1.
nu. 9. Coſta de iuris, & facti ſcientia ſent. 2. di-
ſtit. 55. nu. 1. licet ſecundum Panor. in cap. di-
lectus nu. 1. & 2. de teſtibus cogēdis poſſint co
gi ſupradicti teſtes ab eccleſiaſtico ad deponen-
dum, vt etiam ſequitur Lazar. canonic. quæſt.
2 ſection. 1. quæſt. 15. nu. 12 & ſequent. veritas
enim nō eſt occultanda Graff. in deciſ. aurear.
lib. 4. cap. 8. nu. 23. tom. 1. Franc. Marc. in dec.
1167. par. 1. & in deciſ. 382. par. 2. tamen in
Curia Archiepiſcopali in quadam facti con-
tingentia limitauimus ſupradictam regulam,
non procedere, nec locum ſibi vendicare in ec
3 cleſia, quam diximus eſſe audiendam per viam
reſtitutionis in integrum ad producendos no-
uos teſtes ſuper eiſdem articulis, & hoc dumta
xat præmiſſa cauſæ cognitione ſuper ipſa læ-
ſione, & probationum omiſſione, per doctri-
nā Innocent. in proprijs terminis loquentem
in capit auditis de in integr. reſtitut. & ſic
etiam iudicauit Rota teſte Achille de Graſſis
in deciſ. 9. eodem titol. ſequitur Afflict in
deciſ. 216.

### SVMMARIVM.

1 *Facti ſpecies.*
2 *Dantur duæ ſpecies penſionis.*
3 *Irregularis eſt capax penſionis.*
4 *Penſio non dicitur beneficium.*
5 *Penſio non poteſt reſignari in fauorem.*
6 *Penſio non poteſt permutari.*
7 *Penſio dicitur onus temporale.*
8 *Si mandatur alicui prouederi de beneficio vigore dicti mandati de penſione prouidere non poteſt.*
9 *Regula de infirmis reſignant, non comprehendit transferentes penſiones in articulo mortis.*
10 *Penſio poteſt transferri in articulo mortis.*
11 *Cap. 6. ſeſſ. 23. Concil. Trident. de reformat. non comprehendit penſionarium.*
12 *Penſionarius non tenetur reſidere.*
13 *Penſio non facit incompatibilitatem cum beneficio curato.*
14 *Penſionarius non obligatur ad officium magnum.*
15 *Penſio laico poteſt aſſignari.*

An irregularis ſit capax penſionis.

## DECIS. LXXI.

1 CVm reperiretur inquiſitus quidam cleri-
cus de homicidio in perſonam cuiuſdam
barbitonſoris, & fuiſſet condemnatus ad tri-
remes per quinquennium, fuit dubitatum ſi
debebamus etiam eundem priuare penſione
quam obtinebat, in qua dubitatione vnus ex
2 dominis diſtinguebat, quod ſi huiuſmodi pen-
ſio aſſignata fuerit eidem clerico inſtipēdium,
puta pro ſeruitio temporali, ſeu alias, vt laico,
quod tunc per homicidium illam ammittere
non debebat, ſecus vero ſi fuerat aſſignata loco
beneficij, vt commodius ſubentari valeat,
vel ex cauſa reſignationis, nam cum hæc cedat
loco beneficij regulanda eſt quod amiſſionem
tanquam beneficium, & ſic eiſdem modis am-
mittitur quibus, & beneficium, vt tradit Gabr.
conſ. 187. nu. 11. & conſ. 200. lib. 2. qui ita quo
tidie practicari, & conſuetudine, & ſtylo rece-
ptum atteſtatur, & Pariſ. de reſin. benefic. lib.
3. quæſt. 1. nu. 13. nec ſimiliter ob eandem ra-
tionem poteſt huiuſmodi penſio reſeruari ir-
regulari, Nauar. conſ. 63. nu. 5. de ſimon. dicēs
communem, & conſ. 44. nu. 3. de homic. dicēs
ita eſſe de ſtylo Curiæ, ſequitur Pariſ. lib. 4. q. 3.
nu. 37 Vgol. de irregularit. cap. 65. §. 1. nu. 3.
& Sayrus de cenſuris lib. 6. cap. 2. nu. 22.
Sed quidquid ſit ex ſupra relatis contra-
3 rium fuit reſolutum videlicet clericū homici-
dam non eſſe in capacem retentionis penſio-
nis, quam opinionem fundauimus ex doctrina
Suarez tom. 5. diſput. 44. ſect. 3. num. 39. Ema-
nuel. Sà in ſuis aphoriſmis confeſſ. verb. irregu-
laritas nu. 4. & 6. Henriquez conſ. 22. num. 5.
Galet. in marg. caſuum conſcient. in verb. pen-
ſio

fio circa med. & secundum Garziam de bene
4 fic.par.1.cap.5.nu.136.pensio enim non sapit
titulum beneficialem,Gram.in cap.licet num.
87. de permutat. benefic. in 6. nec est benefi-
cium ecclesiasticum , vt est communis opinio
de qua per syluam de benefic.par.1.q.3.nu.10.
Hoied.de incopatib.benefic. in præfatio nu.3.
& 2.par.cap.7.nu.4. Abb. in cap. ad audientiā
2. de rescript. & ibi Felyn.ac alij scribentes
Anch.Gemin.Franch.& alij omnes.& in cap.
quamuis de præb.lib. 6. Seraph.de grat.expe-
ctat.verb.forma 9.nu.12. hinc pensio non po-
5 test resignari in fauorem,vt in specie tenet Sar
nen. de infirm. resignant:quæst.16.col.2. in
principio, quam ibi sequitur Mandos. col. 1.
9 versic. regula in quæst. 11. vnde pensio non
potest permutari, vt tenuit Petr. de perus. in
tractatu de permutat.benefic. in 1. par. quæst.
9.Gammat.in d.cap. licet num. 87. de permu-
tat. benefic. namque pensio non est perpètua
vt beneficium , sed onus temporale, Puteus
decis.202.num. 3. lib. 3. hinc si mandatur ali-
cui prouideri de beneficio, vigore dicti man-
dati, de pensione prouideri non potest, cap.
quamuis el 1.de præbend. lib. 6. hinc regula
9 de infirmis resignantib. non comprehendit
transferētes pensiones in articulo mortis, pro
ut fuit decisum in Rot. tempore Leon X. teste
Sarnen.in citat. quæst. 16.de anno 1541. tem-
pore Pauli III. ac die 13. Maij 1542. coram
Thoma de Tanis in vna Gadic. prout attesta-
tur Sarnen. in quibusdam addit. manusc.ad
comment. super regul. cancell. decis. 8. Man-
dos.d.quæst.11.in fin. nam nulla lex prohibet
10 huiusmodi translationes pensionis posse fieri
in articulo mortis . immo pensio potest trans-
ferri in articulo mortis etiam quod in conces-
sione simpliciter detur facultas transferendi,
vt alias fuit sententiatum, teste Put.decis.138.
lib. 1. hinc die 19. Iunij 1586. Sacra Congre-
11 gatio Concilij censut cap.6.sess 23.de reform.
Concil. Trident. non comprǣhendere quoad
priuilegium fori eum cui fuit reseruata pensio
12 super fructibus alicuius beneficij:hinc pensio-
12 narius ratione huiusmodi pensionis non tene
tur ad aliquam residentiam, Archid.in c.quam
uis el primo nu.2.vers.prouideri de præb. lib.
6.gl. Io. Andr. in verb. in pensione Franch.in
2.not. Anchar.nu.2.vers.3.collige, Gemin. in
fin.verb.eo c.quamuis Card. in c vlt.q.11.de
cler.non resid. Io.de Anan.in c.non satis col.2.
de simon.Sarn.de ann.q.21.Hiero Paul.Rom.
Selua quos refert, & sequitur Gig. de pens. q.
31.nu.4.& cōmuniter doct.fine infertur quod
pensio nō facit incompatibilitatem cum alio
beneficio curato, vel requirēte residētiā, Imol.
in clem.gratiæ nu.10.de rescript.Gig.de pens.
q.42.Duē.in reg.71.in 5.limit.Benedict.capr.
tract.regul.90.nu.92 vt per multa resoluit Al
fons.Høied.de incompat.benefic.par.2.c.7. in
14 princ.hinc pēsionarius nō obligatur ad officiū
magnū, Gig. de pens.q.30 nu. 2. Domin. Sot.
lib.10.de iust.& iur.q.5.art.3.licet ad officium
15 B.M.V.& pręcepto Pij V. ex teneatur hinc ēt
pensio laico potest assignari, Card. in clem.2.q.
9.de off.ord.Caccialup. de pēsio. q. 12. nu. 2.
Gig.in eo tract.q.21.per totū, Petr.And.Gam.
de auct.leg.à lat.lib.6.tit. de pens.nu.246. Re-
doan.de spol.ecclesiastico q.8.§. ad maiorē nu.
26.Rebuff.de pacif.poss.nu.151. Card.Paleot.
in tract.de not.& spu.c.58.nu.4.& cōmuniter
docto. cum declarationibus, vt per dictos doct.

*SVMMARIVM.*

1 *Tenor instrumenti fundationis adunguem est attendendus in iurepatronat.*
2 *Priuilegij tenor est inspiciendus.*
3 *In dubio hęredes iurispat. succedūt, & quare.*
4 *Iuspatronatus haredes iure hareditario non autem sanguinis transit.*
5 *Fęmina non succedit vigore constit: in aliquibus ad iuspatronatum.*
6 *Hares hareditatem non potest repudiare, & iuspatr. acceptare.*
7 *Qualitas hareditaria in iurispatr. successione requiritur.*

An qualitas hęreditaria sit necessaria, vt succedere quis valeat in iurepatronatus.

## DECIS. LXXII.

SÆpe cōtingit dubitari in Curia Archiep.
num qualitas hęreditaria sit necessaria, vt
succedere quis valeat in iurepatr. & semper
fuerunt consideratæ,& sequētes conclusiones.
Prima sit conclusio,in dubio in materia iu-
1 rispatr.esse adunguem attendendum tenorem
instrumēti fundationis, ita Bal. cons.322.vol.
2.Alex.cons.170.nu.5.& seq.eod.vol. Alban.
2 cons.51.nu 41.& seqq. Mandel.cōs 133.vti di-
cimus de priuilegio cuius tenor semper in pri-
mis est inspiciēdus,c.porro de priuilegijs l.nec
exemplū C de trāsact.latè scribētes in c. cōtin
git de probatio Rot. diuers. dec. 1300.par.3.
Secunda sit conclusio , vbi in instrumento
fūdationis nihil apparet de personis vocatis
ad iuspatr. sed constat simpliciter fuisse erectū,
& tūc pręsumi debet ea mēte fuisse fundatū, vt
3 ad illud nō admittātur nisi heredes: cuius cō-
clusionis triplex est ratio, prima, quia stipulan
do aliquis pro se, intelligitur etiam pro eius hę
redibus , quamuis de illis nulla facta fuerit
mentio,l.secundum responsa, C.de contrahen
da stipulatione,l.si hæres ff.de probationibus,
Rot.Ianuēsis in dec.3.Henriq. cōs.25.Monal.

cons. 50. secunda ratio, quia etiam pater stipulando rē pro se, & filijs, censetur stipulasse pro filijs, & hæredibus, glo. & DD. in l. si tibi, decē, §. si pactus ff. de pactis Bart. & alij in l. quod dicitur ff. de verb. obligationibus Bal. in l. 1. C. de suis, & legitimis, Lanar. cons. 89. & faciunt cōgesta per Afflict. & de Franch. ille in dec. 314. & iste in decis. 105. quibus addo dec. Rot. Roman. teste Verrallo decis. 302. par. 1. andem 3. ratio est, quia in dubio semper censentur testatorē se cōformare dispositioni iuris cōmunis, secundum decisio. Rot. de qua Seraph. in dec. 378. qua resoluitur quod ad ius patronatus nō possunt admitti: Tertia, & vltima erit conclusio, quod iuspatronatus, ad hæredes trans-
4 mittitur, & acquiritur iure hęreditario, non autem iure sanguinis, vt probāt textus in cap. significauit de testibus in cap. 1. de iurepatronatus, & textus in clem. 2. eod. tit. quod procēdit, siue huiusmodi hæredes sint sui, siue extranei, siue succedant ex testamento, siue ab intestato, gl. in c. cum seculum de iurepatronatus, & in cap. considerandum, & in cap. pię mentis 16. q. 5. Lambert. de iurepatr. 2. par. 1. lib. art. 15. Innoc. cōmuniter receptus rub. huius tit. nu. 4. Couarr. lib. 2. variar. resol. c. 18. nu. 6. Costa in repet. cap. si pater part. 2. in verbo, Trebellianicam num. 4. de testam. Didacus Perez in commento legum Hispaniæ lib. 1. tit. 6. l. 1. Spina in speculo testamentorum glo. 4. nu. 45. & ante omnes Dec. in l. præcibus eod. de impub. & alijs substitutionibus.
5 Ex quibus primo infertur quod hodię fœmina quæ excluditur à successione vigore cōstit. regni in aliquibus, censetur pariter exclusa à iurepatronatus, Innoc. citato loco in fine Rochus de iurepatr. verbo ipse, vel is q. 6. Paulus de cittadinis in eiusdē nominis tractatu par. 5. q. 1. Gregor. Lopez in l. 8. tit. 15. par. 1. gl. 4. Secundo infertur quod etiam si alias patronus filios reliquerit non ex hoc transmittitur in eos iuspatr. nisi sint hæredes, quia non consideratur qualitas sanguinis, sed hęreditatis, quando in hæreditate ipsa iuspatr. consistit, & ita intelligi debent textus in c. filijs, vel nepotibus 16. q. 7. & cap. considerandam eadem causa, & quæst. & textus in c. constitutum 16. q. 1. & est communis opinio. secundum Gugliel. de Benedict. in c. Rainutius in verb. eodem testamento il primo nu 261. de testamentis, Bar. in l. ius iurand. §. si liberi nu. 4. ff. de oper. liber. Molin. de
6 primogenijs Hispaniarum lib. 1. c. 8. nu. 6. infertur tertio, quod filius hęres non potest repudiare hęreditatem, & iuspatr. acceptare, Ias. in l. si quis in fundi vocabulo § 1. ff. de leg. 1. Suar. in l. quoniam in prioribus C. de inoff. testam. Fernandez in l. 21. tauri nu. 11. Mantiec. in l. 5. tit. 6. lib. 5. recompilat post Cardin. in clem. 2. quæst. 5. de iurepatr. & alij innumeri quos refert Couarr. lib. 2. variar. resol. lib. 8. cap. 8. num. 70. & sic dicebam in discursu cuiusdam causæ, in qua fuit habitum pro indubitato, quę litatem hæreditariam requiri in successione
7 iurispatronatus.

*SVMMARIVM.*

1 *Pacti species.*
2 *Ex mutatione temporis in renouatione factā apocha, quod committatur falsitas adducuntur tria nu. 3. nu. 4.*
5 *Contrarium adducitur decisum.*
6 *Vt quis possit puniri de falso, quæ requirantur.*

An committatur falsitas mutando tempus datæ in Apocha.

DECIS. LXXIII.

1 FVit dubitatum in Curia Archiepiscopali Neap. num esset constituendus reus quidam clericus super querela falsi contra ipsum proposita, ex eo quod in renouatione Apocæ non apposuit primum tempus datæ solutio-
2 nis, sed tempus renouationis, & dubium faciebat pro falsitate, primo qui aderat causa propter quam poterat præsumi falsitas, videlicet, quia si apponeretur tempus datæ solutionis, ei nihil suffragaflet circa verificationem possessorij in causa beneficiali in Curia Romana pendente, vnde sequitur quod existente supradicta causa, falsitas esset præsumenda, cum regulariter non committatur sine aliqua causa Aymon. consil. 75. numer. 13 Corneus cōsil. 117. numer. 7. vol. 4. Roland. consil. 38. numer. 39. volum. 1. & Rota diuersorum referens ita decisum in decis. 111. part.
3 1. Secundo quia in supradicta mutatione temporis interfuit quoque dolus, qui est vnum de requisitis substantialibus, vt falsitas dicatur committi, l. nec exemplum Cod. ad l. Cornelia de fals. Clar. qui dicit communem in §. fal-
4 sum vers. excusatur autem, benique dicebatur adesse etiam partis præiudicium, & consequentur omnia tria requisita necessaria ad committendum falsum, scilicet dolum, mutationem veritatis, & quod alteri noceret vel nocere possit Afflict. decis. vltima numer. 8. & num. 13. Cephal. consil. 230. num. 8. consil. 335. num. 44. vol. 3. & Bertazzol. consil. 71. num 51. vol. 1. & secūdum Cassad. decis. de præbend. falsitas absque præiudicio committi non solet.

Cæte-

Cæterum supradictis minimè suffraganti-bus contrarium fuit decisum in eadem curia, nam fuit habitum pro absoluto, mutationem temporis datum non inducere falsum, stante, quod apparebat de veritate solutionis, & etiã quia debet sumi præsumptio, mutationẽ fuisse factam potius ab obliuione quam data opera, vel ex dolo, ex regula iuris quod potius præsu mitur obliuio, quam falsitas, Gramat. decis. 60.nu.15. cum falsitas in dubio non præsumatur, secundum Bal. in conf.23.vol.1. Caputaq. decis.4.par.2.& ideo interpretatio facienda est, vt falsum non sit commissum. Raudensis de Analogis c.31, nu.11.& secundum Dec. in cõs. 175. potius debet in hac materia præsumi error quam malitia, vt dici solet in notario, in quo error potius quam falsitas interpretatur, Grammat. decis. 60. nu. 6. Franc. Marc. decis. 142. Boer. decis. 116.& idem Marc. decis. 17, Guid, Pap. singular. 123. quod limitat Ioseph. Ludouic. in decis. 13. Rot. lucens. nisi ex coniecturis contrarium appareret; & potius in præfato ren ouatore a poche debebat præsumi in confide, ratio quam temeritas, Gomez Leo decis. 21. maximè quia erat persona simplex, & ignorãs propterea excusandus est, ad tex. in l.

6 1. C. de interdict. matr. & etiã dicebatur quod & si adesset falsitas, tamen non erat in actibus substantialibus, cum vt supra dixi non appareret fuisse mutatam quantitatem pecuniæ solutæ, ideo non poterat puniri pœna falsi, ex regula iuris, sicuti etiam, vt quis de falso puniri, possit necesse est falsum fuisse commissum super re principali, super qua consistit substantia negotij principalis, propter quod principaliter examinatur, secus super alijs, super qui bus mẽtiẽs non potest dici falsum commisisse, Grammat. decis 43. nu.4.& decis. 60. num. 16, immo hic etiam si ad esset dolus, cum sit in re modica, non commicti falsum, Crauet. consil. 46. num. 12. cum falsum dolo commissum non præsumatur, quando de modica vtilitate agitur Menoch. conf. 68. nu.28. vol.1. adeo quod falsitatis suspitio cessat in re modica, idem Crauet. conf.56. nu.14.& conf.75. nu.8.

## SVMMARIVM.

1 *Vsus æquipollet vsufructuario.*
2 *Vsufructuarius non potest constituere fructum super vsufructum.*
3 *Vsufructus non potest alienari.*
4 *Verba debent capi propriè, & in mero significatu, & non fictè.*

An census possit constitui ab vsuario.

## DECIS. LXXIV.

1 CVm mota fuisset huiusmodi contrauersia in quadam facti contingentia, videbatur prima faciæ pro affirmatiua parte concludendum, quia vlus æquipollet vsu fructui l. fin. C. de vsufruct. §. 1. de vso, & habitatione in institutionibus, ibi minus iuris est, & vsufructus est domnij pleni pars, secundum Bart. in l.4. ff. de vsufructu, & inter bona imobilia computatur, ad notata in l. corrupt. C. de vsufruct. & dicitur fundi integralis pars, non quotatiua, Bar. & c. in l. qui vsufruct. ff. de verb. oblig. & perconsequẽs, sieve vsufructus dicatur res, seu ius, vel emolumentum, super eis potest subiugatio imponi idemq. videtur posse decidi ex verbi Bull. Nicolai V. quæ seruatur in regno, ibi super domi bus, possessionibus, & proprietatibus specialiter, vel etiã generaliter super omnibus bonis, redditibus, emolumentis, iuribus, & rebus, & proprietatibus suis, facultatibus emolumentis earundem per qua verba non est restricta ad bona stabilia, & proprietates tantum.

2 Contrariũ tamen fuit resolutum, nam vsufructuarius non potest constituere censum super vsufructu, secundum D. Petr. de Gregor. in eius comment ad Bull. Nicol. V. nu.7. & Bongior. ibidem quia in illis habet naturalẽ possessionem tantum l. naturaliter in princ. ff. de acquirend. possess. & in §. fructuarius instit. de vsufructu, & vsufructus nõ est in bonis, nec extra bona, ad text. in l. 1. ff. de vsufruct. legati, & in l. seruos autẽ suos, & l. si quis seruos ff. de leg. 3. & facit text. Bullã dum dicit super proprietatibus suis, quod intelligitur de prop rietario nõ de vsufructuario l. rectè dicimus ff. de verb. obligat. vbi rectè dicimus eum feudum tantum nostrum esse, cuius vsufructus alicuius est, quia vsusfructus non dominij pars, sed seruitutis est

3 vt via, & iter, & vsusfructus alienari non põt ad text. in l. si vsusfructus, vbi gl. ff. de iure dot. & in l. si vsusfructus C. de vsufruct. §. ficitur vbi gl. institut. eodẽ tit, Negusanus de pignor. 3, membr. 2. par. nu.9. Couarr. variar. resol. lib. 1. c.8. nu.9. Pinell. de bon. mater. par.3. nu.6.& nu.38.& consequenter, nec super eo constitui poterit ius pignoris, vel hypotecæ, aut reddi tus annui, ad tex. in l. 1. §. eã rẽ ff. quæ res pign. & l. vlt. C. de reb. alic. nõ alienãd. & facit quod dum fit mentio in statutis de dominio, intelligitur de illo, qui est verus dominus, & qui habent verum dominium, cum verba debeant capi propriè & in vero significatu, & non fictè, ad tex. in l. si quis aliquid dari C. de his qui veniã impetr. & sic non venit vsus fructus, vt di xerunt Bart. & Angel. in l. in venditione ff. de

bon. author. iudic. possidente, secundum hanc opinionem fuisse iudicatũ refert Iacob. Chyrco, & audiui alias iudicatum in tribunali sancti officij, vt ait adnotator ad Petr. de Gregor. in loco preallegato nu. 83.

*SVMMARIVM.*

1 *Noua loca non possunt construi absque loci ordinarij licentia.*
2 *Ordinarij non possunt licentiam impartiri, vt erigantur conuentus cuiuscunque ordinis, nisi vocatis prioribus aliorum conuentum.*
3 *Clausula decreti irritantis operatur nullitatem, & omnia in oppositum destruit.*
4 *Per clausulam decreti irritantis inficitur omnis titulus, & possessio, quæ prætenditur facta.*

An Episcopus concedere possit licentiam construendi noua monasteria absque causæ cognitione.

DECIS. LXXV.

1 CVm de iure Sacrorum Canonũ, reperiatur sancitum, non posse noua loca religiosorum construi absq; ordinarij loci expressa licentia, vt probatur in cap. vnico de religiosis domibus in 6. & c. fin. eodem tit. late Archid. & reliqui communiter in c. si contra 19. dist. quibus iuribus cõgruunt dispositio Conc. Trident. & Bulla Clementis VIII. sub die 23. Iulij
2 1603. in qua statuitur, quod ordinarij non possint licentiam impartiri, vt erigantur conuentus cuiuscunque ordinis, mendicantium, nisi vocatis prioribus aliorum conuentuum in eisdem ciuitatibus existentium, & causa cognita constiterit dictos nouos conuictus erigendos commodè sustentari posse sine aliorum detrimento, de cuius Bullæ intellectu cum pluries fuisset disceptatum in Curia Archiepiscopali, fuit semper resolutum, eius dispositionem, & tenorem adeo inducere formam, & esse de substantia, vt eius omissio vitiet concessionem, vt scribit Grat. lib. 3. di-
3 scept. forensium cap. 527. cuius ratio est, quia in dicta Bulla extat clausula decreti irritantis quæ operatur nullitatem, & omnia in oppositum destruit, Rota diuers. decis. 24. num. 5. par. 2. Menoch. de recuperand. remed. 16. nu. 444. Gonzal. ad reg. 8. cancell. glo. 67. num. 12. cum seqq. ita vt per dictam clausulam etiam inficitur, omnis titulus, & possessio quæ prætéditur capta; Bisignettus dec. 1. nu. 6. ad med. vers. & esto quod sufficeret de restitut. spoliat. Caputaq. decis. 17. num. 1. par. 3. Gomez de annali reg. 14. num. 5. vers. postremo, Cassador. decis. 11. num. 5. super regul. cum alijs per Socc. cons. 63. eadem diæ col. penult. ad fin. nu. 9. lib. 3.

*SVMMARIVM*

1 *Dies termini non computatur in termino.*
2 *Quando dies assignatur a iudice dicente de terminum decem dierum, tunc dies quo terminus datur non computabitur in termino.*
3 *Terminus regulariter currit de momento ad momentum.*
4 *Semper omne tempus de momento ad momentum computatur, nisi in iure aliter cautum reperiatur.*

Dies appellationis an connumeretur in termino decem dierum.

DECIS. LXXVI.

1 DVbium faciebat pro negatiua sententia, quod dies termini non computatur in termino, l. 1. vbi hoc dicunt Bart. Bal. Salyc. & Castrens. ff. si quis cautionibus, & ita in foro obseruãdum censuit Raphael Fulgos. ibidem, & huic opinioni concordant textus in c. pia de except. in 6. & in c. frequens vbi glos. & Io. Andr. de restit. spoliat. nec extra propositum est tex. in l. eũ qui Calendis in princ. ff. de verb. obligat. vbi in verbo planè dicitur, quod qui stipulatur aliquid calendis, & tamen is qui stipulatur est in die calendarum, non intelligitur de illo die, sed de sequentibus, & hoc esse regulariter verum voluit Bonifac. Vitalin. in tract. malefic. tit de forma citationis accusati nu. 27. & nouissime Renat. Coppin. in consuetud. Andeg. lib. 1. de iurisd. tit tit. 1. cap. 3. nu. 10. vers. reticenti iusta laudimia, & isto casu appellabitur dies naturalis.
2 Supradictis non obstantibus contrarium fuit resolutum, ex eo, quod terminus currit re-
3 gulariter de momento ad momentum l. 3. §. minorem ff. de minoribus, vbi hoc voluit gl. Alex. cons. 71. vol. 2. Corneus cons. 279. vol. 4. quos refert, & sequitur Vrsillus decis. 93. nu. 6. Guido Papa in decis. 270. Afflict. in decis. 73. sub nu. 7. & ideo computatur in termino dies termini, Gomez in l. tauri 70. nu. 21. Duen. in reg. 197. Greg. Sintagm. iur. vniuers. lib. 48. cap. 8. num. 13. plenè Tiraquell. de retractu conlang. §. 1. glos. 11. num. 23. cum pluribus sequentibus, vnde Afflict. in citata decisio. 73. post num. 7. dicit quod semper omne tempus de momento ad momentum computatur, nisi in iure alter cautum reperiatur, & est de mente

te Cumiæ in ritibus Siciliæ cap. 70. num. 4. vbi ponitur exemplum in decem diebus, datis ad appellandum, & in triginta diebus datis ad petendum Apostolos, voluit glos. in clem. quãuis, vbi Cardinal. Zabarellia de appellat. & in quinquaginta diebus datis ad producendum processus copiam coram iudice ad quem, iuxta terminos constit: regni appellationum tempora, vbi per Afflict. & alios & ad materiam per Alex. in cons. 114. visa scriptura col. 1. vers. pro quorum omnium volum. 5. Marant. in specul. aureo in vers. appellato nu. 209. cum duobus sequentibus, similiter in quinquaginta diebus datis tutori, ad proponendas excusationes a tutela, iuxta l. scire oportet §. Anepiaggium de tutor. & curator. quęst. 12. per totam, & idem in omnibus ferè præsumptionibus longi, & longissimi temporis l. in omnibus C. de diuers. & temporalibus præsumpt. l. in omnibus ff. de act. & oblig. cum multis similibus, Et quod in istis diebus artificialibus currat tẽpus de momẽto ad momẽtũ, tenuit Io. Andr. cap. super eo de appellat. latius prosequitur Ang. in cons. 404. Centuria per totum, & Cor. in cons. 279. littera D vol. 4. Maximè si loqueretur statutum per dictionem, ex, puta, ex die tali, tunc enim momẽto ad momentum numeralitur, vt decidit Pontifex in d. cap. super eo el 2. de appellat. quia illa dictio, ex, deuorata tẽporis extremitatem, l. 4. ff. de condit. & demonstrat. idem notatur in l. 1. §. biduum ff. quando appell. sit similiter, quando diceret à tali die, quia tunc is dies connumerabitur, vt supra dictum est, & prob. in cap. ieiun. el 2. §. non autem 76. distint. simili modo, quando diceretur ad talem diem, quia tunc similiter computaretur de momẽto ad momentum, Bal. in l. 2. §. 1. in fin. l. commun. de lege Borrell. in reg. arg. §. 3. glos. 4. nu. 8. cum duobus seqq.

*SVMMARIVM.*

1 *Ille ingressus monasterium dicitur, qui professus iam est, e contra vero, qui professus non est, nam impropriè dicitur ingressus.*

2 *Legatum relictum ea conditione, si quis monasterium ingrediatur non debetur, nisi professione emissa.*

3 *Donatio facta monasterio ob ingressum religionis, reuocatur professione non sequuta.*

4 *Donatio censetur reuocata ob defectum causæ.*

5 *Donatio facta Ecclesiæ, vel monasterio tempore ingressus habet tacitam conditionem, si ingressus ibi perseuerauerit.*

6 *Donatio conditionalis euanescit deficient conditione.*

7 *Donatio præsumitur facta, re in eodem statu permanente, adeo vt si status mutetur potest reuocari.*

8 *Donatio euanescit, si donantis status euanescit.*

An donata monasterio ob ingressum valeant repeti professione non sequta.

## DECIS. LXXVII.

1 INgressus de iure monasterium is dicitur, qui professus est, ac religionis tria essentialia vota emisit, vt notat glos. t. in Authent. ingressi C. de sacros. Eccles. quam sequuntur Bar. Signorol. & Castrens. in principio, idem Bar. in authenth. si qua mulier num. 10. eodẽ tit. & cons. 13. num. 1. lib. 1. Fulgos. & Alex. in l. si quis hæredem C. de institut. & substitut. Barbat. in clementin. 1. col. 2. de elect. & cõs. 38. col. 5. libro 3. Felinus in cap. cum deputati num. t. de iudic. quo circa impropriè dicitur ingressus, qui adhuc professus non est, hinc
2 legatũ ea conditione relictum, si monasterium ingrediatur, nõ debetur nisi professione sequuta, Fulgos. Alex. & Castrens. in l. si quis hæredem C. de instit. & substitut. Felin. in cap. in præsentia nu. 32. multi etiam, Dec. num. 201. de probation. & Idem Dec. in consi. 319. nu. 4. & propterea cum dubitatum fuisset in Cu-
3 ria Archiepiscopali nunquid donatio facta monasterio ob ingressum ipsius, possit repeti, non sequuta professione, fuit resolutum affirmatiue, quia ex quo prædicta donatio videtur facta ob ingressum monasterij, vt colligitur ex præmio donationis, quod denotat causam finalem, Crauett. cons. 192. ad finem, vltra quod etiam instrumento donationis dicitur, quod donat, quia intendit ingredi Religionẽ, quare ipsa recedente, videtur quod cessat causa donationis, & sit locus reuocationi ob causam non sequtã, vt in specie donationis ob ingressum concludunt, Natta in cons. 180. nu. 5. versic. quod etiam sine aliquo pacto, Dec. cons. 86. col. 5. num. 5. Soccin. cons. 183. nu. 3. col. 3. qui ampliat, maximè quando sumus in donatione magna, vt est in casu nostro, cum non sit verisimile, quod talis donasset monasterio si vellet postea exire ab illo, Ruin. cons. 204. libro 1. Idem voluit Becc. in cons. 74. num. tt. Curt. Iun. consil. 141. col. 4. num. 13. Cagnol. in l. 1. num. 37. de orig. iur. Ias. cons. 103. col. 2. libro 2. Rebuff. de priuileg. Scolar. quæst. 163. vbi loquitur in donatione facta à scholare discessuro à studio, & applicat ad nouitium qui egreditur a Religione, Crauetta cons. 877. nu.

num. 3. lib. 5. Tiraquel. in tract. cessante causa num. 232. & in specie, quod donatio censeatur reuocata ob defectum causę facit textum in l. 3. & ibi glosa Bart. & Castrens. & leg. si mortis causa la 2. ff. de donat. causa mortis sequitur Dec. cons. 86. num. 5. facit regula cum cessante de appellat. Bald. decis. 124. Gratia, decis. 42. omnis enim donatio facta Ecclesiæ
5 vel monasterio tempore ingressus, tacitam habet conditionem, vt duret eo ibidem perseuerante, ad instar dotis l. vnica §. cum autem C. de rei vxoris actione, & l. super de dote post di
6 uort. restitut. & donatio conditionalis euanescit deficiente conditione l. cedere diem ff. de verbor. & rerum significat. l. qui hæredi §. fina. ff. de condit. & demonstrat. cum innumeris relatis per Surdum in cons. 332. num. 6. vol. 3. sed nunc deficit conditio, sub qua præsumitur facta donatio, si donans perseuerasset in monasterio & cõsequenter dũ exiuit de monasterio cessauit conditio, & euanuit donatio,
7 quia donatio præsumitur facta, re in eodem statu permanente, vt si status mutetur, possit reuocari donatio tamquam carens voluntate donantis, l. si actionem C. de pactis capit, cum inter extra de renunciat. Bal. Castrens. & Dec. in l. pactum C. de collat. & post ipsos, & Surdus in cons. 133. num. 29. vol. t. & in decis. 163. num. 13. vbi Crauet. Bursat. Corbol. Gabriel. Honded. & alij quos cumulat, quibꝰ addo Annam in allegat. 21. num. 18. quod est vulgatum iuris axioma in materia donationis,
8 vt nunquam ipsa vires habeat si varietur status sed nunc res non permanet in eodem statu, donans enim non permansit in monasterio, quia professionem non emisit, igitur reuocari potest donatio tamquam carens voluntate donantis, vt ad hunc casum non extendatur.

An per solam libelli oblationem quis dicatur periurus ad effectum denegandi absolutionem a iuramento.

## DECIS. LXXVIII.

1. *Lis dicitur motu cum fuerit contestata.*
2. *Per solam libelli oblationem incidit quis in periurium.*
3. *Contrauenire dicitur, qui iudicem adit, & cõtrauersiam facit.*
4. *Quando quis porrexit libellum, sed eo non fuerit vsus, per eius oblationem in periurium non incidit.*
5. *Per solam impetrationem rescripti non incidit, quis in penas legis si quis maior Cod. de transat.*
6. *Porrigens libellum absque dolo non incidit in periurium.*

IN facto verificatum est, quod quidam pro obseruantia contractus iurauit omnia, & singula esse vera, & in nullo contrauenire, & cũ porrexisset libellum siue rescriptum Iudici antequam absolutionem à præfato iuramẽto petijsset, fuit dubitatum an per solam libelli oblationem fuisset effectus periurus taliter, quod non sit ei concedenda absolutio à iuramẽto, & dubium faciebat pro opinione negatiua textus in cap. ex parte il 1. de verborum significat. vbi probatur, quod lis nunc dicitur mota, cum fuerit contestata, vnde cum contestatio non efficiantur per solam libelli oblationem l. 1. de litis contestat. cap. 1. eodem titul. per consequens non potest dici eum incidisse in periurium.

2 Hoc tamen non obstante contrarium fuit resolutum, vt scilicet, quod per solam libelli oblationem dicatur periurus, ita quod ei non sit concedenda iuramenti absolutio, vt voluerunt Castrens. in l. si quis maior col. 4. & ibi. Ias. num. 17. C. de transat. Alex. cons. 34. col. 2. versic. 3. vol. 1. & in cons. 52. vol. 2. Bald. in authent. habita C. ne filius pro patre, & in citata l, si quis maior C. de transact. Felin. in cap. ex tenore nume. t. de rescript. Anna Allegat. 83. post nu. 6. Verall. decis. 233. part. 1. & latissimè Doctor. in l. lutius §. tres hæredes ff. ad trebell. Cuius conclusionis ratio est, quia
3 controuenire dicetur, qui iudicem adit, & cõtrauersiam facit, d. l. lutius §. tres hæredes in verbo moueret ff. ad Trebell. Cacher. consil. 6. numer. 4. & sequent. Alciat. consil. 41. quod procedit etiam per solam citationem, l. libertas ff. de in ius vocando, vel per oppositam exceptionem, secundum Bald. in l. fin. §. in computatione colum. vltim. vers. de illo non est dubitandum C. de iure delib. Alban. consil. 30. nu. 4. Ruin. consil. 181. colum. 2. in fin. vers. videndum est ergo col. 1. licet hoc non procedat
4 quando quis libello porrecto non fuerit vsus l. libertas la 2. ff. de in ius vocando, vnde non sufficit, vt sit datus libellus ad effectum incidẽdi in periurium nisi pars aduersa fuerit legitime citata; vt notatur communiter in Authen. qui semel C. quomodo, & quando vidisse, Ias. in cit. l. si quis maior. post num. 17. & in cõs. 90. num. 1. Menoch. cons. 522. volum. 4. & propterea dixit Anna in allegatione 83. quod incidit quis in periurium maxime quando facto oblationem supplicationis expediri fecit ci-

citationem contra supplicata, & pro sequutus est donec fuit sibi oppositum de exceptione periurij. Hinc est quod per solam impetratio-
5 nem rescripti non incidit quis in pœnas legis si quis maior C. de transact. nisi vtatur ipso rescripto, vnde Alex. consil. 34. col. 3. voluit, quod ille qui prohibetur impetrare iudicem sub aliqua pęna, si impetrat, non per hoc puniatur nisi vtatur rescripto conueniendo reum, allegat tex. in cap. cæterum §. verum in verb. ad versus de rescript. hinc glos. in clementin. 1. in verb. vexare eod. tit. tenuit, quod qui promittit & iurauit non venire contra transactionem, non incidit in pęnam impetrádo rescriptum, & ad idem facit, quod voluit, Io. Andr. in cap. ex conquestione de restit. spol. quam sequitur Bald. in l. post quam liti ad finem, & in l. 1. cap. vt lite pendente, quod per solam impetrationem rescripti non est acquisitum aliquod ius aduersario, nec cogitur impetrans
6 vti rescripto si non velit, vt etiam quando quis per ignauiam, ignorans iuramentum ab eo pręstitum, vt consequenter absq; dolo porrexisset libellum, quia tunc nō incidit in periuriū, & erit concedenda absolutio secundum Artamanum in consil. 30. Cuius ratio est, quoniam requiritur quod dolosè, & malo animo fuerit controuentum, non autem factum bona fide, vt quis incidat in pęnam, Baldus in l. 1. num. 27. C. de his que pęna nomine, Dec. consil. 18 t. num. 10. & seq. sicut etiam in pœna contrauētionis inducta à iure requiritur dolus, vt ex quacumque causa licet minima, & bestiali nō possit excusari Baldus in l. obseruare §. proficisci ff. de off. procons. Alex. & alij cum quibus pertransit, Curt. in l. si quis maior colum. 4. de transactionibus.

## *SVMMARIVM.*

1 *Laicus non potest obtinere beneficium Ecclesiasticum.*
2 *Clericus coniugatus prohibetur habere beneficia Ecclesiastica.*
3 *Laicus spoliatus beneficio non restituitur.*
4 *Collatio beneficij facta laico cū Ecclesia quā primū ad clericatum fuerit assumptus de iure valida est.*
5 *Papa potest conferre beneficia, & pensiones reseruare ad tempus, & sub cōditione prout ei placuerit.*

Clausula quam primum ad clericatum fuerit assumptus apposita in cōcessione beneficij facta laico, quid operetur.

## DECIS. LXXIX.

1 Absolutissima est iuris conclusio, quod laicus minime possit beneficium Ecclesiasticum obtinere, vt per scribentes in cap. eum ab eo de rescript. cap. ex litteris de transact. Menoch. de arbitrar. iudic. casu 201. numer. 33. Hoied. de incompatibilitate benefic. par. 1. c. fin. num. 71. alios recensens Nauarr. consil. 1, de præbend. & late habetur per Paris. de resignat. benef. lib. 4. quæst. 2. iuxta quam conclusionem iudicasse Rotam Romanam in vna Imolēsi iurispatron. 19. Nouembris 1584. corā Orano retuli in mea praxi in decis. 157. quę cōclusio in tantum procedit, vt habeat locum tā si beneficium conferatur laico ex collatione, quam ex resignatione, Paleottus in decis. 112. alias 163. Peregr. decis. 50. lib. 1. Lambertin. de iurepatronatus in vltima part. 2. libr quæst. 2. artic. 3. Nauarr. in consi. 2. de præbendis, imò locum sibi vendicat etiam in clerico con-
2 iugato, qui nec etiam poterit habere beneficiū Ecclesiasticum c. sanè & cap. quoad te de clericis coniugatis, Anchar. in cap. Ioannes num. 4. eod. tit. Hostien. in sua summa eod. tit. nu. 1. Lambertin. de iurepatronatus lib. 2. quæst. 7. artic. 3. part. 1. & hinc euenit, quod licet re-
3 gulariter spoliatus sit ante omnia restituēdus, vulgatis iuribus, tamen non procedit quoties laicus beneficio esset spoliatus, Ripa in l. naturaliter §. nihil commune num. 81. ff. de acquirenda possessione, Abb. in cap. ex parte in fine de restit. spoliat. sequitur Menochius in suo tract. de recuperanda possessione in prohemio, vbi assignat rationem, quia non est restituendus qui possidere non poterat, vt pariter dicimus, quod laicus spoliatus perceptione decimarum, non est ante omnia restituendus, vt scripserunt, Monet. de decimis cap. 5. nume. 82. Gabriel. in lib. earum conclusione in tit. de restitut. spoliat. conclus. 1. num. eodem post Couarru. in lib. 1. variar. resolution. capit. 77. num. 6.
4 His tamen in nihil obstantibus, quoties in concessione beneficij reperitur apposita clausula suprascripta videlicet quam primum ad clericatum fuerit assumptus, ista collatio facta laico de iure valida est, Gabriel. in consilio 186. num. 3. & sequent. lib. 1. vbi sic multoties fuisse decisum in Rota Romana testatur, & dicit hanc opinionem veram, & Claram ex omnimoda potestate, quam habet Papa in beneficialibus, cap. 2. de præbendis, Clem. 1. in-

fine

fine eod. tit. Parisien. consil. 50. num. 85. vol.
5 4. Cassador. decis. 3. num. 24. eod. tit. namq; potest Summus Pontifex conferre beneficia, & pensiones reseruare sub conditione, & ad tempus, & prout sibi placuerit, cap. pastoralis q. 1. cap. veniens de filijs presbiterorũ, & per consequens conferre in tempus clericatus, l. in tẽpus ff. de hęred. instituen. l. Gallus §. instituens ff. de liber. & posthum. ita quoque trãslatio pẽsionis facta in laicum cum dicta clausula est valida, vt notat Paleot. decis. 301. &, est decisio Rot. 260. & sequitur idem Paris. vbi supra num. 39. qui sæpius in Rota Romana hoc fuisse decisum testatur.

*SVMMARIVM*

1 *Consanguinitas non probatur per solam confessionem impetrantium dispensationem.*
2 *Fundamentum intentionis vnusquisque probare tenetur.*
3 *Actor & reus tenentur probare eorum intentionem.*
4 *Actore non probante reus absoluitur.*
5 *Assertioni partis non est standum in eius fauorem.*
6 *Principis assertioni non statur in praeiudicium Tertij.*
7 *Iudex non probat factum partium.*
8 *Socius Criminis neque pro socio, neque contra socium in testem admittitur.*
9 *Affines Amici, & domestici, idonei testes non sunt.*
10 *Iura abhorrent, quem propria authoritate aliquid extrere, in ea re, in qua habet interesse.*

Consanguinitas an probetur per solam confessionem impetrantium dispensationem.

## DECIS. LXXX.

1 IN facti contingentia, cum iste iuris articulus propositus fuisset decisũ fuitnegatiuè, scilicet, quod consanguinitas minimè probetur per solam confessionem impetrantium dispen
2 sationem, ex eo quod fundamentum intentionis suæ vnusquisque probare tenetur l. qui accusare C. de edendo l. ei qui dicit ff. de probat. l. Actor, quod asseuerat C. eodem tit. Dec. in consil. 564. Cacheran. in decis. 144. Decian. in cons. 24. num. 61. lib. 1. vlt. ait, quod probatio actoris debet esse certa, & concludens, non autem dubia, & incerta, neque sufficit, vt cõcludat per possibile, sed per necesse, & quilibet tenetur probare fundamentum suæ intentionis, siue affirmatium sit siue negatiuum, Bertran. in consil. 79. num. 5. & in consil. 75. num. 4. lib. 2. vbi refert, quod fundamentum intentionis venit in omnibus actionibus probandũ; idque procedit siue quis agat, siue excipiat, siue asserat, siue negat, l. 2. ff. de procuratoribus Crauett. in consilio 226. numero 16.
3 qui inquit, quod tam actor quam reus tenentur probare suam intentionem, & hinc euenit, quod Actore nõ probante reus absoluitur leg. qui accusare C. de edendo, latissimè Viuius in decisio. 236. quod procedit etiam si Actor. sit vir probus, & reus improbus, Dec. in d. l. qui accusare num. 6. & num. 1. de edendo, Menochius de arbitr. Iudic. casu 92. num. 8. imò, & si constaret reum nullum ius habere, Rota Romana in decis. 460. in antiq. & in decis. 120. in Nouis, & etiam si actor probauerit aliquod verum obscurè, & inconcludens, Verall. in decis. 11. part. 1. & etiam si reus nihil probauerit, Crescent. in decis. 6. in titul. de donatio. idemque procedit etiam in beneficialibus, Verall. decis. 47. par. 2. qui refert decisum, quod duæ gratiæ eadem die factæ duobus, si de vnius anterioritate nõ appareat tũc Actore qui probare tenetur succũbente, reus venit absoluẽdus & insuper facit pro hac decisione, quod asser-
5 tioni supplicantis non statur in eius fauorem, sed benè in eius præiudicium l. cum præcem, vbi Baldus, & Salyc. C. liberali causa concordant text. in l. si ita stipulatus, §. Chrisogonus in princ. ff. de verbor. obligat. l. 2. C. de instit. & substitut. vbi Dec. in consil. 534. col. 2. latè Mascard. de probat. conclus. 360. Gabriel cõmunium conclusionum de confessione, lib. 1. conclusione 4. sicuti etiam dicimus in reo qui si aliquid fateatur in suis exceptionibus, statue illi in eius præiudicium, l. 1. C. de his qui potentiores, & ibi notant Bartol. & reliqui, Barbat. consil. 3. vol. penult. volum. 2. Roman. consil. 70. post num. 10. & in consil. 23. nume. 9. §. dubio, Bar. in l. 2. §. si quis Abbatem in fine ff. de confess. Gabriel. in dict. conclus. nu. 13. Mascard. de probat. in conclus. 368. num. 8. & hanc sententiam in proprijs terminis sequitur Bart. in l. 1. num. 4. C. de fide instrumẽtor. & iur. fisci lib. 10. Crauett. consil. 88. nu. 20. Anchar. consil. 110. num. 11. & 12. lib. 4. consil. 55. num. 3. 4. & 5. lib. 2. Afflict. in decis. 150. num. 35. & sequente, Paris. consilio 100. colum. 2. num. 18. lib. 1. Natta consilio 352. Cacher. in dicta decisione 122. nume. 6. qui omnes fatentur, quod vbi tractatur de præiudicio Tertij non est standum assertioni partis, & nec etiam assertioni Principis, si res alte
6 ri detrimentum allatura sit, Felyn in cap. cum anobis colum. 2. de testibus Dec. in consil. 224 & 220. Crauett. consil. 135. consil. si 24. & 171. volum. 1. Alex. in consil. 212. volum. 9. Angel. in consil. 368. Soccin. in consil. 127. vol.

volum. 1. & pariter dicimus de assertione iudicis, quæ non probat factum partium, ad tex. in capit. cum a nobis de testibus, capit. post cessionem de probation. l. eos (si bene aduertatur) Cod. de appellation. Crauett. in consilio 255. numero 3. Menoch. de Arbitrar. iudic. casu 87. numero 31. Mascard. de probat. 69. conclusio. 95. numero 20. vbi numer. 10. post multos relatos subdit, quod non creditur iudici asserenti se adhibuisse causæ cognitionem in decreto, vel detulisse iuramentum suppletorium, aut dedisse tutorem causa cognita, vel sequestrasse possessionem præ timore armorum, quę omnia multo magis, procedunt quoties agitur de redarguenda eius sententia, quia in tali casu multò minus creditur, Butr. in capitulo cum a nobis numero 20. col. 4. de testibus, Farinac. de oppositione testiũ quæst. 60. & numer. 108. Menoch. de arbitr. iudic. casu 73. numer. 8. & latè Mastril. in decision. 80. & ita etiam dicit de socio criminis

8 qui in testem non admittitur, nec pro socio, nec contra socium, leg. final, Cod. de accusatio. & ita firmauerunt, per illum text. glossa Bartol. Baldus Salycet. & Castren. leg. quoniam liberi, Cod. de testibus, Grammaticus in decisione 28. num. 9. Afflict. in constitutio ne mores dissolute viuentium num. 6. libro 3. rubr. 53. Boerius in decisione 319. quod non est testis idoneus ipse socius criminis, etiam ad formandum inquisitionem, secundum communem opinionem omnium Doctorum, relatam per Decium, in consil. 189. & in consilio 234. Grammat. in consilio crimin. 37. & in consilio 38. vbi pro hac sententia maximum congerunt de Doctorum cumulum, vt pariter

9 dicimus, quod testes affines, amici, socij & domestici, nõ sunt idonei testes leg. 2. & leg. parentes, Cod. de testibus, Afflict. in dicta constitutio. mores dissolute viuentium sub numero 1. 4. & 6. libro 3. rubric. 53. & si dicti testes sint admissi, minimè probabunt, vt est communis scribentium doctrina, relata per Gram. in cons. crim. 45. & cons. 18. vt etiam de teste deponente de facto suo in causa in qua habet interesse, talis enim nihil probat, l. nullus ff. de testibus l. in omnibus, & vtrobique Doctores, C. eod. tit. & per hæc iura sic firmarunt Alex. consil. 107. num. 4. vol. 1. Crauett. consil. 49. numero. 2. Viuius in decis. 179. Rota in Nouis decisio. 52. de appellationibus, Magon. de cis. 160. fusè alios referens Farinac. de testibus quæst. 60. & ideo licet testis vnius inhabilitas suppleatur, ex magna habilitate alterius, tamen quando inhabilitas resultat ex interesse magna habilitas alterius illam non supplet, Soccinus in lege si quis ita numero 6. & de rebus dubijs Rolandus in consilio 98. numer. 34. lib. 4. Bertazol. cons. 178. num. 16. lib. 2.

10 & horum ratio est, quia iura abhorrent, quod quis sua authoritate in causa in qua habet interesse aliquid exerceat, leg. 2. C. vt nemini liceat sine iudicis authoritate; vnde non licet legatario, legatum propria authoritate capere, Cornazzanus in decis. 4. nec potest filius legitimam propria authoritate capere, Anneus Robertus in l. b. 2. in rerum iudicatarum in decis. 4. sicuti neque dominus directus potest authoritate propria possessionem rei emphyteoticę ob deteriorationem capere, Massul. in decis. 193. nec pariter creditor propria authoritate potest rem à suo debitore capere, vt habetur per Ioseph. Ludouic. in decisione lucens. 1.

*SVMMARIVM.*

1 *Fiscus appellat à sententia lata pro libertate.*
2 *Fiscus etiam in causa criminali habet speciale priuilegium faciendi irritari sententias contra se latas.*
3 *In Curia Archiepiscopali fiscus appellat.*
4 *In regno fiscus non appellat.*

Fiscus Curiæ Archiepiscopali appellat à sententijs contra se latis.

## DECIS. LXXXI.

NOn credo posse probabiliter dubitari, quin fiscus in causa criminali possit a sẽtentia contra se lata appellare, cum hoc nulla lege prohibitum reperiatur. Primo pro ista & resolutione facit, nam fiscus appellat a sententia lata pro libertate licet sit fauorabils libertas ex textu in l. istud la 2. de appellat. Secun-

2 do facit, quia fiscus etiam in causa criminali habet speciale priuilegium irritari faciẽdi sentẽtias cõtra se latas, vt d. l. 1. C. de sentent. cõtra fiscum lata retra. ergo nec debet denegari in hoc casu ipsi fisco remedium ordinarium ipsius ap-

3 pellationis, & ideo Curia Archiepiscopalis ser uat hanc doctrinam, videlicet fiscum admitti ad appellandum aduersus sententias contra ipsum latas, quę praxis fundatur in notatis cõmuniter per Doctores in cap. cum clamor de testibus, præsertim, Innocent. num. 5. Panor. nu. 9 & seq. Burgn. nu. 22. cum nonnullis alijs, hãc opinionem pluries canonizauit Curia Archiepiscop. Neap. siquidem quando aliquis fuit condemnatus per Curiam Archiepiscopalem, & appellauit ad Papam, & iudex appellationis reuocauit sententiam Curiæ, fiscus fuit solitus appellare, & impetrauit de nouo

K ap-

appellationem committi ad eius instantiam: de qua quidem obseruantia mirandum non est, quoniam vt, dixi fiscus de iure communi appellat, ita Grammat. in decis. 14. Iafred. decis. 29. de Franchis in decis. 270. & decisio. 148. num. 6. & 7. Thoming. in decision. 21. Zerol. in praxi Episcoporum in verbo fiscus, Gabriel. conclusio. 14. lib. 7. Baiard. ad clarum quæstione 94. num. 24. vnde cum in anno 1600. quedam persona pro falsa depositione fuisset condemnata ad quandam pœnam, & appellasset ad Papam, & Delegatus reuocasset sententiam dictæ Curiæ, fiscus de nouo appellauit, & post habitam disputationem in vrbe fuit commissa Nuncio Neapol. qui sentẽtiam
4 protulit: in Regno tamen fiscus nõ appellat, secundum Carauit. sup. rit. 147. de Franchis citata decisione, Franc. March. in decis. 148. quemadmodum neque restituitur, Guid. Papa in decis. 302. vbi dicit quod de stilo, & commun. obseruantia contrarium obseruatur, Crem. sing. 32. quod si iudex, Nell. in tractat. bann. 2. part. 1. temp. quæst. 3. ante finem, Bertaz. consil. 195. & 197. & DD. in tractat. de restitut. in integrum q. 3. num. 85. vbi tenet magis communem opinionem esse, vt fiscus in pœnalibus non restituatur nisi attenta enormitate delicti, quia tunc per Principem daretur restitutio contra rem iudicatam, ne delictum remaneret impunitum, & hoc secundum Boss. in tit. si aduersus rem iudicatam num. 15. & in tit. de supplicat. num. 9. cur autem fiscus in pœnis non restituatur in integrũ, ratio est quia fiscus habet causam lucratiuam Vulpel. consl. 41. nu. 3.

*SVMMARIVM.*

1 *Efficitur irregularis clericus rixas, cum aliquo cuius causa eius consanguinei homicidium committunt.*
2 *In contrarium est decisio.*
3 *Respondetur contrarij.*

An clerico rixante cum aliquo, si fratres clerici corrixantem occiderunt, sit irregularis, ad intellectum text. in cap. Petrus de homicid.

## DECIS. LXXXII.

CVm casus iste accidisset in Curia Archiepiscopali Neapolis, dicebat vnus ex Dominis, præfatum Clericum contraxisse irregularitatem, licet ipse nihil patrauerit contra hominem occisum mouebatur per text. in cap. de cætero vbi Felin. de homicid. vbi habetur, quod censetur homicida ille, & consequenter irregularis, qui licet nullum hominem occiderit, tamen homicidio causam præbuit insuper dicebat, se ad hoc ponderasse textum in leg. nihil interest ff. de sicarijs, vbi nihil interest an quis occidat, an causam mortis præbeat: tandem dicebatur idem esse de adulterio, nam qui dedit causam marito, vt eius vxorem occideret, licet ipse in nullo se ingesserit in hoc delicto, tamẽ cum causam ei præbuerit, nihilominus efficitur irregularis, Nauarr. in consilio 32. de homicid. & idem Nauarr. in manual. capitulo 15. numero 6. & capitulo 27. numero 228. vbi ait opinionem suam placuisse Pio V. & ita declarasse contra quendam adulterum cum in sacra pœnitentiaria casus ille controuerteretur, Rosella verbo homicidum 4. numero 2. Maioll. libro 5. 48. in princip. numero 8. & §. 3. numero 11. & Syluester in verbo. homicidium 3. q. 4. vers. seruium, & citat Astens. lib. 1. tit. 25. num. 2. summa Corona part. 3. tract. de irregularitat. 13. & parte 4. tract. de sacramento ordinis num. 21. Cosmus philiacrus de officio Sacerdotum p. 1. lib. 4. cap. 11. §. 3. Zerula in sua praxi Episcopali verbo irregularitas rubrica 6. ratio eorum est, quia tale adulterium, & reliqua exempla, de se sunt illicita, & via quædam ad homicidium perpetrandum, & ideo præuideri poterant, & debebãt huiusmodi effectus, vnde nihil mirum si reputetur homicida, & irregularis, qui volũtariè se ingerit in ijs, in quibus solet esse periculum mortis, vel mutilationis alterius.

2 Cæterum supradictis minime suffragantibus contrarium fuit decisum in eadem curia per text. expressum, qui cauillari non potest, in cap. Petrus de homicid. vbi habe.ur, quod nõ censetur homicida is qui prohibet & causã non dat homicidij, & nihilhominus homicidium sequitur absque sua culpa.

3 Non obstant contraria præsertim conclusio illa quod qui dat causam homicidio censetur homicida, quia respondetur prefatum clericum nullam dedisse causam, quoniam eius fratres ex se ipsis, & naturali quadã compassio ne patrauerint homicidium, & de iure frater occidens fratris aggressorem non tenetur pœna ordinaria homicidij, ita Bald. in repet. l. recte num. 57. C. vnde vi Alex. in l. si in rixa ff. de sicar. Felin. in cap. 1. col. 7. de offic. &

po-

potest iud. oblig. Bertach. in suo repertorio in verbo auxilium in concl. incip. auxiliator tenetur: demum Marsil. in l. nihil interest nu. 13. ff. de sicar. & in pract. crim. §. constante sub num. 46. & Foller. in pract. crimin. §. pęnis debitis feriantur num. 67. Et ista est concors, indubitata, & communis omnium scribentiũ opinio, & ita seruatum in Magna Curia Vicariæ, & in Sacro Consilio, in causa D. Claudij de Auria. & D. Scipionis sui fratris de Ciuitate Luceriæ in anno 1566. refert Viuius in sua decis. 63. Insuper dicebatur, quod dicitur frater qui rixabatur eo tempore cum prædicta persona, licet dicatur præbuisse causam homicidio, non tamen dicta causa est proxima, sed remota, quæ non sufficit ad faciendum quem irregularem, ex late deductis communiter per Doctores in cit. cap. de cætero de homicidio.

*SVMMARIVM.*

1 *Desertio appellationis fit ipso iure.*
2 *Super desertione appellationis non est pronũciandum.*
3 *Tempus appellationis prosequendæ, est vtile.*
4 *Respondetur contrarijs.*

An super desertione appellationis sit pronunciandum,

DECIS. LXXXIII.

IN quadam causa instabatur pro executione sententiæ sub prætextu appellationis desertę; quare fuit dubitatum, quid iuris, & prima facie videbatur dicendum esse concedenda, ex regula iuris, quod desertio appellatio-
1 nis fit ipso iure, ita quod non egeat declaratione super ea, & hoc fit ad effectum, vt euitetur circuitus, & occasio appellandi, Alex. in l. præses vers. vnde consilium ff. de re iudicat. Ang. in l. si contra maiorem C. de appell. & consil. 130. visis omnibus dictis in fine, Cotta immemorabil. in verbo appellatione deserta, late, Surdus in consilio 139. numero 14. libro 1.

Contrarium fuit dictum, quod immò requiratur sententia super desertione, & hoc ex
2 pluribus. Primo, quia solus cursus temporis illam non infert, cum possit constare de impedimento, cuius probatio tanquam consistens in facto, reddit dubiam, & non claram desertionẽm, Bald. in l. eos in princ. num. 5. colum. 2. vers. scias tamen de appellat. Felin. in capit. ex parte il secondo coll. 6. vers. & nota duo num. 10. de rescriptis, & sic appellans poterit escusari à desertione, Iaffred. decisione 465. secundo quia tempus appellationis prosequendæ est vtile, leg. 1. §. fin. ff. de appellation. recip. quo casu non datur exe-
3 quutio nisi prius pronuncietur super desertione; tempus enim vtile requirit inquisitionem facti, & computum dierum non computandorum, vnde lapsus fatalium non potest apparere ex dinumeratione naturali dierum, sed exigit exteriorem cognitionem causæ, an scilicet interuenerit impedimentum nec ne, l. 1. de diuers. & tempor. præter. leg. 3. §. ad diem de re milit. Ang. specie in l. si expressim de appellation. Franc. in capit. ex ratione 8. in fi. eod. tit. Bald. consil. 382. punctus super quo queritur lib. 3. vbi ex hoc infert temerariam dici exequutionem, si fieret antequam declaretur causa deserta, quia non constat an iurisdictio principalis sit deuoluta iudici a quo.

4 Non obstat contrarium, scilicet causam intelligi desertam sine aliqua pronunciatione, quia respondetur, non esse ita, cum etiam in lapsu fatalium requiratur declaratoria, scilicet quod illa effluxerint, licet multæ causæ possint allegari ex quibus iudicandum sit fatalia non expirasse, vt propter paupertatem partis prosequentis, subterfugia aduersarij, impedimentum iudicis, Doct. in Auth. si tamen Cod. de tempor. appell. & in clem. quamdiu, de appellat. Franc. in cap. ex ratione num. 14. cum sequen. eod. tit. itẽ dum cognoscitur de attentatis, vel de aliquo emergenti, Lancellott. de attentatis appell. pend. cap. 22. præfat. Vestr. in praxi lib. 7. cap. vltim. num 19. Ioan. de Amico consil. 6. num. 9. aut ex ciuilibus causis, quę excusant à desertione, & non currit instantia iuris, quando is qui de illis opposuit obtinuisset, vel si non obtinuit, habuit saltem iustam Credulitatem opponendi, Alex. Felin. & alij allegati per Mand. form. 14. comm iss. in verb. in primis, & ante omnia quest. 3. per tot.

*SVMMARIVM.*

1 *Testium confrontatio habet vim repetitionis; vnde factam confrontationem non est necessaria alia testium repetitio num. 3.*
2 *Testium confrontatio debet fieri non solum, quando contradicunt reo, sed etiam quando eorum examen quandocumq; reum afficit.*
4 *In confrontatione facienda testes debent iurare.*

An confrontatio testium habeat vim repetitionis.

DECIS. LXXXIV.

1 PLuries fuit dictum in Curia Archiepiscopali Neapoli testium confrontationem vim repetitionis obtinere, & consequenter, licet non facta repetitione, primum examen sit ipso iure nullum, l. fin. vbi DD. C. de testibus cap. 2. eod. tit. ipsa enim confrontatio vim repetitionis formalis ac identifice habet, secu, dum quod scriptum reliquit Ang. & reliqui, præsertim Castrens. & Alex. Ias. in l. nequicquam §. vbi decretum colum. 8. & seq. ff. de offic. procons. Dec. consil. 618. & hanc praxim seruari ab omnibus tribunalibus Italiæ, testatur Triuisan, decis. 13. num. 13. parte 2. quę testium confrontatio facienda est, nedū
2 quando testes contradicunt reo, sed etiam quā do eorū examē quandocumq; reū officiat, Farinac. in tractat. de testibus quæst. 52. num. 140. cum sequent. Sola in constitut. sabaudie tit. de reo glos. 9. num. 1. & 2. Perenottus in tract.
3 de testibus sess. 38. & facta hac confrontatione non est necessaria alia testium repetitio secundum Solam, & Perenott. lococit. Hartaman. consil. 23. par. 2. Thominger. consil. 160. licet non possit de veniri cōfrontandum reum, si iudex magis expediens iudicauerit illum repetere, secundum Farinac. cit. quæst. 72. num. 142. vbi etiam num. 148. animaduertit, quod
4 testes in confrontatione debent iterum iurare, & in cit. quæst. num. 194. disputat, an testes cō frontāti cum reo possint repeti cum eiusdem rei interrogatorijs.

*SVMMARIVM.*

1 *Dictum sodomitati non facit inditium ad torturam ex tribus adductis de quibus num. 2. 4. 5.*
3 *Infamis à testimonio repellitur.*
6 *Contrariam opinionem tenet Auctor.*
7 *Crimen sodomitati est crimen occultum in quo sufficiunt præsumptiones ad faciendū inditium ad torturam, nu. 8.*
9. *Dictum minoris 18. annorum facit iuditium ad torturam.*
10 *Declaratur conclusio, vt procedat duobus concurrentibus de quibus nu. 11 & 12.*

An dictum sodomitati faciat indiciū ad torturā.

DECIS. LXXXV.

1 FVit dubitatum an dictum passi actum sodomiticum faciat indicium ad torturam, & pro opinione negatiua dicebatur. Primo, quia
2 sodomita asserendo se passum fuisse dictum actum sodomiticum, fatetur se infamem, Auth. vt non luxurientur contra & in l. cū vir nat. C. ad l. iuliam de adulter. & in cap. clerici de
3 excess. Prælat. & in cap. flagitia, & cap. seq. 32. quæst. 7. infamis autem a testimonio repellitur, vt tenet Speculator in tit de teste §. 1. vers. item quod est infamis, ergo &c. Secundo
4 quia allegans suam turpitudinem non est audiendus cap inter dilectos extra de donat. c. cū super de cōcess. præben. cū alijs allegatis p Specul. cit. loco quem etiam sequuti sunt Gram. in decis. 40. nu. 16. & Pari s. consil. 163. nu. 7. &
5 8. lib. 4. Tertio quia regulariter impuberi in delictis non creditur, nec in caput alterius quę stioni subijcitur l. ex libero §. minore ff. de quę stionibus.
6 Cæterum supradictis minime suffragātibus contrarium pluries fuit dictum in Curia Archiepiscopal. quam opinionem tenuerūt Boss. in tit. de indicijs, & considerationibus ante torturam num. 160 & in tit. de stupro detest. in mascu. in fin. Plot. consil. 132. num. 23. inter consil. crimin. Zileti tom. 1. qui tamen requirūt aliquod aliud adminiculum, & ista opi-
7 nio mihi semper placuit. quia hoc est crimen occultum, & quod non solet committi nisi secreto, & si secus dicatur tunc aliter veritas haberi non posset, debet tamen prudens iudex in hoc casu considerare qualitatem passi, an sit pubes, vel inpubes, vt latè per Viu. dec. 157. par. 1. Simon. de Pręt. consil. 178. lib. 1. an infans sit puerulus, quia isti tales facile subornantur; imò voluit Viu. d. decis. 157. numer. 9.
8 lib. 1. Post Guid. de Suzar. quod in hoc crimine occulto sufficiant præsumptiones etiam ad condemnationem, & quod dictum minoris 18
9 annorum faciat inditium ad torturam voluit, Viu. decis. 86. num. 1. lib. 1. post glo. specul. Alex. Bal. & Brun. præsertim in atrocioribus, vt per marsil. in l. de minore ff. de q. Papon. lib.
10 24. Aresto tit. 9. art. 7. intelleximus tamen supra positam conclusionem procedere dummodo duo cōcurrant: Primo quod probatū dictū stuprati confirmetur in tortura, vt tenet Mar-
11 sil. in pract. in §. diligenter nu. 72. Farinac. de indicijs ad tort. q. 43. nu. 134. Peguer. dec. 76.
12 secundo quod adsint vltra dictum stuprari alia indicia, seu adminicula, secundum Triuis. dec. 14. par. 2. vbi tradit exemplum si constaret de fractura recenti, vnica vice sequuta, non autem reiterata, nam argueret vitium patientis, item si concluderet constaret de vi, & metu il latis patientis allegat Plot. inter consil. criminmin. 132. lib. 1. Calcan consil. 1 to.

SVM-

*SVMMARIVM.*

1 *Euidentia rei, seu ocularis inspectio admittitur non solum post dedicita testificata, & post conclusum in causa, verum quoque post rem iudicatam, & post iuramentum decisiuum num. 5.*
2 *Ocularis inspectio obtinet etiam contra instrumentum Camerale, vel habens paratã executionem.*
3 *Ocularis inspectio in quibus controuersijs habeat locum.*
4 *Visitatio loci directè cuius fiat expensis.*
6 *Visitatio loci probatio dicitur liquidissima, & superlatiua omnium aliarum inducitque præsumptionem irrefragabilem.*

Accessus ad locum an possit fieri per iudicem post didicita testificata, & conclusum in causa.

## DECIS. LXXXVI.

PRoposito huiusmodi dubio, affirmatiuè fuit decisum, s. accessum ad locum posse fieri per Iudicem, etiam post didicita testificata, & post conclusum in causa, ex eo, quia quãuis
1 præclusa sit via probationibus, & quia sint dedicita testificata, & conclusum in causa, vel sit iam iudicatũ, imò renũtiatum omnibus probationibus, etiam per generalem renunciationem, nihilominus adhuc super est facta tecta, ac incolumis via probãdi per rei, seu facti euidentiam, l. si iruptione §. ad officium ff. finium regund. l. lex q̃ tutores §. 1. C. de administrat. tutor. l. inde Neratius §. fin. ff. ad l. Aquil. cap. causam matrimonij de probat. cap. euidetia de accusat. cap. fraternitatis de frigid. & maleficiat. Bald. in l. Deo nobis C. de Episcop. & cleric. Alex. conf. 16. vol. 1. latissimè, Tiraquell. de retractu lignaer. §. 4 glos. 1. num. 3. Afflict. in decis. 23. num. 6. Ripa in l. damnum, num. 7. de dãno infecto, Ias. in l. de periurio num. 5. ff. de in litem iurando glosa singul. in l. stipulatio ista §. ille quoque ff. de verbor. obligatio. etiam
2 contra instrumẽtum executionem habẽs paratam, veluti camerale, seu guarentigiatum, nota biliter Baezius in dec. 2. nu. 57. & 58. post Riminald. Iun. in cons. 360. num. 86. Turset. cõsil. 59 num. 7. vol. 1. & Rosental. de feud. cap. 12. cõclus. 19. nu. 50. vnde in nunciatione no-
3 ui operis in cõtrouersia damni infecti alluuionis aluei, insulæ, liquidationum melioramentorum cun. culorum, riui, aque ductus, identitatis rei, terminorum, læpis, confinium parietis, pro diuiso vel indiuiso, prægnantiæ mulieris, allegatæ falsitatis, scripturæ detegendæ, duritiei carceris, ætatis, Virginitatis, partus intratuci, cicatricis, imbecillitatis, sollemnitatis omissæ, ac huiusmodi, solet res ipsa, seu scriptura, vel persona subijci oculis iudicantis, & vbi non sit potestas inducendi aliquos testes, vel probandi, non potest iudex partis instantis
4 expensis pedem referre, quin accedat in rem præsentem, Plot. in l. si quando num. 777. & 808. si vnde vi Mascard. de probat. conclusio. 1125: latè Gabriel. in suis conclusio. in tit. de testibus conclusi 21. num. 87. Sola ad Nouit. decret. pædamont. in tit. de excussionibus glosa 9. num. 10. & 21. vbi post conclusum in causa, & post iuramentum decisiuum admittitur
5 probatio per euidentiam rei, ita Maranta in sua practica parte 6. in tit. de conclusione in causa num. 6. Ias. in l. eum qui §. in popul aribus num. 6. ff. de iure iurando, per bellè Mascard. de probatio. conclus. 8. vbi multimodè
6 probat hanc ptobationem esse liquidissimam, & inducere irrefragabilem præsumptionem omniumque fortissimum, potentissimam, atq; superlatiuam esse; ideò nunquam censeri prohibitam, etiam si statuto cautum sit, non posse in aliquo casu probari contrarium, & ad hoc addo locum in §. fin. institut. de grad. cognat. vbi habetur, quod oculis videmus, meritò omnibus probationibus præferrimus, & faciunt congesta per Gilchen. in tract. de præscript. part. 2. membro 1. cap. 1. vnde super loco recipiũtur testes, etiam post rem iudicatam, Purpurat. consil. 33. num. 3. vol. 1.

*SVMMARIVM*

1 *Citatio in quolibet negotio, & causa requiritur.*
2 *In notorijs etiam requiritur citatio.*
3 *In sententijs procedentibus à Summo Pontifice, vel Imperatore requiritur citatio.*
4 *Requiritur citatio in causis summarijs.*
5 *Etiam si statutum diceret quod sententia proferri posset absque partium citatione citatio est de substantia.*
6 *In laudo proferendo requiritur citatio.*
7 *In actibus extraiudicialibus citatio requiritur.*
8 *Quando agitur de eijciendo aliquo iniusto detentore à possessione, non est omittenda citatio.*
9 *In prorogatione compromissi, citatio est de substantia.*
10 *Citatio requiritur etiam in negotijs præiudicij minime grauis.*
11 *Quando fit inhibitio per iudicem appellationis, vel alium, citatio est de substantia.*
12 *Citatio Iudicis requiritur quando tractatur de*

*de reuocatione, siue retractatione sententia ab ipso prolata.*

13 *Requiritur citatio, siuè procedatur ad partis instantiam, siuè ex officio iudicis per inquisitionem.*

14 *In productione articulorum citatio requiritur.*

15 *Citatio in testium receptione est de substantia.*

16 *In recipiendis testibus ad futuram memoriã citatio est necessaria.*

17 *Pro exeqution e instrumenti publici requiritur citatio.*

18 *Partis citatio necessaria est in exemplatione instrumenti, vel priuilegij.*

19 *Dum petitur quem declarari incurrisse excommunicationem, partis citatio est necessaria.*

20 *Requiritur citatio in executione testamenti quam facere intenderet exequutor testamentarius.*

21 *In decisione nullitatis processus citationem interuenire necesse est.*

22 *In concedenda in integrum restitutione partis citatio est necessaria,*

23 *Citatio requiritur in reuocatione attentatorum, etiam si fieret reuocatio in præiudiciũ tertij.*

24 *Pars est citanda dum per creditorem pignus venditur,*

25 *In delatione iuramenti suppletorij pars est citanda.*

26 *Citatio partis est necessaria in absolutione iuramento, sed contrarium fertur decisum num. 27.*

28 *Stylus curiarum est attendendus.*

29 *Potius est standum stylo, quam consuetudini.*

30 *Sententia contra stylũ lata dicitur nulla.*

31 *In absolutione à iuramento debet fieri mentio de pacto inito non petendi absolutionem.*

*An citatio partis sit necessaria in absolutione à iuramento.*

## DECIS. LXXXVII.

1 Citatio in quolibet negotio, & causa requiritur, l. de vno quoque ff. de re iudicata l. nam ita diuus ff. de adopt. l. si quando C. de test. capit. cum olim de testibus Clement. pastoralis de re iudic. Caualc. in decis. 11. nu. 30. Franc. Marc. in decis. 393. vol. 1. Et hinc est quod etiã in notorijs requiritur, & est de substantia, vt ex Glosa in cap. cum dilectis filijs in verbo in-
2 dicende de purgat. canonica Bellon. in decis. Genuens. nu. 4. Archidiac. in cap. quæ Sothanius 2. quæst. 1. Loffred. cons. 48. num. 20. late Gabriel. in libro communi conclus. libro 2. in
3 titulo de citat. conclus. 1. nu. 2. ampliat. 1. hinc citatio etiam in sententijs procedẽtibus à Summo Pontifice, vel Imperatore requiritur, alias illorum sententia nulla esset, vt post Glos. Bal. & Castrens. in l. fin. C. de legibus noluerũt Alex. cons. 87. Decius cons. 603. Marsil. in singul. 75. Boer. decis. 247. num. 6. cum seq. Gram.
4 in decis. 105. nu. 4. hinc in causis summarijs requiritur etiam citatio, in quibus proceditur omisso iuris ordine, & absque iudicij figura, Marsil. sing. 75. Milanens. in decis. 21. num. 14. libro 1. Capyc. in decis. 1. nu. 35. & 36. Cartar. in decisione 21. num. 34. & 36. Cacheran. in decis. 79. sub num. 19. Gratian. in decis. 231.
5 num. 2. & 4. hinc citatio est accessoria, atiam si statutũ diceret, quod sententia proferri posset absque partium citatione, vt per Bal. in l. 1. col. 2. C quomodo, & quando Iudex Imol. in Clement. pastoralis de re iudic. Soccin. in consil. 164. col. 6. vol. 2. Felyn. in c. ex parte il 2. nu. 5. de off. delegat. Marsil. in d. singul. 75. Curt. Iun. in cons. 170. num. 21. vt etiam dicitur in
6 laudo proferendo per arbitros, in quo adhuc necessaria est citatio, l. diem proferre §. si quis litigatorum ff. de Arbitr. Innocent. in c. ex par te de arbitr. Alex. in l. si quis arbitratu ff. de ver bor. obligat. Lanfranch. in tract. de arbitr. q. 10. Borrellus de compromissis §. 3. Glosa 4. nu. 62. Port. in libro commun. opin. lib. 1. concl.
7 43. Menoch. in cons. 554. in fine vol. 6. hinc requiritur citatio etiam in actibus extraiudicialibus, vt voluerunt Innocent. & Ioan. Andr. in cap. ex parte de appellat. Bal. in cap. 1. §. fancimus il 2. quo tempor. mil. Alex. Soccin. & Ias. in l. si quis arbitratu ff. de verbor. obligat. Dec. in cons. 640. Calcan. cons. 16. col. 6. Ruin. consil. 106. Crescent. in decis. 12. num. 2. de priui-
8 leg. item requiritur citatio, etiam quando tractatur de eijciẽdo aliquo illicito, & iniusto detentore à possessione, Innocent. in c. inter de maior. & obedient. Bar. in l. fin. num. 16. C. de edict. diui Adrian. rollend. Marsil. in l. de vnoquoque num. 28. ff. de re iudic. Crauetta consil. 172. num. 10. Ias. in l. si pacto quo nu. 9. C. de pactis Balbus in decis. 245. Magon. in decis. florentin. 120. numer. 8. Rota in antiquior. in decis. 5. de restitut. spoliat. Item re-
9 quiritur citatio in prorogatione cõpromissi, alias prorogatio nulla esset Bald. in l. eos §. apostolos, C. de appellat. Dec. cons. 39. & consil. 632. num. 14. Boer. in decis. 283. Vantius de nullitat. ex defectu citat. num. 10. in fine, Capic. in decis. 93. num. 5. Pręt. requiritur cita-
10 tio etiam in negotijs præiudicii minimẽ grauis, vt exempli gratia in prolatione sententiæ ab obseruatione iudicij Roman. in singul. 403. ha-

late Port. commun. opin. lib. 1.concl.43.ver-
sic.10.amplia, Marsil. in l. de vno quoque nu.
11 31 ff.de re iudicata hinc quando sit inhibitio
per iudicem appellationis, vel alium, requiri-
tur etiam citatio, Ruin. cõs.61.vol.5.Gabriel.
de citationibus conclus. 1. nu. 81.Socc.in tra-
ctat.de citat. col. 52.Marsil.in d.l.de vno quo-
12 que num. 33. ff.de re iudicata,hinc requiritur
citatio iudicis,quando tractatur de reuocatio-
ne, seù retractatione sententiæ ab ipso prolatę,
glo.Hostiens.& Panor. in cap. cum speciali §.
porrò, & ibidem Imol. & Franc. de appellat.
Butr. in cap. cum ab ecclesiarum not. 4. de of-
fic.ordinar.Panor.in cap.dilectus filius notab.
fin. de rescriptis, Boer. in decis. 259. num. 13.
13 Roman.in cons.343.num.13.item requiritur
citatio, siue procedatur ad partis instantiam,
siuè ex officio iudicis per inquisitionem,cap.
qualiter, & quando il secondo §. debet, & ibi
Felyn.de accusat. Innoc. in cap.per inquisitio-
14 nem de elect.Socc.Sen.in cons.12.col. 1. hinc
citatio in articulorum productione est etiam
necessaria, Franc. in cap. præsentium §. testes
col. 1. de testibus in 6. Aret. cõs.75.col.3. Rot.
in nouis in decis. 10. & decis. 93. licet in hoc
regno articuli data dilatione, & termino ad
probandum producantur, nec requiratur ali-
qua partis citatio, & nisi producantur in ter-
mino probatorio amplius produci nequeunt,
Specul. in tit.de dilat.§.fin.versic.item quid si
datus, Marant.in suo speculo actu 4.nu.7.Rot.
15 diuers. in decis.64. nu.1.par.1.Hinc requiri-
tur citatio in testium receptione qui, recipi, &
examinari nequeunt, nisi parte citata ad vi-
dendum illorum iuramenta, cap. 2. de testibus
l. si quando C. eodem tit. 1. Rot. in nouis in
decis. 10. incip. fuit dubitatum, Marant. in
specul. aur.in 6.actu num. 1. vbi allegat ritum
magnæ Curiæ Vicariæ iuri communi confor-
mem, & ante eos Innoc.in tract.excep.rub.13.
de exceptionibus contra testes sub num. 2. Ca-
cher.in dec.Pedemon.79.sub nu.19. Chartar.
in decis.Genuens.21.nu.30.34.36. Grammat.
in decis.71.sub.nu.9. Afflict. in decis.39.nu.3.
Cotta in decis.nouissima, Rom. 64.nu.1.lib.1.
vol. Blanchet. in decis.nouiss. Rom.311.num.
1.lib.1.vol.1.Peregr.in dec.1.nu.4. lib. 3. vol.
3 Gratianus in decis. Marchiæ 232. num. 5.
16 Verall.in decis. 275.num. 3.lib. 3. æequiri-
tur in recipiendis testibus ad perpetuam futu-
ram memoriam, nã recepi nequeunt nisi cita-
ta part.glos.in verb. publicatio in cap. Alber.
de testibus, & ibidem Innoc. Hostiens. Abbas
Panorm.& voluit Socc.Sen.in cap.quoniam
frequenter nu. 11. extra vt lite non contestat,
& in tract. citat. art. 7. num.16. Port.in tract.
commun. opin. lib. 1. concl.43. Ampliat.29.
quos refert, & sequitur Gaill. Practicar.obser-
uationum Cameræ Imperial. lib. 1. obseruat.
94. nu.4.5.Hinc requiritur et citatio pro exe-
17 quutione instrumenti publici Salycet. in l. ab
exequutore col. 3. C. quorum appellationes
non recip. Port. comm. opin. lib. 1.concl.43.
Ampliat.28. Gabriel.tit. de citatione conclus.
1.num. 128.& Socc.de citat.art.7.Fallent.19.
18 Chartar.in decis.Genuens.95.num.2.3.Hinc
requiritur in exemplatione instrumenti, vel
priuilegij partis citatio, Rot. in antiq. in dec.
47.incipit nota vbi,& in decis. 390.incip.no-
ta instrumenta, eadem Rot.in nouis in dec.10.
incip.fuit dubitatum,& in decis.264.incip.li-
cet Bellam.in decis.230.Ant.de Alex.in auth.
si quis in aliquo,& ibi Dec.nu. 15. C.de eden.
Franc.Marc.in decis. Delphin.70. & in decis.
143. vol. 1. & in decision.532.vol.2. Alexand.
in consil. 112. col. 1. vers. 1. quia fuit volum.
4. & in consil. 106. Visis colum. 3. volum. 5.
19 Aret. in cons. 36. col. fin. Hinc requiritur ci-
tatio dum petitur quem declurari incurrisse
in excommunicationem, siue in canonem, vt
fiat denunciatio, adhoc vt euitetur à Christi
fidelibus, glos. in clem. præsenti de censibus,
& in clem. 1.de pœnis, Rot.in antiquis in dec.
504.& in Nouis in decis.54. requiritur etiam
dũ est facienda declaratio, aliquem incurrisse
in pœnam ipso iuræ, nam fieri non potest talis
declaratio sine partis citatione, Rot. in Nouis
decis. 54. & in antiquis d. decis. 504.Cappell.
Thol.in dec.440.incip.vbi Aufrer.in Apostill.
20 Hinc etiã fit quod in exequutione testamenti
quam facere intenderet exequutor testamen-
tarius necessaria etiam fit hæredis citatio,
aut ipsius monitio, & requisitio; Bartol.in l.
alio ff. de aliment, & cibar. leg. Bald. in l. nec
quicquam §. vbi decretum col. 3. ff. de officio
proconsulis, & legat: idem Bald.in l. id quod
paupetibus q.28.C. de Episcop. & cler. requi-
21 ritur etiam dicta cit. in decis. nullit. processus
partis, alias declaratio non valet Panor. Imol.
Andr. Barbat.& Dec.in cap.causam quę de re-
script.ante eos Innoc.in cap.auditis,& in cap.
in nostra de procur. plenè Rota in Nouis in
22 decis. 340. Hinc requiritur citatio partis in
concedenda in integrum restitutione l. etiam
§. fin. ff. de minoribus autehnt. si omnis cap. si
minor ab hæred. seu abstit. Gabriel.in titul. de
citatione concl. 1.num. 220. quibus adde Ro-
tam in Nouis in decis.9. incip. si petatur, Gui-
do Papa in decis. Gratianop. 143. dum dicit
absentem reputari cõtumacem pręsuponendo
citationem præcessisse, refert Alfan. in collect.
14. Maurit. de restit. in integr.cap.50.& Od-
dus plures allegans de restit.in integr. q. 34.
nu. 39. cum pluribus seq. nec ambigendum est
cum dicta iura sint clara requiritur.n.citatio in
23 reuocatione attentatorum, etiam si fieret reuo

catio

catio in præiudicium tertij quia ille etiam esset citandus, Specul. in titul. de appell. §. nouissimo col. penult. vers. sed quæro Rot. in antiq. in decis. 89. incip. quod vbi, & in dec. 400. incip. Rota, & plura allegans Lancellot. de atten
24 tatis par. 3. de processu in causa attentatorum c. 27. num. 33. cum plur bus seqq. Herculan. in tract. attẽtatorũ c. 14. nu 13. Hinc requiritur quod dũ per creditorẽ pignus vẽditur, citetur pars debitrix l. fin. C. de iur. dom n. impetr. l. debitores C. de pignorib. & l. creditores la secunda C. de distract. pignor. Afflict. in decis. Neapolit. 358 nu. 3 Gu d Papa in decis. 329. in princip. Cesar Vrsill. in decis. Neapolit. 358. num 5. Hinc requiritur citatio dum defe-
25 rendum est iuramentum suppletorium parti, Bald. in cap. 1 §. his vero de succesi. fratrum, & in cap. 1. col. penult. vers. & nota nullum iuramentum, Angel. in l. in bonæ fidei col. 1. C. de reb. credit. Alex. in cons. 121. col. fin. vol. 2. Rota in nouis in dec. 299. incip. licet quoad taxationem, Capyc. in dec. 35. nu. 3. Menoch. de arbitr. iud. quæstion. lib. 2. cas. 464. nu. 27. centur. 5.
26 Ex quibus omnibus videbatur dicendum requiri etiam citationem in absolutione à iuramento, vt in proprijs terminis sequuti sunt post alios Gu d. Papa in decis. 240. & in decis. 215. Rubin. decis. 22. Cappell. Tholos. in dec. 62. Caputaq. in dec. 192 Rot. in antiq. in dec. 757. Gail. pract. obseruat. 22. lib. 1. nu. 3. Dec. in cap. qua fronte col. fin. de appellat. Paris. cons. 43. & cons. 54. & 85. Menoch. cons. 24. nu. 11. vol. 1. Alex. cons. 66. num. 13. & 14 Cephal. cons. 51. num. 23 lib. 1. Couarr. variar. resol. lib. 1. cap. 4. nu. 3 Bursat. cons. 29. limit. 92.
27 Sed tamen contrarium fuit decisum In Curia Archiepiscopali, & sic quotidie seruatur iuxta opinionem Oltradi in consil. 120. Calder. in cons. 7. de iure iurando, Ruin. cons. 69. vol. 4. Peregr. cons. 77. Gagliard. de absolutione à iuramento §. 1. nu. 1. & iuxta hanc opinionem Curiæ Archiepiscopalis deciderunt nonnulla alia Tribunalia, vt est videre apud Afflict. in decis. 120. Mising. decis. 84. cent. 6. Ioseph. Ludouic. in decis. Perus. 18. Vasal. decis. lusit. 130. Triuis. in dec. 64. par. 1. Cacher. decis. 125. Gratian. Rotæ Marchiæ in decis. 165. Rip. in
28 decis. 150. licet si alibi reperitur stilus contrarius quod pars sit citanda, seruari debet, vt habetur per Gagliard. loco cit: ex eo quod curiarum stylus, & consuetudo, præsertim circa iudicia, seruanda sunt, vt ex multis concludit Guid. Papa in proemio decisionum qui in de-
29 cis. 292. num. 3. dicit potius standum esse stylo quam consuetudini, vt etiam deciderunt Cappell. Tholos. in decis. 155. Cacher. in decis. 22. Verall. in decis. 88. & in decis. 331. lib. 3. Viu in decis. 297. Grat. in decis. 237. Afflict. in decis. 79. nu. 4. & in decis. 135. num. 3. & in decis. 235. num. 4. Ioseph. Ludouic. in decis. Lucens. 39. num. 8. Mastril. in decis. 1. nu. 20. Anna in singul. 497. Cauale. in decis. 6. nu. 17. & dec. 19. nu. 17. part. 1. Bellon. in decis. Genue 206. nu. 3. Franc. Marc. in decis. 158 lib. 3. vol. 1. Cor-
30 naz. in decis. Florent. decis. 72. nu. 6. & Hinc sententia contra stylum lata nulla est, l. pro lata C. de sentent. & interloquut. omnium iudicum, Guid. Papa in decis. 292. Cucc. instit. canonicarum maiorum tit. 8. nu. 32. Cacher. in d. dec. 22. n. 6. vbi nu. 7. qui dixit stylum curiarum seruandum esse siue sit ad ordinationem, siue ad decisionem causarum, vt etiam voluerunt Raud. in decis. Pis. 6. nu. 67. Grat. in decis. 237. num. 18. Afflict. in dec. 79. num. 45. Vl-
31 terius notandum est quod absolutio a iuramento obtenta parte nõ citata non, valet nisi fuerit facta mentio de pacto in inio, hoc est non petendi absolutionem, nec cõtraueniendi contractui, nisi prius absolutio præcesserit circa tale pactum non petendi absolutionem, & ita decisum patet penes Afflict. in decis. 220. sub num. 11. versicol. tamen si sumo quemcitat. & sequitur Paris. cons. 43. volum. 1 & num. 14.

*SVMMARIVM.*

1 *Percutiens tertiarium Diui Francisci an incurrat in excommunicationem num. 5.*
2 *Deferens habitum alicuius Religionis gaudet priuilegio cap. si quis suadente.*
3 *Tertiarij connumerantur inter personas ecclesiasticas.*
4 *Quandiu quis est in seruitio ecclesiæ, gaudet eius priuilegijs.*
5 *Quæ religiosis adhærent, quasi religiosa censenda sunt.*
6 *Omnes Tertiarij in Italia existentes gaudent non solum priuilegio fori, verum Canonis per Bullam Sixti IV. & nu. 7.*
8 *Respondetur contrarijs.*

Tertiarij Sancti Francisci an gaudeant priuilegio can. si quis suadente.

## DECIS. LXXXVIII.

1 RESolutum fuit absq; disceptione in Curia Archiepis. percutientem Tertiarium cuiusuis Religionis, incurrere in excommunicationem, isti enim Tertiarij viuunt congregati cum Religiosis, vt dicit Nauar in cap. 27. §. 27. & deferunt habitum religionis quod facit gaudere priuilegio Canonis, Boich. in cap. religioso §. 1. num. 6. de sententia excommun.

Triuis.

Triuif. in decif. 57. nu. 11. par. 2. & fupradictos
3 Tertiarios connumerari inter perfonas Ecclefiafticas voluit text. in cap. caufam, quæ de elect. Card. in clem. 2. §. 1. verfic. 2. quæro de ftatu Monachorum Mafcard. concluf. 1253. nu. 8. Lancellot. Polit. de fubftitutione part. 1. particula 6. num. 3. Bolognet. in fuo not conf. 22. Gabriel. de leg. concluf. 2. Ampliat. & ita fuiffe decifum in caufa orfanorum Vrbis Sicil. pro Catharina, & Angela Panicula fub die 24. Octobris 1589. refert del Caftillo, decif. Sicil.
4 88. ita dicebatur exftare iuris concluf. feruientem Ecclefiæ habere eius priuilegia, c. Ecclef. feruos 12. q. 2. facit tex. in cap. fimiliter 18. q. 1.
5 & ficut ea, quæ religiofis adhærent funt religiofa, l. quæ religiofa, ff. de relig. ita ifti, Tertiarij cenfendi funt religiofi quo'ad vfque funt in feruitio religioforum, fed magis ftringit, quod verberans nouitium, & fi laicus fit incurrit tamen pœnam canonis, vt in d. cap. religiofo §. 1.
6 de fentent. excommunicat. in 6. & in proprijs terminis fupradictam opinionem tenuerunt Florent. in 3. part. tit. 23. c. 5. §. 4. Sorbus in annotat. priuilegia mendicantium in verb. Tertiarij fratres, de Graff. confil. 14. vol. 1. & poftremo adeft Bulla Sixti Quarti fol. 54. in qua habetur iftos Tertiarios nedum gaudere priuilegio fori verum canonis.

8 Non obftat conf. Bolognet. 22. num. 12. volens Tertiarios, qui vulgò nuncupantur Terzaruo'i, feù Bizochi Ordinis Sancti Francifci regulariter non effici religiofos, & nullo modo effe perfonas Ecclefiafticas, & confequenter minimè debere gaudere priuilegijs, immunitatis, nec fortiri fori electionem, vel eius declinatoriam, nec frui canonis priuilegio, quia refpondetur eius opinionem effe intelligendam in Tertiarijs priuatam vitam ducentibus domi, ita Socc. conf. 10. num. 22. & 23. vol. 1. & conf 230. num. 80. Eugen. in not. conf. 26. per totum vbi latè, & ibi in fine refpondit Bolognet. in d. confil. 22. & nouiffimè ita firmat. Guttierez in tract. de gabellis q. 91. num. 5. vbi ait, quod fratres, & forores Beati Francifci Tertij Ordinis, fi priuatam vitam agant cum vxoribus, & maritis, & bonis fuis, laici dicuntur, & ideò contribuere tenentur ad gabellas, vt cæteri homines laici, & eo modo quo priufquam confraternitatem acciperent, vel affumerent foluebant allegat; Sarmiẽ. de redditibus Ecclefiæ, in defenfione libelli par. 1. monitorio 56. Greg. Lopez in locis ibidem per eum allegatis, & nu. 6. fubdit quod fi vt religiofi in communitate vixerint minimè tenentur attributorum, vel gabellæ folutionem cum tunc verè fint religiofi, & ibi allegat. Lazar. de decimis cap. 19. nu. 90. & Giran. de gabel. 7. par. nu. 40. & 41. & de iftis procedit hæc decifio, quia funt religiofi: Aduerte etiam, quod prædictæ forores Sacti Fràcifci fi emittant votum caftitatis, fimplex, & ducant vitam cælibem, deferantq; habitum gaudent dicto priuileg o religioforum, etiam fi habitẽt in domibus proprijs cum fuis confanguineis, ex declarat Leonis X. in Concil. Lateran. anno 1518. de quibus 4 & 5. priuileg. regular.

*SVMMARIVM.*

1 *Clerici gaudent immunitate Ecclefiaftica, fed contrarium eft verius, & fic fertur decifum in Curia Archiepifcopali num. 4.*
2 *Vbi lex non diftinguit, nec nos diftinguere debemus.*
3 *A domo propria quis capi non poteft.*
4 *Refertur decifio articuli.*

An Clerici delinquentes, & confugientes ad Ecclefiam debeant gaudere ipfius immunitate.

## DECIS. LXXXIX.

Quidam Clericus cum fuiffet captus à miniftris Curiæ Archiepifcopali in Ecclefia Diui Hieronymi huius Ciuitatis, & tractaretur de infligenda pœna pro delictis ab eo patratis, petit reftitui in præfatam Ecclefiam, prætendens gaudere ipfius immunitate: quare fuit dubitatum in Curia Archie-
1 pifcopali, an effet audiendus, & quod clerici gaudeant immunitate Ecclefiæ, allegat. Rom. conf. 180. in princ. volens huiufmodi priuilegium cum fit generale comprehendere etiam clericos, quam opinionem refert, ac fequitur Zabar. in clem. 1. nu. 9. in 6. q. de pœn. & remifs. Io. de Vifch, de immunit. Ecclef. nu. 23. & ante pen. col. 2. conclui. hanc partẽ tenet Bernard. Diaz. in pract. cap. 115. Did. var. refol. lib. 2. c. vlt. nu. 16. Adden, ad Ang. de malef. in verf. fama public. num. 59. lit. A Monticell. in pract. crim. reg. 2. nu. 18. & iftam opinionem contra Abb. veriorem de iure dicit Clar. q. 30. verf. vlterius quæro Mandof. in addit. d. confil. 234. Decian. qui veriorem dicit, & refpondet fundamentis Panorm. cap. 26. nu. 1. vbi concludit
2 diftinguendo, & mouentur ex infrafcriptis. Primo, quia iura canonica loquuntur indiftinctè in omnibus ergo nos diftinguere nõ debemus, vt in l. de pretio cum fimil. de public. in rem. action. Secundo, quia maior ratio eft in clerico, vt in Ecclefia capi non poffit quam in laico, cum Ecclefia quodammodo domus pro-
3 pria fit clericis, à domo autem propria aliquis extrahi non debet, l. plerique; ff. de in ius vocan. l. nemo ff. de reg. iur. Tertio quoniam hoc priuilegium,

L

uilegium, & immunitas quod in Ecclesia nemo capi possit, est concessum templis, vt voluit Bolog. in tract. de indulgentijs vers. hoc etiam probatur, & ante eum voluit Bal. in c. 1. col. 3 vers. & si priuilegium concessum est clerico de rescript. ergo habet locum in quolibet ibi reperto, siue clerico, siue laico, vnde Ambros. de immunit. Ecclesiæ c. 12. voluit propterea clericos, vti posse præfato priuilegio, quia hæc immunitas data est ob reuerentiam, quæ præstanda est locis sacris, cap. frater, & capit. miror. 17. q. 4. d. cap. inter alia, & c. fin. de immunit. Ecclesię, quæ ratio militat in clericis multo magis quam in sęcularibus, ergo idem ius seruandum in vtriusque, Quarto quia textus in capitul. nullus clericorum 17. quæstio. 4. disponit quod nullus clericorum seruum suum, vel discipulum fugientem ad Ecclesiam extrahere audeat, vel flagellare præsumat, si ergo non licet clerico seruum proprium extrahere in quem habet ius vitæ, & necis l. 1. Cod. de emend. seruo. ita nec licet extrahere discipulum flagellationes tantum timentem, neque etiam disciplinę gratiæ, & istæ discipulus potuit esse tam laicus, quam clericus, quanto magis ergo nō licebit clericum delinquētē extrahere. Quinto quia si lex canonica in alijs hoc statuit, debet quoque in suis clericis idem seruare, iuxta illud, patere legem quantu ipse tuleris capitulo cum omnes de constitut.

4 Cæterum quidquid si ex supradictis contrarium iudicauit Curia Archiepiscopal. nam condemnauit dictum clericum non obstante immunitate petita, sequendo opinionem Abb. in cap. inter alia num. 13. de immunitate Ecclesiæ, vbi clericus pro quocumque delicto, & vbicunque commisso confugiens ad Ecclesiam, potest ab ea a suo prælato extrahi, & hoc etiam in casu in quo laicus non extraheretur, Faber. in l. 1. C. de his qui ad ecclesi. confugi, & in §. 1. num. 3. institut. de hijs qui sunt sui vel alien. iuris Io. de Ana in cap. inter alia num. 9. de immunit. eccles. Remig. in tractat. de immunit. eccles. fallent. 21. num. 1. Boer. decis. 109. num. 3. vbi aliqs allegat, & testatur de commu. opin. Clauas. in sua summa in verb. immunit. Siluest. etiam in in sua summa in eod. verb. immunit. il terzo num. 2. Humada in l. taur. 4 par. 1. glos. 8. num. 2. Nauarr. in manual. cap. 25. num. 22. Azeued. in l. 3. titul. 2. lib. 1. recopilat. 17. Diaz in pract. in c. 115. qui testatur de commu. consuet. Couarr. in lib. 2. variar. resol. cap. 20. num. 16. vers. vigesimo nono constat Clar. in §. fin. quæst. 30. num. 15. Guttier. in lib. pract. quæst. in 2. par. lib. 3. quęstio. 3. nu. 3. qui dicit quod hoc est communis praxis, & consuetudo, & quod numquam vidit cōtrarium seruari, Ceual. in specul. pract. q. com. contra com. quæst. 689. vers. de ijs namque obstantibus, vbi testatur de mag. com. opin. & dicit, quod dum esset in Ciuitate Abulensi quidam clericus fuit ab ecclesia extractus nulla facta contraditione, & quod ita obseruatur de cōsuetudine in Ciuitate Toletana, & quod durum est recedere ab ista opinione, licet contraria de iure fortasse sit verior, Cened. in collect. iuris canoni par. 2. collect. 178. num. 3. Vil laut. in tractat. de extens. leg. tit. de extens. pęnarum inflictarum, & cap. qui titulus est vltimus nu. 64. ear. mihi 365. qui testatur hāc opinionem esse verissimam, & ratio istius opinionis est, quia istud priuilegium inductum est ne confugientes ad ecclesiam patiautur pœnam sanguinis vel corporalem; & cum ecclesia nō imponat tales pœnas, poterit Episcopus extrahere d. clericos ita Io. de Anan. in d. cap. inter alia de immunitat. eccles.

## SVMMARIVM.

1 *Facti species.*
2 *Clericus vulnerando aliquem in oculo, ita vt eius lumen amittatur potest priuari beneficijs tamquam irregularis.*
3 *In contrarium est decisio scilicet præfatum clericum nullo modo priuandum esse beneficijs nec irregularem declarandum.*
4 *In pœnis infligendis mitior est facienda interpretatio.*

An clericus vulnerans aliquem in oculo, taliter quod vsu videndi sit priuatus in reliquis tamen integro remanente oculo, sit declarandus irregularis, & beneficijs priuandus.

## DECIS. LXXXX.

1 IN Curia Archiepisc. detinebatur quidam clericus nobilis ob vulnus illatum in oculo cuidam personæ, ex qua percussione, licet integer oculus remansisset, tamen officio videndi extitit priuatus, quare fuit dubitatum num esset declarandus irregularis, & benefi-
2 cijs priuandus: vnus ex dominis affirmabat, ex Panor. in cap cum illorum vol. 3 num. 8. vers. item dic quod propriè est mutilatio, de sent. excommunicat. eandem firmat Syluester in
3 verb. homicid. 3. q. 3. & Ang. in verb. homicid. 5. nu. 5. contrarium tamen iudicauimus scilicet præfatum clericum nullo modo declarandum esse irregularem, & consequenter beneficijs priuandum, de qua decisione mirandum non est, quoniam ita se habet communis opinio, vt scilicet ex debilitatione membri, vt pote quia ex vulnere redditum sit mancum, ari-

dum,

dum, vel inutile, modo non sit abscissum, seu detruncatum, irregularitas non inducatur, licet enim membrum debilitatum sit fere inuti-
4 le percusso quoad operationem, valet tamen quoad decorem, & in pœnis mitior interpretatio facienda est, l. interpetratione ff. de pœnis, ita tenent plerique canonistæ in cap. 1. qui cler. vel vouent. vt Card. Florent. num. 3. versic. oppo: secundo Cald. quē refert, & sequitur Panor. qui sibi videtur cōtrarius col. 1. nu. 9. vers. sed est dubium quotidianum, & Præp. col. 1. in 2. notab. vers. & ideo dicit hic, eandem firmat Card. Florent. in clem. si furiosus col. vlt. num. 31. versic. vigesimo primo quæro de homicid. Felyn. in cap. cum illorum colum. 3. num. 12. versic. in quantum Aufrer. ad Cappell. Tholos. q. 208. item quæsitum num. 3. vbi ait hanc opinionem benigniorem, & in foro contentioso seruandam, Couarr. in d. clem. si furiosus in 3. par. relicto in initio col. nu. 9. vbi hanc asserit communem sententiam.

*SVMMARIVM.*

1 *Vulnerans lethaliter aliquem illo tunc moriturum ex vulneribus ab alijs sibi prius illatis, adhuc efficitur irregularis nu. 2.*
3 *Amplia nu. 4. & 5.*

An infligens vulnus lethale vulnerato ab alio iam iam morituro, sit censendus homicida voluntarius, & sit irregularis ad effectum priuationis beneficiorum.

DECIS. LXXXXI.

IN Curia Archiepiscopali reperiebatur quidam clericus beneficiatus inquisitus de vulnere lethali cum pugione in personam cuisdam qui reperiebatur prostratus in terra, & iam iam erat moriturus, ex vulneribus ab alijs per prius inflictis; fuit dubitatum, an præfatus clericus censendus sit homicida voluntarius,
1 taliter quod debeat priuari beneficijs, & fuit resolutum affirmatiuè, vt tenuit Rot. in vna Curiolen. canonicatus 22. Maij 1602. coram Corduba, & quod inferens vulnus ei qui pro-
2 pe modum erat moriturus, sit irregularis, vide tur velle text. in cap. significasti il secoudo de homicid. Tabien. in summa in verb. irregularitas. 3. nu. 6. Maiol. de irregularit. lib. 5. cap. 48. §. 4. nu. 6. & Vgolin. in tract. de irregularit. c.
3 18. quod amplia primo, procedere etiam si homicidium fuerit iustum, & meritorium contra latrones publicos, Corn. conf. 57. num. 10. lib. 4. Nauarr. conf. 11. nu. 2. & conf. 15. nu. 1. & 2. de homic. par. 2. & etiam procedit quamuis non appareat si ex alia percussione fuerit mortuus, an vero ex percussione aliorum sociorum, quia nihilominus omnes sunt irregulares c. fin. 23. q. 8. dicit communem Couar. in clem. si furiosus par. 2. §. 2. nu. 5. & eadem irregularitas intraret, etiamsi non vulnerasset, sed ex eo solum quod armatus sponte exiuit ad occidendos hostes cum alijs militibus, & fuerit occisus, & si ipse nihil cōmisisse aliquis c. sicut dignum §. fin. de homicid. specul. lib. 1. in tit. de dispensat § 4. nu. 56. Candelab. Aur. de irre-
4 gularit. nu. 273. vt pariter dicitur in eo qui armatus adstitit alicui homicidio, nec eduxit arma, paratus tamen ferre opem, nam irregularis ipse dicitur, vt habetur per Felyn. in c. sicut dignum de homicid. Couar. in clem. si furiosus par. 2. § 2. nu. 2. versic. quatenus de homicid. & Henriq. lib. 14. c. 14. §. 2. & facit cap. continebatur de cleric. percul. & ratio est quia ex præsentia illius alter animatur, & acrior ad pu-
5 gnam efficitur, vnde auxiliari videtur nocenti, sic etiam, qui volentem occidere cōmitatur, vt eum defendat, & si dissuadeat illi ne occidat, & dissuadendo eum commitatur quousq; ille occidat aduersarium, irregularis est, quia licet dissuaserit occidere, eo ipso tamen, quod armatus homicidam commitatus est, censetur dedisse causam homicidio, eiq; animum addidisse, & ita auxiliatum esse in mortem alterius, vt bene notat Henriq. lib. 13. cap. 16. §. 1. post alios Maiol. de irregularit. lib. 5. cap. 48. §. 4. nu. 1. summa Astensis par. 2. lib. 6. tit. 14. art. 8. quæst. 6. Specul. in tit. de dispensat §. iuxta versic. quid si aliquis vadit Tabien. in verb. irregular. 2. §. 20.

*SVMMARIVM*

1 *Appellatur à decreto detorquendo.*
2 *Tortura infert grauamen irreparabile.*
3 *A comminata tortura potest appellare.*
4 *Confessio extorta pendente appellatione à tortura est nulla, & inefficax.*
5 *Appellatione interposita, sunt ligatæ manus iudicis volentis reum torquere etiam ante inhibitionem.*
6 *Pendente tempore ad appellãdum iudex non potest aliquid innouare.*

Appellari an possit à decreto detorquendo.

DECIS. LXXXXII.

1 DE iure à decreto detorquendo potest appellari l. 2. C. de appellat. recipiend. & ibi communiter DD. Foller. in pract. crim. in verbo, & si confitebuntur par. 3. nu. 50. Franc. Marc. in decis. 60. num. 5. Carauit. in ritu 259.

num. 11. & ita apud eos seruari testantur plures relati per Clarum in sua practica §. final. q. 64. versic. sed quid agentum, Brun. de indit. & tortura in 2. parte quæst. 5. nu. 13. Arnon. singul. 39. Marsil. in sua practica §. nunc videndum num. 2. & in §. expedita num. 70. tortu-
2 ra enim affert damnum irreparabile d. l. 2. ff. de appellation. Asinius in praxi iudic. §. 31. num. 18. Benintend. in decis. 69. num. 6. imò
3 etiam a comminata tortura potest appellari, Alex. & Card. in c. vt debitus col. 19. de appell. Angel. de malefi. §. & dictus se defendédo, Brunus de indit. & tortur. 2. parte q. 5. nu. 14. vbi allegat glosam in cap. cum in contemplatione, extra de regul. iuris, Guid. Papa decis. 136. nu. 15. Grammat. super capit. Regni fol. 133. vbi ita quotidiè seruari, & practicari in Magna Cur. Vicar. attestatur, agitur enim de præiudicio irreparabili, nam post bracchiorum, & ossiū non laxationem, vana esset & inutilis, & infructuosa appellatio, & nihil prodesset, vt post Bartol. de Capua, & Neapod. docuit est Campagna super cap. Regni si iste, per totum,
4 & hinc videmus, quod confessio extorta pendente appellatione à tortura, erit nulla, & inefficax, vt habetur, per Cottam in suis memorabilibus in verbo Appellatio sequitur Franc. Marcus in decisione 40. num. 12. Gomez. de tortura reorum num. 25. versic. 3. ininfertur, Lancellot. de Attentat. cap. 12. limitat. 1. nu. 99. Foller. in prattica crimin. in verbo, & si confitebuntur, tertia parte, tertiæ partis, num. 50. appellatione enim interposita sunt ligatæ manus iudicis volentis reum torquere, etiam ante inhibitionem, ad tradita; per Baiard. ad Clar. in sua prattica §. fin. quæst. 64 num. 85. Bal. in rubrica comminat. epistola, & in lege generaliter §. sed iuramento col. 2. versic. sed quid si est talis, Codic. de rebus creditor. Angelus de malefic. in verbo quod fama publica numero 100 versiculo aduertas tamen, Ias. in l. 1. nu. 73. ff. de offic. eius, Guid. Papa in dec. 74. sibi dicit, ꝙ de stylo curiarū tā parlamēti superioris, quā inferioris sic seruatur, Frācis. Marc. in decis. 60. num. 5. Carauita in d. Ritu 259. num. 12. & sequent. vbi ampliat hoc procedere non solum, quando iudex pronunciat reum fore torquendum super delicto principali, sed etiam quando torquetur ad habendam responsionem affirmatiuam, vel negatiuam, iuxta ea que dicit Farinac. in q. 37. num. 117. & sequent. Cartar. in sua pract. interrogand. reor. lib. 4. cap. 1. num. 71. 72. & 73. Ciril. in summa crimin. partic. 3. rubrica 31. de appellat. num. 8. Lancellot. de attentat. d. cap. 12. in 1. limitat. num 93. Maranta in sua prattica in 6. parte principali in 2. actu principali, in glosa, & quandoque appellatur
6 numero 212. & interposita appellatione à decreto de torquendo iudex debet supersedere, & nihil innouare, quod etiam procedit pendente termino ad appellandum, & sic per decem dies post decretum, secundum Franc. Marc. in decis. 60. Gomez. de tortura reorum numero 23. versicul. & facit generaliter regula, quod sicut appellatione pendente nihil est innouandum, ita pariter etiam pendente termino, & tempore ad appellandum de qua in capitulo non solum de appellat. in 6. glosa in l. ex indiciorum ff. de accusat. & in l. 1. ff. nihil innouari appellatione pendente, Couarr. practic. quæst. cap. 23. nu. 2. versic. tertia interpretatio, vbi testatur de communi opinione, late alios referens Lancellott. de attentat. d. cap. 12. num. 14 & sequēt. Capic. in decis. 167. num. 2. Quidquid tamen sit, Curia Archiepiscopali non admittit huiusmodi appellationes a tortura, vti friuolas, maxime cum ad eam non procedat nisi manifesta adsint indicia contra reum.

### SVMMARIVM.

1 *Clericus Doctor an possit relegari, cum comminatione poenæ triremium num. 3. & seq.*
2 *Iudex an possit etiam super futuris iudicare, potest & prouidere.*
4 *Frangens exilium, vel relegationem, qua poena puniatur.*
5 *Doctor est persona nobilis cui imponi non potest poena triremium.*
6 *Idem procedit in Doctore in chirurgia.*

An clericus Doctor relegari possit sub comminatione triremium, casu quo relegationem non obseruauerit.

### DECIS. XCIII.

1 IN quadam Curia Archiepiscopali reperiebatur quidam clericus nobilis, & I. V. D. qui ob delictum per eum patratum fuit per eandem Curiam in insulam relegatus, cum comminatione triremium, casu quo non seruasset relegationem; quare fuit inter nos dubitatum an præfatam comminationem facere de iure po-
2 tuissemus; dicebat vnus ex dominus, quod Arthaman. in cons. 23. tenet, ad iudicem non spectare futurorum prouisionem, sed tantummodo super re deducta in iudicio pronunciare, vnde cum in præsenti reperiretur predictus condemnatus in poenam nobilium consequenter præfata comminatio nihil operari debebat, cum supponat futurum delictum.
3 Cæterum hoc non obstante contrarium fuit

fuit decisum in eadem Curia per quam fuit decretum posse imponi pœnam aliquam in casu contrauentionis, sed difficultas restabat, num in casu dictæ contrauentionis imponi posset pœna triremium, stante qualitate dicti clerici, & fuerunt ponderatæ sequentes considerationes, & præsertim textus in l. aut damnum §.
4 quisquis vbi Bart. ff. eod. vbi si quis frangit relegationem duplicatur pœna, & facit etiam textus in l. relegati ff. de pœnis, quo iure cautum est, vt infrigens fines si sit in exilium condennatus relegetur, si relegatus est deportatur, immò fuit decisum per Rotam cathalon. teste Peguer. decis. 41. vbi fuit decisum, relegatum non seruantem relegationem esse deportandum, & depotatum esse summo supplicio afficiendum; Quare cum per supradicta iura reperiatur indicta pœna relegationem frangentibus, maximè personis nobilibus propterea non debet induci noua pœna, & sic comminationis triremium in casu fracturæ; in pœnis enim benignior pars est sumenda, cap. odia de regulis iuris in 6. & in odiosis non habet locum extensio, leg. cum quidam ff. de liberis, & posthumis, & est etiam regula odia, & textus in capitul. statutum de elect. in 6. & late Dec. in l. in pœnis ff. eod. Di-
5 cebatur vlterius quod cum doctor sit persona nobilis, vt scribit decisum Guid. Papa in dec. 338. Ant. Faber. in decis. 9. cum sequenti C. de dignitat. quod dicit etiam procedere in eorum filijs, idem Guid. Papa in decis. 389. propterea visum est, eidem pœnam triremium infligi minime posse, ex decision. Grammat. 33. vbi dicit nobilem quamuis incorrigibilem, pœna triremium condemnari non posse: Dicebatur
6 insuper si Doctor in Chirurgia iudicatur nobilis in genere pœne, ex decis. de Franch. 564. quanto magis Doctor in vtroque iure qui maximam consequitur dignitatem Felyn. in cap. quanto in 1. concl. de magistr. quam dicit communem Io. de Piat. in l. fin. col. penul. C. de decur. lib. 10. Dec. in cap. proposuisti col. penul. in fin. de probat. Mascard. de iudeis 2. par. principali l. 2. in princ. Quibus omnibus perpensis iudicauimus in fauorem præfati Doctoris vt supra.

### *SVMMARIVM.*

1 *Clericus condennatus in perpetuum ad triremes, censetur priuatus suo beneficio.*
2 *Assignatur ratio decisionis.*

Clericus beneficiatus condemnatus in perpetuum ad triremes, an censeatur priuatus beneficio.

### DECIS. LXXXXV.

1 FVit iudicatum clericum habentem beneficium, & condemnatum in perpetuum ad triremes, simpliciter non censeri priuatum beneficio, sed eo priuandum esse, vt tenet Salz. ad Diaz in pract. crim. canon. in verbo at in perpetuum carcerem damnati cap. 140. in addit. vlt. super, lit. D. in versic. & vtrum lata sententia, quod optime confirmatur ex traditis per Rebuff. de modo admittend. benefic. num. 57. versic. 6. auditus perpetuo qua in re cum nonnulla ad fauorem dicti clerici allegasset eruditus iuuenis Io. Maria Nouarius, volui suas allegationes hic inserere.

### *SVMMARIVM.*

1 *Condemnatus de crimine est infamis.*
2 *Condemnatus ad perpetuas triremus videtur condemnatus ad metallum.*
3 *Propter officium detur beneficium.*
4 *Habentes canonicatum, & prebendam in ecclesia collegiata, & cathedrali debet residere.*
5 *Habentes curam animarum, necessario residentiam facere tenentur.*
6 *Homicida non priuatur beneficio ipso iure.*
7 *Priuationi beneficiorum non est locus nisi in casibus à iure expressis.*
8 *Nullum crimen etiam priuatione dignum inducit priuationem beneficij ipso iure nisi sit in iure cautum.*
9 *Clericus falsificans literas papales vel properans homicidium qualificatum statim ipso iure priuatur beneficio.*
10 *Committens delictum ob quod ipso iure priuatur benefic. tenetur in conscientia illud dimittere ante sententiam.*

Allegatio Ioannis Mariæ Nouarijs.

PRo affirmatiua opinione, & sic quod talis condemnatus ad perpetuas triremes censeatur beneficio priuatus plura obstare mihi videbantur, Primo, quia condemna-
1 tus de crimine, dicitur & est infamis l. athletas §. fin. ff. de ijs qui notantur infamia, infamia autem ipso iure priuat dignitate l. in-

l. infamia C. de decurionibus lib. 10. mmm, & beneficio, Secundo obstare mihi videbatur quod condemnatus ad perpetuos triremes, videtur condemnatus ad metallum c. qualiter, & quando il secondo vbi Innoc. super verbo ad dominationem in vers. secundum canones ibi secundo autem pœna extra de accusat. sed damnatus in metallum efficitur seruus penæ l. l. in metallum ff. de ijs qui pro non scriptis habentur, & seruus non potest beneficium obtinere cum pro nihilo reputetur, vt in l. nec expræssum ff. de regul. iur. imo mortuus reputatur l. seruitutes ff. eodem, ergo sequitur quod perdit ius quod habet in beneficio, & tacite eo priuatus censetur: tertio obstat quia condemnatus ad perpetuas niremus cum habeat perpetuo esse absens à benef. non poterit amodo beneficio suo officium facere, cum non sit

3 spes quod reuertatur a pœna argum. textus in l. intercedit iu fine ff. de condit. & demonstr. ergo eo priuatus tacite censetur, nam propter officium datur beneficium cap. fin. de rescript. in 6.

4 His tamen nihil obstantibus distinguendo sic respondeo, quod aut sumus in beneficijsque requirunt residentiam vt in tenentibus canonicatum, & præbendam in ecclesia cathedrali, vel collegiata in quib. requiritur residentia, Panor. in cap. peruenis de appellat. argument. cap. inter, quatour extra de clericis non residentibus Concil. Trid. sess. 23. cap. 2. de re-

5 format. vel in rectoribus curam animarum habentibus qui etiam residere tenentur, cap. 3. de clericis non residentibus, cap. extirpande § quia vero vbi Panor. de præbendis, & habetur per Concil. Trident. in sess. 23. cap. 1. de reformat. & in hoc casu dico, quod non obstante quod in sententia nulla fiat mentio de beneficiorum priuatione, tamen tacite intelligitur eo priuatus, & ratio est quia talia beneficia requirunt residentiam quam facere non potest in triremibus condemnatus.

Aut loquitur de alijs beneficijs qui non requirunt residentiam, & respondeo, quod quis

6 ipso iure non venit priuandus beneficio, vt in homicida qui non priuatur beneficio ipso iure secundum communem opinionem quam refert Gomet. in capit. 1. de rescript. lib. 6. num. 70. & 8. Capell. Tholos. in decis. 208. Mohedan. decis. 272. Bursat. cons. 14. nu. 18. volum. 1. Guttierez canonicarum quæstionium cap. 5. num. 6. Clar. in §. homicidium numer. 21. Diaz in praxi crimin. canonica cap. 94. & ibi Salsed. addit. 1. Couarr. in clem. furiosus 2. par. §. 6. num. 6. & innumeri relati per Ceuall. in lib. commun. contra commun. quæst. 569. & nouissi me optime habetur per Dominum meum Riccum in sua praxi decis. 395. & in hoc casu si in sententia nulla sit facta mentio de priuatione beneficij non censetur eo pri-

7 uatus, nunquam enim est locus priuationi beneficiorum nisi iam casibus à vne expressis. Tiraquel. in l. si vnquam Cod. de reuocand. donat. in verbo reuertatur num. 249. Rota diuers. in decis. 769. numer. 2. par. 1. glos. communiter approbata in cap. final. de iurepatr. Achill. de Graffis in decis. 1. de iure iurand. numer. 15. & ratio est quia nullum crimen

8 etiam priuatione dignum inducit priuationem beneficij ipso iure, nisi sit in iure cautum sed est priuatio facienda per sententiam, & ita in dubio præsumitur, Felyn. in cap. 2. num. 3. de rescriptis Placa de delictis cap. 15. num. 2. Gabriel. consil. 196. lib. 1. & consil 187. lib. 2. Farinac in sua praxi crim. in 1. par. q. 17. num. 46. & in decis. Rote Roman. 1 34.

9 Aut loquitur de crimine quod inducit priuationem beneficijs ipso iure, vt in clerico falsificante litteras papales cap. ad falsariorum de crimine fals. vel in clerico homicidium patrante qualificatum veluti per industrias vel per insidias, iuxta disposita per Concilium Tridentinum de reformatione sess. 14. capit. 7. & sess. 24. cap. 6. Felyn. in capitol. inquisitoris numer. 5. de accusat. Farinac. in consil. 14. numer. 5. Nauar. in suo manuali cap. 22. num. 240. Maroll. in tract. de irregularitate lib. 5. capit. 48. Sayrus Thesar. casuum conscient. lib. 6. cap. 2. num. 12. lib. 7. cap. 7. nu. 14. & in hoc casu licet clericus fuerit simpliciter de crimine condemnatus nulla facta mentione de beneficij priuatione, tamen tacitè priuatus censetur, licet in sententia non exprimatur vt post Inn. Dominic. Abbat. Felyn. & alij sequitur Diaz in pract. crim. canon. in verb. benef. priuari c. 134. vers. vide tamen Caball. in res. crim. cas. 25 & stati nulla expectata sentẽtia nec citato possessore potest cõferri, & impetrari vel electio fieri c. licet Episcopus de præb. in 6. & comm. Doctores in cap. fœlicis de pœnis, Rebuff. in sua praxi in tit. de admit. benefi. num. 5. Rocc. de Curte de iurepatronatus in verbo honorificum num. 87. Diaz in sua practica cap. 131. num. 3. Rota Diuers. 707. & in decis. 228. lib. 3. Caballin. Milleloq. 61. num. 1. Achill. de Graff. in decis. 345. in fine Vnde tempus datum ad referendum seu præsẽtandum, curret collectori seu patrono à die seuitiæ commissi criminis, ob quod quis priuatur beneficio ipso iure, seu ipso facto, se ad probabiliter, & iuste ignoranti non curret, Labertin. de iurepatronat. art. 20. q. 1. part. 2. Caputaq. in dec. 248. par. 2. Rota in antiq. decisio. 3. de iurepatron. Put. decis. 6. de præb. Serafin. in decis. 380. part. 1. Rota in nouis in decis. 6. de iurepatronatus, & amplissime habetur

tur per D. meum Riccium in decisio. 271. committens enim delictum ob quod beneficio priuatur ipso iure, tenetur illud in cõscientia dimittere ante sententiam, Abbas in cap. extirpandæ §. quia vero, num. 24. de præbend. Nauarr. in manuali cap. 23. num. 67. Felin. in d. capit. inquisitionis num. 5. de accusat. & in cap. in nostris col. 2. nu. 12. & 13. de rescript. Parif. de resignat. benefic. lib. 3. quæst. 1. num. 22. & 81. & ratio, est nam licet in pœna amissionis propriorum bonorum non debeat lex obligare in conscientiam ipsum delinquentẽ, vt sit exequutor contra se ante sententiam, tamen in bonis communibus qualia sunt benefi cia, vt in casu nostro, rectè potest obligare delinquentem ad illa dimittẽda ante sententia, cum illa particulariter habeant originẽ ab Ec clesiastica Republica, vel a Principe à quibus conferun tur, & sic possunt ab eis dari vel aufer ri, vt libuerit, & maximè in casu nostro, vt tenet post Guttierez, Sotum, Molinam, & alios, Garzias de benefic. in tit. de vacatione per pri uationem cap. 2. part. 11. tom. 2. num. 10. vbi inquit, quod lex po. est, in pœnam impedire acquisitionem fructuum, & prouentuum beneficiorum, & aliorum officiorum publicorum, ita, vt in conscientia debeant restitui, absque aliqua sententia, & ita sepe de facto resolutum fuit, exempli gratia in non recitantibus horas canonicas, secus in bonis priuatis pprijs, in quibus non potest, aut non debet lex obligare aliquem in penas ad illa dimittenda in conscientia, & de illis se spoliandum, ex quibus omnibus colligi potest solutio præfati articuli.

*SVMMARIVM.*

1 *Sollemnitates in matrimonio contracto per vim, & metum occultum non sunt reiterã dæ, secus in manifesto.*

Sollemnitates Sacri Concilij quando sint reiterandæ in contractu matrimonij.

DECIS. XCVIII.

PRo decisione præsentis articuli, scilicet num sollemnitates Sacri Concilij sint rei terandæ in contractu matrimonij, placuit mihi hic inferere ad verbum decisionem Rotæ Roman. in vna Toletana Matrimonij 15. Decembris 1589. Coram Illustrissimo, Seraphino, quæ sic se habet.

Retuli R. R. P. P. D. D. meis me consuluisse Illustrissimum, ac Reuerendissimum Dominum Cardinalem Carafam super allegata decisione Sacræ Congregationis Concil. in materia matrimonij per vim, & metum contracti, qui Illustrissimus Dominus meus ostendit mihi librum suum, præsente R. P. D. meo Comitulo, in quo scriptum erat in hanc sententiam: quæsitum fuit quid seruandum, in ijs, qui per vim, & metum adhibitis omnibus sollemnitatibus a Sacro Cõcilio Tridentino sess. 24. c. 1. de reformatione extraxerunt: Congregatio respõdit si huiusmodi impedimentum 1 sit occultum, & partes postea in matrimonio sic contracto permanere liberè consentiunt, consueuisse Papam ex stylo pœnitentiariæ, quamuis matrimonium sit nullum ratione occulti impedimenti, dispensare, ita vt de nouo possint inter se contrahere, non adhibitis, seu repetitis sollemnitatibus à Cõcilio requisitis, si vero impedimentum sit manifestum, iterum contrahendum esse repetitis omnibus sollemnitatibus in primo Contractu adhibitis, fuit etiam per nonnullos dictum hanc esse sententiam Francisci a Victoria in suis relectionibus theologicis relect. 7. de materia in secundo pũ to 1. part num. 9 versic. in contrarium, Guttierez Canonic. quæst. cap. 18. num. 4 & 7. cuius opinio videtur carere difficultate post Cõcilium, maxime stante decreto Sacræ Congregationis, super qua funda se ipsum, qua relatione habita Domini mandarunt, vt si pars nihil releuans deducit in contrarium, causam expediamus.

*SVMMARIVM.*

1 *Præsentatio facta per vnum compatronum alteri non præiudicat, sed præseruat, & quare nu. 2.*

2 *Præsentatio facta per vnum ex dominis alterius ius non præseruat, nisi sit in præsentandi possessione.*

4 *Ius alterius minimè præseruatur, si vnus ex compatronis iure diuerso præsentationem facit.*

Per præsentationem vnius ex compatronis an præseruetur ius reliquorum.

DECIS. XCIX.

IN quam plurimis causis in Curia Archiepiscopali vertentibus semper fuit habita pro indubitata illa iuris conclusio, quod per pſentationẽ vnius, ex compatronis præserua-

tur

tur ius aliorum patronorũ, vt in specie sequuti sunt, Ruin. in consil. 50. num. 9 vol. 5. Surdus consil. 28. num. 37. Feder. de Senis in consilio 102. in minimo dubio, Calderin. in consil. 21. de iurepatronatus, Seraphin quem cum hec scriberem allegauit eruditus adolescens p. Ioannes Maria Nouarius in decis. 121. parte 2 Caputaquens. in decis. 366. part. 2. Put. in decisio. 291. volu. 1. Achil. de Graff. in decisio. 5. de caut. possess. & proprie. Rota diuers. in decis. 229. numer. 5. par. 1. & fuit iterum resolutum per Rotam Romanam in vna Reatin. iuris conferendi 5. Aprilis 1592. coram Illu-
2 strissimo Seraphino, & ratio est secundum eundem Seraphinum in d. decis. 121. quia collatio, quæ quod hoc æquipollet præsentationi cõseruat ius aliorum canonicorum, si reperitur facta a solo præposito, vt voluit etiam Rota in decis. 6. de consuetudine in nouis, & hinc Rota in vna Cesaraugustana Cappellaniæ 30. Maij 1571. coram eodem Seraphino tenuit, præsentationem factam ab vno ex patronis, vbi duo reperiuntur valere, & ius alterius præseruare, licet aliter sit (reveundo ad propositã conclusionem) quando omnes patroni non es-
3 sent in possessione præsentandi, quoniam tũc per præsentationem vnius non præseruatur ius reliquorum patronorũ, vt tenuit Rota Romana in vna Galien. Administrationis 21. Iunij 1577. Coram Seraphino; vt testatur idem in decisione 339. pari etiam modo dicimus propositam conclusionem non procedere, vbi
4 omnes patroni non venirent eodem iure, sed ex diuerso, Rota diuers. in decis. 229. num. 4. sequent. part. 2. Lambertin. de iurepatronat. lib. 2. par. 1. quæst. 3. principali artic. 16. num. 7. cum sequent.

## SVMMARIVM.

1 *Clericus occidens bannitum, an sit immunis à pœna temporali, & numer. 8. et non licet sanguinem effundere numero 2. cum seqq.*
3 *Statutum permittens impune occidi bannitũ an valeat de iure canonico, & an comprebẽdat personas Ecclesiasticas. nu 4.*
5 *Clericus committens homicidium odio, & inimicitia particulari contra bannitum debet puniri, & eo magis, si vestimenta banniti abstulerit num. 6. quid proditoriè bãnitum occidente num. 7. & seq.*
8 *Clericis licitum est effundere sanguinem in multis casibus, qui recensentur. num. 10. & seq.*
11 *Homicidium in dubio non præsumitur proditoriè commissum.*

An clericus occidens Bannitum sit immunis a pœna temporali.

## DECIS. C.

SVbdiaconus quidã fuit inquisitus in Cur. Archiepisc. de homicidio cõmisso in per-
1 sonam cuiusdam banniti a Regia Curia, quare maxima fuit inter DD. Iudices altercatio, nũ veniret aliqua pœna plectendus, vel deberet gaudere beneficio statuti permittentis homicidium in personam bannitorũ: & prima facie videbatur dicendum esse puniendum pœna ordinaria homicidij ex infra dicendis. Pri-
2 mo, quia de iure non licet clericis fundere sanguinem, c. sentent. ne cler. vel Mon. & offendere hominem vsque ad animæ effusionem est de perse malum, & damnatum diuina lege ex præcepto decalogi Non occides, vnde cum sit negatiuè conceptum, obligat semper, & ad semper, vt dicunt summistæ, & ex nostratibus Archid. in cap. si peccauerit 2. quæstio. 1. Panormitan. & cæteri in cap. nouit. de iu-
3 dic. Hinc est quod de iure Canonico non valet statum, per quod permittitur impune occidi bannitum, canonistæ in cap. final. de consuetud. Iasin repet. l. omnes populi sub num. 46. ff. de iust. & iur. Duenn. tractat. reg. 68. numero 1, & 2. limitat Tum secundo quia constitu
4 tio regni incipiens pœnarum eorum, permittens occidere bannitos cum sit laicalis non extenditur ad personas Ecclesiasticas, c. Ecclesia S. Mariæ, & c. quæ in Ecclesiarũ de constit. & faciunt latè deducta per Viuium in decisio. 9. cum alijs quos congerit de Franchis decisio. 90.
5 Tum tertio, quia suspitio erat, præfatum subdiaconum homicidiũ perpetrasse ex odio, & inimicitia particulari, quo casu venit puniendus, ex notabili doctrin. Bartol. in l. nulla Cod. de adult. libro 10. Petra Sancta singul. 14. Petrus a Pla. in epith. delict. cap. 36. num. 11. Menoch. de arbitr. quæst. 90. num. 48, vbi ait hoc expressè probari per text. in l. vltim. Cod. de malefic. & mathem, in fin. & iuxta hanc opinionem se iudicasse vti iudicem casuum conscientiæ, refert Mastrill. in decisione 104. Tum quarto, quia suspicio erat præfatũ subdiaconum abstulisse supradicto bãnito omnia vestimenta, quo casu est puniendus secundum Alban. in consil. 8. num. 29. quem sequitur Peregrin. de iure fisci libro 3. titul. 7. numero 45. infirm. & idem Peregrin. in consilio 23, numero 4. volum. 1. & Artaman. in consilio 60. Tum tandem. quia dicebatur illum proditoriè accidisse dum simul coniunctim post prandium dormirent, quo etiam casu

su puniri debet secundum Angel. ad Bartol in leg. fi. C. de delat. lib. 10. vbi ait, quod in facce contingentia fuit Perusij vltimo supplicio affectus quidam, qui socium suum bannitum proditoriæ interfecerat, Plaz. cap. 36. nume. 18. Igne. in l. 3. §. si ex stipulat. num. 50. ff. de his quibus vt indig. forum, Garz. in d. l. conuentionem 11. & 12. ff. de pact. Menoch. de arbitrar. quæst. 90. num. 49. qui ait ab hac opinione vti communi non esse recedendum, Mantuan. in consf. 200. num. 29. lib. 2. dicens, quod opinio Decij contrarium tenentis in c. quæ in ecclesiarum num. 72. vers. & licet ista sint notabilia dicta extra de constit communiter reprobatur Masc. [illegible] de probation. libro 2. conclus. 162. num. 9. Monticel. reg. crim. 3. num. 14.

8 Cæterum supradictis minime suffragantibus, contrarium iudicauimus nempe præfatũ Angelum fore absoluendum prout fuit liberè absolutus: & de hoc mirandum non est, sequuti fuimus enim opinionem Hyppol. loquentis in proprijs terminis, in consil. 11. iuxta cuius opinionem fuisse quoque decisum in Curia Episcopal. Perusin, testatur Ambrosin. in decis. 23. vol. 1. Et pro hac sententia

9 non obstant contrarium præsertim primum nō licere clericis fundere sanguinem, nam hoc est verum contra probos homines, secus autem contra improbos rebelles & hostes patriæ, dicitur enim in hoc casu minister fori cap. qui malos 339. quinta & permissum fuit Moysi Ægiptium malignantem Israelitam occidere, cap. non inferenda 33. q. 3. malos occidere non est homicidium committere c. qui malos & miles

10 33. quæst. quinta, neque obstat secundum, quia ad publicam vtilitatẽ & zelo iustitiæ euenisse præsumendum erat, Farin. q. 103. num. 207. post alios quos ipse allegat, & ita respondetur tertio obiecto.

11 Nec etiam obstat quartum, nec alicuius cōsiderationis est, quia non ex interuallo, sed incontinenti illud fuit absolutum, vt post alios dicit Hyppo. in pract. §. egrediar. num. 83. Nellus de bannitis in 2. par. 3. temp. q. 3 B off. in tit. de bannitis num. 6. in fin. Et demum

12 minus obstat dicere homicidium fuisse proditorie commissum cum in contrarium sit magis communis opinio. Foller. in pract. crim. in verbo foriudicetur num. 12. Clar. in §. homicidium numero 51. Bursat. consil. 134. num. 13. lib. 2. Decian. in tractat. criminal. libro 7. cap. 30. num. 5.

*SVMMARIVM*

*1 Clerici non possunt torqueri pro quouis delicto, nisi fuerint valde diffamati sed vide numero 4.*

*2 Amplia etiam in clericis in minoribus ordinibus constitutis.*

*3 Amplia in crimine lesa maiestatis.*

*4 Quid seruetur, & practicetur in Curia Archiepiscopali circa supradicta.*

*5 Indicia propinqua succedũt loco diffamationis.*

Vtrum clericus possit torqueri ex indicijs absque diffamatione.

## DECIS. C.

1 ET si clerici non possint pro quouis delicto torqueri, nisi de tali delicto fuerint valde diffamati, Abb. in cap. cum in contemplatione de regul. iur. Alex. in l. fin. ff. de q. Marsil. in singul 55. Diaz in pract. cap. 135. in princ. vbi asserit hanc esse communem opinionem, Cancer. in q. crim. q. 11. nu. 1. vbi dicit quod ab ista opinione non est recedendum tam in consulendo, quam in iudicando, Ceual. in specul. pract. quæst. quæst. 619. nu. 2. qui alios congerit, & testatur de communi, Scappus de iure non scripto lib. 1. cap. 8. nu. 1. & cap. 9. nu. 1. 2. & 3. vbi inquit quod clerici circa torturam habent per plura priuilegia, Mascard. de probat. concl. 497. nu. 8. Vgo in cons. 62. num. 10.

2 vbi inquit procedere tam in clericis constitutis in sacris, quam in minoribus, & etiam in prima, tonsura, & hæc omnia adeo vera sunt secundum Card. in cap. cum contemplatione col. 4. circa principium de regul. iur. vt locum

3 sibi vendicet etiam, si clericus esset accusatus de crimine læsæ maiestatis, vt tradunt etiam Gigas de crimine læsæ maiestatis in tit. quomodo, & per quos q. 28. num. 4. Boer. in decis. 163. & secundum Abb. in cap. grauis de deposit. hæc omnia in tantum procedunt, vt locum sibi veridicent etiam si contra clericum non diffamatum adessent mille Inditia, quę alias essent sufficientia ad torturam, nam propter ea non poterit subijci torturæ, nisi adsit etiam diffamatio, vt etiam voluerunt Felin. in capitulo veniens il il 1. num. 4. de test. Panormi. in capitulo cum in contemplatione colun. 3. de regul. iur. Ioan. Andr. in cap. 1. col. 8. de cleric. percus. Marsil. in consil. 150. numero 72. & in consil. 1. num. numer. 77. lib. 1. & in consil. 127. num. 15. lib. 2. qui dicit quod licet

mille inditia extarent, adhuc clericus non poterit torqueri, & num. 16. quod nullum genus inditiorum est sufficiens ad torturam, & vtrobique multos allegat Mascard, de probation. conclus. 352. num. 5. & conclus. 350, num. 14. Grammat. voto 11. num. 15. Boer, in decisio. 163. num. 6.

4 In Curia tamen Archiepiscopali fuit decisum, & sic quotidie practicatur, quod legitimis inditijs præcedentibus, nulla diffamatione pro basa, clerici torquentur sicut cæteri, cuius praxis ratio reddi potest ex deductis per Granut, in theorem. 18. dicête, quod si contrarium ser naretur in practica, nunquam aut, rarò clerici torquerentur, cum ad probandam diffamationem nonnulla requisita difficilima concurrere debent de quibus habetur per Clarum in sua practica §. fin. quæst. 7. per totam & iuxta hanc opinionem etiam seruari, & practicari in Ciuitate Mediolani testatur Bossius in sua praxi in tit. de indicijs, nu. 103. & in fi. tit. de tortura num. 5. Corat. lib. 1. commun, opinio. in verbo tortura, vnde Granut. in cit. theorem. 18. ex pluribus per eum ibidem adductis, ostendit aduersus clericos posse procedi ad tormenta ex solis legitimis inditijs, excedentibus tamen arbitrarie, ea quę contra laicos regulariter ad quęstionem sufficiunt, & huius opinionis ratio assignari poterit ex notabili Doctrina Roland, in cons. 24. num. 20. lib. 1. & in cons. 3. num. 6. & sequent. 2. col. 3. quod indicia dumtaxat propinqua loco diffamationis succedunt.

## SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus absolutus, cū clausula reincidentiæ, quod ad hoc, vt elapso tempore reincidat in excommunicationem requiritur declaratoria.*

2 *Absolutus cum debita sollemnitate, quia promisit parere mandatis iudicis licet postmodum non paruerit, non tamen ipso facto reincidit in excommunicationem,*

3 *Declaratoria non requiritur super reincidentiam excommunicationis.*

4 *Respondetur contrarijs.*

An super reincidentiam excommunicationis requiratur declaratoria.

## DECIS. CI.

CVm esset quidā excōmunicatus, & postea fuisset absolutus vt posset in nostra Curia Archiep. deponere, cū clausula reincidentiæ dubitabatur an facta depositione, & consequēter elapso tempore, reincidat in primeuam ex-

1 communicationem ipso iure, anverò requiratur declaratoria iudicis; & dubitationem faciebat pro opinione affirmatiua, .s. quod requiratur iudicis declaratoria dicta textus in cap. ad Regni Nedum ibi si fortè contem-

2 pserit in excommunicationis sententiam redu cere non omittas, & ad hoc facit etiam textus in capitulo quæstioni de appellat. ibi sed statim erit in eandem sententiam reducendus, vn de Panor. in supracitatis locis, quem sequitur Henriquez in consil. 37. num. 4. & Artaman, cons. 17. concludit, quod absolutus cū debita sollemnitate, quia promisit parere mandatis iudicis; licet post modum non paruerit, non tamen ipso facto reincidit in excommunicationem sed opus est, quod de nouo in illā reducatur, & pro hac etiam opinione facit Doctrina Gemin. in cap. eos §. 1, versi. quod si absolutus de tempor. ordinat. in 6.

3 Quidquid, sit ex supra relatis tē contrarium fuit resolutum, scilicet non esse necessariam declaratoriam, sed ipso iure reincidere, quę opinio fundatur in Doctrina Hostien. in capitulo veniens il 2. de testibus, quem sequitur Butr. & sicul. volētis esse de cōsuetudine Curię, quod quando quis absoluitur ab excommunicatione ad tempus, puta vt testificari possit, vel quid simile, statim illis peractis reincidit in excommunicationem; secundo per textum in c, eos de sentent. excommunicat, in 6. vbi absolutus ab exommunicatione cū reincidentia, elapso tempore, ipso iure absque sententia remanet excommunicatus. Tum tertio, quia excommunicatio quæ profertur his verbis, nisi satisfecerit infra tale tempus, & illo elapso, absque alia nulla monitione, eo ipso excommunicatus intelligitur, cap. preterea il 2. de appellat. cap. à nobis de sententia excommunicat, Butr. in c. 2. de testibus cogendis, & ex his non obstant in contrarium adducta, quia procedūt in alijs diuersis casibus.

## SVMMARIVM.

1 *Frangentes carceres ad effectum fugiendi debent puniri eadem pœna, ac si actualiter aufugissent sed vide nu. 2. & 3.*

2 *Ponitur facti species, & contrarium deciditur.*

3 *Pœna tentantis frangere carcerem non sequuta fuga est arbitraria iudicis.*

4 *Ampliatur procedere eadem poena frangentis carcerem in fugiente à domo iuris dicentis, vel habente sub precepto pro carcere domum palatium, vel ciuitatem.*

5 *Eadem poena tenentur illi qui iussi à iudicibus non se conferunt ad eos.*

Vas-

6 *Vassallus fugiens à carceribus Baronum, & recta via accedens ad Magnam Curiam Vicariç vel ad Baronem non tenetur de fracto carcere.*

7 *Fugiens à carceribus cito sponte, & etiam citatus reuersus fuerit non tenetur de fuga.*

Qua pœna puniantur frangentes carceres ad effectum fugiendi non sequuta fuga.

## DECIS. CII.

FVit dubitatum in Curia Archiepiscopali, qua venirent poena plectendi frangentes
1 carceres ad effectum fugiendi nô sequuta fuga; dicebant aliqui eadem pœna ac si fugam actualiter arripuissent, per text. in l. 1. ff. de effract. vbi habetur, quod carcerum fractores habetur pro confessis, vt voluit etiam Foller. in praxi crimin. in verbo & si confitebuntur, Grillan. de relaxatione carceratorum. q. 4. Gram. consil. 57. num. 4. post Alex. consil. 144. vol. 2. itẽ pro eadem opinione dicebatur, quod Menoch. de arbitr. iudic. casu 301. quem refert, & sequitur Boer. in decis. 215. dicit quod carceratus qui effregit carcerem et iam exibat, & iterum fuit captus, perinde habetur ac si perfectè aufugisset, vt voluit etiam Bertazol. consil. 35. volum. 1. Duen. reg. 232. Mascard. conclusio. 820. vol. 2. Tandem dicebatur regulam iuris esse quod idem operatur præparatio fugç, quod operatur ipsa fuga, Bal. in l. pe nult. Cod. de pignor. act. Marsil. in l. 1. nu. 28. ff. de quæstionibus Riminald. Iun. consilio 302. num. 11. vol. 3. Baiard. ad Clar. §. final. quçst. 21. num. 75.

2 Cæterum præfatis minimè obstantibus contrarium fuit decisum: nam cum in anno 1601. mensis Ianuarij tres laici carcerati, in Curia Archiepisc. tentasseat fugere à carceribus, & cum lima secuissent fere totum vnum ferrum cancellç carcerum, tamẽ a carcererijs præuenti non potuerunt aufugere fuerunt, per eandem Curiã condemnati ad remigandum per decennium in triremibus vltra pœnam delicti, pro quo prius detinebantur carcerati, vt refert Nouiss. in sua praxi cap. 40. De cuius decis. ratione mirandum qnidem non est, quoniam iuxta communem, ac magis veriorem Doctorum sen
3 tentiam, pœna tentantis frangere Carcerem, nô sequuta fuga est arbitraria, secũdũ Alber. in d. l. in eos ff. de cust. reor. Boer. decis. 215 Boss. de carcer. num. 50. Farin. eiusdem nominis tract. q. 30. num. 20 Gomes variar. resol. tit. de captura reor. num. 11. Foller. cit. loco numero 49. hinc Clar. in §. fin. quæst. 21. post num. 16. quod si carcerati non aufugerint, sed tantummodo tentauerint fractis carceribus aufugere, senatus non solet ex ea causa aliquid graue contra eos decernere propter attentatam fugam vel fracturã, & ita obseruatum fuisse testatur. Est tamen notandum, quod non solum su
4 prapostia regula procedit in eo qui actualiter manet in carcere verũ etiã in alijs, prout in fugiẽte ea domo iuris dicẽtis, vel si habeat sub prç cepto pro carcere palatiũ domũ, vel ciuitatẽ talis. n. aufugiẽs teneatur pęna frãgentis carcerẽ, vide Bertazol. conf. 35. nu. 3. & Curte Senior in l. admonendi nu. 675. ff. de iureiurand. Gramat. d. consil. 59. Ben. consil. 44. num. 36. Viu. commun. opin. in vers. fugiens, & Mascard. de probat. in verb. carceratus concl. 266. n. 19. & dec. Lucens. 90. nu. 5 vbi dicit veriorem opinionem esse quod statutum puniens fugientẽ a carceribus publicis, comprehendit fugientem à camera, vel palatio pro carcere à iudice assignato, & de eo qui aufugit de thalamo in quo erat sequestratus, vide Bret. cons. 65. num. 6. & cons. 124. num. 2. vbi tenet, quod habetur
5 pro confesso: procedit etiam in illis qui à iudicibus iussi ad eos non se conferunt, ita affirmat Beluis. in sua practica crim. in tit. de inquisitione nu. 56. quem sequitur Scap. in tractat. iuris non scripti lib. 5. c. 54. num. 6. sed om
6 niã prædicta limitantur, quod vassallus aufugiens à carceribus Baronum, & recta via accedens ad Magna Curiã Vicariç, vel ad Baronẽ, non tenetur de fracto carcere per tex. in leg. si quis §. item apud labeonem ff. de edil. edict. idem est in eo qui aufugit causa deprecandi Baronem per medium aliquorum l. bouem §. qui amicum ff. eod. titul. Iun. in cap. veniens de renunç. Anna in repet. cap. 1. de vass. decrep. ætat. vbi dicit quod cum quidam vassallus Federici Carafæ aufugisset & accessisset ad magnam Curiam, dum molestaretur de fracto carcere, per S. R. C. fuit remissus ad Baronem suum, vt procederet in causa de iustitia citra pęnam fracti carceris: & ad hoc, quod fugiens fractis carceribus, vt iret ad superiorẽ non puniatur, vide etiam, Boer. decis. 215. num. 28. Gramm. vot. 39. num. 12. Ioan. de Amic. consil. 7. num. 20. Duenn. reg. 393. li
7 mita 3. idem sublimitatur, quod si fugiens à carceribus cito sponte, & etiam citatus reuersus fuerit, tollunturomnia quæ ex fuga præcedente contra eum orta fuissent, Plot. in leg. si quando §. 30. fol. 260. C. vnde vi.

SVMMARIVM.

1 *Pendente appellatione nihil est innouandum sed hoc quando non habeat locum, vide nu. 4. & 5.*
2 *Appellatio extinguit sententiam.*
3 *Pẽdẽte appellatione a decreto habilitationis à iuramento, non impeditur in causa procedere, & sic fertur decisum.*
4 *Appellatio non suspendit actum vbi sumus in sententijs secum trahentibus exequtionem.*
5 *Vbi agitur de ligamine animæ appellatio non suspendit sententiam.*
6 *Lata sententia per iudicem ecclesiasticum super validitate matrimonij, licet ab ea sit appellatum iudex sæcularis prouidere potest mulieri super præstatione alimentorũ pendente appellatione.*

An pendente appellatione a decreto habilitationis à iuramento impediatur causę processus.

DECIS. CIII.

IN facto verificatum est, quod per Decretũ nostræ Curiæ Archiepiscopalis fuit quidã habilitatus à iuramento, quod præstiterat in contractu inito, cum quodam, à quo decreto habilitationis cum fuisset appellatum, in surgebat articulus dubitationis, si pręfata appellatione pendente, opposita in foro laicali, possit procedi in causa decisionis petitæ dicti contractus,
1 & dubium faciebat pro negatiua sententia, quod appellatione pendente nihil est innouandum toto tit. nihil innouari appellatione pendente, quare si procederetur in causa præfata haud in dubiũ esset, quod appellatione prædicta pendente iunouaretur, & consequenter proce
2 di minime posset appellatio; enim extinguit sententiam leg. 1. in fine ff. ad Turpillan. Padilla. in l. si causa cognita in 1. notab. ff. de transact. late Ias. in l. 1. col. 4. num. 9. ff. de re iudicata Veral. in decis. 34. de Franchis in decis. 370. vnde per tex. in cap. pastoralis §. verum de appellat. habetur quod instantũ sententia dormit, igitur virtute decreti prędicti aliud fieri non potest, & proinde in causa non est procedendum.
3 Al ter tamẽ fuit resolutum vt scilicet, quod pendente appellatione à decreto habilitationis à iuramento valeat procedi in causa, vt in specie, & in proprijs nostris terminis etiam testatur in Sac. Consi. fuisse decisum de Franchis in decis. 602. & contra hanc decisionem non obstat, quod appellatione pendente nihil est
4 innouandum, & quod appellatio extinguit sẽtentiã, quia hęc non habent locũ in sententijs, quæ secum trahunt executionem, vt notatur in cap. pastoralis §. fin. dę appellat. sequitur Afflict. in prohem. constitut. quæst. 10. col. fin. versic. quia respondetur, Innocent. in cap. ab excõmunicato col. 2. de rescriptis, Vitalin. in clement. 1. col. fin. de sententia, & re iudicata, & vbi tractatur de ligamine animę, prout
5 in casu nostro, tunc nunquam appellatio, suspendit seu extinguit actum secundum Bartol. in l. furti §. 1. col. 2. versic. circa primum ff. de his qui notantur infamia Felin. in rubrica de appellationibus col. 3. versic. limita ista, Angel. in l. tale pactum col. 7. ff. de pactis, vt neque similiter obstat quod si procederetur pendente appellatione, diceretur innouare, quia stãte conclusione, quod in pdictis spiritualibus appellatio nõ suspendit actum, poterit vtique
6 ad vlteriora procedi, & hinc est quod lata sententia per iudicem ecclesiasticum super validitate matrimonij, licet ab ea sit appellatum, iudex sęcularis prouidere potest mulieri super præstatione alimentorum, non obstante appellationis pendentia, & iudicasse Sacrum Cõsilium, testatur Afflictus in decis. 152. & sequitur Pontanus de alimentis cap. 19. num. 5. Corduba in l. si quis à liberis §. si vel parens nu. 47. ff. de liberis agnoscend. Barbosa in l. 1. in 1. partę nu. 80. ff. soluto matrimonio.

SVMMARIVM.

1 *Citatio non est expedienda, nisi prius de delicto constet saltem præsumptiuè nume. 8.*
2 *Citatio realis infamat.*
3 *Captura vltra infamiam affert damnum irreparabile.*
4 *Citatio ad informandum quando non est expedienda in Regno.*
5 *Reus non est relaxandus ad simplicem accusatoris nutum.*
6 *Iudex citans aliquem ad informandum non seruata forma, est puniendus.*
*Citatio est vitiosa nisi constet de delicto.*
79 *Clerici in Curia Archiepiscopali quando carcerantur.*

Num antequam constet de delicto citari possit quis ad informandum.

DECIS. CIV.

FVit pluries decisum, & ordinariè seruatur in Curia Archiepiscopali & in omnibus alijs curijs ecclesiasticis, vt clerici non citentur, nisi ad informandum prius ceperit de delicto constare, iuxta doctrinam Io. And. in c. si clericos de sent. excom. in 6. vbi Epi-

Episcopus non debet esse promptus ad citandum, tam verbaliter quam realiter clericos, ob periculum infamiæ Baldus in l. si clericus C. de Episcop. audiēt. & in l. 1. C. de integr. restit. quem sequitur Castr. & Iaf. in l. 4. §. con-
3 demnatum ff. de re iudicata, sicuti, & captura vltra infamiam irreparabile damnum infert, vt habetur per Menoch. de arbitr. iudic. cas. 67. & contra laicos hodie in regno citatio ad informandum per iudicem expediri non potest, nisi visa prius, diligentissimeq; per eum etiam recognita informatione, & in causis et magni momenti criminalib. requiritur, vt adsint inditia, q̄ vrgeant pro tortura inferēda, vt patet in pragmatica 39. in tit. de officio iustitiarij, seu Magnæ Curiæ Vicariæ, & sic refert
5 Viu. in dec. 121. nu. 1. vbi nu. 5. dicit capturam minime contra aliquem delinquentem relaxandam esse ad simplicem nutum iudicis, cum non apparentibus sufficientibus inditijs torturam non possit concedi mandatum seu licentia de capiendo, vt ante eum voluerit Archidiac. Gemin. & reliqui vniformiter in cap. si clericos de sententia excommunic. in 6. Bal. in l. quod euitandi in fine C. de condit. ob turpem causam, Alex. in l. 1. nu. 13. ff. de in ius vocando Carau. in ritu 39. nu. 10. & seq. Campagna in c. regni subditorum nostrorum nu. 95.
6 vbi refert hanc conclus. esse ab omnibus receptam, & iudex capiens, & citans aliquem ad informandum non seruata supradicta forma puniri debet ex notabili doctrina Bal. in l. 1 C. de his qui latr. occid. cum rationibus quas adducit Paris. de Put. in tract. & de sindicatu in verbo captura cap. 1. nu. 14. & cap. 15. nu. 13. & secundum quod refert Nellus in suo tract. de bannit. in tertia parte tertij temporis, & ante eum Bald. in auth. si omnes num. 8. C. si vt se ab hæredit. abstin. citatio ad informandum fieret non adhibita causæ cognitione, & non constito summarie de delicto, citatio ipsa foret vitiosa, & minimè valeret, & consequenter processus in præiudicium citati fabricatus esse nullus, & iudex secundum Soccin. in l. fideiussor §. si quis nu. 5. ff. qui satis dare cogantur puniri posset, vt pariter dicimus de Episcopo iniustè carcerante clericum, qui est excommunic. cap. si clericos de sententia excommunicationis, quia secundum Nouiss. in sua praxi
8 cap. 27. debet contra ipsum clericum constare de delicto saltem præsumptiuè, & in nostra Curia Archiepiscopali refert seruari, quod nō procedatur ad carcerationem clericorum, nisi contra ipsos adsint probationes sufficientes ad condemnandum vel saltem ad torquendum, dummodo clericus non sit suspectus de fuga, nec sit timor, quod seducat testes, quia tunc ad finem formandi inquisitionem habita aliquali informatione carceratur, vt habetur per Clarum per ipsum allegatum in sua practica, quæst. 28.

## SVMMARIVM.

1 *Clerico pro delictis ab eo patratis pœna fustigationis infligi potest.*
2 *Iura generaliter loquentia generaliter debent intelligi.*
3 *Iudex ecclesiasticus potest mandare verberari clericum.*
4 *Clericis non sunt imponenda pœnæ ignominiosæ, & non sunt de honestandi vti plebei.*
5 *Clericus non debet genuflectere laico quem offendit, sed alias illi satisfacere.*

Pœna fustigationis, an clericis infligi possit.

## DECIS. CV.

Fvit dubitatum an clericis pro delictis ab eis patratis infligi possit pœna fustigationis vulgo la frusta, & prima facie videbatur dicendum quod sic ex pluribus; primo, quia iu-
1 ra generaliter loquuta fuerunt circa impositionem huius pœnæ, ad text. in l. ictus fustium C. de quibus ex caus. infam. irrog. igitur gene-
2 raliter intelligi debent nullis personis exceptis. Tum secundo, quia pro hac eadem opinione habemus text. in cap. vniuersitas de sent. excomm. vbi habetur quod iudex ecclesiasticus potest mandare verberari clericum, sed non per laicum, igitur per clericos poterit
3 fustigari facere. Tum tertio, quia præfata fustigatio, fit ex caussa correctionis, & consequenter vergit in morum moderationem, sed ex causa correctionis percutiens clericos non incidit in censuras, cap. cum voluntate §. si qui vero de sentent. excomm. igitur, & c. hoc confirmatur, quia per text. in cap. 1. de calumniat. habetur, quod à Beato Gregorio Magno, subdiacono calumniose diaconum accusanti, fuit imposita publica pœna verberum de qua etiam pœna vide text. in cap. Beatus 45. distinct. & in c. ante omnia 35. distinct.

Cæterum præfatis non obstantibus, contrarium fuit resolutum, ex doctrina Clari in sua pract. crim. §. fin. quæst. 7. & vbique seruari testatur Salzed. à Diaz cap. 135. & ratio est secundum Perez. super compilatione legum Hispaniæ lib. 1. tit. 3. l. 1. clericis non sunt im-
4 ponende pœnæ ignominiosæ, & non sunt vti plebei de honestandi; quare cum fustigatio sit tam grandis, & grauis pœna, vt inferat infamiam non enim nisi pro turpibus, & infamatorijs delictis irrogari soleat secundum Menoch.

noch.de arbitr.iud.quæst.80. nu.40. & 41. & in cons.123.nu.4.vol.1.Cacher.cons. 17.nu.3. Ioseph. Ludouic. in sua decis.lucens. 1. par.1. morti equiparari dixit Rubin.decis.40.vnde pęna fustigationis, & catenæ hodiæ imponi so lent pluribus furibus incisoribus Bursarum truffatoribus falsis testibus blasphematoribus, & similibus facinorosis,vilibus, & infamibus personis,Farinac.quæst.crim.quæst.19.nu.29. & facit, text. in l. ictus fustium ff.de his qui not.infam.Nauar.in cons.16.de hæredit. quã tamen pęnam publice clerico imponi numquam vidisse testatur Vgol.c.56. de potestate episcopi, nec debere ob honoremimponi testa
5 tur Nouiss.in sua praxi cap.74. vnde clericum laico quem offendit non debere genuflectere, sed alias ei satisfacere,testatur Hostiens.in cap. contingit de sentent. excomm. non tamen irregularis fit iudex eum inferens, ea quo, nec mutulatio,nec mors interuenit.

## SVMMARIVM.

1 *Omnis Sacerdos animarum curam obtinens debet Deo omnipotenti rationem reddere.*
2 *Parochus debet etiam habere alium qui possit occurrere in necessitatibus.*
3 *Parochus non solum debet sacramenta tradere, sed infirmos etiam visitare.*

Qua pœna debeat puniri Parochus permittens mori aliquos de sua parochia absque sacramento.

## DECIS. CVI.

IMputabatur cuidam paracho quod eius culpa non nulli sue parochiæ filij spirituales absque Sacramentis Ecclesiæ decessissent; quare introducta causa, & compilatio processu cum ex eo appareret de negligentia eiusdem parochi fuit dubitatum qua pœna veniret
1 plectendus,dicebam ego quod omnis sacerdos habens curam animarum suorum parochianorum quoad Sacramenta, & alia pro animarũ salutæ tenetur Deo omnipotenti rationem reddere de omnibus suis iuxta Hostiens. in sum.tit.de paroch. & alien.parochi post principium cum ibi per eum annotatis, & reus efficitur pro fructibus amissis,capit. si præsbiter cum sequenti 26.quæst.6. nam qui oues sibi commissas spernit pascere non dicitur Deum amare cap in scripturis 8.quęst.1.quia si Christus pro nobis mortuus est nos non debemus ab illo recedere qui dixit si amas me pasce oues
2 meas: item parochus debet habere alium qui in necessitatibus possit occurrere cap. illud 7. quæst. 1. cap. vt quisquis præsbiter de vita, & honestat.clericus, & tenebatur saltem per quirere, quia semper est danda esca esurientibus in tempore opportuno; qui enim huiusmodi officium exercet debet esse mundus ab omni sanguine secundum Apostolum in capitul.20. act.apostolorum idest mundus a peccato, vt ex ponit glo.in c.ephesys 43.dist.& ibi text.dicit quod ille non est mundus qui consilium Dei non denunciat, pro quibus enim quilibet in tempore opportuno debet animam suam
3 ponere,capit.suggestum 7.quæst.1.& hoc maxime conuenit parocho qui nedum sacramenta suis parochianis debet cõferre, sed infirmos quotidiè visitare cap.1.de celebrat. Miss. & licet Nauar. in cons. 3. de paroch. & in cons. 3. de pœnis,& Sayr.decis. 3. eod. tit.dicant pœnã parochi cuius culpa parochianus sine sacramẽtis decessit esse arbitrariã nos tamen arbitra uimus pęnã suspensionis ad bienniũ ab eius cura cuius decis. ratio fuit, quia cum delinquisset in officio, consequenter debet in eo puniri ad text.in c.ex parte de cler.egrot.

## SVMMARIVM.

1 *Appellatio semper censetur permissa, nisi specialiter reperiatur prohibita.*
2 *Regula standum donec probetur limitatio.*
3 *Appellationem deuoluere in dubio pronunciandum est.*
4 *Appellatio est quędam defensio, & fuit inuenta, vt oppressis subueniretur.*
5 *Appellatio non admittitur à reiectione appellationis.*
6 *Sententia lata super impotentia appellandi dicitur interloquutoria, quod principale seu eius quoad instantiam appellationis.*
7 *A sententia quod non possit appellari, de iure non datur appellatio, quando reiectio appellationis esset facta cum causa cognitione.*
8 *Secus si incontinenti iudex appellationem reijcerat, & nu.10.*
9 *Causa debet esse aperta, ob quam iudex appellationem non admittit.*
11 *Dictum Doctoris est intelligendũ secundum Doctrinas allegatas.*

An à reiectione appellationis valeat appellari.

## DECIS. CVII.

CVm in facto euenisset decidendus istè articulus dicebatur quod regulariter om-
1 nis appellatio intelligitur permissa, nisi specialiter reperiatur prohibita glos.in l.qui restitue re ff.de reuendicat. Bald.in l.vnica circa principium

cipium C. si de mom. poss. Socc. cons. 39. nu. 1.
vol. 4. & regulæ itam est donec probetur limi-
tatio Bald. in l. si tutor in fine C. de seruo pig.
band. manum, Alberic. in 2. part. stat. quæst.
158. Abb. in rubrica extra, vt lite non conte-
stata, cum pluribus relatis per Surd. cons. 180.
num. 9. & vbi aliquod subest dubium super ad-
3 missione, vel reiectione capitolorũ pronun-
ciandum in dubio est appellationem deuolu-
re glo. in c. vt debitus in verbo, vt rationabilis
de appellat. in 6. Innoc. in cap. dilectus il secõ-
do de rescriptis, & alij relati per Surd. consil.
163. num. 5. & secundum Castrens. in l. 1. ff. si
quis caut. quod appellationi fauendum est,
idq; comprobat Ias. ibid. in secundo notab.
4 Purpur. cons. 89. nu. 1. est enim appellatio de-
fensio quædam, cap. cum specialis §. porro de
appellat. & inuenta, vt oppressis subueniatur
l. per hanc C. de temp appellat. Bald. in cap. li-
cet in princip. de offic. ord. vbi inquit illum
textum esse aureum, & multi appellatio-
nẽ dicunt venenum repellere, tanquã theria-
ca, Bal. in l. vnica in fine C. si de mom. possess.

His sic præmissis fuit resolutum appella-
tionem à reiectione appellationis non esse
dandam, vt in proprijs terminis est deci-
sio Gratianus Rot. March. 8. quam mihi al-
legauit adhoc propositum numquam satis
laudatus adolescens Dominus Ioannes Ma-
ria Nouarius, vbi in causa inter D. Hyero-
nymum cuneum, & D. Constantiam de Gri-
maldis de Ancona sub die 26. Octobris 1594.
Rota declarauit non esse locum appellationi
interpositæ per d. Grimaldum, mandando exe
qui sententiam latam contra eam ad fauorem
d. Hyeronimi, & quia fuit interposita appel-
5 latio ab huiusmodi reiectione appellationis,
fuit decisum non esse admittendam, nam sen-
tentia lata super impotẽtia appellandi dicitur
interlocutoria, quod intelligitur quoad prĩcipale,
secus quoad instãtiã appellationis, quã definit,
quia illo respectu est definitiua, Card. in clem.
fin. col. 1. in fine versic. secundo quero de ap-
pellat. Franc. in cap. sua nobis 65. nu. 3. eodem
tit. vbi dicit esse interlocutoriam, cum dici-
mus de iure non posse appellari, & tamen diri-
mit totam causam appellationis, quod dicit se-
cundum Bald. menti esse tenendum, & alibi
nõ inuenisse, neque scriptum neque notatum,
7 & sic dicto respectu habet vim definitiuæ, &
quod ab ista sententia non possit appellari nec
detur appellatio, quãdo reiectio appellationis
esset facta cum causę cognitione, pro vt in casu
nostro, voluerunt Bar. in l. 1. in fine, vbi Mat-
tesi. num. 4. cap. quor. appellat. non recipiunt.
Natta cons. 529. nu. 30. Cephal. cons. 185. nu.
3. lib. 2. Contard. in l. vnica C. si de mom. pos-
sess. q. 5. nu. 9. & q. 1. num. 27. vsque ad num. 31.
8 secus si in continenti iudex appellationem re
spueret, quia tunc posset appellari ab ista reie-
9 ctione, imò causa debet esse aperta propter
quam index appellationem reijcit, vt voluit
Contard. vbi supra q. 5. post Alex. ad Bart. in
d. l. 1. C. quor. appellat. non recip. & in hoc nõ
obstat quod possit allegari ex aduerso idem
10 Contard. in citata q. 1. sub num. 3. vbi conclu-
dit, quod detur appellatio a reiectione appel-
lationis facta à iudice ad quem, quia intelligi-
tur, quando causa non cognita, & parte non
citata iudex non detulit appellationi, quo ca-
su omnes supradicti Doctores concludũt pos-
se appellari, & iuxta ista loquitur Bart. per
11 Contard. allegatus in d. l. 1. secundum quem
ipsum debemus intelligere, & sic per Doctri-
nas adductas Alex. cons. 32. nu. 7. col. 2. in fine
versic. nec obstat si adhoc lib. 4. Roman. cons.
211. col. fin. num. 5. versic. quoad vltimum post
Bar. in l. non solum §. si liberationis nu. 7. ver-
sic. præterea ff. de liberat. legat.

*SVMMARIVM.*

*1 Ad contrahendum domicilium requiritur decennium, & secundum alios relinquitur arbitrio iudicis 2.*

*3 Proprius parochus ad contrahendum matrimonium dicitur illius loci in quo contrahentes habent animum permanendi, secus si habbitent ad tempus, redituri deinde ad proprium domicilium.*

*4 Concubina non sortitur domicilium amasij.*

*5 Matrimonium in rure celebratum coram Parocho illius, & testibus ab eo, qui est incola Ciuitatis, vel villa prædium ruri habente, & illuc aliquoties accedente ad exercenda rusticalia non esse validum.*

*6 Non valet matrimonium eorum, qui volẽtes illud contrahere, & timentes impedimentum sibi faciendum in ciuitate, vbi sunt incolæ abierunt in aliam, & ibi de licentia Ordinarij Ciuitatis, vbi erant incolæ contraxerunt matrimonium.*

De domicilio requisito ad contrahendum
matrimonium in aliquo loco, ad effe-
ctum, vt dicatur contrahere co-
ram proprio parocho iuxta
mentem Sacri Conci-
lij Tridentini.

## DECIS. CVIII.

1 VArij, varia dixerunt circa domicilij ac-
quisitionem; quidam enim voluerunt ad
illud contrahendum, decennium requiri, vt in
l. 3.

l. 3. C. de incol lisib. 10. late Mascard. de probat. plures allegans conclus. 534. num. 6. Menoch. de arbitr. iudic. lib. 2. centur. 1. casu 86. nu. 8. cum sequen. alij autem dixerunt tempus
2 habitationis in aliquo loco ad inducendum domicilium, relinqui arbitrio indicis, & sic quæ dicatur assidua habitatio, vt constat ex Mascard. vbi supra num. 9. & 10. & Menoch. nu. 16. vel quod ęque se haberent quoad vtrumque, vt in terminis matrimonij tenet, & sequitur Nauar. in cons. 7. nu. 3. de clādest. desponſ. lib. 4. cæteri vero fuerunt in ea sententia in
3 proprijs terminis circa matrimonium contrahendum valide, eū propriè dici parochum parochiæ; in qua contrahentes animum permanendi habent, secus si habitare intendāt ad tempus, redituri postea ad proprium domicilium Henriq. de matrimonio lib. 11. c. 3. nu. 3. Spin. in Specul. testament. glos. 15. nu. 41. Sanchez de matrimonio lib. 3. disput. 3. num. 11. Dnal. in 2. par. director. iudic. eccles. cap. 155. nu. 48. Ledesma de matrin. q. 45. art. 5. pun. 3. §. dico tertio ad fin. Rot. diuers. in decis. 643. nu. 2. & 3. vol. 1. sequitur Triuis. in decis. 23. lib. 1. vbi testatur Venetijs fuisse resolutum, quod si mulier, quæ per anni spacium habitauit cum amasio, nubat alteri non assistente parocho domicilij fœminæ, sed parrochiæ amici non valet matrimonium, quia ratione illius dubitationis non contrhaitur parrochia, & quamuis
4 vxor fortiatur forum ratione domicilij viri nō tamen cōcubina, vt bonè tradit gl. in c. eos in verbo eos 32. distinc. vnde ciuitatis incolæ, in rure prædia habentes, & ad rusticalia exercenda aliquoties in anno ad rus accedentes dimissa in vrbe familiæ suæ parte, si coram parocho rurali, & testibus matrimonium contraxerint, tale matrimonium est nullam, quia non fuit celebratum coram proprio parocho contrahentium, nec alterius eorum, aut alio sacerdote de ordinarijs, aut parochi licentia, vt bene, & optime Nauar. in conf. 7. de clandest. desponf. lib. 4. & conf. 1. de paroch. nu. 2. lib 3. vbi idem dicit de illo, qui causa pestis, seditionis, vel belli fugit à sua parrochia, primo quoq; tempore, quo potuerit reuerfurus, late post alios Menoch. in cons. 398. vol. 4. vbi complures Rot decision. affert, & pro hac doctrina est optimus text. quoad sepulturam ea non electa, cap. is qui de sepult. in 6. vnde Nauar. conf. 14.
6 de Clandest. desponf per totum lib. 4. late probat non valere matrimonium eorum, qui volentes illud contrahere, & timentes impedimentum sibi faciendum in ciuitate cuius erant incolæ, abierunt in aliam ciuitatem longè ab illa sitam in qua post aliquos dies de licentia ordinarij præd. ciuitatis cuius erant incolæ contraxerunt matrimonium: curia tamen Archiepiscopalis inclinauit ad decidendum sufficere domicilium habitationis bona fide susceptę, ad cōtrahendum matrimonium coram parocho habitationis cōiugū, vel alterius ipsorum ex Rot. nouiss. collect. a Far. 2. par. d. 390.

## SVMMARIVM.

1 *Repetitio testium in longinquis parribus existentium fieri debet expensis petentis.*
2 *Remissio inquisiti ab vno iudice ad alium debet fieri expensis petētis, quod amplia etiā in criminalibus nu. 3.*
4 *Testibus laborantibus, & artificibus non solum debetur sumptus, sed etiam salarium erogatur.*

Repetitio testium ad instantiam fisci receptorum cuius sumptibus fieri debet.

## DECIS. CIX.

CVm peteretur ex parte rei inquisiti testes repetendos esse, hic Neapoli coram Reuerendissimo Vicario in curia Archiepiscop. fuit dubitatum: cuius sumptibus hoc fieri de-
1 beret, & fuit resolutum hcc fieri debere expensis petentis, vt voluit Anna in singul. 519. quē sefert Tapia in const tut. regni in pecuniarijs, vbi dicit quod quando testes sunt examiuandi per commissarium causæ expensis petentis examen fieri debet, vnde Vrsil. in addit. ad Afflict. in decis. 376 sub nu. 4. refert fuisse decisum in Regia Camera, quod testes absentes, qui debēt coram iudice personaliter se præsentare, debent coram expensis venire ad repetitionem, & insuper pro hac eadem opinione allegabatus text. in l. fin. C. de erogator. milit. Annon. lib. 10. in quo habetur, quod si ciuitas petat à principe militum custodiam, qui alibi à longe reperiuntur, & petantur annona in itinere, dicit ad talem annonam teneri (& loquitur in criminalibus) ciuitatem milites petentem, & illius text. authoritate dixit Bal. in c. fin. §. si iudex sub nu. 1. de pace tuen. & eius addittio-
2 mat: quod remissio inquisiti ab vno iudice ad alium fit sumptibus petentis, vt si petat eam inquisitus facit suis sumpti sin autem iudex facit de publico, sequitur Afflict. in constit. Capitaneorum nu. 6. Hinc pars petens principalis litigantis examen, & depositionem, si is absens sit à loco, suis expensis illam procurabit, Carau. in ritu magnæ Curiæ 235. nu. 13. cum
3 cum pluribus seqq. qui licet videatur loqui in ciuilibus, idem tamen est in criminalibus causis cum militent eedem rationes, & præsertim ne cui officium suum sit dannosum, & aliquas ponderant DD. ad hunc propositum pun-

punctum, & notorium est etiam in criminalibus hoc idem seruari per tex. in cap. si testes §. liberi versic. venturi 4.q.3. ibi venturi autem ad iudicium per accusatorem, vel ab his per quos fuerant postulati sumptus competentes ministrentur qui sumptus est ex l. quoniam lib. C. de testibus quæ idem disponit; cuius tex. authoritate dicit Io. Faber. in l. 1. nu. 2. C. de suffrag. quod clientulus debet sumptus facere aduocato exeunti donum, & quod plus est, si sunt laboratores testes, vel artistæ, qui aliquid aliud lucrarentur non solum debent eis sumptus, sed etiam salarium erogari, Guid. Pap. in decis. Grat. 68. & Franc. Marc. in dec. Delph. 178. nu. 3. par. 1. text. in cap. mulieres de iudic. in 6. ibi expensis partis producentis quod multis comprobat Lucas de Penn. in l. 2. col. 1. & 2. C. de prox. Sacror. Scrin. lib. 10. quod voluit etiam ante eum Accurs. in l. si quando in princ. C. de testibus, & est de mēte Frāc. Marc. in dec. Delph. 138. par. 1. Capyc. dec. 90. in fin. Cacheran. in dec. Pedemont. 45. per totam, sed quantum ad R. Fiscum alias scripsi quod non tenetur suis expensis testes repetere, prout in tom. 1. decis. super hac tamen re Io. Maria Nouarius fecit quasdam allegationes, quas hic ad eius instantiam placuit inserere.

*SVMMARIVM.*

1 *Is tenetur ad expensas cuius gratia actus celebratur.*
2 *Administrationis ratio habetur pro reddita, quando stat per eum cui reddenda est quo minus raddatur.*
3 *Debitor ad instantiam creditoris carceratus, ipsius creditoris expensis est alimētandus, si vita careat.*
4 *Expensis petentis quem carcerari, is carcerandus est.*
5 *Testes debent examinari expensis petentis.*
6 *Delinquentium remissio est facienda expensis petentis.*
7 *Quando remissio petitur ad instantiam iudicis, & non partis, iudex debet soluere expensas.*
8 *Idem est de remissione clericorum ad eorum iudicem.*
9 *Expensis petentis consilium causa est transmittenda consultori.*
10 *Expensis custodias petentis cognitio partis suppositum est sauenda remissio vassallum.*
11 *Auctor dat nouam doctrinam, ut scilicet quando in reuisione rationum reperiretur dolus quod expensas in reuisione factas debet ipse dolosus referere.*
12 *Pena suos debet sequi Authores.*
13 *Alterum iniqua conditio dari non debet.*
14 *Alemo ex suo delicto commodum consequi debet.*

Allegatio Ioannis Mariæ Nouarij. Quorum expensis publicæ priuateq; Rationes sint reuidendæ.

VOtum meum circa hunc iuris articulum est, quod rationes sint reuidendæ expen-
1 sis petentis, indubitata est enim iuris conclusiō teneri ad impēsas eū cuius gratia actus celebratur, vt est tex. expressus in l. sed si hæredi tas §. 1. ff. ad exibendum l. fiu. C. de erogatione militari annonæ, cap. mulieris de iudicijs in 6. l. quoniam C. de testibus l. sed si §. fin. ff. ad exhibendus Menoch. de arbitr. iud. lib. 2. cau. 228. nu. 18. & 19. Surd. de alimentis in tract. 1. q. 47. nu. 10. vbi dicit quod si reddita semel ratione à tutore, vel postquam se obtulit paratum illā reddere discedat a loco, non cogitur ad eundē locum venire iterum pro reddenda, vel reuidenda ratione nisi expensis ipsius minoris, Bal. in l. 3. §. defend. in fine ff. quibus ex caus. in pos-
2 ses. eat. & in l. si postulauerit ff. ad leg. Iul. de adult. administrationis enim ratio habetur pro reddita, quando stat per eum cui reddenda est, quod non reddatur, ex regul. leg. iure ciuili de cōdit. & demostrat. l. scribit ff. de cōtrahen. empt. l. in iure ciuili ff. de regul. in l. executione §. de verbor. obligat. & est text. not. in l. si post diem §. si qua conditio quando dies legat. ced. Socc. in l. iulian. la prima nu. 7. ff. de condit. & Cephal. conf. 8. nu. 6. & Alex. conf. 127. circa
3 med. vol. 6. & hinc est quod debitor ad instantiam creditoris carceratus, eius expensis alimentari debet, si non habet vnde victum sumere possit, Ang. in l. minime C. de appellat. glos. in l. fin. C. de militari annonæ Boer. decis. 203.
4 Afflict. decis. 71. Valasc. dec. 1. Milanens. decis. 18. Balb. decis. 60. & expensis petentis quem carcerari carcerandus est, Franc. Marc. in dec.
5 233. & expensis petentis depositionem testium
6 absentiū examinari quis debet, Cacher. in dec. 45. & quemadmodum delinquētium remissio facienda est expensis petentis remissionem, Thomincius in decis. 13. Boer. in decis. 203. Ludouic. in decis. 54. Bald. in conf. 319. vol. 2. Alex. conf. 73. vol. 1. Dec. in consil. 100. vol. 2. Verall. in decis. 92. vol. 1. Cappell. Tholos. in
7 decis. 100. & hinc euenit quod si remissio non ad instantiam partis, petatur sed ad instantiam iudicis ipsius inquisiti, iudex soluere debet expensas Afflict. in constitut. regni Capitaneorum in 4. notab. nu. 6. in fine Boer. in d. decis. 103. nu. 5. & 12. Aufrer. in addit. ad Cappell.

Tholos. in decis. 10. Guid. Papa in decis. 211. nu. 3. cũ alijs quos probat Couar. in lib. pract.
8 quæst. cap. 11. Carau. in ritu 135. nu. 13. vt etiã idem iuris est de remissione clericorum ad eorum iudicem ecclesiasticum Boer. in decis. 324. Guid. Papa in decis. 211. Vrsill. ad Afflict. in decis. 71. Corset. in suis singularibus in verbo expensæ, vt pariter quoque expensis petentis
9 consilium, transmittenda est causa consultori, Bart. in l. si postulantis in 2. col. ff. de adulter. Ias. in l. ad egregios nu. 2. ff. de iure iurando, & quando procurator absentis petit transmitti ius iurãdum eius principali absenti est transmittendum sumptibus explicari petentis, secundum Bal. in l. cum sæpe C. de erogat. milit. Annon. Rubin. in decis. 23. vol. 2. & ad idem
10 expenditur decisio de Franch. 332. vbi fuit iudicatũ faciẽdã esse custodiam & cognitionẽ partis suppositi expẽsis petẽtis, & similiter expẽsis baronis petentis remissionẽ eius eius vassalli facienda est remissio, vt post eum sequitur Capiblanc. de Author. baron. in prag. 18. nu. 3.
11 licet si in reuisione rationum adesset dolus, & frans reperiretur ex parte alterius, quam petentis, tũc. n. de æquitate imò etiam de iuris rigore non incongruè putarem, quod expensæ essent faciẽdæ, & ex cõputãdæ illi ex cuius par
12 te reperiretur dolus, & frans: pœna enim suos debet sequi auctores l. Sancimus C. de pœnis l. rescriptum ff. de his quibus vt indignis, Ias. in l. si prius ff. de noui oper. nunciat. num. 32. Cephal. in conf. 139. is enim affligatur, qui de-
13 liquit, & alteri per alterum iniqua conditio minimè detur, l. nõ debet alteri ff. de regul. iur.
14 nemo enim ex suo delicto comodum consequi debet l. ex dolo ff. de dolo l. itaque fullo ff. de furtis, l. non fraudem §. nemo ff. de regul. iur. l. siuè hericarium in fine ff. de negotijs gestis l. relegatum ff. de interdictis, & relegat. & sic de iure locum habere sum in voto, Ego Ioannes Maria Nouarius a Pistitio Prouinciæ Basilicatæ oppido.

## SVMMARIVM.

1 *In Curia Archiepiscopali solet fieri præceptum de non conuersando cum mulieribus inhonestis.*
2 *Oratio negatiua fortius negat, quam oratio affirmatiua affirmat.*
3 *Prohibitio loquendi carceratum per verba nec directa nec indirecta, non comprehendit alloquentem ex causa pietatis, & beneuolentiæ.*
4 *Prohibitio de non loquendo cum excommunicatis non excludit casum necessitatis, seu honestatis.*
5 *Verba generalia sunt interpretãda ne sequatur inhumanitas.*
6 *Prohibitio de non faciendo aliquid cum iuramento non extenditur ad actum laudabilem, & licitum.*
7 *Promittens velle conueniri vbique locorum restringitur ad locum tutum.*
8 *Promittens non offendere quoquo modo, restringitur ad terminos iuris.*
9 *Verba contrahentium generalia non sunt intelligenda quod sapiunt nimium rigorem.*

An præceptum de non conuersando cum muliere inhonesta comprehendat etiam licitam, & necessariam.

## DECIS. CX.

1 Sæpæ accidere solet in Curia Archiepiscopali, clericos processari, seu inquiri de inhonesta conuersatione cum aliqua muliere, & quia contingit præfatum delictum sufficienter non probari eadem Curia eos absoluit cum præcepto seu pœna de non conuersando amplius cum ea, quare fuit dubitatum, an præfatũ præceptum tollat omnem conuersationem ita vt censeatur coarctatus, vt ne quidem ex causa
2 licita, honesta, atque necessaria cum ea conuersari, possit: & dubiũ mihi faciebat qeũ sumus in oratione negatiua quæ fortius negat quam affirmatiuã affirmet glos. quam vbi dicit Bart. sing. in l. hoc genus in glos. fin. ff. de conditionib. & demonstrationib. & ibi Castrens. dicit valde singularem, & plnries secundum eam obtinuisse cõmendat Dec. cons. 490. num. 6. & pulchrè consil. 3. nu. 4. Crau. cons. 146. num. 4. Gab. de legib. cons. 2. nu. 27. addo Tiraquell. ad l. boues §. hoc sermone lim. 7. vbi Rebuff. lim. 1. de verb. sing. Osasc. Pedemont. decis. 100. nu. 44. Trigo sing. 26. Cotta valde exaggerans in verbo testator lethaliter Menoch. de recup. poss. remed. 14. nu 4.

Cæterum hoc non obstante contrarium fuit resolutum; pro qua resolutione facit quod voluit Crau. cons. 3. per totum vbi prohibitio de
3 non alloquendo talem carceratum per verba nec directa nec indirecta, non comprehendit alloquentem ex causa pietatis, beneuolentiæ, & consolandi carceratum, vnde prohibitio habendi commercium cum bannitis, non extenditur ad eos qui dictos bannitos quoad victum adiuuant in extrema necessitate, faciendo elemosinam, vel aliud opus genere suo bonum ad finem conuertendi, Nauarr. conf. 57. 58. & 59. de sentent. excommunicat. in antiq. Ang.

in tract.malefic.& ibi Augustin. Ariminen. in apostilla in verbo malefio semper astitit num. 23. Afflict.in constit.Pateranorum nu.8.Boss. in tit.de rapinis nu.21.idem Afflict.in d.const. nu.3.Campan.in c.regni licet contra recepto-
4 res sub nu. 10. & prohibitio de non loquendo cum excommunicatis non excludit casum necessitatis, seu honestatis cap. quoniam 11.q.3. c.inter alia §.illud autem,& ibi Socc.nu.99 de sentent. excommunicat. Gabriel. 4.sent. dist. 18.q.3.artic.1.Gaietan. in summa in verbo excommunicatus Nauat. in suo manuali cap. 27. num. 27.Sayr.lib.2.casuum conscient.cap.24.
5 quare verba etiam generalia interpretanda sunt ne sequatur in humanitas pro vt esset in hoc casu, si non potuisset alloqui ad bonum finem,& citra causam delicti, & hinc est, quod licet verba contractus sint nimis generalia tamen recipiunt interpretationem, nè promittens remanent lesus,delusus,vel deceptus,idem
6 Crau.in cons.78.& prohibitio de non faciendo aliquid cum iuramento, non extenditur ad actum laudabilem, & licitum: sequitur Couar. in cap. Rainal.num.6.& 7.de testamentis,nec promissio intelligitur de actu excessiuo,Bald. cons.372.col.2.lib.3.& excessiuum esset, si per missa conuersatio, & ad bonum finem facta comprahenderetur,meritò non videtur de ea
7 non intelligendam; Vnde promittens velle conueniri vbique locorum restringitur ad locum tutum, Alex.in l.cum res col.1.ff.de leg.1. & generalis promissio expensarum, reducitur ad causam honestatis, vt latè deducit Seraph. de priuileg.iuram.priuil.13.nu.14.& promit-
8 tens non offendere quoquo modo,intelligitur ad terminos iuris, & sic non intelligitur ludendo, nec in lucta, nec in omnibus similibus causis in quibus cessat dolus, Dec. in consil. 9. Herculan.de caut.de non offendendo c.34.nu.
9 4. nec verba contrahentium generalia ita intelligi debent, vt sapiant nimium rigorem, vel nimiam iniquitatem, secundum Crauett. in cons.221.

*SVMMARIVM.*

1 *Datur intellectus ad text.in cap.in fidei fauorem de heret.in 6.*
2 *Testes quando sunt participes, & socij criminis plenam non faciunt probationem in crimine heresis absque alijs adminiculis.*

An in causa hæresis testes socij criminis conuincant.

DECIS. CXI.

FVit resolutum in Curia Archiepiscopali text.in c. in fidei fauorē de hæret.in 6. quo cauetur, in fidei fauorem admitti socios, & participes criminis, procedere, & locum sibi vendicare dumtaxat ad faciendum indicia, & presumptiones,non autem ad aliquem conuincendum de crimine hæresis,per text.& quod ibi notatur in cap.filij de hæret.in 6. latè Lup. in sua repetitione hereticali § is vers. ad hoc respondetur, vnde secundum Panor.in cap.1. nu. 7. de confess. & in cap.per tuas num.4.de simon.dicitur,hoc sanè notatu dignum omitte dum non est,huiusmodi testes participes,& socios criminis plenam probationem non facere in crimine hæresis absq; alijs adminiculis;verum eorum dictum sufficeret ad pœnam extra ordinariam,vel ad torturam,sequitur glos.in capit.si filium in glos. magna C.de liberal.cau. expressè Fel. in cap. testimonium num.21.de testibus las.in l.4.§.si tibi sit iudicium nu.4.ff. de condit. quæ ob turp. cau. Alex. consil. 313. vol.7. Hippolit.in §.diligēter nu.59.Villadiego de hæret.q.13.nu.12.& idem Hippol.sing. 209.& in cōs. 109. nu.11.& Siman.de cathol. inst. cap. 62. nu. 5. quid omnes ita intelligunt dispositionem d. capit. in fidei fauorem, & ex tenore illius colligitur, ibi ex nu. testium ac personarum qualitate, & ideo dicebat Roias in sing. 191.nu.4.in fin.inquisitores in testibus examinandis debere esse nimis cautos, & circumspectos.

*SVMMARIVM.*

1 *Clericus homicida priuatur beneficio.*
2 *Amplia in homicidio qualificato, & numer. 3. & 4.*
*Limita, vt numer. 5. 6. & sequent. in assassinis, occidentibus Cardinalem, vel Episcopum.*

An homicida priuetur ipso iure beneficio ecclesiastico.

DECIS. CXII.

1 PLuries fuit dictum in Curia Archiepiscopali per homicidium non priuari quem beneficio ecclesiastico, sed venire priuandum per sententiam, ad textum in c.cum non ab homine de iudicijs capit clericis ne cler. vel monachi,& c.ex litteris de excess.prelati vbi Do-

2 ctores quod amplia primo procedere non so-
lum in simplici homicidio in quo id receptis-
simum est, vt tenent Cappell. Tholos. dec. 208.
Diaz in praxi crim. canon. cap. 94. Couar. in
clem. si furiosus 2. par. §. 3. nu. 6. Clar. §. homi-
cidium nu. 21. Tolet. in summa in addit. no-
uis. lib. 1. cap. 88. vers. 7. qui alios plures refe-
runt, sed etiá in homicidio qualificato, vt te-
net Io. Ign. in l. successores §. non alios ff. ad
Sill. dicens, quod omnes fere canoniste, & legi-
ste ita tenēt, Clar. dicit num. 6. Gabriel. cons.
196. lib. 1. & 184. lib. 2. vbi resoluit beneficium,
vel pensionem non amitti ipso iure propter
homicidium etiam qualificatum, vt parrici-
dium, sed esse priuandum per sententiam, quia
vt dictũ est, pęna non incurritur ipso iure, nisi
vbi exprimitur Gonzalez glo. 15. nu. 79 & 80.
& Azor. 2. par. lib. 7. cap. 17. quæst. 1. Quamuis
in homicidio qualificato contra teneat Felyn.
in capit. inquisitoris nu. 5. & in patricidio Re-
buff. in praxi tit. de modis amittendi benefi-
cia, num. 47. cum Felyno supra de quo parrici-
dij crimine curiosum librum nouissime edi-
dit Solerzanus, & potest intelligi textus iste
de priuatione executionis, & exercitij ordinis
sacerdotalis quo homicida priuatus est ipso iu
re propter irregularitatem, quã ex homicidio
incurrit, qui videtur genuinus intellectus il-
lius text. & ita intelligit Suarez sup. disp. 40.
3 sect. 8. num. 15. Amplia secundo præfatam con
clusionem procedere etiam stante Concil. Tri-
dent. sess. 14. de reform. capit. 7. Nauar. consil.
13. de homicidio, Rodriq. quæst. regularium
1. com. quæst. 24. artic. 16. & in summa 1. com.
cap. 179. nu. 90. Maiol. de irregularitate lib. 5.
c. 48. num. 1. vbi docet quod illa communis opi
nio DD. quam recenset, Turchanus in suis
communibus opinionibus conclus. 102. que
habet quod homicidium sine assassinio, non
inducit vacationem ipso iure, non procedit
hodie, neque in foro interno, neque in foro ex
terno ob verb. d. cap. 7. Neque potest defendi,
Felyn. in opin. in cap. de quarta col. 12. de præ-
script. quæ habet, quod homicida irregularis
4 potest retinere suas dignitates, & beneficia.
Amplia, tertio hoc etiam procedere cum ho-
micida non perdit. ipso iure beneficium, ante
acquisitum, nam tunc facit suos fructus irreuo-
cabiliter donec per sententiam eo priuatur, vt
post alios tradunt Felyn. in d. cap. de quarta de
præscript. nu. 33. Boer decis. 98. nu. 4. Nauarr.
cons. 91. de homicidio, & cons. 69. & cons. 97.
num. 1. de simonia, & cons. 14. de cler. excom.
Paris. lib. 3. de resignat. Lopez instruct. cum
scient. 1. tom. capit. 193. Rodriq. in summa
1. tom. cap. 179. nu. 1. & 2. tom. cap. 21. nu. 10.
Henriq. lib. 13. cap. 16. §. 4. Suarez disput. 40.
sect. 2. nu. 20. & seq. quamuis contradicat post
alios Ant. de Burg. in cap. ad nostram empt. &
vendit. numer. 34. quidquid teneant Diaz d.
pract. capit. 131. alios 123. Clar. lib. 5. quæst.
73. nu. 9. Zerula §. 4. Graff. lib. 2. cap. 21. nu. 30.
& Couar. in 4. 2. par. cap. 6. §. 8. nu. 7. cum quo
semper sentiendũ esse existimat in proposito
Perez supra nu. 22. & Guttierez dist. c. 5. a nu.
7. Et si esset canonicus, posset canonicatui de-
seruire stando, & canendo in choro, vt per Na-
uar. cons. 14. de rescript. quod est 43. de homi-
cidio, nam irregularis eas functiones obire po-
test, quas laici licite obeunt: laici licite pos-
sunt canere, & psallere in choro officia diuina,
vt videmus, ita Nauar. ibi: vnde etiam canoni-
cus, vel alius sacerdos excommunicatus, qui
in choro cantat cum alijs licet peccet, non
incurrit irregularitatem, vt docet Nauarr.
consilio 37. numer. 9. & consilio 48. numer. 9.
de materia excõmunicat, Rodriquez docet 1.
tom. capit. 167. num. 8. Tolet. d. lib. 1. capit.
72. vers. 4. & cum communi Suarez dic. 5.
tom. disp. 12. section. 2. numer. 2. & similiter
etiam suspensus ab ordine, seu ab officio potest
canere in choro sicut laici, Nauarr. in manua
li capitul. 27. numer. 163. Lopez dicto 1. tom
instruct. consc. capitul. 247. & 2. tom. 2. part.
capit. 21. Auila de censuris 3. part. dispos. 2.
dub. 1. conclus. 6. & 7. per disput. 9. section.
5 2. & 3. Limita primo prædictam conclu-
sionem, vt non procedat in assassino qui est ip-
so iure beneficio priuatus ex cap. 1. de homi-
cidio in 6. vbi Doctores, Gabriel. Gregor.
supra Tholet. dicto capit. 88. vers. 7. 8. & Sua-
rez dict. disput. 44. sect. 4. dicens nullum esse
ius, quod priuationem ipso facto adiungat
irregularitati homicidij voluntarij etiam
alias qualificationis in assassino, dicto capitu
6 1. & alij supra citati, & Gonzalez dicta glos.
15. numer. 76. Limita secundo non procede-
re etiam in occidentibus Cardinalem, quia be
neficijs sunt ipso iure priuati, ex capitul. fœ-
licis de pœnis in 6. & Toletus loco citato.
7 Limita tertio, neque procedere in occiden-
tibus episcopũ, quia tales etiã sunt ipso iure pri
uati beneficijs, quæ in ecclesia cui talis Epi-
scopus preæst obtinet, ex clement. 1. de pœ-
nis, sequitur Toletus vbi supra, & Molina
de iust. tract. 3. disput. 65. num. 7. Limita
quarto neque procedere in beneficiato Prela-
tum occidente, vel conbeneficiatum, is enim
priuatus est ipso iure beneficio, quod obtinet
in ea Ecclesia ex c. in qbusdã de pęnis, vbi DD.
quãuis in hoc cõtrariũ teneant Felin. in d. c. in
quisitionis, de accusationibus n. 3. dicẽs, quod
tex. in c. in quibusdã non loquitur de beneficio
ecclesiastico, sed de beneficio tẽporali, seu pro-
fano idest feudo, vel similibus vt placet Ab-
bati ibi num. 6. sed re vera de vtroque videtur
ex-

expressi loqui, & tenet Rebuff. d. tit. de moder. admiss. benefi. num. 41. Gabr. Greg. & Toletus supra, & dicit eorum Abb. d. numer. 6. & communem, & veriorem, Alex. de Neuo in addit ad eum ibi.

SVMMARIVM.

1 *Minor est mitius puniendus, quam adultus.*
2 *Fiscus tenetur probare reum esse maiorem si passus fuit ei curatorem dare.*
3 *Minoritas non tantum probatur inter contrahentes, sed etiam apud tertios.*

Fiscus consensit inquisito dari curatorem, eidem incumbit onus probandi ipsum esse maiorem.

DECIS. CXIII.

IN Noleuit decisio, quod si clericus aliquo crimine accusatus allegat se esse minorem, & propterea instat sibi prouideri de curatore, & iudex cōsentiente fisco eidē prouidet de cu-
1 ratore: deinde cum ratione ętatis minuenda esset pęna, ad tex. in cap. primo & secundo, de delict. & puer l. auxilium ff. de minoribus leg. fin. C. si aduersus delict. Grammat. in decisio. 23. de Franch. in decis. 230. Mastrill. in decis. 161. latissimè Clar. in §. fin. quæst. 60. nume. 3. & 4. ita vt si delictum dignum morte commiserit, pro arbitrio veniat puniendus, l. 1. §. im puberes & l. excipiuntur ff. ad Sillanian. nun. l. de minore ff. de quæstion. Hypp. cons. 24. nu. 36. & 37. & consil. 30. num. 20. vnde si tunc negat fiscus hunc esse minorem; videtur quod non debet ipse hoc probare, lege cuinte C. de probat. lege minorem vbi Bal. C. de in integr. restitut. dicebat enim fiscus non consensisse prouisioni, nisi mediāte protestatione, casu quo vere probaretur minor, & non aliter, sequendo Bal. in leg. de ętate ff. de minor. ne hoc modio daretur reis occasio minuendi, vel alterandi ordinarias pęnas, vt malitijs hominum obuietur, l. in fundo ff. de rei vend. cap. porro de diuortijs: sed e contra videbatur dicendum, quod attenta prouisione super dato curatore,
2 onus probandi fisco incumbebat, Bart. in l. minor. 25. annorum ff. de minoribus, Bald. in l. cum te col. 2. vers. interdum, & ibi Ang. C. de probat. Alex. consilio 92. num. 13. vol. 5. Dec. consilio 86. col. 5. vers. vlterius, Benintend. in decis. 82. Rota Auenion. in decis. 63.
3 Rota Perus. in decis. 51. quia curatoris datio probat minoritatem, non solum inter contrahentes, sed etiam apud tertios nisi illi contrarium probarent, vt scribunt Alexander cons. 17. vol. 1. & Dec. in consil. 526. num. 5. sed in huiusmodi casu non fuit facta finalis resolutio.

SVMMARIVM

1 *Clericatus non probatur per bullas superiorū ordinum, sed contrarium fuit decisum in Curia Archiepiscopali nu. 2.*
3 *Probatur clericatus sufficienter per ostensionem quatuor minorum ordinum.*
4 *Probatis maiorib⁹ ordinib⁹ probatur minores.*
5 *Clericatus probatur ex litteris ostiariatus.*
6 *Regulariter quis non presumitur per saltum promotus.*
7 *Clericatus illegitimi probatur per litteras Diaconatus, etiam si non fuerit promotus à proprio Episcopo, sed per alium dicentem habere facultatem a proprio Episcopo.*

An clericatus probetur per ostensionem superiorum ordinum.

DECIS. CXIV.

INsurrexit dubitationis Articulus, si probetur clericatus per Bullas, seu ostensionem
1 superiorum ordinum, puta Diaconatus, seu Sacerdotij, & non probari, nec satis esse litteras Sacerdotij, tenent Rebuffus in tit. de forma litter. tons. num. 28. Crauetta in cons. 134. num. 45. Ferret. cons. 354. numer. 8. Gemin. cons. 91. Bart. in l. illud ff. de acquired. hæred. Mascardus de probation. conclus. 304. nume. 13. & conclus. 1145. num 6. Menoch. de prę sumpt. lib. 6. præsumpt. 76. num. 3. assignant rationem, quia per saltum posset esse promotus.

2 Cęterum contrarium fuit resolutum, vt scilicet, clericatus probetur per bullas superiorum ordinum, vt in proprijs terminis sequti sunt, Perez in l. 1. tit. 8. libro. 5. ord. Salzed. in addit. ad Diaz in sua practica c. 24. littera A. qui ait non dubitari hanc opinionem esse communiter receptam, Puteus in decisio. 144. libro 2. num. 5. vbi refert resolutum in Ro
3 ta Romana in vna Concben. paroch. quod clericatus sufficienter probetur per ostensionem quatuor minorum ordinum, in quibus Episcopus promoues narrabat, eum per prius clericali tonsuram initiasse, quia probatis ma-
4 ioribus probantur minores, Bal. in leg. si sollemnitatibus C. de fide instrument. numer. 1. maximè vbi illa narratiua fit a persona fide digna, Innocent. in cap. 1. circa finem de cleric. Peregr. & in vna Leodien. Canonicatus 7. Decembris 1589. Coram Pamphilio fuit dictū non posse dubitari de clericatu stāte susceptio-

ne

ne maiorum ordinum. Puteus in decis. 144. & in causa Merten. canonicatus 25. Iunij 1584. corã D. vice Comite, & in vna Bonon. canonicatus de Anno 1591. coram Pamphilio fuit
5 resolutum clericatum probari ex litteris ostiariatus, quia non præsumitur ordinatus per saltum, præsertim, cum agatur de clericatu incidenter, & per litteras Episcopi dicentis se ordinasse de licentia ordinarij sufficienter dicitur constare de tali licentia, præsertim cum sint ordines celebrati in Ecclesia cathedrali publicè, vt fuit consideratum Coram D. Seraphino in causa Neapol. Canonicatus, Cesar de Grassis in decis. 87. & idem fuit resolutum Coram Pamphilio in vna Burgen. benefic. de Portugalet. 13. Nouembris 1595. nempe ex litteris subdiaconatus probari
6 clericatum, cum regulariter quis non præsumatur per saltum promotus, Puteus in d. decisione 149. in fine libro 2. quod absque difficultate procedit, quando ordinarius est discretus, & prudens, taliter, quod nisi sibi de precedentibus ordinibus constitisset, verisimiliter sequentes non contulisset, vt fuit resolutum in d. Bononien. 24. Maij 1599. Coram D. Pamphilio, & habilitatem ad beneficium simplex constare, quia idoneus censendus est, qui alias ad sacrum subdiaconatum fuit approbatus c. accepimus de ætate, & qualitate, & fuit dictũ in causa calaguritana portionis de amaritia 27. Ianuarij 1576. Coram Laurera, Caputaquens. in decis. 367. parte 2. quod quidem procedit etiam in clericatu illegitimi, vt in vna Astoricen. Parroch. S. Bris. vt habetur in decis. 124. parte 3. libro 2. Rotæ diuersorum, vbi fuit re-
7 solutum, quod clericatus illegitimi probatur per litteras Diaconatus, etiam si nõ fuerit promotus a proprio Episcopo, sed per alium dicẽtem habere facultatem a proprio Episcopo sequitur Mascard. de probation. conclus. 305. nu. 3.

## SVMMARIVM.

1 *Clericus conuenitur coram ecclesiastico, etiã si postea laicus efficiatur.*
2 *Tempus delicti attenditur.*
3 *Clericus qui fuit notarius in Curia Episcop. si efficiatur bigamus tenetur respondere in eodem Curia, pro gestis tempore clericatus.*

Clericus si efficiatur laicus an possit puniri per iudicem secularem pro delicto commisso tempore clericatus.

## DECIS. CXV.

1 CVria Archiepiscopalis cognoscit de delictis commissis per clericos, etiam si postea laici efficiantur, cuius obseruantiæ ratio est, quia permutationem status, ius acquisitum tolli non potest, prout eo ipso, quod quis deliquit, acquiritur ius illi cuius iurisdictioni subditus est, Auth. quę in prouincia, C. vbi de crimine agi oportet Bald. in l. officiales 4. in princip. vers. quærit quis iudex, C. de Episcop. & cler. Dec. in cap. quæ in ecclesiarum col. 7. in fin. numer. 18. vers. & per hoc dicebam superioribus annis de constit. & est text. in l. licitatio §. quod illicite ff. de public. l. fin. de priuat. delict. l. vlt. de furt. cum etiam semper debeamus attendere conditionem personæ quæ erat tempore commissi delicti l. 1. ff. de pœnis Bald. in d. l. officiales num. 2. C. de Episcop. & cler. vnde clericus committens delictum tempore clericatus si post delictum ducat vxorem adhuc est puniendus à iudice ecclesiastico, quia tempus delicti inspicitur, Bald. in l. affinitatis C. commun. de success. Grammatic. latè decis. 10. qui refert ita fuisse decisũ in Sac. Reg. Cõsil.
2 Tum quia semper origo, & initium spectatur in qualibet re, cui initij respectu, cũ delinquẽs esset subditus iurisdictioni iudicis ecclesiastici, mutatio status non attenditur glos. in l. 1. in verbo commissa in fin. C. vbi de crim. agi oportet, ita vt hoc stante non si necesse quod iudex ecclesiasticus præuenerit cum sufficiat ad hunc effectum dictum initium, vt concludit in specie, Franc. decis. 417. num. 6. post Grammat. dec. 10. Quare dicimus, quod existens de aliquo collegio approbato ratione alicuius professionis, seu negotiationis, non potest recusare iurisdictionem illius qui præest collegio, etiam postquam desierit esse de collegio, quantum ad ea quæ tunc temporis gessit circa pertinentia ad illam artem, l. 2. C. vbi de rat. agi oport. l. prætor §. etiam de edendo, Iacob. de Aren. in l. hædemum, & l. opere de oper. lib. Castr. in l. fin. in princ. C. de iurisdict. omn. iud. vbi ex hoc infert, quod licet aliquis desierit esse mercator, pro ijs tamen, que gessit tẽpore quo erat mercator, poterit conueniri coram consulibus eiusdem mercantiæ, Crot. in l. nemo potest num. 80. ff. de leg. Tandem su-
3 pradictis omnibus accedat, quod dicimus de clerico, qui fuit notarius in Curia Episcopali, quamuis enim postea efficiatur bigamus, tenetur respondere coram Episcopo si accusatur

vel

vel conuentus sit pro gestis tempore notariatus, non ratione clericatus, aut bigamiæ, sed, propter officium, quod habuit in curia sua Castr. in l. 2. quam repetijt simul cum d.leg.1. ad medium nu. 2. & 3. C. vbi de rat. agi oport. vbi etiā allegat simile de eo qui desiit esse scholaris nam pro gestis tempore, quo erat talis tenetur respondere coram Rectore, prout etiam in milite, & similibus de quibus etiam Gul. de Cun. in d. l. 1. C. vbi erat agi opor. Franc. d. decis. 417. in fin.

### SVMMARIVM.

1 *Assensus Apostolicus præsumitur in rei ecclesiæ alienatione spatio triginta annorum interuenisse.*

2 *Assensus Apostolicus præsumitur interuenisse dato, quod sit reseruatus in vim conditionis, ac etiam si instrumētorum non sit enunciatus nu. 3.*

4 *Assensus præsumitur annorum cursu supradicto interuenisse, dato quod Summi Pont. scientia probata non fuerit.*

5 *Assensus Apostolicus non præsumitur quando de conformatione Apostolica inualida infra illud tēpus appareret, & quid si cōfirmatio ab eo, qui alienationem impugnat fuerit producta.*

An Assensus Apostolicus in alienatione rei Ecclesię præsumatur ex diuturnitate temporis.

### DECIS. CXVI.

1 ASsensus Apostolicus ex cursu triginta annorum pręsumitur, secundum Felin. qui de communi testatur in cap. Albericus num. 4. vers. si autem instrumentum, de testibus, gl. in cap. peruenit, vbi Ioan. Imol. & empt. & vendit. Anch. consi. 152 & hæc opinio est recepta in Rota Romana, vt fuit dictum in causa Caualerien. 10. Ianuarij 1579. coram Rubeo Romana 18. Iunij 1593. Coram Seraphino, & in eadem 2. Aprilis, & 21. Maij 1593. & 23. Martij 1594. coram eodem & iterum in vna Eluen. minerio-um 26. Decembris 1581. coram Orano, & in vna Placentina decimarum 21. Ianuarij 1587. coram Rubeo, & Rota diuersorum decis. 372. lib 2. & iterum in vna Romana casalis longhezze 28. Iunij 1593. coram Seraphino, & in Mediolanens. rescissionis permutationis 20. Ianuarij 1597. coram Pamphilio, & sepissime in alijs causis adest etiā decis. Rota diuers. 379. par. 2. & Put. decisio. 365. lib. 2. quod amplia procedere etiam si as-
2 sensus esset reseruatus in vim conditionis, vt fuit dictum in Rota Romana in vna casalis lōghezze 23. Maij 1594. coram Seraphino, & in vna Rom. casalis de Pichis 15. Iunij 1587. corā Seraphino: Amplia 1. etiam si instrumento nō sit enunciatus, Fel. in d.c. Albericus rub.
3 num. 4. vbi de communi testatur, vt fuit resolutum in d. Romana casalis longhezze 28. Iunij & 2. Aprilis, & 21. Maij 1593. & 23. Martij 1594. coram Seraphino, Quod ampliatur 2.
4 vt procedat etiam, si Papæ scientia non probetur, secundum magis veram, & communē opinionem de qua, per Alex. conf. 27. num. 4. Soccin. consil. 254. lib. 2. Cor. cons. 181. libro 3. & de communi, Curt. Sen. consil. 73. num. 3. Dec. consil. 36. num. 8. vers. vltimo non obstat, Gemin. consil. 87. Franc. Marc. decis. 473. num. 8. Gram. decis. 79. num. 2. limita principalē conclusionem, quando appareret de confirrmatione Apostolica infra illud tempus inualida, quia tunc valida ex cursu temporis non præsumitur, Paris. cons. 27. num. 119. lib. 1. Aymon. cons. 134. num. 44. Bellon. cōs. 20. num. 9. & tenuit Rota in vna Eluen. Minerioni 26. Decembris 1585. coram Orano: sublimita nisi confirmatio esset producta ab eo qui alienationem inpugnat, quia tunc non tollitur præsumptio alterius confirmationis validę ex diuturnitate temporis proueniens, Crescent. decis. 21. de probat. Put. decis. 356. lib. 1. Cassador. in decis. 3. de procurat. & fuit dictum in vna Cæsaraugustana parochialis 8. Nouembris 1599. coram Pamphilio.

In eodem iuris articulo scripsit eruditus iuuenis D. Io. Maria Nouarius Pisticinus prouinciæ Basilicatæ, cuius allegatio hic inseritur.

### SVMMARIVM.

1 *Mandatum ex temporis diuturnitate nō præsumitur.*

2 *Tempus non inducit nec tollit obligationem.*

3 *Ex diuturnitate temporis omnia præsumuntur sollemniter acta.*

4 *Sollemnitas ex diuturnitate temporis internenisse præsumitur.*

5 *Sollemnitas semper præsumitur.*

6 *Illud præsumitur præcessisse, quod de iure procedere debebat.*

7 *Clericatus præsumitur præcessisse collationem eadem die factam.*

8 *Ecclesiæ erectio præsumitur præcessisse vnionem beneficiorum ei factam.*

9 *Appellationē præcessisse commissionem præsumitur, si etiam mors impetrationem beneficiorum, quando vtraque die sequuta reperiatur.*

10 *Processisse præsumitur, id quod potius fieri de-*

*debet validitas alienationis rerum Ecclesia dependet ob assensu Apostolico.*
11 *In dubio pro actus validitate potius præsumitur quam pro inualiditate.*
12 *Contractibus eodem die celebratis, illum præcessisse præsumitur, per quem vterque actus validatur.*
13 *Coniectura est fortior omnibus alijs quæ facit actum valere ac illa præsumptio est accipiē da quæ pro actus perfectionem facit,*
14 *Assensus Apostolicus præsumitur in rei ecclesiæ alienatione ex diuturnitate temporis.*

Allegatio Ioan. Matiæ Nouarij.

1 DVo videbantur pro negatiua opinione obstare. Primo illa communis conclusio Doctorum quod mandatum ob temporis diuturnitatem non præsumitur, Bald. in l. 2. C. si ex falsis instrum. Bart. in l. pomponius §. rati in fin. ff. de procur. Marsil. in sing. 223. Felin. in cap. sicut num. 31 de rei iudic. Caualcan. in decis. 45. num. 22. par. 1. Boer. in decis. 274. Menoch. de præsumption. præsumpt. 33. Dec. in consil. 199. latè Gabriel. in lib. commun. conclus. conclus. 1. in tit. de procuratoribus vbi num. 3. Ampliat etiam in mandato facto exequutori, quod ex tempore non præsumatur Ruin. consil. 68. col. 13. vol. 1. commune iudicis, quæ ex temporis diuturnitate non præsumitur, vt dixit idem, Ruin. in consil. 69. col. penult. vol. 1. Secundo quia tempus suapte natura non inducit, nec tollit obligationem, nec
2 si inualida est eam confirmat, ex leg. obligationum ferè §. placet ff. de action. & obligat.

His tamen non obstantibus contrarium vocando censui ex diuturnitate enim tempo-
3 præsumuntur sollemniter acta, Baldus in consil. 511. Grat. consil. 20. Dec. in l. 1. Cod. qui admitti ad bonorum possessione possunt, Capyc. in decis. 16. num. 1. Gram. in decis. 90.
4 Menoch. consil. 98. num. 30. & ex diuturnitate temporis sollemnitas interuenisse præsumitur cap. peruenit de censibus leg. filiusfamilias Cod. de pet. hæred. l. qui in aliena §. 1. ff. de acquirenda hereditate, Dec. in consil. 222. numer. 6. Corn. in consil. 181 num. 2. vol. 2. vbi dicit esse communem opinionem, Decian. cons. 409. num. 7. Cassad. decis. 3. de procuratoribus, Franc. Marc. in decis. 88. Magonius in decis 14. num. 52. Caualcan. in decis. 46. nu. 16. Boer. decis. 26. col. 22. latè Menoch. de præsumpt. part. 1. lib. 3. casu 132. Gabriel. in lib. commun. conclus. 1322. nam solemnitatem sępe esse præsumendam, ostendit nobis textus in l. sciendum ff. de verbor. obligatio. §. scriptum instr. de fideiussor. l. 1. C. de contrahenda, & committenda stipulatione cap. sicut de reiud. l. iuris gentium §. quod fere ff. de pactis, & ideo appellatio in dubio intra congruū tēpus interposita præsumitur, l. 1. vbi Castr. & alij ff. si quis cautio latè Mascard. de prob. cō clus. 117. & 120. Menoch. de præsumpt. præsumpt. 96. Rota in nouis decis. 13. part. 1. & fuisse decisum refert, Gaspar Thesaur. in forēsi quæst. 66. numer. 7. pręsumitur enim illud ad fuisse, quod de iure adesse debebat, vt dicimus, quod illud præsumitur præcessisse, quod de iure præcedere debebat, vt ait Bal. in lege cum in testamento § hec verba ff. de hæred.
7 instit. sicut in simili clericatus præsumitur pręcessisse collationem eadem die factam, Crescentius decis. 6. de præsumption. Cassador. decis. 20 de prębend. item ecclesiæ erectionem præ-
8 sumi precessisse vnionem beneficiorum ei factam, Crescent. decis. 6. de præsumpt. & appellatio commissione Rota dec. 202. in nouis.
9 sicuti mors impetrationem beneficiorum quando vna die sequuta reperiatur, Cassadorus in decis. 22. de præben. & excommunicatio appellationem Rota decis. 316. in antiq. sicuti sententia inhibitionem, Thess. decisio. 49. Achil de Grassis decis. 34. de appellat. quæ
10 omnia propterea præcessisse præsumitur, quia de iure pręced. debent, secundum Bald. cit. l. cum in testamento, & in cap. cum adeo nu. 3. & seq. de procur. Alciat. in l. ostensas in 1. col. in princip. ff. de verbor. signific. & pręcessisse id præsumitur secundum, Crescent. decis.
11 fin. de pręsumpt. quod prius fieri debet, vnde cum assensus interuenire debeat in alienatione rerum Ecclesiæ proinde in dubio interuenisse est pręsumendum, quia cum validitas alienationis dependeat ab assensu proinde præsumitur illum interuenisse, qui validat actum, Crescent. decis. 1. de exceptionibus, post Fel. in cap. pastoralis versic. ad identitatem colun. 3. de rescriptis, in dubio enim præsumendum, quod actus magis valeat, quam pereat, l. quoties ff. de verbis dubijs, hanc enim esse benignā interpretationem, testatur Soccin. in d. l. etiam in testamento 2. notab. de quo meminit, de Franch. decis. 594. & dicit Grat. l. 1. ff. de do-
12 nat. quod vbi reperiuntur duo contractus eodem die celebrati, & non constet quis pręcesserit, præsupponendum esse illum prius fuisse celebratum, qui debebat fieri, per preambulum, & per quem vterque actu validatur, secūdum Cyn. & Bartol. in d. l. cum ex testamento, & dicit Imol. in cap. 1. num. 7. de præsumtion. quod coniectura, que facit actum valere est fortior, ac potior omnibus alijs coniecturis
13 imò illa præsumptio capienda est, quæ facit actum, & perfectiorem, Glos. 1. in l. 1. ff. de in dicijs & ibi Lancellot. col. 3. vers. in fin. Glos. Cagn. nu. 37. vers. 3. colligitur, & pręsumptio valida-

valididatis actus est efficiatur, quacumque alia ꝓbatione cõtraria Lopez in repet. l. si puer n. 26. vers. in confirmationem alia ratione C. de hæred. instit. & hinc euenit, quod assensus
14 Apostolicus ex diuturnitate temporis præsumitur interuenisse in alienatione rerum Ecclesiæ, vt habetur per Felin. qui de communi testatur in cap. Alber. num. 4. vers. si autem instrum. de testib. sequitur glos. in cap. peruenit vbi Immol. de empt. & vendit. Ancharan. in cons. 152. Rota diuers. in decisione 372. libro 2. & 379. Puteus in decisione 365. lib. 2. & Nouissimus, sequitur Riccius in decisio. 34. vbi iuxta hanc opinionem dicit fuisse decisum in Rota Rom. in causa Cauallerien. 10. Ianuarij 1579. coram Rubeo Romana casalis 18. Iunij 1595. Coram Seraphino, & in eadem 2. Aprilis, & 21. Maij 1593. & 23. Martij 1594. Coram eodem, & iterum in vna Eluen. mineriorum 16. Decembr. 1585. Coram Horatio, & in vna Placentina decimarum 21. Ianuarij 1587. Coram Rubeo, & iterum in vna Romana casalis longhezze 28. Iunis 1593. Coram Seraphino, & in Mediolanens. rescissionis, per mutationis 10. Ianuarij 1587. Corã Pamphilio & sepissime in alijs causis Io. Maria Nouarius.

## SVMMARIVM.

1 *Ad hoc, vt clericus locator possit expellere conductorem durante conductione pro necessitate proprij vsus, quid concurrere debeant & num. 2.*

Necessitas proprij vsus qualis esse debeat, vt locator valeat durante locatione expellere conductorem.

## DECIS. CXVII.

IN quam plurimis, varijsque Causis pendentibus semper fuit dictum, quod, vt clericus
1 locator possit expellere conductorem durante conductione pro necessitate proprij vsus, duo debebant concurrere; Primum, quod necessitas superueniat post contractum locationis, secus enim, si imminebat tempore celebrati contractus, vt habetur per Gomes. de contractib. in tit. de locato, & conducto sub num. 6. in cap. per vestras §. 9. num. 10. de donat. inter virum & vxor. Rebuff. de except. nu. 673. Soccin. in cons. 86. lib. 1. & cons. 2. lib. 3. Cor. cons. 103. col. penult., Bal. in l. eodem num. 11. C. locati, vnde secundum Carpoccium de locato, & conducto parte 4. quæst. 2. necessitas debet esse vrgens, & vera, vt puta, secundum Angel. in d. leg. eodem, si Pontifex veniat Neapolim volo auferre domum, vt carius locem, nam nõ est bona ratio, & pariter si fierent spectacula in loco domus conductæ, & similia, quæ tendunt in auaritiam, & non veram necessitatem; cautus igitur erit iudex in hoc, vt sciat causa m ne decipiatur, Mag. Rot. Lucens. 75. nume. 8. Nauarr. in manupræcept. 7. cap. 17. num. 193.
2 secundo, vt necessitas sit inopinata, quę prouideri non potuerit tempore contractus, Natta cõsil. 416. volum. 2. ponens exemplum in bello post superueniente, Burr. cõsil. 412. lib. 4. & ad supradicta facit bonum simile de debitore fugitiuo, nã debet superuenisse suspitio post contractum, secus si eo tempore imminebat l. si creditores ff. de priuileg. cred. l. ab arbitrio vbi notãt omnes ff. qui satisd. cog. item vt debitor in diem, vel sub conditione posset cogi ad cauendum ante tempus ex causa post contractũ, secus si tempore non imminebat, & hæc arbitrio iudicis remittũtur l. si fideiussor. §. satisdari versi si iudici sederit ff. qui satis. cog. Vrsill. ad Afflict. dec. 108. nu. 3. Iosep. Ludou. cõcl. 8. lim. 7. & ita supradicta tenuit Rot. Genue in dec. 29. apud Marsilianum.

## SVMMARIVM.

1 *Pueros sollicitans non debet puniri ex pœna qua punitur attentans, & vide nu. 5.*
2 *Sollicitatio puerorum connumeratur inter Species delictorum.*
3 *persuadens malum pueris, in insulam deportatur.*
4 *In maleficijs voluntas potius quam exitus expectatur.*
5 *Attentans, seu sollicitans de crimine nefando impunè potest interfici.*

Qua pœna puniatur sollicitans pueros de crimine nefando.

## DECIS. CXVIII.

1 NOn loquor hic de eo, qui atteтauit pueros, vel cum eo consumauit crimen nefandum, nam de his aliàs latè diximus alibi sed loquor de illo, qui pueros sollicitauit, quare cum reperiretur quidam clericus de hoc crimine inquisitus, fuit dubitatum, qua pœna esset plectendus, & prima facie videbatur dicendum esse puniendum ea dem pœna, qua puni-
2 tur attentans hoc crimen, ex pluribus, & primo quia sollicitare pueros, connumeratur inter species delictorum, l. aut facta ff. de pęnis, cap. aut facta de pœniten t. distint. Cauale. in dec. 13. nu. 1. vol. 5. Graff. de adult. cõs. 1. vol. 1. Enriq. cõs. 23. vol. 4. n. 2. quia textus in c. sollicitatores §. qui puero de pęnit. dist. 1. voluit ꝙ qui puero malũ persuaserit in insulam deportatur, voluit etiã tex. in l. 1. §. qui puerum ff. de

O var.

var.& extraordinar.crimin. & ita Gomes.in leg. taur. 80. num.14. Farinac. de delictis carnis quæst.147.num. 60.& hinc est, quod dici-
3 tur attentare ille qui delictum persuadet, cap. noli putare de penitent. distint. 1. & dicitur facere ille, qui ad faciendum mouetur, captul. homicidium de pęnitent. & non ideò minus deliquit cui sola deest facultas cap.si cui de pęnitent. distint. 1. hinc est quod furti tenen-
4 tur, qui solo timore nō furantur, tum. Tertio, quia in maleficijs voluntas potius, quia exitus expectatur l. diuus ff. ad l.Cornel.de sicar.cap. omnis de pęnitent. dist. 1. vnde cum præfatus clericus sollicitando censeatur habuisse animū consumandi delictum, cum per eum non stetisset, puniri debet pœna, de qua supra.

5 Cæterum præfatis non obstantibus contrarium fuit decisum, de qua decisione mirandum non est, quoniam contra inquisitū non aderant indicia, sed tantummodo dictum cuiusdam pueri sollicitati, cui non est stādum in hoc crimine l. fin. cap. de accusat. l. quoniam liberi C.de testibus Paris.cons.163.col.1. vol.4. Pegner. in decisio. 5. Grammat. decisio. 28. & in proprijs terminis, Mart. in decis.138. est tamen notandum, quod tentans, seu sollicitans de hoc nefando crimine inpune potest interficia tentato seu sollecitato, vt tenet Ferret. in suo tractatu de re militari folio 155. nu. 67. quem refert, & sequitur Scap. in tract. iuris non scripti lib.5. cap.143. num. 12. vbi dicit quod ipso patrocinante fuit propterea liberatus quidam pictoris famulus Bononiæ, vt refert Baiardus in §. sodomia nu.15.

## SVMMARIVM

1 *Curiarum stilus, & consuetudo præsertim circa indicia seruanda sunt.*

2 *Potius est standum stilo, quam consuetudini.*

3 *Sententia lata contra stilum dicitur nulla.*

4 *Stylus curiarum est seruandus, siue quoad ordinem siue quoad decisionem.*

5 *Sufficit, vt iudex in stylo se extra iudicialiter informet.*

6 *Quod procedit, etiam, quando stylus est notorius, vel quando agitur, de stylo loci, vbi capitur informatio, quod non est contra ius.*

7 *Et tunc huiusmodi stylus, vel non est admittendus, vel saltem est legitimè præscribendus, & per testes est concludenter probādus*

8 *Et talis probatio est facienda in loco, in quo sententia fuit lata.*

9 *Stylus Hispanensis est, quod citationes fiant ad videndum iurare testes absque appositione certæ diei.*

Stylus curiæ quomodo sit probandus.

## DECIS. CXIX.

1 CVriarum stylus, & consuetudinem præsertim circa iudicia seruanda esse, ex multis concludit Guid.Papa in prout proœmio de-
2 cis. esse standum stylo, quā cōsuetudini, & potius stādum dicit idē, Guid.Papa dec.292.n.3. Cappella Tholos.dec.155. Afflict. in decis. 79. nu.4. Chacheran. in dec.22.nu.7. Verall.dec. 88.nu.5. in dec.331. nu.2. lib.3. Viuius in dec. 297. num.1. 2. Gratian.dec. 237. num.18. Ludouic. in dec. Lucens. 39. nu. 8. Mastrill. dec. 1. num.2. Anna in singul.497. Caualcan. in decis.6. num. 17. in decis.19.num.15. parte 1. Cornaz.in decis.72. num.6. Belon.in dec.206. num.3. Francis. Marc. in dec. 158. nu. 3. vol.
3 1. hinc sententia contra stylum lata nulla est l. prolatam C.de sent.& inter loc.omn. iud. Cacher.in dict.dec.22.num.6. ante cum Guid.Papa in dec.292.n.2. Cucch.inst.canonic. maior. lib.1.tit.8.n.32.& curiarū stylus est seruādus,
4 siue quo ad ordinationē, siue quoad decisionē causarū, Afflict. dec.79.n.4. Cacher.dec.22.n. 7. Grat. dec.237. nu. 18. Raudens. dec.6.n.67.

His sic pręmissis fuit pluries decisum, quod
5 super stylo sufficit vt iudex se extra iudicialiter informet ex doctrina Bart. communiter recepta in l.3.§. si.ff.de testib.& in l. de quibus ff.eod.nu.22. Alex.cons.14.nu.2.lib.5. Pedem.
6 dec.22.n.16. quod procedit quādo stylus est notorius, Socc.cōs.63.n.5.lib.1. vel quādo agitur de stylo loci vbi capitur informatio quid non est cōtrarius secus si sit cōtra ius, vt stylus pronūciādi siue scriptis, quod est cōtra formā traditā in l.2 & 3.C.de sen.ex breu.recit. tūc enim
7 huiusmodi stylus, vel nō est admittēdus, Alex. cōs.36.in fi.lib.2. Natta cōs.212.n.6.lib. 1. vel saltem debet esse legitimè præscriptas, & p testes cōcludēter est probādus, Alex.cōs.36.in fi. Rocch.de cōsuet.sect.1.in fi. si autē est cōtra ius & talis pbatio est faciēda in loco vbi sētentia
8 fuit lata, Paleott.dec.3.q incipit iudere in ciuitate, & corā iudicibus delegatis nō autē, corā ordinario, Put.dec.742.li.3. nisi extarēt aliæ sētentię late sup eadē stylo ex quarū lectura stylus pbaretur absq; alio examine, vt habetur p Bal.in l.1 in fi. C.ad Velleian. Curt Sen cōs.117 col.4.vers.& faciūt notata per Paris.cōs.12.n.
9 142 lib.2. relati in stylo, qui viget in Hyspania q citationes fiāt ad vidēdū iurare testes absq; appositione certæ diei, qui stylus cū fuerit probatus in pluribus causis probat, quoad omnes, Pereg.dec. 32. super recognitione autē scripturæ Notarij fecit sequētē allegationē Io. Maria Nouarius quæ hic inseretur

SVM-

*SVMMARIVM*

1 *Scriptura Notarij habetur pro plenè recognita, secundum stilum curiæ quando testes deponunt, se cognoscere manum, vel scripturam, & personam scribentis.*

2 *Recognitio scripturæ si testes sint mortui, vel non reperiantur fit per comparationem cũ alijs scripturis publicis eiusdem notarij.*

3 *Comparatio scripturarum facit plenam probationem, quando ex ea apparet de omnimoda similitudine litterarum, si autem adsit aliqua dissimilitudo tunc probat semi plenè, & nu.4.*

5 *Recognitio in transumpto antiquo non requiritur.*

6 *Assensus Apostolicus permittitur in rei Ecclesiæ alienatione ex diuturnitate tẽporis.*

7 *Assensus Apostolicus præsumitur interuenisse quod sit reseruatus in vim cõditionis, ac etiam si in instrumento non sit enunciatus.*

8 *Assensus ex diuturnitate temporis præsumitur interuenisse dato, quod Papæ scientia probata non fuerit.*

9 *Ex diuturnitate temporis omnia sollemniter acta censetur.*

10 *Ex temporis diuturnitate sollẽnitas in actu interuenisse præsumitur.*

Allegatio Io. Mariæ Nouarij, Scriptura notarij stylo Curiæ quomodo sit de cognoscenda.

QVoties insurgit dubitatio de scriptura Notarij an sit scripta, vel subscripta eius manu iuxta stilum curiæ ha-
1 betur pro plenè recognita, quando testes deponũt se cognoscere scripturam, vel manum, & personam scribentis, vt habetur per Rot. diuers. in decis. 124. nu. 2. part. 2. sequitur Vestr. in sua praxi c. 1. num. 8. lib. 6. Rota in antiquis in decis. 554. & decis. 709. & præsertim vbi sũt instrumenta de partibus, quia non possunt in curia reperiri testes, qui deponant illum vidisse scribere instrumentum de quo agitur, vt fuisse decisum in quedam maioricen. coram Augustino testatur Caputaquens. in decis. 27.
2 lib. 1. & si testes fuerint mortui, vel non reperiantur, nec pro recognitione facienda est cõparatio cum reliquis instrumentis publicis ab ipsomet subscriptis, l. in cõparatione, Cod. de fide instrumentorum, Menoch. de arbitr. iud. casu 114. num. 29. siuè cum scripturis eiusdem & Notarij repertis in archiuio publico, vt habetur per Salyc. in d. l. comparationes col. 4. versic. & ex prædictis, & licet Curt. Sen. in l. ad monẽdi ff. de iure iurando nu. 114. dicat, quod litteræ debeant esse omnino similes, tamen hoc intelligendum puto, quoties adesset dissimilitudo non in vna tantum, sed in pluribus litteris, vt apparet de mente Angel. in §. si quis igitur in auth. de fide instrumẽtorum n. 3. quãuis si ex
3 comparatione de omnimoda litterarum similitudine appareret, eo casu comparatio plenã facit probationem, vt habetur, per Curt. Sen. in d. l. admonendi nu. 118. ff. de iureiurando,
4 vbi etiam sequitur Roman. numer. 64. licet si adsit aliqua dissimilitudo non plenam probationem minimè facit, sed tantum plenam, vt communiter sentire D D. ostendit Ripa in cit. l. admonendi nu. 113. ff. de iureiurando, & quãdo adsit omnimoda dissimilitudo, aut litteræ sint aliqualiter dissimiles, arbitrio iudicis remittitur, vt est Doctrina Romani ab omnibus recepta in d. l. admonendi num. 61. & prædicta quidem locum habent nisi agatur de tram-
5 sumpto antiquo, quia tunc recognitio non esset necessaria, cum per antiquitatem præsumãtur omnia necessaria pro legitima transumptatione interuenisse, vt fuit resolutum in vna Casertana beneficij 13. Maij 1598. pœnes Pẽniã Put. in decis. 359. nu. 6. lib. 2. post Innocent. Hostiens. & reliquos in cap. fin de fide instrument. & in cap. Albericus de test. Ias. in Auth. si quis in aliquo num. 5. C. de ędendo, & in leg. publicari num. 5. Cod. de testament. hinc enim
6 Assensus Apostolicus ex diuturnitate temporis pręsumitur in alienatione Rerum Ecclesię, Rot. diuers. in decis. 372. lib. 2. & decis. 379. Puteus in decis. 365. libro 2. post Anchar. in consil. 152. Felin. qui de communi testatur in cap. Albericus num. 4. ff. de test. glos. in cap. peruenerit. vbi Imola de empt. & vendit: quod
7 procedit etiã si assensus esset reseruatus in vim conditionis, vt fuit dictum in Rota Romana in vna Casalis longhezzæ 23. Maij 1593. corã Seraphino, & in vna Roman. Casalis de Pichis
8 15. Iunij 1587. corã eodẽ & etiã si in instrumẽto non sit enunciatus, vt habetur per Felin. in d. c. Albericus. n. 4. vbi de communi testatur, & fuit resolutũ in d. Romana casalis lõghezze 28 Iunij, & 2. Aprilis & 21. maij 1593. & 23. Martij 1594. coram Seraphino, & etiam si Papæ scientia non probetur, secũdũ magis veram, & cõmunẽ DD. opinionem, de qua per Alex. in consil. 27. nu. 4. Soccin. consil. 254. lib. 2. Gram. dec. 79. n. 2. Frãc. Marc. in dec. 473. nu. 3. Corn. cõs. 181. lib. 3. Gemin. cõs. 87. Dec. cons. 36. nu. 8. & diuturnitate enim tẽporis, omnia pſumi-
9 tur sollemniter acta, Grat. cons. 2. Capic. decisi 16. nu. 1. Gram. dec. 90. Menoch. consil. 90. nu. 30. Bal. in cons 511. Dec. in l. 1. C. qui admitti ad bonorũ possess. possint., & ex diuturnitate tẽporis sollemnitas in actu interuenisse presumitur l. filiusfamilias ff. de petit. hæred. c. peruenit de cẽsibus, l. qui in aliena §. 1. ff. de acquirẽd. hęred. Dec. cõs. 222. n. 6. Frãc. Mar. dec. 88. mag. dec. 14 n. 52. Caualc. dec. 46. n. 16. Boer. dec. 28

Corn. in consil. 181. num. 21. vol. 2. vbi de communi DD. sententia testatur Cassad. in decis. 3. de procur. Decian. in consilio 409. num. 7. & sic iuris censeo esse. Ego Ioan. Maria Nouarius à Dictio Prouinciç Basilicatç Op pido salua &c.

## SVMMARIVM.

1 *In iurepatronatus succeditur in stirpes, & non in capita, & quare.*
2 *Vniuersitates obtinentes iuspatronatus, que libet vnam habet vocem.*
3 *In iurepatronatus si succeditur iure legati, vel donationis vel singuli, vti singuli, succeditur in capita non autem in stirpes.*
4 *Et quid si adest obseruantia, quod semper succedatur in capita.*
5 *Consuetudo pro lege est seruanda.*
6 *Consuetudo in loco vincit legem.*
7 *Curiarum stilus, & consuetuda sunt seruanda.*

In iurepatronatus quomodo succedatur.

## DECIS. CXX.

1 ABsque difficultate semper fuit dictum in casibus occurrentibus in iurepatronatus succedi in stirpes non autem in capita, per dispositionem textus in clem. si plures de iurepatronat. & ratio est, secundum Innocent. in c. 1. eodem tit. quia hęc successio regulatur ad instar successionem hæreditatis, in qua locum habet successio in stirpes §. quod placuit de hæred. quæ ab intestato deferuntur, & late tradūt scribentes, in Auth. cessante, C. de legit. hæred. Bald. in consil. 23. vol. 1. Alex. consil. 32. vol. 2. ita quod secundum eundem Innocent. si plures vni patrono succedunt, illi plures loco vnius habentur, argumento textus in leg. si qui fundus ff. de cognit. & demōstrat. & hāc sententiam sequti sunt, Abb. & reliqui omnes in d. cap. 1. & pręsertim, Beronum. 59. vsque ad 63. Decian. in consil. 32. nu. 6. vol. 1. Ruin. cons. 50. num. 4. vol. 5. Rocchus de iurepatronat. in verbo ipse nu. 2. Lambert. in. eiusdē nominis tract. lib. 1. 2. parte quæst. 1. Artic. 24. Cittadin. in eodem tractatu parte 1. Ampliat. 6. num. 6. & in casu proposito in Curia Archiepiscopali, talis erat facto species, nam tres erant patroni, qui morientes, vnus reliquit, quatuor filios hæredes, alter quinque, alter verò otto, & fuit resolutum, quod illi filij succedant in stirpes non autē in capita, & in hac pręsētatione operabitur tātū vox octo filiorum, quantum vox illorum quatuor, & quinque, cum illi octo representent vnum, illi quatuor vnum, & illi quinque pariter vnū, & sic de reliquis iuxta textum in cit. clement. si plures de iurepatronat. de cuius ratione videnda est celebris, glosa in cap. si plures in verbo commun. 16. quęst. 7. & hinc euenit, quod
2 si plures vniuersitates obtinēt iuspatronatus, quælibet vniuersitas habetur pro vna voce, nec sunt consideranda singula hominum capita, vt tradunt Merend. cons. 28. Pacific. cōs. 123. Menoch. consi. 316. vol. 4. licet si succe-
3 datur alio iure quam hæreditario, puta legati, vel donationis aliter esset dicendum, quia tūc si donetur iuspatronatus familię omnes de familia succedunt in capita, & nō in stirpes Alexand. consil. 63. num. 3. & 4 Bal. in l. 2. sub num. 4. C. de iuris & legit. hæred. & sic fuit tentum in Rota Romana in vna Regien. 13. Nouembris 1601. Coram Penia, & sic pariter
4 dicimus quando iuspatronatus pertinet ad singulos vti singulos, & nō vti vniuersos, siquidē quādo competit alicui collegio seu familię, vt vniuersis, fit præsentatio per stipitē, & nō per capita, Lambertin. de iurepatron. 2. parte lib. 1. artic. 25. quæst. 1. num. 17. & sic iudicauit Rota Romana in vna Statutien. iurispatronatus 11. Ianuarij 1583. Coram Pamphilio, idem quoque, est dicendum vbi obseruantia, & consuetudo esset contraria, vt fuit in Rota Resolutum in vna Burgent. Abbatiæ 16.
4 Iunij 1586. Coram Penia, consuetudinis. n. & obseruantię tuis magna est, ita vt illa pro lege seruetur, annuit textus in l. de quibus, & l. diuturna, l. cum de consuetudine, l. sed ea quæ l. immò magæn ff. de legibus, ita quod Puteus in decis. 176. nu. 7. libro 3. dixerit consuetudi
6 nem in loco legem vincere, hinc curiarum sti-
7 lus, & consuetudo sunt seruanda, vt ex multis concludit, Guido Papa in probem decisionem.

## SVMMARIVM.

1 *Nouitius gaudet priuilegio fori.*
2 *Nouitij infra annum probationis sunt personę Ecclesiastica.*
3 *Nouitius subiecti suis Prælatis sicut & professus, ita vt possit Prælatus contra talem pro homicideo tunc perpetrato procedendo etiam torquere num. 4.*

An

An nouitius gaudeat priuilegio fori ob delictum perpetratum extra claustra, ad ampliationem text, in cap. religioso §. 1. de sent. excommunicat. in 6.

DECIS. CXXI.

1 FVit casus prædictus decisus affirmatiuè, scilicet, q talis gaudeat priuilegio fori, & cõsequenter, quid sit conueniendus coram Iudice Ecclesiastico, vt in proprijs terminis sequuti sunt Ial. in Auth. si qua mulier, num. 59. C. de Sacrosf. Eccles. latè Farinaec. in pract. crimin. quæst. 16. num. 46. in 16. Ampliat. vbi dicit, quod hæc ampliatio habet locum in nouitijs quia hoc casu tractatur de eius fauore, quos magis interest puniri a Iudice Ecclesiastico, qui mitius castigare solet, quam a laico; & ibi allegat alias authoritates, & rationes, Eugen. in cons. 26. nu. 10. Bar. in repetit. Auth. ingressi col penult. versic. pro hac tamen iudico, C. de Sacrosf. Eccles. Castrens. in cons. 432. col. 2. vers. tertio principaliter, vsque ad finem. Bellug. in specul. princip. rubrica 11. §. videndum,
2 nu. 5. in fine, vbi dicit, quod nouitij infra annum probationis, sunt personæ Ecclesiasticæ allegat. text. in cap. religioso de sent. excommunicat. in 6. Boss. in pract. crimin. in tit. de foro competent. nu. 127. Lambert. de contract. glosa 2. quæst. 19. nu. 27. Decian. in tract. crimin. par. 1. lib. 4. cap. 9. nu. 24. vbi alios adducit, Nauarr. in cons. 6. de foro competenti, & probatur hæc sententia, ea ratione, quia nouitij post habitum susceptum subiacent prælatis, quo ad iurisdictionem, & superioritatem saltem commutabiliter, & reuocabiliter, licet non irreuocabiliter pro tempore, quo sunt nouitij, sicut professi: & cognitio, & punitio delictorũ relig. osorum qui sunt professi pertinet ad iudices Ecclesiasticos, & prælatos eorum, vt tradit latissimè Pan. post. Ioan. de Lignan. in cap. cum contingat, num. 21. & quatuor seqq. de ætate, & qualitate, vbi probat, quod delicta eorum pertinent ad cognitionem, & castigationem Prælatorum, etiam si sint homicidia, & alia grauia delicta. Secundo, quod præfatum delinquentem poterit iudex
4 Ecclesiasticus, & Prælatus torquere si meruerit torturam ob indicia delicti seruatis seruandis in quæstionibus, siue torturis, iuxta notata in cap. cum in contemplatione de reg. iur. & in cap. 1. de deposito, & in l. 1. & toto titulo ff. de quæstionibus. Tertio, quod Prælatus poterit torquere præfatum delinquẽtem, si opus fuerit per aliquem clericum, vel religiosum, & non per laicum nisi in terris, in quibus consuetudo id fecit licitum, iuxta notata in cap. vniuersitatis de sent. excomm. & in alijs locis ordinarijs.

*SVMMARIVM.*

1 *Clericus renunciare clericatui potest cum praxi.*
2 *Intellectus, cap. si diligenti; & cap. significasti de foro competenti.*
3 *Clerici in minoribus absque gradu dicantur esse.*

An clericus possit renunciare clericatui.

DECIS. CXXII.

1 FVit pluries practicatum in Curia Archiepiscopali posse Clericum renunciare clericatui, vnde secundum Genuen. in sua praxi, cap. 38. seruatur in dicta Curia, quod Archiepiscopi, qui faciunt gratiam pœnæ exilij, carceris, vel similium pœnarum aliquibus clericis discolis constitutis in minoribus condemnatis per Curiam, imponi solet conditio dũmodo ipsi clerici prius dimittant habitum clericalem, & cum iuramento se obligent ad illum non reassumendum, & hoc vt timore Curiæ sæcularis magis abstineant a delictis, cum non gaudeant priuilegio fori ob non delationem habitus clericalis, iuxta Conc. Trid. sess. 23. cap. 6. de reformat. quæ opinio fundamentum habet in regula text. in cap. quoties, & ibi glos. 1. quæst. 7. vbi habetur, quod potest clericus se obligare ad amissionem ordinis, vt voluit etiam glos. cin cap. cum dilectus de elect. Felyn. in cap. contingit il primo de sent. excomm. Audr. in cap. Ioann. de cl. coniug. & pro hac opinione non obstat, quod clericus nõ possit priuilegio clericali renunciare, cap. si diligenti, & cap. significasti de for. competent. cap. contingit de sentent. excomm. glos. penul. in c. fi. de vita, & hon. Cler. immo q per dimissionẽ habitus, & tonsuræ, & immistionẽ sæcularibus negotiationibus clericale priuilegium minimè amittitur nisi post trinam monitionẽ, vel sit declaratus incorrigibilis, cap. ex litteris de vit. & honest. cleric. c. contingit, il secondo & ibi glos. & cap. in audientia, vbi etiam glos. final. de sent. excommunicat. glos. communiter approbata in cap. ex parte, il terzo de priuileg. clem. 1. de vita, & honest. cleric. Alex. consil. 8. vol. 1. per totum Andr. de Isern. & Afflict. in const. apostatantes, nu. 10. Mascard. concl. 112. volum. 1. num. 20 & sequent. quia respondetur, prædicta procedere, quando quis existẽs clericus, & incedens in habitu, & tonsura, vellet renunciare priuilegio clericali, secus verò quãdo per

do per renunciationem desinit esse clericus, non deferendo habitum, & tonsuram, & remanet, vt simplex laicus, Non obstat deniq; quod clerici in minoribus ordinibus constituti habeant ordinem in delebilem, cum per receptionem ordinis, in eis impressus fuit character, qui est in delebilis, & ad tollendum effectum dicti characteris necessaria est sententia degradationis iuxta communem, de qua per DD. in cap. at si clerici de iudic. Barb. in cap. cum non ab homine col. ead. Diaz, in praxi, cap. 132. Viu. opinio 101. vol. 1. quia respód. quod in clericis in minorib. istud minime procedit cum per text. in cap. clericus de vita, & honest. cler. tales in minoribus dicũtur esse absque gradu; sequitur Corset. in eius singularibus verb. accusatio, & Viu. in loco citato. Tamẽ aduerte ꝙ d. praxis cogendi clericos ad renuntiandum clericatui ex supradictis, non placet aliquibus consultoribus Curiæ, qui dicunt in casibus huiusmodi esse mature procedendũ.

## SVMMARIVM.

1 *Quando quis est natus ex vxore in domo mariti ipsis cohabitantibus, & vicinis scientibus est filiationis coniectura.*

2 *Filius præsumitur mariti, qui natus est ex vxore in domo ipsius, etiam si mater neget dicatque natum esse ex adulterio.*

3 *Filius præsumitur mariti etiam si tempore conceptionis vxor esset adultera.*

4 *Filius potius præsumitur mariti, quam adulteri, etiã si mulier cohabitaret in domo cum adultero, dummodo maritus ad illam haberet accessum.*

5 *Filius præsumitur mariti, & non adulteri etiam si ex facie referat adulterum.*

6 *Filius natus ex concubina in domo retenta præsumitur filius concubinarij.*

7 *Vbi sunt coniecturæ in contrarium filius non præsumitur natus ex viro.*

Filius vxoris, an semper præsumatur natus ex marito.

## DECIS. CXXIII.

PRo indubitato fuit habitum: filium nátum ex vxore in domo mariti cohabitante simul cum ipso marito, & vicinis scientibus, præsumi verum, & proprium filium, viri legitimum; vt habetur communiter per DD. in l. filium ff. de his, qui sunt sui, vel alien. iur. & in l. non epistolis, C. de probat. in l. si Vicinis C. de nupt. in cap. per tuas, vbi Abb. nu. 1. de probatio, & in cap. transmisse. qui fil. sint legitim. Dec. in consil. 272. col. 2. & in consil. 278. in princ. Alex. in consil. 74. nu. 1. vol. 2. Paris. in consil. 10. nu. 2. vol. 2. Dec. in d. cap. per tuas in princ. de probat. Benedict. Capr. in cons. 2. nu. 1. laté Barb. in consil. 27. per totum volum. 1. Lanfr. de Oria in tract. de rest. nu. 98. cum add. ibi in littera, Paleot. in d. tract. de noth. & spur. cap. 22. nu. 3. quod adeo verum est, vt si mater negaret illum esse filium mariti, natumque ex adulterio, nihil obstaret, quin etiam præsumeretur filius ipsius mariti, Abbas iu cap. per tuas n. 3. & 4. de probationibus Bald. cons. 74. lib. 1. Barba cons. 58. col. 2. lib. 2. Ias. in l. Gallus. num. 63. ff. de liberis, & posthum. gloss. in l. si posth. §. fin. ff. eod. Alex. in l. neque professio, C. de testamentis, Boer. in decis. 289. nu. 6. Gozad. in cons. 12. nu. 27. Marsil in l 1. §. ad quæst. nu. 35. ff. de quæstionibus, Paris. consil. 10. nu. 14. lib. 2. & etiam si tempore conceptionis vxor esset
3 adultera, quia etiam hoc casu præsumeretur filius mariti, per text. in leg. miles §. defuncto ff. ad leg. Iul. de adulter. quem text. dicit singularem, Bald. in rubr. C. de prob. col. vlt. & l. si matre, C. de suis, & legit. hæred. Cremensis in sing. 126. Alciat. de præsumpt. regula 3. præsumpt. 39. Bertrand. cons. 121. volum. 2. Castr. in l. 3. ff. de lib. & posth. Couarr. in Epitom. c. 8. §. 3. par. 2. nu. 8. vbi multos allegat, & ratio est, quia illud est honorabilius, & fauorabilius pro ipso filio, quam quod dicatur vulgo cõceptus vt tradit Abbas in d. c. per tuas, quem sequitur, Paris. in cons. 4. & 10. vol. 2. & etiam, quia subsistit fauor matrimonij, & in dubio præsumptio est, maritũ cum vxore, vt i actu coniugali, nisi contrariũ probetur, vt ex ibi per eum
4 adductis, & etiam si mulier cohabitaret in domo adulteri, dummodo maritus haberet ad illã liberũ accessum, adhuc etiã potius præsumitur filius mariti, quam adulteri, vt tradit Bald. in l. sed a matre, C. de suis, & legitim. Abb. in c. accedens de purgat. canonic. & in cap. officij de pœnitent. & remiss. Barba cons. 58 volum. 2 Dec. cons. 654. in fine, Paleott. de notis, & spurijs. cap. 24. nu. 1. Ias. in cons. 125. col. 1. versic. 1. vol. 4. Alex. cons. 87. colum. penult. vers. prætera vol. 3. Paris. cons. 64. col. 1. vol. 1. & etiam
5 si filius matris ex facie referret adulterum, nihilominus staretur pro præsumptione, quod filius esset mariti, & non adulteri; potuit. n. id contingere ob cogitationem mulieris tempore conceptionis, secundum glos. in l. queret aliquis ff. de verb. signif. Castr. in cons. 275. vol. 1. Iason. ad DD. in cit. l. Gallus in princip. circa fin. ff. de liberis, & posthum. & sic etiam dici-
6 mus procedere in concubina domi retenta, quoniam in eo casu natus ex ea præsumitur filius concubinarij, Bald. in l. si vicinis, C. de nuptijs, Abb. in cap. transmisse, qui filij, siue legitimi, Paleott. de not. & spur. cap. 22. & 28. Anchar.

char.in conf.29.col.2.vol.1.Dec. in cap. per tuas,num. 1. de prob: vbi etiam Felyn. Iaſ.in conſ.125.Socc.in conſ.65.vol.3. Boer. in deciſ. 299. & de communi opinione teſtatur Pariſ.in conſ.10.nu.34. volum. 2. Bened. in cap. Rainutius in 3.par.car.33.col.3.in princip.de teſtamentis, vbi concludit hanc præſumptionem non ſolum habere locum in legitimis, & naturalibus,ſed etiam in ſpurijs, vt ijs probatis emergat probata, quaſi poſſeſſio filiationis',quia ſicut' probatur quis filius legitimus, probato, quod illi eſſent vir, & vxor per text. ex d.l.filium diffinimus,ff.de his, qui ſunt ſui, vel alieni iuris, ita etiam debet præſumi ſpurius,vel naturalis natus ex eis,non probato matrimonio inter eos,vt probat apertè Bald. in l. 1.nu.12.C. qui accuſare non poſſunt, licet in eadem Curia fuerit dictum ſupradicta omnia
7 minime procedere quoties coniecturæ eſſent in contrarium, vt ſcilicet reputatione illegitimitatis educatione extra domũ,mulieris adultere tractatione, & fama vicine, & confeſſione parentum, quod erat illegitimus, nam ceſſat diſpoſitio prædictorum iurium, vt fuit reſolutum in Rota Rom. in vna Placentini 13. Martij 1536.coram Sarnen. vt teſtatur Mohedani deciſ.1.& 2.qui filij ſint legitimi, Creſcent.deciſ.1.eod. tit.quibus addo paul. de Caſtr. conſ. 115.col.3.verſ.ſuper vltimo lib. 1. Corn. conſ. 1.col.1.vol.3.Capr.conſ.2.in princip.Alexand. conſ.88.nu.7.lib. 7. Anchar. conſ. 225. dub.2. Barbat.conſ.68.volum.4.

*SVMMARIVM.*

1 *Triennium experientiæ à quo tempore computandum ſit ad diſſoluendum matrimonium, & an illud debeat eſſe continuum, nec ne. & nu.2. & ſequent.*
3 *Tempus legale in dubio debet eſſe continuum.*
4 *Triennium experientia non debet eſſe continuum.*
5 *Et quid tempore infirmitatis.*
6 *Triennium experientia ſumi debet morali modo, & non Metaphiſicè.*

A quo tempore computandum ſit triennium experientiæ ad diſſoluendum matrimonium,& an illud debeat eſſe continuum,necnè.

## DECIS. CXXIV.

1 APerta ſunt iura,triennium indulgendum eſſe naturaliter frigidis ad experientiam copulæ nuptialis cap. laudabilem in principio de frigid.& maleficiat.& omnes ferè fatentur triennium hoc non eſſe numerandum à tempore contractus matrimonij, ſed a tempore, quo ceptum eſt a coniugibus copulæ vacare, quare text.in d.cap.laudabilem decidens,quod tempore celebrati contractus cohabitent per triennium,debet intelligi,& ſuppleri à tempore cohabitationis,immo nec ſufficit cohabitare niſi dent operam copulæ carnali, vt in cap.requiſiti 33. quæſt. 1. ita ſpecialiter gloſa in proprio loco in verbo celebrari, & in ſumma in verbo quod autem in fine, eadem cauſa, & quæſtione nempe 33.quæſt.1. Innocent. & ceteri communiter in cit. cap. laudabilem de frigid.& malefic.nec eſt,qui contradicit,vt oſtendit Sanchez de matrim. lib. 7. diſputat. 110. num. 1.

Dubitationis,tamen inſurrexit articulus, ſi
2 triennium experientiæ deberet eſſe continuũ, & dubitationem pro affirmatiua ſententia faciebat text.in cap. fin. de frigid. & malefic. ibi per continuum triennium inſimul habitaſſe, quia immo generalem regulam habemus in
3 iure, quod in dubio tempus legale debet eſſe neceſſario continuum, vt cum alijs probauit Guttierez in libr. 1. Canonicarum quæſtion. cap. 12. nu. 24. & in præſcriptionis tempore requiſito, quod ſi ſemel intermittatur, debeat denuo incipere probat Couarr. in regula poſſeſſor de regul.iur.in 6.in 2.par.§. 12. nu. 7. & idem ex omnium veriſſima ſententia locum habet in anno nouitiatus teſte Sanchez de matrimonio, lib.7.diſput.111.n.1.& in ſpecie,& in proprijs terminis experientiæ coniugũ,ex d.c. fin.de frigid. & malefic. tenet Cardin. ibidem in fine.& voluit Archidiac.in ſumma,nu.333. q.1.& ibi etiam Bellameta,nu.2.
4 Quidquid ſit ex ſupra relatis, contraria ſententia viſa eſt verior,ex eo quod text.in d. cap. fin.de frigid.& malefic. eſt intelligendus ciuili modo, nempe, vt toto triennio vacauerint coniuges copulæ debitis horis, & locis, & non Mathematicè continuè,quia id eſſet moraliter impoſſibile, ſæpè namque morbus intermittit tempus illud,& ſi aliud diceremus impedirentur peregrinationes,& alia negotia, quibus virum oportet vacare gubernationi domeſticæ, oportet,& in proprijs terminis, ſic ſequuti sũt Hoſtienſ. & alij, quam plures authores, quos ſequitur latè id comprobans Sanchez de matrimonio d.diſputatione 111.nu. 2. & 3. Lopez in l.5.in verbo fatta eſſe placo, tit. 8. part. 5.& in eamdem quoque ſententiam concurrit eruditus adoleſcens Dom. Ioannes Maria Nouarius, qui pro hac opinione allegauit Maſcardum & alios allegantes de probat. concl. 888.nu. 9. qui etiam dicit, quod tempus, quo coniux infirmitate, aut alijs negotijs non cohabi-

habitauit copulæ vacans, supplendum est alio
tempore cohabitationis, vt sic triennium com-
pleatur, vt habetur etiam per Ioan. Andr. in d.
cap. fin. de frigid. & malefic. & alij penes eum-
dem Mascard. in cit. conclus. 889. nu. 8. sequitur
Sanchez de matrimonio vbi supra, num. 5. vbi
nu. 6. probat contra Henriquez non sufficere
maioris partis anni habitationem, sed necessa-
rium esse triennium compleri, atque ita sup-
6 pleri tempus interpellatum, non tamen hoc
Metaphysicè esse intelligendum, quasi quod-
cumque breuè tempus interpellatum supplen-
dam sit, sed quando est notabile arbitrio pru-
dentis, ita, vt moraliter loquendo non censea-
tur plena triennij experientia, vnde tenet suf-
ficere cohabitare triennio sumpto morali
modo, vt communiter solent cohabitare co-
niuges, vt ibi optimè, & cum iudicio probat.

## *SVMMARIVM.*

1 *Episcopus non potest relictum ad certum piũ vsum ad alium commutare, sed quando possit vide, nu. 7. & seq.*
2 *Deputata ad certos pios vsus non possunt deputari ad alios absque authoritate Papæ, etiam cum consensu legati a latere, & etiam si commutatio fieret in melius, & etiam cum haredis consensu, nu. 4.*
3 *Voluntas testatoris pro lege est seruanda.*
5 *Pontifex potest absque causa rationabili mutare voluntatem testatoris.*
6 *Papa potest apponere rectorem perpetuum in hospitali etiam contra dispositionem testatoris.*
7 *Episcopis conceditur commutatio relictorum ad certum pium vsum iustis existentibus causis.*
8 *Vbi testatoris voluntas adimpleri non potest valet Episcopus disposita ad certum pium vsum in alium commutare.*
9 *Quando non in totum, sed pro tẽpore infringitur testatoris voluntas, potest Episcopus relicta ad vnum vsum, in alium commutare.*
10 *Redditus cappellæ deputati promissis celebrãdis possunt pro vna vice cõuerti in emptionem paramentorum pro dicta celebratione.*
11 *Quando testator pecuniam reliquisset pro nouo opere faciendo, vt pro construenda Ecclesia, vbi sunt aliæ plures ad sufficientiã si antiquum Ecclesiæ ædificium indigeret reparatione, cui aliter subueniri non posset, tunc Episcopus valet commutare dictam pecuniam in reparatione ædificiorum ruinosorum.*

**An redditus capellæ deputati pro missis celebrandis valeant pro vna vice conuerti in emptionem paramentorum pro dicta celebratione.**

## DECISIO CXXV.

1 CLara est iuris conclusio, & ab omnibus
recepta, non posse Episcopum, relicta
ad certum vsum pium ad alium commutare
per text. expressum l. legatum. ff. de administra-
tione rer. ad ciuit. pertinent l. 1. C. de mamma.
lib. 10. & de iure Canonico est text. in Clem.
quia contingit de relig. domib. vbi habetur id
minime fieri posse absque Apostolica authori-
tate, quæ conclus. adeo vera est, vt ne quidem a
2 legato de latere huiusmodi commutatio fieri
possit secundum Imol. & reliquos in d. Cle-
ment. quia contingit; item etiam si commuta-
tio fieret in melius, Panor. in cap. tua nobis, nu.
3 4. de testam. ratio est, quia voluntas testatoris
pro l. est seruanda l. in conditionibus primum
locum ff. de concl. & demonst. facit. cap. vltima
4 voluntas 13. quæst. 2. quod proceditt quoque
etiam hæredis consensu accedente, quia cum
non agatur de voluntate ipsius, sed testatoris,
propterea eius consensus non est in considera-
tione, Felyn. in cap. cum accessissent, num. 19.
de constitutionibus, & in Sac. Concil. Trident.
disponitur per hæc verba, videlicet in com-
mutationibus vltimarum voluntatum, quæ
non nisi ex iusta, & necessaria causa fieri de-
bent; Episcopi tamquam delegati Sedis Apo-
stolicæ, summariè, & extraiudicialiter cogno-
scant nihil in precibus tacita veritate, vel sug-
gesta falsitate fuisse narratum, priusquam com-
mutationes prædictæ exequutioni demanden-
5 tur: licet Summus Pontifex possit absque causa
rationabili mutare voluntatem testatoris, se-
cundum Oldrad. cons. 61. in fin. Gemin. cons.
63. in princ. Alex. cons. 2. visis codicillis, nu. 59
in fin. Ancharan. cons. 282. pro decisione in
6 princip. Abb. cons. 13. nu. 3. & 15. lib. 2. quare
potest apponere Rectorem perpetuum in ho-
spitali, etiam contra dispositionem testatoris,
& idem præcipere potest nullam rationem red
dis hæredibus Calder. in cons. 3. de religiosis do-
mibus.
7 Episcopis vero, iustis de causis permittitur
commutatio, quare auctoritate eius potest trã-
sferri monasterium monialium de loco ad lo-
cum, licet regulariter non esset transferendum
cap. ea, quæ semel de reg. iur. in 6. puta propter
infestationem persecutionum, cap. temporis 7.
quæst. 1. vel propter aeris qualitatem. cap. quo-
rumdam 74. distinct. 1. inter iustas vero, ac le-

gitimas

gitimas causas commutandi testantium voluntatem connumerantur non nullæ præsertim.

8 Prima,& principalior est vbi testatoris voluntas adimpleri non posset, tunc enim est aliter adimplenda, secundum Anch in c. vos extra de testam.& in specie voluit, Glos. in fin.§.nunc vero aliqui de instrumen.edict.vbi habetur, quod si testator legauit pro constructione cappellæ in Ecclesia fratrum Minorum, si ibi non potest construi, potest Episcopus commutare, vt in alia Ecclesia construatur, Bald.in cons.453.circa fin.volum.2. vnde secundum Bart.in cons. 26. vol. 1. si testator legauerit Ecclesiam construi domibus suis, & post viuens domum alienauerit, vel commutauerit, si Ecclesia non potest construi in domibus permutatis Episcopus de consensu interesse habentium in alio loco potest consentire quod fiat. Ad hoc facit, quod scriptum reliquit Rocch. de Curt.de iur. patron. in vers.pro eo, num. 3. scilicet, quando res legata non potest deseruire pro vsu destinato impedimento iuris, vel facti, tunc potest fieri conuersio in alios vsus pios auctoritate Episcopi, sequitur Felyn.in cap. cum accessissent, num.5. & seq. de constit. Vbald. de Canonic. Episcop.cap.7.in princ, Socc.de obligat.lib.9 quæst.penult. Mandos.de signat.gratiæ, in tit. de commutationi vltim. volunt.per totum,& Innoc.in c.nos quidem de testam.dicit, quod Episcopus potest fructus fabricæ Ecclesiæ destinatos ad vnum vsum, in emptiorem librorum, & aliarum necessitatum ex causa rationabili, vel necessaria cum consensu capituli conuertere: idem voluit, Calderin. in cons. 3.de religios. domib. qua re refert iudicatum Guid. Pap. in decis. 556 quod potest Episcopus commutare quæcumq. legata pia in alios vsus pios, quando vsus legatus non potest impleri, allegat text.in cap.3.de testam.quemadmodum illud quoque ei permittitur, vbi legatum non sufficeret pro illo vsu, secundum Calderin.in cons. 14 de testam. Federic.de testis in cons.175.vnde Castrens.in cons. 303. col.fin. vol. 1. voluit quod si non sufficit legatum factum pro construendo monasterio, nunc commutatio poterit fieri in alium pium vsum, de consensu hæredis ad hoc obligari.

9 Secunda causa est: quando non in totum infringeretur testatoris voluntas, sed solũ pro tẽpore nõ obseruaretur,& immineret aliqua Ecclesiæ necessitas, cui aliter prouideri non posset, quo casu de licentia Episcopi posset illa pecunia ad tempus conuerti in illam necessitatem secundam Ioan. Andr.in cap. fin. extra de testam. vbi si testator reliquit annuatim viginti pro Anniuersario faciendo in aliqua Ecclesia, quæ reparatione indiget, nec aliunde reparari possit, tunc de auctoritate, & licentia Episcopi posset illa pecunia ad tempus conuerti in Ecclesiæ reparationem, ita text.

10 singular.in l.1.cod.de expens. lud. lib. 11. ex quo fuit resolutum in Curia Archiepiscop. quod redditus cuiusdam cappellæ deputari pro missis celebrandis poterant pro vna vice conuerti in emptionem paramentorum.

11 Tertia causa, quando testator pecuniam reliquisset pro nouo opere faciendo, vt pro construenda Ecclesia, vbi sunt aliæ plures nõ aliæ sufficientes: etenim eo casu, si antiquum Ecclesiæ edificium indigeret reparatione, cui aliter subueniri, vel prouideri non posset tũc dicta pecunia conuerti posset in reparationem ædificiorum ruinosorum, ita Io, And.& Imol in d.cap.cum esset extra de testam. dummodo illo vsu finito conuertatur in ædificationem, ad quam relicta fuerat prædicta pecunia, secundum Bart.in l.1.cod.expens.iudic.

*SVMMARIVM.*

1 *Agenti ad restitutionem spoliatæ rei est necessarium probare suam ipsius possessionem, & nouam conuenti.*
2 *Probata antiqua possessione noua præsumitur clandestina: & vitiosa.*
3 *Pro antiquori possessore est præsumptio.*
4 *Spoliatus non præsumitur suum intasse.*
5 *Delicta non præsumuntur.*
6 *Satis dicitur probatum de spolio eo ipso, quod appareret probatum de antiquiori possessione.*
7 *Qui olim possidebat tempore spoliationis possidere præsumitur.*
8 *Qui olim possedit præsum itur hodie, & possidere.*

Spoliato agente ad restitutionem spoliatæ rei quid incumbat probare.

## DECIS. CXXVI.

IN casu occurrenti fuit resolutum. spoliato agenti ad restitutionem spoliatæ rei ex
1 remedio cap.reintegranda 3.quæst.1.duo necessario esse probanda, scilicet suam possessionem,& nouam conuenti, Innocen.in c. sæpæ col.2.sub nu.2.versic. imo videtur de restitut. spoliat.vbi ait.quod si aliquis possidebat bona fide,& alius eandem possessionem occuparet bona fide, nisi constiterit priorem bonæ fidei possessorem ammisisse, fieret ei restitutio possessionis etiam non probata spoliatione ex leg.si coloni, C.de agricol.& censit.lib.11.§.quod si

P in

in Auth. de mandat principū, & d. cap. rein-
tegrandæ 3, qūæst. 1. quod dicit esse notandū,
pro possessor ibus prioribus Ecclesiarum, qui
amittunt earum possessionem, nec possunt pro
bare suam canonicam institutionem, fiet enim
restitutio probata antiquiori, licet non probēt
spoliationem, quæ repetijt in cap. post electio-
nem, in fine versic. vel dic. quod hæc decreta-
lis de concess. præbend. Lapus allegat. 51. nu.
6. Abb. in cap. cum sedem num. 28. de restitut.
spoliat. Dec. in cons. 252. sub num. 1. Viuius
in Sylua commun. opin. in verbo spoliatus
versic. possessorio recuperandæ; late Gabriel.
in suis commun. conclus. 5. num. 67. de restitut.
spoliat. Menoch. de recuperand. possessio. re-
med. 15. quæst. 31. num. 383. cuius quidem pri
stinæ possessionis probatio absque alia spolia-
tionis probatione satis esset ad implorandum
iudicis officium, pro recuperanda possessione;
cap. ex litteris de restitut. in integr. cuius sen-
tentiæ, & est ratio, quoniam probando ipsam
antiquiorem possessionem, noua statim præsu
mitur Clandestina. & vitiosa. cap. licet causam
de probat. cum duo insolidum possidere ne-
queant l. 3. §. ex contrario ff. de acquirend.
posses. vt docet Bar. in l. si duo nu. 4. ff. vti pos-
sidetis late Mascard. de probat. conclus. 1194.
num 5. & sequent. & in hoc remedio sic re-
sponderunt Crauetta in cons. 248. numer. 6.
vol. 2. & cons. 258. num. 21. eodem vol. Affl.
in decis. 327. num. 2. Ruin. in cons. 12. num.
3 10. latè Alex. in cons. 103. vol. 7. cum itaque
sit præsumptio pro antiquiori possessore, pro-
bandi onus, in nouum possessorem transit, qui
si vult probare se iusta causa adeptum fuisse
possessionem, probare debet ipsum spoliatum
4 agentem, sua culpa, & negligentia amisisse, cū
non præsumatur spoliatum suum iactasse, l. cū
de in debito ff. de probat. Barba. in consil. 24.
vol. 2. versic. nam agens vol. 4. & multo minus
negligētiam & culpam, ex quo delicta non pręs
sumatur l. merito ff. pro socio, negligētia enim
5 non pręsumitur, Crauetta in consilio 240. nu-
mero 3. volum. 2. latè Mascard. de probation.
conclus. 1093. qui ergo per negligentiam dicit
amistam esse possessionem, probare debet, secū
dum Menoch. de recuperand. possess. dict. re-
med. 15. quæst. 31. num. 384. & 385. & hæc
6 omnia sunt vera etiam nulla probata spoliatio
ne, nam satis dicitur probatum de spolio, eo
ipso, quod appareat probatum de antiquiori
possessione, & de iuniori ipsius conuenti; nam
ex hoc apparet de spolio re ipsa, vt habetur per
Bart. in cons. 217. sub num. 1. vol. 2. & refert
Afflict. in cit. decis. 327. num. 2. vbi ait fuisse
benè discussum, & conclusum in Sacro Consi-
lio, quod quamuis sit regula, vt agens interdi-
cto recuperandę possessionis debeat duò neces-
sario probare, scilicet se possedisse rem, cuius
possessionem petit sibi restitui, & se spolia-
tum fuisse, vt in leg. 1. §. interdictum autem
hoc ff. de vi, & vi armata, & in cap. consulta-
tionibus vbi communiter scribentes de offic.
delegat. tamen istam conclusionem cessare, vbi
agitur de remedio dict. cap. reintegrandæ 3. q.
1. & idem affirmat Abbas in cap. cum ad sedem
de, restitut. spoliat. num. 28. vbi præterea ait se
in facti contingentia consuluisse Rectorem Ec
clesiæ agentem ad restitutionem rei, quam Ec-
clesia possederat conditione d. cap. reintegran
dę debuisse obtinere restitutionem probandō,
dumtaxat suam pacificam possessionem, licet
non probauerit causam amissionis, vt exempli
gratia dolum, metum, & similia, vt sequutur
etiam, Barba. in cit. cons. 24. Decian. in respon
so 37. num 56. & hoc etiam plurimis Auctori
tat bus tuetur Cephal. in cons. 289. num. 18
vol. 2. Pontan. de spol. cap. 14. libro 2. num
80. Viuius in Sylua commun. opin. in verbo
spolians num. 3. & 4. & hæc omnia supradi-
cta etiam sunt vera, & si non probetur illius tē
poris possessio, in quo actor se spoliatum dicit,
sufficit enim allegare possessionem illius quidē
temporis in quo contingit spolium, & deinde
probare se olim possedisse, nam tunc præsumi
7 tur, qui olim possidebat, & tempore spoliatio
nis possedisse, Abb. in d. cap. cum ad sedem col.
6. num. 17. & in cap. cum Ecclesia Sutrina
num. 20. de caus. posses. Alex. consil. 133. sub
num. 21. vol. 2. vbi tradit, quod ad probandum
quod possidebat tempore spoliationis, qui ha-
bet probare se spoliatum, sufficit quod deducat
& probet se tempore anteriori possedisse, licet
testes non deponunt de tempore propinquo
quo suoliationi, nam si asserat se continuasse
possessionē vsque ad tēpus spolij vtiq; posside-
deret, idquæ sufficit ad victoriam reportandā
in possessorio recuperandæ, etiam si sit inter-
dictum vnde vi per ea quæ ibi allegat. & idem
latè comprobat, Couarr. in c. possessor 2. par-
te §. in 4. de regul. iur. in 6. Menoch. de recupe
randa possess. d. remed. 15. quæst. 31. num. 468
Gabriel. in d. conclus. 5. de restitut. spoliat. nu.
100. Pontan. de spolio d. cap. 14. sub num. 80.
qui olim enim possedit, præsumitur & hodiè
possidere cap. olim il 3. de restitut. spoliat. cap.
suborta de re iudicata late Mascard. de probat.
conclus. 1196.

*S V M M A R I V M*

1 *Regulariter præsumuntur falsa testimonia,*
*quando testes eodem de re interrogati con-*
*traria, & repugnantia attestati sunt.*
2 *Idem quando varia dixerunt testimonia, &*
*puniri possunt sicut ij qui falsi attestati sūt*
3 *Testis repugnantia, & varietas efficit, vt nul*
*la*

*la ipsius attestationi fides adhibeatur.*
4 *Iudex non debet ferre sententiam pro eo cuius testes varij sunt, & pugnantes.*
5 *Testis varians dictum suum neque pro pia causa fidem facit.*
6 *Varietas, & repugnantia in teste arguit dolum, & ideo punitur de falso.*
7 *Testis varietas, & repugnantia in dicto suo tolerabilis minimè vitiat testimonium, vt si proueniat ex causa obliuionis temporis.*
8 *Idem quando dicta pugnantia, & contraria possunt conciliari, & quomodo possint conciliari nu. 9.*
10 *Dicta testium sunt iuuanda, vt conueniant, non autem cauillanda.*
11 *In dubio præsumitur testes esse contestes, sed limita vt nu. 12.*
13 *Testes quando attestantur de his, quæ per ætatem scire non potuerint præcisè, non ex hoc falsum dixisse censentur.*
14 *Idem quando essent varij, & contrarij in aliquibus accidentalibus, & accessorijs, licet minuatur eorum fides, vt nu. 15.*
16 *Testes non præsumuntur falsi quoties ob nimiam incertitudinem veritas ignorantur, & hinc inde producti sunt inuicem contrarij.*
17 *Idem q̃ si ignorantia, & fatuitas potius, quã malitia, & dolus ex qualitate personæ conijcitur.*
18 *Idem in varietate, & diuturnitate verborũ, quæ tamen eiusdem sint substantia.*

An, & quando falsum testimonium ex contrarietate, & repugnantia præsumatur.

## DECIS. CXXII.

1 FVit pluries resolutum falsa præsumi testimonia, quando testes eadem de re interrogati contraria attestati sunt l. eos in principij ff. ad l. Cornel. de falso, & l. qui falso, vel variè ff. de testibus, vbi habetur, quod qui varia
2 dixerunt testimonia puniuntur, vt ij, qui falsum attestati sunt, sequitur Dec. in cons. 8. n. 8. voluit Paris. in cons. 53. nu. 20. & cons. 61. nu. 10. post Bartol. in cit. l. eos ff. de falsis, Alexander in l. inter stipulantem §. si Sticchum ff. de
3 verb. oblig; & hinc ipsis attestãtibus fides nul-
4 la adhibetur, & ob id iudex non debet sententiam pro eo, cuius testes varij sunt ferre, vt habetur per Gram. in cons. crim. 26. nu. 20. cons. 31. nu 8. consil. 33. nu. 2. & consil. 38. & cons. 44. num. 10. & in voto 31. num. 19. post Innocent. in cap. præterea de testibus, Butrig. in c. cum in tractat. col. final. de testibus, imò nec
5 propria causa fidem facere respondendo scripsit Paris. in cons. 24. num. 22. lib. 3. & cũ
6 de varietate, & repugnantia apparet, dolus præsumitur, atque ita tenetur de falso, vt tradit Alciat. de præs. reg. 2. præs. 31. n. 3. Aret. in c. in nostra de testibus, licet aliter, sit quãdo sum
7 intolerabili cõtrarietate, vt in ea q̃ ex obliuionis causa oritur, Bar. in l. qui bona §. si quis stipulatus ff. de damno infecto, Barba, in consil. penult. col. 9. lib. 2. Archid. in cap. nihilominus 3. quæst. 9. vt etiam dicitur, quod non procedat, quando pugnantia possunt conciliari, vt in pluribus comprobant, Alciat. de præsumption. regul. 2. præsumpt. 31. Soccin. Iun. in consil. 125. num. 6. lib. 1. Boer. in decis. 252. num. 2. Dec. in l. vbi repugnantia num. 4. ff. de regul. iur. Paris. consil. 102. num. 19. libro 1. vt exempli gratia, quando actus de quo te-
9 stes dixerunt testimonium est reiterabilis, sicuti cum testes aliqui dixerint se fuisse rogatos à notario, alij fuisse rogatos à partibus, ex quo enim actus rogationis est reiterabilis, conciliari possunt, vt semel à partibus, & iterum à Notario fuerint rogati, Ias. in cons. 124. col. 4. libro 1. & secundum Soccin. in l. si quis cũ totum num. 5. ff. de except. rei iudicat. conciliari possunt testes, quando aliqui dixerint possessorem possedisse totum fundum, alij dixerũt possedisse fundũ, itaaut intelligatur hęc indefinita æquipollere vniuersali, etiã si impropriè id eueniat; sequitur Imola, in consil. 101. num. 3. quod si aliqui attestantur possessorem possedisse per plures annos, alij possedisse, vt in capitulis ab ipso possessore deductis, & si ea capitula plus, vel minus contineant, conciliatio fit, vt conueniant attestationes, & ad hoc facit, q.
10 dicta testium sunt iuuanda, vt conueniant, nõ autem cauillanda, Dec. in consil. 100. num. 2. & 3. qui multis hoc confirmat, Curt. Sen. de testibus conclus. 60. & in dubio præsumitur te-
11 stes esse contestes; Crauetta in cons. 78. num. 9. Gram. in consil. crim. 27. num. 12. licet non procedat, quando testes de tempore sint atte-
12 stati, nam eo casu præsumuntur singulares, vt habetur post alios per Ruin. in consil. 35. nu. 16. consil. 36 num. 5. libro 4. & in consil. 12. num. 15. libro 5. & supradictam sententiam
13 non habere locum, quando testes attestantur de his, quæ per ętatem scire non potuerunt præcise, nam faciendam esse interpretationem quod id dolo non dixerint, egregiè multa pro hac re scribunt Soccin. Sen. in consil. 56. nu. 14. lib. 4. & Comens. in cons. 91. col. 2. vt pa-
14 riter nõ procedit si testes essent varij in aliquibus accidentalibus, & accessorijs, non enim arguitur dolus, & falsitas, glos. in cap. dudum de conuers. coniug. Bal. in l. si ex falsis C. de transact. Alex. in l. 2. num. 15. & ibidem Iason

num. 9. C. de bon. possess. contra tab. Dec. in leg. 2. §. creditum num. 7. ff. si certum petatur, & in consil. 105. col. pen. Ruin. in consil. 36. num. 3. lib. 4. Alciat. in l. 1. §. sed simili nu. 58. de verb. obligat. licet horum testium fides
15 minuatur, secundum Bald. in d. l. si ex falsis, Crauett. in cons. 260. num. 5. & secundum Alciat. loco cit. boc est intelligendum nisi accidę
16 talia hæc ad causam aliquo modo pertineant, & quando obnimiam incertitudinem veritas ignoratur, sicuti contingit, quando testes hinc inde producti à partibus sunt inuicem contrarij, neminem horum testium puniri posse de falso, affirmat Alex. in l. duobus §. idem pompo. ff. de iureiurando, vbi etiam Ias. & idem scribunt Dec. in cons. 602. num. 8. & Gram. decis. 60. num. 3. & in voto 26. num. 15. qui multis comprobat similibus, & idem dicimus
17 quando ignorantia, & fatuitas potius, quam malitia, & dolus ex qualitate personæ conijcitur, vt contingit in idiota, & rustico, secundum Angel. in §. licet in Auth. de testibus, Soccin. Sen. in l. si is qui ducenta §. vtrum ff. de testibus dubijs, Alciat. de præsumpt. regula 2. præsumpt. 31. num. 3. & sic pariter fatendum
18 est, vt scilicet, non habeat locum in varietate verborum, cum tamen eadem sit substantia, nam tunc nec dolus, nec falsitas præsumitur, & testium fides manet, Butr. cap. nihil de verb. significat. Barba in cons. 32. col. fin. lib. 1. vers. & accedat ad prædicta.

### SVMMARIVM.

1 *Principio, & fine probatis media quoque præsumuntur probata.*
2 *Possidere si quis hodie aliquem probauit, & ante decennium possedisse, censetur etiam, & is medio tempore possedisse, & possessionem continuasse.*
3 *Obligatus ad annuum reditum si probet solutionem primorum, & posteriorum annorũ, & soluerit etiã medio tempore pſumitur.*
4 *Actus si in principio constat, quod non est voluntarius, et multo tempore idem apparet præsumitur etiam medio tempore, quod non fuerit voluntarius.*
5 *Furiosus si quis fuit ab initio, atque etiam ex post; præsumitur etiam medio tempore fuisse talis.*
6 *Extremis probatis media etiam censentur probata, quando medium habet coniũctionem cum extremis, secus vero quando extrema sunt omnino separata, & saltem verisimiliter nihil inferunt, et secus, quando mediũ est de sollemnitate nu. 7. vt quando statutum requirit plenam probationem nnmero 8.*

Extremis probatis media, an & quando probata censeantur.

### DECIS. CXXVIII.

INcidenter in quam plurimis causis pro vero fuit habitum, quod cum extrema, nempe principiũ, & finis probata sint, media ipsa,
1 etiã esse præsumenda, vt in specie tradit Alciat. de præsumpt. Regul. 2. præsumpt. 22. nu. 1. adductas ex dispositione textus in cap. inter dilectos, vbi Butr. Abb. Felin. col. 3. de fide instrum. glosa in cap. ex parte de rescript is, & in cap. Accedens de conuers. coniug. & in cap. per tuas de condit. apposit. sequitur Rota Romana, in decis. 545. num. 2. parte 1. diuers. &
2 probato hodie aliquem possidere, & ante decennium possedisse, præsumitur medio tempore possessionem continuasse, Bartol. in l. sicut ff. quib. mod. pign. vel hypotheca soluatur, Alciat. de præsumpt. d. regula 2. præsumpt. 22. & hinc si obligatus ad censum, vel annuũ
3 redditum probat solutionem primorum, & posteriorum annorum, præsumitur quod medio tempore soluerit l. quicumque, Cod. de apoch. public. lib. 10. Felin. in d. c. inter dilectos col. 3. de fide instrum. late Menoch. alios referens de pręsumpt. libro 3. præsumpt. 139.
4 & huc etiam pertinet, quod si ab initio actus constat non esse voluntarium, & multo tempore idem appareat præsumitur: medio tempore non fuisse voluntarium, glosa, & Abb. in cap. accedens de conuers. coniug. & hinc si
5 probatum est aliquem in principio fuisse furiosũ, ac etiã ex post, etiã medio tempore furiosus præsumitur, vt fuit resolutum in Rota Romana, vt patet in decis. Rotæ diuers. 134. in 2 parte, & respondent Anchar. in cons. 5. nu. 5. Alex. cons. 54. num. 2. lib. 1. Ruin. cons. 67. num. 11. libro 1. Curt. Iun. in cons. 292. num. 25. lib. 3. licet fieri licet dictũ supradicta non
6 habere locum, quando medium non habet cõiunctionem cum extremis, quæ inferunt consequentiam necessariam, vel verisimilem, ita quod extrema sint omnino separata, atque ita nihil inferunt etiam verisimiliter, vt habetur per Imol. in cons. 9. sequitur Card. in cap. sicut 60. distinct. & voluit Alciat. de præsumption. regula 2. præsumpt. 22. & sic etiam dici
7 mus, quando medium est de sollemnitate, nam tunc probatis extremis, minime præsumitur medium, vt declarat Euerard. in centuria legali in loco ab extremis num. 3. vers. aduerte tamen post Felin. in cap. 1. col. 6. num. 13. de iudic. qui scribit quod licet probetur partem petijsse a iudice aduersarium citari, & aduersarium citatum esse, non tamen inde pręsumitur

tur iudicem mandasse nuntio, vt citaret, cum
8 commissio illa de citando sit de sollemnitate citationis, & idem, vt quando statutum requirit plenam probationem, nam tunc secundum Puteum in decis. 75. lib. 3. extremis probatis media minime præsumuntur.

*SVMMARIVM.*

1 *Clericus si diù possedit beneficium præsumitur possidere consensu, & authoritate superioris.*

2 *Amplia vt non solum absoluatur à iudicio, quo iste fuit conuentus, qui est in hac quasi possessione, sed etiam, vt obtineat si actoris partes sustentaret.*

3 *Actus quilibet præsumitur factus, vt valeat, non autem, vt pereat, & semper præsumitur de validitate actus donec de eius inualiditate constiterit 4.*

5 *Legis præsumptio non ad infirmandum, sed confirmandum adaptatur.*

6 *Princeps licet non præsumatur vti plena, & absoluta potestate, præsumitur tamen vti quando aliter actus non valeret, etiam ad tertij præiudicium.*

7 *Prioritas licet præsumatur, secundum ordinem litteræ, secus tamen est, quando actus alias redderetur nullus.*

8 *Relatio licet regulariter fieri debeat ad præcedentia fallit tamen quando actus vitiatur*

9 *Verba, quando non possunt verificari in iure expressè constituto verificatur in iure differenti, vt actus valeat.*

10 *Syluæ vsus fisic legatus, quia sub ratione vsus non valet legatum, sumitur interpretatio, vt præsumatur relictus vsusfructus.*

11 *Testator si in legato vtitur verbis significantibus potius proprietatem, quam vsumfructum, si legatarius est incapax proprietatis præsumitur legasse vsumfructum.*

12 *Verba præsentis temporis licet non trahantur ad futurum tamen, vt actus valeat extenduntur.*

13 *Dispositio testatoris præsumitur facta in eo casu quo de iure fieri potest, vt valeat.*

14 *Actus si non potest in esse produci, nisi certo modo, & certa forma, si simpliciter factus reperitur præsumitur sub illa forma factus, ne pereat.*

15 *Pro sententia confirmante maior est præsumptio, quam pro infirmante.*

An clericus qui diù possedit beneficium censeatur possidere authoritate, & consensu superioris.

## D E C I S. CXXIX.

1 FVit affirmatiuè resolutum, scilicet clericũ qui iam diù possedit beneficium, vel prælaturam præsumi possidere authoritate, & cõsensu superioris, Bald. in l. si filiusfamilias, C. de petit. hęred. & ibidem Castrens. Ang. Imol. & communiter omnes in l. qui aliena in princip. ff. de acquirend. hæred. Gemin. in c. ordinarij, §. de officio ordinarij, Bellam. dec. 645. Cassan. in cons. 11. num. 25. Lapus allegat. 86. Anchar. cons. 317. latè alios referens Menoch. de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 65. vbi num. 2. dicit procedere, non solum, quod hoc, vt ab-
2 soluatur à iudicio, quo iste, qui est in hac quasi possessione conuentus fuit, sed etiam, vt obtineat, se actori partes sustinet, vt ante ipsum voluerunt Ioan. Andr. in cap. illud de præsumption. & ibidem Butr. Anchar. col. 1. Cardin. col. 2. & Felin. num. 5. Aley. in cons. 134. col. 1. libro 4. & in cons. 219. col. 4. libro 6. Dec. in l. si certis annis num. 17. C. de pactis, Grat. cons. 121. col. 2. libro 2. Gram. in cons. 144. col. 2. in ciuilibus, Boer. in decis. 124. num. 7. & in decis. 171. num. 15. cuius conclusionis ra-
3 tio fuit, quia Actus ita præsumitur gestus, vt omnino valeat non autem, vt pereat, l. 3. ff. de testam. milit. l. quoties de verbor. obligat. & c. Abbate fanè de verb. signifi. & aperte censuit glos. in l. si post diuisionem in verbo non posse C. de iuris facti ignor. quod præsumitur pro validitate, actus donec de in validitate constiterit, & idem tradunt Bald. in l. 2. in fi. C. de edicto diui Adria. tollen. & alij quos comme-
4 morat Vatius in tract. de nullitate in tit. quid sit nullitas n. 24. & accedit q̃ leg's presũptio non ad infirmandum, sed cõfirmãdum adaptatur Bald. in leg. si quis filio in princ. de legat. 1. & illum secuti sunt Ias. in l. 1. in princ. nu. 1. ff. de eo quod certo loco, & idem in l. quoties col. 1. versic. 4. adde de verb. oblig. decis. in consil. 77. num. 2. in fin. & lege in contrahenda num. 5. de regul. iuris quo loci num. 7. subiungit ipsemet Deci. hanc presumptionem esse cęteris firmiorem, ac efficaciorem, id quod scripsit idem Decius in concil. 140. num. 6. & in concil. 448. nu. 17. in l. postquam liti n. 23. C. de pactis, & in cap. super eo col. 7. & cap. quoniam Abbas de officio de legat. & idem affirmarunt Purpur. in l. rogasti §. si tibi nu. 38. ff. si certũ peta Galliaula in l. Centurio nu. 143. ff. de vulg. & pupil. subst. Aleia. in tract. de presf. in reg 3. presf. 34. num. 1. & Neuizan. l. 6.

Sylua

**An oblatio verbalis sit per se sufficiens ad excusandum moram debitoris, quoties creditor recusat recipere.**

## DECIS. CXXX.

1 Circa istius articuli difficultatem orta fuit decisio, quod quamuis alias oblatio verbalis non sufficiat ad excusandum debitorem à mora, tamen sufficit, quoties creditor recusat recipere, l. qui decem de solut. Boer. in decis. 124. num. 26. & sequent. Gabriel. de solut. conclus. 8. num. 1. Alex. in l. si mora sub num. 5. versic. quinto fallit ff. de verb. obligat. Tiraq. de retract. conuent. §. 4. glosa 6. nu. 21. Ruin. cons. 70. nu. 4. lib. 1. Soccin. consil. 199. num. 3. lib. 2. Natta cons. 3. num. 4. lib. 1. Cepol. in cōsil. ciuil. 107. num. 15. Bal. in l. 1. num. 4. C. nè lic. test. prouoc. quod procedit etiam in annuis
2 seu temporalibus præstationibus, nam semel oblata vna præstatione, & reuocata oblatio nō est amplius facienda, & vsuræ non currunt, vt probat textus in l. si per te non stat C. de vsuris qui tex. loquitur in vsuris, quæ quotidie currebāt, & in l. qui Romæ §. seia ff. de verbor. oblig. vbi pariter agitur de vsuris debitis ex trāsactione, quā quis impugnabat, & in l. pater seuerinā §. fi. de cōdit. & demōstr. vbi quod in legato annuo sufficit oblatio donec creditor mutat volūtatē; idē etiam tradit Cassan. in cons. 41. col. 2. sub n. 3. Fulg. cōs. 201. n. 2. & eò magis hoc est
4 annuēdū, dū cōstat de animo creditoris, q̄ non vult tūc, nec in futurū recipere, vt declarat Gabriel in d. cōcl. 8. n. 5. de solut. post Cassan. in cit. cōs. 41. n. 3. Claud. de seissel. in l. si mora nu. 10. ff. soluto matr. de quo animo etiam in futurum dicitur cōstare per coiecturas, vt per Fulg. in cōs. super ius citato 201. n. 2. vbi creditor recusabat accipere pecunias, quia dicebat, quod volebat bona, & cōcludit ex hoc impediri cur sum vsurarū pecuniæ, quod pariter probatur in cit. §. seia vbi ille qui litigabat super transatione censetur recusare vsuras ex trāsatione debitas, vt ibi not Bar. n. 1. & Ias. n. 191. quod maximè verū est ad excusādū ipsum debitorē, qui potest propterea credere, quod sicuti creditor semel recusauit vnam præstationem, ita etiam sit recusaturus in futurum, Ruin. cōs. 113. sub nu. 1. lib. 1. & nec facit, quod de oblatione faciē da pendēte iudicio tradit Capyc. dec. 16. nu. 6.
5 quia ipse Capyc. cum alijs per eum congestis loquuntur, quando pendet iudicium super con ducitate, sed nō quando vlterius creditor, seu Dominus neget recipere, quia tūc omnis mora & caducitas penitus cessat, vt probatur in cit. §. seia, & sequuntur ferè omnes in principio citati, qui loquuntur quoad excusandum à pœna, & à caducitate, & hiue indubitatum videtur, si creditor expressè dicat, quod non vult acceptare etiam in futurum, pro quo bene facit, quod dicitur de citatione, quia sicut cita-
6 tio legitimè facta non est vlterius facienda in alijs terminis, quando citatus expressè recusauit nolle amplius comparere in iudicio, glosa in l. tres denunciationes C. quomodo, & quando iudex Bart. in l. ex consensu §. fin. in fin. ff. de appellat. glosa in cap. de illicita 24. quæst. 3. & ibi Archidiac. glosa in d. l. tres denunciationes, vbi Bar. Bal. Angel. & Castrens. & Salycet. C. quomodo, & quando iudex, Rota in nouis in decis. 49. in nouis Vigel. in decis. 21. centur. 6. & est communis opiuio, de qua attestatur Alex. in cons. 81. libro 2. & sic etiam oblatio semel legitimè, & benè facta non est al-
7 terius facienda, si creditor recusauerit nolle amplius recipere, etiam respectu futuri temporis,
8 quod argumentum à citato ad creditorem morosum valet secūdum Doct. in cit. l. qui Romæ in princip. de verb. obligat. & tradit Soccin. in Regul. 269 num. 11. fuerit dictum, quoad hoc, vt debitor propter moram excusetur oblationem non dici legitimam, nisi tria copulati-
9 uè cōcurrant, Primo, quod sit facta purè, & nō conditionaliter, Grat. cons. 93. col. fin. libro 1. secundò, quod creditor expressè eam recusauerit, Gabriel. conclus. 8. de solut. num. 2. tertio quod Recusatio sit iniusta, quia si creditor habeat iustam causam recusandi oblationem factam, debitor a mora minimè excusatur, Grat. in d. cons. 93. col. fin. Gabriel in d. conclus. 8. num. 3. de solut. vnde si pars delicti tantum offeratur, creditor non cogitur eam recipere. Alex. in l. quidem existimauerunt num. 8. vbi Ias. in 6. versic. primò intellige ff. si certum petat. Salycet. in l. 1. num. 36. de solut. & hoc quando to
11 tum debitum est Clarum, neque à debitore reuocatur in controuersiam, in quibus terminis loquitur textus in l. tutor §. huius ff. de vsur. secus quādo debitor partem debiti confitetur, & partem neget, quia tunc creditor non habet iustam causam recusandi, sed tenetur recipere partem debiti, quam Reus confitetur, & iudex ad id potest eū cōpellere per dispositionem textus in cit. l. quidam existimarerūt ff. si cert. petat. & ibi notāt omnes, vt per Alex. ibi num. 7.
12 & sequent. & idem est quando pars debiti est liquida, pars vero indiget liquidatione, quia tūc creditor tenetur recipere id quod est liquidū, nā ante liquidationē pars non potest dici in mora, vt tradit Afflict. in decis. 205. post Alex. in d. l. quidam num. 5. in fine, vbi inquit creditorem non habere causam recusandi partem debiti, si alia pars sit illiquida, vt etiam fuit resolutum in Rota in vna Tauoren. fructum 27. Nouembris 1585. Coram Cantuccio, vbi cum

præ-

præsupposito etiam, quod vsuræ sint pars de-
13 biti principalis, fuit dictum, quod quando fructus, seu vsuræ sint illiquidi, vel alias in iudicio negantur sortem principalem creditor aceptare cogitur.

## SVMMARIVM.

1 *Appellari an possit à sententia lata in causa reformationis pensionis, ibi. & declaratur text, in clem. 1. de iure patronatus, & de congrua assignanda, & à sententia, qua eam assignat, an possit appellari ibi, & declarantur plures decisiones Sacri Concilij Tridentini, & nu. 5. & 6. & 7.*

4 *Appellatio declaratur, an detur in causa alimentorum.*

7 *Quæstio an possit appellari à sententia lata in causa reformationis resoluitur, & nu. 8. vbi ad contraria respondetur.*

9 *Appellari, an possit a procedente secundum conscientiam.*

Vtrum à sententia lata in causa reformationis pensionis in fauorem Rectoris, cui est assignata pars congrua valeat appellari, quo ad vtrumque effectum suspensiuum, & deuolutiuum.

## DECISIO CXXXI.

1 Ratio dubitandi pro opinione negatiua quod scilicet non possit appellari saltem quo ad effectum suspensiuum, erat primo propter text. in Clemen. 1. de iur. patr. quem text. vltra ibi scribentes latè declarant Rebuffus in tractatu de congrua portione, q. 4. per totam Lambertin. de iure patron. lib. 2. p. 3. artic. 9. quæst. 10. vbi probotur, quod Episcopus in assignatione congruæ portionis debet procedere secuudum conscientiam, se motis omnibus exceptionibus, & allegationibus & consequenter se mota appellatione, vt videtur etiam probare Concil. Trident. cap. 7. sess. 7. & cap. 16. sess. 25. de reformat. & cap. 8. sess. 21. & cap. 4. eadem sessione, quæ omnia probant, quod ab assignatione congruæ portionis non admittitur appellatio, saltem, quo ad effectum suspensiuum, & eum in præsenti casu simus in materia assignationis congruæ partis, non poterit appellari à sententia, quæ eam assignat, saltem quod dictum effectum, & confirmatur hoc argumentum ex glosa in d. Clement. 1. in verbo oneramus, quem ibi Cardin. Ancharan. & cæteri sequitur, Lambertin. vbi supra artic. 13. quæ dicit, quod si Episco-
2 pus assignat de nouo rectori congruam portionem, & appellatur ab excessu assignationis Episcopus non tenetur deferre appellationi, quoad effectum suspensiuum, si verò sit contentio super congrua portione ab antiquo assignata, quæ tunc allegatur insufficiens, & Episcopus maiorem assignet, a qua assignatio ne appelletur: Episcopus non tenetur deferre appellationi, quod ad dictum effectū suspensiuum, itaque nullo casu tenetur dictæ appellationi deferre, quia est ei onerata conscientia & procedit ex dicto arbitrio, & sententia, & de iure non appellatur a Iudice, cui est onerata conscientia ex dicta glosa, quæ admodum in iure est singularis, & eam plures sequūtur, vt est videre apud Menoch. de arbitr. iudic. libro 1. quæst 8. nu. 40. & in materia appellationis cum compluribus alijs eam defendit idem Menoch. in dicto tractatu, lib. 1. quæst. 70. per totam sequitur etiam cum Franco, & alijs Lancellott. de attentat. cap. 12. p. 2. limitat. 10. per totam; ergo ad casum nostrum redeundo casus glosæ oneramus est casus nostræ quæstionis, nam sicut ibi erat quæstio super congrua antiqua augenda, ita in presenti, & sicut ibi Episcopus non tenetur appellationi deferre quo ad effectum suspensiuum, ita erit hic ob congruæ fauorem, & sic dicta glosa iuncto text. ineuitabiliter facit pro hac negatiua sententia.

3 Secundo pro hac opinione facit, quia in causa alimentorum non conceditur appellatio a sententia lata in fauorem alimentorum, saltem, quo ad effectum suspensiuum, vt notat ibi per text. Bar. in l. final. ff. de appellat. recipiend. num. 1. vbi cœteros, quam plures antiquos allegat glosa in cap. qua frote in verbo decedat de appellat. §. in quibus, num. 11. de Corduba alimentis, §. si vel parens, num. 26. vbi de communi Doctorum sententia testatur Lancellot. de attentat. limit. 24. nu. 5. cum sequent. Pontat. de alimentis, cap. 19. per totum latissimè post alios, Valasc. in decis. 1. si igitur in causa alimentorum non conceditur appellatio, quia res dilationem non recipit, ita pariter erit in causa congruæ, quæ alimentis æquiperatur, vt notat Gigas de pension. quæst. 95. & notant Doctores in d. Clement. 1. & Rebuffus vbi supra, & in titulo de sententijs prouisionalibus in præfat. nu. 137. & hanc senteutiam sequutus est Rota coram Grato in causa decimarum legionensis, de qua decisione meminit Lancellott. in dict. tractatu de attentat. limitat. 24. nu. 6. & 7.

4 Supradictis tamen non obstantibus contrarium fuit decisum, vt scilicet, possit appellari à sententia lata in causa reformationis pensionis in fauorem rectoris, cui est assignata pars congrua, quoad vtrūque effectum suspensiuum, & deuolutiuum, in iure enim

enim semper, & in omnibus casibus permittitur appellatio, quoad vtrumque effectum, suspensiuum, & deuolutiuum, nisi inueniatur prohibita, vt in locis vulgaribus, at vero in hoc casu non inuenitur prohibita, vt patebit infra ex responsione ad contraria ergo,
5 erit permissa, & hanc opinionem tenendo, pro qua sic estitit decisum, & teneri debet, & vera est, & semper vidi practicari:
6 non obstant contraria, nam ad primum respondeo, quod loquitur, quãdo Episcopus ex officio assignat congruam portionem curato, quam antea non habebat, & non per viam actionis à parte intentatæ, vt in præsenti quęstione, & ita etiam procedunt decisiones sacri Concilij supracitatę, cum enim Episcopus procedat ex officio, procedit secundum suam conscientiam ad assignãda alimenta Rectori, vt comodè possit Ecclesię deseruire, & procedit summariè, & de plano, vnde nonste mirũ si appellatio nõ sortiatur effectum suspensiũ; qñ verò assignata est congrua à Sũmo Pontifice, vt in presenti casu; procedit per viam actionis, & ad partis petitionem, & sic quo ad vtrumque effectum semper conceditur appellatio propter præsumptionem, quæ est pro assignatione antea facta, & quia tunc non est periculum in mora, nec maxima inopia ex parte Rectoris, cum possit sibi proui-
7 dere congrua assignatione facta. Neque obstat dicta glosa in verbo oneramus, in secundo casu, nam iure non probatur, nec eam probat dicta Clementina, quæ solum loquitur, quando de nouo congrua assignatur Rectori, quæ antea nunquam fuerat assignata, ideo securè cõtra illam tenẽdum est: tum quia Imol. ibi in fin. d. clem. intelligit, qñ Episcopus procedit ex officio ad assignationem congruæ, & est quando inter eum, & patronum super congrua assignata non vero, quando procedit ordinariè ad partium petitionem, & est quæstio inter patronum, & Rectorem: neque
8 etiam obstat, quod à procedente secundum conscientiam non detur appellatio, nam vt videre est apud Menoch. & Lancellotum, hæc opinio non est secura, & multi contra eam tenent, & si demus, quod vera sit, quando Iudex non grauat nimis partem, nec excedit notabiliter, si tamen excederet, daretur appellatio, quoad vtrumque effectum, vt vult Franch. in cap. statutum §. assessorem in verbo conscientiæ de rescriptis in 6. Ad secun-
9 dum respondetur, quod dupliciter proceditur in causa alimentorum, primò summariè, & ex officio Iudicis, scilicet quando pupillus qui non habet, vnde se alat, petit alimenta infanti pupillo, vel minori, vel filijs, vel parentibus, vel quando aliquis petit hæreditatem ascendentium, & lite pendente petit sibi decerni alimenta, quia non habet, vnde se alat, & expensas litis faciat, vt in casibus, quos cumularunt latè Pontanus de alimentis, cap. 19. per totum, Lancellottus de attentatis limitat. 24. num. 6. & 7. & tunc a sententia, vel decreto alimentorum non conceditur appellatio, vt supradicti existimant, tum propter necessitatem naturæ, & præsumptionem iustitiæ, tum etiam ne procedatur in infini-
10 tum, & sic practicatur: Secundo proceditur ordinariè, & ad partis petitionem, & per viam actionis, vt in præsenti casu, vt quando alimenta debentur ex contractu, & tunc proceditur ordinariè, & habet locum appellatio, maximè si litigans possit se aliundè alere, & ita declarat Corduba de alimentis, §. vel si parens, nu. 33. qui allegat Abb. Didac. Perez & alios.

## SVMMARIVM.

1 *Relegatus potest finito tempore redire absque licentia ad locum, à quo fuit relegatus.*
2 *Prohibitum ad tempus, post illud censetur permissum.*
3 *Priuilegium concessum ad tempus extinguitur elapso tempore.*
4 *Suspensus ad tempus, elapso tempore non indiget absolutione.*
5 *Remotus ab officij exequutione elapso tempore reuocatur.*
6 *Feudum concessum ad tempus, elapso tempore potest auferri à feudatario nullo dato tempore, quod iudicatis datur, imò redit ipso iure ad concedentem.*
7 *Assensus Apostolicus concessus ad tempus alienandi bona Ecclesia pro necessitatibus contingentibus, non extenditur vltra tempus.*
8 *Vis limitatiua temporis est, vt contrariam contineat dispositionem.*

An relegatus finito exilio possit redire absque licentia Curiæ.

## DECIS. CXXXII.

1 Proposito huiusmodi dubio, fuit resolutum affirmatiuè, videlicet, quod relegatus finito exilio possit, & valeat redire absque licentia Curiæ fuit, vt in specie, & in proprijs terminis, sic docuit consulendo, Bald. in consil. 35. volum. 3. & in cap. ex litteris, nu 22 de constitut. & in leg. actione §. labeo, ff. pro socio, & eum sequuti sunt, Dec. in consil. 61. volum. 1. Alban. cons. 60. nu. 6. cum sequent.

2 Burfat.conf.123.Mandel.conf.31.nu.4. pro-
hibitum enim ad tempus. poft illud cenfetur
permiffum, ad text. in l. Imperator ff. de po-
ftulando l.fratres,ff.de pœnis, Dec.in d. conf.
61.nu.4. Angel.in l.fi vnus,§.cum reo, ff. de
3 pactis,hinc priuilegium cōceffum ad tempus,
elapfo tempore extinguitur,cap. cum in cun-
ctis,cap.nè pro defectu de electiõ. cap.fi pro-
pter de refcriptis,cap.ftatutum de præbendis
in 6.l.quoties, C. de precibus Imperatori of-
ferendis; fcribentes in c. cum acceffiffent de
conftitut.quo cafu expirat ipfo iure, cap. de
4 caufis vrbi, Bald. de officio delegati: hinc fu-
fpenfus ad tempus, elapfo tempore non indi-
get abfolutione, vt tradit Abb. in capitulo
5 primo de iudicijs, & remotus ad tempus ab
officij exequutione,tempore elapfo reuocatur
glofa in cap placuit 21.quæft.2.hinc eft,quod
6 feudum conceffum ad tempus, poteft elapfo
tempore auferri à feudatario nullo dato tem-
pore,quod datur iudicatis, vt poft Bald. in
cap. 1. num. 8. de content.inter dom.& fidel.
voluit Parif.de reintegr.in cap. Dominus, fi-
ne alijs Iudicijs,num.2. fol. 76. immo elapfo
tempore redit feudum, & poffeffio ipfo iure,
tanquam fi naturaliter moriatur, Bal. in cap.
quæ in Ecclefiarum,nu. 62. de conftit. Alex.
in conf.124.nu.2.& 3.verfic.plus lib.1. Iaf.in
l.clam poffidere,§. qui ad nundinas, ff. de ac-
quir. quod tamen verum non eft, quando feu-
dum ab alio poffidetur, eò enim cafu poffidēs
eft citandus,non autem fpoliandus,vt docuit
Affl.in conftit. pacis cultum, n. 27. finito ta-
men feudo per lineam extinctā,in Regno abf-
que vlla fententia fifcus fpoliat agnatum, qui
apertò iure nou fuccedit in feudo, vt poft Af-
flict. in dicta conftitut. pacis cultum fcripfit
7 Campagna in cap. Regni dudum ex præfum-
ptuofo,num.13.& hinc affenfus Apoftolicus
conceffus ad tempus alienandi bona Ecclefiæ
pro neceffitatibus contingentibus non exten-
8 ditur vltra tempus,quia vis limitati temporis
operatur,vt contrariam contineat difpofitio-
uem,vt habetur per text.in dict.l.fratres, ff.de
pœnis,fequitur Dec.in citat confil. 61. num.
4.poft Angel.in l.fi vnus,§.fi cum reo, ff. de
pactis.

*SVMMARIVM.*

1 *Dominus agens ad caducitatem rei emphy-
thæoticæ tenetur probare illius domi-
nium.*
2 *Item probatio hæc debet fieri per fcriptu-
ram, vel faltem per folutionem conti-
nuatam per triginta, vel quadraginta
annos, quæ coadiuuetur fcriptura facta
de emphyteufi, vel alia coniectura eniden-
ti, & nu.3.*
4 *Res qualibet fui origine libera præfumitur,
& feruitus è contrario nou habet caufam
naturalem, fed aut impofitiuam, aut præ-
fcriptam.*
5 *Dominium rei emphyteoticæ ad effectum de-
uolutionis concludenter, & exactè proba-
ri debet, ita vt non admittatur iuramen-
tum fuppletorium, & nu.6.*
7 *Item nec locationes, aut folutiones, pro il-
lius probatione fufficiunt, & nu.9.*
8 *Locatio, concurrentibus adminiculis, puta
folutione canonis, & confeffione probat do-
minium; quando non agitur ad deuolu-
tionem.*
10 *Dominus agens ad rem feudalem, concluden-
ter eius dominium probare tenetur, quod
res fit illamet, quam ipfe conceffit in feu-
dum.*
11 *Amplia etiam fi res fit pofita intra fines ca-
ftri, feu feudi, & inueftitura fit genera-
lis, cum pactis, & terris, &c. reprobata opi-
nione contraria, & nu.12.*
13 *Item fiue res intra fines feudi comprehenfa
poffideatur à tertio; fiue ab ipfo inueftito
de feudo.*
14 *Bona præfumuntur libera, nifi feruituti ob-
noxia doceantur.*

An Dominus agens ad caducitatem rei em-
phyteoticæ, illius dominium pro-
bare teneatur.

## DECIS. CXXXIII.

1 Circa iftius articuli difficultatem, affirma-
tiua inoleuit decifio fcilicet, quod Do-
minus agens ad caducitatem rei emphyteoti-
cæ, illius dominium probare teneatur, vt in
proprijs terminis, fuit refolutum in Rota in
vna Foroliuienf. parrochialis 3. Iunij 1588.
apud Millinum, & in vna Romana præten-
fe deuolutionis, 13. Nouembris 1596. co-
ram Litta, & fequuti funt Bero in coufil. 99.
num. 4. & 5. lib. 3. & fpeculator in tit. de lo-
cato §.nuuc vero, verfic.72.& fequen.& hanc
2 probationem effe faciendam per fcripturam,
innuit glof. ex magis communi in leg.1.& ibi
Bald.& Iaf.num.61.cum feqq. C. de iure em-
phyteotico, quam fequuti funt, Afflict. in de-
cif.72.nu.7.in fin.Guid. Papa, in decif. 24. in
princ. in decif. 582. fub num. 3. multis com-
probat, hanc effe communem opinionem.
Idem afferit Iul.Clar.in §.emphyteofis, quæft.
4.plenius, Cachetan.in decif. 52. num. 1. Vi-
uius in decif. 390. numero 2. Milanenf.
in

in decis.1.nu.123.lib.1.Surd.in decis.10.nu.
1.Barz.in decis.50.nu.27.post Barthol. Alex.
Angel.Ioan.de Platea.Barthol. Soccin. & Ia-
cobin. quos allegat Ceuallus practicar. opin.
commun.contra commun. quæst. 356.lib. 1.
Crauett.in consil.112.num.8. Misinger. in §.
adeo,num.25.inst.de locat.& conduct.Valla-
scus in consultation.87.nu.9. vol. 1. publicus
in consuetud. Aluern.tit. 21. art. 16 num. 4.
Turrec.in cons.33.nu.3. vol. 1. Fachin. con-
trouers.iuris lib. 1.cap.84.Bursat. in cons. 26.
3 num.16.vol.1.aut saltem per solutionem con-
tinuatam per 30.vel 40.annos,quæ adiuuetur
scriptura facta de emphyteusi, vel alia conie-
ctura euidenti, vt est reseruatio dominij, vt
post Rom. cons. 127. tradit Silua n cons. 57.
4 nu. 43. alias enim quælibet res in sui origine
præsumitur libera, l.altius, C.de seruitut. &
seruitus a contrario non habet causam natu-
ralem,sed aut impositiuam,aut præscriptam,
Bald.in cap.cum omnes,nu.31.de constit. Ias.
in l.si prius,nu. 40. cum seqq. ff.de oper.nou.
5 nunc. Vnde hoc casu dominium probari de-
bet concludenter l.1.C.de alien.iud.mut.cau.
fact.Bald. in leg. cum res in fine.C.de probat.
6 Alex cons.10.cum duobus sequen.in tantum
quod non admittatur iuramentum in supple-
mentum,Ias.in l.admonendi,nu.112.ff.de iu-
7 reiurand. Neque locationes confessiones, aut
solutiones pro illius probatione sufficiunt, c.
inter dilectos prope finem, de fide instrum.l.
ad probationem,C.locat. Alex. in l. rem alie-
nam in princ.ff.solut.matrim.& cons. 12. nu.
4.lib.4. Ruin. cons.47. num.6. lib.1.Calcan.
cons.32.nu.8.Boer.quæst. 105. nu. 13. Capu-
taq.decis.280. par.1. & fuit resolutum in vna
Romana domus S. Agnetis 19. Iunij 1589.
coram Orano, & in alia Romana domus 11.
Maij 1592. coram Card. Millino, in qua fuit
dictum, quod licet locatio concurrentibus
8 adminiculis, puta solutione canonis, & con-
fessione alias sufficiat ad probationem domi-
nij,Bart.in l.ad probationem,C.locat.Angel.
in l.officium,nu.2 ff. de rei vendicat. Soccin.
Sen.cons.89.nu.11.lib.1.Dec.cons.146.num.
9 14. Nihilominus ad effectum deuolutionis,
non sufficit, sed requiritur probatio conclu-
dens, & exacta,ex traditis per Capuraq.d.de-
cis.280.p.1. Et istud procedit etiam, vbi agi-
10 tur ad rem feudalem; Nam Dominus con-
cludenter dominium suum probare tenetur,
& quod res sit illamet quam ipse concessit in
feudum,cap.1.vbi glos.1.de controuer. inter
mascul.& femin.Ioann.Andr.& alij in cap.
nimis de iure iuran.Alexand.cons.129.nu.1.
11 lib.1.Afflict.decis.267.quod procedit etiam
si contineatur intra fines castri,& inuestitura
sit generalis cum pactis terræ,&c.quia non ex
hoc sequitur, quod bona in particulari sint
feudalia,vt per Brun.cons.90. nu. 2. & 3. quē
sequuntur Natta cons.514,nu.26. cum seqq.
& cons.520.nu.5.Aym.cons.54.nu.9.& 253.
nu.7.Roland.cons.82. nu. 11. vbi de commu-
ni.& nu.14.lib.2.& cons 98. nu. 16. & cons.
25.lib.3.Decian.cons.35.lib. 1. Neque est ve-
12 ra eorum opinio, qui tenent, quod quidquid
est intra fines feudi sit feudale,vt per Affl. in
d.cap.1.nu 12.& seq.de controuers.ext.masc.
& fœmin.Bellon.cons.10.nu.11.idem Afflic.
d.decis.207.Clarus in §.feudum, quæst.18.&
resolutum coram Bubalo in vna Asten.feudi
27.Aprilis 1584.& deinde coram Orano in
vna Romana Census 13. Iunij 1586. & licet
aliqui velint hoc procedere quoad bona,quæ
intra fines feudi, seu castri possidentur à ter-
tio, secus quo ad ea, quæ possidentur per ip-
sum inuestitum de feudo, Decius cons. 517.
num.9.Menoch.de præsumpt.lib.3.præsum-
pt.161.nu.5.vers.hoc casus,Natta consil.406.
13 attamen Rota hanc declarationem non ap-
probat; sed indistinctè tenet, quod bona in
territorio castri contenta, siue intra fines feu-
di comprehensa libera præsumantur, nisi feu-
14 dalia doceantur, & hoc siue illa possidean-
tur a tertio, siue ab illo inuestito, & ita tentū
etiā in vna Leodien. hæreditatis, 14. Nouem
bris 1603.coram Seraphino.

*SVMMARIVM.*

1 *Sententia nulla parte opponente non potest confirmari, sed debet omnino super nullitate pronunciari.*

2 *Iudex non potest facere numerum sententiarum aduersus ius litigatoris.*

3 *Sententia nulla non potest confirmari parte opponente, etiam si nullitas primæ sententiæ influat in secundam confirmatoriam*

4 *Sententia, quamuis in totum non sit nulla sed pro parte, tamen non potest confirmari nisi diuersa capita contineat.*

5 *Absque appellatione sententia nulla rescinditur.*

6 *Forma, & non materia in sententijs consideratur.*

An sententia nulla, parte opponente confirmari possit.

## DECIS. CXXXIV.

IN casu occurenti pro vero fuit habitum, quod licet sententia nulla certis casibus confirmari possit, vt notatur in l.si expressim

ff. de appellat. non tamen Iudex parte opponere potest illã confirmare, sed debet omnino super nullitate pronunciare, Bart. in leg. si vt proponis in fine, C. quomodo, & quando Iudex Crauetta in cons. 270. vers. posito Franc. in cap. dilecta, nu. 25. de appellat. Bald. in l. tale §. fin. quæst. 12. ff. de pactis Alex. cons. 3. sub
2 nu. 4. lib. 5. Put. in decis. 72. libro 3. alias grauaret partem, & faceret numerum sententiarum contra ius ligatoris, Caputaq. in decis. 266. par. 1. & fuit resolutum in Rota in vna Vercellen. prętensi spolij 5. Maij 1586 coram Plato, & in vna Patauina decimarum 9. Iulij
3 1576. & prædicta locum habent etiam si nullitas primæ sententiæ influat in secundam confirmatoriam, quia sicut prima non potest confirmari, Alex. cons. 112. nu. 77. lib. 2. Crauetta in cons. 171. col. penult. versic. secundo, ita nec ipsa confirmatoria, cum sit etiam ipsa nulla, per ea, quæ scribit, Roman. in cons. 738. Felyn. in cap. ea quæ post nu. 2. versic. sed Innocent. præsupponit, de re iudicat, & proce-
4 dũt etiam, quamuis sententia non sit nulla in totum, sed pro parte, quia nec etiam sententia pro parte nulla reformari, aut confirmari potest pro ea parte, quæ est valida, nisi contineat diuersa capita; vt est communis Doctorum opinio in l. final. ff. de iurisd. omn. iudic.
5 vbi Bolognet. nu. 13. Puteus in decis. 320 lib. 1. Rota diuers. in decis. 205. part. 2. vbi ad l. 1. §. item si calculi, ff quando sententia sine appellat. rescind. ad ea, q̃ ex aduerso allegabãtur fuit responsum; quod dispositio illius text. potius faciebat in contrarium, dum decidit, quod ab huiusmodi sententijs non est necesse appellare, quia absque appellatione rescin-
5 duntur, & licet Bal. in l. 2. nu. 2. C. de re iudic. aliter teneat, tamen Salyc. ibi reprehendit ip-
6 sum optima ratione, in sententia enim forma, & non materia consideratur.

## SVMMARIVM.

1 *Excommunicato largo modo haretici dicuntur.*
2 *Cedulones affiguntur, vt excommunicatus videns se ab alijs vitari, agnoscens confusionem suam erubescat, & conuertatur.*
3 *Excõmunicatus est statim absoluendus propter mala, qua affert excommunicatio.*
4 *Cedulones possunt affigi contra excommunicatos, si comparent, & petunt absolui.*
5 *Debent publicari excommunicati, donec satisfecerint.*
6 *Cedulones non solum affiguntur, vt excommunicatus conuertatur, sed, vt alij ipsum euitent.*
7 *Excommunicatio dicitur medicinalis non solum propter excommunicatum, vt conuertatur, sed vt alij de communitate terreantur.*
8 *Excommunicari potest illa, cui excommunicatio non est profutura.*
9 *Expedit rei publica aliorum delicta nota esse.*
10 *Ex publicatione nullum praeiudicium fit excommunicato.*
11 *Appellatione pendente fit denuntiatio.*
12 *Quod tibi non nocet, & alteri prodest fieri debet.*

An Cedulones possint affigi contra excommunicatos, si comparent, & petant absolui.

## DECISIO CXXXV.

QVoniam aliqui, & præsertim in hac fidelissima Ciuitate Neapolis, inobedientes Illustriss. Archiepiscopo, dum contra eos infligitur excommunicatio magis timens affixionem cedulonum, quam ipsam excommunicationem propter infamiam, nam ex-
1 communicati solent, largo modo vocari hæretici. secundum Archidia. & Gemin. in cap. 1. de hæret. in 6. antequam affigantur cedulones, comparent in dicta Curia petentes absolui; propterea fuit dubitatum, an hoc non obstante cedulones contra eos affigi possent, &
2 pro negotiua sententia adducebatur, quod cedulones affiguntur, vt excommunicatus vidẽs se ab omnibus vitari, aspiciens confusionem suam, erubescat. & conuertatur Clement. 1. de pœnis, & ibi Ancharan. nu. 15. cap. 1. de exception. in 6. qui finis in excommunicato cõ-
3 uerso petente absolutionem cessat, & præterea, quia excommunicatus est statim absoluẽdus, propter mala, quæ affert excommunicatio, vt testatur glosa communiter ab omnibus recepta in cap. qua fronte de appellat, & sic frustra affiguntur, si statim absolutio sequi debeat.
4 Tñ quidquid sit ex supra relatis, contrariũ pluries fuit decisum, & seruatum, videlicet, quod cedulones affigantur contra excommunicatos, etiam, quod comparuerint, & petierint absolui, nam textus in d. Clement. 1. §. &
5 quia de pænis, dicit quod debent publicari excommunicati, donec satisfecerint, & ibi, addit. Zabarell. & absoluantur, idem sequitur Abbas in cap. ea noscitur per illum textum notab. 2. de sententia excommunicat. dicens ad officium prælatorum spectare denunciare excommunicatos, etiam nemine requirente. & eos vitari facere, donec satisfecerit, & fue-
6 rint absoluti, & insuper facit, quod cedulones non

non solum affiguntur, vt excommunicatus conuertatur, sed vt alij ipsum euitent, donec fuerit absolutus, cap. curæ 11. quæst. 3. Vgolin. de censuris, cap. 21. §. 2. tab. 1. & excom-
7 municatio dicitur non tantum medicinalis propter excommunicatum, vt conuertatur, sed vt reliqui de communitate terreantur, vt latè probat Couarr. in cap. alma mater de sententia excommunicationis in 6. & propterea
26 dicunt DD. quod Episcopus potest excommunicare illum, cui excommunicationem nõ profuturam scit, vt alios terreat, nisi excommunicatus deterior efficeretur, Felyn. in cap. ad Apostolicæ. de except. Abb. in cap. ab excõmunicato de rescriptis, & in specie ꝙ expediat reipublicæ publicare excommunicatos, tradit Ancharan. in Clement. 1. nu. 15. de pœ-
9 nis, & expedit reipublicæ aliorum delicta nota esse. l. eum qui nocentẽ, ff. de iniurijs: maxi-
10 mè cũ ex publicatione nõ fiat aliquod præiudiciũ excõmunicato, declaratio. n. nihil noui inducit, l. hæredes palam, ff. de testament. cap. pastoralis, §. rerum de appellat. & hinc etiam
11 appellatione pendente fit denunciatio d. §. verum de appellat. & talis affixio prodest rei publicæ, ergo fieri debet ex regula, quod tibi
12 non nocet, & alteri prodest fieri semper vtique debet, l. 1. §. debita ff. de aqua pluuia arcẽda, glos. in l. 2. ff. soluto matrimonio, tãtò magis, quod res per sententiam erat effecta notoria, cap. cum olim de verb. significat. Butr. in c. per vestras de cohabitat. cleric. & mulierũ, & præterea, si vt magis quis confundatur, potest pro pœnitentia absolui in multitudine gẽtium, & ex tali causa differri etiã absolutio, glos. in c. si quis autem 18. distin. eodem modo poterunt affigi cedulones ad maiorem confusionem, & ex his patet responsio ad contraria.

*SVMMARIVM.*

1 *Clericus non potest accusare laicum de aliquo delicto, vbi veniret imponenda pœna sanguinis.*
2 *Accusatio dicitur genus illaudabilis intentionis.*
3 *Clericus potest accusare laicum de delicto, cum protestatione citra pœnam sanguinis.*
4 *Clericus potest accusare laicum, vbi prosequeretur propriam, vel sua Ecclesiæ iniuriam, dummodo ex tali accusatione accusato non veniret imponenda pœna sanguinis.*
5 *Clericus potest accusare, quando prosequitur propriam iniuriam, vel sua Ecclesia, vbi pro crimine veniret imponenda pœna perpetui carceris, vel fustigationis, vel seruitutis,*
6 *Clericus potest agere, cum protestatione citra pœnam sanguinis contra interfectorem fratris, & aliorum propinquorum.*
7 *Iniuria facta vni de familia censetur facta omnibus de familia.*
8 *Consanguineum offendens frangit pacem.*
9 *Inimicus consanguinei mei dicitur meus inimicus.*
10 *Quando iniuria est communis, ex quo illata est vni de familia, censetur facta omnibus de familia.*

An clericus possit agere cum protestatione citra pœnam sanguinis aduersus inter fectorem fratris, & aliorum propinquorum.

DECIS. CXXXVI.

1 Aperta sunt iura: clericum non posse accusare laicum de aliquo delicto, vbi veniret imponenda pœna sanguinis, cap. nullus clericus 11. q. 1. cap. sacerdotes, 2. q. 7. Abb. in cap. cum P. Manconella, nu. 8. & 10. de accusat. Turrecremat. in cap. sicut sacerdotes, nu. 172. & 3. quæst. 6. & in cap. 1. vbi etiam Innocent. & Soccin. nu. 18. quæst. 2. Cumia de syndic. cap 23. nu. 27. vbi dicit, quod accusatio erit nulla, si pars accusata de hoc se opponat Frecc. qui multos congerit, in tractat. de præsent. instrument. p. 13. quæst. 1. nu. 8. Eugen. in cons. 76. nu. 177. Zecchus de priuileg. Eccles. priuileg. 112. nu. 18. & priuileg. 138.
2 nu. 5. & sequent. accusatio enim dicitur genus illaudabilis intentionis, c. si quis Episcopus 2. q. 7. & ideo clericus debet ab ea abstinere, c. cũ ab omni spe, de vita, & honest. cleric. Foller. super constit. Regni, cap. Item quod nullus, in tit. de Episcop. & Cleric. Eugen. d. cons 76.
3 nu. 177. licet possit clericus accusare Laicum, cum protestatione citra pœnam sanguinis, iuxta text. in cap. prælatis de homicid. in 6.

His sic præmissis fuit dubitatum, an possit clericus agere cum protestatione citra pœnam sanguinis contra interfectorem fratris,
4 & aliorum propinquorum, & dicebatur, quod clericus potest accusare Laicũ, vbi prosequeretur propriam, vel suæ Ecclesiæ iniuriam, dummodo ex tali accusatione, accusato non veniret irroganda pœna sanguinis c. cum sit generale de foro competenti, cap. prælatis de homic. in 6. cap. olim de iniurijs, cap. grauis de restitut. spoliat. Turrecrem. in cap. sicut Sacerdotes; nu 42. quæst. 7. Decian. in tract.
5 crim. p. 2. lib. 6. c. 12. nu. 3. ideo quando prosequitur quis propriam iniuriam, vel suæ Ecclesiæ poterit laicum accusare, vbi pro crimine

ne veniret imponenda pœna perpetui carceris, vel fustigationis, vel serui tutis, cuius loco hodie est pœna remigandi super triremibus, cap. si res 14. quæst. 6. cap. grauis. cap. cum mul tæ 15. quæst. 5. Goffred. in summa in tit. de homicid. nu. 13. An char. in cap. postulasti, nu. 3. eodem tit. Clarus in §. fin. quæst. 14. num. 3. item quia text. in d. cap. prælatis concedit licentiam clerico agendi cum dicta protestatione contra male factores suos, & non dicit suorum, & proinde omnes DD. ibi communiter concludunt, quod dicta protestatio non suffragatur agentibus causas alienas, nec testi, nec Aduocato, nec iudici; latè Couar. in clem. si furiosi de homicid. in 2. part. §. 5.

6 His tamen in nihil obstantibus contrarium fuit decisum scilicet, quod clericus possit agere cum protestatione citra pœnam sanguinis contra interfectorem fratris, & aliorum propinquorum, ex eo quod iniuria facta vni de familia censetur facta omnibus de familia, Bar. in l. lex Cornelia ff. de iniur. Bal. in l. 1. C. de rapta virgin. in 5. notab. Butr. & Felyn. in cap. cum oporteat de accusat. Cacheran. in decis. 104. nu. 3. & decis. 15. Tiraquel. de pœnis, caus. 51. Menoch. de arbitr. iudic. cas. 262.

7 Gramat. in decis. 23. hinc pacis fractor dicitur, qui cōsanguineum illius offenderit, cum quo facta est pax, Marsil. in singul. 204. & 331.

8 hinc inimicus consanguinei mei dicitur meus inimicus, Bar. & Add. in l. tutor. §. si tutor. ff. de inspect. tutor. Alex. in l. fin. ita stipulatus, §. Grisogonus, num. 21. ff. de verbor. obligat. Bal. in l. Athletę, ff. de suspect. tutor. Marsil. in l. 1. §. præterea, nu. 5. de quæst. Gomez. variarum resolut. tom. 3. cap. 12. de probat. delict. num. 14. in fine, & propterea, sicut oritur capitalis inimicitia, ex offensa propriæ personæ ita & personæ consanguinei, Gig. de crimine læsæ maiestat. quomodo, & per quos, quæst. 2.

9 & hinc dicitur tractari de proprio interesse, quando iniuria est communis, ex quo illata est vni de familia Dec. in cons. 133. nu. 4. Grama. in d. decis. 23. idem tenet Nauar. de iniur. & damno dato cons. 3. vbi concludit patrem clericum posse agere contra interfectorem filij cum protestatione prædicta, Idem Couarr. in d. §. 5. nu. 4. ibi, aut saltē suis, & propinquis.

*SVMMARIVM.*

1 *Denunciare, vel accusare, quilibet tenetur hæreticos maleficos, & committentes alia delicta, quæ tendunt, in perniciem rei publicæ.*

2 *Accusatio debet fieri in scriptis.*

3 *In causis sanctæ fidei denunciator habetur pro teste.*

4 *Testium depositiones sunt subscribendæ, vt probent.*

An denunciatio hæreticorum, & maleficorum sit facienda in scriptis cum expressione nominis denunciantis, & subscriptione eiusdem.

## DECIS. CXXXVII.

1 COmmunis est DD. conclusio, quod quilibet tenetur accusare, vel denunciare iudici omnes committentes delicta tendentia in perniciem reipublicæ, vt sunt hæretici, rebelles, nigromantici, malefici, assassini, proditores Ciuitatis, aggressores itinerum, & similes, & talis denunciatio non debet esse fraterna, quæ tēdit ad correctionē fratris, sed iudicialis quæ tendit ad vindictam publicam, & parum differt ab accusatione, naturali enim ratione, quælibet persona, cum sit pars reipublicæ tenetur quasi pars toto ei succurrere, vbi viderit illam contagione infici, vel sceleribus corrupi, adeundo publicam potestatem, vt metu pœnarum homines benè viuant, & bonum commune non perturbetur, Sotus de iustitia & iure, lib. 5. q. 5. artic. 1. & de denunciatione hæreticorum facienda habetur in bulla Greg. IX. & bulla Innocent. IV. & in bulla Nicolai III. in quibus præcipitur excommunicari non denunciantes hæreticos, vel de hereri suspectos, quæ bullæ sunt positæ in fine directorij inquisitorum.

Fuit tamen dubitatum an talis denunciatio hæreticorum, & maleficorum sit facienda in scriptis cum expressione nominis denūciantis, & subscriptione eiusdē, & fuit resolutū affirmatiuè. s. quod tales denūciationes nō recipiantur, nisi denunciator cum iuramento examinetur cum expressione, & subscriptione proprij nominis, tanquam quilibet testis, & sic seruatur & quidē rationabiliter primo,

2 quia accusatio debet fieri in scriptis, cap. accusatorum 2. quæst. 8. & sic tenet Sotus de iustitia, & iure, quæst. 5. artic. 2. secundo, quia in

3 causis sanctæ fidei denunciator habetur pro teste, cap. in omni negotio de testibus, & te-

4 stium depositiones sunt subscribendæ, cap. quoniam contra de probat. & qualitas personæ testis, dictum, ac modus deponendi consideranda sunt, l. 3. ff. de testibus, quæ sine scriptura non facile fiunt. Tertio, quia si nomen denunciantis non prodatur, non posset succurri damno Reipublicæ, si quidem iura dānant procedi ad inquisitionem per occultas cedulas, cap. inquisitioni de accusat, & hanc sententiam sequitur Zeccha de casibus reseruatis, casu 2. & colligitur ex Eymerico in 3. par.

part.direct. inquisit. de secundo modo procedendi in causa fidei per denunciationem, vbi tradit modum redigendi in scriptis per notarium, denunciationem, & interrogandi denunciantem, cum interrogatorijs, iniuncto ei silentio, licet fuerit dictum prædicta esse intelligenda, quod scilicet non sit obligatus denuncians in scriptis denunciare, quia poterit verbo denunciare, sed debet pati, quod denũciatio redigatur in scriptis, & exprimat nomen suum, & cum iuramento super ea deponat, vt habetur per Eymeric. in d. 3. part. direct. inquisit. de secundo modo procedendi in causa fidei per denunciationem: nec prædictis videntur obstare bullæ supracitatæ, dũ dicunt denunciationem posse fieri confessario; si quidẽ non simpliciter id concedunt, sed taliter, quod ad prælati notitiam perueniat, quare non prohibent, quin possit, si opus fuerit denunciatẽ cogere ad examẽ, nec dicunt denunciatorem ad id non teneri, aut satis fecisse, quamuis nomen suum minimè prodat, & scribi sinat, & cum iuramento non deponat. Debet tamen confessarij hortari pœnitentes, quod libenter denuncient tales personas cum magno eorum merito, & Reipublicæ vtilitate, & certiorare eos, quod eorum nomina nunquam inquisitis de fide pandentur, iuxta cap. statutam, §. iubemus de hæret. in 6.

*SVMMARIVM.*

1 *Regula standum donec probetur exceptio, cum pro ea præsumatur, nu. 2.*

3 *Regulam, qui pro se habet, ab onere probandi releuatur.*

4 *Regulam aduersus se habens, & limitationem adducens illam debet probare, etiam si persona sit priuilegiata, nu. 6.*

5 *Pro regula in dubio est pronunciandum.*

An habens regulam pro se releuetur ab onere probandi.

## DECIS. CXXXVIII.

1 Regulæ standum inherendumque est donec contrarium probetur, idest donec probetur exceptio, seu eius fallentia, l. ab ea parte, ff. de probat. glo. in l. omnis definitio, ff. de regul. iuris Menoch. in cons. 238. nu. 17. & cons. 251. nu. 35. volum. 3. Gabriel. in cons. 102. nu. 6. vol. 2. latè Viuius alios referens, in decis. 135. vbi assignat rationem, quia præsu-
2 mitur pro regula, vt ante eum voluerunt Bar. & Dec. in l. 1. num. 8. ff. de regul. iur. Cephal. cons. 469. nu. 4. vol. 4. regulæ enim iuris tenaciter re ipsa obseruandæ sunt, nisi in contrarium appareat specialis dispositio, vt tradit Bertrand. in consil. 255. num. 2. vol. 6. & hinc
3 fuit apud nos pluries obseruatum, quod regulam habens pro se, habet intentionem fundatam, ita quod ab onere probandi subleuetur, vt tradit Bar. in l. quoties, ff. si quis caut. & in l. 2. vbi etiam Ias. nu. 33. ff. si quis in ius voc. non iuerit, Dec. in d. l. in 6. ff. de regul. iur. Menoch. cons. 98. nu. 13. & cons. 53. num. 11. & cons. 90. nu. 91. & in tractatu de arbitr. iudic. quæst. 80. nu. 108. Decian. in respons. 53. nu. 8. & 9. Bertazzol. in cons. 72 nu. 7. Alex. consil. 79. nu. 5. vol. 7. Gabriel. cons. 2. nu. 13. Bellameri in cons. 33. num. 46. glosa in d. l. omnis diffinitio ff. de regul. iur. Caualc. in decis. 2.
4 nu. 21. part. 1. & ideo qui aduersus se regulam habet, & limitationem adducit, probare tenetur, vt inquit Cagnol. in d. l. 1. nu. 21. & ibid. Dec. ff. de regul. iur. Felyn. in cap. quoniam frequenter, col. 3. vt lit. non contest. Caualc. de tut. & curat. nu. 155. Menoch. cons. 72. nu. 3. Neuiz. consil. 30. nu. 1. Decian. Respons. 80. num. 16. vol. 3. Dec. in cons. 103. col. 2. Rolan. cons. 5. nu. 6. vol. 4. Bellamer. in cons. 33. nu.
5 46. alias pro regula sempere it pronunciandum, & iudicandum, Bald. in cap. 1. nu. 2. col. de alienat. iudic. mutand. caus. facta, Dec. in cons. 397. Menoch. cons. 54. nu 11. Abb. in consil. 25. Riminal. in consil. 224. nu. 99. vol. 2. Decian. in respons. 53. num. 10. vol. 1. & secundum Bald. in l. in fraudem in fine, ff. de
6 test. milit. ampliatur procedere etiam in præiudicium personarum priuilegiatarum, contra quas regula probat, nisi specialiter exemptionẽ probauerint, & nisi sint priuilegiati in in materia de qua agitur, vt etiam scripserunt Dec. in l. pactum, quod dotali, col. 2. C. de pact. & in l. 2. C. vnde liberi, Crot. in l. si constante, col. 4, ff. solut. matrim. Alciat. in l. in generali petitione, ff. de verbor. significat. Ripa in l. 1. col. 4. ff solut. matrim. & in l. fin. nu. 51. C. de reuocand. donat. Cagnol. in d. l. 1. num. 22. ff. de regul. iur.

*SVMMARIVM.*

1 *Actus in dubio præsumitur factus nomine proprio potius, quam alieno,*

2 *Tutor licet faciat nomine suo, censetur tamen facere nomine pupilli.*

3 *Procurator licet non exprimat nomine Domini facere tamen præsumitur facere nomine ipsius.*

5 *Actus præsumitur factus nomine illius, qui erat obligatus ipsum facere, quando non constat de nomine.*

6 *Actus censetur celebratus nomine eius, ad negotium pertinet.*

Actus in dubio, cuius nomine censeatur factus.

DECIS. CXXXIX.

1 INcidenter in qua plurimis casibus occurrentibus fuit pro vero habitũ, quod actus in dubio præsumitur factus nomine proprio potius, quam alieno arg. C. & magis, ff. de solut. l. si stipulatus, la festa §. Chrysogonus ff. de verbor. obligat. l. si pactum, ff. de prob. l. si non verum, & l. filij, C. de donat. inter virum, & vxorem, l. Titium. §. præfectus, ff. de administratione tutorum, & sic communi scribentium calculo recipitur, vt per Abb. in consil. 2. num. 1. Alex. cons. 173. col. 3. Bart. in l. post dotem ff. solut. matrim Decius in cons. 21. nu. 11. Rom. conf. 174. Cephal. cons. 250. nu. 45. vol. 2. Castr. in l. Titius in fin. ff. de constit. pecun. Bald. in l. ad prob. la prima in fin. C. de prob. licet aliter fuerit dictum, quando quis
2 facit, id quod nomine alieno est obligatus agere, vt in tutore, qui licet faciat nomine suo, præsumitur tamen, & censetur facere nomine pupilli, per l. Lucius, §. tutorem ff. de administr. tut. per Bart. in l. Titium, §. altero, vers. 3. casu eo tit. per Abb. in d. cons. 2. nu. 3. & per Grat. in cons. 24. nu. 4. vol. 1. per text.
3 in l. eius, qui in prouincia, ff. si cert. pet. vt etiã dicimus in procuratore, qui licet non exprimat nomine Domini facere, tamen præsumitur eius nomine facere, vt per Bart. in l. post dotem, num. 11. ff. solut. matr. & Iaf. in l. cum procurator, num. 2. ff. de oper. nou. nunc. & in l. 1. §. nunciatio, cum ibi adductis, eo tit. per Paril. in cons. 72. nu. 34. volum. 2. cum ibi adductis, & Silu. in cons. 8. nu. 2 & ibi, adduct. & Grat. in cons. 96. nu. 11. vol. 1. & pariter quã-
4 do quis facit actũ, qui potest pertinere partim ad alium, & partim ad seipsum, quia tunc præsumitur nomine vtriusque factus, l. post mort. §. tutor, vbi Bart. & l. fin. ff. quando ex facto tu tor. Abb. in d. cons. 2. nu. 4. & idem di-
5 citur, quando actus fuerit factus ab aliquo, sed non constat, cuius nomine id factum sit, quia præsumitur, tunc factus nomine illius, qui obligatus erat ad ipsum agendum, arg. l. fin. vbi DD. C. de aliment. pupill. præst. per quem text. ita decidit, Bart. in l. cum seruus, ff. de verbor. obligat. Felyn. in cap. sicut, colum. 16. num. 31. de re iudic. Soccin. Iun. in consil. 10. num. 15. vol. 3. Bald. in leg. si plures, column. 5. vers. item oppon. C. de cond. inser. Alexan. consil. 25. colum. 3. vers. nec habent, volum. 2.
6 Castr. in dict. leg. cum seruus, de verbor. oblig. vt etiam quoties in actu fieret mentio alterius ad quem negotium pertineret, quia censeretur, tunc actus celebratus nomine illius, vt si quis vẽderet rem Francisco, vel rem communem cum alio, nam vendere censeretur nomine Francisci, aut nomine socij per text. in l. ab vno, vbi Alexan. ff. de negot. gest. Bart. & DD. in l. si fundum per fideicommissum, ff. de legat. 1. Crauett. in cons. 304. nu. 1.

*SVMMARIVM.*

1 *Confessio facta in iudicio probat, & praiudicat.*
2 *Confessio facta in iudicio magis operatur, quam alia species probationis.*
3 *Confessio in iudicio criminali facta, probat incivilietiam contra eum, qui de eodem delicto tenetur concurrentibus, tamen adminiculis.*
4 *Confessio extra iudicialis de aequitate canonica probat plenè contra confitentem.*
5 *Confessio ante partis acceptationem non nocet confitenti, & reuocari potest, etiam si sit facta in iudicio, nu. 6.*

An confessio ante partis acceptationem reuocari possit, ita quod confitenti in nihil præiudicet.

DECIS. CXL.

1 ET si clara sint iura; confessionem factam in iudicio probare, & præiudicare, vt habetur sancitum in capitulo finali, & capitulo vestra, & ibi glosa de cohabitatione clericor. & mulier: in cap. cum olim in fine, de verborum significatione, & capitulo finali de restitut. spoliat. leg. prima, Codice de confessis, lege secunda, Codice de custodia, & exhibit. reorum, lege prima, §. diuus, ff. de quæstione, capitulo veniens de testament. capitulo primo de accusat. in festo, cum alijs per Duen. in reg. 117. & per Mascar. de probat. conclus. 348. ita quod secundum Roman. in singul. 22. iudicialis confessio producit actionem, & dicitur maior probatio quolibet alio

alio publico instrumento, magisque operatur,
quam alia species probationis, prout hæc, &
multa alia adducunt, Crauetta in cons. 117.
num. 10. Bal. in l. cum mulier col. 13. versic.
deindè quęro, ff. soluto matrimonio, Roland.
in cons. 75. num. 23. & sequent. lib. 2. & cõs.
21. num. 7. & sequent. lib. 1. & cons. 71. num.
40. & sequent. lib. 2. Alex. cons. 127. num. 2.
lib. 4. Marsil. in singul. 12. & 201. Hercul. de
negatiua num. 196. Bossius in tit. de confession.
87. latè, Cephal. in cons. 192. libro 2. quini-
3 mo confessio facta in iudicio criminali, probat
in ciuili, etiam contra eum, qui de eodem deli-
cto tenetur concurrentibus tamē adminiculis,
secundum glos. in l. 2. §. si absens in verbo iu-
dicio ff. si ex nou. caus. agat. vbi etiam Bartol.
num. 1. Bal. num. 4. Angel. num. 1. & Alex.
num. 4. sequitur glosa in l. interrogati, Cod.
de quæstion. & sic fuit resolutum per Rotam
Romanam in vna Romana locorum mõtium
23. Ianuarij 1604. coram Mellino, & simili-
4 ter confessio etiam extra iudicialiter facta, de
ęquitate canonica probat plene contra confi-
tentem, vt per Felin. in cap. si cautio num. 23.
de fide instrument. & habetur per Put. in dec.
11. num. 3. libro 2. Alex. in cons. 115. col. 1.
vol. 7. Marsil. in singul. 202. Lanfranc. in cap.
quoniam contra col. 38. de probat. Dec. in cõs.
163 col. 6. Ruin. cons. 104. col. fin. vol. 3. Pa-
ris. in cons. 120. vol. 1. Soccin. in cons. 64. col.
fin. vol. 3. latè Gabriel. alios referens in con-
clus. 1. de confessis num. 46

5 Tamen fuit dictum, quod acceptatio par-
tis requiritur ad hoc, vt piudicet dicta cõfessio,
vt de communi DD. sententia testatur, Paris.
In cons. fin. num. 18. libro 1. Ripa in rubrica
de verbor. obligat. num. 22. vbi Alciat. num. 3.
Felin. in cap. si cautio num. 23. vbi Abb. num.
6. de fide instrum. Crot. in cons. 182. num. 54.
libro 2. Roland. in cons. 26. num. 8. qui etiam
de communi testatur, Gabriel. de confessis cõ-
clus. 2. num. 1. Cotta in memorialibus in ver-
bo confessio potest versic. sed hæc omnia, Ber-
trand. in cons. 221. num. 1. libro 3. Port. in
cons. 176. num. 4. vnde ante acceptationem
6 confessio potest reuocari, licet sit facta in iudi-
cio, Ias. in l. error num. 3. C. de iur. & facti
ignor. Alex. cons. 20. num. 1. libro 4. Cacher.
in decis. 39. num. 8. & tenuit Rota in vna Ti-
rasonen. Cappellaniæ 31. Maij 1606. coram
Pamphilio.

*SVMMARIVM.*

1 *Bulla Clemente VIII. series refertur.*
2 *An habeat locum in Hospitijs.*
3 *Habitare quis proprie dicatur.*
4 *Monasterium dicitur omnis Monachorum statio.*

Bulla Clement. VIII. de non concedenda
licentia medicantibus noua ædificandi
Monasteria an comprehendat
hospitia.

1 FVit resolutum in Curia Archiepiscopali
Bullam Clement. VIII. disponentem nõ
posse ordinarios licentiam ad nouos con-
uentus cuiussuis medicantium Ordinis in
ciuitatibus, & locis eorum ordinarie iurisdi-
ctioni subiectis erigendos impartiri, nisi voca-
tis, & auditis aliorum in eiusdem Ciuitatibus
& locis existentium conuentuum priorib. seù
procuratoribus & alijs interesse habentibus,
& causa cognita ac seruãtis seruãdis cõstiterit
in eisdem Ciuitatibus, & locis nouos huiusmo
di erigendos conuentos, sine aliorum detrimē-
to cõmodè substentari posse ꝙ non comprehē
dat hospitia ex regula iuris, quod appella-
tione monasterij nõ uenit hospitium, Gallin.
cons. 326. num. 6. Hartaman. cons. 13. num.
4 & seq. hinc est quod heremitis ordinis Ca-
maldulensium quibus prohibetur conuentus
facere prope Ciuitates secundum Tap. in Au-
then. ingressi in verb. monasteria c. 40. C. de Sa
crosan. Eccles. pmittitur nihilominus habere
ppe Ciuitates ipsa hospitia, quia tũc ibidē cõsi
derantur vti viatores, secundum Ias. in l. ple-
riq; num. 18. ff. de in ius voc. nec dici possunt
ibidem proprie, & vere habitare l. 1. §. habi-
tare, ff. de his qui de re cer. vel effud. l. pen. ff.
de in factum, ff. nauta caup. & stabular. quare
dixit, Bald. in l. ea que in fin. C. quom. & quã
iud. quem sequitur Ias. in l. cit. quia plerique
quod si statutum puniat offendentem aliquē
in domo non comprehendit offendentem in
hospitio sequitur Alciat. in l. subsignatum nu.
4. ff. de verb. signific. Alex. consil. 213. num. 5.
vol. 2. Rubr. consil. 22. Cacher. consil. 22. nu.
5. non obstat, quod monasterium dicitur om-
nis Monachorum statio, secundum Panorm.
in t. Monasteria de vita & honest. cler. quem
sequitur Ias. in l. 2. §. mutui datio ff. si certum
pet. quia respondetur procedere de firma habi
tatione monachorum non autem de illa que
fit per transitum prout in casu nostro.

*SVMMARIVM.*

1 *Euictio non debetur, nisi re euicte effectualiter.*

2 *Sententia non inducit euictionem nisi facta effectiua, & reali exequtione.*

3 *Ad hoc vt dicatur res euicta, oportet quod per sententiam res sit ablata emptori.*

4 *Res vt dicatur euicta esse debet à manibus emptoris abdicata.*

5 *Tunc dicitur committi stipulatio, quando res est verè ablata, siuè ipsius pretium solutum.*

An sententia non exequta inducat euictionem.

## DECIS. CXXXXI.

1 Aperta sunt iura venditorem minime teneri de euictione pro re vendita, nisi de re euicta effectualiter, l. si plus vel minus ff. de euict. l. qui rem C. eodem tit. Bursat. consilio 194. num. 41. libro 2. Missinger. singul. obseruat. centuria 1. obseruat. 56. Thesaurus in decis. 85. & in decis. 102. Cyni & DD. in l. 3. ff. de euict. ideò in facti contingentia fuit decisũ in Curia Archiepiscopali sententiam non in-
2 ducere euictionem, nisi facta effectiua, & reali exequtione l. habere licere ff. de euictionibus, vbi Bal. notabiliter inquit, quod ad hoc vt di-
3 catur res euicta oportet, quod per sentẽtiam res sit ablata emptori, & in secundo responso eiusdem textus disponitur, quod si aduersario remissum, siuè donatum sit id quod in sententia dictum est, agi de euictione non potest, quod expresse notat Bald. in secundo notabi-
4 li, nam vt res dicatur euicta, esse debet à manibus emptoris abdicata, ad idem textus in l. euicta §. duplex ff. eodem vbi disponitur, quod tunc committitur stipulatio dupli, cum est restituta res petitori, sicque consideratur realis, & effectiua rei restitutio, nec sufficit sententia, d. l. habere licere, & cum prædicta opinione concordant, Fulgos. optime ibidem glosa, & Bart. in fine l. vt, qui natura §. cum me absente ff. de negotijs gestis, Alex. cons. 4. colun. 1. vol. 3. Ias. in l, quoties num. 48. rei vendicat, Cepolla cautela 71. Benintend. decis. 25. Beccius cons. 106. de Franchis decis. 200. numer. 8. Anna in singulari 471. & quod sententia non inducat euictionem nisi facta effectiua, & reali executione, sequitur in proprijs terminis Minsinger. in d. obseruat. 56. uum. 3. & iuxta hanc opinionem consuluit Anna in consilio 15. vbi num. 5. pro hac sententia affert etiam textum in l. si seruus venditus §. cum igitur ff. de euiction. vbi cum neque corpus rei neque pecunia absit emptori, non committitur stipulatio: bene verum est, quod si emptor accepto iudicio esset victus, & litis ęstimationem soluisset, stipulatio commissa dicitur, etenim si emptor pretium non soluisset, rem amisisset, sicque ablata esse dicitur res ab eo cuius pretiũ si non absoluisset, iam illam amisisset, & propterea magis emptor dicitur habere rẽ ex secunda emptione & solutione litis ęstimationis, quã ex priori, & ex hoc textu aperte patet,
5 quod tunc dicitur committi stipulatio, quando res est vere ablata, siuè ipsius pretium solutum, Alber. in summa illius §. quem legit in §. idem Iulianus dicit, quod quando res non abest, nec aliquid ab futurum est, actio de euictione committi non potest, quem etiam sequti sunt Caeber. in decis. 181. num. 4. Thesaur. in d. decis. 102. & decis. 85. vbi dicit hoc fallere, quando conuentum est, quod lite mota super re vendita teneatur de euictione, vel ad restitutionem pretij, quamuis res non dum sit euicta leg. si libertatem, Cod. de euictionibus.

*SVMMARIVM.*

1 *Emphiteuta Ecclesiæ per biennium, & priuati per triennium canonem non soluentes cadunt à iure suo.*

2 *Amplia etiamsi in vno nummo canonis deficeret, nihilominus aperitur via caducitate.*

3 *Emphyteota alienans emphytheosim irrequisito domino, cadit in commissum, & priuatur emphyteosi.*

4 *Amplia etiam si esset in euidẽtem domini vtilitatem.*

5 *Etiam si illam recuperet.*

6 *Declaratio Domini exigitur, vt cadat emphyteota in commissum.*

7 *Emphyteuta est citandus ante quam expellatur, & de ratione.*

8 *De iure canonico datur celeris satisfactio ad purgandum moram.*

9 *Celeris satisfactio remittitur arbitrio iudicis.*

10 *Iudex debet inclinare in sententiam, per quã caducitas euitetur.*

Deuolutio ob Canonem non solutum non ditur statim in Curia Archiepiscopali, sed conceditur purgatio moræ.

## DECISIO CXXXXII.

1 Etsi iura sint clara, quod si per biennium emphyteuta Ecclesiæ, & per biennium emphy-

emphyteuta priuati non soluunt canonem cadunt a iure suo, Auth. qui rem C. de sacrosant. Eccles. l. 2. vbi Ias. num. 54. C. de iure emphyteotico Verall. in decis. 182. & in decis. 300. libro 1. Ludouic. in decis. Perus. 54. Caroccius in decis. 65. num. 8. Rota diuers. in decis. 692. parte 1. & in decis. 572. & in decis. 30. nu. 1. & 2. Cartar. in decis. 75. num. 10. Coler. in decis. 24. Crescent. decis. 5. de locato, & conducto, Viuius in decis. 501. Cornazanus in decis. 46. Benintend. in decis. 37. Misinger. centuria 3. obseruat. 63. adeò quod si in vno num-
2 mo Canonis deficeret, nihilominus aperitur via caducitati, Veral. in d. decisio. 182. num. 2. & dec. 30. nu. 3. Gammat. in decis. 41. & in dec. 116. Valasc. in decis. 35. & in decis. 86. Benintend. in dec. 6. Surdus in decis. 221. num. 21. Cornazan. in decis. 1. num. 3. Rauden. in dec. 17. sub nu. 17. vt etiam dic imus in emphyteo-
3 ta alienante emphyteosim irrequisito Domino nā cadit in cōmissū, & priuatur emphyteusi, Afflict. in decis. 97. Guid. Papa in decis. 162. Gramat. dec. 77. n. 2. & 3. Gaballin. Milleloq. 212. quod procedit etiā si nō tradiderit rē, sed per clausulam cōsignauerit tradiderit, Guid. in decis. 46. num. 5. Vigel. in decis. 67. centur. 1. late Tiraquell. alios cumulans de iure constit. parte 3. limitat. 26. nu. 5. adeò quod alienatio
4 emphyteusis irrequisito domino fieri nequit etiam si esset in euidētem Domini vtilitatem, vt post Beroum in cons. 124. nu. 16. vol. 1. voluit Rota diuersorum in decis. 3. num. 12 parte 2. vt etiam alienans emphyteusim irrequisito domino, & si illam recuperet, cadit in com-
5 missum, vt post Bart. in l. sequitur §. item labeo in fine ff. de vsucap. Butr. in consil. 34. Clar. in §. emphyteosis quæst. 13. versic. quid si emphyteuta voluerunt, Gamma in decis. lusitan. 274. & Gaspar. Thesaur. quæst. forens. lib. 1. quæst. 34. num. 36. licet intelligantur hæc omnia
6 stante domini declaratione, vt habetur per Cassador. in decis. 2. & 3. de locato, & conducto, Verall. in decis. 301. & ante declarationē nunquam cadit, secundum Misinger. centur. 6. obseruat. 86. Magon. in decis. Florent. 70. & in dec. 6. Caualc. in dec. 43. nu. 47. nec dominus directus poterit propria authoritate illum expellere, Afflict. in decis. 97. & ibidem Vrsillus in addit. in fine Guid. Pap. in dec. 107. Ludouic. in dec. Perus. 17. nu. 4. Cornazan. in decis. 192. in fine Mastrillus in decis. 192. Castillus in decis. 191. Caroccius in decis. 9. Milanens.
7 in decis. 17. part. 2. cuique ratio est, quoniam requiritur, vt citetur emphyteuta, vt pluries seruatum vidisse refert Bursat. in cons. 233. nu. 14. & melius in cons. 235. nu. 50. Magon. in d. decis. 61. & hoc ad effectum videndi si ei cōpetat iusta causa excusandi a caducitate, Balbus in decis. 191. post Rubeum in cons. 292. de quibus videndi sunt Guid. Papa in decis. 101. Castillus in decis. 74. Rota lucens. diuers. in decis. 134. Gramat. in decis. 191. & in decisio. 292. Artaman. in decis. 3. de locat. Caputaq. in decis. 298. & in decis. 299. par. 1.

Quidquid tamen sit ex omnibus supra relatis Curia Archiepiscopalis iudicauit. In quadam causa vertente inter Doctorum Antonium Caracciolum, & quodam Parochum, minime dari deuolutionem ob Canonem non solutum, sed esse concedendam purgationem moræ, pro vt effectualiter egit, quoniam secundum dispositionem iuris canonici, quod maximè innititur æquitati, potest quis moram ce-
8 leri satisfactione purgare cap. potuit de locato, quæ celeris satisfactio, quando dicatur est
9 remittenda arbitrio iudicis, vt habetur per Ripam in l. in insulam num. 35. ff. de verborū obligat. sequitur Clar. in §. emphyteusis quæstion. 8. num. 15. & est communis Doctorum sententia, vt refert, & testatur Dec. in consil. 139. post nu. 7. versic. ex quibus omnibus, & maximè versari debet Religio iudicare debentis, & in dubio antequam dominus declarauerit velle esse locum caducitati, iudex semper de
10 bet inclinare in eam sententiam, per quam caducitas ipsa euitetur, tanto magis procedendo secundum æquitatem canonicam, vt refert Afflictus in decis. 174. & his omnibus addo Sacrum Consilium Neapolitanum solere audire emphyteutam, quando dominus directus propria authoritate cepit possessionem, & causa cognita restitutionem fieri mādare, vt pluries in practica, & in facto se obtinuisse testatur Vrsillus in addit. ad Afflict. in decis. 392. nu. 21. & sequent. & iuxta hunc morem quotidie seruari per senatum Mediolanensem testis esset Clarus in d. §. emphyteosis, quæst. 8. num. 15. in fine.

## SVMMARIVM

1 *Descendentia ad obtinendum iuspatronatus est probanda,*
2 *Descendentia debet probari per gradus distinctos, imò etiam quod deueniat à linea legitima.*
3 *Refertur decisio.*
4 *Ad probandum quem esse de genere, vel parentela sufficiunt indicia, & præsumptiones.*
5 *In antiquis admittuntur leuiores probationes, & sufficit fama publica, vel testes de auditu.*
6 *Et quando quidem sufficiunt duo ennunciatione emanata à diuersis personis non suspectis,*

7 *Probatio descendentis patronorum ad effectum præsentandi non requiritur stante, quasi possessione præsentandi.*

In iure patronatus, descendentia, quomodo veniat probanda.

## DECIS. CXLIII.

1 DEscendentiam esse probandam, ad effectum obtinendi ius patronatus, fuit decisum in Curia Archiepiscopali, dubitationis, tamen articulus insurrexit, quomodo, & 2 qualiter hæc probatio esset facienda, & dicebam esse per gradus distinctos probandam, per text. expressum in cap. licet ex quadam ibi singulos gradus, de testibus, sequitur Bald. in l. 1. sub num. 14. C. de testamentis, & in cap. series, vbi etiam Innoc. nu. 3. de testibus, imò nedum debet probari per gradus distinctos, sed etiam quod veniat à linea legitima, vt voluit Roland. in consil. 3. nu. 47. vol. 1. post Decium in cons. 47. vol. 2. Alciat. cons. 191. Alb. cons. 18. iuxta quorum opinionem fuit resolutum in Rota, in vna Sutrina 18. Decembris 1588. coram Pamphilio, verum intelleximus istud procedere, vbi lex vocans aliquem de descendentia, vel parentela, simul desiderat illum esse in certo gradu, quia tunc benè requiritur descendentiæ probatio per gradus distinctos, secus in alijs casibus, quia ad probandum, quem esse de genere, vel parentela sufficiunt inditia, & præsumptiones secundum Aretin. in cons. 37. nu. 2. post Bal. in cons. 69. num. 13. Soccin. cons. 89. col. 2. vol. 1. Mandell. cons. 83 nu. 6. lib. 1 & alij innumeri, quos recenset Mascard. conclus. 409. & 511. n. 10. Simon de Petris de interpr. vlt. volunt. lib. 5. interpret. 2. dub. 4. nu. 223. & iuxta hãc opinionem tenuit Rota Rom. in vna Placent. Cappell. 10. Ian. 1598. coram Pen. in antiquis verò admittuntur leuiores probationes, & sufficit fama publica, vel testes de aud tu, cap. licet ex quadam de testibus, Alex. cons. 90. lib. 6. & quandoquidem sufficiũt duæ enunciatiuæ emanatæ à diuersis personis non suspectis, secundum Socc. in consil. 194. sub nu. 9. lib. 2. Achill. de Graff. in decis. 5. de iure patron. Car. Put. in dec. 207. lib. 2. & fuit pluries per Rot. resolutum, & signanter in vna Rom. Cappellan. de Capizuc. de anno 1570. coram Cott. & iterum in vna Vrbetan. fideicomm. 31. Ian. 1565. coram Lãcell. & tandem in vna Nouar. beneficijs 5. Nouemb. 1586. coram Pamph. & notandum in praxi summopere, quod fundatio descendentiæ patronorum ad effectum præsentandi non requiritur, stante quasi possessione presentandi Serap. in dec. 1334. Cresc. in dec. 9. de iur. patr.

## SVMMARIVM.

1 *Pater pro filio, & è contra ad testificandum nõ admittitur, & admissus minimè probat*
2 *Pater non potest esse testis pro extraneo in causa, in qua filius est procurator.*
3 *Pater recipitur in testem in causa matrimonij, sed limita, nu. 4.*

An parentes in causa matrimonij, matrimonij testimonium ferre possint.

## DECIS. CXLIV.

ET si vera sit regula, quod pater pro filio, & filius pro parre testis idoneus non est, ad text. expressum in l. parentes, C. de testibus l. testis idoneus, ff. eodem cap. si testis, vers. item testis idoneus 4. q. 2. & 3. & per ista iura hanc regulam firmarunt, glosa in cap. super eo circa finem de contestibus, Gram. decis. 48. nu. 13. & decis. 45. nu. 16. larè Mascard. de probat. conclus. 1148. Gabriel. de testibus: cõclus. 17. Viu. in lib. commun. opin. in verbo testificari, vel testis esse nõ potest pater pro filio, vbi ait quod ita se habet communis omnium scribentium opinio in varijs locis, adeo quod nec pater 2 possit esse testis pro extraneo in causa, in qua filius est procurator, secundum Bar. in l. qui testamento, §. quæcumque in principio, ff. de testament. vbi etiam Alciat. nu. 4. Mascard. de probat. conclus. 1148. nu. 11. Lanfranc. de testibus nu. 6. versic. non è Gabriel. de testibus d. conclus. 17. nu. 3. tamen pluries fuit decisum regulam hanc loaum non habere in causa ma- 3 trimoniali, in qua testimonium parentum recipitur, vt probat text. in cap. videtur, & ibi glosa in verbo coniungendo in fine, versic. consueuit, tamen Iudici, & ibidem Butr in 1. notab. Ancharàn. in 4. notab. extr. qui matrim. accus. poss. & idem probat text. in cap. super eo il secondo, sumpto ibi argumento à cõtrario sensu, & ibi glos. Hostiens. & alij Doct. communiter extr. de testib. Bar. in l. parentes in principio, vers. idẽ est speciale, & ibi Alber. nu. 4. C. de testib. Alex. cons. 151. sub num. 11. Dec. cons. 163. nu. 26. cum seq. Aret. cons. 13. Paris. cons. 55. nu. 28. Mascard. de peobat. conclus. 109. & d. concl. 148. n. 23. cum seq. Aufr. de reprobat. test. nu. 76. Lanfranc. in c. quoniã contra in verbo testium depositiones, nu. 59. de probat, hoc tamẽ limitauimus, vbi esset disparitas in diuitijs, potentia, stabilitate alterius sponsorum, tunc enim tale testimonium esse suspectum diximus.

## SVMMARIVM.

1 *Facti species.*
2 *In delictis voluntas, & non exitus consideratur.*
3 *Exitus acta probat.*
4 *Decisio quæstionis.*

Corpo-

5 *Corpore mille perire melius est, quam vnam animam.*
6 *Dies obseruare in medēdo, vel seminando, an liceat.*

An faciens in præcantationesue ad bonum finem sit puniendus.

D E C I S. CXLV.

1 DEtinebatur quadam mulier iam decrepi-
ta annorum ottuaginta, quæ palam, &
publicè, & multa simplicia sortilegia fecerat
ad infirmos curandos, absque ad mistione re-
rum sacrarum, &c. dando similiter varia medi
camenta pro curādis infirmitatibus, cum qui-
busdam vanis obseruantijs, quare constituta
coram Domino Vicario eiusdem interroga-
tionibus respondit se prædicta fecisse ob bonū
finē, & infirmos adiuuandos; vnde fuit dubita-
tum, an veniret plectenda, aliqua pœna &
dubium mihi faciebat pro opinione negatiua,
2 quia in delictis, voluntas non exitus spectatur,
l. Diuus ff. de sicarijs, cum voluntas, & proposi-
tum distinguant maleficia, l. verum ff. de furt.
vndea simili, homicidium animo deliberato
commissum in alterius personam cui homici-
da nocere nolebat, non punitur pœna ordina-
ria iuxta opinionem, quam refert Thesaur. in
decis. 242. item dicebatur, quod finis, & inten-
tio præfatæ mulieris debebat attendi, quæ si
bona erat, actus quoque bonus præsumi debe-
bat, ad text. in l. rem non nouam in verbo cau-
sæ enim, C. de iudicijs, & dici solet, quod exi-
3 tus acta probat, cap. suscepimus de homicid. &
finis, non pugna coronat, cap. qualis 25. distin.
vnde Crauetta cons. 136. num. 14. dicit, quod à
fine omnia regulantur, sequitur Dec. in cons.
224. num. 5. volum. 1. & dixit Bald. in l. 1. vol.
2. ff. quod cuiuscumq. vniuers. quod ligę prin-
cipum reputantur licitę, vel illicitę, secundum
finem, ad quem fiunt idem, voluit, Alex. in
consil. 29. n. 4. Merend. consil. 60. n. 6. vol. 1.
4 Cœterum supradictis minimè suffraganti-
bus contrarium fuit dictum, scilicet præfatam
mulierem omnino esse puniendam, de qua de-
cisione mirandum, non est, siquidem pro
ea exstant text. in terminis præsertim, cap.
illos 26. quæst. 2. cap. ex tuarum de sortileg. &
cap. fin. eod tit. quibus iuribus probatur, quod
facientes incantationes ad finem bonum de
iure canonico sunt puniendi, quicquid de iu-
re ciuili reperiatur sancitum in l. eorum, C. de
malef. supradictis accedebat regula illa non li-
cere inuocare auxilium dæmonis etiam pro
mille corporum sanitatibus, quia minus detri-
5 mentum est, quod pereant mille corpora, quā
quod pereat vna anima, vt probatur expressè
in cap. admonet 26. quęst. 6. dicens hæc omnia
esse laqueos, & in l. si dians antiqui hostis, qui-
bus ille perfidius, genus humanum decipere
nititur: tandem faciebat pro hac eadem do-
ctrina, dec. Franch. Marc. 729. quam refert, &
6 sequitur Carrottius in dec. 88. vbi habetur la-
tè de hac materia.

*S V M M A R I V M.*

1 *Delictum committit audiens confessiones fidelium absque approbatione ordinarij.*
2 *Reditur ratio huius conclusionis, & nonnulla similia adducuntur.*
3 *Omnes animæ sunt sub potestate, & protectione Episcopi.*
4 *Refertur decisio articuli huius facta in Curia Archiepiscopali.*

Qua pœna puniatur regularis audiens confessiones fidelium absque licentia, & approbatione ordinarij.

D E C I S. CXLVI.

CApto, & carcerato, in Curia Archie-
piscopali quodam regulari ex eo, quod
visus, & repertus fuit audire fideliū confessio-
nes absq. approbatione, & licētia d. Cur. & cū
dubitaretur qua pœna veniret plectendus, di-
cebatur non esse dubitandum, quin prædictus
1 regularis grauissimè deliquerit, cū id facere nō
tantū prohibeatur à iur. can. antiquo verū etiā
2 à Sac. Conc. Trid. nā in c. 15. sess. 23. de refor. v-
bi habetur, quāuis presbyteri in sua ordinatio-
ne a peccatis absoluendi potestatem accipiant,
decernit tamen sancta synodus nullum etiam
regularem posse confessiones sæcularium etiā
sacerdotum audire, neq. ad id idoneū reputari,
nisi aut parochiale beneficiū, aut ab Episcopis
per examē, si illis videbitur esse necessariū, aut
alias idoneus iudicetur, & approbationē quæ
gratis detur obtineat, priuilegijs & cōsuetudi-
ne quacūq. etiā immemorabili nō obstantibus
& in c. 6. de cas. reseruat. sess. 14. hęc habentur;
nullius momenti esse absolutionem, quam sa-
cerdos in eum profert, in quem ordinariā, aut
subdelegatam non habet iurisdictionē proba-
tur quoq. in d c. 15. sess. 23. eiusdem Conc. & in
Concil. Florent. sub Eug. celebrato §. 4. vbi
habetur minister huius Sacramenti est sacer-
dos habens authoritatem absoluendi, ordina-
riam, vel ex commissione superioris, de qua re,
lactissimè Nauar. in c. placuit, nu. 5. & sequ. de
pœnit. dist. 6. & idem Nau. in man. confess. nu.
1. & 2. late Guttier. lib. 1. can. quæst. c. 27. item
dicebatur præfatum regularem deliquisse etiā
exercendo iurisdictionem, quam non habebat,
siquidem ante approbationem habet tantum
habitualē non autē actualē, ad tex. in clem. attē
dentes de stat. reg. sequitur Balb. cons. 23. nu. 6

Alban.consf.90.nu.4.Meren d.conf. 63. nu. 5. & 9. Rubin.consil.16.& 21.nu. 4. cui conclusioni addebetur quoque Sacr. Conc. locis cit. facere æquiparationem inter obtinentem beneficium curatum, & eum qui habet approbationem ab ordinario ad audiendas confessiones, voluit idem Guttierez loco citat. post Say r.conf. 12. & glos. in cit. Clem. attendentes, sed habens beneficium curatum non potest audire alienas oues, absque licentia proprij Parochi, vt probatur in cap. omnis vtriusque sexus de pœnit. & remiss. denique adducebatur illud simile de religiosis Societatis Iesu, qui licet obtineant priuilegium Apostolicum, vt cum iter faciunt, possint audire confessiones, vbique existentium, si tamen, ibi ordinarius loci adsit, non releuantur a petenda licentia, vt Guttierez loco cit. quod iustissima ratione mihi videtur sancitum, si qui-
3 dem omnes animæ diœcesis sunt commissæ Episcopo, vt probatur in cap. quæcumq. co. quæst. 1. in cap. præcipimus 12. quæst. 1. & qui libet de diœcesi dicitur esse parochianus Episcopi, vt in cap. licet de ferijs, & in cap. 1. de rapt. & in cap. ad vres de pœnis.

Quibus omnibus suppositis diximus pœnã præfati criminis sumi posse ex text. in d. cap. placuit, quo cautum est, vt talia patrantes suspendi debeãt saltem à potestate, gradu, & iurisdictione habituali, quam in sacerdotio receperunt, ita vt nunquam dicta potestas, & iurisdictio habitualis in actum exire debeat ad confessiones audiendas, vt testatur Rodriquez quæst. 26. lib. 2. artic. 1. deberet quoquo suspẽdi a celebratione missarum.

Cœterum, Curia Archiepisc. censuit iustis
4 de causis præfatum regularem remittendum fore Prouinciali suæ Religionis, prout realiter fuit remissus.

*SVMMARIVM.*

1 *Cessante causa cessat effectus.*
2 *Absolutionis causa cessante cessat absolutio.*
3 *Affinitatis causa cessante, cessat ipsa affinitas*
4 *Cessante causa appellationis cessat appellatio.*
5 *Delegationis causa cessante cessat, & delegatio.*
6 *Nemo est admittendus in testem in facto proprio.*
7 *Testes renunciantes eorum comodo probant in propria causa, & nu. 11.*
8 *Testes de facto proprio deponentes admittuntur, dum in illo negotio non habent interesse.*
9 *In depositionibus testium est habenda consideratio si habeat aliquod interesse.*
10 *Testis deponens in facto proprio, in quo non habet interesse plusquam semiplenè probat.*
12 *Testis interessatus in totum reijcitur.*

An testes renunciantes eorum comodo probent in causa propria.

## DECIS. CXLVII.

1 QVoniam vera est illa regula iuris, quod cessante causa cessat effectus, cap. cum
2 cessante de appellation. vnde videmus, quod absolutionis causa cessante cessat absolutio, l. si à te, & ibi Soccin. qui id not. in 1. notabile, ff. de except. rei iudic. l. 2 & l. si ma-
3 ter, §. eandem, eod. tit. vt affinitatis causa cessante, cessat & ipsa affinitas, & proinde effectus, qui inde sequebatur, vt benè probat text. in l. cui eorum, §. affinitatis, ff. de postul. & §. affinitatis 3. quæst. 7. & glosa notabilis, in l. sed hoc in principio in verbo incurrendum, ff. de re iudic. Bald. in l. affinitatis, C. de commun. de success. Ias. in l. fin. C. de verb. signific.
4 Alex. conf. 107. & appellationis causa cessante cessat appellatio, d. cap. cum cessante extra de appell. vbi Panor. in 1. notab. vt pariter dele-
5 gationis causa cessante, cessat & delegatio, l. 1. versic. non aliter itaque, & ibi Bat. col. vltima ff. de officio eius, cui mandata est iurisdictio, latè Tiraquell. alia similia adducens in tracta-
6 tu cessante iuxta, nu. 71. ideo licet nemo sit admittendus in testem in proprio facto, l. in omnibus, C. de testibus, l. nulli ff. codem Bar. in l. deferre §. item decreuerunt ff. de iure Fisci, Panor. in cap. insuper de testibus, latè Butr. Imol. & Felyn. in cap. cum nobis col. pen. eod. tit. Afflict. in constitut. Regni mores dissolutè viuentium, num. 12. iuxta quorum opinionem fuit decisum in Rota Bonon. vt testatur Benintend. in decis. 51. & hoc ratione sui cõmodi & interesse, tamen dum cessat in casu nostro, in quo agitur de testibus renunciantibus eorum cõmodo, propterea fuit decisum in pro-
7 pria causa tali modo probare, & ad hoc facit decisio Rotæ in vna Romana Societatis, vltimo Ianuarij 1594. coram Blanchetto, vbi te-
8 nuit, quod testes de facto proprio deponentes, si nullũ interesse in negotio super quo deponitur habent admittuntur, ex quibus euiden-
9 ter patet in depositionibus testium in primis considerationem esse habẽdam, an aliquod interesse habeant in causa, vt scribit Farinacc. in
10 decis. 351. vnde testis deponens in facto proprio, in negotio in quo nullum habet interesse, plusquam semiplenè probat, secundum Innocent. in cap. inquisitioni de accusat. Crauet. conf. 28. num. 7. cum alijs congestis, per Menoch.

noch. de arbitrar. iud. casu 99. num. 11. quare in Curia Archiepiscopali minime creditur testibus deponentibus contra parochos de iniusta acceptione pecuniæ pro collatione sacramentorum, si deponant, quod ipsi soluerint, quia esset testificare ad proprium factum, & comodum, secundum Nauarr. in consilio 97. num. 11. Corn. consil. 145. num. 1. vol. 4. Bald. consil. 27. vol. 1. Crauetta cons. 95. num. 2. &
11 hinc optimè fuit fundata prædicta decisio, quod testibus renunciantibus eorum commodo fides prçstanda est, vt habetur per Bald. in l. distantibus, C. de testament. sequitur Felin. in cap. personas in fine de testibus, Simon de Pretis in cons. 102. num. 16. vol. 1. & iuxta hanc opinionem iudicasse Regiam Audientiã Barensem anno 1590. testatur Viuius in dec. 179. testis enim interessatus in totum reijcitur
12 vt fuisse resolutum in Rota in vna Romana frumenti 20. Februarij 1587. testatur Seraphino in decis 768. & ideò secundum eundem in decis. 889. testis in quo nullum consideratur interesse probat, quasi plene.

## *SVMMARIVM*

1 *Facti species.*
2 *Crimen sodomiæ dicitur atrocissimum.*
3 *In atrocissimis delictis punitur solus conatus.*
4 *In crimine lesa Maiestatis, & falsa moneta punitur solus conatus.*
5 *Tentans habere accessum cum alio contra naturam, & non consumans actum intra partes prudendus non punitur pœna ordinaria sodomiæ.*
6 *Extra ordinaria delinquens, extra ordinariè puniri debet.*

An tentans habere accessum contra naturam sit puniendus pçna ordinaria sodomiæ.

## DECIS. CXXXXVIII.

1 IN facto euenit, quod quidam clericus dum moram traheret in cameris suis, tentauit habere accessum contra naturam cum quodam puero vim faciendo in accessu cum effusione seminis extra vas, & absque aliqua penetratione: Quare fuit dubitatum in Curia Archiepiscopali an præfatos veniret puniendus vt sodomita pœna ordinaria Iudicis arbitrio, & du-
2 bium mihi faciebat, quod cum delictum sodomiæ sit atrocissimum, l. cum vir C. de adulterijs, Angelus ibidem num. 3. Afflict. in 3. parte constiautionum Regni rubrica 42. in principio num. 13. Iodochus in practica criminali c.
3 46. num. 12. & in atrocissimis delictis punitur solus conatus etiam si effectus sequutus non fuerit, vt dicit glos. in l. 1. §. hęc verba in verbo putamus ff. quod quisque iuris & hanc dicit esse communem opinionem, Felin. in cap. 1. num. 9. de officio delegati, Couarr. in Clementina si furiosus num. 72. de homicidio, &
4 ideo secundum eos in crimine lesę Maiestatis, falsificationis monetę, punitur solus conatus, Grammat. dec. 74. Triuilan. dec. 51. Faber. decis. 21. de pęnis Papon. dec. 10. lib. 25. prout in Crimine assassinij, Capicius in dec. 112. Grammat. voto 9. num. 12. & sequente, in conante attentare aliquid contra pacem publicã Gail. lib. 1. obseruat. 14. Missinger. centur. 3. obseruat. 9. & faciant deducta, per Viuium in decis. 487. & Gramat. in decis. 2. & hunc coitũ esse contra naturam voluerunt in proprijs terminis, Barbat. in cons. 64. & 65. volu. 1. Alex. de Neuo in cõs. 85. Calcan. consil. 110. Decius consil. 9 Butrius consil. 58. Marsilius consil. 28. Grammaticus consilio 65. Soccin. Iun. consiliõ 7. libro 3. Parisius consilio 173. lib. 4.
5 Cæterum his minime obstantibus, contrarium fuit decisum in Curia Archiepiscopali, & dictum, crimen hoc non esse verè, ac propriè contra naturam, secundum Gomez. in l. 80. tauri num. 34. in versiculo ex quibus rationibus, ad committendum enim peccatum contra naturam necesse est secundum scribentes, quod membrum in ipsas partes pudendas ponatur, ita Plotus consilio 132. num. 22. volu. 1. inter Consilia Criminalia diuersorum Artaman. consilio 32. num. 3. Merenda consil. 14. Bombinus consilio 65. Peguer. decis. 72. vnde Afflictus super 3. parte constitutionis Regni rubr. 42. in principio post num. 15. refert se vidisse iudicatum per Magnos Doctores, quod si quis actum non consumasset intra ipsas partes pudẽdas, sed tantum extra eas se polluerit, non deberet puniri pœna mortis, sed alia extra ordinaria, secus autem si penetrasset intus licet semen non emisisset, idem attestatur Iulius Clarus in § sodomia versicul. quero nunquid, dicens ita senatũ in facti contingentia iudicasse in causa cuiusdam Ioseph. Cauarie, quem tantummodo virgis cædi iussit 10. Februarij 1595. quam Afflicti opinionem sequitur Soccin. consil. 7. volu. 3. & idẽ Afflictus in constitutione aspirantem, quicquid voluerit Gramat. in eadem constitutione, qui irreuerenter contra Afflictum loquitur, & quod præfatus reus non veniat pena ordinaria sodomiæ puniendus, tenet Lopez qui dicit quod quando simplex fricatio interuenit huiusmodi delinquentes citra mortem puniendos, & sic refert fuisse

se iudicatum in Ciuitate Granatæ in qua asserit hunc casum de facto contigisse, & mulieres agentes vna cum alia sine aliquo instrumento, pęna flagellorum condemnatas, & punitas fuisse: refert quoque Boerius in d. decis. 316. circa fin. de facto fuisse propositam accusationem contra duas mulieres, que inter se actum venereum attentauerant, se polluendo, & in fine dicit quosdam fuisse condemnatos ad quęstionem, & cum supradictus casus cótigisset in Ciuitate Cathalonię in persona cuiusdam qui plures actus venereos ex prædictis cum multis pueris fecerat fuit per Regium eiusdem Ciuitatis Senatum fuit códẽnatus, quod fustigaretur, testatur Peguer. in decis. 72. & cum idem casus in eadem Ciuitate contingisset in persona cuiusdam qui attentauerat habere accessum cum alio contra naturam, & non potuerat penetrare intra vas, quia non potuit, sed tantum extra dictum vas, & per crura se polluisset, nó fuit punitus, pœna mortis, sed alia mitiori pœna, scilicet ad remigandum, per decennium; ex quibus omnibus fuit dictum, habita etiam consideratione quarumdam aliarum circumstantiarum, quod præfatus parochus exulet, per biennium, & sit suspensus ab exercitio curę per idem tempus, & deinceps ad arbitrium Illustrissimi Domini, quæ decisio corroboratur ex doctrina Paris. in consil. 163. num. 2. & sequente volum. quarta reiecta opinione Barbat. in consilio 64. numer. 10. & sequente vbi voluit, quod consuetudo illa generalis qua nó punitur quis eadem pœna, crimine non consumato, non habet locum in hoc nefando crimine: verum primam opinionem tenuerunt Carrerius in practica criminali titul. de homicid. §. circa igitur quartum num. 2. cap. Móteleo in praxi part. 4. fol. 204. num. 10. Gomez loco citato num. 58. Menoch. de arb. iudic. casu 286. num. 18. Caball. lib. 1. criminali resolut. cap. 16. vbi loquitur in quodam medico qui pluries se polluerat cum puero septem annorum varijs tamen modis, turpissimis, ac fœdissimis; & post multa deducta, fuit in voto eũ esse ad triremes condemnandum, quæ opinio probatur per textum in l. 1. §. fin. ff. de extra ordinar. criminib. in illis verbis, ob perfecta flagitia punitur capite, ob imperfecta in insulam deportatur, qui textus canonizatur per c. sollicitatores §. qui puero 33. quæst. 3. & tandẽ ratio decisionis est, quia sicut extra ordinariè
6 deliquit, ita extraordinariè puniri debet, secúdum Monal. in conf. 62. nu. 10.

*SVMMARIVM.*

1 *Mandatum procuratorium non præsumitur etiam per mille annos.*
2 *Procuratorem se esse dicens, probare debet, & parte petente debet mandatum exibere.*
3 *Qualem quis se facit, talem se debet probare.*
4 *Qualem quis alium facit, talem eum probare tenetur*
5 *Fundamentum intentionis suæ vnusquisque probare debet.*
6 *Agnatum se dicens, talem se debet probare.*
7 *Compromissum petens tanquam consanguineus ex dispositionis statuti, quo cauetur causas consanguineorum compromitti debere, tenetur probare se consanguineum.*
8 *Agens ad retractum tamquam cósanguineus, consanguinitatem, & eius gradum probare tenetur.*
9 *Agens tanquam cessionarius debet probare cessionem.*
10 *Agens tanquam proximior testatoris debet proximioritatem probare.*
11 *Agens tanquam heres, vel filius, debet se bare dem, vel filium probare.*
12 *Accusare volens tamquam talis, debet se talem probare.*
13 *Agens contra aliquem tanquam socium debet eum socium probare.*

An procuratorem se esse dicens, parte petente teneatur mandatum exibere.

## DECIS. CXLIX.

1 QVoniam mandatum procuratorium nó præsumitur etiam per mille annos, vt habet, Afflictus in decisione 345. sub numero 7. Caual. in decis. 45. nume. 11 Gramat. in decisione 103. n. 83. Veral. dec. 350. par. 2. Mastrill. dec. 77. num. 3. Cartar. in decis. 86. num. 10. post Ias. in l. sciendum num. 19. ff. de verb. obligat. Bal. in l. 5. sub n. 1. C. de rebus alien. non alien. Bartol. in l. qui qui fundum in fine ff. de vsucap. pro empto propterea in casibus occurrentibus fuit resolu-
2 tum, quod si qui dicit se esse procuratorem probare id debet, & mandatum petente parte exibere cap. 1. de procuratoribus, Viuius in decis. 11. Guid. Papa in dec. 40. Surd. in decisio. 240. num. 13. late alios referens, Mascardus de probationibus conclus. 975. & conclus. 1007. Dec. consil. 437. Bertazol. in consilio ciuil. 70. nu. 3. Vel. 1. quale enim quis pro fundamento suę
3 intentionis se facit, talem se probare debet leg. non ignorat, vbi Bart. C. de probationibus Decius cons. 54. & cons. 321. num. 2. & cons. 376. nu.

num. 10. Menoch. de adipiscendo possess. remed. 3. numer. 164. Cephal. cons. 82. Rolan. a valle consil. 10. num. 24. lib. 3. Soccin. Iun. consil. 86. numer. 14. lib. 2. Paris. consil. 22. num. 240. lib. 2. Tiraquell. de retract. lig. §. 1. glos. 17. num. 1. Bald. consil. 89. nu. 3. lib. 3. Marza. in epit. de fideicom. part. 2. quæstion. 53. infr. Bald. in l. si fine ff. de iniust. rup. & in rit. test. & in l. ad probatio la 1. Cod. de probation. Natt in consil. 513. nu. 13. in fine Bald. consil. 180. lib. sicuti e contra, qualẽ quis aliũ facit, siue dicit pro fundamẽto suę intẽtionis, talem illum probare debet Menoch. vbi supra nu. 56. Aretin. cons. 32. nu. 2. post Bald. in l. per diuersas C. mand. facit text. in l. ex stipulatione C. de senten. vbi Bart. in l. prolatam. C. eod. gra mati. decis. 15. num. 10. in fin. & num. 13. Cast. cons. 158. Soc. Sen. cons. 122. lib. 2. Dec. consil. 409. alias 408. & in l. furiosum num. 19. C. qui testam. facere pos. & cons. 489. in fin. Menoch. cons. 82. num. 218. lib. 1. Boer. decisio. 10. num. 2. Anchar. cons. 332. num. 6. quia fundamen-
5 tum intentionis suæ vnusquisque probare debet, alias succumbet, l. ei qui dicit ff. de probat. l. actor quod asseueret C. eodem titul. l. qui accusare C. de edendo, Decian. respons. 53. lib. 2. Dec. consil. 56. num. 33. libro 3. Cachera. in decis. 144. num. 15. l. 2. & l. in exceptionibus ff. de probatio. cap. inter dilectos de fide instrument. cap. accus. 6. quæst. vltim. hinc
6 agnatum se dicens, agnationem probare debet Castrens. cons. 175. lib. 2. Roland. cons. 10. numero 14. lib. 3. Dec. consil. 13. Cephal. cons. 82. num. 9. libro 1. hinc stante statuto, pro vt in hoc Regno, quod causæ consanguineorum compromitti debeãt vsque ad talem gradum,
7 qui petit compromissum tamquam consanguineus in illo gradu, talem se probare debet, Alex. cons. 88. lib. 2. Capra cons. 156. Abb. in capitul. sua nos in 2. notab. de consanguinitat. & affinitat. Alciat. de præsumption. regul. 1. præsumption. 28. num. 1. Dec. consilio 221. hinc, qui agit ad retractum tamquam consanguineus, non solum debet probare se consanguineum, sed etiam gradum consangninitatis à statuto requisitæ, Tiraquell. de retract. lignar. §. 1. glos. 16. nume. 1. & 4. vbi adducit complures alios, & hocetiam voluit Dec. in d. cons. 222. idemq; D. Io. Maria Nouarius Magnæspei Iuuenis consuluit in casu occurrenti, quod qui agit tamquam cessionarius debet probare cessionem, vt voluerunt Baldus in lege 1. Codic. de procurator. & Iason in lege admonendi numero 224. ff. de iure iurando; hinc qui agit tamquam proximior testatoris debet se probare proximiorem, Dec. consilio 321. numero 2. Roland. in consilio 10. numer. 25. Alexander in consilio 82. libro 7. Fulgos. consilio 184. Ancharan. in consilio 52. vbi infert ad casum statuti, requirentis dandam esse fideiussionem inter consanguineos se quuta rixa inter duos ex istis consanguineis, tunc enim qui petit fideiussionem tamquam
10 consanguineus, debet probare se consanguineum, hinc qui agit tamquam hæres, vel filius, debet se probare hæredem, vel filium, Menoch. de adipiscend. possess. remed. 3 numer. 164. Paris. cons. 22. numero 240. lib. 2. Bald. in consilio 180. vol. 3. Decius in consilio 54. numero 1. & dict. cons. 321. num. 2. Cephal. consilio 82. numer. 8. libro 1. Ruin. consilio 57. numero 4. cum sequent volum. 5. Bursat. consilio 88. numero 5. volum. 1. & pendente tali probatione debitor non potest constitui in mora, Bar. in l. si quis inficiatus ff. depositi, Boer. in decisione 10. num. 5. & si petat depositum aliquod, vt hæres non obtinebit antequam se doceat talem, vt latè habetur apud Mascardum de probation. conclusion. 786.
12 hinc, qui tamquam talis vult accusare aliquẽ debet probare se talem, leg. non ignorat, Codic. de his qui accus. non poss. vbi Bartolus, Menoch. de adipisc. possess. dict. remed. 3. numero 164. hinc tandem oritur, quod qui
13 vult agere contra socium, debet probare eum, Ancharan. in consilio 332. num. 6. sicuti qui vult experiri contra hæredem debitoris sui, debet probare illum reum conuentum, esse illius sui principalis creditoris hæredem, vt habetur, ex Menoch. vbi supra numero 166. post Aretin. in cons. 32. num. 2. & Bal. in l. per diuersas C. mandat.

## SVMMARIVM.

1 *Inferior non potest cognoscere de validitate, vel inualiditate rei gesta per superiorem.*
2 *Postquam Papa ad se causam auocat prohibetur delegato amplius de illa cognoscere*
3 *Delegatus est in maiori dignitate, quam Episcopus.*
4 *Cum delegatus nomine Summi Pontificis dispensauerit cum causa cognitione non potest Ordinarius se intromittere nisi subreptio fuerit euidens ex confessione parti vel tenore Bulla.*
5 *Omnia nostra facimus, quibus nostrã impartimur authoritatem.*
6 *Episcopus coram quo mouetur lis super nullitate matrimonij, potest cognoscere de sub re-*

*reptione dispensationis matrimonialis iã facta à delegato.*

7 *Respondetur contrarijs.*

An Episcopus coram quo mouetur lis super nullitate matrimonij, valeat cognoscere de subreptione dispensationis matrimonialis iam factę à delegato.

## DECIS. CL.

IN facti contingentia cum euenisset istæ articulus decidendus, prima facie videbatur

1 dicendum, quod nō, ex eo, quod inferior nō potest cognoscere de validitate, vel inualiditate rei gestę p superiorē, ad tex. & quod ibi cómuniter notatur in c. cūinferior de maioritat. & obedientia, & in l. nemo potest ff. de legat. 1. l. testandi C. de testament. latè Bal. in consil. 91. num. 3. vol. 1. Alex. conf. 10. vol. eodem, & facit textus in c. vt nostrum de appellat. vbi postquam Papa ad se causam auocat, nō prohi

2 betur delegato amplius de illa cognoscere, quē admodum de re confirmata ab eodem Summo Pontifice c. de confirmationibus, de cōfirmat. vtil. vel inutil. latè Benintend. dec. 42. Costa de remed. subsidiar. c. 22. Magon. dec. florent. 90.

3 & delegatum esse in maiori dignitate, quam Episcopum patet expresse in c. sanè il 2. vbi cō muniter omnes de officio delegati; & ad id facit, quod notabiliter dixit Alban. conf. 71. quē refert, & sequitur Turret. in conf. 22. quod cū

4 delegatus nomine Summi Pontificis dispensauerit cum causæ cognitione non poterit ordinarius se intromittere, capitulo 2. de confirmatio. vtil. vel inutil. Abb. in capitulo 1. eodem tit. Alciat. in conf. 21. Ripa conf. 93. Gabriel qui notabiliter hāc materiā declarat cōs. 181. omnia enim nostra facimus, qu: bus nostrā impartimur authoritatē l. 2. C. de iure enu-

5 clād. c. mulieres de sentētia excommuni. c. cū quis eodem tit. in 6. & ibi latè Archidiacon.

Quidquid tamen sit ex supra relatis contrarium fuit resolutum per Curiam Archie-

6 piscopalem, nam fuit dictum, quod potuerat Episcopus corā quo mota est lis super nullitate matrimonij, cognoscere de subreptione dispensationis matrimonialis iam factæ a delegato, ex Doctrina Abb. in cap. cum venissent de iudic. Felin. in c. nihil de præscript. Alban. in d. conf. 61. nu. 12. vbi notabiliter voluerūt, quod si fuerit facta dispensatio matrimonialis à delegato, & postea accuseturmatrimoniū, corā episcopo, poterit ipse Episcopus cognoscere de subreptione dictæ dispensationis, eandem opinionem tenuit Bal. in conf. 97. vol. 2. & hanc opinionem amplettendo non obstant contraria, quia procedunt, & locum sibi vendicant, vt non cognoscat Episcopus de subreptione dispensationis matrimonialis, expeditæ a delegato, quando causæ cognitio est adhibita, vel quando non adest euidens subreptio ex d. cap. 2. de confirmat.

## SVMMARIVM.

1 *Periurus repellitur ab agendo.*

2 *Infamiā incurrit periurus de iure canonico.*

3 *Dignitate priuatur periurus, & ad illam nō admittitur.*

4 *Iuramentum suppletorium non est deferendum alias periuro.*

5 *Periurus repellitur à testimonio ferendo.*

6 *Testis legitimus non est periurus etiamsi fuerit emendatus per pœnitentiam.*

7 *Periurus in vno ex capitulis, vel articulis, repellitur à testimonio dicendo in omnibus*

8 *Periurus in vna causa, in altera non probat, esto, quod dicat in alijs veritatem in eodem iudicio.*

9 *Tortura non purgat periurium, vt fidem periurus facere possit.*

10 *Periurus non facit inditium ad inquisitionē formandam, & neque sufficit ad capturam vt nu. 11.*

12 *Periurus non admittitur in testem, neque cōtra periurum.*

13 *Infamis non testificatur contra alium infamem, idem est in excommunicato, vt num. 14. & in criminoso, vt nu. 15.*

An periurus repellatur ab agendo.

## DECIS. CLI.

1 AFfirmatiuā partem istius difficultatis decidit in Curia Archiepiscopalis, vt. s. q periurus repellatur ab agendo, arg. l. si quis maior vbi DD. C. de tranlat. c. Pauli vbi glosa in verbo causa 27. 5. Specul. in tit. de Actore §. 1. n. 16. Menoch. cōs. 24. n. 28. 29. vol. 1. Borrel. cōs. 11. n. 10. Gramat. dec. 66. n. 2. Minad. in decis. 2. num. 3. Crauett. conf. 6. n. 14. Paris. conf. 26. n. 5. vol. 3. Franc. Marc. dec. 708. nu. 5. vol. 1. Cacher. decis. 142. n. 13. Bal. conf. 118. col. 2. vol. 4.

2 infamiam enim incurrit periurus de iure canonico c. querelam de iureiurādo cap. infamis c. quocumque 6. quæstio. 1. glos. in cap. quanto in fine de iureiuran. Lucas de Pen. in l. quoties C. de dignitat. lib. 12. hinc dignitate priuari periurū, & ad illā amplius nō admitti, notatur in cit. l.

cit. l. quoties vbi Bart. & alij C. de dignitat. lib. 12. Iason in leg. si duo patroni §. final. ff. de iur. iurand. Roman. in singular. 510. Decian. in cons. 48. num. 30. volum. 3. Bald. in capitulo quædam num. 3. de iure iurand. Francisc. Marc. in decisio. 667. volum. 1. & hinc fuit decisum in Curia Archiepiscopali iura-
4 mentum suppletorium non esse præstandum ei, qui alias periurauerit, vt tradidi in mea decisione 164. fol. 121. colun. 2. parte 1. hinc consuluit in quadam facti contingentia eruditus adolescens D. Ioannes Maria Noua-
5 rius, quod periurus testis esse nequit, allegando textum in capitulo si quis conuictus 22. quæst. 5. Cacheran. in decisio. 71. num. 7. Cephal. consilio 233. num. 2. volum. 2. Bertazzol. in consil. 451. num. 3. volum. 2. Crauetta in d. consil. 6. numer. 14. Decius in cons. 189. num. 8. Ruin. in consil. 158. numero 4. vol. 5. Fulgos. consil. 107. & consilio 173. Iason in d. leg. si duo patroni §. final. num. 2. de iure iurando, quod adeo verum est, vt proce-
6 dat etiam si periurus fuerit emendatus per pœnitentiam, sic inquam ampliando respondit idem Ioannis Maria allegando glosam in capitulo final. in verbo periurio, de iure iurand. Felin. in capitulo testimonium num. 17. de testibus, Franc. Marc. in decisio. 708. sub nu-
7 mero 4. volum. 1. & etiam si sit periurus in vno ex capitulis, siuè articulis, repellitur tamē in omnibus, Alexand. cons. 44. nu. 7. volu. 2. & cons. 183. numer. 3. vol. 7. Soccin. in consilio 255. num. 9. vol. 1. similiter si sit periurus
8 in vna causa, nec in altera probat, esto quod dicat in alijs veritatem in eadem iudicio, capit. ex parte, vbi Panormit. de testibus, Port. in consilio 204. num. 10. Alex. cons. 93. col. 3. vol. 5. & etiam si fit tortus, neque probat; per tor-
9 turam enim non purgatur periurium, vt fidem facere possit, quia iuramentum est indiuiduum, vt inquit Becc. in cons. 45. numero 10. Bursat. in consilio 79. num. 11. volu. 1. Cephal. consil. 234. num. 34. volum. 2. Menoch. de arbitr. iudic. casu 128. numero 16. centur. 2. libro 2. Crauett. in dict. consilio 6. numer. 16. Riminald. in consilio 113. nume. 34. volum. 1. latè alios cumulans, Beccician. in tractat. criminal. lib. 6. capitul. 13. sub nu. 15. in fine volum. 2. & secundum Roland. latè in cons. 16. num. 9. & consil. 73. & 6. per-
10 iurus non facit inditium, ne dum ad torturā, sed neque ad inquisitionem formandam, vt etiam voluerunt, Cephal. cons. 233. numer. 4. Eugen. cons. 27. Ossasc. cons. 61. numer. 31. Mascard. de probat. conclus. 68. num. 5. Bursat. consil. 35. num. 5. vbi testatur de communi; imò quod plus est, quod testis periurus ne-
11 que etiam sufficiat ad capturam, tenuit Alciat. de præsumpt. regul. 3. præsumpt. 10. quem refert, & sequitur Cephal. in consil. 233. num. 5. & 8. vol. 2. Roland. cons. 95. num. 21 lib. 4. & secundum Viuium in suis commun. conclus. in verbo testis esse non potest periurus; non ad
12 mittitur periurus etiam contra alium periurum, idque firmauit Plot. in leg. si quando §. 50. nu. 4. Cod. vnde vi vbi testatur de communi, vt in simili dicimus, quod infamis non
13 admittitur ad testimonium etiam contra aliū infamem, Bar. & post eum communiter DD. in l. cum mulier ff. solut. matrimon. Felin. post glos. in cap. testimonium nu. 37. extra de testibus, & in cap. licet causam post num. 7 de probat. Nell. de testibus nu. 16. latè alios referens Farinacc. in eodem tractatu quæst. 56. artic. 1. num. 44. & pariter dicimus, quod excommunicatus non admittitur ad testificandum con-
14 tra alium excommunicatum, vt per DD. in cap. decernimus, & ibi præcipuè, Franc. nu. 6. Gemin. num. 7. de sent. excommunic. Bald. in cap. testimonium num. 11. extra de testibus specul. in titul. de teste §. 1. num. 32. Corrad. in sua practica §. 2. de offic. prætor. in causa ciuili in verbo excommunicatus post numer.
15 37. & sic pariter dicimus de criminoso, qui non admittitur in testem contra alium criminosum, capitulo testimonium, de testibus, & ibi late. Felin. & Imol. numero 37. Bartol. in l. cum mulier num. 8. ff. solut. matrimon. & ibi Bal. Angel. & Roman. tenet Specul. in titul. de test. §. sub num. 26. & hanc opinionem benè probat, & cum probat Barbat. de testibus parte 1. nu. 49. & seq.

**SVMMARIVM**

1 *Causæ allegatio non sufficit, nisi illa probetur.*
2 *Causæ cognitio est de iure diuino, & non est omittenda.*
3 *Refertur decisio Curiæ Archiepiscopalis.*

An causa iustæ absentiæ parochi sit probanda iudicialiter, coram Episcopo.

## DECIS. CLII.

CVm iuxta dispositionem Sacri Concilij Tridentini sess. 23. capitulo 1. de reformation. sit sancitum, vt parochus valeat abesse ex causa iustæ absentiæ, quæ probari debet coram Episcopo; insurexit difficultatis articulus si sufficeret causam præfatā corā Episcopo

S 2 propo-

proponere, an vero necesse sit illam iudicialiter verificare, & primo videbatur resoluendũ pro iudiciali iustificatione ex regula iuris, quę se habet, non sufficere causæ allegationem, nisi iudicialiter illa probetur, vt voluerunt Bal. in consil. 329. num. 6. & sequent. volu. 2. Bursat. cons. 23. num 6. vol. 1. Merend. in cons. 21. num. 4. Benintend. in decis. 1. num. 2.

2 vbi quoque voluit causæ cognitionem esse de iure diuino, & propterea nequaquam omittẽdam, & ante eum hoc idem tenuit Panorm. in cap. 1. in 3. col. de caus. possess. & prop. sequitur Marsil. in sua practica §. nunc videndum col. 8. versic. sed vltra omnia cum sequẽt. num. 22. & 22. & si aliter firmaremus, posset euenire, quod causa super qua fundatur licentia esset falsa, secundum Bar. in l. si preses, C. de prædijs minorum, Castrens. in l. cum his §. vult igitur ff. de transat. Cuman. consil. 180. col. 2. Cardin. cons. 89. & 95. & his accedat, quod Sac. Conc. loco cit. possit duo quæ debẽt concurrere, vt dicta licentia concedatur .s. quod causa sit rationabilis, & quod sit probata ab Episcopo, & in scriptis; sequitur Tolet. in lib. 5. instruct. Sacerdot. C. 5. Henriq. cons. 91. num. 6. Bombin. cons. 22. nu. 29 & sequente, & probationes debent fieri iudicibus, & sic iudicialiter, secundum Lamfranc. qui alios refert in rubrica de probat. nu. 16. quare videbatur ex prædictis concludendum, non sufficere causam allegare, verum necesse esse illam probare, sed contrarium fuit resolutum in Curia Archiepiscopali, coram Illustrissimo Domino, & fuit concessa licentia cuidam Parocho se absentandi per duos menses, ex sola allegatione, quod volebat Romam adire pro negotijs suis per agendis.

*SVMMARIVM.*

1 *Petens cautionẽ de nõ offendendo, iustam causam timoris probare debet.*

2 *Ius dicenti extra territorium impune non paretur.*

3 *Qui promittit non offendere, loquitur generaliter, non se astringens magis ad vnum locum, quam ad alium.*

4 *Obligatio de non offendendo respicit personam, & eam sequitur quocumque vadat, sicut actio.*

5 *Accessorium sequitur naturam sui principalis.*

6 *Accessorium probatur probato suo principali.*

An cautio de non offendendo sit obseruanda extra diœcesim

DECIS. CLIII.

1 CVm petijsset quidam cautionem de non offendendo, & probasset iustam causam timoris, arg. l. Metum ff. quod metus causa l. vani timoris ff. de regul. iur. glos. in leg. 3. ff. quib. ex caus. maior. Bar. in l. metum C. quod met. caus. latè Hercul. de caus. de non offendendo cap. 1. num. 8. Menoch. de arbitr. Iud. casu 140. Mascard. de probat. conclus. 1376. fuit vigore mandati nostræ Archiepiscopalis Curiæ præstita dicta cautio, cumque deinde petens istam cautionem offensus fuisset extra nostram Diœcesim, insurrexit dubitatio si stipulatio commissa fuerit, & prima fronte videbatur resoluendum negatiuè ex eo quod im-

2 punè extra territorium ius dicenti non paretur, l. fin. ff. de iurisdict. omn. iudic. possid. & in subdito delinquente extra territorium, Corn. cons. 89. col. 3. lib. 3. Abb. in cap. a nobis col. penult. de sentent. excommunicat. latè scribit, Paris in consil. 159. colum. 1. libro 4.

3 Cæterum quidquid supradictum fuit contrarium resoluimus, vt scilicet quod hæc cautio sit obseruanda extra diœcesim, & consequẽter, licet offensio fuerit facta extra Diœcesim, tamẽ stipulatio commissa fuit, vt in proprijs terminis sequti sunt, Angel. in consil. 313. Ias. in l. fin. in 6. fallent. ff. de iurisd. omn. iudic. DD.

4 in l. qui bona §. si quis post ff. de damno infecto l. capitalium §. ad statuas ff. de pęnis, Hercul. in d. tractatu de cautione de non offendẽdo cap. 9. vbi post Bart. assignat rationem, quia ille qui promittit nõ offendere loquitur generaliter, non se astringens magis ad vnum, quam ad alium locum, & quia hæc obligatio respicit personam, quare eam sequitur quouis illa vadat, sicut Actio l. fin. Cod. de præscript. lõg. temp. & sicuti Accessorium naturam sui

5 principalis cap. accessorium de regul. iur. in 6. l. cum principalis ff. de regul. iur. Natta qui multos adducit cons. 407. nu. 15. vol. 2. Mant. cons. 89. nu. 17. vol. 1. Soccin. Iun. cons. 106. n. 1. vol. 3. Mascard. de probat. conclus. 14. vbi

6 inquit accessorium probari, probato suo principali, vt etiam voluit Bal. per illum textum in l. 2. C. de dot. prom. Dec. cons. 682. nu. 10. Cravetta de antiquit. tempor. parte 1. lectio 4. nu. 74. Alban. cons. 116. num. 4. Anchar. consil. 387. nu. 2. Aretin. cons. 143. nu. 3.

SVM-

*SVMMARIVM*

1 *Alienatio rerum Ecclesiæ, vt prohibita absq; debitis sollemnitatibus.*
2 *Impositio census dicitur alienatio.*
3 *In impositione census super rebus Ecclesiæ requiritur assensus Apostolicus.*
4 *Vbicumque est eadem ratio, vel æquitas, ibi debet esse eadem iuris dispositio, cum pluribus illationibus.*

An in impositione census super Re Ecclesiæ requiratur Assensus Apostolicus.

DECIS. CLIV.

1 QVoniam alienatio rerum Ecclesiæ absq; debitis sollemnitatibus est prohibita, vt reperitur sancitum per extrauagant. ambitiosè de rebus Eccles. non aliенand.& scripserunt, Guid. Papa in decis. 149 Capyc. in decis. 16.& decis. 105. Franc. Marc. in dec. 1078. vol. 1. Cacheran. in decis. 99. nu. 32. Cęsar de Graf. in decis. 360. num. 17. & in decis. 463. Rota diuers. in decis. 160. part. 2. Seraphin. in decis. 178. vol. 2. Maynard. in decis. 7. lib. 2. de Franch. in decis. 35. Caualca in decis. 45. num. 27 & sequent. & late post cõplures alios, ego ipse in mea praxi in tit. de alienat. rerum Ecclesiæ, & assensus Apostolicus est vna de sollemnitatibus, propterea cum
2 impositio census dicatur alienatio, secundum Bald. in cap. ad audientiam il 2. num. 9. de rescriptis, Tiraquel. de retract. lignar. §. 1. glosa 6. sub num. 6. cum alijs allegatis in causa Romana vinearum de Maximis 1577. coram Rubeo, ideo fuit resolutum, Assensum Apostolicum in tali censûs impositione requiri, pro
3 vt in alienatione rerum Ecclesiæ cap. 1. de rebus Eccles. non alienand. in 6. clement. 1. eodem tit. DD. in cap. fine exceptione 12. quæst. 2. Dec. consf. 141. num. 4. Couar. Variarum resolut. cap. 17. sub num. 2. vbicunque enim est
4 eadem ratio, vel æquitas, ibi debet esse eadem iuris dispositio l. illud fl. ad l. aquil. l. à titio ff. de verbor. obligat. illa enim quæ in radice, & causa cõueniũt, etiã in effectu cõuenire debẽt l. de quibus, & ibi Angel. & DD. ff. de legat. & casus, quos nectit paritas æquitatis, & identitas rationis, non sunt, quoad iuris dispositionem separandi d. l. illud cum ibi notatis per Bal. & Oldr. glosa in Auth matri, & auiæ in verbo tutelam, C. quando mulier tutel. officio fungi pot. & in l. 1. in fine ff. solut. matrim. & in Auth. minoris debitor leg. qui dar. tut. poss. Angel. in §. feræ igitur instit. de rerum diuis. vbi propter hoc singulariter dicit, quod licet omnes textus dicentes licere venari in fundo alieno ante prohibitionem domini, nihil dicãt de piscatione in alieno, tamen quia eadem est ratio vtrobique sentit idem iuris esse debere per d. l. illud super quo puncto ma-
5 gnę spei D. Io. Maria Nouarius scripsit, vt apparebit ex primo volumine votorũ, quæ quã primũ typis, ab eo mandabuntur, & capitulũ Regni huius, incipiens, Ladislaus, per quod sancitum est, quod instrumenta confecta per notarios vassallos pro Barone aliquam fidem non faciunt, locum sibi vendicãt etiam in affidatore alicuius ciuitatis ex paritate rationis: hinc etiam dicit Imola in leg. ex consensu in principio ff. de appellat. quod sicuti à iudice dato de consensu partium potest appellari, vt ibi, ita etiam potest appellari a iudice cuius iurisdictio est prorogata, de consensu partium eadem ratione, de qua re latè per Doctores in leg. Episcopale, & in leg. si quis ex consensu, Cod. de Episc. audient. hinc etiam procedit argumentatio à corporalibus, ad incorporalia, quod enim operatur traditio in rebus corporalibus quoad translationem dominij, hoc idem operatur cessio in iuribus incorporalibus, quod translationem illius iuris, vt dicit glosa notab. in l. in solutum in verbo suo autem nomine Cod. quando fisc. & ibi Barto. Bald. Angel. Salic. & DD. hinc etiam, quod licet in l. fin. Cod. de petit. hæredit. diuersa ponatur decisio inter legatarias ex vna, & creditores ex altera, tamen quando legata essent repetita ab intestato, vt quia in testamento esset apposita clausula codicillaris, idem iuris esset in vno, quod in alio, vt scilicet, quod non prestetur cautio, cum tunc eadem sit ratio in vtroque, ex quo legata tunc non possunt fieri in debita, vt singulariter dicit Castrens. in d. l. final. Cod. de petit. hæredit. vnde cum paritas rationis militet in impositione census super re Ecclesiæ, quam in alienatione rei eiusdem Ecclesiæ, cum vt supra fuit dictum, impositio cẽsus dicatur alienatio, meritò fuit resolutum in impositione census super re Ecclesiæ requiri Assensum Apostolicũ; pro vt in alienatione rei Ecclesiæ.

## *SVMMARIVM.*

1 *In dubio iurisdictio iudicis delegati non est extendibilis.*
2 *Rescripta non possunt extendi de persona ad personam, nec de re, ad rem, & neq. de tempore ad tempus.*
3 *Rescripta delegatoria sunt scripti iuris, & omissum videtur, quod in illis omittitur.*
4 *Commissa alicui causa cognitione, non per hoc videtur commissa eius decisio.*
5 *Iurisdictio delegata non est porrigibilis ad causas non expressas in rescripto.*
6 *Rescripti forma a iudicibus delegatis in iudicando non debet transgredi.*
7 *Delegatus cui commissa est dispensatio matrimonialis, potest pœnitentiam iniunctam commutare.*

Delegatus cui commissa esse dispensatio matrimonialis, an valeat pœnitentiam iniunctam commutare.

## DECIS. CLV.

SAepissimè accidit, quod per sedem Apostolicam committitur in partibus dispensatio matrimonialis, quare fuit aliquando in Curia Archiepiscopali dubitatum, an dictus delegatus potuisset commutare pœnitentiam iniunctam viro incestuoso, circa operam suam conferēdā fabricæ Ecclesię, si sit persona nobilis, vel delicata, & videbatur negatiuè respon-
1 dendum, si quidem in dubio iurisdictio iudicis
delegati non est extendibilis, cap. cum P. de officio delegati Rota diuers. in decis. 8. par. 2. vn-
2 de Bar. in l. 1. ff. de iudicijs voluit, vt nec de
persona ad personam, nec de re ad rem, & de
tempore ad tempus posse extēdi, vel proroga-
3 ri, rescripta enim delegatoria sunt stricti iuris
ideò omissum videtur, quod in illis omittitur,
Affl. in decis. 366. nu. 3. & in decis. 322. vbi si
4 alicui committitur cuiusdam causæ cognitio,
non per hoc intelligitur commissa illius decisio sequitur Misinger. centur. 4. obseruat. 93. Menoch. de arbitr. iudic. lib. 1. quæst. 37. post Bar. in l. 1. C. si contra ius, vel vtilit. public. & facit, quod notabiliter, voluit Affl. in dec. 227.
5 vbi ait, quod iurisdictio delegata nō est prori-
gibilis ad causas nō expressas in rescripto, vnde commissio obtenta super causis motis, & monendis, extēditur ad causas dumtaxat exortas, Rota in decis. 18. de rescriptis in nouis, & pro hac parte insuper dicebatur prædictum dele-
6 gatum commutando pœnitentiam censeri re-
cedere ab ipso mandato, quod de iure fieri non potest, cum rescripti formam à iudices delegatis in iudicando non debeāt transgredi, vt probatur in §. audient in auth. de iudic.

His tamen non obstantibus, contrarium pro vero fuit habitum, & sic decisum, nam fuit dictum posse hanc commutationem fieri a delegato, si quidem bulla dispensationis non astringit se ad fabricam tantum, propter illa verba, vel alteri pio loco, in bulla contenta.

## *SVMMARIVM.*

1 *Decretum iudicis facit cessare omnem dolum, fraudem, & metum.*
2 *Spoliato non datur restitutio in integrum, quando ex decreto Iudicis fuit spoliatus.*
3 *Amplia, siue sit interpositum per modum voluntariæ iurisdictionis, siue per modum contentiosæ, vt nu. 4.*
4 *Decretum iudicis facit omnia præsumi sollemniter, & ritè acta fuisse.*
5 *Decretū interpositum in alienatione rei Ecclesiæ, vel minoris, facit vt præsumatur contrafactum in vtilitatem Ecclesiæ.*
6 *Spoliato datur restitutio in integrum quando est spoliatus à iudice iuris ordine non seruato.*

*Ioannis Mariæ Nouarij Pisticini à Prouincia Basilicatæ responsum.*

An spoliato ex iudicis decreto sit concedenda in integrum restitutio.

1 QVoniam decretum iudicis facit cessare
omnem fraudem, dolum, & metum, vt habetur in l. fin. in princip. ff. quod met. caus. & scripserunt Bar. in l. frater a fratre nu. 51. ff. de condit. indebit. Alex. cons. 53. nu. 5 Marsil. in singul. 438. Gerard. in singul. 57. Natta, cons. 631. nu. 26. lib. 3. Cephal. cons. 24. nu. 25. Dec. in cap. quonatm contra nu. 189. de probat. Rolan. in cons. 33. nu. 18. Paris. consil. 98. nu. 70. volum. 1. propterea sum in voto, in
2 hoc casu mihi transmisso, quod minime sit
concedenda in integrum restitutio spoliato ex iudicis decreto, vt patet ex multis congestis per Ruin. in cons 49. num. 11. vol. 4. Crauett. cons. 5. nu. 8. Grat. cons. 76. nu. 2. glosa in cap. in presentiarum, in glos. fin. 7. quæst. 1. & in cap. in nomine Domini, in verbo audientia 23. distin. quas glosas probat Abb. in cap. cum dilectus, nu. 11. quod met. caus. & in cap. dilectus filius de rescriptis, & in cap. conquerente in vltim. notab. de restit. spoliat. Paris. cons. 98. num. 54 volum. 1. Dec. in l. qui auctore, nu. 3. ff. de regul. iur. Gabriel. alios referens in lib. commun. conclus. conclus. 1. nu. 108. de restit. spoliat. quod adeo verum est, vt secundum

Ruin.

Ruin. in d. conf. 49. nu. 11. procedit etiam, siuè sit interpositum decretum per modum volun-
4 tariæ iurisdictionis, siue per modum contentiosæ; decretum enim Iudicis facit præsumi omnia sollemniter, & ritè acta fuisse, Bald. in l. quæcumque §. fin. ff. de public. in rem act. Specul. in tit. de emption. & vendit. §. nunc dicendum, nu. 5. Dec. in d. cap. quoniam contra nu. 387. de probat. Cephal. conf. 34. num. 3. Abb. conf. 4. num. 55. glosa in l. 1. super verbo omni creditore in fine, C. de fide instrument, Alex.
5 conf. 125. lib. 1. vnde decretum interpositum in alienatione Ecclesiæ, vel minoris, facit vt præsumatur, contractum fuisse factum in vtilitatem Ecclesiæ, Dec. conf. 86. post nu. 7. & in d. cap. quoniam contra nu. 187. cum sequent. per ibi allegat. de probat. Alex. conf. 92. nu. 13. & 14. volum. 5. Bald. in cap. 1. colum. 3. post nu. 7. de his, qui feud. dare poss. & in cap. sicut
6 circa finem, nu. 6. de re iudic. licet si spoliatus esset quis à Iudice iuris ordine non seruato, tunc contrarium esset dicendum, scilicet, quod esset tali spoliato concedenda in integrum restitutio, vt voluit Bald. in conf. 134. & in conf. 148. & sequuti sunt, Crauetta in conf. 18. num. 8. Zabarella conf. 54. & conf. 75. Calcan. conf. 120. nu. 2. Dec. in cap. referente, nu. 2. de præbend.

## SVMMARIVM.

1 *Duæ cappellaniæ sub eodem tecto nō sunt incompatibiles, sed contrarium fertur decisum, nu. 4.*

2 *In Ecclesia non collegiata, in qua est situm altare, cui debet deputari perpetuus Rector, poterit quis esse rector principalis Ecclesiæ, & habere altare in eadem Ecclesia.*

3 *Duæ cappellaniæ cum onere celebrandi Missas sunt beneficia, & possunt sub eodem tecto simul retineri.*

5 *Duo altaria in eadem Ecclesia, quæ dantur in titulum, non possunt teneri absque dispensatione.*

6 *Episcopus prohibetur dispensare, vt quis possit tenere duas cappellanias in eadem Ecclesia.*

An plures cappellaniæ possint retineri sub eodem tecto.

## DECISIO CLVI.

INsurrexit dubitationis articulus in curia Archiepiscopali, an possit quis plures cappellanias in eadem Ecclesia retinere; & dubium faciebat pro opinione affirmatiua, conf. Nauarr. 16. & 22. de præben. volentis duas
1 cappellanias, seu altaria sub eodem tecto, non esse beneficia vniformia ad effectum incompatibilitatis, quod etiam videtur tenere Mandos. de signatura, Grat. in tit. de dispensatione sub eodem tecto, vers. adduo, Zecchus de Republic. Ecclesiast. cap. de beneficijs, sub nu. 4. Gonzales, glos. 10. nu. 34. Item pro eadem opinione dicebatur, quod Lapus alleg. 116. concludit, quod in Ecclesia non collegiata, in qua
2 est situm altare, cui debet deputari perpetuus rector, poterit quis es rector principalis Ecclesię, & habere altare in eadē Ecclesia: eadem dicebatur, quod secundum Gemin. in cap. cum in Ecclesia de præb. quem refert, ac sequitur Graff. in consil. 1. eodem tit. concludit, duas
3 cappellanias, cum onere celebrandi missas esse beneficia, & posse insimul sub eodem tecto teneri.
4 Relatis tamen nō obstantibus contrarium fuit resolutum, scilicet duas cappellanias, sub eodem tecto esse incompatibiles, tamquam beneficia vniformia, & non posse simul teneri absque dispensatione Papæ, secūdum Gemin. sibi contrarium, nu. 14. & Franch. num. 8. in
5 cap. 1. de consuetud. vbi tradunt, duo altaria in eadem Ecclesia, quæ dantur in titulum non posse teneri absq. dispensatione, & hanc opinionem sequuntur Syluester in summa, verb. beneficium, 4. num. 11. Armilla eodem verbo, nu. 46. Fuscus de visitatione, lib. 2. cap. 11. nu. 4. qui ait, non posse quem habere duas cappellanias in eadem Ecclesia, nec duo altaria in ti-
6 tulum, nec etiam Episcopum dispensare posse, ex d. cap. 1. & consequenter in eis procedere Conc. Trid. sess. 7. de reform. cap. 4. vt voluit etiam Rebuff. in cordatis tit. de mand. Apostolicis §. 1. verb. ita tamen, & iuxta hanc opinionem pluries censuit Rota Rom. singnanter in vna Romana Cappellanię 13. Martij 1589. coram Illustrissimo Mantica, & iterum in eadem 4. Iunij. 1590. coram eodem Illustriss. & iterum in eadem 15. Februarij. 1591. corā Illustriss. Pamphil. & alias sepius, quæ opinio adeò vera est, vt procedat etiam si prima Cappellania vacet per adeptionem secundæ, licèt non ipso iure, secundum Io. And. in cap. 1. in glos. 2. de consuetudine, Abb. in cap. referente nu. 3. de præben. post. Inn. I V. Host. in cap. ex tuæ de cler. non resident. sequitur Boich. in cap. de mult. nu. 6. Butrig. in cap. præterea nu. 9. de præbe. & fuit decisum in Rota in vna Barchinon. Archidiaconatus, 2. Ottob. 1560. coram Groperio, quam intelligas, quando vna non sufficit ad victum, prout de beneficijs simplicibus iuxta mentem Concilij, & hanc opinionem amplectendo non obstant in contrariū adducta, quia cum pro hac opinione extēt tot decisiones Rotæ ab ea propterea minimè

est

est recedendum cum iuxta not. perscribentes in l. 1. ff. si cert. pet. Rotæ decisiones vim legis obtinent, & ab eis non esse recedendum, scribit Capp. Tholos. in decis. 324.

*SVMMARIVM.*

1 *Creditor possidens sine vitio rem debitoris, non tenetur illam restituere, nisi sibi offeratur suum creditum, siue illud creditum habeat hypothecam, siue non.*

2 *Amplia procedere in debitore, cuiuslibet rei, tã chyrografarij, quam sine chyrographo.*

3 *Possidens rem, non tenetur illam restituere, quando ex rationabili aliqua causa potest retinere, etiam si in re illa, hypoteca, aut pignoris ius non habeat.*

4 *Amplia, vt nec in iudicio spolij sit facienda restitutio sine idonea cautione, quando ex restitutione posset sequi damnum irreparabile creditori, & illi non sit cautum in petitorio.*

Creditor habens rem debitoris, quando possit illam pro suo credito retinere.

## DECIS. CLVII.

INcidenter in Cur. Archiep. contigit dubitari circa istum articulum, quando scilicet creditor habẽs rem debitoris, possit illam pro suo credito retinere, & fuit resolutum, quod creditor, qui reperitur in possessione, sine vitio non teneatur restituere rem, nisi sibi offeratur
1 suum creditum, & hoc, siue illud creditum habeat hypothecam, siue non, l. vnica, C. etiam
2 ob chirogr. pet. qui text. procedit tam in debitore pecuniæ, quam alterius cuiuslibet rei, tam in debitore chyrografario, quam sine chyrografo, vt latè declarat, & prosequitur Neguss. de pignor. & hypothec. in 1. parte, 3. membr. 5. partis, princip. num. 45. & sequent. & gene-
3 raliter traditum est, eum qui possidet non teneri restituere, cum ex rationabili aliqua causa possit retinere, etiam si in re illa hypotecæ, aut pignoris ius minimè habeat, vt pluribus ostendit Franc. Bald. de pignor. & hypothec. cap. 13. vbi circa finem ponit exemplum de eo qui rem comodatam ex iusta causa negat restituere, quia propterea non videtur Dominis possessionem interuertere, per text. in l. si quis rem de acquiren. possess. quod sanè multò fortius habet locum in casu, in quo adsunt lites, & controuersia ratione aliorum creditorum, ex quibus, licet facilè suspiciari debitorem habita bonorum suorum possessione, haud facilè futurum in solutione, vnde satis iusta oritur causa retinendi, & pignori incubendi, donec saltem præstetur cautio, quamuis credita sine in diem, l. quæsitum, ff. de pignor. vbi glos. & Salicet. in dict. l. vnic. quæst. 14. faciunt tradita per Afflict. decis. 108. & istud procedit, quamuis ageretur spolio, quia si ex restitutione sequi possit damnum irreparabile creditori, &
4 illi non sit cautum in petitorio, non est facienda restitutio, nisi saltem idoneè caueatur, vt fuit resolutum in vna Romana Rationis bancariæ 9. Martij 1586. coram Pamphilio, & sequuti sunt Abb. in cap. veniens il 2. colum. 2. de testibus, Paris. consil. 22. nu. 103. lib. 1. Boer. in decis. 232. col. final. Grat. consil. 10. num. 31. lib. 1. Gozzad. cons. 9. nu. 69. & cons. 10. nu. 42. & tradunt DD. in l. naturaliter, §. nihil commune, vbi latè Salyc. col. 3. Alex. nu. 149. ff. de acquirend. possess.

*SVMMARIVM.*

1 *Statutum Ciuitatis Metropolitanæ porrigit vires suas, & habet locum in villis circumuicinis, sed intellige, vt nu. 2.*

3 *Edictum Curiæ Archiepiscopalis contra Clericos arma portantes procedit etiam in illis qui portant ea per diœcesim.*

Edictum Curiæ Archiepiscopalis contra Clericos arma portantes, an locum habeat contra Clericos arma aspor tantes per diœcesim.

## DECIS. CLVIII.

REgula est, quod statutum Ciuitatis Metropolitanæ porrigit vires suas, & ha-
1 bet locum in villis circumuicinis, secundum glosam in l. ex causa ff. de postulando, quam singularem dicit Ias. in l. gallus, §. 1. ff. de liber. & posthum. arguendo à consuetudine ad statutum; quia glosa loquitur de consuetudine, Castrens. consil. 39. col. 1. vol. 2. Soccin. consil. 81. col. 3. lib. 4. & cons. 138. eodem lib. Roland. de lucro dotis, quæst. 85. nu. 4. Cyn. in l. etiam, C. de iure dotium, Aretin. in §. ex non scripto, instit. de iure natur. gent. & ciuil. Caccialup. in l. omnes populi, num. 9 ff. de iustitia, & iure Corn. cons. 151. lib. 3. Rimin. Sen. cons. 361. & cons. 575. nu. 7. Soccin. Iun. consil. 2. nu. 3. lib. 1. Cephal. consil. 414. nu. 6. Riminal. Iun. cons. 37. Ludouic. in libro commun. conclus. concl. 55. versic. tertius casus, quam regulam intelli-
2 go, quando villæ sunt de districtu, & sub iurisdictione Metropolitanæ Ciuitatis, tunc enim statuta loci principalis vigẽt in circũuicinis, secus verò si non essent sub iurisdictione illius Ciuitatis nã tũc, licet vicinæ essẽt villę nõ ligantur consuetudine, vel statuto Metropolis, & ita intelligitur, quod tradit Roman. cons. 218. de Ciuitate Pisanum, quam voluit ligari statu-

statutis Florentiæ, quia sub iurisdictione illius Reipublicæ ceciderat, Moroт.consil. 291. nu.
3 31. vnde fuit resolutum in Curia Archiepiscopali edictum ipsius Curiç prohibêtis asportationem armorum, habere locum etiam in illis, qui portant arma per Diœcesim, licet redeundo ad regulam suprapositam illa fallit quando locus ille districtualis haberet propria, & particularia statuta, nam tunc suo iure vti debet quoties statuta sunt legitimè condita, Alex.conf. 151. column. 2.lib.2.Curt.Iun. consil. 110.nu.12. Neuilant. conf. 58. num. 6. Menoch.conf.80.num.18.& sequent.Couarr. pract. quæst. cap. 37. Sed quid si eueniat casus, de quo nulla fit facta mentio in particulari statuto loci, sed de eo disponitur in statutis Ciuitatis Metropolitanæ, an tunc recurrendum fit in casu omisso ad dispositionem alterius statuti, an vero ad ius commune, videndus est Roman.in diconf. 218. volens Ciuitatem Pisarum recurrere ad statuta Florentina non obstante, quod statutum illius Ciuitatis diceret, quod in casu omisso per statutum seruaretur ius commune, & sic etiam sequitur, Soccin.consil. 81. & voluerunt Alciat. in leg. pupillus, §.territorium, num.52. ff.de verbor. signific.Gozadin. consil. 37. num. 4. & magis communem dicit Franch. in l. hæredes mei, §.cum ita, num.30.ff. ad Senat. Conf. Trebell. & ita in specie post multos tenuit Caualc. in decis. 36. num. 31. & consuluit, Honded.in conf. 13.

### SVMMARIVM.

1 *Semel malus, semper præsumitur malus in eadem genere mali.*
2 *Qui semel fidem non seruauit, præsumitur, quod nec in posterum sibi obseruaturus.*
3 *De carcere, qui semel aufugit amplius relaxari non debet etiam dato fideiussore.*
4 *Semel excommunicatus semper durare in excommunicatione præsumitur.*
5 *Inimicus semel, adhuc præsumitur.*
6 *Semel dominus semper præsumitur durare, nisi probetur mutatus.*
7 *Vnusquisque præsumitur durare in eadem voluntate.*
8 *Monachus non præsumitur, quod velit habitum mutare, sed velle in eadem religione perseuerare.*
9 *Priuilegij, vel concessionis facta à Principe reuocatio non præsumitur.*
10 *Partes si conueniunt fatere vnum, & deinde contrarium fecerint, præsumuntur potius errore id fecisse, quam vt se corrigant.*
11 *Per instrumentū primum si est clarū, & planum declaratur secundum obscurum, & dubium, nè censeantur partes se correxisse.*
12 *Iura si plures pœnas imponunt pro delicto non censentur se inuicem corrigere, sed dare electionem Iudici.*
13 *Creditor qui fecit priore loco expensas animo repetendi, non autem compensandi, sic etiam præsumitur secundo loco fecisse.*
14 *Qui per triennium bene vixit, non præsumitur malus in eodem genere mali.*
15 *Tempus triennij purgat malam vitam præteritam.*

An alias malus, qui benè vixerit per triennium, præsumatur malus in eodem genere mali ad ornatum text. in l. si cui §. eisdem ff. de accusation.

## DECIS. CLIX.

1 Regula est clara, quod semel malus præsumitur malus in eodem genere mali, cap. scribebam de præsumpt. reg. qui semel de regul.iur.in 6.l. si cum §. eisdem ff. de accus. l. non omnes, §. non barbaris, ff. de re milit. hinc
2 enim videmus, quod is, qui semel fidem non seruauit præsumitur, quod etiam in posterum, nec eam sit obseruaturus, glosa, Bald.& Rom. in leg.Corn. ff.ad Senat.Conf. Syllan. hinc est
3 quod licet, quis alias esset relaxàdus à carcere, in quo ob delictum fuerat inclusus dato fideiussore, tamen si semel aufugit ex ipso carcere relaxari non debet idem Bald.in leg. 3. C.de Episc.audientia Marsil.in leg. maritus, ff. de quæ est igneus in dict.leg. Cornelia, num. 15. ff.ad Senatus Consul. Macedo, hinc semel ex-
4 communicatus semper durare excommunicatum præsumitur, cap. proposuit de clericor. excommunicat: Mascard. de probat. conclus.
5 705. numer. 8. & sic a simili inimicus, semel, semper præsumitur inimicus, nisi probetur reconciliatio, leg. in ipsius, vbi Bal. C. famil. hercisc. Innocent. in cap. cum oporteat de accusat. Alexand. in leg. 3. ff. de testam. Crauetta, consil. 9. num. 6. Surdus, consil. 40. & similiter,
6 semel dominus, vel possessor, semper dominus præsumitur, & possidere, nisi status mutatus probetur, leg siue possideris, C. de probat. C. præterea il secondo, & ibi, Abb. de tract. latè post alius Viuius in decis. 98. pręsumitur enim
7 quis durare in eadem voluntatem, in qua fuit leg. eum, qui ff. de probation. leg. cum hic status, ff. de donat. inter virū, & vxor, c. maiores de battismo l. lucius in fine ff. de legat. 2. cap. 2. vbi glosa in verbo non timore, quod metus causa, hinc enim euenit monachum non præsumi velle mutare habitum, sed velle in eadem religione perseuerare, ex quo immutatio non præsumitur ita probat text. in cap. non solum

T de

de regula in 6. & ibi in specie annotarunt om
nes, ingressum religionem, etiam intra proba-
tionis annum non præsumi velle inde recede-
re, nisi claris coniecturis mutatio voluntatis
ostendatur. hinc quoque dicimus reuocationē
priuilegij, & concessionis factā à principe non
9 præsumi, ne ipsum correxisse voluntatē & mu
tasse præsumatur, vt responderunt Anchar.
in consilio 161. num. 3. Decius in consil. 168.
colum. 2. Alciat. respons. 19. num 4. Crauet.
in cons. 21. in fine & cons. 241. in fine, Paris.
in consil. 61. in fin. lib. 2. ita quoque non præ
sumitur, quod testator per codicillos voluerit
reuocare testamentum, vt responderunt Dec.
consilio 190. in fine, Paris. in d. consilio 61. in
10 fin. id quod declarat, Dec. vt apud eum, hinc
si partes conueniunt facere vnum, & deinde
contrarium faciunt, presumitur potius per er-
rorem fecisse, quam vt se corrigerent atque vo-
luntatem mutarent, Alciat. de præsumpt. præ
sumpt. 28. regul. 2. num. 1. Soccin. Sen. in
cons. 27. num. 16. & 20. lib. 4. qui subiungit,
11 quod quādo primum instrumentum est clarū,
& planū per ipsū declaratur secūdum obscurū,
& dubium, ne censeantur partes se correxisse,
vt etiam affirmarunt Angel. & Imola in leg.
si quis cum aliter ff. de verb. obligat. & huc
12 etiā spectat, illud. s. quod si iura plures pœnas impo
nūt pro delicto, non censentur se inuicem cor-
rigere, sed dare electionem iudici glos. in cap.
fraternitatis 34. distint. quam probarunt, Fe-
lin. in cap. inter cæteras de rescriptis, Alciat.
de præsumpt. regula 2. d. præsumpt. 28. num.
3. Ad etiam confert, quod scripsit Afflict. in
13 decis. 381. num. 4. post Socc. & Tindar. quos
recenset, cum dixit, quod sicuti creditor ille
qui fecit priore loco expensas animo repeten-
di non autem compensandi, sic etiam præsu-
mitur secundo loco fecisse; cum animi, & volū
tatis perseuerantia præsumatur, non autem
mutatio ipsius.

14 His licet veris existentibus, in Curia Ar-
chiepiscopali fuit in casu occurrenti conclu-
sum, dictam regulam, quod semel malus, sem-
per præsumatur malus in eadem genere mali,
cesset, quando quis per triennium continuum
benè, & laudabiliter vixit rectequè fuit con-
uersatus, quoniam illa mali præsumptio tunc
cessat, nam pro purgato, emēdato, ac nouo ho
mine a lege habetur, tex. in §. hinc autem no-
bis in Auth. de Monach. quam opinionem te-
nuerunt Rom. cons. 236. nu. 5. Corsettus in
regularibus in verb. præsumptio in pr. Boer.
ad Byn. in eodem regula semel malus, Curt.
Iun. in cons. 1. num. 36. C. de sequestratione
pecuniæ, Cass. consil. 60. num. 4. Dec. cons.
163. num. 20. Roland. a Valle cons. 62. num.
12. vol. 3. & in cons. 63. num. 6. vol. Madens.
ad Roman. cit. cons. 36. num. 5. Blanch. cau-
tel. 14. dicens quod per triennij lapsum, quis
de malo bonus effectus præsumitur, si lauda-
biliter per illum triennium vixerit, sequitur
Gomes. in regula de triennali in fi. Albanus ad
Bart. in l. cassius num. 17. & seq. ff. de senat.
ex quibus manifestissimè colligitur hāc esse cō
munem opinionem, prout etiam testatur Cla-
rus in sua practica §. fin. quæst. 21. vers. fama,
& iuxta hāc opinionem, scilicet quod per tres
vel quatuor annos præsumatur emendatio vi-
tæ, tenuit Rota Romana in vna Roman. lega-
ti 28. Maij 1568. coram illustrissimo Seraphi
no, quam notandam summopere esse in practi
ca ad effectum resolutionis illius articuli vide
licet emendatum de crimine, esse idoneum te-
stem; quoniam iuxta supradicta, huiusmodi
emendatio inesse præsumenda est lapso trien
nio, Roland. cons. 94. volum. 4. num. 18. Hyp
pol. in l. vnica nu. 20. C. de rap. virg. Barb. in
in tract. de testibus par. 1. num. 23. Viuius in
libro communium opinionum concl. 357.

## *SVMMARIVM.*

1 *Quilibet potest iuri pro se introducto renun-*
*ciare.*
2 *Filiusfamilias potest renunciare beneficio,*
*quod cum eo.*
3 *Creditor potest renunciare beneficio praeuen-*
*tionis.*
4 *Spoliatus potest renunciare petitionis resti-*
*tutionis.*
5 *Fideiussor potest renunciare beneficio ipsius.*
6 *Donans potest renunciare beneficio, l. si vm-*
*quam.*
7 *Mulier dumodo sit certiorata potest renun-*
*ciare beneficio velleiani.*
8 *Venditor potest renunciare beneficio l. 2. C.*
*de restituend. vendit.*
9 *Duo rei debendi possunt renunciare beneficio*
*diuisionis.*
*Actor potest renunciare iuri exequutiuo.*
10 *Filius potest renunciare legitimè, licet non*
*veniat in generali renunciatione, reus po-*
*test renunciare foro.*
11 *Beneficio c. Odoardus renunciari non potest*
12 *Beneficio cessionis bonorum renunciari non*
*potest.*
13 *Beneficium concessum miserationis gratia*
*renunciari minimè potest.*
14 *Clericus non potest suo foro renunciare, etiā*
*cum iuramento, vt num. 15. & etiam cum*
*consensu sui Episcopi. vt nu. 16.*

An beneficium cap. Odoardus de solut. possit renunciari.

## DECIS. CLX.

1 QVamuis regula iuris sit, quod quilibet potest iuri in eius fauorem introducto renunciare, l. si quis in conscribendo, C. de pactis cap. ad Apostolicam de regular. l. si quis in conscribendo, C. de Episcop. &
2 Cleric. vnde videmus, quod filiusfamilias potest renunciare beneficio, quod cum eo, vt tra-
3 dit de Franch. in decis. 181. & creditor valet renunciare beneficio preuentionis, vt habetur
4 per eumdem de Franch. in decis. 670. & spoliatus renunciare poterit petitioni restitutionis, vt deciditur per Rotam in antiquis, in
5 decis. 3. decis. 6. & decis. 11. de renunciat. & fideiussor poterit renunciare beneficio fideiussorum, vt decisum refert Thoming. in Rota Lipsiens. vt patet in eius decis. 1. & donans
6 valet renunciare beneficio l. si vnquam, C. de reuocand. donat. Misinger. in cent. 5. obser.
7 63. vt pariter mulier poterit renunciare beneficio Senatus Consulti Velleani, dummodo sit de eo certiorata, secundum quod refert
8 Thesaur. in decis. 222. & poterit venditor etiã beneficio, leg. 2. C. de rescind. vendit. renunciare, vt tradit idem Thesaur. in decis. 165. & sic pariter duo rei debendi poterunt renun-
9 ciare beneficio diuisionis, Polid. Ripa in obseruat. 89. & secundum Mastrillum in decis.
10 137. Actor poterit renunciare iuri exequutiuo, & filius quoque valet renunciare eius legitimæ, licet non veniat in generali renunciatione, Afflict. in decis. 178. in secundo dubio, & reus potest renunciare foro, Mising. centur. 1. obseruat. 88. Tamen in Curia Archiepisco-
11 pali fuit pluries conclusum; clericum non posse renunciare beneficio cap. Odoardus de solut. et in proprijs terminis sequuti sunt Carol. in decis. 53. nu. 14. Costa de remed. subsid. remed. 29. num. 8. Parlador. in libro rerum quotidian. par. 5. cap. fin. §. 6. num. 24. Ceual. commun. quæst. contra commun. quæstion. 71. nu. 71. Couarr. in libro 2. variar. resolut. cap. 1. nu. 38. post Ioann. Andr. in dict. cap. Odoard. in 3. notab. de solut. quorum opinio fulcitur ex eo, quod renunciatio præfati beneficij tendit in opprobrium totius ordinis Clericalis, contra textum, in c. si diligenti de foro competent. & remaneret Clericus obligatus ad perpetuam carcerem, quod nec iustum, nec rationi consentaneum est; in dedecus ordinis clericalis, & absque vlla creditoris vtilitate, & comodo. Item quia sicuti beneficio cessionis
12 bonorum renunciari non potest, vt est magis communis DD. sententia in leg. alia §. eleganter, ff. solut. matrim. Bald. & Salyc. in l. 1. C. qui bon. ced. poss. Balb. in decis. 4. Guid. Pap. in decis. 211. Rota in antiquis in decis. 4. de renunciat. & in decis. 31. de sent. rei iudic. Thesaur. in decis. 36. ita pariter, neque huic beneficio renunciari poterit, eo magis, quia fuit introductum miserationis gratia, & beneficium
13 concessum miserationis gratia renunciari nõ potest, glosa communiter recepta, in leg. 1. in verbo excedere, C. quando Imperat. inter pupill. & vid. quam notant ibi Bald. & Salycet. Felyn. in c. si diligenti, nu. 16. de foro competenti, Barbat. in cons. 64. col. 3. volum. 4. Barbota in l. illa §. eleganter, nu. 50. ff. soluto matrimonio, Amat. in decis. 16. nu. 52. Farinacc. in decis. 181. & hanc opinionem tenendo non obstant regula suprapolita, quod quilibet potest renunciare fauori suo, quia beneficium prædictum non in beneficium vnius, sed totius ordinis clericalis introductum fuit, & propterea cessat regula, ad textum in cap. ad nostram de regul. vnde euenit, quòd Clerici nõ
14 poterunt renunciare priuilegio, nè conueniantur coram Iudice Ecclesiastico, & se submittere iurisdictioni Iudicis sæcularis, cap. significasti, & cap. si diligenti de foro competenti, & vtrobique glosa, Valasc. in decis. 65. nu. 3. Gramat. decis. 61. nu. 14. de Franch. in decis. 400. nu. 6. Viuius in decis. 25. nu. 1. Afflict. in decis. 85. nu. 1. Graff. in decis. aur. part. 1. lib. 4. cap. 18. nu. 54 Farinacc. in pract. criminal. quæst. 8. num. 10. quia cum hoc priuilegium sit introductum in fauorem totius ordinis clericalis, sequitur, vt non possit illi renunciari per vnum clericum, cap. si diligenti, de foro competenti, Gayl. obseruat. 37. nu. 1. & obseruat. 40. num. 7. lib. 1. Scaccia de iudic. parte prima, cap. 11. nu. 37. Soccin. in capit. 1. num. 23. de foro competent. Surd. cons. 2. nu. 31. lib. 1. Decian. in tract. crimin. part. 1. lib. libro quarto, capitulo nono, numero sexagesimoprimo, Bertrand. in consil. 209. numero 2. Barbat. in capit. 2. num. 3. de foro competenti, & adeo ob hanc rationem non potest clericus suo foro renunciare, vt nec etiam cum iura-
15 mento potest hoc facere, & non obstante iuramento poterit forum allegare absque metu periurij, Specul. in tit. de renunciat. §. 1. num. 9. Guttier. de contract. iurat. cap. 16. num. 50. Borrel. in cons. 11. num. 1. Alexand. de Neuo in cons. 56. num. 1. Surdus cons. 193. numer. 5. libro 2. Gilman. in decis. Camer. Imperial. 21. num. 1. Ancharan. in cap. si diligenti, num. 31. de foro competent. Clar. in §. final. quæst. 36. num. 10. Scaccia de iudic. part. 1. cap. 11. nu. 36. Gallesi. de obligat. in forma cameræ, part. 2. quæst. 2. num. 1. & sequent. vbi dicit, quod

T 2 licet

licet Clericus se obligauerit in forma cameræ renunciando priuilegio fori medio iuramento, per hoc tamen non poterit conueniri coram Iudice Laico,& hinc euenit, quod nec cũ
16 consensu,& licentia sui Episcopi, clericus potest prorogare iurisdictionem Iudicis laici, & priuilegio fori renunciare, glosa,& alij in cap. significasti de foro competenti; Alexand.cons. 8 .lib.1.Grammat.decis.21.num.1.& decis.29 num.9.& 10.& decis.61.num 8.& 9. Farinac. in practic. criminal. quæst. 8. num.13. Cened. alias referens in collect.iur.canon. part. 1. collectan. 57 num. 1. Marchesi. de commiss. part. 2. capit. 3.cap.4. Surd. in consil.376.num.15. Baiard.in addit.ad Clar. in §. final. quæst. 36. num.10.

*SVMMARIVM*

1 *Consuetudo per testes non probatur, nisi deponant de temporis diuturnitate, de visu actus, cuius consuetudo allegatur, & de illius frequentia.*
2 *Frequentia ex duabus vicibus inducitur.*
3 *Consuetudo probatur etiam per instrumenta, quando tot instrumenta concurrunt, & verisimiliter ad notitiam totius populi vel maioris partis deuenerit.*
4 *Item probari debet in indiuiduo in casu de quo agitur.*
5 *Non inducitur ex actibus varijs, & disformibus consuetudo.*
6 *Si sit negatiua opus est, vt testes exprimant, quod actus fuerit factus, propter contradictionem alterius partis impugnantis, & in vim, ad effectumque inducendi consuetudinem.*
7 *Item ad probandam consuetudinem, testes debent esse concordes circa eosdem actus, & quamuis non sint interrogati debent rationem congruam allegare.*
8 *Consuetudo contra ius debet esse immemorabilis.*
9 *Immemorabilis non probatur per testes minoris ætatis quinquaginta annorum.*
10 *Item non probatur, nisi per testes coniunctim deponentes de visu, per quadraginta annos de auditu a maioribus, quod ita viderũt suo tempore, & quod nec ipsi, nec eorum maiores viderunt, vel audiuerunt aliquid in contrarium, & de publica voce, & fama ante motam litem.*
11 *Testes de immemorabili deponentes debent expressè eius requisita recensere, nec sufficit si dicant articulum verum, nisi reddãt rationem sui dicti.*

Consuetudo qualiter, & quomodo veniat probanda.

## DECIS. CLXI.

1 Conclusum fuit in Curia Archiepiscopali, licet incidenter in quadã causa, quod ad probandam consuetudinem testes debent deponere de tribus coniunctim; Nempe de temporis diuturnitate, de visu actus cuius consuetudo allegatur, & de illius frequentia, ita & taliter, quod appareat interuenisse tacitũ consensũ populi, vel maioris partis, Curt.Iun. cons. 184. num. 10. & istud consilium sequitur Rota, vt per Put. decis.364. num.3.lib. 1. late Dec. in cons. 215. sub numer. 2. Crauetta cons. 134. num.6 & 7.& quod ad inducẽdam cõsuetudinem requiratur actuum frequẽtia tradunt etiam, Franc. Marc. in decis.255. num. 1. volum. 1. Afflict. in decis. 321. sub nu. 17. Rota diuers. in decis. 19. num.4 & 5.par. 2. Cacheran.in decis. 99.num. 45. Gratian.in decis. 148. num. 10. Crescent. in decis. 1. de consuetud. Gail. pract. obseruat. lib. 2. obseruation.31.num. 1. Bart. in decis. 95. numer. 7. & sequent. Bellon. in decis. 17. numero 6. Viuius in decisione 130. numer. 8. quam
2 frequentiam induci ex duabus vicibus inquit glosa in cap. monasterio in fine de vita,& honestate clericorum, quam sequuntur Afflictus in decis.305.num.10. Barzius in decis.98.nu. 12.& 15. Gramat. in decis.48.num.1.& 3.Mastrill.in decis.67. num.16.Gail.pract. obseru. lib.2.obseruat.31.num.7. Rota diuers. in dec. 72. num.30. par.2.de Franch. in decis.91.nu. 16. Franc.Marc. in decis.255.nu.2. Raudens. variarum resolut. lib.1. cap. 17. num. 56. per instrumenta autem ad hoc, vt probetur con-
3 suetudo tot debent instrumenta concurrere, vt verisimiliter ad notitiam totius populi, vel maioris partis deuenerit, Ias. in l.de quibus in fin. de legib. Abb.cons. 43 num 6. lib. 2. Natta cons.574. num. 14. & 16. Rota diuers.dec.
4 72.par.2.& consuetudinem probari debere in casu de quo agitur scribunt, Crauetta in consilio 96. numero 4. Natta consilio 175. numero 15. & numero 37. Alexand. in consilio 196. numero 13. lib. 2. Rolandus in consilio 69. numero 24. libro 3. Rota diuers. in decis. 172. parte 1. & testes debent deponere de actibus conformibus, quia ex disformibus & varijs, consuetudo non inducitur, leg. quæsitum §. si quis eodem ff. de fund.instruct & instrum. legat. l.si certis annis, vbi Dec. numero 16. Cod. de pactis, Alexand.cons.5.num.7.vol.5.

Ca-

Cauale. in decis. 11. num. 51. par. 1. Misinger. obseruation. 42. centur. 6. Rota Auenion. in decis. 20. num. 9. Cacher. in decis. 99. nume. 7. Surd. cons. 254. num. 29. vol. 2. Rota diuers. id decis. 72. num. 28. par. 2. Port. in cōsilio 106. num. 59. & si consuetudo sit negati-
6 ua opus est, vt testes exprimant, quod actus fuerint facti propter contraditionem alterius partis impugnantis, Franc. in cap. fin. col. 2. post med. vers. sed quæritur, quod si canonici, de consuetud. lib. 6. Abb. in cap. Abbate num. 10. & sequent. de verb. signif. Cotta decision. 393. Item quod fuerint facti in vim, & ad effectum inducendi consuetudinem, Dec. cons. 205. num. 4. Crauetta cons. 197. sub num. 12. si quidem in dubio præsumitur animus seruandi, ius commune, Neuizanus cons. 9. num. 31. Capra conclus. 13. num. 3. & testes debent
7 esse concordes circa eosdem actus, Alex. in consilio 45. num. 4. & cons. 175. & cons. 196. nu. 14. vol. 2. Corn. cons. 89. vol. 2. Decius cons. 275. num. 10. Valasc. in decis. 162. num. 11. Bellamera in decision. 64. & quamuis non sint interrogati debent rationem congruam allegare, vt fuit resolutum in vna Salamātina optionis 18. Maij 1575. coram Clemente VIII. tūc Rotæ Auditore, per doctrinam Innocent. in cap. cum causam de testibus sequuntur Dec. in cons. 215. sub num. 3. Valascus in d. decisione 162. num. 15. Gratian. in decis. 148. nu. 10.
8 & si consuetudo, sit contra ius debet esse immemorabilis, Ias. in l. de quibus col. fin. ff. de legib. Dec. consil. 141. num. 2. & cons. 185. num. 172. & hanc dicit communem opinionē Rocch. de Curt. in repetit. cap. final. vers. quæro an Doctori de consuetud. & tenuit Rota apud Mohedan. decis. 2. de consuetud. alias 209. Vnde requirit arctiorem, & clariorem probationem, Bellamera in d. decis. 65. Nam
9 testes debent esse ad minus quinquaginta annorum, Caputaq. decis. 71. num. 2. part. 3. & debent deponere cum omnibus requisitis, de quibus per glos. communiter receptam, & Rota sæpissime comprobatam in capit. 1. in verb. memoria, vbi Archid. Gemin. Franc. & alij de præscript. in 6. Videlicet de visu, per
10 quadraginta annos de auditu a maioribus, q̄ ita viderunt suo tempore, & quod nec ipsi, nec eorum maiores viderunt, vel audiuerunt aliquid in contrarium, & de publica voce, & fama ante motam litem, Couar. in reg. possessor par. 2. §. 3. num. 7. Milis in repert. in verbo testis ad probandam memoriam, Balb. de præscript. in 2. part. quæst. 6. num. 24. late Gabr. conclus. 1. de præscript. num. 74. Caputaquem d. decis 71. par. 3. Mohed decis. 253. & fuit resolutum in vna Tullen. iurisdictionis 22. Maij 1596. coram Cardinale Pamphilio, & in Pampilonen. decimarum 21. Maij 1603. coram eodem, & in valentina decimarum 14. Nouembris 1597. coram Penia, & quilibet testis debet deponere de omnibus requisitis, de quibus supra, alias si vnus de vno deponat, & alius de alio, non fit coniunctio, vt fuit dictam in Hispalen. decimarum de tribuxena 20. Maij 1594. coram Cardinali
11 Mantica, & debent à testibus dicta requisita expresse recenseri, alias si dicant articulum verum; non probant, nisi redant rationem sui dicti, Caputaquen. d. decis. 71. num. 3. & decis. 291. part. 3. & fuit tentum in vna Iacen. Parochialis 27. Iunij 1603. coram Cardinale Pamphilio.

*SVMMARIVM.*

1 *Clerici in minoribus constituti nō coguntur deferre habitum clericalem.*
2 *Clericus dimittens habitum non potest carcerari.*
3 *Clericus beneficiatus non incedens in habitu & tonsura priuatur beneficio.*
4 *Prælatus potest cogere, tam clericos beneficiatos, quam clericos in minoribus ordinibus constitutos si velint habitum deferre, vt decentem ferant.*
5 *Vestes clericales quæ dicantur.*

Clericus in minoribus ordinibus constitutus, an & quando cogatur deferre habitum clericalem.

## DECIS. CLXII.

1 CLarum est apud omnes, quod Clerici in minoribus constituti cogi nequeunt deferre habitum, & tonsuram, cap. Ioannes, de cler. coniug. Panorum. in cap. fin. eod. titul. Hartaman. decis. 3. de priuil. Alex. de Neuo consil. 145. num. 6. & sequent. tamen si volūt gaudere priuilegio fori, oportet vt deferant habitum, & tonsuram, & seruiant in diuinis Concil. Trident. sess. 23. cap. 6. & 17. de reformat. Fulgos. consil. 123. num. 1. vt procedit etiam in clericis coniugatis iuxta terminos text. in cap. vnic. de cleric. coniug. in 6. Guid. Pap. in cons. 221. num. 1. à decis. 83. Vrsill. in addit. ad Afflict. in decis. 274. num. 7. Gramat. cons. 110. num. 7. in ciuil. & in decis. 10. num. 1. & 2. Farinacc. in pract. crimin. quæst. 8. num. 6. Boss. in pract. crimin. in tit. de foro competent. num. 128. Scaccia de iudic. par. 1. cap. 11. num. 20. vbi asserit hanc esse communem opinionem, Carauita in ritu 66. quæ habitus delatio exigitur tempore capturæ iuxta, tra-

tradita per Capyc. in decis. 161. Faber in decis. 39. Cod. de iurisdict. omn. iudic. Cappell. Tholos. in decii. 104. decis. 144. & decis. 147. licet in hoc Regno, Gramat. in voto 13. referat pluries sic fuisse decisum, quod clerici etiam in minoribus ordinibus constituti habentes solum primam torturam gaudent priuilegio fori, etiam si non incedant in habitu clericali, vt voluit idem Gramat. in constitut. Regni, fol. 3. num. 4. & Clar. §. 35. num. 11. dicit senatum iudicasse in causa cuiusdam, Ludouici Sctibani 21. Maij 1554. clericum beneficiatum incedentem armatum, vt militem à iudice laico puniri non posse, sed considerandum est dictum ius nouissimum dispositum, per sacrum Concil. Tridentin. in sess. 23 cap. 6. & 17. de reformat. & propterea fuit decisũ in Curia Archiepiscopali non posse carcerari clericum in minoribus constitutum, qui sinè licẽtia ipsius Curiæ dimisit habitum clericalẽ & incedit in habitu laicali siquidẽ de iure cõmuni clericus in minoribus constitutus non cogitur deferre habitum clericalem d. cap. fin. de cler. coniug. nisi causatiuè quatenus velit gaudere priuilegio clericali, vt ibi dicũt Abb. & alij, vel sit beneficiatus per cit. cap. Ioannes de cler. coniug. & hoc casu potest etiam declarari priuatus beneficio iuxta Bullam Sisti V. secundum Nouissimum in sua praxi cap. 38. licet clerici beneficiati teneantur incedere in
3 habitu, & tonsura, & hodiè iuxta decret. Concilij Tridentini loco citato extat Bulla Sisti V. de habitu, & tonsura, per clericos, seu milites, beneficia, vel pensiones obtinẽtes deferendis, vel penis contra inobedientes inflictis, publicata Romæ die 18. Ianuarij 1589. de cuius materia videndi sunt, Vrsill. in decis. 24. num. 6. Gramat. in decis. 81. de French. in decis. 189. num. 5. Farinacc. in sua practica criminal. in tit. de inquisit. quæst. 8. numer. 40. Scaccia de iudic. caus. ciuil. & crimin. cap. 11. num. 19. Caualcan. in decis. 10. num. 17. part.
4 5. & potest Prælatus cogere, tam clericos beneficiatos, quam clericos in minoribus constitutos, si velint habitũ deferre, vt decenter & honeste illum portent, vt habetur in cap. nullas, & per totum 21. q. 4. de vestibus autem
5 quæ aperte sunt in decentes, nec honori congruunt clericali, extat tex. in clem. 1. de vita & honest. cleric. Siluester in verb. excommunicatio. 2. num. 2. Viual. in explanat. Bullæ Sisti V. fol. 131. inter habitus vero indecentes sunt, primo si quis ferret caputium bipartitum, seu virgatum aut duorum colorum, certe non dicetur incedere in habitu clericali, & ita fuit iudicatum per Curiam Tholos. teste Aufrer. decis. 227. idemque si deferat colletum sit virgatum, vt eademque Curia iudicauit in decis. 252. & refert Milleasin. pract. fol. 37. num. 8. quod quidã clericus coniugatus; ex eo quod habebat caligas bipartitas Tholosæ reputatus fuit laicus, & pro crimine tamquam laicus fuit laqueo suspensus; quam opinionem ego non sequor, peccat pariter clericus, qui viridibus, aut rubeis vestibus vtitur, secundum Panormitan. in cap. clerici officiæ, & infra dicit, & idem dicendum videtur de veste cingulata, & quacumque alia notabiliter irreligiosa, aut scandalosa, vel prætiosa nã hæc oĩa clericis sũt vitita arg. dist. 80. c. Episcopi, Siluester loc. cit. & Nauarr. multa allegans in Man. cap. 25. num. 110. & quia in bulla sit mentio de veste talari: respõdemus illam talarem dici quæ totum hominem vsque ad pedes tegit vt late per Alb. in Dictionar. in verb. çquitas & tales vestes iudicantur clericis decentes, nec nimis breues, quas illas dicemus quibus modesti, & Religiosi Sacerdotes in vnaquaque vtuntur prouincia Summa conf. libro 3. titul. 7. quæst. 1. Ratio est quia verba Pontificis sunt intelligenda iuxta sensuum, qui vulgo & communi vsu loquendi receptu est cũta consuetudines prouinciæ, Couarr. l. 3. variarum resolution. cap. 5. num. 1. & in cap. quamuis pactum 1. part. §. 5. in initio, Pinell. in rubrica, C. de rescind. vend. part. 2. cap. 1. numer. 3. in fin. Nauatr. in manual. cap. 25. num. 110. ante annum trigesimam quartum ait rasuram esse faciendam in barba secundam consuetudinem approbatam.

## SVMMARIVM.

1 *Res Ecclesiastica vltra triennium locari non potest, sed limita vt num. 3.*
2 *Idem est in Prælato regulari.*
4 *Assensus Apostolicus interrularum alienatione reruque Ecclesiæ parui valoris non requiritur.*
5 *In generali prohibitione alienationis modica non veniunt.*
6 *De modicis non curatur.*
7 *Restitutio in integrum, pro modico læsione non datur, nec etiam redhibitoria, pro modica læsione competit num. 8.*
9 *Remissio mercedis pro modica sterilitate non est facienda.*
10 *Lex generaliter loquens modica non includit.*
11 *Textus in cap. terrulas 12. quæst. 2. procedit non solum in alienatione rerum Ecclesiæ, sed etiam in earum locatione.*

An

An locatio rerum Ecclesiæ modici valoris vltra triennium valida sit.

DECIS. CLXIII.

1 ET si regula sit rerum Ecclesiasticam vltra triennium locari non posse per extrauagant. ambitione, de reb. Eccles. non alienand. scripserunt, Caualc. in decis. 43. num. 6. 7. & 9. Menocb. de arbitr. Iudic. libro 2. casu 5. num. 5. Anna in singul. 327. Caroc. de locat. & conducto in tit. de bon. Eccles. non alienand. num. 9. Boerius in decisio. 224. num. 2. Dec. cons. 143. num. 3. Vgolin. de potest. Episcopi cap. 14. §. 7. Balb. cons. 16. num. 7. & fuit resolutum in Rota Romana in vna Senen. prędij 8. Ottobris 1584. coram Pamphilio, quod
2 adeò verum est, vt procedat etiam in Prælato regulari, Burs. cons. 398. num. 16. vol. 1. Menochius cons. 99. nu. 7. & seq. vol. 4. & Monald. consil. 16. vol. 1. vt fuit resolutum in dict. Saenen. prædij 8. Octobris 1584. coram Pamphilio, tamen in Curia Archiepiscopali in quodā facti contingentia fuit conclusum non habere
3 locum in locatione rerum modici valoris, nā sicuti in alienatione terrularum, rerumque
4 Ecclesiæ parui valoris assensus Apostolicus nō requiritur, per textum expressum, ac vulgatū in cap. terrulas 12. quæst. 2. quam opinionē referunt ac sequuntur, Caualc. in decis. 45. num. 4. & num. 55. & in decis. 46. num. 8. & num. 75. Dec. in cons. 142. num. 5. Villant. in decis. 52. Balb. dec. 29. Leo in Thesaur. fori Ecclesiast. cap. 15. num. 23. Graff. in consil. 2. vol. 2. Guid. Pap. in decis. 156. Tolet. instruct. Sacerd. cap. 91. in fine, cuius conclusionis ra
5 tio est, quia in generali prohibitioni alienatio nis, modica non veniunt, Abb. in cap. vt super de reb. Eccles. non alien. Felin. in cap. fin. in fin. de spons. post Bald. in cap. si pro ponente num. 5. & seq. de rescript. & in consil. 91. vol.
6 1. & de modicis non curantur leg. scio ff. de integ. restit. hinc fit, quod restitutio in inte
7 grum pro modica læsione non datur d. l. scio, & l. penult. ff. de Minor. cap. penult. de reb. Eccl. non alien. Gabriel. de rest. in integrum conclus. prima vbi de communi, Bursat. cons. 27. num. 17. Sfort. de restit. in integ. q. 4. artic.
8 12. num. 105. Cald. in l. si curatorem nume. 7. C. de restit. integr. quemadmodum rebibitoria non competit pro modica lęsione, Bald. in
9 l. fin. ff. de redhibit. actio, nec pro modica sterilitate fit remissio mercedis l. si merces §. vis maior ff. locat. Bos. de remiss. mercedis nu. 107. Carroc. decis. 100. Benin. decis. 7. & Va-
10 los. decis. 30. & lex generaliter loquens modica non includit, Soccin. in fallin. 129. quē textum in d. cap. terrulas ampliant procedere etiā in prelato iurante non alienare inconsulto Pontifice, Abb. in cap. vt super num. 15. de reb. Eccles. non alienand. Caualc. in d. decis. 45. num. 75. p. 1. ita pariter est dicendum in
11 locatione rerum Ecclesię parui valoris, quia textus in cap. terrulas 12. quæst. 2. procedit non solum in alienatione, sed etiam in locatione, secundum Tominger. in decis. 73. Crot. in cons. 96. num. 14. vol. 1.

SVMMARIVM.

1 *Moderamen inculpatæ tutelæ operatur, vt homicidium deinde sequutum sit omnino impunibile.*

2 *Defendens se cum moderando inculpatę tutele non tenetur ad aliquā restitutionem, siue defensio fiat pro salute corporali à siue pro honore, vel rebus.*

3 *Excedens in se defendendo non ponitur pęna ordinaria delicti, sed pro excessu tantum, & sic arbitrio iudicis.*

4 *Amplia siue excesserit modum in se defendendo ex culpa siue ex dolo.*

5 *Defendens se, & ex cedendo modum inculpatę tutele dicitur in culpa, & non in dolo.*

Excedens in se defendendo an puniatur pæna ordinaria, vel pro excessu tantum, & sic pęna extraordinaria arbitrio iudicis.

DECIS. CLXIV.

1 MOderamen inculpatæ tutulæ operatur, vt homicidium, vel factū deinde sequutū sit omnino impunibile, & nulla pęna mulctetur l. 1. C. vnde vi l. 3. §. cum igitur ff. de vi, & vi armata, Blanch. in pract. crim. §. tertia pars defensionis num. 146. Clarus in §. homicidium num. 24. Cepol. in consil. 42. Cabal. in tractat. de omni gener. homicid. num. 67. 92. & 93. hinc secundum Rebel. de obligat. iustitiæ part. 1. libro 3. quæst. 12. num 1. defen-
2 dens se cum moderamine non tenetur ad aliquam restitutionem, siuè defensio fiat pro salute corporali, siuè pro honore, vel Rebus: fuit tamen in Curia Archiepiscopali dubitatum, an si quis metam defensionis excesserit veniat puniendus pęna ordinaria, an vero pro excessu tantum, & sic pęna extraordinaria arbitrio iu-

Iudicis,& fuit conclusum,quod excedens in se defendendo dictum moderamen inculpatæ tutelę,homicidium non erit punibile,& illud committens punietur pœna extraordinaria arbitrio Iudicis pro excessu tantum,vt in proprijs terminis, & in specie sequuti sunt,Placa in epithome delictorum,lib.1.cap.28.num.14 vbi complures hoc volentes allegat,Marsil.in singul.81.num.17.Gramm. consil.63.nu.10. & sequen.Clar.in d.§.homicid,nu.39.vbi idē
4 dicit, siuè excesserit modum in se defendendo ex culpa,siue ex dolo,Aretin.consil.80.nu. 8.& sequent.Bosl.in titul.de homicid.nu.91. Cagnol. in leg. quidquid calore iracundiæ, num.7.& sequent.de regul.iur. Felyn. in cap. dilecti filij;num.12.& sequent.de except.& ob id non punitur de toto,sed de excessu, quia ictus, seu verbera non possunt dari cum mensura ex se defendens non potest habere stateram in manibus,vt latè tradit Cabal. in d.tractatu de omni genere homicidij,nu.98.& seq. & propterea si metam defensionis ex proposito,delibertate,quis excedit,non punitur pro toto,sed pro excessu tantum,Bald.in conf.111. num.2.lib.4.Boer.in decis.158.nu.17.Cepoll. consil.34.nu.34.& sequent. Gomes. in tit.de delict.cap.3.nu.24. vbi testatur de communi, Viuius in libro commun.opinion.concl.189. nu.11.Menoch.de arbitr. iudic. casu 278. nu. 1.& sequent.lib.2.Clarus in d.§.homicidium, num.27.vbi de receptissima opinione testatur Mascard.de probat.conclus.1126.nu.30.enim
5 qui se defendendo excedit modum inculpatæ tutelæ dicitur in culpa,& non in dolo,Felyn. in cap.significasti,num.14.de homicid. Gram. consil.6. num. 27. Gail. practic. obseruat. obseruat.110 num.18.lib.2.Mascard. de probat. dict.conclus.1126.num.49.Sodoch.in practic. crimin.cap.76. num.20. & hæc decisio est intelligenda quoties excessus fuerit factus circa illa tria, scilicet, circa modum,circa tempus, & circa causam, nam si excessus fuerit factus in vno ex istis supradictis requisitis, tunc diceretur excedens in leuissima culpa, & successiuè nulla culpa puniretur, vt in facti contingētia, propter ipsius allegationes obtinuit solertissimus iuuenis,D.Io.Maria Nouar.a Pistitio Prouincię Basilicatę oppido,& sic in proprijs terminis sequuti sunt, Cæpolla in consil. 41. num.10.Bolognet.consil. 36. column. penult. & consil.37.colum. 3. Farinac. in sua practic. crimin.q.125.nu.404.& sequent.

*SVMMARIVM.*

1 *Causa separationis thori dicitur grauis, & ardua,& requirit probationes necessarias, & concludentes.*
2 *In dubio iudicandum est contra separationem thori.*
3 *Matrimonij propriè dicitur indiuisiblitas.*
4 *Confessioni coniugum non statur contra matrimonium.*
5 *Thori separatio non permittitur, nisi in casibus à iure expressis.*
6 *Propter ebrietatem potest concedit thori separatio.*
7 *Ebrietas furori aequiparatur.*
8 *Durante ebrietate ebrius,quidquid agit ignorat.*
9 *Quemadmodum furioso prohibetur contrahere,ita pariter, & ebrio.*
10 *Furor est legitima causa petendi separationem Thori.*
11 *Omnis causa, quæ sub se continet futurum periculum vitæ vxoris,est legitima ad petendum Thori separationem.*
12 *Mulier potest petere thori separationem, si maritus ei vitæ insidiatus, licet aliter fit quando maritus offert cautionem.*

An ebrietas dicatur iuxta causa petendi separationem thori.

## DECIS. CLXV.

1 Causa separationis thori dicitur, grauis, & ardua,& requirit probationes necessarias,& concludentes,Paris.consil.54. nu. 14. lib.4.Rimin.Iun.consil.174.num.17.lib.2.& fuit resolutum in Rota Romana in vna Pap. Matrim.die 27.Iulij 1599.coram Pamphilio, quare fuit dubitatum in Curia Archiepiscopali, an legitima causa separandi thorum fuisset,si maritus esset solitus inebriari,& ebrietas
2 tenderet in periculum vitæ vxoris, & dicebatur in dubio iudicandum contra thori separationem,Felyn.in consil. 26. cum indiuisibilitas
3 sit propriè matrimonium,cap.final.de condit. opposit.& contra eum non dispensatur,capit. pietas 22.quæst. 4. vnde non statur confessio-
4 ni coniugum contra matrimonium, Triuis.in decis.28. part. 1. Verall. in decis. 120.part. 1. Franc.Marc.in.decis.892. part. 2. Insuper di-
5 cebatur matrimonij separationem in dubio non permitti, nisi in casibus à iure expressis argumento, text. in cap. cum apud sedem de sponsalibus.
6 Quidquid sit ex supra relatis Curia Archiepiscopalis censuit, ebrietatem esse iustam

causam

causam petendi separationem thori, ebrietas
7 cum furori equiparatur, vt notabiliter vo-
luit Bal. in l. 1. C. de curatore furios. & cons.
27. col. 1. & alij innumeri apud Mascard. de
probat. in conclus 300. vnde id quod dicimus
de furore, iudicamus etiam de ebrietate, idem
8 Bal. in cons. 60. cum durante ebrietate, ebrius
quidquid agit ignorat, sicuti furiosus l. furiosi
ff. de regul. iur. Viuius in decisione 289. vbi
quemadmodũ furioso prohibetur contrahere
ita pariter ebrio, & contractus ab eo celebrati
10 sunt nulli, secundum eũdem loco citato num
3. quare de iure est legitima causa petendi
separationem thori, vt probat text. in §. mitio
res in Auth. de nup. de Franch. in decis. 240.
Sanchez de Matrim. lib. 3. disput. 8. quibus
addo textum in l. sicut dotem §. si maritus ff.
solut. matrimon. vbi Alex. num. 3. dicens hãc
opinionem communẽ esse, & ab omnibus re-
ceptam, quæ opinio probatur etiam ex eo,
11 quod omnis causa, quæ subse continet futu-
rum periculum vitæ vxoris, est legitima ad pe-
tendam thori separationem, cap. litteras vbi
Abb. de restitut. spoliat. Couarr. in cap. quæsi-
uit de diuort. vbi ponit exemplum si maritus
insidiatus esset vitæ vxoris, vt si tentauit eam
veneno occidere, sequitur Thesaur. in decisio.
130. post Bald. in l. 1. C. commun. deleg. vbi
12 si offert cautionem maritus, non fit separatio
thori nisi per cautionem non posset esse con-
sultum vitæ uxoris glosa in l. transmissa de re-
stitut. spoliat.

*SVMMARIVM.*

1 *Clericatus fuit constitutus de iure diuino.*
2 *Clerici dicuntur quodammodo tenere locum Apostolorum.*
3 *Clerici vnde appellantur.*
4 *Clerici sunt qui sorte Dei ministerio seruiunt.*
5 *Clerici dicuntur translati ad famulatum domini, & segregati à cetu laicorum.*
6 *Clerici quid curare habeant ex eorum officio, & quibus debent esse intenti.*
7 *Clerici debent sacramenta populis ministrare, eos que pascere.*
8 *Clerici dicuntur res sacrc.*
9 *Clerici in actibus suis vndique elucescere debent.*
10 *Turpitudinis suscipio à clericis ab esse debet.*
11 *Clerici debent esse sicut candele super candelabro.*
12 *Clerici debent esse perfectiores, & sanctiores laicis.*
13 *Clerici debent laicos moribus precellere, & scandala quantum possunt fugere.*
14 *Clerici dicuntur magis peccare quam laici; ideo grauis puniuntur.*
15 *Clericatus est qualitas à grauans peccatum.*
16 *Dignitas Sacerdotalis, quantum est excelsior, tanto maior erit ruina si peccauerit.*
17 *Clericus in sacris in eodem genere peccati magis peccat, quam constitutus in minoribus.*
18 *Peccare grauius dicitur qui maiori presulget dignitate, ideo grauius est puniendus, & num. 22.*
19 *Fornicatio est grauior in constituto in dignitate quam in clerico simplici.*
20 *Delictum fit grauius & turpius ex qualitate, & dignitate delinquentis.*
21 *Maior in honore, debet esse maior in santitate.*
23 *Clerici cur magis peccent quam laici.*
24 *Clerici sunt efficacius obligati ad diuinum amorem.*
25 *Clericus rixosus, vel scandalosus potest cogi ad prestandam cautionem de bene viuendo.*
26 *Effectus cautionis de bene viuendo est honestè viuere alterum non ledere, & ius suũ vnicuique tribuere.*

An clericus rixosus, vel scandalosus possit
cogi ad præstandam cautionem
de bene viuendo.

## D E C I S. CLXVI.

1 QVod clericatus sit constitutus de iure di
uino, nulli dubium est, vt notat glosa in
cap. si imperator 96. distint. Præpos. in cap. in
primis §. de persona num. 6. 2. quęst. 1. Abb. in
cap. 5. solitæ versic. nota ibi Pontifex. de ma-
iorit. & obedient. Marta de de iurisdict. part.
1. cap. 6. num. 1. cum sequent. Germon. de Sa-
cror. Immunit. lib. 3. num. 35. hinc enim cle-
rici, quodãmdo dicuntur tenere locum Apo-
2 stolorum vt habetur in cap. ex authoritate
16. quæst. 1 Appellãtur autem clerici illo no
mine a verbo greco cleros, quod idẽ est, quod
sors siuè hęreditas latinè, vt docet Isidor. lib.
7. etimol. in tit. de cleric. glosa in cap. porro
distint. 66. & cap. duo sunt in quæstio 1. & in
Auth. præsbiteros, C. de Episcop. & cleric.
Graff. in decis. Aur. part. 2. lib. 3. cap. 1. nu.
3. Scappa de iure non scripto libro 1. cap. 17.
num. 8. & ideò clerici sunt, qui sorte dei mini
4 sterio seruiunt, Gigas de crimine lesæ Maie-
statis in tit. quis cognoscat de crimin. lesæ ma
iestat. num. 15. Port. cons. 16. num. 19. Borrel.
ad Bellug. in specul. princip. rubric. 11. §. vi-
dendum lit. G vbi dicit, quod statim, quod-
quis est assumptus ad clericatum dicitur tran

5 slatus ad famulatum domini, & intelligitur
segregatus à cetu laicorum, & ex quo dicuntur
serui Dei, ac Deo obsequi & seruire profiten-
tur cap. clericos 21. distint. cap. penult. 54. di-
stinct. cap. Diaconi 93. distin. c. cum secundum
Apostolum de præbend. cap. 2. de clerico ve-
6 natore, & nihil aliud debent curare nisi fuge-
re domesticos, & vacare Deo, nè alterius neces
sitatis munere impediantur cap. cui portio 12.
quæst. 2. Graff. in decis. Aur. par. 2. lib. 2. cap.
1. num. 4. vnde hoc hominum genus contem-
plationi, ac orationi prorsus deditum ab om-
ni temporalium strepitu cessare debet, cap. duo
sunt 12. quæst. 1. §. Deo autem vers. si autem
ęconomi, vel alij clerici fuerint in Auth. de Sã
tis Episcop. vbi hoc notant, Ang & Bart. &
consequenter diuinis officijs solum eos inten-
tos esse oportet, l. omnes C. de Episcop. & cle-
ric. nefas est eos à diuinis officijs distrali, quod
ad eorum internam professionem pertinet, c.
innoua 16. quæst. 7. Clemen. 1. vbi Cardin. de
vita, & honest. clericor. & non solum debent
7 orationibus, ac alijs contemplationibus vaca-
re, verum etiam Sacramenta populis ministra-
re, & docendo Christi gregem diligenter pa-
scere, toto titul. de baptis. & eius effect. & de
8 pęnitent. & remis. ex quo sunt ascripti diuinæ
militiæ, ac diuino cultui se deputarunt, & di-
cuntur res sacrosanctæ, ac spirituales d. capit.
cui portio 12. quæst. 1. Innocent. & alij in c.
2. de maiorit. & obedient. Rebuff. cons. 193 n.
4. lib. 2. & cons. 301. nu. 52. lib. 3. Franch. de
priuileg. Eccles. priuileg 45. nu. 16. Germon.
de sacror. immunit. lib. 2. cap. 15. nu. 29. Gigas,
in tractat. de crimin. lęsæ Maiest. num. 15. &
tanquam tales in actibus suis vndiquè elucere
debent, Visch. de immunitat. Eccles. nu. 8 &
9 ideò satis ad propositum in Sacro Concilio
Tridentin. sess. 22. cap. 1. de reformat. habetur,
nihil est, quod alios magis ad pietatem, & Dei
cultum assidue instruat, quam eorum vita, &
exemplum, qui se diuino ministerio dedica-
runt, cum enim a rebus sæculi in altiorem sub-
lati locum conspiciantur, in eos tanquam in
speculum reliqui oculos conijciunt, ex ijsque
sumunt, quod imitentur, qua propter sit decet
omnino clericos in sortem Dei vocatos, vitam
moresque suos omnes componere, vt habitu,
gestu, incessu, sermone, alijsque omnibus rebus
nil nisi graue, & moderatum ac religione ple-
num præferatur, & quæ sequuntur; & non so
lum aliquam turpitudinem in incessu, vestibus
moribus dictis factis, ac cœteris actibus de-
monstrare non debent, & habetur in præcit.
Concilij Tridentini capitul. & in tot. tit. de
vita & honestat. clericor. & voluit Fuscus in
suis singul. in littera C numero 116. verum
10 etiam, & turpitudinis suspitionem fugere
debent, tot. titul. de cohabit. clericor. & mu-
lier, quia domus Cæsaris non solum debet ca-
11 rere delictis, verum etiam delictorum suspi-
tione, immò esse debent vti candelæ super cã-
delabrum ad aliorum lumen: vt in Euangelio
vos estis lux mundi, nec non & perfectiores,
12 & sanctiores laicis omnimodo se ipsos demõ-
strare oportet, Bellin. de re milit. part. 6. titu.
13 2. num. 9. ac eos moribus omnino præcellere
Turrecremat. in cap. qualis numer. 28. quæst.
1. & scandala quantum possunt fugere capit.
cum infirmitas, & cap. præcipimus de pœni-
tent. & remis. ideò clerici dicuntur magis pec
14 care, quam laici, & grauius sunt puniendi in
eodem genere peccati cap. cum quidam de iu-
re iuran. cap. 1. de empt. & vendit. leg. præs-
byteri, Cod. pe Episcop. & cleric. & not. in
cap. summa 14. quæst. 3. Dec. in cap. at si cleri-
ci num. 235. de iudic. Turrecremat. in cap. ho
mo Christianus num. 4. & 5. distinct. 40. vbi
15 dicit, quod clericatus est qualitas aggrauans
peccatum, Bertachin. in suo repertorio, in
verbo clericus periurus, textus & glosa in
verbo cadit, in dicto capitulo homo Christia-
16 nus, vbi habetur, quod fortitèr caditur in
peccatum propter duas causas. s. propter ma-
gnitudinem peccati, aut propter altitudinem
dignitatis peccãtis capitulo duo sunt 96. dist.
ibi tanto grauius põdus est Sacerdotum, quod
clarissimè deducitur ex Sacrosancto Concilio
Tridentino sess. 22. cap. 1. ibi leuia delicta,
quæ in ipsis maxima essent, & in capit. multi
40. distin. dicitur, quod malus Sacerdos de sa-
cerdotio suo crimen acquirit, non dignitatẽ:
& S. Hieronymus ait quod grandis est digni-
tas Sacerdotum, sed grandis est ruina, si pec-
cant, vt eum refert Parisiens. Concilium cele-
bratum temporibus Gregorij Quarti Summi
Pontificis, lib. 1. capitulo 12. sic etiam in eo-
17 dem genere peccati clericus in sacris & bene-
ficiatus magis peccare videtur, quã simplex
clericus: not. Vital. in Clementin. dictę ianis
§. præsenti num. 7. de vita & honestat. cleric.
18 & qui maiori præfulget dignitate grauius
etiam peccare dicitur: Turrecremat. in dicto
capitulo homo Christianus numero 4. & 5. di-
stinct. 40. Zabarell. in clement. 2. §. dignitatẽ
de vita & honestat. cleric. Menoch. in tractat.
19 de arbitr. iud. casu 392. num. 16. quo fit vt in
Episcopo, vel alio prælato, fornicatio est gra-
uior, quam in clerico simplicij: Menoch. in tra
ctat. præd. casu 418. n. 4. E prædictorũ omniũ
20 est ratio, quia peccatum grauius, & turpius
iudicatur, ex qualitate & dignitate delinquẽ
tis, & peccantis l. omne delictum §. primo,
de re milit. leg. quędam ff. de pen. leg. præs-
byteri in ei cap. de Episcop. & cleric. cap. ex-
communicamus §. credentes versicul. si vero
cle-

clericus vbi glosa in verb. ex creatura, de hæret. cap. cum quidam de iure iurand. ibi tanto grauius vendicandum, quanto maiori præeminet dignitate, de hæret. cap. accusatus in 6. cap. nullitas in fin. 25. quæst. prima vbi Hyla
21 rius Papa dicit, quod reatu maiori deliquit, qui potiore honore perfruitur, & grauiora facit vitia peccatorum, sublimitas peccantium, Oldrad. conf. 65. intri, Crauetta conf. 9 nu. 2. libro 1. vbi dicit, quod delictum sit grauius ratione præsbyteratus, & dignitatis dilinquētis; & huius rationis ratio est, quia maior in
22 honore debet esse maior in sanctitate ex ea ratione tex. 100. distint. c. vilissimus, prima q. prima, Sebastian. Medices in 3. opusculo num. 9. vbi etiam dicit, quod grauius est puniendus, quanto in maiore in honore reperitur is qui peccat, allegat cap. præsbyteris 5. q. 6. secunda ratio principalis, cur clerici magis peccăt, quam laici, est quia omnes homines generaliter tenentur, & sunt debitores Deo Omnipotenti, pro tot tantisque ergo eos collatis beneficijs, & quæ quotidie ab ipso Domino accipiuntur, vt meminit textus in Auth. quomo
24 do oporteat Episcopos in princip. erūt igitur magis erunt obligati Sacerdotes, ac cæteri clerici, ac religiosi, qui altiora, & maiora beneficia a Domino acceperebat.

Ex his igitur inoleuit Decisio, & Practica in Curia Archiepiscopali fundata in iudicis
25 officio ex l. congruit ff. de officio præsid. & l. æquissimum ff. de vsufruct. quod vbi quis clericus est valdè Rixosus, vel scandalosus cogitur ad dandam cautionem de bene viuendo, & si fuerit in carceribus, detinetur donec cautionem præfatam præstiterit de bene viuēdo vt tradit Hercul. in tractat. de cautio. de non offendend. cap. 22. vbi num. 4. dicit effectū
26 huius cautionis esse seruare illa tria præcepta scilicet honestè virere, alterum non lędere, & suū ius vnicuique tribuere, vt in §. iuris præcepta ff. de iustitia, & iure, & in l. 1. ff. eodem titul.

## SVMMARIVM.

1 *Dolus regulariter non præsumitur.*
2 *Quilibet præsumitur bonus non autem dolosus.*
3 *Dolum allegans probare debet.*
4 *Qualibet causa etiam minima, iniusta, atq; temeraria, & fatua excusat.*
5 *Qualibet causa non excusat à culpa.*
6 *Ob culpam potest quis censurari.*

An quælibet causa excuset à dolo, & pęna corporis afflictiua.

## DECISIO CLXVII.

1 QVoniam dolus regulariter non præsumitur, vt habetur in l. quoties §. qui dolo ff. de probat. l. dolum C. de dolo l. prætor §. Marcellus ff. de iudic. cap. Sedes Apostolica in fine, & cap. ex parte extra de rescriptis Gramat. in decis. 60. Dec conf. 175. num. 5. latissime Mascard. de probation. conclus. 532. quilibet enim præsumitur bonus, non autem
2 dolosus, vt habetur in l. merito ff. pro socio leg. omni modo, C. de in off. testamento cap. fin. de præsumpt. Crauetta conf. 8. nu. 1. Soccin. cōs. 277. lib. 2. Corn. conf. 63. qua propter effici-
3 tur, vt qui dolum allegat, probare debeat, vt asserit Castrens. in l. si ex argentarijs §. prætor nu. 7. ff. de edendo, & in l. transactionem num. 2. C. de transat. Dec. in conf. 256. num. 3. Paris. conf. 96. num. 67. & 68. vol. 1. glosa in cap. Sedes, & in cap. litteris de rescriptis, probat etiam Alciat. de præsumpt. 2. num. 2. cui accedunt Abb. in cap. cum quidam nu. 5. de iureiurando, Felin. in cap. si autem col. 1. & 2. de rescript. hinc Curia Archiepiscopalis pluries in varijs diuersique causis in ea decisis obseruauit quamlibet causam etiam iniustam, coloratam, temerariam, bestialem, atque fatuam
4 excusare à dolo præsumpto, & à pęna afflictiua leg. igitur §. potest ff. de liber. caus. l. plagij la 2. ff. ad l. flauiam de plagiar. l. 1. §. fin. ff. de Abigeis, tradunt Verall. in decis. 108. part. 3. Cassad. in decis. 19. & decis. 2. sub num. 5. de pensionibus Rota diuers. in decis. 583. sub nu. 3. libro 1. Mohedan. in decisio. 4. de transat. vbi plane aperit ita extitisse iudicatum in Rota Romana, quod ad excusandam priuationem, & pęnam quælibet causa etiam fatua bestialisque sufficiat, vt etiam refert, lateālios cumulans, Viuius in decis. 80. num. 2. & in decis. 400. vbi num. 3. dicit quod licet quælibet causa excuset à dolo, & a pœna corporis afflictiua
5 l. si ex plagijs C. ad l. iul. de plag. cum alijs iuribus ante citatis, tamen ea nullatenus re ipsa excusat à culpa, vt ante eum voluit Bartol. in l. iuste ff. de acquir. possess. & fuit decisum in Rota Romana teste Moedan. in decis. 3. de sen
6 tentia excommunicat. taliter quod quis ob culpam potest, & debet censurari, cap. nemo, & cap. nullus 10. quæst. 3. explicat optimè, & magistraliter, Mohedan. in dicta decis. 3. sub nu. 1. & seq. de sentent. excommun.

SVMMARIVM.

1 *Dimissione habitus clericalis, quis præsumitur renunciasse clericatui.*
2 *Renuncians actioni iurique suo, amplius repetere non potest.*
3 *Renunciantis iuribus suis amplius non est dãdus regressus.*
4 *Clericus qui dimisit habitum potest illud reassumere absque licentia Episcopi.*
5 *Semel clericus numquam desinit esse clericus.*

An clericus, qui dimisit habitum possit illud reassumere absque licentia Episcopi.

DECIS. CLXVIII.

CVm in facti contingentia euenisset, quod quidam à clericus dimisit esset habitum clericalem, manendo vti laicus per multum temporis spatium, cumque vellet clericalem habitũ reassumere fuit dubitatum an potuisset licitè hoc facere absque licentia Episcopi, & primo negatiuè resoluendum videbatur, quoniam per dimissionem habitus cense-
1 tur renunciasse clericatui, faciendo actum contrarium ipsi ordini, argumento eorum omniũ, quæ notant DD. communiter in capit. 1. de apostatis, & late tradunt, Capyc. in decis. 161. Faber in decis. 14. Cod. de iurisdict. omn. iud. Balb. in decis. 99. & proinde succedit iuris re
2 gula, quod qui semel renunciauit actioni iurique suo, amplius repetere non potest, C. qui accus. non poss. l. quod fecit ad Turpil. l. si maritus §. si negauit ff. ad l. iul. de adulter. l. hi tamen in fine ff. de accus. cap. ad aures de renunciat. l. queritur ff. de edilicto editto, scripserũt Dec. in cons. 389. num. 10 Afflict. in decisio. 22. Paris. cons. 12. num. 10. volum. 2. Cephal. consil. 284. num. 6. volum. 2. Ias. cons. 219. vol. 2. Viuius in decis. 316. num. 2. & remit-
3 tentibus iura sua amplius non datur regressus, Becc. in consilio 34. num. 12. & 27. cons. 38. num. 4. cons. 58. num. 8. cons. 74. num. 4. cõs. 90. num. 7. & cons. 106. nu. 18.

4 Cæterum supradictis in non obstantibus contrarium pluries fuit resolutũ in Curię Archiepiscopali, vt scilicet, quod in tali casu non sit necessaria licentia Episcopi, taliter quod sine dicta licentia, quis non gaudeat priuilegio clericali, sed clericus possit ex se denuò assumere habitum, vt habetur per Viuium in
5 decis. 512. nam semel clericus nunquam desinit esse clericus, vt notabiliter, & magistraliter docuerunt Artaman. in cons. 22. num. 6. & Merenda cons. 91. numer. 3. & sequent. Aduerte tamen, quod hodie prohibitum est illis qui aliàs habitũ clericalem dimiserunt, illũ reassumere absq; licentia Curiæ Archiepiscopalis, ex nouissima constitutione Synodi diœcesanæ, & edicto Illustrissimi D. Cardinalis Carafæ Archiepiscopi, sed tamen de facto illũ reassumentes, gaudent priuilegijs clericalibus.

SVMMARIVM

1 *Vicarius capitularis substituens non tenetur de facto substituti.*
2 *Procurator substituens non tenetur de facto substituti.*
3 *Substitutus à procuratore virtute mandati sibi à domino dati videtur substitutus à domino, & non procuratore.*
4 *Et reuocari non potest à substituente, sed à domino.*

A Vicarius capitularis substinens teneatur de facto substitutus.

DECIS. CLXIX.

1 OCcasione huius dubij inoleuit decisio negatiua circa istum articulum in Curia Archiepiscopali, scilicet, quod Vicarius Capitularis substituens alium Vicarium virtute potestatis sibi traditę ab ipso Capitulo, non tenetur de facto, seu de culpa, q̃ dicto substituto ei imputari potest, & rõ est, quia videtur hic vti pcurator cõstitutus à Capitulo mediãte psona Vicarij cui concessa fuit facultas substituendi vt dici. glos. in cap. 1. de procuratoribus in 6. Bald. cons. 31. num. 6. vol. 1. Alexand. cons. 22. vol. 1. Hartaman. in consilio 61. num. 3. & seq. & hanc etiam opinionem tenet in specie, Salyc. in l. quod quis in 5. q. cap. procurator. Franch. in capit. 1. §. liceat in 3. col. vers. ter-
2 tio aduerto eod. tit. lib. 6. & in procuratore substituente, quod non teneatur de facto substituti refert iudicatum in S.C. de Franch. in dec. 212. & scribit Anna in alleg. 107. vbi di-
3 cit, quod substitutus à procuratore virtute mãdati sibi à domino dati, videtur substitutus potius ab ipso domino, quam à procuratore l. ita §. gessisse ff. de admin. tut. l. item eorum §. 1. ff. quod cuiusq. vniuers. nomi, & in tantum est ve
4 rum, qui reuocari non potest ab ipso procuratorem substituente, sed à domino regulariter, tex. in cap. 15. qui de procur. in 6. & propterea videtur, qui cũ videatur substitutus à domino, periculum sit domini, & non substituentis, & ita in indiuiduo refert glosa in d. cap. is qui de procur. in 6. versic. substinendi.

SVM-

## *SVMMARIVM.*

1 *De furta inprimis constare debet, vt de hoc crimine agi possit.*
2 *Ex querela partis primum potest constare de delicto.*
3 *Idque sufficere etiam per famam.*
4 *Strepitum in domo arguere furtum.*
5 *Item acclamationem, & vociferationem.*
6 *Querimoniam quoque domini rei furtiuæ.*
7 *Fracturam etiam in loco furti.*
8 *Licet res furtiua sit incerta, dummodo sit certus fur, agi potest.*
9 *Etiam si nomen rei, vel domini rei furtiuæ ignoretur procedi potest.*
10 *Particularis comprobatio furti quomodo requiratur.*
11 *Sat esse probare rem furtiuam interdum fuisse in loco commissi furti.*
12 *Qui semel possedit ad huc præsumitur possidere.*

Ad hoc vt de crimine furti agi possit quæ necessario sunt concurrere debeant.

## DECIS. CLXX.

1 FVit resolutum in Curia Archiepiscopali,
non solum necesse esse, vt re vera furtum
extiterit, ad hoc, vt in iudicio furti agi possit,
sed de ipso furto in primis constare debere, vt
placuit glosæ in §. fi. in verbo fortuitos insti-
tut. quib. mod. recontrah. oblig. & sequti sunt
Bar. in l. si quis ex argentarijs §. An, nec hære-
di num. 4. ff. de edendo, & in l. sic red, tur num.
4 & seq. c. de pign. act & in l. si quando nu. 4. c.
vnde vi, Bald. cons. 476. vol. 1. Alex. in l. prætor
ait nu. 5. & ibi etiam Ias. nu. 11. & seq. ff. de
eden. Paris. cons. 156. nu. 2. & seq. vol. 4. Mar
sil. in l. quæstionis modum ff. de quæ est, Boer.
dec. 164. nu. 8. Crauet. cons. 260. colum. 2. Pa-
ris. cons. 153. nu. 8. lib. 4 & complures alij re-
lati à Mascard. de probat. concl. 829. nu. 1. Fa-
rinacc. de inquisit. quæst. 2. num. 14 Angel. de
malef. in verbo & vestem celestem, Menoch.
de arbitr. iudic. lib. 2. cas. 269. Iurisc. in l. 1. §.
item illud ff. ad S.C. Syllan. inquit. item illud
sciendum est, nisi cõstet aliquem esse occisum,
non haberi de familia quæstionem, liquere igi
tur debet scelere interemptum, vt Senatus cõ-
sulto locus sit, & de furto dicitur constare ex
2 querela maximè si accusator sit vir bonæ famę
& ex ea iudex potest inquirere, non autem po-
test torqueri reus alijs nõ extantibus indicijs,
& multo minus condemnari, per ea quæ tra-
dit Marsil. in pract. crimin. §. principium
num. 6. & sequent. Clar. in pract. crimin. quę-
stion. 4. Farinac. in pract. crim. in tit. de in
3 quisit. quæst. 2. num. 16. & sat est etiam per
famam in vicinia de furto constare, ad hoc, vt
iudex inquirere possit, vt tradit Ias. in l. ius
iurandum §. procurator ff. de iur. iurand. Bart.
& Ang. in l. certum §. 1. ff. de confessis, Blanc.
de iudic. num. 15. Farinacc. in pract. crimin.
in tit de inquisit. quæst. 2. num. 18. licet requi
ratur, quod fama sit legitimè probata alias nõ
constaret de delicto, Bal. in adddit. ad specul.
in tit. de sentent. col. 18. in fine, & strepitus
4 in domo, vbi furtum factum fuisse dicitur, so-
let etiam à DD. considerari, vt si vicini depo-
nant illa nocte varios strepitus, & insolitos
clamores ex illo loco audiuisse, ex hoc enim
ibi præsumitur furtum factum fuisse, Bartol. in
leg. si quando numer. 5. Cod. vnde vi, Bald. in
cap. cum terra in fine de elect. Aretin. in §. sed
istæ num. 5. institut. de Act. Abb. in cap. super
eo num. 9. de his quæ vi metusque caus. fiunt,
Gram. cons. 41. num. 2. & 3. Rolan. in consil.
51. numer. 18. Paris. de sindic. in verbo man-
dauit col. 8. versic. quando delictum in fine; itẽ
5 ex acclamatione, & vociferatione ex loco com
missi furti, de delicto ad effectum procedendi
constabit, vt si acclamatum fuerit adesse fures,
vel ignem accensum, vt celerius vicini accur-
rant, Marsil. in cons. 8. num. 5. Farinac. in
pract. crimin. in tit. de inquisit. quæst. 2. nu-
mero 17. & in titul. de indic. quæst. 52. nu.
157. Clar. in sua practica quæst. 66. Paris cõs.
56. num. 35. vol. 4 Blanc. de indic. num. 423.
Mascard. de probat. conclus. 23. licet specul.
in tit. de pignor. in princ. num. 15. dicat per
alicuius acclamationes, quod latrones auferãt
sibi bona non probari furtum, nisi concurrãt
aliæ coniecturę quare adhibendum esse iudi-
cium, nè fraus fiat; varijs enim de causis in
facto obseruaui, homines bona sibi furto sub
tracta simulare, quamuis hoc verum nõ sit, aut
vt aliquẽ de furto calumnientur, vel vt rẽ ipsi
vsurpẽt, & furentur ob aliã seù similem causã,
Boss. in tit. de furtis num. 2. Ioan. Andr. in
titul. de locato, Acclamatio autem probari po
test per duos testes qui habeant notitiam ac-
clamationũ ipsius acclamãtis, glos. in l. fin. C.
fam. vers. & in l. 2. §. idem labeo il 1. in verbo
audiuerunt ff. de aqua pluuia arcenda, Marsil.
in ruburica de probat. nu. 329. & seq. Bal. in l.
si non speciali nu. 1. C. de testam. & in l. conuẽ-
ticulam C. de Episcop. & cleric. Cotta in suis
memoralibus in verbo testis deponens Clar. in
sua pract. crim. quæst. 21. vers. sed quid vbi di-
cit hoc vocis indicium esse multũ fallax, & pe-
riculosum, est igitur hoc simplex indiciũ, quod
ex ipsa acclamatione resultat, tũ quia, vt dixi-
mꝰ potest p simulationẽ acclamari, tũ etiã q͂ te
stes de acclamatione deponẽtes possũt decipi

cum

cum vox hominum sit fallax, multique simi-
lem vocem habeant, & possit etiam arte mu-
tari, vt videmus in histrionibus, qui dum co-
micas fabulas agunt interdum homines vo-
ces mulierum representant de qua re agit Ma-
scard. de probat. conclus. 22. & conclus. 278.
6 num. 10. & ex quærimonia etiam facta à bonæ
famæ domino de re subtracta, vt quãdo aduer-
sus sibi rem suam deesse, conqueritur cum ami
cis, & vicinis tũc constabit de delicto ad effe-
ctum inquirendi, Bart. in l. 1. §. potuisse, ff. ad
Senat. Cons. Syllan. Specul. in tit. de pignor.
§. vnico, nu. 5. Aretin. in §. furtum, nu. 3. insti-
tut. de oblig. quæ ex delict. nascunt, Mascard.
de probat. conclus. 830. nu. 13. Riminal. cons.
2. nu. 3. Marsil. in pract. criminal. in §. princi-
pium, nu. 7. Rol. consil. 51. nu. 18. vol. 1. Clar.
in sua pract. quæst. 66. in princip. Gand. de
malefic. in tit. de iuribus, & latronibus, col. 2.
versic. solet quæri, Blanc. de indic. num. 423.
& fractura etiam arguit furtum, cum maximè
facta fuit, vel causa ingrediendi ad locũ furti,
vel ob res furtiuas extrahendas, l. 1. C. de loca-
to, & conducto, l. pignus, C. de pignor. act. fa-
cit, l. 1. §. effractores, & ibi glos. ff. de effract. &
expil. Marsil. consil. 8. nu. 2. Abb. in cap. super
eo, num. 9. de his, qui vi, metusque caus. fiunt,
Bald. cons. 152. nu. 1. volum. 1. Brun. de indic.
quæst. 9. par. 2. Farinac. in pract. crimin. in tit.
de inquisi. quæst. 2. nu. 19. Mascard. de probat.
8 conclus. 275. nu. 18. & licet incerta sit res sub
tracta, dummodo certa sit persona subtrahen-
tis, iudex inquirere potest, si autem incerta es-
set res, & persona non potest iudex procedere
vt tradit Blanch. de indit. num. 18. post Bart.
9 & Ang. in l. textum, §. 1. ff. de confessis, etiam
si nomen rei, vel etiam nomen offensi ignore-
tur procedi potest, l. falsus, §. qui alienum, ff. de
furt, & ibi Ang. num. 3. leg. fin. §. omnes autem
C. vnde vi, Bald. in auth. sed nouo iure, C. de
seru. fugit. glos. in l. 1. §. item illud in verbo lo-
catus sit, ff. ad Syllan. & non solum est necessa-
10 ria probatio generalis furti, sed opus est etiam
comprobare tempore furti commissi, rem ip-
sam fuisse in loco, in quo furtum factum fuit,
l. si creditor sine vitio, & leg. pignus, C. de pi-
gnor. Act. cap. auditis, & ibi Ioann. Andr. de
præscript. Marsil. in d. cons. 8. num. 4. Bar. in l.
si quando, in fine, C. vnde vi, Foller. in pract.
crimin. in titul. capiat informationem, nu. 12.
part. 2. Mascard. de probat. conclus. 829. nu. 4.
Gramat. cons. 54. nu. 2. & sufficit etiam si pro-
11 betur interdum rem furtiuam fuisse in domo
commissi furti, præsumitur etiam tempore
furti ibidem extitisse, leg. siue possidetis, & ibi
glosa in verbo constituti, & ibi etiam Bart. &
Bald. C. de prob. & Bar. in l. quidã in suo, nu. 4.
ff. de condit. institut. Farinacc. in pract. crim.
in tit. de inquisit. quæst. 2. num. 14. qui enim
12 semel possedit adhuc possidere præsumitur,
glos. in d. leg. siue possidetis, in verbo consti-
tuti, & ibi Bar. C. de probat, & in l. non igno-
rabit, C. ad exhibend. Mascard. de probation.
concl. 829. nu. 5. Abb. in c. cum ad sedem, nu.
15. de restitut. spoliat. Grat. cons. 94. nu. 2. Bar.
in l. si quis ex argentarijs, §. an nec hæredi, nu.
1. ff. de edend.

*SVMMARIVM*

1 *Beneficiati regulariter ad preces canonicas obligantur.*
2 *Iure naturali, quilibet tenetur ad officium propter quod beneficium datur.*
3 *Beneficiati omittentes officium diuinum arbitrio Iudicis puniuntur.*

Qualiter puniatur Clerici beneficiati omitten-
tes recitare diuinum officium.

## DECIS. CLXXI.

1 Regulariter beneficiati tenentur preces
canonicas recitare, vt est cõmunis DD.
sententia in cap. 1. de celeb. miss. & patet ex
cap. quia per ambitiosam de rescript. in 6. vbi
Pontifex reprehendit quosdam beneficiarios,
quod officium precum, propter quod benefi-
cium datur, ommitterent, & ex Concil. Late-
ran. sub Leone X. sess. 9. statuimus, vbi priua-
tur fructibus, qui officium diuinum non dixe-
rit; & ratio est, quia iure naturali, quisque te-
2 netur ad officium, propter quod beneficium
datur, atqui omne beneficium Ecclesiasticum
datur propter officium, in quo regulariter cõ-
prehenduntur preces canonicæ, vt patet ex
communi Doctorum sententiam, & praxi Ec-
clesiæ, & dixi regulariter, quia sunt quædam
beneficia, quæ ex sua institutione ad preces
illas non astringunt, sed aliquas alias, vt sunt
quædam præpositnræ, & aliqui personatus, &
aliqua præstimonia, quæ non obligant quoti-
die, nisi ad horas B. Virginis Mariæ; vel quin-
que Pater noster, & Aue Maria, vel semel Psal
mum miserere: His autem exceptis omne be-
neficium regulariter iure communi annexum
habet onus horarum canonicarum, de quibus
vide Nauarrum de orat. cap. 7. nu. 27. & 28. &
in Enchir. cap. 25. nu. 103.
In Curia tamen Archiepiscopali in quadam
3 facti contingentia fuit practicatum, & con-
clusum hanc pœnam esse arbitrariam, vt in
proprijs terminis scribunt Diaz in pract. ca-
non. c. 49. Ripa in repet. l. fin. quæst. 66. C. de
reuocand. donat. Felyn. in cap. postulasti de
rescript. num. 7. Menoch. in tractat. de arbitr.
iudic.

iudic. caf. 428. num. 3. Cabell. super constit. Egit. lib 3. cap. 18. glos. 10. nu. 6. qui omnes dicunt arbitrio iudicis puniri ommittentem recitare horas canonicas, quare quidam clericus qui vltra decem annos non recitauerat diuinum officium fuit per eandem Curiam beneficio priuatus.

## SVMMARIVM.

1 *Subscribens præsumitur fateri omnia in scriptura contenta.*

2 *Subscribens censetur propriè scribere.*

3 *Subscriptio idem operatur, quod scriptura propria.*

4 *Dispositio loquens de negante scripturam propriam, habet locum in negante subscriptam.*

6 *Statutum si iubeat dari exequtionem contra scribentem, habet locum in subscribente.*

7 *Instrumentum à notario subscriptum, probat perinde, ac si à notario totum subscriptum fuisset.*

8 *Subscribens se alienationi rei Ecclesiasticæ, habetur, perinde, ac si illam alienasset.*

9 *Subscribens, regulariter præsumitur habere scientiam, & notitiam contentorum in scriptura, cui se subscripsit.*

Subscribens se scripturæ non lectæ, an censeatur illam probare ad ornatum, text. in l. fin. C. si quis alteri, vel sibi

## DECIS. CLXXII.

IN quam pluribus defensionibus datis, quibusdam inquisitis de falsitate scripturarū, ad eorum defensionem allegabatur se subscripsisse scripturis eis non lectis, quare in Curia Archiepiscopali fuit dubitatum, an censeretur, illas approbasse, & fuit resolutum affirma-
1 tiuè ex eo, quod subscribens approbat omnia in scriptura cōtenta, l. si ita stipulatus §. Chrysogonus, ff. de verb. obligat. l. fideiussor. §. 1. ff. de pignor. l. emptor, §. Lucius ff de pact. l. sicut §. non videtur, ff. quib. mod. pignor. vel hypot. solu. l. si quis ex argentarijs, §. in versic. subscribere, ff. de edend. l. 1. in vers. & subscriptionem ff. de const. princ. l. si per epistolam, in vers. sub scriptam, ff. de acquirend. hæred. auth. quod sine, C. de testament. auth. si modo, C. fam. ercisc. cap. si presbyterorum, & ibi glos. in verbo subscripsit, de reb. Eccles. non alien. Puteus in decis. 226. lib. 1. Caputaq. in decis. 360. part. 2.
2 subscribens enim censetur propriè scribere, & perinde habetur, ac si totam scripturam conscripsisset, d. l. emptor, § Lucius, ff. de pact. §. 1. institut. de empt. & vendit. ibi conscripta, vel manu propria contrahentium, vel ab alio quidem scripta, contrahentibus autem subscripta, leg. sicut §. non videtur, ff. quib. mod. pignor. vel hypotheca soluât. Cacher. in decis. 36. nu. 3. Puteus in decis. 235. num. fin. lib. 1.
3 Dec. in cons. 115. & quod subscribens censeatur propriè, & virtualiter scribere omnia cōtenta in superiori scriptura, & demum subscriptionem, idem operari, quod scripturam propriam, tradunt Natta in consil. 287. num. 4. Cephal. consil. 272. nu. 85. Dec. in l. 1. 2. adipiscimur, nu. 3. ff. de acquir. possess. Cacheran. qui communem dicit in d. decis. 36. num. 3. Bursat. consil. 241. nu. 2. Ruin. consil.
4 22. nu. 4. volum. 4. vnde dispositio loquens de scribente habet locum in subscribente, Dec. in d. cons. 115. sub nu. 4. & in cap. quoniam contra num. 48. C. de edendo, Menoch. de præsumpt. 66. num. 12. Gabriel. in lib. commun. conclus. in tit. de præsumpt. conclus. 3. num. 7.
5 quapropter dispositio loquens de negante scripturam propriam, habet locum in scriptura scripta ab alio, à se tamen subscriptam, Cald. in auth. qui propriam, C. de non, numer. pecun. Castrens. cons. 77. lib. 2. Dec. in d. cap. quoniam contra nu 48. Gabriel. in d. conclus. 3. nu. 2. de præsumpt. Menoch. de præsumpt. dict. præsumpt. 66. nu. 9. quo fit, vt sola subscriptio Principis in epistola sua, idem operatur, ac si totam epistolam subscripsisset, l. 1. in vers. & subscriptionem, ff. de constitut. princip. Ias. in l. si ita stipulatus, §. Chrysogonus, nu. 3. ff. de verb. oblig. & huic sententiæ consonat, quod tradidit Angel. in d. l. si ita stipulatus, § Chrysogonus, nempe, quod stante statuto iubente dari exequutionem contra scribentem ad instantiam creditoris si debitor se subsciibat scripturæ per alium scriptæ dabitur contra eum exequutio, vt etiam voluerunt ibidem Imol. Castrens. Aret. & Alex. & scripsit Dec. in d. cap. quoniam cōtra nu. 48. & hinc etiam eue-
7 nit, quod instrumentum scriptum a tertio, à Notario tamen subscriptum probat, perinde, ac si totum notarius scripsisset, vt tradunt Cacher. in d. decis. 36. Gabriel in d conclus. 3. nu. 34. de præsumptio. post Dec. in consil. 447. & Roland. in consil. 44. nu. 30. vol. 1. & subscri-
8 bens se alietationi rei ecclesiasticæ, est perinde, ac si ipsam alienasset, vt tradit Redoan. in suo tractatu de rebus Eccles. non alienand. cap. 26. & ex his prouenit, quod subscribens, regulari-
9 ter præsumitur habere scientiam, & notitiam contentorum in scriptura, cui se subscripsit, secundum Bar. in leg. 1. §. si quis neget, nu. 11. ff. quemadmodum testament. aperiant, Alex. consil. 147. num. 8. lib. 2. Felyn. in cap. inter dilectos, num. 27. de fide instrumentor. Ruin. consil. 193. volumin. 2. quod optimè declarat pluries

pluries allegans, Gabriel. in d. conclus. 3. num. 23. & sequent. de præsumpt.

*SVMMARIVM.*

1 *Leuiores probationes requiruntur in iure patronatus, quando agitur de illo probando contra tertium, & non contra ordinariũ.*
2 *Leuiores probationes requiruntur, quando agitur incidenter de probando iure patronatus.*
3 *Minor, & semiplena probatio sufficit, quando agitur de probatione alicuius articuli, incidenter, & non principaliter, & de directo.*
4 *Facilis est probatio, ubi constat de existentia iuris patronatus pertinentiæ.*

An leuiores probationes requirantur in iure patronatus, quoties agitur de illo probando contra tertium, & non contra ordinarium.

DECIS. CLXXIII.

PLuries fuit conclusum in Curia Archiepiscopali in varijs causis in ea discussis, quod quando non agitur de iure patronatus contra ordinarium, cui ius commune assistit, sed contra alium tertium prætendentem ius patronatus, vel inter plures præsentãtes, longe mi-
1 nores probationes sufficiunt, quam si ageretur contra ordinarium, vt fuit resolutum in Rota Romana in vna Pampilon. beneficij 10. Aprilis 1595. & 20. Nouembris in eodem anno coram Mantica, & alias sæpius, sequatur Cassad. in decis. 1. nu. 1. de probat. Mohed. in decis. 5. de appellat. nu. 3. Caputaquens. in decis. 137. nu. 1. & 2. part. 1. post Ripam in cap. cum Ecclesia Sutrina, nu. 93. de caus. possess. vt dicimus
2 etiam, quando agitur incidenter de probando iure patronatus, veluti de verificanda narratiua contenta in gratia Apostolica, quando beneficium sit de iure patronatus laicali, quamuis debeat verificari dicta narratiua, alias gratia erit nulla, Puteus in decis. 120. & decis. 404. lib. 2. & decis. 36. lib. 3. Cassador. in decis. 7. de iure patronat. Mascard. de probat. conclus. 177. tamen pro verificatione illius leuiores probationes sufficiunt, quia semper,
3 quando tractatur de aliquo articulo non principaliter, & de directo, sed incidenter sufficit minor, & semiplena probatio Rota, in decisione 3. de probation. in nouis, quam sequuntur Cassad. in decisione 1. de iure patronat. Bellamera in decis. 570. Rota diuers. in decis. 803. num. 1. part. 1. sicuti à simili, quan-
4 do constat de existentia iuris patronatus pertinentiæ, probatio est facilis, nam sufficit, quod vnus semel fuerit admissus ad præsentandum ab alijs compatronis, tamquam vnus ex illis, vt per illum actum effectuatum sit illi acquisita possessio, & in posterum possit præsentare, vt habetur per Ruin. in consil. 50. nu. 10. lib. 5. & fuit decisum in Rota Romana in vna Centen. iuris patronat. 10. Maij 1606. coram Montio.

*SVMMARIVM.*

1 *Omnis actus intelligi debent de valido iure, & non de solo facto.*
2 *Paria sunt non facere, vel de solo facto facere*
3 *Si ex exequutione facta sit soluenda decima exequutori, si exequutio de iure non tenet nulla decima debetur.*
4 *Derogationes appositæ in gratia nulla non releuant, nec aliquid operantur.*
5 *Non dicitur data petitio, si fuit data, tamen nulla.*
6 *Acceptatio nulla non impedit aliam acceptationem.*
7 *Commissio data ad exequendum tres sententias, conformes intelligitur de tribus conformibus, validis, secus si aliqua esset nulla.*
8 *Constitutio loquens de litteris, vel resignatione intelligitur de validis de iure.*
9 *De gratia, vel rescriptio nullis, non est opus facere mentionem.*
10 *De re iudicata, & sententia nulliter prolata, nulla est facienda mentio.*
11 *Constitutiones Pij V. & Gregorij XIII. de public. resignat. & eius pœna procedunt in resignationibus validis.*
12 *Non præstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum.*
13 *Non entia non habent materiam, neque formam.*
14 *Factum frustatorium pœnam efficaciter non committit.*
15 *Alienans rem emphiteuticam absque consensu domini, si contractus aliàs est nullus nõ incidit in pœnam priuationis, sicut incideret, si contractus alias esset validus.*

An pœna imposita à statuto propter aliquod attentatum, locum habeat, si actus sit de solo facto, & non de iure gestus.

DECIS. CLXXIV.

PRædictum dubium resolutum fuit negatiuè in facti contingentia, scilicet, quid pœna

pœna imposita à statuto propter aliquod attē
tatum, non habeat locum, si actus sit de solo
facto, & non de iure gestus, ex quo omnis
1 actus intelligi debet de iure valido, non verò
de solo facto, quia paria sunt non facere, vel de
2 solo facto facere, l. 4. §. condemnatum ff. de re
iudic. vbi not. omnes, & maxime, Ias. nume.
2. & 3. Felin. in cap. ex tenore num. 2. & seq.
de rescript. vbi de hoc quadraginta septem
illationes facit, sequitur Dec. ibi num. 6. Gigās
de pensionibus quæstio. 29. num. 6. Cassador.
in decis. 2. num. 2. & 3. de reseruat. super regul.
Vant. de nullitat. in titul. quoties, & intra quę
tempora num. 26. cum pluribus sequent. Tira
quell. de retract. ligna. §. 1. glosa 2. num. 5. cū
multis sequent. quibus adde, quod si ex exequu
tione facta est soluenda decima executori, si
3 executio de iure non tenet, nulla decima de-
betur, vt habetur plenè per Guttierez practic.
quæst. lib. 1. q. 130. sicut nec debetur gabella
ex contractu nullo, Ripa in l. 4. §. condemnatū
nu. 6. ff. de re iudic. plenè, Tiraquel. de retract.
lign. §. 1. glos. 2. num. 7. nec releuant, nec ali-
4 quid operátur derogationes appositæ in gra-
tia nulla, Puteus in decis. 91. nu. 3. lib. 2. nec di-
5 citur data petitio si fuit data, & tē est nulla, Ro
ta in dec. 7. num. 5. de rescript. in nouis, nec
acceptatio nulla impedit aliam acceptationē,
6 Achill. de Grass. in decis. 7. nu. 3. & 4. de con-
ces. præbend. & clausula circa reuocationem
primi procuratoris intelligitur de constitu-
tione nulla, & de solo facto, Puteus in decisio.
138. num. 2. lib. 3. sic commissio data ad exe-
quendas tres sententias conformes intelligi-
7 tur de tribus conformibus validis secus, si ali-
qua esset nulla, Crescent. in decis. 1. num. 1. &
sequent. de sentent. & re iudic. Marches. de cō
mis. in 2. parte de commissione super nullita-
tibus cap. 2. num. 7. & latè fuit resolutum in
vna Cesaragustana campanilarum, coram Se
raphino, ac constitutio loquens de litteris, vel
8 resignatione intelligitur de validis de iure, vt
latè habetur per Paris. de resignat. benefic. lib.
11. quæst. 7. num. 82. cum sequent. nec de gra-
tia, vel rescripto nullis est opus facere mētio-
9 nem Rota in nouis in decis. 25. de rescriptis,
& decis. 58. de appellat. in nouis, & decis. 69.
num. 1. de rescriptis in antiquis, Caputaquen.
in decis. 217. num. 2. part. 2. nec de sententia,
10 & re iudicata nulliter mentio est facienda, Fe
lin. in cap. super litteris num. 15. de rescript.
Rota diuers. in decis. 807. num. 7. sic constitu
11 tiones Pij V. & Gregorij XIII. de public. resi-
gnat. & eius pœnę de quibus in glos. 15. num.
87. procedit in resignationibus validis secus
vero, si alias resignatio non tenet, vt fuit de-
cisum, coram Blanchetto in vna Calaguritana
na Beneficij, & in Iacen. pensionis 14. Maij
1593. coram Litta, & ad supradicta facit, quod
12 non præstat impedimentum, quod de iure nō
sortitur effectum, regul. non præstat de regul.
iur. in 6. & quod est nullum, nullū producit ef-
fectum l. nuda ff. de contrahenda emptione, &
non entis nullæ sunt qualitates, leg. eius qui in
prouincia ff. si cert. pet. cum alijs per Gomez.
in primo thomo variarum cap. 1. nu. 9. & nō
13 entia nō habēt materiam neq; formam, l. actor
Cod. de probation. Bald. in leg. de quibus nu-
mero 2. ff. de legibus; item quia ex nihilo ni-
hil fit l. final. ff. de constitutio. vnde Bald. no-
tauit, per textum ibi in leg. ea quidam Codic.
si mancip. ita fuerit alien. numer. 1. quod factū
14 frustatorium pęnam efficaciter non commit-
tit, quia secūdū Philosophū, ex nihilo nihil fit
ideoque alienans rem emphyteuticam absque
15 consensu domini si contractus alias est nullus,
non incidit in pęnam priuationis, sicut incide
ret, si contractus alias esset validus, Bald. in l.
2. numer. 3. Cod. de Episcop. audient. Ias. in
leg. fin. Cod. de iur. emphyt. num. 139. Tira-
quell. de retract. lignag. §. 1. glosa 2. num. 6.
vbi plene tradit.

## *SVMMARIVM.*

1 *Dispensatio est stricti iuris.*
2 *Facultas dispensandi concessa in vno casu nō extenditur ad alium,*
3 *Dispensatus, vt duplices fructus, vel prabendas obtineat sub eodem tecto, non censetur dispensatus ad duplices quotidianas distributiones*
4 *Executor ad vnguem obseruare tenetur eius commissionis verba.*
5 *Limitata causa, limitatum producit effectum*
6 *Commissio debet diligenter obseruari.*
7 *Censetur permissum, quid fieri in loco probibito, quando alibi comodè fieri non potest.*
8 *Dispensatio matrimonialis concessa à Papa propter angustiam loci, est mandanda exequutioni etiam si mulier in loco vicino sue patriæ sibi parem inuenire possit.*
9 *Dispensatio est latè interpretanda, quatenus verba sonant, & natura verborum requirit.*
10 *Priuilegia simpliciter loquentia sunt simpliciter intelligenda.*
11 *Potestas dispensandi est fauorabilis, & latè & interpretanda, quando memini nocet.*
12 *Cōtra eum, qui legem dicere potuit larga est facienda interpretatio.*

Dispensatio matrimonialis concessa à Papa propter angustiam loci, an sit mandanda executioni, si mulier in loco vicino suæ patriæ sibi parem inuenire possit.

## DECIS. CLXXV.

NOn leuis fuit controuersia in Curia Archiepiscopali ventilata, si dispensatio matrimonialis concessa à Summo Pontifice ꝓpter angustiā loci sit mādanda exequutioni, quando mulier in loco vicino suæ patriæ, sibi parem inuenire posset, & pro opinione negatiua faciebat, quod cum in loco vicino suæ patriæ sibi parem inuenire posset præfata mulier, & cum eo matrimonium contrahere propterea non deberet executor id permittere
1 dispensando, cum dispensatio sit stricti iuris, cap. 1. & 2. de filijs præsbyterorum in 6. & propterea nullo iure debet fieri extensio vltra casum, in quo loquitur, Hoyed. de incompatib. benefic. part. 1. cap. 11. num. 6. facit ad hoc text. in l. a si quis, ff. de relig. & sumpt. funer. quem id hoc allegat, Bald. in l. 3. in princip. C. de Episcop. & Cleric. nec facultas dispensandi concessa in vno casu extenditur ad alium, latè tradunt, Moneta de distribut. quotidian. part. 1. quæst. 6. Cened. in collectan. iur. canon. collectan. 15. num. 3. & sequent. & propterea dispensatus, vt duplices fructus, vel præbēdas obtineat sub eodem tecto, non propterea censetur dispensatus ad duplices quotidianas distributiones, idem in quæst. 43. vbi nu. 10. firmat dispensationis seriem, & tenorem esse inspiciendum, Monald. consil. 91. num. 3. vol. 1. Henriquez in consil. 16. Artaman. in consil. 71. qui voluit adeo hoc verum esse, vt executor adunguem obseruare teneretur eius amissionis, verba .n. rescripta sint stricti iuris cap. 1. de officio delegati, late Afflict. in decis. 127. Rot. diuers. in decis. 8. part. 2. & sic ab eis nō posse quicquam recedi; cum limita causa limitatū debeat producere effectum, c. in agris ff. de acquirendo rerum dominio, & commissio debet diligenter obseruari, l diligenter ff. mandati, & nō solum commissio ipsa, sed etiā qualitas cōmissionis est seruāda, l. ꝓcurator ad vna speciē, C. de procur. & quod in despensationibus sit strictæ procedendum, adducitur, tex. in c. non potest de præbend. lib. 6. vbi habetur quod si quis ad duo beneficia curam animarū habentia si alias canonice cōferantur fuerit dispensatus, vt illa possit recipere, ac simul licite retinere intelligitur de primis duobus, dumtaxat, Rot. in decisione 1. de filijs præsbyterorum tel, in capitulo 2. numero 4. de tregua & pace, Gabriel. late in conclus. 6. titul. de legibus ad principalē, & dubitationē optime faciebat tex. l. hoc modo ff. de condit. & demonstrat. vbi censetur permissum quid fieri in loco prohibito, quando alibi comodè fieri non possit, & non aliter.

Sed supra relatio in nihil obstantibus, contrarium censuit Curia Archiepiscopalis, scilicet, quod dispensatio matrimonialis concessa à Papa propter angustiam loci sit mandanda executioni, etiam si mulier in loco vicino suæ patriæ sibi parem inuenire possit, ex quo in dispensatione non ponebatur dicta conditio, & licet dispensatio sit stricte interpretanda, regulariter tamen est latè interpretanda, quatenus verba sonant, & natura verborum requirit, priuilegia enim simpliciter loquentia sunt simpliciter intelligenda, vt non recedatur à vi verborum, ex textu notab. in cap. ad audientiam de decimis, & potestas dispensandi est fauorabilis, & latè interpretanda, quando nemini nocet, capitulo finali, vbi omnes de symonia, & si Papa hoc voluisset expressisset, & contra eum, qui legem dicere potuit, larga est facienda interpretatio, reg. cōtra eum de reg. iur. in 6.

## SUMMARIUM.

1 *Retentio rei regulariter datur, donec expensa, & melioramenta ei persoluantur.*
2 *Amplia etiam si ex aliqua alia causa res ipsa retineri non possit.*
3 *Procurator, vel scriba possunt retinere acta & processus litis, donec pro expensis eis soluatur, quod debetur.*
4 *Retentio pro melioramentis datur contra tertium.*
5 *Ius retentionis transit etiam in successores singulares.*
6 *Conductori datur retentio pro melioramentis, etiam si expellatur ob non solutam pensionem.*
7 *Possessori malæ fidei pro melioratione retentio datur, nisi notoriè constat de mala fide, vt num. 8.*
9 *Emptor, siue eius successor singularis contentus hypothecaria, potest retinere rem donec ei soluatur impensa, aut pretium melioramentorum, quatenus ex eis res ipsa facta sit pretiosior, vel potest, si vult absolui ab dicta actione et actori soluere primam rei æstimationem detractis melioramentis.*
10 *Retentio rei ex causa melioramentorum datur*

*datur etiam in exequutione sententia, vel rei iudicatæ.*

*11 Item in iudicijs etiam exequutiuis, & priuilegiatis, vt est actio spolij, vel quando agitur vigore obligationis Cameralis.*

*12 Item datur, quamuis valor melioramentorum non sit plenè iustificatus, dummodo in genere constet de illorum existentia.*

*13 Similiter melioramenti retentio datur, quãuis ab eo, qui exequutionem petit offeratur cautio de soluendis melioramentis cum fuerint liquidata.*

*14 Declara nisi in differendo subsit aliquod periculum, quia tunc cautio admittenda est.*

*15 In hoc Regno Neap. indistinctè fit exequutio sententiæ cum fideiussione.*

*16 Maritus, vel eius hæres soluto matrimonio rem dotalem ex causa melioramentorum non potest retinere.*

*17 Retentio vnius rei non datur propter impensas in alia re factas, nisi in iudicio vniuersali petitionis hæreditatis, vel fideicommissi, vt nu. 18.*

*19 Retentio ex causa melioramentorum nõ datur, quando intra terminum præfixum meliorament a ipsa non fuerunt liquidata.*

*20 Item nec datur, quando possessori fuit denunciatum, ne ædificaret.*

*21 Item non datur si post liquidationem dominus petat cum melioramentis compensari fructus à possessore perceptos.*

*21 Melioramenta compensantur etiam cum fructibus non perceptis culpa possidentis.*

*23 Possessor bonæ fidei tenetur fructus à se perceptos compensare cum melioramentis, quando nullum habet titulum, vel inualidum, ita vt fructus tempore, quo percepti fuerunt ad ipsum non spectarent, secus si de dicto tempore res erat ipsius, licet esset restituenda in euentum alicuius conditionis.*

*24 Emens rem dotalem à marito ignoranter, fructus ex ea perceptos durante matrimonio facit suos, nec tenetur eum meliora mentis compensare.*

*25 Possidens iure dominij fructus suos facit, nec tenetur illos cum meliorationibus compensare, etiam si postea per restitutionem in integrum titulus resoluatur.*

*26 Melioramenta integra nulla facta compensatione cum fructibus perceptis debentur feudatario, emphyteutæ, & vsufructuario si eo tempore, quo fructus perceperint essent domini.*

Pro impensis, & meliorationibus retentio, an, & quando concedatur.

## D E C I S. CLXXVI.

1 RETineri rem posse, donec impensæ, &
melioramenta ipsa soluantur aperta
sunt iura per leg. si in area de cond. in debit.
glos. & Doct. in l. si non sortem, §. si centum,
& ibi Ias. num. 10. ff. de rei vendic. Ruin. consi.
100. numer. 6 lib. 4. Negusan. de pignor. 4.
membr. 5. part. num. 8. Capyc. decis. 17. num. 7
& fuit resolutum in vna Romana domus 18.
Iunij 1602. coram Domino Pamphilio, &
passim tenet Rota, vt per Put. decis. 471. &
474. lib. 2. Peregrin. decis. 16. lib. 2. & sic fuit
resolutum in Curia Archiepiscopali: quod a-
2 deo verum est, vt procedat etiam si ex aliqua
alia causa res ipsas retineri non posset, vt cum
quis reperit Bouem alienũ in fundo suo, & eũ
retinuit per aliquod tempus, & alimentauit,
nam si vult retinere, vt soluatur sibi damnum,
non potest facere, per text. in lege quintus, &
in lege seij, ff. ad lege Aquil. si autem vult re-
tinere, vt restituatur sibi impensa alimento-
rum, tunc potest. Alciat. de præsumpt. reg. 1.
præsumpt. 50. & Plot. in leg. si quando, num.
874. C. vnde vi, & ratio est, quia cum impen-
dia conuertantur in vtilitatem ipsius rei, me-
rito potest res ipsa retineri, donec satisfiat,
3 lege in summa, & ibi Salycetus de pignor.
sic etiam procurator, vel scriba possunt reti-
nere processus litis, donec expensæ eis sol-
uantur, Baldus in lege finale Codice com-
modat, vbi plura alia exempla refert, sequitur
Iason. in dicta leg. si non sortem, §. si centum,
num. 10. vers. limita, ff. de cond. indebit. Boer.
4 decis. 15. num. 3. & supradicta obtinent locũ,
nedum contra eum, à quo impendens causam
possidendi habet, sed etiam contra tertium,
Socc. Sen. consil. 15. num. 20. lib. 1. per textum
in leg. qui iniuriæ, §. si. ff. de furt. & procedunt
5 etiam in singularibus successoribus, in quos
transit hoc ius retinendi, vt puta in emptore
pro melioramentis à primo emptore factis,
Roman. singul. 177. per text. in leg. hoc iudi-
cio, §. impendit, vers. sed is qui à me, ff. cõmun.
diuid. Ripa in leg. vbi pure, §. indistrahendis
ff. ad Senat. Consult. Trebell. Boer. decis. 44.
num. 14. & 19. Negusan. de pignor. 4. mem-
bro in fine, 5. parte, princip. Tiraquell. de
retract. conuent. §. 7. glosa 1. numer. 15. Gales.
ad form. oblig. camer. in 4. part. quæst. 2. num.
15. Crauet. in cons. 248. & quamuis conductor
6 expellatur ob non solutam pensionem, nihilo-

minus rem poterit retinere donec sibi meliorationes reficiantur, l.Colonus, in princ. ff. locat.qui text.secundum Bart.procedit etiam, quoad bona Ecclesiæ, l.pen.ff.locat idem tradit Bald.in l.ædem,col.2.vers.sed nunquid colonus,C.eod.tit.Socc.Sen.d.consil.15. nu. 20. lib.1. Qui subiungit singularem successorem hoc casu teneri stare colono, licet alias non teneretur,per l.colonus, ff.de vi, & vi armat. & secundum Bar.in l.in fundo,nu.11.ff.de re vēdicat.adeo est verum, quod pro melioramen-
7 tis,& impēsis detur retentio,vt procedat etiā
in malæ fidei possessore,cui datur retentio,donec satisfiat,vt etiam voluerunt, Aret.§. certè sub nu.2.vers.si autem eo tempore, instit. de rer.diuision.Negusan.de pignor.in 4.membro 5.partis princ. sub nu. 20. & fuit sæpius decisam per Rotam, & signanter in allegata Romana domus coram Pamphil. licet contrariū
8 sit,quando notoriè constat de mala fide impē-
dentis,Menoch. de recuperan. possess. remed. 11.nu.12. veluit cum quis in re aliena scienter ædificat, nam præsumitur donare, §. ex diuerso instit.de rer.diuis.glos.in l.in fundo ff.de rei vendic.Coron.cons.222.nu.2.lib.2.& consil. 86.nu.2. lib.4. ido dictas meliorationes amittit,vt ex pluribus firmat,Gabr.cons.157.lib.1. in eo, qui scienter rem fideicommisso subiectā emit est text.in leg.fin.§. final. vbi Ias. num.3.
9 & alij,C.com.de legat.& supradicta conclusio
procedit etiam si emptor, qui fecit melioramenta conueniatur hypothecaria ab aliquo creditore, quia pro liberando ipsam rem à dicta hypotheca non cogitur soluere debitum ipsi creditori, vt cogitur alius possessor, qui non fecit melioramenta in re iuxta.leg. quamdiu,C.de distract.pignor. sed potest, si vult retinere rem, donec ei soluatur impensa, aut prætium melioramentorum, quatenus ex eis res ipsa facta sit prætiosior, iuxta text. in lege Paulus,§.penult.ff.de pignor.vel saltem poterit absolui ab actione ista de soluēdo actori primam rei æstimationem, videlicet valorem rei detractis melioramentis,vt probat text.in leg. 2. C. de prædict. & omnibus reb. nau. lib. 11. vbi expressim hoc adnotarunt, Bart. Ioan. de Platea, & Alexand. in addit. ad Bart. Angel. Paul.de Castr.in l. si conuenerit, §. si fundus, ff.de pignor.act.Corset.in singul. verb. melioratio, Socein. Sen. consil. 224. lib.2.ad final. Brun.tractat.de augment. 5. conclus. princip. vers.5. Negusan.post alios de pignor.4.memb. 5. part. num. 21. & ampliatur, vt procedat, licet quis in iudicio non allegauerit huiusmo-
10 di impensas,& meliorationes à se factas, ideo-
que iudex illum condemnauerit rem restituere,nam adhuc potest in exequtione sententiæ, vel rei iudicatæ excipere de dictis melioramētis, & illa probare, & rem retinere, donec ei persoluantur, cum talis exceptio non impugnet sententiam, sed respiciat illius exequutionem,quæ fieri non debet,nisi solutis melioramentis, ita Bartolus in dicta lege in fundo, numero decimosesto,ff. de rei vendicat., Speculat. in titulo de execution.senten. §. postremo,versiculo,quid si bona ædificaui, & ibi late, Ioannes Andreas in addition. Ripa, in lege vbi pure,§.qui in distrabendis, ff.ad Trebellian.Aymon. consilio 148. numero secondo, Rolan. consilio vigesimooctauo, numero tertio, libro primo, Tiraquellus de retractat. conuent.§.settimo,glosa prima,numero decimoquarto,Negusan.de pignor.distinct. quarta,membr.5.partis,numero decimo, versiculo secondo, conclusio Benintend. decis.77.numero primo,Boer.decis.43.numero nono, & fuit resolutum per Rotam in dicta causa Romana domus coram Domino Pamphilio, & in alia Romana Saluiani Interdicti 19. Nouembris 1593.coram Penia, in qua fuit dictum, quod si exceptio hæc in exequutione non admittatur poterit legitimè appellari per Consil.Alexandrin.85.numero sesto, versiculo præterea,etiam libro quinto,& extenditur
11 vt locum habeat etiam in iudicijs exequuti-
uis, & priuilegiatis, vt cum agitur actione spolij Pont. de spoliat. libro quarto, numero sexagesimotertio,& tenuit Rota Romana in dicta Romana domus 18. Iunij 1602. coram Domino Pamphilio,vel cum agitur exequutiuè vigore obligationis cameralis,& probatum est extare melioramenta,vt tradit optimè Gales.de obligation. Cameral. in quarta particula, quæstione secunda, numero duodecimo, quem refert, & sequitur Bursat. in consilio sexagesimo, numero tertio, libro primo, Lancellotus de actentatt. capitulo vigesimoquinto, quæstione vigesimanona, numero decimo, parte tertia,idem est in iudicio
12 attentatorum, & etiam si valor melioramen-
torum non sit plenè iustificatus, datur retentio,quia pro habenda retentione sufficit,quod constet in genere de illorum existentia, & iuxta stylum Rotæ Romanæ ante exequutionem præfigi solet terminus pro eorum liquidatione, ne alias propter moram liquidandi exequutio retardetur, Peregrinus, in decisione decimasexto,libro secondo, Puteus in decisione duodecima, de re iudicata, & in decisione 471.in fine,libro secondo, idque procedit,
13 quamuis ab eo, qui exequutionem petit offe-
ratur cautio de soluendis meliorationibus, cum fuerint liquidatæ,vt tradit Ruin.in cons. octagesimoquarto,libro primo,& scripserunt

Tiraqell. de retract. conuent. §. 7. glosa 1. num. 13. Capyc. in decis. 17. Menoch. de recuper. possess. remed. 15. num. 569. & fuit tentum in Rota Romana in vna Terracinen. Paludum 17. Maij 1559. & hanc opinionem alias dictã Rotam amplexam fuisse, tradit Galles. de obligation. camer. d. parte 4. quæst. 2. num. 13. & est Decis. Put. 12. de re iudic. quod intellige ve-
14 rum nisi indifferẽdo subsit aliquod periculũ, quia tunc cautio admittenda est, vt tradit Capyc. in cit. decis. 17. in fin. post Castrens. In cõsilio 270. num. 3. lib. 2. & secundum Franch. in decis. 112. num. 17. in hoc Regno Neapolis
15 indistincte fit exequutio sententiæ cum fideiussione, & quamuis regulariter pro impensis, & meliorationibus retentio concedatur, tamẽ aliter est dicendum quoad melioramenta à ma-
16 rito facta in bonis dotalibus, nam licet vir soluto matrimonio ea petere possit, vel eius hæredes retinere tñ dotales ꝓpter huiusmodi impẽsas nõ potest l. vnica §. sed neq; ob impẽsã C. de rei vxor. Act. Alex. qui declarat quomodo hoc intelligatur, in cons. 162. lib. 2. vt pariter dicimus Non habere locum in re diuersa, quo-
17 niam vna res non potest retineri pro impensis in alia re factis, glos. in l. plane in verbo deducat, & ibi Alber. & Ang. notant ff. de petit. hæredit. facit textus in l. si non sortem §. si cẽtum in fine cum ibi not. per DD. ff. de condit.
18 in debiti, licet hoc procedat tantum iudicio vniuersali, hoc est petitionis hæreditatis, vel fideicommissi, quia tunc vna res benè potest pro alia retineri, d. l. planè ff. de petit. hæredit. etiam si res fuerit perempta in qua meliorationes factæ sunt, secundum Bar. in l. in fundo sub num. 6. ff. de rei vendicat. & secundum
19 Puteum in decis. 471. num. 2. lib. 2. melioramentorum retentio neque datur, quãdo intra terminum præfixum melioramenta non fuerunt liquidata, quia tunc stante mora non est amplius locus retensioni, nè alias sit in potestate petentis propter moram liquidãdi retardare exequtionem sententiæ, vt etiam retentio melioramentorum non datur, quando pos-
20 sessori fuit denunciatum nè ędificaret, quia tunc propter temeritatem retentio ei denegatur, siuè is mala fide possideat, siuè bona fide l. si aut denunciatum ff. de rei vendicat. Gabriel. cons. 157. num. 3. lib. 1. Boer. in decis. 44. num. 8. post Salic. in d. l. domum in fine C. de rei vendicat. Bald. in cons. 257. sub nu. 3. lib. 1. & si post liquidationem Dominus op-
21 ponat de fructibus ab ipso possessore ꝑceptis, petatque illos cum melioramentis compensari tũc compensationem esse admittendam, & retentionem denegandam docuit Bald. in cõs. 309. in fine lib. 2. & voluit Capyc. in decis. 93. num. 22. vbi inquit, quod huiusmodi compensatio fit etiam si non opponatur, & procedit etiam quoad impensas, quæ fiunt pro collectione fructuum, nam hæ quoque cum fructibus perceptis compensantur, nec pro illis retentio datur, vt scribunt DD. in l. fructus vbi latè Ias. num. 10. ff. de solut. matrimon. & probatur in l. diuortio §. impedit ff. eodem titul. & in l. 3. in fine de impens. in reb dotal. fact. tradit Bal. in consilio 167. & cons. 305. libro
22 1. & locum sibi vendicat etiam, quoad fructus non perceptos, quos tamen possidens sua culpa non percepit, cum percipere potuisset, ad late tradita, per Menoch. de recuper. possess. Remed. 15. num. 606. & procedit etiam in
23 possessore bonę fidei, qui licet fructus fructus suos interim donec possidet regulariter faciat, l. bonæ fidei ff. de acquirend. rerem domin. §. si quis a non domino institut. de rerum diuis. tamen tenetur eos compensare cum expensis melioramentorum, vt in cap. ad nostram de reb. Eccles. non alienand. & in l. emptor. & in leg. sumptus ff. de rei vendicat. tradit, Gail pract. obseruat. lib. 1. obseruat. 121. nume. 14. post Felin. in cap. cum causa num. 29. de sententia, & re iudic. Curt. Iun. in cons. 165. nu. 15. vbi testatur de communi licet hoc sit intelligenddm si possidens nullum habeat titulum, vel inualidum, ita vt fructus qui percepti fuerunt ad ipsum non spectarent, sed ad illum qui nunc agit ad rem, tunc enim sicut ex ęquitate fructus propter bonam fidem conceduntur bonæ fidei possessori, ita ex eadem æquitate debent in expensis melioramentorum imputari, Corneus in cons. 86. num 8. lib. 4. Alex cons. 154. num. 5. lib. 6. secus si tempore quo fructus percepti fuerunt, res erat percipientis, licet esset alteri restituenda in euentum alicuius conditionis, quia tunc possessor ratione dominij fructus suos absolute facit, nec imputat cum cum impẽsis in re factis glos. in l. emptor ff. de rei vendic. in verbo super fluum, Alexan. d. cons. 155. lib. 6. & in cons. 162. num. 3. libro 7. Negusant. de pignor. 4. Membr. 5. part. nu. 13. & 14. Afflict. in decis. 87. num. 6. Natta in cons. 256. lib. 2. Soccin. Iun. qui de communi testatur cons. 182. num. 36. libro 2. post Bal. Angel. & Alex. in l. in insulam §. 1. ff. solut.
24 matrimon. ex quo infertur, quod si quis ignoranter emerit a marito rem dotalem, & in ea fecerit melioramenta, & postea ab vxore, vel eius hæredibus cogatur. illam restituere fructus perceptos durante matrimonio, cum sumptibus compensare non tenetur, quia ad maritum spectassent, ita Alexander ad cons. 154. lib. 6. Rursus in infertur, quod etiam si ex gra-
25 tia speciali per restitutionem in integrum titulus resoluatur tamen possidens iure dominij fructus suos fecit, nec tenetur illos cum melio-

liorationibus compensare, Curt. Iun. consil. 6. ad finem per textū in l. intra vtile §. 1. ff. de minor & in restituto ex gratia ad bona confiscata tradit Viuius consil. 165. num. 7. libro 4. & sic etiam infertur, quod feudatarius, & emphyteuta integra melioramenta consequū-
26 tur sine deductione fructuum ab ipsis præceptorum, cum eo tempore quo fructus percepe-runt essent domini, sic scribit Castrens. consil. 250. col. vlt. ante num. 4. lib. 2. Ruin. consil. 132. num. 4. lib. 2. Ias. in l. 2. num. 32. C. de iure emphyt. & omnes in cap. 1. §. si vassallus, titul. hic finitur lex idem vsufructuario tradit Corn. cons. 5.86. lib. 4. de eo qui ex pacto, vel lege tenetur retrouendere, Ruin. in cons. 84. num. 16. Bald. cons. 303. lib. 1. Tiraquel. de retract. conuent. §. 7. glos. 1. num. 4.

## SVMMARIVM

1 *Regulariter iurisdictio delegata Vicario Episcopi non transit in successorem.*
2 *Vicarius non dicitur habere successorem, Vicariatus non est dignitas.*
3 *Vicarius successor potest punire testes, qui falsum deposuerunt, coram Vicario prædecessore.*
4 *Appellans à sententia inferioris ad Clementem potest prosequi appellationem, coram Innocentio suo successore.*
5 *Delegatio facta Vicario potius censetur facta sub nomine dignitatis, quam sub nomine personæ.*

An Vicarius successor possit punire testes, qui falsum deposuerunt, coram Vicario prædecessore in causa sibi à Papa delegato.

## DECIS. CLXXVII.

IN facti contingentia cum propositus fuisset iste articulus decidendus in Curia Archiepiscopali, multa hinc inde allegabantur, & pro opinione negatiua, scilicet quod Vicarius successor minimè possit punire testes qui falsum deposuerunt coram Vicario prædecessore in causa à Papa sibi delegata, dicebatur,
1 quod cum regulariter iurisdictio delegata Vicario Episcopi non transeat in successorem, Dec. post alios in capitul. quoniam numero 61. & ibi etiam Besous num. 100. de officio de legati Caccialup. in l. more num. 35. ff. de iurisdict. omn. iudic. Achille de Graff. in decis. 3. de officio Vicarij Rota diuers. in decis. 200. num. 1. part. 1. Gabr. in cons. 32. num. 3. cum sequent. quia Vicarius propriè non dicitur
2 habere successorem, & Vicariatus non est dignitas permanens, vt tradunt Butr. Abb. Felin. Decius Mantic. & Berous in cit. cap. quoniam Abb. de officio delegati.

His tamen non obstantibus contrarium
3 censuit Curia Archiepiscopalis condemnando ac fustigationem quamdam mulierem, quæ falsum deposuerat in quadam dispensatione matrimoniali a Papa commissa Vicario prædecessori, & ab ipso expedita, cuius decisionis ratio fuit, quia supradicta iuris regula non procedit, quando stylus Curiæ est contrarium, vt tradit Achill. de Graff. in d. decis. 3. de officio Vicarij, Rota diuers. in decis. 12. parte 1. & vbique esse hanc obseruantiam contra communem opinionem dicit Cardin. in clement. 2. num. 6. & in fine de rescript. Gambar. de Author. legati à latere lib. 8. num. 97. nec etiā procedere communem opinionem, quando delegans habuit respectum ad Tribunal Episcopi, iuxta Butr. in dict. capitul. quoniam Abb. num. 25. de officio delegati, prout in præsenti casu, quod etiam procederet, quando ratione subiectæ Materiæ, aut ex aliquibus coniecturis contrarium appareret ex mente delegantis, quia tunc transit in successorem, vt per Butr. num. 25. & Abb. num. 10. in d. cap. quoniam Abbas, Gabriel. d. consil. 32. num. 1. & 2. Rota d. decis. 200. num. 2. & 3. parte 1. diuers. & latius decis. 12. num. 2. consequentibus parte 1. diuersorum, vbi fuit dictum, quod ista opinio sit æqua, ne corruant plures dispēsationes, & expeditiones, ac propterea faciēda est dicta interpretatio; pſertim, qa cōtra primam opinionem communem est commu-
4 nis obseruantia, & hinc prouenit, quod qui a sentētia inferioris appellauit ad Papam Clementem illo de facto potest prosequi appellationem Coram Innocentio successore suo, quia potius videtur appellasse ad Sanctam Sedem Apostolicam, quam ad personam Papæ, Rota decis. 3. num. 1. de appellationibus, Geminian. in cons. si gratiosè sub num. 12. Frāchus ibi num. 7. in fin. de rescriptis lib. 6. Vātius de nullitate ex defectu iurisdict. nume. 92.
5 cōfirmatur etiam ex eo, quod delegatio facta Vicario, in dubio potius censeri debet facta sub nomine dignitatis, quam personæ, Menoch. de præsumptionibus lib. 4. præsumpt. 121. num. 15. Gomez. in cap. 1. de constitutionibus num. 3. & 4. Mascard. de probationib. conclus. 88. num. 1. Gabr. citato cons. 32. & propterea ex his iudicatum merito fuit posse Vicarium successorem punire eum, qui deposuit falsum coram Vicario prædecessore.

SVM-

*SVMMARIVM.*

1 *Beneficiorum resignationes sunt facienda, coram Superiore Ecclesiastico.*
2 *Superiores Ecclesiastici qui sint.*
3 *Sacularis nequaquam potest dici superior respectu clericorum.*
4 *Iudex sacularis non dicitur competens clericis.*
5 *Clerici iure diuino habent priuilegium nè cõueniantur coram iudice laico.*
6 *Papa non potest submittere causas ecclesiasticorum alicui principi laico.*
7 *Clerici non possũt se submittere iurisdictioni laicorum.*
8 *Clerici non possunt prorogare iurisdictionem iudicis saecularis etiam de expresso consensu Episcopi.*
9 *Consuetudo, vt iudex sacularis sit competens clericis non valet.*
10 *Beneficiarius non potest renunciare coram quoque laico.*
11 *Fieri non debet, quod factum non releuat.*
12 *Clericus non potest renunciare etiam coram laicis probis.*
13 *Resignatio beneficij non est facienda coram laico, qui potest conferre.*

Resignationem beneficij, an possit recipere omnis, qui potest conferre.

## DECIS. CLXXVIII.

INsurrexit dubitationis articulus, si habens priuilegium conferendi, etiam si sit Princeps sæcularis, possit recipere beneficiorum re-
1 signationes, & dicebatur beneficiorum resignationes esse faciendas, coram Superiore Ecclesiastico, vt in specie tradunt, Fuscus de vi-
2 sitatione lib. 2. cap. 29. num. 12. Rossiniac. de benefic. cap. 14. num. 41. talis autem est Papa cap. denique 6. q. 3. item Episcopus, cap. cum ex iniuncto §. vult de hæretic. cap. nullus 16. quæst. 2. legatus cap. si Abbatem de electio. lib. 6. Abbas, & alij inferiores, glos. in cap. ad monet. de renunciat. in verbo inconsulto, gloss. in cap. Episcopus de loco 7. quæst. 1. quod clarissima ratione demonstrantur, quia secularis nequaquam potest dici superior respectu cleri-
3 corum & beneficiorum, vt est communis opinio, de qua Couarr. quæst. 31. pract. quæst. nu. 1. & ob id iudex sæcularis occasione cuiussuis delicti procedere contra clericum non potest,
4 nam non dicitur iudex competens ratione originis, neque ratione domicilij, neque ratione delicti, vt habetur in cap. cum non ab homine de iudic. vbi Doct. communiter hoc notant, & ibi Abbas num. 2. dicit à iure diuino habe-
5 re hoc priuilegium, & attestatur hanc communem, quam sequuntur Corsettus in repetitione cap. perpendimus de sentent. excommun.
6 Gomezius in cap. 1. num. 67. de constitutionib. lib. 6. Addentes ad Immol in clement. 1. col. 1. de offic. ordinar. Alciat. in cap. cum nõ ab homine numer. 20. & numer. 46. de iudic. Rebuffus in concordatis Franciæ in titulo de productione concordatorum, vbi per plures columnas probat hanc conclusionem, vti verissimam per plura loca iuris diuini.

Et prætermissis multis, hanc opinionem esse communiter receptam attestantur ibi Doctores, videlicet Vasquius in tractatu de succes. creation. §. 22. limitatione 17. num. 58. Viuius in commun. opin. vers. clerici à potestate, Farinacc. de inquisitionibus quæstione 8. numer. 2. imò eam attestantur esse communẽ etiam qui contrarium, vel quid diuersum sentiunt, Couarr. in lib. practic. quæst. cap. 31. nu. 1. Nauarr. in cap. nouit. in 6. notab. num. 6. de iudicijs, vnde euenit, Summum Pontificem non posse submittere causas spirituales, neque Ecclesiasticorum alicui Principi laico, quam conclusionem firmarunt Cardinal. in cap. perpendimus, de sent. excommun. Gramatic. in decis. 29. num. 11. qui dicit si Papa hoc faceret tamen iudex sæcularis minime potest de clericis se intromittere, idem dicit in decis. 61. nu. 10. Roman. singul. 419. vbi addentes plurimos cumulant, Felin. cæteri in d. cap. 2. de maior. & obedient. Et ratio est, quia hoc priuilegium est de iure diuino, contra quod Papa non dispensat, vt est casus in cap. sunt quidam & ibi probat Archidiac. 25. quæstio. 1. Andr. Barbat. in cap. 2. de maiorit. & obedient. Arnald. Albertin. in in repetitione cap. quoniam quæst. 11. num. 99. de hæretic. Vasquius de succeff. creatione §. 22. limitatione 17. num. 58. in fine & diffusè probat Couarr. in 4. libro decretal. de sponsalib. in 2. part. relictìon. cap. 6. §. 9. & hinc clerici non possunt se submitte-
7 re iurisdictioni laicorum, quia laici circa eos considerantur, vt priuati, in quas non potest fieri prorogatio iurisdictionis arg. l. sed si manente ff. de præcar. & dicit Iason in leg. est receptum num. 6 ff. de iurisdict. omn. iudic. & ibi etiam, ait ꝙ superior non potest prorogare iurisdictionem inferioris cap. cum inferior, & cap. solitæ de maiorit. & obedient. quia naturaliter inferior exibet honorem superiori, l. 1. §. sicut, & ibi glosa ff. de Aqua pluuia Arcenda, & clerici sunt maiores laicis etiam Principibus cap. 1. in fine 39. distint. 27. cap. quis dubitet 96. distint. & cap. duo sunt 12. q. 2. & quod clerici non possint prorogare iuris-

dictio-

dictionem iudicis sæcularis etiam de expresso
consensu Episcopi, tradit textus in cap. signi-
ficasti, & in cap. si diligenti de foro competen-
ti, & hanc sententiam firmarunt, Bald. in leg.
1. circa finem C. de indict. viduit. tollend. Au-
frer. in clementin. num. 86. de offic. ordinar.
Cappella Tholos. in decis. 121. Gramat. in de-
cis. 29. & decis. 61. num. 16. Surd. decisio. 26.
num. 4. Riminal. Iun. cons. 619. num. 35. &
sequent. Alex. cons. 8. vol. 1. etiam si cum iura
mento renunciasset, Bartol. in l. si quis pro eo
ff. de fideiuss. latè Marta de iurisdict. part. 2. c.
9 7. & circa hoc non valet consuetudo in contra
rium, vt est communis DD. sententia de qua
attestatur Clar. in libro 5. recept. sentent. §. fin.
quæst. 36. versic. sed ea retenta, cum hæc ordi-
naria iurisdictio non possit consuetudine præ
scribi, ex eo quod contra ius diuinum, & nullo
tempore firmari potest, cap. fin. & ibi Curt. de
consuetud. Innocent. in cap. postulasti de foro
competenti, Rota in decis. 10. de consuetud.
in antiq. & in decis. 10. in antiquioribus eodē
titul. Ioan. Andr. & Gemin. in cap. 2. de præ-
bend. in 6. latè scribit Marta de iurisdict. part.
4. casu 64. vnde infertur beneficiarium non
10 posse renunciare coram quocumque laico, vt
est textus optimus in cap. quod in dubijs de
renunciatione, vbi dicit renunciationem fa-
ctam in manu laici nullam obtinere firmita-
tem, ergo non potest fieri, quia fieri non de-
bet quod factum non releuat l. hæc stipulatio
§. Diuus ff. de leg. nom. caus. Bart. in l. 2. ff. qui
per tut. Felin. in cap. ex transmissa num. 10. de
præscri. Card. Paris. cons. 5. num. 94. ibi Glosa
in verbo in manum laicam Innoc. Host. num.
1. de Butr. Abb. & Doct. communiter hoc do-
cent, Ferrei. cons. 133. num. 10. Maiol. de ire-
gular. lib. 3. cap. 6. prope fin. & ratio euidens,
est quia non sunt superiores, vt requiritur de
iure, quod adeò verum est, vt procedit etiam si
11 laici sint probati viri, nam nihilominus non
potest coram eius fieri renunciatio, vt tradit
Butr. in cap. 2. num. 6. de renunc. lib. 6. & etiā
12 si laici sint constituti in dignitate quamuis
maxima scilicet Ducali, vel Regali aut Imperia
li, ita Bald. in d. cap. quod in dubijs in prin-
cip. de renunciat. idque probatur, quia Dux
Rex & Imperator nō sunt superiores ipsis Ec-
clesiasticis cum sint laici, Fusc. de visitat. d. lib.
2. cap. 28. num. 12. nisi Reges habeant ius cō-
ferendi, & recipiendi resignationem ex priui
legio, quod possunt habere, Abb. in cap. ad sup
plicationem num. 4. de renunciat. Oldrad. cō-
silio 209. & cons. 1. Ex quibus omnibus fuit cō
13 clusum in Curia Archiepiscopali resignatio-
nem cuiusdam beneficij minime esse faciendā
coram quodam Principe, qui solum habebat
ius præsentandi.

*SVMMARIVM.*

1 *Iuramentum non præstatur nisi per princi-
palem.*
2 *Procurator præstat iuramentum, si ad illud
præstandum habuerit speciale manda-
tum.*
3 *Speciale mandatum requiritur, vt procura-
tor possit iurare de calumnia.*
4 *Non sufficit generale mandatum, sed requi-
ritur speciale, ad hoc, vt procurator possit
exigere.*
5 *Ad compromittendum procuratori speciale
mandatum opus est.*
6 *In cedenda lite, speciale mandatum requiri-
tur.*
7 *Mandatum speciale debet habere procurator
ad denunciandum, & interpellandum, vt
quis possit constitui in mora.*
8 *Speciale mandatum exigitur, vt possit quis
declarare an velit vti scripturis, vel testi-
bus.*
9 *Procurator sine mandato, speciali dominum
super euictione non defendit, & ad euictio
nem dominus citari debet, & non procu-
rator.*
10 *Speciale mandatum requiritur in contrahen
do matrimonio.*

Iuramentum, an & quando possit præ-
stari per procuratorem.

## DECISIO CLXXIX.

1 CEnsuit in quodam facti contingentia
Nostra Curia Archiepiscopalis, iuramē
tum, omnino præstandum esse, per principa-
lem, non autem per procuratorem, nisi procu
2 rator habeat ad illud præstandum speciale mā
datum, nam non permittitur præstari posse
absque prædicto speciali mandato, cum
agatur de obligatione speciali, quæ consensū
specialē potissimè exigit cap. fin. de procurato
re in 6. cap. vnico 30. quæst. 2. communiter
DD. in l. qui bona §. si alieno ff. de damno in-
fecto, canonistæ in cap. fin. de iuram. calumn.
in 6. & quod requiratur speciale mandatum
adhoc, vt procurator possit iurare de calum-
nia, decidit Rota in Nouis in decis. 37. & in
decis. 40. concludit Cappella Tholos. in decis.
132. & in decis. 224. tradunt Gayl. obseruat.
obseruatio. 83. num. 1. Coler. in decis. 115. nu.
3. & 7. post specul. in titul. de procurat. §. Ra-
tione igitur sui in 6. nu. 5. Soccin. in reg. 207.
Seraphin. de priuileg. iuram. priuileg. 111.
num. 4 & sic a simili dicimus, quod ad exigen
4 dum non sufficit generale mandatum, sed re-
qui-

quitur speciale, quia solutio est species alienationis arg. l. qui hominem §. si nullo & §. si gener. ff. de solut. Alex. cons. 105. vol. 3. Guid. Pap. in decis. 526 Capyc. in decis. 16. numer. 10. Franc. Marc. in decis. 204. nu. 3. & 4. vol. 2. & decis. 571. eodem volumine, Verall. in decis. 423. num. 2. & Bart. in l. sed si tantum num. 1. ff. de pact. dicit solutionem fieri non posse procuratori dato ad agendum, sine ad lites, sed debere talem procuratorem petere, debere quod debita soluat domino, Bellon. in decis. 123. num. 4. sic etiam procurator non
5 valet compromittere nisi habeat speciale mandatum compromittendi c. per tuas de Arbitr. c. qui ad agendum versic. pacisci de procurat. Bart. in decis. 49. num. 34 Boer. in decis. 283. num. 16. Benintend. in decis. 21. Paris. in cons. 45. nu. 41. vol. 1. Eugen. cons. 1. n. 47. vol. 1. Castrens. in cons. 124 nu. 2. vol. 4. vt pariter ad hoc
6 vt procurator possit cędere liti speciale mandato requiritur, Cęsar de Graff. in dec. 328. nu. 1. Bertazol. in cons. crim. 407. nu. 3. & 4. vol. 2. Berous in q. 33. nu. 2. Alex. cons. 116. nu. 3. vol. 5. Tiraquel. de retract. consanguin. §. 1. glos. 10. nu. 91. 94. 95. & 97. & sic etiam speciale manda-
7 tũ reguiritur in procuratore, vt possit denũciare, vt quis valeat constitui in mora glos. in l. 1. §. pmittitur in verbo mãdatũ ff. de liber. agnoscend. Castrẽs. in l. de pupillo §. qui procuratorio ff. de noui oper. nũciat. Alex. in cons. 78. vol. 5. Surdus in dec. 215. nu. 2. & 3. Magon. in dec. 103. n. 6. Afflict. in dec. 316. nu. 3. Cotta de facti scientia, & ignorãtia inspect. 63. nu. 4. & sic
8 pariter speciale mandatũ requiritur, vt possit quis declarari, an velit vti scripturis, vel testibus, quia ex declaratione potest dominus incidere in falsum, cum nunquã censeatur quem constituere procuratorem ad committendum falsum, vt ex Bal. in cons. 94. vol. 3. Capyc. in dec. 67. sub nu. 3. Menoch. de Arbitr. iudic. lib.
9 2. centur. 4. casu 315. nu. 251. & procurator sine speciali mandato dominum super euictione non defendit, & ad euictionem dominus citari debet, & non procurator c. fin. extra, vt lite nõ cõtest. & sic per Curiam parlamenti suisse ordinatum scribit, Rebuff. in cõcord. in tit. de election. derogat. in verbo speciale, Aufrer. in stilo parlamenti parte 1. in tit. de dilation. Gallus in quæstionibus per Arrestum q. 54. & quod in contrahendo matrimonio speciale
10 mandatũ requiritur est textus in l. generali in principio ff. de ritu nupt. Rota in Nouis in decis. 375. etiam exprimendo personam, cũ qua cõtrahendũ est matrimoniũ, vt in c. fin. de procurat. in 6. Nauar. in cons. 2. de cognat. spiritual. Bar. in l. filiusfamil. sub n. 9. ff. de donat. Ranor. in cons. 114. n. 6. vol. 2. Ferret. in cons. 79. nu. 2. Ceual. pract. q. cõmun. cõtra cõmun. q. 406. n. 6. Cened. in collect. iur. canon. parte 3. collect. 3. n. 1. & 2. & quatenus procurator esset generalis, & offerret cautionẽ, de rato iuxta ea quę tradunt Domini de Rota in Antiquis in dec. 713. tamẽ, quando tractatur de annullãdo matrimonio etiã si promitteret de Rato, & præstaret cautionẽ ducatorũ bis mille non admitteretur Rota diuers. in dec. 224. n. 4. part. 3.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus si vult in aliena diœcesi prædicare an teneatur illius ordinarij licentiam pętere vide nu. 5.*
2 *Vbi agitur de salute animæ non est disputandum, secundum Apices iuris.*
3 *Vbi spiritus Dei est ibi libertas.*
4 *Episcopi possunt vbique prædicare ex priuilegio Christi.*
5 *Episcopus non potest prædicare in aliena diœcesi absque consensu ordinarij.*
6 *Potestas prædicandi intelligenda est in proprio populo, & non in alieno.*
7 *Respondetur contrarijs.*

An Episcopus possit prædicare in aliena diœcesi absque consensu ordinarij.

DECISIO CLXXX.

1 CVm quidam dominus Episcopus vellet cõcionari in aliena diœcesi, & nollet petere licentiã ab ordinario loci, fuit dubitatum nam rite hoc fieri posset, & prima facie, quod posset Episcopus propria auctoritate hoc facere, sua debatur, ex pluribus; primò quia vbi de
2 salute animæ agitur non est disputandum, secundũ Apices iuris vnde dicit textus in c. inter corporalia de trãslatione Episcopi, q̃ vbi
3 spiritus Dei est, ibi libertas, & hoc nõ cõsistit in iurisdictione cõtẽtiosa, nec refert quis pdicet, sed quid pdicetur, neq; an hoc facit quasi iure suo cũ etiã absq; solemnitate possit quilibet pdicare, etiã monachus vnde aliquid amplius est cõcedẽdũ Episcopo, & sic etiam sollemniter hoc poterit facere, & sic per dictã rationẽ cõcludit, Alex. in c. scriptũ in fine vers. aliorũ est opinio n. 3 Gemin. ad finẽ vers. q̃ dicit n. 2. vbi idẽ addit in legato, Felin. in c. excommunicamus 13. col. 4. ad finẽ vers. & dic q̃ Episcopi n. 3. de hęret. tũ secũdo. qa iuxta Cõc. Trid. sess. 5. c. 2. de refor. Episcopi possunt vbiq; pdicare
4 ex priuilegio Christi Math. C. vltim. ite p vniuersũ modũ c. in nouo 21. dist. & pro hac opinione facit text. in c. scriptum 6. q. 3. vbi ambo Cardinales dicunt posse Episcopum in aliena diœcesi prædicare absq; licentia Diœcesani in aliena dięcesi etiã sollẽniter Cõgregãdo populũ, & ascẽdẽdo pulpitũ, & idẽ quoq; voluerũt, Felin. in c. excõmunicamus de hæret. licet Cardinalis Zabarella in clement. dudum versic. ab olim num. 6. de sepultur. dicat Episcopum pos

se vbique prædicare, nisi ab alijs Episcopis
prohibeantur.
5 Cæterum supradictis non obstantibus fuit
resolutum contrarium, scilicet, quod Episco-
pus nõ possit prędicare in aliena dięcesi absq;
consensu ordinarij, & secundum Nouiss. in
sua praxi Archiepiscopali capitu. 57. in anno
1600. cum Reuerendissimus Episcopus Alifa-
nus obtinuisset licentiam à Summo Pontifice
prædicandi tempore quadragesimæ in Eccle-
sia Diuæ Mariæ Annunciatæ huius Ciuitatis
Neapolis prætendebat non petere licentiam
ab Illustrissimo Archiepiscopo Neapolitano,
& re delata ad felicis memoriæ Clementem
VIII. mandauit dicto Episcopo, quod si præ-
dicare vellet, obseruaret decreto Concilij Tri-
dentini d. cap. 2. sess. 25 de roformat. & sic pe-
tijt licentiam a Vicario Neapolitano, & de
hac decisione quippè mirandum non est, si qui
6 dem potestas prædicandi intelligenda est in
proprio populo, & non in alieno, Fuscus de
visitat. lib. 2. cap. 20. num. 23. in fine, & idem
per prius docuerat, glosa in cap. scriptum in
verbo admonendi nu. 6. quæst. 3. vbi ait quod
non potest Episcopus prædicare in Episcopa-
tu alterius tamquam ius habens, nisi inuitetur
c. hortamur 71. distint. c. Episcopum q. 9. 2. c.
113. q. 1. c. interdicimus 16. q. 1. & non obstat
7 priuilegiũ Episcopis concessum videlicet præ
dicandi in toto orbe, quia respondetur cũ Car
din. in cit. clement. dudum §. ab olim col. 3. q.
6. nu. 6. de sepultur. quod intelligitur nisi in
alienis diœcesibus prohibeantur ab Episcopis
illius loci.

### *SVMMARIVM.*

1 *Habilitatio reorum regulariter facienda, est*
*que arbitraria.*
2 *Habilitationis praxis in Cur. Archiep. Neap.*
3 *Habilitari quis non debet, vbi reperiatur de*
*tentus pro crimine falsi.*
4 *Carceratus relaxatus cum cautione parte nõ*
*citata ad carceres est reuocandus.*
5 *Vbi notoriè constat de delicto, habilitatio nõ*
*est concedenda.*
6 *Quando reus est iudicatus ad torturam, non*
*est sub fideiussoribus relaxandus, etiam* ꝑ
*agatur de pęna pecuniaria.*
7 *Si Reus sponte confitetur delictum etiam,*
*quod pœna esset pecuniaria fideiussoribus*
*non est relaxandus.*
8 *Carceratus ex delicto pro quo esset habilitan-*
*dus si alias de carceribus aufugisset amplius*
*non est sub fideiussoribus relaxandus.*
9 *Captus in fragãti crimine nõ est habilitãdus*
10 *Regulariter reus non venit habilitãdus, vbi*
*pœna non est expressè determinata.*
11 *In delicto in quo pœna est arbitraria iudica*
*tur tãquam delictum in quo esset pęna cor*
*poralis imponenda donec fuerit per iudi-*
*cem arbitrata.*

Reorum habilitatio, an & quando sit cõcedenda

## DECIS. CLXXXI.

1 REorum habilitationem regulariter faciẽ
dam esse testantur communiter DD. in l.
diuus ff. de custod. reorum, vbi Barto. ibidem
refert hoc esse arbitrarium, sequitur Ias. in cõ-
sil. 27. vol. 3. Tiraquell. de nobilit. cap. 20. nu.
3. Menoch. de arbitr. iud. casu 303. nu. 1. & sic
seruatur in Cur. Archiepisc. vbi solemus habi-
2 litare clericos cum cautione de tenendo pala-
tium domum, aut Ciuitatem loco carceris, in
quibus omnibus maximè versari debet iudicis
arbitrium in considerando delictorum quali-
tatem personarum facultatem, & alias circu-
stantias, vt tradit, Iodoc. in sua praxi c. 20. se-
quitur Baiard. ad Clar. in q. 46. n. 42. & voluit
Menoch. de arbitr. iudic. d. casu 303. qui ad
hoc ponderat textum in l. 1. ibi vel propter cri-
minis qualitatẽ, aut propter honorẽ ff. de cu-
stodia reorum, quæ habilitatio potest fieri nõ
dum habilitato processu, Farinac. in q. 37. nu.
37. vbi sic in vrbe seruari tradit, voluit, Fran-
3 cisc. March. in decis. 796. licet habilitatio nõ
sit concedenda, imò nec potest si reus reperia-
tur detentus pro crimine falsi ex notabili Do-
ctrina Bart. communiter recepta in l. lucius ff.
ad l. Cornel. de falsis, quia in carceribus ius di
cere debẽt, etiã si pęna pecuniaria veniret pu-
niendus, Gram. in cõs. ciuil. 109. col. 2. Marsil.
in sua pract. in verbo attingam n. 8. Foller. in
pract. crim. 2. part. vers. examinati n. 19. & hoc
similiter procedit; si statutũ puniret testẽ falsũ
in libris mille soluendis infra decem dies alias
ei manus dextera amputetur, Magon. in dec. lu
cens. 36. & ibi nu. 22. & respondet Castrens. in
4 cõs. 328. vol. 2. & si carceratus pro crimine falsi
fuisset relaxatus cũ cautione parte non citata
est reuocãdus ad careres; vt latè tradit Dec. in
cõs. 143. per totũ, quem sequitur Garzia in cõ
sil. 125. nu. 25. vol. 1. & idẽ dicẽdũ est vbi noto
riè cõstaret delicto, tunc enim nõ est fideiusso-
5 ribus relaxandus, secundum decis. Rotæ Aue
nion. 58. per textũ in l. si confessus ff. de custo-
dia Reorum, l. 2. C. eodẽ tit. Marsil. in sua pra-
xi in §. Acting nu. 4. & l. vnius § cogitur n. 26.
ff. de quæst. Foller. in praxi crim. §. & si cõfite-
bũtur n. 73. & in quodã casu vertẽte in Curia
Archiepis. apparebat de cõmisso ꝑ aduersariũ
crimine, quia in loco publico, & ante tribunal
iu-

iudicium de liuore in facie,& lęso oculo quæ
sunt euidentes probationes, & manifestæ
cap.euidentia de accusat. Menoch. de Arbitr.
judic. libro 2. centur4. casu 303. num. 13.&
6 si reus esset iudicatus ad torturam non est rela-
xandus fideiussoribus, etiam quod agatur de
pęna pecuniaria, Bal. in l. si quis post de testa-
ment. Paris. de sindicatu in verbo carcer. cap.
1. Farinacc.in quæst. 33. num. 38. & facit bul
la Pij V. quæ incipit licet ex iuris, & simili-
7 ter, si reus sponte confiteretur delictum etiã,
quod pęna esset pecuniaria fideiussoribus non
est relaxandus, Bald. in l.nullus Cod.de exihit
reorum, Marsil. in pract. crimin. in §. attingã
num.3. & Gramat. in cons. 55. num. 8.& idẽ
est dicendum, quãdo carceratus ex delicto pro
8 quo fideiussoribus esset relaxandus alias de car
ceribus aufugisset, enim amplius non est subfi-
deiussoribus relaxandus, sed diligenter custo-
diendus, quia pendit beneficium, l. 1. ff.de cu
stodia reorum, & tradit Marsil.in leg.maritus
col. penult. ff.de quæstion. August.in addit.ad
Angel. de maleficio in versic. pro quibus An-
tonius in principio, & secundum Carauitam
in ritu 41. in fine pariter procedit in illo, qui
fuit captus infraganti, in crimine enim fideius
9 soribus relaxari non debet, vt sequi sunt etiam
Marsil.in pract. crimin. in §.attingam num.3.
& Gramat. in cons. 35. num.8. & regulariter
reus non venit habilitandus quando pęna nõ
10 est expressa in iure determinata, sed est arbi-
traria, Bal. in l. 2. col.vltim. Cod.de exibend.
reis Gramat. cons. 85. Menoch. de arbitrar.
Iudic. casu 303. num. 39. Carauita in d. rit.41
num. 15.& ratio potest esse. secundum An-
charan. in cons. 282. quem refert, Crauetta
11 in cons. 124. num. 3. quia in delicto, in quo
pęna est arbitraria iudicatur tanquam delictũ,
in quo esset pęna corporalis imponẽda donec
fuerit per iudicem arbitraium.

## *SVMMARIVM.*

1 *Debitor petens se dimitti ad beneficium cessio
nis bonorum nõ auditur, nisi se prius carce-
ratum constituat.*
2 *Clericus qui non potest carcerari pẽdente iu-
dicio an debeat admitti ad beneficium cap.
odoardus.*
3 *Carceratio dicitur afferre damnum, & graua
men irreparabile.*
4 *Carcer squallor appellatur, & dicitur mala
mansio maiorque pœna reputetur, quam in
agro laborare.*
*Carceratus dicitur quotidiè grauari.*
6 *De iure canonico carcer est maior pœna, que
posset infligi.*
7 *Carceratus diu mitius punitur.*
8 *Carceratio affert iniuriam.*

Vtrum pendente iudicio an debeat admitti ab
beneficium, cap. Odoardus de solut. sit cle-
ricus debitor carcerandus.

## D E C I S. CLXXVI.

1 ET si debitor minimè sit audiendus in peti
tione beneficij cessionis bonorum, quia
prius se carceratum constituat, vt voluit Albe
ric.in rubrica, C.de cessione bonorum col. 2.
in fine vers. item quæritur numquid debitor,
sequti sunt, Bal.in §. fin.num. 24. Institut. de
Action. & ibi etiam latè Iason. Roland. in
cons. 7.num.9. vol. 2. Brunus de cessione bo-
norum, quæst.7.Boer. in decis. 38. num. 8. 9.
& 10. Brun. a Sole quæ. 9. num.21. Intriglio-
la in singul. 2. libro 3.vbi sic per M. R. C. sæ-
pius fuisse iudicatum testatur, & ita in vrbe
prætoriana vrbis Panormitanæ, & fuisse alias
decisum refert Giurba in decis.41. Tamen cõ
2 trarium fuit resolutum in casu proposito, vt
scilicet, quod pendente iudicio, & lite super
concessione capit. odoardus clericus debitor
sit audiendus extra carceres, & non carceran-
dus, & sic quotidie seruatur, & pluries serua-
tum vidi hanc sententiam in proprijs termi-
nis sequenter, Anna in cons.224.num.12.vol.
2.ad quod allegat textum in l.1. C.qui bon. ce
dere possint, & quod ibi notant DD.Bal. in
§. fin. num.6. institut. de Action. Abbas in c.
odoardus de solut. num.8. Brun. de cessione
bonorum in 3. quæst. princ. nu. 1. & sequent.
& dictis per Annam in d. cons. 224. addo ra-
tiones, quia si carceraretur pendente iudicio,
& postea reperiretur, quod clericus deberet
admitti ad tale beneficium, clericus reperire-
tur grauatus ex priori carcetatione grauami-
ne irreparabili, quia carceratio dicitur afferre
damnum, & grauamen irreparabile, Bald.in l.
3 per diuersas in 10.q.C.Mandati, & in l. si cle-
ricus col.2.C.de Epis.& cler.& l.vnica, C.de
in integr.restit. Ias.l.4.§. si quis cõdẽnatus nu.
22.ff.de re iud. Neuizan.cons.52.n.8. Iodoc.in
pract.crim.c.15.in tit.de citat. Reali n.8. cum
multis alijs quos cõgerit, Farinac. in pract. cri
4 min.q.27.n.135.carcer enim squallor appella
tur, l.2. C.de custodia reorũ, Marc. Mant.in cõ
sil.266.n.6.diciturq; carcer etiam mala mãsio,
atq, pęnalis speciesq; etiã seruitutis, glos.in l.si
hominem apud se in vers. extensũ ff. depositi,
Neuizan.cõs.52.n.8. Aret.cons.192 n.3.vol.1
Rolan.cõs.57.n.4.vol.3.Grat.in c. super eo n.
5.de appell.& est tex.in l.cũ apud labeonem §.
quæstionis ff.de iniurijs, & adeò carcer est ma-
la mansio, q maior pęna reputatur stare in car
cere, quã in agro laborare, Frãc.in c.quãuis ver
5 sic.in glos.2. extra de pęnis in 6. & carceratus
dicitur quotidiè grauari c. super eo il 2. extra
in 2.notab.de appellat.& hoc propter malam
mansionem dict. capitul.super eo il 2. extra

de appellat. vbi præpos. col 3. Marsil. in leg. 1. de quæst. Neuizan. in consilio 52. num. 9.
6 imò de iure canonico carcer est maior pęna, quæ possit infligi, quia succedit loco mortis, cap. penult. & cap. penult. & cap. sibi de hæret. Crescent. in decis. 9. num. 4. de probat. &
7 hinc est, quod carceratus diù mittus punitur Sebast. Medic. in cap. erit num. 98. distinct. 4. & in varijs causis fuisse decisum refert Viuius in decis. 201. sub num. 2. & ideo debet prius discuti an possit carcerari, & postea diuertiri ad capturam personæ, & carcerationem vltra quod carceratio affert iniuriam, Bal. in l. si venditor §. qui præs ff. qui satisdare cogant. Marsil. in singul. 93. & in l. 1. in principio num. 2. ff. de quæst. Maccabr. cons. 80. num. 9. & famæ maculas, & onerat, Corn. cons. 295. col. 2. lib. 3. Dec. cons. 73. col. 1. Crauetta in cons. 336. num. 31. Rimin. Iun. in cons. 554. num. 65. libro 5.

*SVMMARIVM.*

1 *In facti species.*
2 *Permutatio beneficiorum non potest fieri inter personas ætatis multum inęqualis.*
3 *Pro affirmatiua opinione adducitur decisio Rotæ in antiquis 2. de præsumpt. & sic fertur decisum in Curia Archiepiscopali Neapolitana.*
4 *Respondetur contrarijs.*

Authoritas Episcopi quo casu in beneficiorum permutatione sit interponenda.

## DECIS. CLXXX.

1 CVm comparuisset in Curia Archiepiscopali quidam clericus nobilis, & iuuenis, & instaret sibi præstari authoritatem seu assensum in quadam permutatione beneficij, quam intendebat facere cum quodam præsbytero ætatis septuaginta annorum, fuit dubitatum an esset dimittenda huiusmodi permutatio ad effectum, vt Illustrissimus Dominus potuisset iure optimo suam interponere authoritatem iuxta terminos tex. in clem. 1. de rer. permut. & cap. 1. eod. tit. in 6. dicebat vnus ex dominis, per Artam. in cons. 21. num. 3. scribit summopere Iudicis Ecclesiasticos in vigilare debere, ne in beneficiorum permutatione fraus cõmittatur, maximè in casu, vbi non fit simpliciter, sed apparent aliquæ fraudis coniecturæ ꝑtertim, quãdo esset triangularis, vel quadrangularis secundum Collect. in c. 1. prope fin. de rerum permut. Imol. in Clem. 1. eod. tit num. 40. vers. quę si inter tres, Verall. in decis. 325. parte 2. cum singulæ permutationes singulas prouisiones requirant, Rota in decis. 402. & in decis. 865. in antiquis item dicebatur, quod
2 cum præfata permutatio instabatur fieri inter personas ętate inęquales scilicet inter vnam ętatis 23. annorum, & alterum septuaginta annorum, consequenter subintrabat suspitio fraudis ad decis. Bellameræ 343. & facit Doctrina Alban. in cons. 23. num. 6. Guid. Papa in cons. 28. num. 7. & aderat etiam alia suspitionis coniectura, scilicet, quia alter permutãtium beneficiũ habebat pinguiores redditus, seu valores, quo casu arguunt Doctores permutationem esse simulatam ex ijs, quæ voluit Roland. in cons. 23. vol. 1. & insuper di-
3 cebatur huiusmodi permutationem nullam continere Ecclesiæ vtilitatem, pro vt debet esse cap. quæsitum, & ibi communiter DD. de rerum permut. Boer. in decis. 105. nume. 7. Zerola in sua praxi Episcopali in verbo permutatio §. 3. dubio 5. vnde Diuus Thom. in 4. sentent. distint. 25. quæst. 3. art. 3. dicit per mutationem fieri debere pro causa spirituali, putà vt melius Deo seruiatur, quare si pro aliquo terreno cõmodo vtriusque, vel alterius fieret, esset simoniaca, vt sequitur Siluester in sua summa in verbo permutatio §. 2. nume. 3. Corrad. in respons. casuum conscient. quæst. 42. Vgolin. de simonia tabula 1. cap. 27. §. 1.

His non obstantibus, contrarium censuit nostra Curia Archiepiscopalis, Nam fuit resolutum præfatam permutationem fore admittendam, & mota fuit ex notabili, decis. Rotæ Romanæ 2. de præsumpt. in antiquis, vbi vt permutatio dicatur simulata necesse est, vt copulatiuè tria concurrant, videlicet Magna beneficiorum inequalitas, coniunctio personarum, & mors sequuta intra otto dies; prædictam autem deficiunt in casu nostro de quo verba facimus, & hanc sententiam tenẽ-
4 do non obstat permutationem redundare in Ecclesiæ vtilitatem, quia respondetur sufficere vtilitatem personarum, secundum glosam in cap. cum vniuersorum in glosa secunda de renunciat. permutat. & in cap. quæsitum vbi etiam Panorm. eodem tit. Franc. in cap. 1. nu. 6. de officio delegati in 6. Petr. de Perus. in tractatu de permutat. benefic. part. 3. q 2.

*SVMMARIVM.*

1 *Matrimonium debet esse liberum.*
2 *Sponsus ad matrimonium perficiendum est mouendus tam si sponsalia sint iurata quã non, & quare num. 3.*
4 *Sponsi in vtroque foro tenentur seruare fidẽ promissam dato, quod non habuerit animũ adimplendi.*

Spon-

5 *Sponsus renitens ad matrimonium contrahē dum potest excommunicari.*
6 *Nolens quando efficiatur volens.*
7 *Absolutio à sententia excommunicationis est danda.*

Sponsalia de futuro contrahentes an & quomodo per Curiam Archiepiscopalem cogantur ad perficiendum matrimonium.

DECIS. CLXXXI.

1 QVamuis regula iuris sit matrimonia debere esse libera, l. libera C. de contrahēda stipulatione c. gemma de sponsalibus cū similibus, & coacta infelices solent sortiri effectus, cap. cum locum de sponsalibus, Gabriel cons. 286. & in omnem casum si sponsi cogerentur ad matrimonium conarahendum sequeretur, contra iuris dispositionem, cap. de muliere & cap. veniens eodem titul. nihilominus per Curiam Archiepiscopalem solent moueri ad
2 contrahendum, & sic ad perficiendum matrimonium per textum expressum in cap. ex litteris il secondo de sponsalibus c. sicut, C. de illis il primo vbi Abbas, & reliqui eodē tit. qui licet loquantur de sponsalibus iuratis, nihilominus procedunt etiam si iuramentum non interuenisset, secundum Panormit. in d. cap. ex litteris num 3. Menoch. cons. 386. volum. 4. Surdus cons. 364. num. 10. Rim. Iun. consilio 358. vol. 5. post Goffred. Ostiens. & alij quos allegat Couar. in Epitom. de sponsalibus cap. 4. num. 2. & iuxta hanc opinionem pluries in Rota fuisse resolutū testatur Seraphin. in decis. 1112. & in Rota Pisana Marta in decis. 172. & in Rota Veneta Triuis. in decis. 9. par. 1. & iterum in Rota Romana testatur Rota diuersorum in decis. 497. & Ratio est, quia
3 quod deum, paris conditionis est iuramentum & simplex prouisio cap. 1. de pactis cap. iuramentum 22. quæst. 5. quod procedit etiam in sponsalibus, secundum Gabriel. cons. 159. vol. 2. Ferrettus cons. 171. num. 1. Decian. cons. 66. nu. 5. vol. 4. Ledesma super 3. part. 5. thom. quæst. 43. artic. 1. num. 3. vnde Nauarrus in cons. 18. & in cons. 19. de sponsalibus scripsit quemlibet teneri in vtroque foro fidem serua-
4 re, & præsertim præstitam in sponsalibus etiā si promiserit non animo adimplendi.
5 Imò si sponsus resistit matrimonium contrahere poterit excommunicari, vt pluries fuit practicatum, in Curia Archiepiscopali, quę mota fuit ex dispositione textus in cap. requisiuit cit. tit. vbi Butric. Panormitanus præpositus testatur de communi, Ledesma de Sacramento matrimonij, quæst. 46. Boer. in cōs. 40. num. 22. Ferrettus cons. 171. vol. 1. Vnde Hostiens. in summa huius tit. vers. quod sit effectus num. 9. reiectis contrarijs dicit, quod per Ecclesiam cogendus est matrimonium cōtrahere, vt de nolente fiat volens quamuis, se-
9 cundum Andr. in cit. cap. ex litteris, quam sequitur Propositus tenuit, quod si post excommunicationem iudex videt eam non prodesse, & excommunicatum esse pertinacem debet eum absoluere etiam nolentem.

*SVMMARIVM*

1 *Conclusiones in causis factas reuocare iudicibus permissum est cum causa, quæ etiam parte contradicentem, possunt fieri nu. 2.*
3 *Conclusionem etiam à partibus factam iusta etiam subsistente causam, iudex reuocare non potest.*
4 *Conclusio in causa quando tacite à iudice reuocata præsumatur.*

An conclusio in causa reuocata præsumatur, quando iudex testes instrumenta aliasque probationes admittit.

DECIS. CLXXXII.

1 COntingit persæpe iudices reuocare conclusiones in causis factas idque permissū eis est quando iuxta adest causa sic reuocandi, vt scribunt Abbas. in cap. quoniam contra num. 25. de probat. Bellamera in conclus. 55. 56. & 57. Alex. in l. admonendi num. 20. ff. de iureiurand. & l. quod iussit col. penultim. ff. de re iud. Decius in cap. quoniam contra num. 38. vers. in glossa in uerbo productorus & ibidem, Bero num. 204. Crauett. consilio 144. num. 10. & Asinius in praxi de ordine iudiciorum §. 23. cap. 6. limita 21. & 11. qnidem
2 Affirmarunt expressè reuocari posse conclusionem in causa etiam parte contradicente dū modo iuste reuocationis causæ extent, si vero iusta reuocandi causa cesset, parte contradicente non est permissa reuocatio sicuti præcitati Doctores scribunt, & hoc etiam intelligitur, quando conclusio facta fuit ab ipso iudi-
4 ce, secus si a partibus, nam illam reuocare nō potest iudex etiam iuxta subsistēte causa, cum conclusio non sit actus suus, sed partium aduersus quarum conuentionem nil facere potest iudex ipse. Ita Assinius in d. limitat. 21. in fine Authoritate Baldi in l. 2. col. 5. ff. de re iudic. & Iser. in constit. Regni in Pragm. de processibus ordinandis magister actorum, & eiusdem opinionis addo Ripam in d. l. quod iussit num. 40. in fine ibidem, & Rebuff. numer. 86.

qui

4 qui alia plura ad rem scribunt, tacitè autem reuocatam præsumi, & censeri conclusionem in causa fuit resolutum, quando iudex testes instrumenta aliasque probationes admittit cũ enim, vt diximus post conclusionem in causa recipiuntur probationes necesse est dicere illi admissis in necessarium antecedens reuocatã præsumi, & dici ipsam conclusionem, Arg. l. illud ff. de acquir. hæred. Ita in specie, Abbas in cap. quoniam contra col. 3. de proba. Butr. & Imola in cap. auditis de proc. Alex. in cõs. 84. num. 9. lib. 4. & in cons. 72. num. 7. libro 3. Ripa in d. l. quam iussit num. 49. & ibidem Rebuff. num. 42. de re iudic. & Affinius in d. lim. 21. Menochius de Arbitr. Iudic. quæstio. 35. numer. 15. lib. 1. & ij quidem intelligunt quando iudex, qui probationes recepit sciuit factam fuisse conclusionem ipsam in causa sicuti præsumitur sciuisse si causa coram, eo fuit pertractata secus si coram suo antecessore.

*SVMMARIVM.*

1 *Tempus ad conferendum beneficium est semestre.*

2 *Quod quidem tempus non currit nisi à die scientia.*

3 *Durante lite super iure conferendi non currit tempus.*

Semestre ad conferendum beneficium An currat Episcopis à die quo currit patronis ad præsentandum.

## DECIS. CLXXXIII.

IN Curia Archiepiscopali fuit dictum, collationem Illustrissimi Ordinarij, ob id præsertim, quod patroni non præsentauerunt in tempore iuxta terminos textus in cap. 1. de iurepatron. quare fuit dubitatum an semestre, quod indulgetur Ordinario ad conferendum currat à die sententiæ declarationis deuolutionis, an vero debet computari tempus quatuor mensium, quod patronis conceditur, & eorũ culpa fuit elapsum. Et dicebam ego, quod licet de beneficijs vacantibus prouidere debent
1 ij ad quos prouisio spectat intra sex menses, c. nulla 2. de conceff. præb. & c. licet de supplenda negligent. prælat. & Clement. 1. eodem tit. lib. 8. tit. 16. par. 1. de quo latè Rebuff. in praxi tit de deuolutione, & in repetitio. d. c. 2. circa finem quod habet locum non solum in collatione, sed etiam in electione, vt docet Abb. per text. ibi in cap. dilectus de concessione præbend. num. 2. & alij nisi sit cathedralis, vel regularis Ecclesia, quæ ob maius periculũ impendens siue immineus vltra tres menses prælato vacare non debet cap. postquam 50. dist. cap. obeuntibus 63. dist. & cap. ne pro defectu de electione & intellige in Ecclesijs Cathedralibus respectu principalis prælati nempe Episcopi, & in regularibus in quibuscumque earum prælati principalis perpetui quocumque nomine nuncupentur, siue Abbates siue Priores, siue Præpositi. & habet quoque locum in prouisione parrochialium etiam stãte Concil. Trident. sess. 24. de reformat. capit. 28. quando eorum collatio ad Episcopos spectat licet, quando earum collatio ad Papam aut alios spectat habeant infra quatuor menses persona magis idoneam præuio concursu eligere, & electam illis significare, vt in const. Pij V. par. cap. 2. num. 3. quæ est videnda, itẽ habet locum etiam in hospitalibus, quæ conferentur in titulum beneficij, & quod dicunt Feder. de permut. quæst. 29. Pau. in Clemen. 2. de relig. dom. col. ras. in pragmat. sanctione tit. de collatione §. item circa verb. respectionem Sylua de beneficijs 3. par. q. 64. numer. 3. Corras. 4. part. cap. 1. num. 6. Gamb in capit. vnico de rer. permut. in 6. nu. 137. & Zerola. in sua praxi Episcop. in verb. beneficium §. 3. quod non est tempus statutum ad conferendũ hospitali, accipiendum est de hospitali accipiẽdum est de hospitalibus, quę non conferuntur in titulum beneficij Ecclesiastici. Ita in terminis tradit Rebuff. d. verbo intra sex menses vers. idem quando, & ante eum, Calder. cõs. 1. vnico de suppl. neglígent. prælatorum iure
2 cum quodammodo Ordinarius videatur fuisse impeditus in non conferendo donec sibi cõstiterit beneficium fuisse deuolutum proinde liberè fatendum est præfatum tempus eidem nõ currere nisi a tempore declarationis, quod non constat de iurepatronatus, & consequenter a die sententiæ deuolutionis, ratio quia dictum tempus non currit nisi a diẽ scientiæ vacationis cap. quia diuersitatem de conceff. præb. Sylua de beneficijs par. 3. quæst. 59. nec currit impedito, siue fuerit impedimentum iuris, siue facti Abb. cit. cap. quia diuersitatem num. 3. Guttierez lib. 1. canon. quæst. capit. 28. per tot. quia istud temps datur in odium negligẽtis, Franch. in cap. statutum de præbend. in 6. & fuit resolutum in Rota Romana in vna Placentina 24. Martij 1586. coram Bubalo, & iterum in eadem 20. Decembris 1585. corã Famphilio. Et ad idem facit, quod
3 in proprijs terminis scriptum reliquit, Feder. de Senis in conf. 232. quem sequitur Lambertinus de iurepatron. 2. part. 2. libro quæstion. 1. artic. 2. durante lite super iure conferendi. seu eligendi non currere tempus vnde secundum decis. Rotæ 7. de præb. in antiquis istud tem-

tempus non currit nisi à tempore scientiæ, vel a tempore quo scire poterit, vt sequuta fuit in nouissimis tēporibus etiam Rota in vna Burgens. Canonicatus 27. Martij 1583. coram Bubalo, & iterum in vna Maceratens. Beneficij 1. Iulij 1594. coram Licta, sed fit est quod Prælatus non potuit scire vexationem nisi a tempore, quo fuit iudicatum patronos non præsentare in tempore, & propterea beneficium iure deuolutionis ad Ordinarium specta re igitur ab eo die debet currere tempus sex mensium, & non ante cui opinioni accedit decis. Rotæ diuers. decis. 481. part. 1. vbi habetur, quod præfatum semestre currit Episcopo ab eo die quo scire cognouerit beneficium ad illud spectare à iure deuolutionis, cum qua opinione pluries transiuit Curia Archiepiscopalis.

*SVMMARIVM.*

1 *Vicarius Episcopi potest publicè pœnitentes reconciliare.*
2 *Capitulum succedit in omnibus Episcopo.*
3 *Vicarius Capitularis potest publicè pœnitentes reconciliare.*

An Vicarius capitularis possit reconciliare publicè pęnitentes.

DECIS. CLXXXVII.

1 IN Curia Archiepiscopali pro verissimo habetur, quod Vicarius Episcopi possit, & valeat reconciliare publicè pœnitētes de speciali mandato Episcopi ex cap. Aurelius 26. quæstio. 6. sequitur Sbrozzius de officio Vicarij, quæst. 18. libro 2. glosa in d. cap. Aurelij 26. quæst. 6. Roius de hæretic. quæst. 23. Lamfrāc. Balb. in decis. 331. Arelatan. de hæretic. quæstio. 29. Nouiss. qui sic alias refert in eadem Curia, seruari in sua praxi capitul. 50. vbi dicit, quod Vicarius, qui semper solet habere omnes casus requirentes, speciale mandatum reconciliat publicè pęnitentes, qui abnegaue rint Fidem Catholicam, & alias, quare cum capitulum succedat in omnibus Episcopo se-
2 cundum Panormit. communiter ab omnibus receptum in cap. is qui, & cap. cum olim de maiorit. & obedient. vnde videmus, quod Vicarius capituli Sede Vacante habet omnem iurisdictionem, quam Vicarius Episcopi d. capitul. cum olim vbi glosa, & Doctores de maiorit. & obedient. cap. vnico eodem tit. in 6. de qua iurisdictione patet apertè in cap. illa, & cap. fin. ne Sede Vacante cap. ad abolendam de hæretic. cap. si Episcopus, & cap. Ecclesiæ de suppl. negl. prælat. in 6. & in clement. statutum de electione. & facit etiam textus in cap. cum nullus §. Episcopo de temp. ordinat. in 6. & iurisdictio prælati Vicarij dependet ab ipso capitulo quod poterit illam ampliare, & limitare, cum ipsa iurisdictio principaliter resideat pęnes capitulum, & non transfertur in Vicarium nisi exercitium illius tantum, vnde, secundum Guttierez canonic. quæst. cap. 11. num. 10. potest capitulum in creatione Vicarij aliqua sibi reseruare, consequenter ex his fuit decisum, quod si capitulum Vicario dede-
3 rit mandatum speciale poterit ipse Vicarius ex vi dicti specialis mandati publicè pęnitentes reconciliare.

*SVMMARIVM.*

1 *Iurisdictio alia voluntaria, & alia contentiosa.*
2 *Regulariter nemo cogitur emancipari.*
3 *Emancipatio voluntaria iurisdictioni adscribitur, & sic etiam manumissio, & adoptio.*
4 *Nemo dissentiens in adoptionem datur.*
5 *Creatio Doctorum militum, & notariorum est de voluntaria iurisdictione.*
6 *Differentia inter iurisdictionem voluntariā & contentiosam, quæ nam sit.*
7 *Episcopus non potest exercere iurisdictionem contentiosam in aliena diœcesi.*
8 *Episcopus non potest conferre ordines proprijs subditis in alienas diœcesi.*
9 *Pęna Episcopi exercentis iurisdictionem in aliena diœcesi quæ nam sit.*
10 *Episcopus potest in aliena Diœcesi de consensu Diœcesani exercere iurisdictionem contentiosam.*
11 *Delegatus Papæ extra diœcesim non potest in usis partibus ius dicere.*

An & quando Episcopus valeat exercere iurisdictionem in aliena Diœcesi.

DECIS. CLXXXVIII.

1 IN confesso est apud omnes iurisdictionem diuidi in voluntariam, & contentiosam: voluntaria iurisdictio est quæ inter volentes, & consentientes exercetur, & in voluntariæ iurisdictionis numerum DD. adscribunt, ea ad quæ non potest aliquis compelli, sed contra hoc euenit contentiosa iurisdictione, quę in inuitum, & reluctantem redditur leg. inter stipulantem §. 1. ff. de verb. obligat. glos. in leg. 2. ff. de officio proconsol. Ias. in l. 1. in 2. coment. num. 83. Cod. de Sacrosanct. Eccles. &
2 quoniam nemo inuitus regulariter emanci-

pa-

patur leg. nec auus Codice de emancipat. leg.
3 iubemus, Cod de emancipat. liber ideò eman
cipatio voluntariæ iurisdictioni discribitur d.
l. 2. ff. de officio proconsul. eiusdem iurisdi-
ctionis est manumissio, vt etiam haaetur in ci-
tata l. 2. item adoptio, cum nemo dissentiens
4 in adoptionem detur leg. in adoption. ff. de
adopt. & sic etiam dicimus in legitimatione
glos. in cap. per memorabilem, qui filij sint le-
gitimi, & ibidem Innocent. num. 3. & in leg.
1. num. 5. de iur. Aur. Anul. Signor consilio
219. numero 13. Dec. consilio 150. & 557. &
& ponitur in eadem iurisdictione Doctorum,
Militum, & Notariorum creatio, & de mili-
tibus nominatim tradit Bal. in l. 1. num. 80. C.
de dignit. lib. 12. & de Notario, & doctore, Ro
land. cons. 88. num. 33. libro 1. insignis autem
differentia inter voluntariam, & contentiosã
iurisdictionẽ heç à DD. ponitur. ꝙ contẽtiosa
6 iurisdictio extra territorium minimè exerce-
tur, neque in homines alterius iurisdictionis l.
fin. de iurisdict. omn. iudic. in l. fin. ff. de officio
præfect. vrb. sed voluntaria iurisdictio secus
est cit. l. 2. ff. de officio procons. & l. emaci-
pat. ff. de adopt. quod discrimen inter volunta
riam, & contentiosam iurisdictionem tradi-
derunt, glos. Bart. Alexand. & reliqui in d. l.
fin. ff. de iurisdict. omn. iudic. Vnde Episco-
7 pus ex his non potest exercere iurisdictionem
contentiosam in aliena Dięcesi, quia statim
quod quis egreditur suam prouinciam habe-
tur pro priuato l. 3. ff. de officio præsid. Gemi-
nian. in cap. si Abbatem num. 4. de elect. in 6.
& ideò prohibetur iurisdictionem exercere c.
Episcopum 7. quæstio. 2. cap. 2. de constitut.
in 6. l. fin. ff. de iurisdict. omnium iudic. & li-
cet loquantur de iurisdictione contentiosa
tantum, & non voluntaria, secundum Panor
mitan. in cap. nouit. num. 3. de officio delegat.
& Bal. in l. si ex consentu num. 10. C. de Epi-
scop. Audient. tamen sunt aliqui, qui tenent
nec quidem voluntariam iurisdictionem com
petentem iure speciali vel priuilegio posse ex-
tra territorium exerceri, vt tradunt Roman.
in singul. 49. Curt. Iun. in l. fin. col. 1. ff. de iu
risdict. omn. iudic. per textum in cap. statutũ
de præbend. in 6. & ob supradictam rationem
8 Episcopus non posse conferre ordines etiam
proprijs subditis in aliena Diœcesi tradit Al-
fer. in sæpius cit. l. fin. ff. de iurisdict. omnium
iudic. quia ex quo ministerio sacrorum ordi-
num fit collatio ab Episcopis celebrantibus di
uina officia indutis vestibus Pontificalibus re-
quiritur consensus Diœcesani glos. in clem.
fin. de priuileg. Abb. in cap. ex suarum nume.
11. de Author. & vsu pallij, Rebuff. de nomi-
nat. quęst. 14. nu. 29. Couarr. in libro 3. varia
rum resolutio. cap. 20. num. 9. vbi subdit secu,
esse in prima tonsura, vnde Sacrum Concil.
Trident. sess. 6. cap. 5. sanciuit pœnam exercẽ
tibus iurisdictionem in aliena Diœcesi, per
hæc verba: Nulli Episcopo liceat cuicumque
priuilegij prætextu Pontificalia in alterius
Diocesi exercere, nisi de Ordinarij loci expres
sa licentia, & in personas eidem Ordinario su
biectas tantum, si secus factum fuerit Episco-
pus ab exercitio Pontificalium, & Ordinarij
ab executione ordinum sint ipso iure suspensi,
licet communis opinio DD. sit de qua testatur
Abb. in cap. nouit de officio legat. quod Epi-
scopus potest in aliena Diœcesi de consensu
Diœcesani exercere iurisdictionem contentio
sam, & sic fuit resolutum in Curia Archiepi-
scopali, quæ secundum Nouiss. in sua praxi
eiusdem Curiæ seruat, quod quando Episcopi
petunt licentiam exercendi iurisdictionem
contentiosam in hac Ciuitate Neapol. conce-
dit eis licentiam cum clausula (Dummodo
fiat specialis mentio in dictis litteris in vno
quoque actu) ad remouendum præiudicium,
quod oriri posset ex dicto exercitio, licet sit no
tandum, quod dicta licentia non præiudicat
subditis Episcopi petentis, qui nisi consentiãt
non possunt iudicari in aliena Diœcesi, & si
fuerint citati minimè coguntur, atque tenen-
tur comparere, Ioan. Andr. in addit. ad specul.
in titul. de citatione §. contra citationem ver-
sicul. item quod iudex, Soccin. de citat. artic.
18. quæst. 2. & est communis DD. opinio in
d. cap. nouit. de officio legati, si enim delegatus
11 Papæ extra Diœcesim non potest inuitis par-
tibus ius dicere cap. statutum §. in nulloquoq;
de rescript. in 6. tanto minus ordinarius hoc
poterit agere, vt tenet glos. in cap. vt litigans
de officio ordinarij in 6. & clement. vnica in
verbo indulgemus de foro competenti.

### *SVMMARIVM.*

1 *Quotupliciter quis efficiatur subditus Diœce sani Episcopi.*

2 *Qui solum titulum sine possessione habet beneficium obtinere non dicitur.*

3 *Per solam collationem, & titulum beneficij absq; eius possessionis ingressu est sufficiens vt quis possit in loco beneficij ordines recipere.*

4 *In beneficialibus non attenditur principaliter possessio, sed titulus.*

5 *Iudex laicus cognoscit de possessione beneficij, sed non de titulo, & causa proprietatis.*

6 *Spiritualitas tituli, magis, quam commodum temporalitatis videtur necessaria.*

7 *Promouendus non solum pacificam possessionem, sed etiam titulum obtinere debet.*

An

An sola collatio, tituli beneficij absque eius
possessionis ingress, sit sufficiens vt qs possit in
loco beneficij ordines recipere.

DECIS. CLXXXIX.

1 EX dispositione tex. in c. cum nullus de tē-
poribus ordinat. tripliciter quit efficitur
subditus, & Dioecesanus Episcopi, primò ratio
ne originis, secundo ratione domicilij, & ter-
tio ratione beneficij, vt optime declarat cuch.
de potest. ordin. nu. 23. cum alijs lib. 4. tit. 11.
Quarant. verbo ordo vers. quo ad tertium cū
sequent. quore fuit dubitatum, an sola collatio
beneficij absq; tamen captura possessionis suffi
ciat ad effectum de quo sup. vt optime suo mo-
re loquendo de foro adnotarunt Clar. lib. 5. §.
fi. q. 36. nu. 21. in fin. & ibi Baiard. in addit. nu.
14. Lud. Lop. 1. par. instr. cōsc. c. 286. pag. 810
vers. quod sit quasiin possessione, & Farinac. q.
8. nu. 70. & in nu. 45. asserens se ita vidisse ob-
seruari à Reuerendissimo gubernatore Romę
in anno 1580. pro qua quidem sententia bene
2 facit, quoniam is qui solum titulum sine posses
sione habet, beneficium obtinere non dicitur
vt trad. Cassan. cōnsil. 30. ex nu. 16. Felin. cōs.
40. ex nu. 4. Boer. decis. 171. nu. 26. & in decis.
313. n. 3. nec ius illud datū pcollationē est fir
mum, & efficax ante possessionē Rebuff. cōs.
186. n. 18. Couar. lib. 3. var. c. 16. n. 6. vers. est tē.
3 Cæterū in cōtrariū in Cur. Arch. inclina-
bat quæ opinio & si viris grauissimis vera
iudicetur, mihi tē cōtraria verior visa est, vt
.s.q collationē beneficijs obtinet beneficiū ha-
bere dicatur ialtē ad hoc q fori priuilegio gau-
deat, nā per solā collationē, & titulū beneficij
absq; eius possessionis in gressu quis beneficiū
habere dicitur nec, possessio attēditur, & docēt
Roman. cōs. 350. n. 17. Zabarel. in Clem. 11. vt
ij qui nu. 25. de ętat. & qual. optime Millis in
suo reper. in verb. obtinere dicitur quis benefi
ciū, Couarr. lib. 3. var. c. 16. in prin. Paris. de re
signat. benef. lib. 10. q. 6. n. 2. Rebuff. in prax. 7.
par. tit. de simon. in resign. ex n. 25. & hinc est
4 q in beneficialibus nō attenditur principali-
ter possessio, sed titulus, nā possessio nihil ha-
beat spiritualitatis, sed tit. vt notat Boer. dec.
24. n. 8. per textū c. ex frequētibus de institut.
5 & hinc est praxis, q iudex laicus cognoscit sīn
aliquos depossessione bñficij, minime tē de titu
lo, vel de causa pprietatis, qa cū hoc sit qd spi
rituale, est incapax, vt de eo cognoscere, va-
leat secus vero si principaliter agatur de pos
sessorio, quia cum illud sit quid tēporale, vt di
cit glos. in verb. spiritualibus in c. literis de iu-
ram. calum. vr̄ qpotest de eo cognoscere iudex
cus, vt docet Couarr. in pract. c. 36. n. 1. Guitie-
rez lib. 1. Canon. q. c. 34 ex n. 16. & Bouadilla
lib. 2. c. 18. nu. 141. vbi optima additio in lit.
F, vnde adeffectū, vt immunitate clericali quis
gaudeat forūq; sęcularē effugiat vr̄ nullius cōsi
derationis esse quod habeat vel nō habeat bene
6 ficiū, dū tamē habeat titulū, cū spiritualitatis
tituli magis, quā cōmodū tēporalitatis, q ac-
quiritur per possessione videatur necessaria
ad obtinendam fori exemptionem, quod secus
dicendum est si de promotione ad sacros ordi-
nes agatur, tunc enim ex Conc. Trident. deci-
sione in sess. 21. c. 2. de reformat. non solum ti-
tulum, sed & pacificam possessionem obtinere
7 debet promouendus, ne ob priuationem pos
sessionis idest temporalitatis, cogatur mendica
re in opprobrium, & dedecus status clericalis,
quod iura abhorrent, per tex. in c. cum sęculū
de prębend. c. diaconi 93. dist. & quando dica
tur quis beneficiū pacificè possidere eleganter
declarat Fusc. de visitat. lib. 2. c. 15. num. 77. &
hanc sententiam sequuntur Gigas de pension.
q. 94. n. 12. Germon. lib. 3. c. 15. nu. 59. vers. at
vero reprehendit cōsuetudinē Mediolanensem
sed expresse eā defendit Portoles in schol. ad
Molin. in tit. de cōpetentia q. 5. per tot. vbi in
n 9. refert ita in facto contigisse, & magno pręu
io consilio grauissimorum iuris cōsultorum
se vidisse in Aragoniæ Regno pronunciatum
se die 13. mensis Maij anno 1586. à Doctissimo
Domino D. Carolo Mandoz. tunc quidē cōpe
tentiarum Regni Aragonū Cancellario in si
gni, postea vero supremi Consilij Coronę Ara
gonię Regente, accedit tamen pro Coronide
& cōfirmatione istius sentētiæ, quod secundū
eā fuerit resolutū à sanctissimis & grauissimis
patribus sacrę Cōgregationis Cōc. Trid. die 16.
mēsis Iulij anni 1587. diffinierūt enim pdicti
patres vt circūferetur beneficiariū gaudere pri
uilegio fori ante adeptā, possessione beneficiū
vt refert Paris. de regnat. benef. lib. 7. q. 1. nu.
47. ex quibus apparet hanc sententiam verio-
rem esse, & in praxi seruandam fore.

*SVMMARIVM.*

1 *Ordinari pōt quis ab Epo vbi situ est beneficiū*
2 *Cappellania nō venilit appellatione beneficij*
3 *Pactū, vt praearium nō reuocetur non valeat.*
4 *In omnibus supplicationibus fit mētio, quod beneficium sit perpetuum.*
5 *Cappellania non concluduntur sub regula generali reseruatoria.*
6 *Beneficia manualia nō includūtur sub regula de annali nec triennali nu. 7.*
8 *Vnio de beneficio manuali non tenet non facta mentione manualitatis.*
9 *Beneficiū Ecclesiasticū iudicatur cappellania quoties fuerit in ppetuū, vel in titulū collata*
10 *Cappellaniā in perpetuū obtinēs, initur priuilegio fori, & tenetur recitare diuinū officiū ac si beneficia Ecclesiastica haberēt nu.* 11.

Ratione Cappellanię an, & quando possit qui ad
alieno Episcopo ordinari ad intellectum tex.
in c. cum nullus de temporibus ordinat. in 6.

DECIS. CXC.

1 DVbium non est, quod potest quis ab Epi
scopo loci, vbi situm est beneficium ordi

nari ad text. in c. cum nullus de tẽporibus ordinat, quare fuit dubitatum an idem sit dicendum in obtinẽte cappellaniam, si possit scilicet ab illo loci ordinario sacris ordinibus insigni quemadmodũ posset ratione beneficij, & dicebatur, quod non posset, si quidem huiusmodi cappellaniæ sunt an. ouibiles, & non veniunt appellatione beneficij, vt pulchre ad propositum plura cumulando ad notarunt, Azebed. lib. 1. tit. quarto l. 1. num. 7. Portol. de competent. q. 5. ex num. 21. subdens in nu. 23. in facti contingentia ita iudicatum fuisse in illo Regno, & ab illo quandocumq; & quo modocumq; amoueri posse voluerit in cap. cũ ad Monasterium §. tales de statu Monachorũ c. 1. §. fi. ibi & si libere possint ad eãdem monasteria reuocari de priuileg lib. 6. & notatur in c. 1. de capellis monach. lib. 6. Staffil. de lit. gratiæ tit. de expectati in 9. forma expectatiuarum nu. 29. Cassadorus dec. 8. per totã, & dec. 12. ante nu. 10. de præb. Rebuff. in praxi tit. de dispensatioibus cũ irregularitatis fact. nu. 4. de pacific. possessoribus ex nu. 272. vsq; 273. quæ manualia beneficia præcario cõparantur Mãdosius in regul. 33. de annali q. 11. n. 5. Rebuff. de pacifi. possessoribus n. 274. & 276. taliq, mo possunt ad libitũ amoueri, quod non valet pactũ, factũ eb Abbate de cõtrario, & eo non obstante quamuis interuenisset iuramentũ posset amouere, vt post Archidiac. & Io. Andream c. præsenti de offic. legati in reseruãdo beneficia nu. 12. Rebuff. de pacif. possessor. nu. 274. vers. imò si Abbas, & facit Rota, dec. 570. p. 3. lib. 3.

3 diuersor sicut nõ valet pactũ, vt præcariũ non reuocetur, quia est contra naturã substantialẽ contractus l. cum præcario 12. ff. de præcerijs, vnde cũ deficiat vnũ ex substãtialibus beneficij s. vt ꝑpetũ, sequitur quod nec veniat appellatione beneficij, Nauar. cõs. 5. n. 1. & cõ. 7. de pb. Greg. Tholosan. in instit. rei beneficiariæ c. 1 t. n. 12. natura enim secularium est, ꝙ sint perpetua §. distinct. c. 1. & ibi glos. verbo perpetui de cappell. monacho. lib. 6. c. veniẽs cũ ibi notat. de filijs præsbiterorũ, Cassad. d. dec. 4. n. 2. de ꝑbẽdis, Mãdos. in d. reg. 3. q. 11. Flam. Paris. de resignat. lib. 11. q. 3. n. 92. & 93. & secundũ Gonzalez, glos. 5. n. 18. & quod in omnibus supplicationibus, & in principio illorum fit mẽtio, ꝙ beneficiũ de quo supplicatur, est perpetuum ad distinctionẽ manualis de quo Papa prouidere non intendit, & omnes fere supplicationes incipiũt dicẽtes cũ perpetuũ beneficiũ, & pro

8 cationibus, & in principio illorum fit mẽtio,

5 terea cappellãniæ non includũtur sub regula generali reseruatoria glos. in clem. vnica verbo reuocari ad finẽ, vers. & ob hãc causam de supplend. neglig. Præl. Calder. cõs. 26. an in reseruationibus de præb. c. 2. de præb. lib. 6. vt fuit resolutũ in vna calag. pręceptoriũ de distel. co rãPuteo de anno 1546. teste Achille dec. 9. de

6 prębendis hinc beneficia manualia non includũtur sub regula de annali, vt fuit resolutũ in vna Abbigan. Cappell. 15 Ianuar. 1549. coram Nouato, Mandos. in reg. 33. de annali q. 11. n. 5. & per totã Mohed. dec. 10. caus. possess. nec

7 etiã cõprehenduntur in regul. de triennali Gomezius. sup eadẽ reg. q. 5 q. 7. Rebuff. de pacif. possess. n. 272. Mohed. dec. 5. 169. alias 10. de causa possessoris, Paris. de resignat. lib. 11 q. 3. n. 85. Rota dec. 739. n. 7. p. 1. diuersorũ similiter

8 ter non tenet vnio de beneficio manuali nõ facta mẽtione manualitatis, Cassad. dec. 4. n. 1. & ꝑ totã de pręben. Rebuff. de pacif. possess. nu. 282. vers. nõ valeret tamẽ vnio, Simonet. dec. 31. in manu scripti. & additio ad Simonet. de renũt. q. 8 n. 4. sicut nec alia quelibet impetratio valet de tali beneficio manuali, manualitatis mẽtione non facta. Cassad. d. dec. 4. sub n. 1. & n. 2. Paris. de resignat. de preben. in rescrip. vt per Cassadorũ dec. 12. n. 6. & 10. de preben. tenuitRota teste Achill. de Graff. dec. 8. de ꝑben.

Verũ quid quid sit ex supradictis, fuit dictũ ꝙ quando alicui in perpetuũ, vel in titulũ fuerit assignata, & collata dict. Cappellania cũ authoritate Episcopi, tũc siquidẽ, vt ecclesiasticũ beneficiũ debet iudicari, & consequenter, ꝙ possit ratione ipsius ordinati ab alieno Episcopo, vt resoluunt Salzed. in addit. ad Diaz cap. 62 nu. 2. & in c. 18. nu. 9 Nauarr. de hor. Can. c. 20. n. 17. Azor. in inst moral. lib. 10. c. 3. col. 1472. vers. quinto quęritur Zerola in 1. par. §. beneficiũ vers. 10. fol. 14. Felician. de censibus lib. 2. c. fin. nu. 15. illius siquidẽ ratione, vt ipse ait constringitur Cappellanus ad recitandas præces horarias, & ad factũ restitutionem tenebitur pro rata omissionis sicut quilibet beneficiarius vnde nõ mirũ si in eo casu eisdem fruatur priuilegijs eiusdemq; fori priuilegio minime potitur habens præstimoniũ quando ei nõ in titulum concessum est cũ enim huiusmodi prestimonia fuerint instituta pro studentibus, & pro subsidio contra infideles, & in solatem poralitate consistant. sic quandoque non dantur in titulum beneficij perpetui, tunc quidẽ

10 ea obtinentes priuilegio fori ad gaudent quãdo vero ipsa cõceduntur in titulũ perpetui beneficij, vt multoties fit præsertim in Hispania tunc quia habent onus annexum seruitium vi detur habere ea quæ obtinẽtes dictũ fori priuilegium consequãtur, ad notarunt Menoch. de arbitrar. iudic. casu 201. nu. 56. Rebuff. de pacif. possessor. ex nu. 90. Hoieda de benef. 1. par. c. 17. n. 25. pulchre in 2. parte c 8. per totũ optime, Paris. de resign. benef. lib. 2. q. 1. ex nu. 124. & eo in casu ea obtinẽtes beneficia Ecclesiastica cẽsẽtur habere diuinũq; officiũ persoluere tenẽtur, vt tradũt Nauarr. de hor. Can. c. 21. nu.

numero 9. Azor. institutio. moral. lib. 10. capitulo 3. colum. 1472. & de his videtur intelligendus motus prop. Pij Quinti qui incipit ex proximo lateranensi Concilij, vbi post quã præcipitur, vt omnes clerici qui beneficia habent diuinum officium per soluan, t subiungit hæc verba, declarantes præstimonia & præstimoniales portiones, & qualiacumque alia beneficia etiam nullum omnino seruitium habentia continentes in prædictis contineri, quod certe intelligendum est de ipsis præstimonijs quæ conferuntur in perpetuum non vero de alijs.

*SVMMARIVM.*

1 *Sententiam excommunicationis per Iudicem qui eam tulit non potest suspendi, sed requiritur formalis absolutio nu. 2.*
3 *Excommunicatus potest subsistẽte legitima causa absolui ad tempus.*
4 *Actus legitimus non recipit neque Diem, neque conditionem.*
5 *Sententia excommunicationis incursa potest suspendi ad tempus*

An sententia declaratoria excommunicationis incursę possit suspendi ad tempus.

## DECIS. CLXXXXI.

1 EXcommunicationis sententia per iudicẽ qui eam tulit non potest suspendi ad tempus, Ioan. Andrea Anton. Abb. Imol. Præpositus in cap. ad hæc quoniam de appellationibus, sed requiritur formalis absolutio, capitul.
2 nuper capitul. cum desideras, de sententia excommunicationis solum enim excommuni
3 catus subsistente legitima causa potest absolui ad tempus, & post tempus re incidit in eadem excommunicationem, vt in cap. veniens el 2. de testibus, Franchus in dict. cap. ad hæc quare fuit dubitatum in Curia Archiepiscopali an sententia declaratoria excommunicationis incursę possit suspendi ad tempus, & videbatur quod non, ex eo quod excõmunicatio cũ sit le-
4 gitimus actus non recipit neque Diem, neque conditionem, argumento tex. in l. actus legitimi ff. de regulis iuris, & cap. actus legitimus eod. tit. in 6.

Cęterum fuit cõtrarium resolutum, & fuit bis seruatum ex doctrina Imol. & Franch. in c. dilecti filij de appellat.

*SVMMARIVM.*

1 *Habens beneficium Ecclesiasticum gaudet priuilegio fori.*
2 *Clericus obtinens pensionem gaudet priuilegio fori, sed contrarium nu. 5 & 10.*
3 *Pensio largo modo dicitur beneficium*
4 *De beneficio debet fieri mentio in impetratione, & sic de pensione.*
6 *Pensio non sapit titulum beneficialem.*
7 *Pensio potest assignari laico.*
8 *Quando mandatur prouideri de beneficio vigore talis mãdati de pẽsione prouideri nequit*
9 *Appellatione beneficiarij non venit pensionarius.*

Clericus obtinens beneficiorum an gaudet priuilegio fori.

## DECIS. CLXXXXII.

1 ELegans dubium fuit, an dũ Conc. Trid. cõcedit priuilegium fori habenti beneficiũ Ecclesiasticũ, cẽseatur etiã dictũ priuilegiũ cõcesisse habẽti pẽsionẽ, sup fructibus alicuius beneficij, ita vt is similiter gaudeat fori priuilegio exẽptusq; sit à iurisdictione iudicis sęcularis sicut si habuisset beneficiũ, & Gigas de pension. q. 94. nu. 8. desendit, q habens pensionem
2 huiusmodi priuilegio fori gaudeat, & idem affirmant Portoles in cons. ad Molin. in tract. de cõpet. q. 5. n. 20. pulchre Zerola in praxi epis. 1. part. §. clericus fol. 43. vers. ex hac doctrina pluribus rationibus id cõprobãs, & Salzed ad Diaz in c. 62. n. 10. subdens, quod cũ iste casus in cõplutẽsi Academia cõtingisset anno Domini 1584. ita ipse consuluit, & sic postea in supremo consilio Regis iudicatum fuit pro qua opinione facit, quia largo saltem modo pensio dicitur beneficium, vt trad. Abb. in cap. ad audictiã el 2. nu. 2. de rescript. & refert Paris. lib. 2. de resignat. benefic. q. 15. ex princ. quia quãdo pensio imponitur super beneficio, dicitur fieri sectio in pẽsionibus que transeunt ad successores beneficiatos, Gamb. de offic. & potest. l. de latere lib. 6. ex nu. 315. & hinc est quod si-
4 cuti de beneficio in impetratione debet fieri mentio, ita & de pensione Gigas de pensio q. 67. Staphil. de liter. gratiæ §. noua forma nu. 11. Menoch. de arbitr. casu 201. nu. 51.
5 His tñ nõ obstãtibus cõtraria sẽtentia vti verior fuit visa tenẽda, pensionãq, nõ sapit titulũ beneficialẽ, nam titulus est q d tẽporale, & assi-
6 gnari potest laico, Azebed. lib. 1. tit. 4. l. 1. n. 5. Adr. Gambar. de officio, & potestate legati libro 6. ex num. 397. Gigas de pension. quæstio. 21. refert. plures Paris. lib. 2. de resignat. be-

nes.quæst. 15. num. 20. Rebuff. in tractat. no-
minat. quæst. 9. num. 36. Corras. in parachr.
Sacerdot. 1. par. cap. 4. ex num. 1. vnde nec etiã
pensio est beneficium Ecclesiasticum, vt notãt
communiter scribentes in cap. ad audientiam
el 2. de rescript. vbi pensio & beneficium po-
nantur, vt diuersa, & probat optimè tex. in
cap. quamuis el 1. de probend. lib. 6. vbi quan
8 do mandatur caliui prouideri de beneficio vi-
gore talis mandari de pensione prouideri non
poterit, Gãbar. in dicto lib. 6. num. 296. & tra
dit Staphil supra num. 12. fol. 21. Sylua de be-
nefic. part. 1. quæst. 3. num. 11. Hoieda de in-
compatibil. benefic. in 1. par. in præfat. num.
3. & in 2. parte cap. 7. num. 4. Paris. vbi su-
pra num. 11. & in lib. 1. quæst. 10. num. 69.
sic appellatione beneficiarij non venit pensio
9 narius Bursat. cons. 351. num. 27. lo. Azor. in
institution. moral. libro 10. capitul. 4. co-
lum. 1475. versicul. tertio quæritur subd ens
iure antiquo attento, eum non cogi posse
ad aliquas præces soluendas, iure vero no-
uo, qui vt clericus pensionem obtinet sol-
uere tenetur B. Mariæ Virginis officium
ex constitutione Pij V. quod etiam referunt
Nauarr. de Hor. Canonic. cap. 21. num. 10.
& Cuch. institut. maior. lib. 5. tit. 7. numer.
17. Gabr. de offic. & potest. legat. lib. 6. ex
num. 325. in fine nec obstat, quod dicebatur
in impetratione beneficiali faciendam esse mẽ
tionem de pensione cum etiam, & mentio fiat
de alijs & tamen non omnia de quibus fit mẽ-
tio sunt beneficia, vt docent post alios, Ho-
ieda in dict. capitulo 7. num. 16. & Parisius in
dict. quæst. 15. num. 24. Gigas de pension.
quæst. 28. ex num. 5. vnde etiam priuilegium
10 fori concessum habentibus beneficia non com
prehendit pensionarius, vt pulchre concludit
Azebed. lib. 1. tit. 4. lege 1. num. 5. quod etiã
Sacra Congregatio Concilij Tridentin. cen-
suit die 19. Iunij anno 1586. sub his verbis ca
pitulum sextum sessio. 23. de reformat. Conci-
lij Tridentini non comprehendit quoad priui
legium fori eum cui fuit reseruata pensio su-
per fructibus alicuius beneficij, quam refert
Paris. in dicta quæst. 15. num. 15. & secundũ
eam decisionem nulli dubium est posse iudicẽ
secularem cognoscere de persona pensionarij
delinquentis, quod quidem verum esse fateor,
nisi pensionarius alias haberet, qualitates ha-
bitus & tonsure superius relatas, tunc quidem
non ratione pensionis, sed ob prædictas qua-
litates fori priuilegio frueretur iste tamen opi
niones poterunt ad concordiam reduci ex his
quæ trad. Cuch. inst. maio. lib. 5. titulo 7. nu-
mero 17. quod quando habens huiusmodi
pensiones eas obtinet loco tituli beneficij, re-
putatur, vt beneficiatus verum si non loco ti-
tuli, sed simpliciter tamquam quid propha-
num possidet in beneficiatorum numero non
recẽsetur, quare nec vllo officij clericalis exol
uendi onere tenetur cum pensio huiusmodi
etiam vero laico dari possit, & hanc opinionẽ
11 vti veriorem mecum multi approbarunt.

### *SVMMARIVM.*

1 *Familiaris Episcopi gaudet fori priuilegio.*
2 *Familiaris clericinon gaudet priuilegio fori.*
3 *Familiares priuilegiati nisi sint perpetui nõ gaudent priuilegio concesso Domino.*

Familiaris Episcopi an gaudeat priui-
legio fori.

## DECIS. CXCIII.

IN anno 1594. fuit remissas ad Curiam Ar-
chiepiscopalem Iosephus Vinaccia laicus
1 familiaris dictæ Curiæ inquisitus in Magna
Curia Vicaria de delictis commissis in hac Ci-
uitate extra officium, quod gerebat processus
est in banca de Rugerio, quæ decisio fundamẽ
tum recipitet ex tradictis per Panor. in cap.
2. de for. competent. num. 6. & per Portoles
de competen. quæst. 11. Capyc. in decis. 12. ex
num. 1. Thesaur. in decis. 22. num. 6. Zerola
in praxi Episcop. 1. part. §. Episcopus vers.
11. fol. 98. & in 2. par. §. Episcopi versiculo
42. & faciunt tradita per Bouadillam lib. 2. c.
17. num. 7. asserentem ex aliquorum senten-
tia hoc intelligi in famulis tantum Episcopo
rum, nõ clericorum, qui conueniri debent co-
ram iudice laico, & non ecclesiastico, & quã-
uis circa hanc distinctionem dubius videatur
esse præfatus Bouadilla ea tamen verissima mi
hi videtur per tradita à Scaccia de iudic. cau-
sarum lib. 1. cap. 11. num. 22. & Iul. Clar. §.
fin. quæst. 35. num. 18. vbi Baiard. nume. 3.
Farinacc. lib. 1. quæst. 8. num 46. asserens pri
uilegium hoc fori minime cõcedi famulis cle-
2 ricorum, sed tantum Episcoporum, qui etiã
si seculares sint nullatenus possint à iudice sæ-
culari iudicari, fori namque priuilegio ipsorũ
Episcoporum frui debent, Menoch. de arbitr.
casu 565. num. 13. nisi esset tale priuilegium
ab Imperatore concessum, vt etiam familiares
Ecclesiæ, vel Clericorum eximeretur a foro ci
uil. Abb. in dict. cap. 2. num. 6. Menoch. su-
pra num. 15. & Thesaur. in dicta decisione
22. num. 7 est tamen videndum vol. 1. com-
mun. opin. in nou. fol. 85. in fine dicens cum
Felin. Abb. & Ant. de Butr. in cap. 2. de foro
3 competent. quod familiares alicuius priuile-
giati si non sint perpetui, sed serui Mercena-
rij

rij non gaudet priuilegio fori competenti ipsi Domino, quod tamen mihi non placet.

*SVMMARIVM.*

1 *Laceratio capucij facta Religioso dicitur grauis percussio.*
2 *Percussio dicitur leuis etiam si sit facta in publico, nisi in se fuerit notabilis.*
3 *Iniuria dicitur atrox ratione loci publici.*
4 *Scortura leuis non dicitur vulnus etiam si in platea esset illata.*
5 *Modica deformitas publicè apparens non inducit irregularitatem.*
6 *Pax non dicitur rupta per modicam percussionem factam.*
7 *Constitutio pœnalis loquens de sanguinis diffusione, non intelligitur de modica.*
8 *Condemnatus in iudicio, quod facit notorium iniuriarum est infamis.*
9 *Leuia, & modica non habetur in consideratione.*

An laceratio capucij facta viro religioso à contendente cum eo dicatur grauis percussio.

DECIS. CXCIV.

1 CEnsuit Curia Archiepiscopali hanc fuisse grauem percussionem, nec habuit respectum ad locum publicum in quo fuit illata
siquidem secundum Nauarr. in manuali cap. 27. num. 92. percussio dicitur leuis etiam si sit
2 facta in publico, nisi in se fuerit Notabilis pro vt ista de qua loquimur, & generet aliquod magnum scandalum, secundum Enriquez in cons. 39. num. 6. Rubin. in consil. 97. Artaman. in cons. 2. & secundum Cardin. in cons. 42. percussiones duorum clericorum, qui in itinere pugnis, & pedibus ad inuicem se percusserunt fuisse leues, a quibus posset absoluere Episcopus, & ex Lapo alleg. 76. vbi dixit leuem fuisse percussionem cuiusdam Cappellani, qui colaphum impegit canonico Ecclesię Aretinę in eadē Ecclesia, a qua posset absoluere Episco
3 pus, hanc secundam opinionem censeo veriorē, quando quidem licet iniuria dicatur atrox ratione loci publici, dicto §. atrox & leg. prætor §. atrocem ff. de iniur. nihilominus requiritur, φ in se sit aliquo modo notabilis, alias si est leuis, nō fit atrox ratione loci publici est enim differentia inter vulnus, & vulnusculū, ita φ pro vulnusculo si appareat nō datur redhibitoria l. sed sciendū ff. de ędilit. edicto, & pro qualibet re minima non datur dicta actio, l. si tamē in fi. eod. tit. per quē tex. dixit Bald. in l. si prædiū, Cod. de ędilitijs action. in proposito nostro, quod si dicat statutum, quod sindici teneantur denunciare percussiones sanguinolentas, vbi est leuissima cutis scissura non est denunciandum, nam scissura leuis, aut ver-
4 ticatura ita enim appellant, & nō dicitur vulnus etiam si in platea esset illatum neque pro tali vulnusculo atrox pęna irrogaretur; hæc Tiraquell. de iudicio in rebus exiguis num. 20.
5 qui plures allegat, præterea modica deformitas publice apparens non inducit irregularitatem glos. in cap. fin. de corp. vitiat, & probat
6 Paris. cons. 165. vol. 4. pacem non esse ruptam per modicam percussionem factam in platea ab inimico, nec deberi pęnam, & statutum puniens facientem vulnus in facie, vel alia corporis parte, non habet locum in vulnusculo, & constitutio pęnalis loquens de sanguinis ef-
7 fusione, non intelligitur de modica, Abb. in c. proposuisti de consecr. Ecclesiæ, vel Altaris, glossa ordinaria in cap. cum illorum de sententia excommunicat. & licet alias codemnatus in
8 iudicio, quod facit notorium iniuriarum sit infamis, siue ciuiliter, siue criminaliter actum sit, l. athletas. §. itē si quis furti, qui est vltimus ff. de his qui notantur infamia, hoc tamen nō obtinet cum quis pro parua leuique iniuria est condemnatus, cap. cum te vbi glos. de sentent. & re iudic. quā defendit Tiraquell. loco citato num. 74. & multa adduci possunt ad probandum, quod etiam in notorijs sit haben
9 da ratio modicitatis, leuia enim & modica nō sunt in consideratione, vt latè per Tiraquell. in dict. tractat. ex quibus sequitur, quod percussio leuis in personam clerici ratione notorij non efficitur grauis nisi ex se fuerit aliquo modo notabilis tunc efficeretur atrox.

*SVMMARIVM.*

1 *Quando ex conuentione partium, est probata*
2 *persona testis, aut periti in arte, citatio non est necessaria.*
2 *Testis persona licet reprobari non possit, oportet tamen, vt litigantes sint præsentes, vel uocati.*
3 *Relatio facta per peritos in arte, debet intimari parti.*
4 *Periti in arte quando referunt iudici, debēt intimari partes litigantes.*

Citatio partis an requiratur in relatione facta per espertos.

## DECIS. CXCV.

Sæpissimè in controuersijs de facto vertentibus in Curia Archiepiscopali, solet cómitti reuisio expertis, & peritis in arte, iuxtá dispositionem textus in l. 1. ff. de vetre inspiciendo, & textus in cap. proposuit de probationibus; quare fuit dubitatum in dicta Curia si facti relatione per prædictos de detto facto debet huiusmodi relatio intimari partibus, & prima fonte videbatur? negandū, ex doctrina Couarr. libro 2. variarum resolutionum cap.
1 13. conclusione 5. vbi quando ea, conuentione, & consensù litigantium testis, aut periti in arte persona probata est, non est necessaria citatio nec præsentia litigantis ad iuramentum, nec ad illius testimonium, imò absque citatione, & præsentia controuertentiū, poterit testis aut peritus in arte testimonium dicere, & iurare, ac profiteri, quod sibi visum fuerit, Bartol. dict. l. theopompus numero 9. Anton in cap. veniens in primo de testibus 2. col. Iason consil. 200. lib. 2. col. 3. Ioan. Crottus de testibus 7. parte num. 250. idem tenet dicens hanc esse communem opinionem, Dec. in cap. 2. de testibus col. penult. sic & Bartol. sequitur Alexand. cons. 130. num. 5. lib. 1. sed Pano: m. in d. c. 2. nu. 13. contrarium æsti-
2 mat esse iure verius, nam licet persona testis reprobari non possit oportet tamen litigantes esse præsentes, vel vocatos, vt saltem videant ipsi qualiter iuramentum præstatur, & ea solé niter peraguntur, quæ a iure statuta sunt, & licet Felin ibi num. 14. dubitet, tut orq; sit Abbatis sententia: nihilominus ab opinione Bartol. recedendum non est, cum ea sit crebriori calculo recepta.

Cæterum supradictis minimè suffragantibus contrarium fuit pluries dictam, & obseruatum in eadem Curia, in qua hodie extat obseruantia, vt relatio facta per expertos intime
3 tur parti quæ obseruantia sumit fundamentū ex iuris regula citationem esse necessariam in quolibet actol. de vno quoque ff. de re iudicata maximè vbi vergit periculum seu partis præiudicium l. nam, ita Diuus ff. de adoptionibus Baldus cons. 29. volum. 1. Alexand. consil. 133. num. 6. & seq. volum. 2. Decius consil. 74. nu. 2. eodem volumine vbi per textum in capitul. 1. de causa possessionis, & proprietatis firmat nullum actum iudiciarium esse faciēdum inaudita parte ex quo merita causarum partium assertione dilucidantur, & ad hoc facit, etiam quod notabiliter voluit Anna singulari 78. vbi tenet citationem requiri quando experti re-
4 ferūt Iudici, quod procedit secundū Gail. lib. 1. practicar. obseruation. 92. tamen in expertis electis absensum partium quam à iudice.

### SVMMARIVM.

1 *Infamatus, contra quem crimen probari non potest debet se purgare.*
2 *Purgationum inducitur, vbi extat aliqualis modus probandi.*
3 *In notorijs indigemus probatione.*
4 *Notoria sub se plenam continent probationem.*
5 *Purgatio dicitur remedium subsidiarium.*
6 *Purgatio canonica non potest induci, quando ad sunt indicia sufficientia ad torturam.*
7 *Propter solam vehementem suspitionem potest induci purgatio canonica.*

Purgatio Canonica an possit iudici quando adsunt indicia sufficientia ad torturam.

## DECIS. CXCVI.

1 Ratio dubitandi, quod non posset, colligebatur ex tex. in cap. quoties de purgatione canonica, vbi infamatores contra quem crimen probari non potest, debet se purgare, ex quo tex. patet euidenter non posse induci
2 purgationem quoties extat aliqualis modus probandi, & probatur etiam in cap. si quis de gradu depurgatione canonica, vbi si delictū est probabile non inducitur purgatio, alias secus, & ex hoc prouenit super notorio crimine non esse necessarium onus purgandi c. cum dilectus
3 sepius cit. titul. cum in notorijs non indigemus probatione cap euidentia de accusat. cap. in nostra, vbi Panorm. & reliqui de iure iurādo, & latissimè Bartol. in l. qui interogatus ff. de interrogatorijs actionibus, & Ias. in l. si vero §. qui pro rei ff. qui satisdare cogantur, noto
4 ria enim sub se plenam continent probationē cap. fin. de verborum significat. ratio est secundum Alban. in cons. 29. quia purgatio dicitur
5 remedium subsidiarium, & locum habet vsquequo nō extat alia species probationis; ex quo fit, vt si extēt indicia sufficientia ad torturā cessare debet purgatio tanquam remedium extraordinarium argumento tex. in l. in causę ff. de minoribus, & in hanc etiam opinionem inclinauit Follerius in practica canoni-
6 ca in verf. & si nec confessi aut conuicti num. 8. dicens non esse deueniendum ad purgationem canonicam, quādo adsunt indicia ad tor-

tu-

turam, sed reum debere torqueri vnde vehementer suspectum antequam se purgat debere prius torqueri sequitur Franchis Squillacensis in tractatu de Fide Catholica cap. 31. num. 1. & cum hic casus accidisset in Curia Archiepiscopali maior pars dominorum congregationis dictæ Curiæ inclinauit, quod si adessent indicia sufficientia ad torturam nõ in diceretur purgatio canonica, & fuit dictum contra hanc sententiam non obstare dispositionem text. in cap. inter sollicitudines de purgatio-
7 ne canonica, vbi propter solam vehementem suspitionem potest induci canonica purgatio, sequitur Card. in Clemen. 1. §. sane quæst. 22. de vsuris, Albert. de agnoscend. assertionibus hæreticorum, quæst. 36. in fine, si mancas de Catholicis institut. tit. 65. num. 52. Pegna in 3. par. director. inquisitorum super quæst. 61. ibi si quis ergo scienter est enim vehemens suspicio, quæ oritur ex grauibus indicijs, & animum iudicis inclinat in vnam partem cum aliquali, vel modica dubitatione, vt per Menochium de præsumpt. lib. 1. quæst. 7. Farinac. de indicijs ad torturam, quæst. 36. numer. 181.

*SVMMARIVM.*

1 *Testi varia, & contraria deponenti in eodem iudicio non creditur, sed limita vt nu. 2.*
3 *Confessio procuratoris potest statim reuocari.*
4 *In Crimine hæresis testis potest ex interuallo se corrigere.*
5 *Obliuio quanto temporis spatio præsumatur remissiuè.*
6 *De tempore, & loco an teneantur testes prætise deponere.*

Testis an dicatur varius si in continenti se correxit.

DECISIO CXCVII.

1 CVm de hoc discuteretur in Curia Archiepiscopali dicebatur, quod testi varia, & contraria in eodem iudicio deponenti fidem abrogant leges nostræ, l. qui falso ff. de testibus l. eos ff. de falsis licet hoc tamen mini-
2 mè sit perpetuum, nam si statim corrigendi animę contraria dicant, secunde testificationi adhibetur fides, Bart. in dict. l. eos num. 3. Alciat. de præsumpt. reg. 2. præs. 29. num. 1. Couarr. lib. 2. Variar. Resolut. cap. 17. num. 8. cap. præterea de testibus cogendis, glos. in §. quia vero in Auth. de testibus, Gabr. lib. 7. com mun. opin. de malef. conclus. 27. num. 4. Capyc. in decis. 41. & hoc casu, vt se corrigat statim poterit rursus interrogari parte instante, non ex interuallo, Gabr. in d. conclus. 28. Tiraquell. de retract. conuent. §. 1. glosa 5. num. 18. qui num. 19. id extendit etiam ad Notariũ corrigentem authographũ, siue originale documentum confessio etiam procuratoris sta-
3 tim potest reuocari ex interuallo autem ita demum si ostendatur error. Caroc. decis. 160. n. 18. sunt autem varie opiniones Doct. in hoc articulo quando nam testis dicatur incontinẽti se ipsũ, velle corrigere de quibus vberrime, Gabr. dict. concl. 27. num. 5. Tiraq. dict. nu. 18. qua iure, ego relinquo plurimum arbitrio iudicis, qui pro oculis habebit testium qualitatem temporis interuallum, & huiusmodi circumstantias, Couarr. Variar. Resolution. d. cap. 13. Menoch. de arbitr. lib. 2. cent. 2. casu 108. num. 5. in vniuersum enim estimat iudex quando dicatur in contenti factum vbi nihil in iure est decisum, vt sepe dixit Rot. Genuen. decis. 1. num. 32. optime circumstantias perpendit, Capyc. decis. 142. num. 3. 4. & 9. addo Octau. Vulpell. de præp. Aduerb. & coniunct. sign. in verbo. incontinenti, vbi consuluit iudici ne sit facilis in admittenda huiusmodi correctione ob timorem subornationis, Farinac. late quæst. 66. de testibus numer. 226. Gallic. consil. 117. num. 35. ex interuallo se corrigit probat errore, Farinacc. consil. 44. num. 19. & in crimine hæresis iure quodam
4 singulari testis etiam ex interuallo se corrigit, vt indirect. inq. par. 3. com. 114. & latè dixi ego in dec. 57. lib. 1.

Illud tamen nõ omittendũ, circa testes, quã doque enim aiunt se non recordari placet igitur eo casu eos haberi pro negantibus & perinde censeri deposuisse ac si dixissent se non interfuisse vbi tantum temporis spacium non effluxit arbitrio iudicis, ex quo obliuio possit præsumi Farinac. de falsit. quæst. 158. num. 122. quod in vniuersum procedit in his qui negant se recordari Mascard. concl. 108 t. num. 48. conclus. 170. num. 22. conclus. 1127. nu.
5 1. vbi ait de tempore ex quo inducitur obliuionis præsumptio, qua ratione sæpe responđi nõ habere locum §. & quia plerimque in No. cõst. med. de probat. vbi tantum tempus abijt ex quo facile in cludi poterit obliuio Abb. consil. 602. num. fin. tunc enim testes non tenetur deponere de tempore præcisò, cæterum de eodẽ §. late ait idem Abb consil. 627. num. 4. consilio 727. num. 1. & consil. 529. num. 25. Plot.
6 consil. 6. 60. 92. & 94. & de tempore, & loco an teneantur præcisè, testes deponere Farin. de testibus, quæst. 64. vbi num. 90. & 101. ait tunc non tenere deponere, vbi ob lapsum temporis præsumi potest obliuio veluti in actu momentaneo, & qui iam diù contigit, item vbi non

non est quæstio de priore, vel posteriore tempore non est de illo deponendum, Abb. dict. cõ sil. 623. num. 4

## SVMMARIVM.

1 *Dubium resoluitur affirmatiuè.*

An debitor de fuga suspectus possit capi.

## DECIS. CXCVIII.

1 CVria Archiepiscopalis censuit affirmatiuè, scilicet quod, debitor fugitiuus possit capi per textum in l. ait prætor §. si debitorem ff. quæ in fraudem creditorũ, & sic obseruauit in causa Sebastiani Cacacis Mercatoris litterarum cambij, qui cum fuisset effectus clericus post decoctionem; fuit per dictam Curiam captus ob suspitionem fugæ ad instantiã Reuerendissimi Episcopi ricastrens. Sed quia circa hunc iuris articulum vidi quamdam allegationem D. Ioannis Mariæ Nouarij iuuenis valde eruditis volui illam inserere.

## SVMMARIVM.

1 *Creditor potest petere suum debitorem de fuga suspectum carceribus mancipari.*
2 *Vbi copia iudicis non est iure ciuili nobis ipsis ius dicere possumus.*
3 *Quis dicatur debitor fugitiuus, vel de fuga suspectus.*
4 *Debitor potest capi etiam die feriato in honorem Dei.*
5 *Creditor debitorem resistentem impunè cedere potest.*
6 *Quæ debeant concurrere ad obtinendam capturam debitoris.*
7 *Iuramentum suspitionis fugæ debet deferri per Iudicem.*

Ioannis Mariæ Nouarij Allegatio.

1 CReditorem, cui quid quacumque ex causa legitima debetur debitorem suum de fuga suspectum capiendum, carceribusque mancipandum petere posse, & iudicem teneri hoc facere textus est in l. ait prætor §. si debitorem ff. quæ in fraud. credit. tradunt Ripa in cap. 1. num. 88. & sequent. extra de iudic. Becch. de iure sistendi cap. 3. num. 1. Caccialup. de debit. suspect. quæst. 2. num. 1. iure enim deciditur, debitorem fugitiuum, vel de fuga suspectum, per creditorem ipsum si periculum in mora sit, vel per Iudicem ad instantiã creditoris capi posse, d. §. si debitorem, & ibi glosa in verbo locum, & Bartol. & DD. communiter de his quæ in fraud. credit. vbi textus dicit, si debitorem meum fugientem, & pecuniam secum ferentem consecutus essem, & abstulissem ei quod mihi debebatur placet Iuliano, in facto Actorem cessare l. sacrilegij in fine ff. ad l. iul. pecul. sequuntur Ancharan. consilio 192. num. 4. Ias. in l. 2. num. 15 & 19. ff. de iurisd. omn. iudic. & in §. 1. num. 72. institution. de act. Soccin. in regula 111. sub litter. B. Marsil. in singul. 43. Couarr. in libro variarum resolutionum lib. 2. cap. 20. num. 14. Viuius in silua commun. opin. in verbo debitor cap. vbi post multos hanc sententiam communem dicit God. cons. 2. numer. 4. libro 9. Mysinger. obseruat. 65. centur. 2. quia vbi copia iudicis
2 haberi non potest, & periculum in mora est, iure ciuili nobis ipsis iusdicere possumus l. generali, Cod. de decur. lib. 10. d. l. ait prætor §. si quis debitorem de his quę in fraud. creditor l. creditores, vbi Bartol. & Salic. & alij C. de pignor. l. ne quid de incend. Ruin. naufr. Masuer. in sua pract. tit. 30. de excut. & subhastat. num. 28. cum addit. ibidem Coler. de process. execut. parte 1. cap. 2. num. 276. & cap. 3. nu. 124. hoc tamen attento, si creditori ipse capturam facit, vt debitorem iudici tradat, Viuius in Sylua commun. opin. in verbo debitor capi circa fin. per textum in cap. olim. de restitut. spoliat. Ias. in l. de pupillo §. si quis Riuos nu. 2. de noui oper. nunciat. & debitor fugitiuus, vel de fuga suspectus est, qui non possidet im-
3 mobilia, & sæpius interpellatus non soluit frequenter lusit, sumptuosè vixit sua cõsumpsit, & dilapidauit, & de quo fama est, quod plus debeat, quam in bonis habet, & fugam machinauit ita scripsit, God. in cons. 2. de iniur. nu. 41. vol. 9. & secundum Bald. in l. si vt proponis n. 2. C. quomod. & quando iudex, debitor
4 fugitiuus, vel de fuga suspectus, etiam die feriato in honorem Dei cap. potest sequuntur, Misinger. obseruatio. 69. centur. 4. Gail. obseruat.
5 44. num. 1. lib. 2. & debitorem fugientem resistentem, creditor etiam impunè ledere potest l. si ex plagis §. tabernarius ff. ad l. aquil. Bald. in l. sicut allegas, Cod. ad l. cornel. de ficar. in fine Ias. in §. 1. num. 76. institut. de action. & quod debitor clericus qui est fugitiuus, vel de fuga suspectus possit etiam capi scribunt, Bal. in cap. dilectis de appellat. Ias. in l. de pupillo §. si quis riuos numer. 2. de nou. oper. nunciat. Abb. in cap. cum non ab homine de iudic. per textum in cap. olim de restitution. spoliator. licet ad capturam debitoris obtinendam tria copulatiuè debet narrare, & probare, primo se

se esse creditorem illius, puta centum leg. hæc autem §. non defendi ff. quibus ex cauſ. in poſſeſſ. eas Auth. & qui iurat ibi iusta mensuram debiti declarati, & in corpore vnde sumitur posita post l. nona Cod. de bon. Author. iudic. poſſ. quod creditum debet doceri, per testes, aut per instrumenta, vel per equipollens ex quo iudex aliquo modo valeat credere verum esse, quod asseritur facit textus, in l. iubemus per hanc §. si qua tamen, & ibi Bartol. numer. 6. Cod. de erogat. milit. Arnon. lib. 12. & textus in l. litibus & ibi Bartol. in fin. Cod. de agric. & censit libro vndecimo, Castrenſ. in consil. 31. num. primo & secundo volom. primo, Natta consil. 430. numer. settimo & sequent. volum. secundo Iason in l. si ab Arbitro numer. nono in fine ff. qui satisdat. cogant. Bald. in tractat de carcerat. capitul. primo numer. octauo, Beccb. de iure sistendi capitul. vndecimo numer. tertio, Caccialup. de debit. suspect. quæstio. sexta numer. nono vsque ad numer. 16. vbi plene de hoc licet hoc fallat, quando ageretur, & esset dubium de fuga instanti, quoniam tunc si creditor non habeat in promtu probationes satis erit ad faciendam fidem de debito, vt iuret se esse creditorem talis, puta centum occasione mutui, vel alia de causa, & non habere paratas probationes, & suspicari, quod interim debitor aufugiat dummodo incontinenti post debitoris carcerationem doceat de suo credito. Secundo narrare, & probare debet illum debitorem esse de fuga suspectum l. si fideiussor §. final. ff. qui satisd. cogant. l. si ab arbitro ibi qui ex causa ff. eodem titul. l. in omnibus ff. de iudic. & leg. si creditores ff. de priuileg. creditor. & causas suspitionum, creditor debet probare, puta quod debitor sit forensis, vel vagabundus, vel quod non possideat immobilia, siue quod deteriorauerit conditionem suam, & deterioratio sit magna, & insignis calamitas, & similia, de quibus, per glos. in l. si fideiussor §. fin. in verbo officium ff. qui satisdat. cogant. latissimè Ioannin. in tractat. de citation. Real. lib. primo cap. secundo numer. 41. vsque ad numer. 199. Tertio narrare, & probare debet, quod suspitio emanauerit post contractum debitum, Marsil. in tractat. bannit. in verbo Capti numer. 48. vel saltem ad notitiam ipsius creditoris post contractum debitum peruenerit l. mulier Cod. de sponsal. leg. qui bona §. illo ff. de damn. infect. glos. in leg. si is a quo in verbo acceperit ff. vt in poſſeſſ. legat. & quod tria prædicta tenentur creditor narrare, & probare ad obtinendam sui debitoris capturam tenuerunt Caccialup. de debit. suspect. quæstion. sexta numer. primo. & locundo qui plures allegat ita tenentes, Roman. in consilio 326. Natta consil. 436. numer. 26. & 27. tom. 2. Castrenſ. consil. 19. numer. primo & consilio 31. & consil. 472. & consilio 473. lib. primo Bal. 285. numero primo, & creditor tenetur allegare, & probare per testes, vel alias probationes ita quod iudici ita esse constet, puta vt insignis calamitas, vel magna superuenerit inopia, de quo vide Bal. in dicta l. apertissimi numer nono. & sequent. Cod. de iud. Roma. dict. consilio 320. numero terzo Castrenſ. consil. 472. nomer. primo volum. primo & Alexand. consilio 19. post prin. libro 3. & ita debet articulari, quod deterioratio fit magna, & insignis per l. 7. si fideiussor §. final. ff. qui satisdat. cogant. alias debet captus relaxari testibus Curt. dict. tractato de sequestratio. quæstio 7. numer. 41. versicul. tertio Roman. dicto consilio 320. numero quarto & sequent. & Castrenſ. consilio 31. numero terzo volum. primo & est ratio quoniam nisi causæ suspitionum fuerint magnæ, & probabiles iudex non tenetur capturam decernere, sed etiam denegare debet, teste Caccialupo dicto quæstion. numer. 6. vbi dicit, quod non omnis suspitio, quæ residet in animo creditoris, est sufficiens ad obtinendam capturam; sed iudex debet diligenter inuestigare causas suspitionum mouentes animum creditoris, ad suspicandum, & illas diligenter examinare; & si illas iustas, & probabiles inuenerit poterit ad capturam procedere, alias nequaquam argum texe. in leg. secund. soluto vbi doctores in versiculo suspect. ff. solut. matrimon. & vltra prædicta requiritur
7 etiam iuramentum suspitionis creditori, per iudicem deferendum alioquin, captura dici possit nulla, Castrenſ. consilio 472. libro primo Curtius in tractat. de sequestration. quæstion. 7. numero 41. Angel. in leg. si ab arbitro §. ex causa numero secundo ff. qui satisd. cogantur, qui ponunt quæ requirantur ad obtinendam sequestrationem, & capturam, quos

patur leg. nec auus Codice de emancipat. leg.
3 iubemus, Cod de emancipat. liber: ideò eman
cipatio voluntariæ iurisdictioni discribitur d.
l. 2. ff. de officio proconsul. eiusdem iurisdi-
ctionis est manumissio, vt etiam habetur in ci-
tata l. 2. item adoptio, cum nemo dissentiens
4 in adoptionem detur leg. in adoption. ff. de
adopt. & sic etiam dicimus in legitimatione
glos. in cap. per memorabilem, qui filij sint le-
gitimi, & ibidem Innocent. num. 3. & in leg.
1. num. 5. de iur. Aur. Anul. Signor consilio
219. numero 13. Dec. consilio 150. & 557. &
& ponitur in eadem iurisdictione Doctorum,
Militum, & Notariorum creatio, & de mili-
tibus nominatim tradit Bal. in l. 1. num. 80. C.
de dignit. lib. 12. & de Notario, & doctore, Ro
land. cons. 88. num. 33. libro 1. insignis autem
differentia inter voluntariam, & contentiosã
iurisdictionẽ hęc à DD. ponitur. quod contẽtiosa
6 iurisdictio extra territorium minimè exerce-
tur, neque in homines alterius iurisdictionis l.
fin. de iurisdict. omn. iudic. in l. fin. ff. de officio
præfect. vrb. sed voluntaria iurisdictio secus
est cit. l. 2. ff. de officio procons. & l. emaci-
pat. ff. de adopt. quod discrimen inter volunta
riam, & contentiosam iurisdictionem tradi-
derunt, glos. Bart. Alexand. & reliqui in d. l.
fin. ff. de iurisdict. omn. iudic. Vnde Episco-
7 pus ex his non potest exercere iurisdictionem
contentiosam in aliena Dięcesi, quia statim
quod quis egreditur suam prouinciam habe-
tur pro priuato l. 3. ff. de officio præsid. Gemi-
nian. in cap. si Abbatem num. 4. de elect. in 6.
& ideò prohibetur iurisdictionem exercere c.
Episcopum 7. quæstio. 2. cap. 2. de constitut.
in 6. l. fin. ff. de iurisdict. omnium iudic. & li-
cet loquantur de iurisdictione contentiosa
tantum, & non voluntaria, secundum Panor
mitan. in cap. nouit. num. 3. de officio delegat.
& Bal. in l. si ex consensu num. 10. C. de Epi-
scop. Audient. tamen sunt aliqui, qui tenent
nec quidem voluntariam iurisdictionem com
petentem iure speciali vel priuilegio posse ex-
tra territorium exerceri, vt tradunt Roman.
in singul. 49. Curt. Iun. in l. fin. col. 1. ff. de iu
risdict. omn. iudic. per textum in cap. statutũ
de præbend. in 6. & ob supradictam rationem
8 Episcopus non posse conferre ordines etiam
proprijs subditis in aliena Diœcesi tradit Al-
fer. in sæpius cit. l. fin. ff. de iurisdict. omnium
iudic. quia ex quo ministerio sacrorum ordi-
num fit collatio ab Episcopis celebrantibus di
uina officia indutis vestibus Pontificalibus re-
quiritur consensus Diœcesani glos. in clem.
fin. de priuileg. Abb. in cap. ex suarum nume.
11. de Author. & vsu pallij, Rebuff. de nomi-
nat. quęst. 14. nu. 29. Couarr. in libro 3. varia
rum resolutio. cap. 20. num. 9. vbi subdit secus
esse in prima tonsura, vnde Sacrum Concil.
Trident. sess. 6. cap. 5. sanciuit pœnam exercẽ
tibus iurisdictionem in aliena Diœcesi, per
hæc verba: Nulli Episcopo liceat cuicumque
priuilegij prætextu Pontificalia in alterius
Diocesi exercere, nisi de Ordinarij loci expres
sa licentia, & in personas eidem Ordinario su
biectas tantum, si secus factum fuerit Episco-
pus ab exercitio Pontificalium, & Ordinarij
ab execntione ordinum sint ipso iure suspensi,
licet communis opinio DD. sit de qua testatur
Abb. in cap. nouit de officio legat. quod Epi-
scopus potest in aliena Diœcesi de consensu
Diœcesani exercere iurisdictionem contentio
sam, & sic fuit resolutum in Curia Archiepi-
scopali, quæ secundum Nouiss. in sua praxi
eiusdem Curiæ seruat, quod quando Episcopi
petunt licentiam exercendi iurisdictionem
contentiosam in hac Ciuitate Neapol. conce-
dit eis licentiam cum clausula ( Dummodo
fiat specialis mentio in dictis litteris in vno
quoque actu ) ad remouendum præiudicium,
quod oriri posset ex dicto exercitio, licet sit no
tandum, quod dicta licentia non præiudicat
subditis Episcopi petentis, qui nisi consentiãt
non possunt iudicari in aliena Diœcesi, & si
fuerint citati minimè coguntur, atque tenen-
tur comparere, Ioan. Andr. in addit. ad specul.
in titul. de citatione §. contra citationem ver-
sicul. item quod iudex, Soccin. de citat. artic.
18. quæst. 2. & est communis DD. opinio in
d. cap. nouit. de officio legati, si enim delegatus
11 Papæ extra Diœcesim non potest inuitis par-
tibus ius dicere cap. statutum §. in nulloquoq;
de rescript. in 6. tanto minus ordinarius hoc
poterit agere, vt tenet glos. in cap. vt litigans
de officio ordinarij in 6. & clement. vnica in
verbo indulgemus de foro competenti.

## *SVMMARIVM.*

1 *Quotupliciter quis efficiatur subditus Diœce sani Episcopi.*
2 *Qui solum titulum sine possessione habet beneficium obtinere non dicitur.*
3 *Per solam collationem, & titulum beneficij absq; eius possessionis ingressu est sufficiens vt quis possit in loco beneficij ordines recipere.*
4 *In beneficialibus non attenditur principaliter possessio, sed titulus.*
5 *Iudex laicus cognoscit de possessione beneficij, sed non de titulo, & causa proprietatis.*
6 *Spiritualitas tituli, magis, quam commodum temporalitatis videtur necessaria.*
7 *Promouendus non solum pacificam possessionem, sed etiam titulum obtinere debet.*

An

An sola collatio, tituli beneficij absque eius possessionis ingress, sit sufficiens vt qs possit in loco beneficij ordines recipere.

DECIS. CLXXXIX.

1 EX dispositione tex. in c. cum nullus de temporibus ordinat. tripliciter quit efficitur subditus, & diœcesanus Episcopi, primò ratione originis, secundo ratione domicilij, & tertio ratione beneficij, vt optime declarat cuch. de potest. ordin. nu. 23. cum alijs lib. 4. tit. 11. Quarant. verbo ordo vers. quo ad tertium cũ sequent. quore fuit dubitatum, an sola collatio beneficij absq; tamen captura possessionis suffi ciat ad effectum de quo sup. vt optime suo more loquendo de foro adnotarunt Clar. lib. 5. §. fi. q. 36. nu. 21. in fin. & ibi Baiard. in addit. nu. 14. Lud. Lop. 1. par. instr. cõsc. c. 286. pag. 810 vers. quod fit quasi in possessione, & Fariuac. q. 8. nu. 70. & in nu. 45. asserens se ita vidisse obseruari à Reuerendissimo gubernatore Romę in anno 1580. pro qua quidem sententia bene

2 facit, quoniam is qui solum titulum sine possessione habet, beneficium obtinere non dicitur vt trad. Cassan. cõsil. 30. ex nu. 16. Fclin. cõs. 40. ex nu. 4. Boer. decis. 171. nu. 26. & in decis. 313. n. 3. nec ius illud datũ p collatione est firmum, & efficax ante possessionẽ Rebuff. cõs. 186. n. 18. Couar. lib. 3. var. c. 16. n. 6. vers. est tẽ.

3 Cæterũ in cõtrariũ in Cur. Arch. inclinabat quæ opinio & si viris grauissimis vera iudicetur, mihi tẽ cõtraria verior visa est, vt s. q collationẽ beneficijs obtinet beneficiũ habere dicatur ialtẽ ad hoc q fori priuilegio gaudeat, nã per solã collationẽ, & titulũ beneficij absq; eius possessionis ingressu beneficiũ habere dicitur nec, possessio attẽditur, & docẽt Roman. cõs. 350. n. 17. Zabarel. in Clem. 11. vt ij qui nu. 25. de ętat. & qual. optime Millis in suo reper. in verb. obtinere dicitur quis beneficiũ, Couarr. lib. 3. var. c. 16. in prin. Paris. de resignat. benef. lib. 10. q. 6. n. 2. Rebuff. in prax. 7. par. tit. de simon. in resign. ex n. 25. & hinc est

4 q in beneficialibus nõ attenditur principaliter possessio, sed titulus, nã possessio nihil habeat spiritualitatis, sed tit. vt notat Boer. dec. 24. n. 8. per textũ c. ex frequẽtibus de institut.

5 & hinc est praxis, q iudex laicus cognoscit sũ aliquos depossessione bñficij, minime tẽ de titulo, vel de causa p prietatis, q a cũ hoc sit q d spirituale, est incapax, vt de eo cognoscere, valeat secus vero si principaliter agatur de possessorio, quia cum illud sit quid tẽporale, vt dicit glos. in verb. spiritualibus in c. literis de iuram. calum vr q potest de eo cognoscere iudex cus, vt docet Couarr. in pract. c. 36. n. 1. Gutierez lib. 1. Canon. q. c. 34 ex n. 16. & Bouadilla lib. 2. c. 18. nu. 141. vbi optima additio in lit. F, vnde ad effectũ, vt immunitate clericali quis gaudeat forũq; sęcularẽ effugiat vr nullius cõsiderationis esse quod habeat vel nõ habeat bene

6 ficiũ, dũ tamẽ habeat titulũ, cũ spiritualitatis tituli magis, quã cõmodũ tẽporalitatis, q acquiritur per possessione videatur necessaria ad obtinendam fori exemptionem, quod secus dicendum est si de promotione ad sacros ordines agatur, tunc enim ex Conc. Trident. decisione in sess. 21. c. 2. de reformat. non solum titulum, sed & pacificam possessionem obtinere

7 debet promouendus, ne ob priuationem possessionis id est temporalitatis, cogatur mendicare in opprobrium, & dedecus status clericalis, quod iura abhorrent, per tex. in c. cum sęculũ de prębend. c. diaconi 93. dist. & quando dicatur quis beneficiũ pacificè possidere eleganter declarat Fusc. de visitat. lib. 2. c. 15. num. 77. & hanc sententiam sequuntur Gigas de pension. q. 94. n. 12. Germon. lib. 3. c. 15. nu. 59. vers. at vero reprehendit cõsuetudinẽ Mediolanẽsem sed expresse eã defendit Portoles in schol. ad Molin. in tit. de cõpetentia q. 5. per tot. vbi in n. 9. refert ita in facto contigisse, & magno pręuio consilio grauissimorum iuris cõsultorum se vidisse in Aragoniæ Regno pronunciatum se die 13. mensis Maij anno 1586. à doctissimo Domino D. Carolo Mandoz. tunc quidẽ cõpetentiarum Regni Aragonũ Cancellario in signi, postea vero supremi Consilij Coronę Aragonię Regente, accedit tamen pro Coronide & cõfirmatione istius sentẽtiæ, quod secundũ eã fuerit resolutũ à sanctissimis & grauissimis patribus sacrę Cõgregationis Cõc. Trid. die 16. mẽsis Iulij anni 1587. diffinierũt enim p̃dicti patres vt circũferetur beneficiariũ gaudere priuilegio fori ante adeptã, possessione beneficiũ vt refert Paris. de regnat. benef. lib. 7. q. 1. nu. 47. ex quibus apparet hanc sententiam veriorem esse, & in praxi seruandam fore.

SVMMARIVM.

1 *Ordinari põt quis ab Epõ vbi situ est beneficiũ*
2 *Cappellania nõ venĩt appellatione beneficij*
3 *Pactũ, vt precariũ nõ reuocetur non valeat.*
4 *In omnibus supplicationibus fit mẽtio, quod beneficium sit perpetuum.*
5 *Cappellania non concluduntur sub regula generali reseruatoria.*
6 *Beneficia manualia nõ includũtur sub regula de annali nec triennali nu. 7.*
8 *Vnio de beneficio manuali non tenet non facta mentione manualitatis.*
9 *Beneficiũ Ecclesiasticũ iudicatur cappellania quoties fuerit in ppetuũ, vel in titulũ collata*
10 *Cappellaniã in perpetuũ obtinẽs, initur priuilegio fori, & tenetur recitare diuinũ officiũ ac si beneficia Ecclesiastica haberẽt nu. 11.*

Ratione Cappellanię an, & quando possit qui ad alieno Episcopo ordinari ad intellectum tex. in c. cum nullus de temporibus ordinat. in 6.

DECIS. CXC.

1 DVbium non est, quod potest quis ab Episcopo loci, vbi situm est beneficium ordinari

nari ad text. in c. cum nullus de tẽporibus ordinat, quare fuit dubitatum an idem sit dicendum in obtinẽte cappellaniam, si possit scilicet ab illo loci ordinario sacris ordinibus insigni quemadmodũ posset ratione beneficij, & dicebatur, quod non posset, si quidem huiusmodi cappellaniæ sunt amouibiles, & non veniunt appellatione beneficij, vt pulchre ad propositum plura cumulando ad notarunt, Azebed. lib. 1. tit. quarto l. 1. num. 7. Portol. de competent. q. 5. ex num. 21. subdens in nu. 23. in facti contingentia ita iudicatum fuisse in illo Regno, & ab illo quandocumq; & quo modocumq; amoueri posse voluerit in cap. cũ ad Monasterium §. tales de statu Monachorũ c. 1. §. fi. ibi & si libere possint ad eãdem monasteria reuocari de priuileg lib. 6. & notatur in c. 1. de capellis monach. lib. 6. Staffil. de lit. gratiæ tit. de expectati in 9. forma expectatiuarum nu. 29. Cassadorus dec. 8. per totã, & dec. 12. ante nu. 10. de præb. Rebuff. in praxi tit. de dispensatioibus cũ irregularitatis fact. nu. 4. de pacific. possessoribus ex nu. 271. vsq; 283. quæ manualia beneficia præcario cõparantur Mãdosius in regul. 33. de annali q. 11. n. 5. Rebuff. de pacifi. possessoribus n. 274. & 276. taliq; mo possunt ad libitũ amoueri, quod non valet pactũ, factũ eb Abbate de cõtrario, & eo non obstante quamuis interuenisset iuramentũ posset amouere, vt post Archidiac. & Io. Andream c. præsenti de offic. legati in reseruado beneficia nu. 12. Rebuff. de pacif. possessor. nu. 274. vers. imò si Abbas, & facit Rota, dec. 570. p. 3. lib. 3.
3 diuersor sicut nõ valet pactũ, vt præcariũ non reuocetur, quia est contra naturã substantialẽ contractus l. cum præcario 12. ff. de præcerijs, vnde cũ deficiat vnũ ex substãtialibus beneficij s. vt ꝑpetũ, sequitur quod nec veniat appellatione beneficij, Nauar. cõs. 5. n. 1. & cõ. 7. de pb. Greg. Tholosan. in instit. rei beneficiarie c. 1 t. n. 12. natura enim secularium est, ꝙ sint perpetua §. distinct. c. 1. & ibi glos. verbo perpetui de cappell. monacho. lib. 6. c. veniẽs cũ ibi notat. de filijs præsbiterorũ, Cassad. d. dec. 4. n. 2. de ꝑbẽdis, Mãdos. in d. reg. 3. q. 11. rlam. Paris. de resignat. lib. 11. q. 3. n. 92. & 93. & secundũ Gonzalez, glos. 5. n. 18. & quod in omnibus suppli-
8 cationibus, & in principio illorum sit mẽtio, ꝙ beneficiũ de quo supplicatur, est perpetuum ad distinctionẽ manualis de quo Papa prouidere non intendit, & omnes fere supplicationes incipiũt dicẽtes cũ perpetuũ beneficiũ, & pro
5 terea cappellaniæ non includũtur sub regula generali reseruatoria glos. in elem. vnica verbo reuocari ad finẽ, vers. & ob hãc causam de supplend. neglig. Præl. Calder. cõs. 26. an in reseruationibus de præb. c. 2 de præb. lib. 6. vt fuit resolutũ in vna calag. pręceptoriũ de disel. co rã Puteo de anno 1546. teste Achille dec. 9. de
6 præbendis hinc beneficia manualia non includũtur sub regula de annali, vt fuit resolutũ in vna Abb. gan. Cappell. 15 Ianuar. 1549. coram Nouato, Mandos. in reg. 33. de annali q. 11. n. 5. & per totã Mohed. dec. 10. caus. possess. nec
7 etiã cõprehenduntur in regul. de triennali Gomezius. sup eadẽ reg. q. 5 q. 7. Rebuff. de pacif. possess. n. 272. Mohed. dec. 5. 169. alias 10. de causa possessoris, Paris. de resignat. lib. 1 t. q. 3. n. 85. Rota dec. 739. n. 7 p. 1. diuersorũ simili-
8 ter non tenet vnio de beneficio manuali nõ facta mẽtione manualitatis, Cassad. dec. 4. n. 1. & ꝑ totã de pręben. Rebuff. de pacif. possess. nu. 282. vers. nõ valeret tamẽ vnio, Simonet. dec. 31. in manu script. & additio ad Simonet. de renũt. q. 8. n. 4. sicut nec alia quelibet impetratio valet de tali beneficio manuali, manualitatis mẽtione non facta, Cassad. d. dec. 4 sub n. 1. & n. 2. Paris. de resignat. de pręben. in rescrip. vt per Cassadorũ dec. 12. n. 6. & 10. de preben. tenuit Rota teste Achill. de grass. dec. 8. de pben.

Verũ quid quid sit ex supradictis, fuit dictũ ꝙ quando alicui in perpetuũ, vel in titulũ fuerit assignata, & collata dict. Cappellania cũ authoritate episcopi, tũc siquidẽ, vt ecclesiasticũ beneficiũ debet iudicari, & consequenter, ꝙ possit ratione ipsius ordinati ab alieno Episcopo, vt resoluunt Salzed. in addit. ad Diaz cap. 62 nu. 2. & in c. 18. nu. 9 Nauarr. de hor. Can. c. 20. n. 17. Azor. in inst moral. lib. 10. c. 3. col. 1472. vers. quinto quęritur Zerola in 1. par. §. beneficiũ vers. 10. fol. 14. Felician. de censibus lib. 2. c. fin. nu. 15. illius siquidẽ ratione, vt ipse ait constringitur Cappellanus ad recitandas praeces horarias, & ad factũ restitutionem tenebitur pro rata omissionis sicut quilibet beneficiarius vnde nõ mirũ si in eo casu eisdem fruatur priuilegijs eiusdemq; fori priuilegio minime potitur habens pręstimoniũ quando ei nõ in titulum concessum est cũ enim huiusmodi pręstimonia fuerint instituta pro studentibus, & pro subsidio contra infideles, & in sola temporalitate consistant, sic quandoque non dantur in titulum beneficij perpetui, tunc quidẽ
10 ea obtinentes priuilegio fori ad gaudent quãdo vero ipsa cõceduntur in titulũ perpetui beneficij, vt multoties sit præsertim in Hispania tunc quia habent onus annexum seruitium videtur habere ea quæ obtinentes dictũ fori priuilegium consequãtur, ad notarunt Menoch. de arbitrar. iudic. casu 101. nu. 56. Rebuff. de pacif. possessor. ex nu. 90. Hoieda de benef. 1. par. c. 17. n. 25. pulchre in 2. parte c 8. per totũ optime, Paris. de resign. benef. lib. 2. q. 1. ex nu. 124. & eo in casu ea obtinẽtes beneficia Ecclesiastica cẽsẽtur habere diuinũq; officiũ ꝓsoluere tenẽtur, vt tradũt Nauarr. de hor. Can. c. 21. nu.

numero 9. Azor. institutio. moral. lib. 10. capitulo 3. colum. 1472. & de his videtur intelligendus motus prop. Pij Quinti qui incipit ex proximo Lateranensi Concilij, vbi post quã præcipitur, vt omnes clerici qui beneficia habent diuinum officium per soluan, t subiungit hæc verba, declarantes præstimonia & præstimoniales portiones, & qualiacumque alia beneficia etiam nullum omnino seruitium habentia continentes in prædictis contineri, quod certe intelligendum est de ipsis præstimonijs quæ conferuntur in perpetuum non vero de alijs.

*SVMMARIVM.*

1 *Sententiam excommunicationis per Iudicem qui eam tulit non potest suspendi, sed requiritur formalis absolutio nu. 2.*
3 *Excommunicatus potest subsistẽte legitima causa absolui ad tempus.*
4 *Actus legitimus non recipit neque Diem, neque conditionem.*
5 *Sententia excommunicationis incursa potest suspendi ad tempus*

An sententia declaratoria excommunicationis incursę possit suspendi ad tempus.

## DECIS. CLXXXXI.

1 EXcommunicationis sententia per iudicẽ
qui eam tulit non potest suspendi ad tem
pus, Ioan. Andrea Anton. Abb. Imol. Præpo
situs in cap. ad hæc quoniam de appellationi-
bus, sed requiritur formalis absolutio, capitul.
2 nuper capitul. cum desideras, de sententia
excommunicationis solum enim excommuni
3 catus subsistente legitima causa potest absolui
ad tempus, & post tempus re incidit in eadem
excommunicationem, vt in cap. veniens el 2.
de testibus, Franchus in dict. cap. ad hæc quare
fuit dubitatum in Curia Archiepiscopali an
sententia declaratoria excommunicationis in
cursę possit suspendi ad tempus, & videbatur
quod non, ex eo quod excõmunicatio cũ sit le-
4 gitimus actus non recipit neque Diem, neque
conditionem, argumento tex. in l. actus legiti-
mi ff. de regulis iuris, & cap. actus legitimus
eod. tit. in 6.

Cęterum fuit cõtrarium resolutum, & fuit bis seruatum ex doctrina Imol. & Franch. in c. dilecti filij de appellat.

*SVMMARIVM.*

1 *Habens beneficium Ecclesiasticum gaudet priuilegio fori.*
2 *Clericus obtinens pensionem gaudet priuilegio fori, sed contrarium nu. 5 & 10.*
3 *Pensio largo modo dicitur beneficium.*
4 *De beneficio debet fieri mentio in impetratione, & sic de pensione.*
6 *Pensio non sapit titulum beneficialem.*
7 *Pensio potest assignari laico.*
8 *Quando mandatur prouideri de beneficio vigore talis mãdati de pẽsione prouideri nequit*
9 *Appellatione beneficiarij non venit pensionarius.*

Clericus obtinens beneficiorum an gaudet priuilegio fori.

## DECIS. CLXXXXII.

1 ELegans dubium fuit, an dũ Conc. Trid. cõ
cedit priuilegium fori habenti beneficiũ
Ecclesiasticũ, cẽseatur etiã dictũ priuilegiũ cõ-
cessisse habẽti pẽsionẽ, sup fructibus alicuius be
neficij, ita vt is similiter gaudeat fori priuile-
gio exẽptusq; sit à iurisdictione iudicis sęcula-
ris sicut si habuisset beneficiũ, & Gigas de pen-
sion. q. 94. nu. 8. defendit, ꝙ habens pensionem
2 huiusmodi priuilegio fori gaudeat, & idem af-
firmant Portoles in cons. ad Molin. in tract. de
cõpet. q. 5. n. 20. pulchre Zerola in praxi epis.
1. part. §. clericus fol. 43. vers. ex hac doctrina
pluribus rationibus id cõprobãs, & Salzed ad
Diaz in c. 62. n. 10. subdens, quod cũ iste casus
in cõplutẽsi Academia cõtingisset anno Do-
mini 1584. ita ipse consuluit, & sic postea in su
premo consilio Regis iudicatum fuit pro qua
opinione facit, quia largo saltem modo pensio
dicitur beneficium, vt trad. Abb. in cap. ad au-
dietiã el 2. nu. 2. de rescript. & refert Paris. lib.
2. de resignat. benefic. q. 15. ex princ. quia quã-
do pensio imponitur super beneficio, dicitur
fieri sectio in pẽsionibus que transeunt ad suc-
cessores beneficiatos, Gamb. de offic. & potest.
l. de latere lib. 6. ex nu. 315. & hinc est quod si-
4 cuti de beneficio in impetratione debet fieri
mentio, ita & de pensione Gigas de pensio q.
67. Staphil. de liter. gratiæ §. noua forma nu.
11. Menoch. de arbitr. casu 201. nu. 51.
5 His tñ nõ obstãtibus cõtraria sẽtentia vti ve-
rior fuit visa tenẽda, pensionãq, nõ sapit titulũ
beneficialẽ, nam titulus est q d tẽporale, & assi-
6 gnari potest laico, Azebed. lib. 1. tit. 4. l. 1. n. 5.
Adr. Gambar. de officio, & potestate legati libro 6. ex num. 397. Gigas de pension. quæstio. 21. refert. plures Paris. lib. 2. de resignat. be-

nef.quæst 15. num. 20. Rebuff. in tractat. no-
minat. quæst. 9. num. 36. Corras. in paracbr.
Sacerdot.1.par.cap.4. ex num.1. vnde nec etiã
pensio est beneficium Ecclesiasticum, vt notát
communiter scribentes in cap.ad audientiam
el 2. de rescript. vbi pensio & beneficium po-
nantur, vt diuersa, & probat optimè tex.in
cap. quamuis el 1. de probend. lib.6.vbi quan
8 do mandatur caliui prouideri de beneficio vi-
gore talis mandari de pensione prouideri non
poterit, Gãbar.in dicto lib.6. num.296. & tra
dit Staphil supra num. 12.fol.21.Sylua de be-
nefic. part.1. quæst.3. num. 11. Hoieda de in-
compatibil.benefic. in 1.par. in præfat. num.
3. & in 2. parte cap. 7. num. 4. Paris. vbi su-
pra num.11. & in lib. 1. quæst. 10. num. 69.
sic appellatione beneficiarij non venit pensio
9 narius Bursat. cons. 351.num.27.Io. Azor. in
institution. moral. libro 10. capitul. 4. co-
lum. 1475. versicul. tertio quæritur subdens
iure antiquo attento, eum non cogi posse
ad aliquas præces soluendas, iure vero no-
uo, qui vt clericus pensionem obtinet sol-
uere tenetur B. Mariæ Virginis officium
ex constitutione Pij V. quod etiam referunt
Nauarr. de Hor. Canonic. cap. 21. num. 10.
& Cuch. institut. maior. lib. 5. tit. 7. numer.
17. Gabr. de offic. & potest. legat. lib. 6. ex
num. 325. in fine nec obstat, quod dicebatur
in impetratione beneficiali faciendam esse mē
tionem de pensione cum etiam, & mentio fiat
de alijs & tamen non omnia de quibus fit mē-
tio sunt beneficia, vt docent post alios, Ho-
ieda in dict. capitulo 7. num. 16. & Parisius in
dict. quæst. 15. num. 24. Gigas de pension.
quæst.28. ex num.5. vnde etiam priuilegium
10 fori concessum habentibus beneficia non com
prehendit pensionarius, vt pulchre concludit
Azebed. lib. 1. tit.4. lege 1. num.5. quod etiã
Sacra Congregatio Concilij Tridentin. cen-
suit die 19. Iunij anno 1586. sub his verbis ca
pitulum sextum sessio.23. de reformat. Conci-
lij Tridentini non comprehendit quoad priui
legium fori eum cui fuit reseruata pensio su-
per fructibus alicuius beneficij, quam refert
Paris. in dicta quæst. 15. num. 15. & secundú
eam decisionem nulli dubium est posse iudicē
secularem cognoscere de persona pensionarij
delinquentis, quod quidem verum esse fateor,
nisi pensionarius alias haberet, qualitates ha-
bitus & tonsure superius relatas, tunc quidem
non ratione pensionis, sed ob prædictas qua-
litates fori priuilegio frueretur iste tamen opi
niones poterunt ad concordiam reduci ex his
quæ trad. Cuch.inst. maio.lib. 5. titulo 7. nu-
mero 17. quod quando habens huiusmodi
pensiones eas obtinet loco tituli beneficij, re-
putatur, vt beneficiatus verum si non loco ti-
tuli, sed simpliciter tamquam quid propha-
num possidet in beneficiatorum numero non
recēsetur, quare nec vllo officij clericalis exol
uendi onere tenetur cum pensio huiusmodi
etiam vero laico dari possit, & hanc opinionē
11 vti veriorem mecum multi approbarunt.

### *SVMMARIVM.*

1 *Familiaris Episcopi gaudet fori priuilegio.*
2 *Familiaris clerici non gaudet priuilegio fori.*
3 *Familiares priuilegiati nisi sint perpetui nō gaudent priuilegio concesso Domino.*

Familiaris Episcopi an gaudeat priui-
legio fori.

## DECIS. CXCIII.

IN anno 1594. fuit remissas ad Curiam Ar-
chiepiscopalem Iosephus Vinaccia laicus
1 familiaris dictæ Curiæ inquisitus in Magna
Curia Vicaria de delictis commissis in hac Ci-
uitate extra officium, quod gerebat processus
est in banca de Rugerio, quæ decisio fundamē
tum recipitet ex traditis per Panor. in cap.
2. de for. competent. num. 6. & per Portoles
de competen. quæst. 11. Capyc. in decis. 12. ex
num. 1. Thesaur. in decis. 22. num. 6. Zerola
in praxi Episcop. 1. part. §. Episcopus vers.
11. fol. 98. & in 2. par. §. Episcopi versiculo
42. & faciunt tradita per Bouadillam lib. 2. c.
17. num. 7. asserentem ex aliquorum senten-
tia hoc intelligi in famulis tantum Episcopo
rum, nō clericorum, qui conueniri debent co-
ram iudice laico, & non ecclesiastico, & quã-
uis circa hanc distinctionem dubius videatur
esse præfatus Bouadilla ea tamen verissima mi
hi videtur per tradita à Scaccia de iudic. cau-
sarum lib. 1. cap. 11. num. 22. & Iul. Clar. §.
fin. quæst. 35. num. 18. vbi Baiard. nume. 3.
Farinacc. lib. 1. quæst. 8. num 46. asserens pri
uilegium hoc fori minime cōcedi famulis cle-
2 ricorum, sed tantum Episcoporum, qui etiã
si seculares sint nullatenus possint à iudice sæ-
culari iudicari, fori namque priuilegio ipsorũ
Episcoporum frui debent, Menoch. de arbitr.
casu 565. num. 13. nisi esset tale priuilegium
ab Imperatore concessum, vt etiam familiares
Ecclesiæ, vel Clericorum eximeretur a foro ci
uil. Abb. in dict. cap. 2. num. 6. Menoch. su-
pra num. 15. & Thesaur. in dicta decisione
22. num. 7. est tamen videndum vol. 1. com-
mun. opin. in nou. fol. 85. in fine dicens cum
Felin. Abb. & Ant. de Butr. in cap. 2. de foro
3 competent. quod familiares alicuius priuile-
giati si non sint perpetui, sed serui Mercena-

rij non gaudet priuilegio fori competenti ipsi Domino, quod tamen mihi non placet.

SVMMARIVM.

1 *Laceratio capucij facta Religioso dicitur grauis percussio.*
2 *Percussio dicitur leuis etiam si sit facta in publico, nisi in se fuerit notabilis.*
3 *Iniuria dicitur atrox ratione loci publici.*
4 *Scortura leuis non dicitur vulnus etiam si in platea esset illata.*
5 *Modica deformitas publicè apparens non inducit irregularitatem.*
6 *Pax non dicitur rupta per modicam percussionem factam.*
7 *Constitutio pœnalis loquens de sanguinis effusione, non intelligitur de modica.*
8 *Condemnatus in iudicio, quod facit notorium iniuriarum est infamis.*
9 *Leuia, & modica non habetur in consideratione.*

An laceratio capucij facta viro religioso à contendente cum eo dicatur grauis percussio.

DECIS. CXCIV.

1 Censuit Curia Archiepiscopali hanc fuisse grauem percussionem, nec habuit respectum ad locum publicum in quo fuit illata siquidem secundum Nauarr. in manuali cap. 27. num. 92. percussio dicitur leuis etiam si sit
2 facta in publico, nisi in se fuerit Notabilis pro ut ista de qua loquimur, & generet aliquod magnum scandalum, secundum Enriquez in cõs. 39. num. 6. Rubin. in consil. 97. Artaman. in conf. 2. & secundum Cardin. in conf. 42. percussiones duorum clericorum, qui in itinere pugnis, & pedibus ad inuicem se percusserunt fuisse leues, a quibus posset absoluere Episcopus, & ex Lapo alleg. 76. vbi dixit leuem fuisse percussionem cuiusdam Cappellani, qui colaphum impegit canonico Ecclesię Aretinę in eadẽ Ecclesia, a qua posset absoluere Episco
3 pus, hanc secundam opinionem censeo veriorẽ, quando quidem licet iniuria dicatur atrox ratione loci publici, dicto §. atrox & leg. prætor §. atrocem ff. de iniur. nihilominus requiritur, ꝙ in se sit aliquo modo notabilis, alias si est leuis, nõ fit atrox ratione loci publici est enim differentia inter vulnus, & vulnusculũ, ita ꝙ pro vulnusculo si appareat nõ datur redhibitoria l. sed sciendũ ff. de ędilit. edicto, & pro qualibet re minima non datur dicta actio, l. si tamẽ in ff. eod. tit. per quẽ tex. dixit Bald. in l. si prædiũ, Cod. de ędilitijs action. in proposito nostro, quod si dicat statutum, quod sin dici teneantur denunciare percussiones sanguinolentas, vbi est leuissima cutis sciflura non est denunciandum, nam sciflura leuis, aut ver-
4 ticatura ita enim appellant, & nõ dicitur vulnus etiam si in platea esset illatum neque pro tali vulnusculo atrox pęna irrogaretur, hæc Tiraquell. de iudicio in rebus exiguis num. 20.
5 qui plures allegat, præterea modica deformitas publice apparens non inducit irregularitatem glos. in cap. fin. de corp. vitiat, & probat
6 Parif. conf. 165. vol. 4. pacem non esse ruptam per modicam percussionem factam in platea ab inimico, nec deberi pęnam, & statutum puniens facientem vulnus in facie, vel alia corporis parte, non habet locum in vulnusculo, & constitutio pęnalis loquens de sanguinis ef-
7 fusione, non intelligitur de modica, Abb. in c. ꝓposuisti de consecr. Ecclesiæ, vel Altaris, glosa ordinaria in cap. cum illorum de sententia excommunicat. & licet alias cõdemnatus in
8 iudicio, quod facit notorium iniuriarum sit infamis, siue ciuiliter, siue criminaliter actum sit, Lathletas. §. itẽ si quis furti, qui est vltimus ff. de his qui notantur infamia, hoc tamen nõ obtinet cum quis pro parua leuique iniuria est condemnatus, cap. cum te vbi glos. de sentent. & re iudic. quã defendit Tiraquell. loco citato num. 74. & multa adduci possunt ad probandum, quod etiam in notorijs sit haben
9 da ratio modicitatis, leuia enim & modica nõ sunt in consideratione, vt latè per Tiraquell. in dict. tractat. ex quibus sequitur, quod percussio leuis in personam clerici ratione notorij non efficitur grauis nisi ex se fuerit aliquo modo notabilis tunc efficeretur atrox.

SVMMARIVM.

1 *Quando ex conuentione partium, est probata*
2 *persona testis, aut periti in arte, citatio non est necessaria.*
2 *Testis persona licet reprobari non possit, oportet tamen, vt litigantes sint præsentes, vel vocati.*
3 *Relatio facta per peritos in arte, debet intimari parti.*
4 *Periti in arte quando referunt iudici, debẽt intimari partes litigantes.*

Ci-

Citatio partis an requiratur in relatione facta per espertos.

## DECIS. CXCV.

Sæpissimè in controuersijs de facto vertentibus in Curia Archiepiscopali, solet cōmitti reuisio expertis, & peritis in arte, iuxta dispositionem textus in l. 1. ff. de vētre inspiciendo, & textus in cap. propofuit de probationibus; quare fuit dubitatum in dicta Curia si facti relatione per prædictos de detto facto debet huiusmodi relatio intimari partibus, & prima fonte videbatur? negandū, ex doctrina Couarr. libro 2. variarum resolutionum cap.
1 13. conclusione 5. vbi quando ex conuentione, & consensu litigantium testis, aut periti in arte persona probata est, non est necessaria citatio nec præsentia litigantis ad iuramentum, nec ad illius testimonium, imò absque citatione, & præsentia controuertentiū, poterit textis aut peritus in arte testimonium dicere, & iurare, ac profiteri, quod sibi visum fuerit, Bartol. dict. l. theopompus numero 9. Anton in cap. veniens in primo de testibus 2. col. Iason consil. 200. lib. 2. col. 3. Ioan. Crottus de testibus 7. parte num. 250. idem tenet dicens hanc esse communem opinionem, Dec. in cap. 2 de testibus col. penult. sic & Bartol. sequitur Alexand. conf. 130. num. 5. lib. 1. sed Pano:m. in d. c. 2. nu. 13. contrarium æsti-
2 mat esse iure verius, nam licet personæ testis reprobari non possit oportet tamen litigantes esse præsentes, vel vocatos, vt saltem videant ipsi qualiter iuramentum præstatur, & ea solè niter peraguntur, quæ à iure statuta sunt, & licet Felin ibi num. 14. dubitet, tut orq; sit Abbatis sententia: nihilominus ab opinione Bartol. recedendum non est, cum ea sit crebriori calculo recepta.

Cæterum supradictis minimè suffragantibus contrarium fuit pluries dictam, & obseruatum in eadem Curia, in qua hodie eatat obseruantia, vt relatio facta per expertos intime
3 tur parti quæ obseruantia sumit fundamentū ex iuris regula citationem esse necessariam in quolibet actol. de vno quoque ff. de re iudicata maximè vbi vergit periculum seu partis præiudicium l. nam, ita Diuus ff. de adoptionibus Baldus consl. 29. volum. 1. Alexand. consil. 133. num. 6. & seq. volum. 2. Decius consil. 74. nu. 2. eodem volumine vbi per textum in capitul. 1. de causa possessionis, & proprietatis firmat nullum actum iudiciarium esse faciēdum inaudita parte ex quo merita causarum partium assertione dilucidantur, & ad hoc facit, etiam quod notabiliter voluis Anna singulari 78. vbi tenet citationem requiri quando experti re-
4 ferūt Iudici, quod procedit secundū Gail. lib. 1. practicar. obseruation. 92. tamen in expertis electis absensum partium quam à iudice.

### SVMMARIVM.

1 *Infamatus, contra quem crimen probari non potest debet se purgare.*
2 *Purgationum inducitur, vbi extat aliqualis modus probandi.*
3 *In notorijs indigemus probatione.*
4 *Notoria sub se plenam continent probationem.*
5 *Purgatio dicitur remedium subsidiarium.*
6 *Purgatio canonica non potest induci, quando ad sunt indicia sufficientia ad torturam.*
7 *Propter solam vehementem suspitionem potest induci purgatio canonica.*

Purgatio Canonica an possit iudici quando adsunt indicia sufficientia ad torturam.

## DECIS. CXCVI.

1 Ratio dubitandi, quod non posset, colligebatur ex tex. in cap. quoties de purgatione canonica, vbi infamatores contra quem crimen probari non potest, debet se purgare, ex quo tex. patet euidenter non posse induci
2 purgationem quoties extat aliqualis modus probandi, & probatur etiam in cap. si quis de gradu depurgatione canonica, vbi si delictū est probabile non inducitur purgatio, alias secus, & ex hoc prouenit super notorio crimine non esse necessarium onus purgandi c. cum dilectus
3 sepius cit. titul. cum in notorijs non indigemus probatione cap euidentia de accusat. cap. in nostra, vbi Panorm. & reliqui de iure iurādo, & latissimè Bartol. in l. qui interogatus ff. de interrogatorijs actionibus, & Ias. in l. si vero §. qui pro rei ff. qui satisdare cogantur, noto
4 ria enim sub se plenam continent probationē cap. fin. de verborum significat. ratio est secundum Alban. in consl. 29. quia purgatio dicitur
5 remedium subsidiarium, & locum habet vsquequo nō extat aliæ species probationis; ex quo fit, vt si extēt indicia sufficientia ad torturā cessare debet purgatio tanquam remedium extraordinarium argumento tex. in l. in causæ ff. de minoribus, & in hanc etiam opinionem inclinauit Follerius in practica canoni-
6 ca in vers. & si nec confessi aut conuicti num. 8. dicens non esse deueniendum ad purgationem canonicam, quādo adsunt indicia ad tortu-

turam, sed reum debere torqueri vnde vehementer suspectum antequam se purgat debere prius torqueri sequitur Franchis Squillacensis in tractatu de Fide Catholica cap. 31. num. 1. & cum hic casus accidisset in Curia Archiepiscopali maior pars dominorum congregationis dictæ Curiæ inclinauit, quod si adessent indicia sufficientia ad torturam nõ in diceretur purgatio canonica, & fuit dictum contra hanc sententiam non obstare dispositionem text. in cap. inter sollicitudines de purgatio-
7 ne canonica, vbi propter solam vehementem suspitionem potest induci canonica purgatio, sequitur Card. in Clemen. 1. §. sane quæst. 22. de vsuris, Albert. de agnoscend. assertionibus hæreticorum, quæst. 36. in fine, si mancas de Catholicis institut. tit. 65. num. 52. Pegna in 3. par. director. inquisitorum super quæst. 61. ibi si quis ergo scienter est enim vehemens suspicio, quæ oritur ex grauibus indicijs, & animum iudicis inclinat in vnam partem cum aliquali, vel modica dubitatione, vt per Menochium de præsumpt. lib. 1. quæst. 7. Farinac. de indicijs ad torturam, quæst. 36. numer. 181.

## SVMMARIVM.

1 *Testis varia, & contraria deponenti in eodem iudicio non creditur, sed limita vt nu. 2.*
3 *Confessio procuratoris potest statim reuocari.*
4 *In Crimine hæresis testis potest ex interuallo se corrigere.*
5 *Obliuio quanto temporis spatio præsumatur remissiue.*
6 *De tempore, & loco an teneantur testes præcise deponere.*

Testis an dicatur varius si in continenti se correxit.

## DECISIO CXCVII.

1 CVm de hoc discuteretur in Curia Archiepiscopali dicebatur, quod testi varia, & contraria in eodem iudicio deponenti fidem abrogant leges nostræ, l. qui falso ff. de testibus l. eos ff. de falsis licet hoc tamen mini-
2 mè sit perpetuum, nam si statim corrigendi animę contraria dicant, secunde testificationi adhibetur fides, Bart. in dict. l. eos num. 3. Alciat. de præsumpt. reg. 2. præs. 29. num. 1. Couarr. lib. 2. Variar. Resolut. cap. 17. num. 8. cap. præterea de testibus cogendis, glos. in §. quia vero in Auth. de testibus, Gabr. lib. 7. com mun. opin. de malef. conclus. 27. num. 4. Capyc. in decis. 41. & hoc casu, vt se corrigat statim poterit rursus interrogari parte instante, non ex interuallo, Gabr. in d. conclus. 28. Tiraquell. de retract. conuent. §. 1. glosa 5. num. 18. qui num. 19. id extendit etiam ad Notariũ corrigentem authographũ, siue originale documentum confessio etiam procuratoris sta-
3 tim potest reuocari ex interuallo autem ita demum si ostendatur error. Caroc. decis. 160. n. 18. sunt autem varie opiniones Doct. in hoc articulo quando nam testis dicatur incontinẽti se ipsũ, velle corrigere, de quibus vberrime, Gabr. dict. concl. 27. num. 5. Tiraq. dict. nu. 18. qua iure, ego relinquo plurimum arbitrio iudicis, qui pro oculis habebit testium qualitatem temporis interuallum, & huiusmodi circumstantias, Couarr. Variar. Resolution. d. cap. 13. Menoch. de arbitr. lib. 2. cent. 2. casu 108. num. 5. in vniuersum enim estimat iudex quando dicatur in contenti factum vbi nihil in iure est decisum, vt sepe dixit Rot. Genuen. decis. 1. num. 32. optime circumstantias perpendit, Capyc. decis. 142. num. 3. 4. & 9. addo Octau. Vulpell. de præp. Aduerb. & con iunct. sign. in verbo incontinenti, vbi consul uit iudici ne sit facilis in admittenda huiusmo di correctione ob timorem subornationis, Farinac. late quæst. 66. de testibus numer. 226. Gallic. consil. 117. num. 35. ex interuallo se corrigit probat errore, Farinacc. consil. 44. num. 19. & in crimine hæresis iure quodam
4 singulari testis etiam ex interuallo se corrigit, vt indirect. inq. par. 3. com. 114. & late dixi ego in dec. 57. lib. 1.

Illud tamen nõ omittendũ, circa testes, quã doque enim aiunt se non recordari placet igitur eo casu eos haberi pro negantibus & perin de censeri deposuisse ac si dixissent se non inter fuisse vbi tantum temporis spacium non effluxit arbitrio iudicis, ex quo obliuio possit præsumi Farinac. de falsit. quæst. 158. num. 122. quod in vniuersum procedit in his qui ne gant se recordari Mascard. concl. 1081. num. 48. conclus. 170. num. 22. conclus. 1127. nu.
5 1. vbi ait de tempore ex quo inducitur obliuionis præsumptio, qua ratione sæpe respondi nõ habere locum §. & quia plerimque in No. cõst. med. de probat. vbi tantum tempus abijt ex quo facile in cludi poterit obliuio Abb. consil. 602. num. fin. tunc enim testes non tenetur de ponere de tempore præciso, cæterum de eodẽ §. late ait idem Abb consil. 627. num. 4. consi lio 727. num. 1. & consil. 529. num. 25. Plot.
6 consil. 6. 60. 92. & 94. & de tempore, & loco an teneantur præcisè, testes deponere Farin. de testibus, quæst. 64. vbi num. 90. & 101. ait tunc non tenere deponere, vbi ob lapsum temporis præsumi potest obliuio veluti in actu mo mentaneo, & qui iam diu contigit, item vbi

non

se esse creditorem illius, puta centum leg. hæc autem §. non defendi ff. quibus ex caus. in possess. eas Auth. & qui iurat ibi iusta mensuram debiti declarati, & in corpore vnde sumitur posita post l. nona Cod. de bon. Author. iudic. poss. quod creditum debet doceri, per testes, aut per instrumenta, vel per equipollens ex quo iudex aliquo modo valeat credere verum esse, quod asseritur facit textus, in l. iubemus per hanc §. si qua tamen, & ibi Bartol. numer. 6. Cod. de erogat. milit. Arnon. lib. 12. & textus in l. litibus & ibi Bartol. in fin. Cod. de agric. & censit libro vndecimo, Castrens. in consil. 31. num. primo & secundo volom. primo, Natta consil. 430. numer. settimo & sequent. volum. secundo Iason in l. si ab Arbitro numer. nono in fine ff. qui satisdat. cogant. Bald. in tractat de carcerat. capitul. primo numer. octauo, Becch. de iure sistendi capitul. vndecimo numer. tertio, Caccialup. de debit. suspect. quæstio. sexsta numer. nono vsque ad numer. 16. vbi plene de hoc licet hoc fallat, quando ageretur, & esset dubium de fuga instanti, quoniam tunc si creditor non habeat in promtu probationes satis erit ad faciendam fidem de debito, vt iuret se esse creditorem talis, puta centum occasion mutui, vel alia de causa, & non habere paratas probationes, & suspicari, quod interim debitor aufugiat dummodo incontinenti post debitoris carcerationem doceat de suo credito. Secundo narrare, & probare debet illum debitorem esse de fuga suspectum l. si fideiussor §. final. ff. qui satisd. cogant. l. si ab arbitro ibi qui ex causa ff. eodem titul. l. in omnibus ff. de iudic. & leg. si creditores ff. de priuileg. creditor. & causas suspitionum, creditor debet probare, puta quod debitor sit forensis, vel vagabundus, vel quod non possideat immobilia, siue quod deteriorauerit conditionem suam, & deterioratio sit magna, & insignis calamitas, & similia, de quibus, per glos. in l. si fideiussor §. fin. in verbo officium ff. qui satisdat. cogant. latissimè Ioannin. in tractat. de citation. Real. lib. primo cap. secundo numer. 41. vsque ad numer. 199. Tertio narrare, & probare debet, quod suspitio emanauerit post contractum debitum, Marsil. in tractat. bannit. in verbo Capti numer. 48. vel saltem ad notitiam ipsius creditoris post contractum debitum peruenerit l. mulier Cod. de sponsal. leg. qui bona §. illo ff. de damn. infect. glos. in leg. si is a quo in verbo acceperit ff. vt in possess. legat. & quod tria prædicta tenentur creditor narrare, & probare ad obtinendam sui debitoris capturam tenuerunt Caccialup. de debit. suspect. quæstion. sexta numer. primo. & secundo qui plures allegat ita tenentes, Roman. in consilio 320. Natta consil. 436. numer. 26. & 27. tom. 2. Castrens. consil. 19. numer. primo & consilio 31. & cons. 472. & consilio 473. lib. primo Bal. 285. numero primo, & creditor tenetur allegare, & probare per testes, vel alias probationes ita quod iudici ita esse constet, puta vt insignis calamitas, vel magna superuenerit inopia, de quo vide Bal. in dicta l. apertissimi numer nono. & sequent. Cod. de iud. Roma. dict. consilio 320. numero terzo Castrens. consil. 472. numer. primo volum. primo & Alexand. consilio 19. post prin. libro 3. & ita debet articulari, quod deterioratio fit magna, & insignis per l. 7. si fideiussor §. final. ff. qui satisdat. cogant. alias debet captus relaxari testibus Curt. dict. tractato de sequestratio. quæstio 7. numer. 41. versicul. tertio Roman. dicto consilio 320. numero quarto & sequent. & Castrens. consilio 31. numero terzo volum. primo & est ratio quoniam nisi causæ suspitionum fuerint magnæ, & probabiles iudex non tenetur capturam decernere, sed etiam denegare debet, teste, Caccialupo dicto quæstion. numer. 6. vbi dicit, quod non omnis suspitio, quæ residet in animo creditoris, est sufficiens ad obtinendam capturam; sed iudex debet diligenter inuestigare causas suspitionum mouentes animum creditoris, ad suspicandum, & illas diligenter examinare; & si illas iustas, & probabiles inuenerit poterit ad capturam procedere, alias nequaquam argum texe. in leg. secund. soluto vbi doctores in versiculo suspect. ff. solut. matrimon. & vltra prædicta requiritur
7 etiam iuramentum suspitionis creditori, per iudicem deferendum alioquin, captura dici possit nulla, Castrens. consilio 472. libro primo Curtius in tractat. de sequestration. quæstion. 7. numero 41. Angel. in leg. si ab arbitro §. ex causa numero secundo ff. qui satisd. cogantur, qui ponunt quæ requirantur ad obtinendam sequestrationem, & capturam, quos

in spiritualibus, Couarr. dicto §. 5. num. 10. & sequent. glos. & alij in dicto cap. litteras de restitut. spoliator. Menoch. de recuper. possess. remed. 1. num. 131. idem probat in continenti seuitia, & consanguinitate, Sanch. de matr. lib. 10. disp. 18. num. 2. vel minori ętate tempore matrimonij, Marsil. lib. 2. cap. 121. nu. 111. & sequent. quod si vxor sine culpa viri ab eo secędat, & postea velit redire debet recipi alioquin dicetur spoliata, quod intelligēdū, est
5 dato modico interuallo, nec enim dicitur diuertisse, quæ statim redijt, vt dixi cap. 8. late hoc probat Surd. de alim. tit. 1. quæst. 31. nu.
6 26. & sequente, & ideo licet vir priuetur dote qui male tractat vxorem, tamen secus est si re integra incipiat eum bene tractare, sic dicitur de filio ingrato pęnitentiam agente, & de filia, quæ redijt ad bonam viuendi consuetudinem, exuitque prauos mores, Surd. ibid. num 31. sic potest eum pęnitere, qui bonis cessit, videlicet incōtinenti, dum res est integra, Brun. de cession. quæst. 14. D. Const. de re integra quæst. 74.

*SVMMARIVM.*

1 *Male captus iustè detinetur.*
2 *Iudex aliquem indebitè carcerans tenetur in sindicatu*
3 *Iudex malè aliquem inquirens tenetur ad dāna, & interesse.*
4 *Iudex punitur ob iniustam detentionem.*
5 *Iudex punitur si relaxet eum, qui de iure nō erat relaxandus.*

An iniustè captus possit recommendari.

DECIS. CCI.

1 IN Cur. Archiepiscop. pluries fuit seruatū interponi decretum informa .s. male captam iuste detineri quæ obseruantia sumitur, per textum in leg. finali §. finali ff. de eo quod met. caus. vbi Bart. & communiter Doctor. sic intelligunt pro quo Marsil. in practic. criminali §. 2. num. 38. dicit in materia capturæ, quando constat de veritate, non curātur sollemnitates, nec iuris ordo, sed fit exequutio non obstante illarum prætermissione, idem Marsil. in l. patre, vel marito nume. 58. & sequente ff. de quæstionibus, quem sequūtur addentes ad singular 93. Cremens idem dicit Decius in cons. 149. num. 19. quod si captura fuit nulla ex defectu citationis, vel alio modo, & in rei veritate constat de debito non debet relaxari, sed confirmari, per dict. lege final. in §. finali, & allegat alios Doctores item Crauett. in consil. 46. num. 7. vbi carceratus nulliter, quando vigore illarum litterarum deberet carcerari non debet relaxari, sed confirmari, allegat doctrinam Angeli communiter receptam in l. si finita ff. de damn. infecto quem sequuntur, ibi Alexandr. & Cæteri idem dicit Crauetta in cons. 172. nu. 7. & alias allegat; & tanto magis monebat ad sectandum hanc opinionem, quia sepissimè in criminalibus receptum, est carceratum quomodolibet iniustè, si tamen ex alia causa posset carceribus mancipari, posse in eisdem confirmari, Franch. in decisio. 415. num. 3. Franciscus Marcus in decisione Delphinali 1061. parte 1. Rota in decisione 151. numero 5. part. 2. in Nouissimis, Ioseph. Ludouic. in decisione Perusina 40. parte 1. & propterea, Farinacc. de delict. quæstio. 27 num. 155. voluit de facto in praxi ita seruari, scilicet quod quando captus pro aliquo debito, seu delicto arresta tur ad instātiam fisci, pro aliquo alio debito, numquam audiuit admitti, per iudicem, qui arrestauit hanc exemptionem, quod scilicet prima captura est nulla, & indebita, & si procuratores, vel aduocati vellent esse pertinaces in illam substinendo, essent ab eodem iudice reputati cauillosi & calumniosi, prout etiam, & idem in debitore in debite capio, qui si arrestaretur ad ad instantiam aliorum creditorum, numquam pariter ipsum vidit relaxatum nisi dictis creditoribus, qui arrestarunt satisfactis, vel concordatis, semperque iudices apud nos in occurrenti casu habeut in ore illud axioma, male captus bene detinetur, & secundum istam practicam tenuit etiam de iure Marsil. in tractat. de bannit. in verbo capti num. 5. vbi allegat plures concordantes, licet iudex aliquē
2 indebitè carcerari faciens, tenetur in sindicatu, puniturque vindicatorum arbitrio pro facti & personarum qualitate, glosa in l. 2. §. similí modo in verbo retinentis §. si quis cautionibus, quam glosa communiter approbatā dixit Bonacos. in commun. opin. parte 2. pagin. 9. columna 2. vers. 1. incipient carcerari faciens aliquem iniuste alios adducit concordantes, Asinius in pract. §. 32. num. 39. ampliatione, sequitur Paris. in tractat. sindica in verbo Carcer. & carceratus capit 2. an potest nu. 7. vers. Magistratus, quam iniustę detinetur, Conrad. in pract. tit. de captura nu. 3. fol. mihi 269. Marsil. in pract. §. constante num. 4. Cyril. in summa crim. tit. de pęna iudic male iudican. part. 3. §. 2. nu. 1. vers. exemplo enim graue est, & §. 3. n. 1. in fin. vers. ad interesse, etiam & Farinacc. loco cit. nu. 14. volui quod iudex aliquē indebite inquirēs tenetur inquisito ad dāna & interesse, imò iudex qui indebite in non cētē carcerat tenetur pęna calūniatoris, & sic

punitur ad similitudinem supplicij, quo puniendus erat captus si fuisset culpabilis, secundum Bald. in 2. per illum textum, Cod. de his qui latro, quem sequuti sunt, Paris. de Put. in tractat. indic. verbo captura cap. 2. incip. quia plerumque officiales num. 3. Marsil. in pract. 8. constante num. 3. Conrad. in practic. tit. de captura n. 2. in fine pag. mihi 266. Rolan. in consil. 17. num. 4. volum. 3 Cyril. in summa criminal. titu. de pęna iudic. malè iudican. part. 3. §. 2. numer. 1. & num. 7. versicul. sed tamen idcirco non solum puniendus est, vt supra iudex qui mandat carcerari non carcerandum, sed etiam qui detinet, & non relaxat nõ detinendum & relaxandum, vt per Marsil. in pract. crimin. §. attingam num. 17. vbi allegat Angel. de malefic. in verbo pro quibus, & quolibet eorum num. 9. vers. & nota quod Bonacos. in commun. opin. par. 2. pagina 9. nu. 9. vers. 1. incip. carcerari faciẽs, vbi ait quod teneтur ad damna & interesse, per glosam quam dicit communiter approbatam in dict. l. 2. §. simili modo in verbo retentus ff. si quis caus. & sic vides, quod iudex punitur non solum propter indebitam carcerationem, sed etiam propter indebitam detentationem, vnde da-
4 to casu, quod captura fuerit iuxta puta præcedentibus inditijs decreta, si tamen post capturam appareat de innocentia rei, vel alia de causa de iure captus etiã iuste venit relaxãdus, & tunc si iudex illum non relaxat, tenetur ad dãna & interesse ac. & arbitraria puniendus est pęna, per pallegata, sicut punitur per indebitã carcerationem, & cet. & consequenter sicut
5 punitur iudex non relaxans relaxandum ita, & è contra punietur si relaxat eum, qui de iure relaxandus non erat secundum Angel. de malefic. in verbo quod fama publica præced. num. 90. vbi quod isto casu tenetur iudex fisco vel creditori ad interesse, & quod ita in vrbe sepe prædicauit dum esset locum tenens senatorum refert, & sequitur Conrad. in pract. tit. de carceratione nu. 22. fol. mihi 277. colum. 2. vbi etiam allegat Bartol. in l. si quis vxori §. si fugitiuum ff. de furt. nec dissentit, Iodo: in pract. crimin. tit. l. de relaxat. carcer. capit. 19. num. 3. fol. mihi 43. Foller. in pract. criminal. in 1. parte 2. partis principalis verbo, vel carcerentur num. 15. in fin. verso sed bene aduertat iudex fol. mihi 157.

### *SVMMARIVM.*

1 *Per pacem resultat, vt tollatur inimicitia suspitio.*

2 *Testis qui alias fuit inimicus post reconciliationem à testimonio non repellitur, sed cõtrarium, vt nu. 3. & intellige vt num. 4. 5. & 6.*

Homicidium commissum contra amicum reconciliatum an sit proditorium.

### DECISIO CCII.

Dixi alias occurisse in Curia Archiepiscopali disputare articulum si homicidium commissum ab amico recõciliato dicatur proditorium, & quia iterum accidit iterum repe-
1 tam. Dico igitur, quod per pacem resultat vt tollatur suspitio inimicitiæ, vnde sequuto aliquo delicto, nõ desumitur indiciũ contra inimicum reconciliatum, Plot. de in lit. iuram. §. 54. num. 5. vers. fallit primo, Grammat. vot. 34. num. 6. Follerius in practica criminal. in verbo recipiantur defensores vers. quod si non poterit Farinac. de indit. & tortur. quæst. 49. num. 109. vbi de communi, Decian. respons. 88. num. 12. volum. 3. Eugen. consil. 27. nu. 21. lib. 1. Honded consil. 87. num. 101. volu. 2. qui loquitur in qualibet reconciliatione sequuta per conuersationem, ab solutionem obtentam à sacerdote, & per quęcumque alia, Bertazzol. consil. 157. num. 20. volum. 1. intellige procedere in reconciliatione antiqua, secus si de recenti reconciliatus fuerit nã præsumitur, ꝙ voluerit se vlcisci, Plot. in dict. §. 54. num. 5. Blanch. in lege final. num. 161. ff. de quæst. Paul. Merend. consil. 87. num. 6. & consil. 88. num. 50. tom. 2. crimin. Farinacc. in dicta quæst. 49. num. 110. vbi de commun. Iul. Feret. tit. de ferijs num. 157. in fine, de recenti autẽ reconciliatio dicitur post triduum, Archid. & Præpos. in cap. accuratores il 2. 3. quæst. 5. Sigism. in consil. feudal. 46. num. 27. dicit hanc communem opinionem, quam refert Iul. Clar. in quæst. 24. num. 6. sub vers. & ideo, & sequitur Farinacc. in dict. quæst. 13. num. 61. & post istos Riminald. Iu n. consilio 88. num. 11. volum. 1. vbi dicit, & declarat, de recenti idest nudius tertius, & si iam dudum fuerit facta reconciliatio, inducatur obliuio, vt
2 nulla remaneat suspicio amicitiæ, hinc est
• quod testis qui alias fuerat inimicus post recõciliationem sequutam à testimonio non repellatur, Ant. Gomes. tit. de delict. cap. 12. num. 14. vbi de communi Michael. Grass. in commun.

mun. opinion. lib. 2. cap. 7. quæst. 32. Roland. consil. 24. nu. 31. lib. 1. Farinacc. in dict. quæst. 53. nu. 58. vbi de commun. Mascard. de probation. concl. 857. num. 48. vbi de commun. & concl. 899. num. 10. lib. 2. Rim. Iun. consil. 88. num. 11. volum. 1. quod Doctores admittunt in reconciliatione antiqua, Roland. dict. consil. 24. num. 34. volum. 1. Farinacc. consil. 40. num. 5. in fine, vbi de commun. & ibi Bertazzol. num. 63. qui alios concordantes allegant secus si de recenti quia testis inimicus reconciliatus, non reputatur idoneus Gomes dict. cap. 12. num. 14. vbi de communi, Couarr. pract. quæst. cap. 18. nu. 3. vbi de communi Farinacc. dict. quæst. 53. num. 59. vbi de communi Riminal. Iul. consil 524. num. 38. volum 4. Bertaz. consil. 40. n. 63. inter consil. Farinacc. & cōsil. 474. nu. 26. lib. 2. inter eius cōsilia criminalia, licet Clar. in quæst. 24. nu. 6. in fin. §. fin. affir-
3 mat. quod etiam post mille reconciliationes inimicus testis, nec idoneus, nec omni exceptione maior reputari possit, primo intellige,
4 & declara opinionem Iul. Clar. esse veram si post reconciliationem sequuta fuisset alia causa inimicitiæ, vt idoneus testis non reputetur etiā si non fuisset de recenti Farinacc. in dicta quæst. 53. nu. 60. & idem annuit, vt ipsemet testatur Decian. in tract. criminal. par. 1. lib. 3. cap. 25. sub num. 27. & Bertazzol. consil. 474. num. 26. vers. præterea lib. 2. secus vero si post recōciliationem interuenerint actus amicabiles inter eos, vt quia offensus fuerit visus conuersari cum offendente comedēdo bibendo ridendo, & alia similia faciendo solita fieri inter amicos, quia tunc opinio, Clar. non est vera, cum intelligatur extinctus omnis effectus inimicitia, & talis inimicus reputatur idoneus testis, vt declarat Riminal. Iul. in cons. 88. nu. 17. volum. 1. secundo limita, & intellige, vt si inimicitia fuerit orta ex grauibus causis, tunc
5 reconciliatio non extinguat præsumptionem inimicitiæ, secus si fuerit orta ex leui causa, & reconciliatio fuerit recens, quia omnis effectus inimicitiæ dicitur extinctus, vt declarat Petr. de Surd. in consil 40. num. 27. vol. 1. vbi in casu suo loquitur quando reconciliatio fuerit facta in carnis priuio, & offēsio sequuta fuerit de
6 Mense Maij. tertio limita, & intellige, vt resideat in arbitrio Iudicis, vt ex circumstantijs, & qualitatibus personarum, & inimicitiæ arbitrari valeat an testis sit repellendus, vel non, vt firmat idem Iul. Clar. in dict. quæst. 24. num. 6. vers. quod ego non credo, & Roland. dict. consil. 24. nu. 33. volum. 1. Eugen. consil. 63. nu. 46.

*SVMMARIVM.*

1 *Clericus contra laicum in testem non recipitur.*

2 *Amplia in crimine, pro quo laicus esset puniendus pæna sanguinis, & amplia, vt nu. 3. limita, vt nu. 4.*

An possit concedi licentia clerico deponendi in iudicio seculari contra laicum quando venit imponenda pena sanguinis super delicto in genere tantum.

## DECIS. CCIII.

Grauis fuit controuersia proposita in Curia Archiepiscop. circa articulum illum si possit concedi licentia clerico deponendi in iudicio seculari contra laicum, quando venit imponenda pœna sanguinis super delicto, in genere tātum. cum veritas per alios haberi nō posset; in quo articulo dicebatur de iure clarū
1 esse clericum contra laicum in testem non esse recipiendum, vt probat textus in cap. testimonium ibi testimonium clerici ad versus laicum, nemo recipiat, & ibi gl. & Archi. num. 3. in fin. prepposit. num. 11. quæst. 1. Abb. in cap. de cetero post num. 1. & ibidem Fel. ante nu. 1. Henric. Boijc. nu. 3. extra de testibus, Crot. in tract. de testib. num 169. in princ. Alexandr. consil. 65. num. 7. lib. 2. Mars. consil. 123. num. 5. Natta consil. 39. num. 1. lib. 4. Foll. in pract. crim. in verbo concēdatur repulsa num. 29. Nouel. reg. 216. nu. 7. Carauit. super ritu magne Curiæ Vica. 144. num. 5. vbi etiam, quod nec admittuntur, clerici isto casu cum licentia superioris, & quod ita seruatur Gram. consil. 3. nu. 8. idem Foll. in eadem pract. crim. in fragrantia in nu. 9. Alex. Strac. inter consilia criminum diuers. 117. n. 34. lib. 1. & inter eadem consilia Iul. Scarlat. consil. 118. num. 27. Ferrans. Garz. consil. 124. nu. 31. eodem lib. 1. Viu. in com. opin. verbo testificari possint contra clericum laici in fine Montic. in suo repertor. test. verbo testes in criminalibus fol. 354. col. 1. vers. fin. & verb. clericus fol. 16. colum. 1. vers. 2. Mascard. de prob. lib. 1. concl. 306. num. 6. quod nomine verum est in crimine, pro quo
2 laicus puniendus esset pœna sanguinis, namque tunc eo minus ad testificandum admittitur propter periculum Irregularitatis, etiam quod veritas aliter haberi non possit, quam per ip-
3 sos clericos, ac etiam, quod ipsi protestentur se subycere citra tamen pænam, ac intentionem sanguinis, nam ad huc eorum testimoniū improbatur, Felin. in dicto cap. de cetero nu. 1. versic. sed considera extra de testibus, A ret. ibidem

dem num. 2. in fine, Gigas de crim lese Maiest. prob. quæst. 14. num. 1. & 5. Boss. in tit. de oppos. contra test. nu. 91. versic. vlterius, & procedere etiam clericis in minoribus constitutis voluit Corrant. in eius practica in tit. de testibus num. 77. ade, vt si examinentur nullū indicium faciant, Natta consil. 394. nu. 3. vol. 2. Grammat. consil. 3. nu. 9. & sequente Marsil. consil. 123. nu. 6. sed redeundo ad propositam quæstionem videtur, quod vix ex notatis per Ferdin. Garsiam in consil. crim. diuersor. 122. vbi dicit posse clericum examinari contra laicum super aliquo actu remoto a maleficio, licet ex eo maleficium inferatur, quia attendi debet, quod principaliter agitur, non quod in consequentiā, l. si quis, nec causam ff. si certum petatur, & ponit exemplum in clerico testificante super recognitione hominis, faciunt adducta per nos in precedenti cap. & delictum in generali videtur causa remota, non proxima: contrarium fuit resolutum per curiam, & denegata licentia, cum in curia seculari procederetur criminaliter contra quędam furem, & aderant plura indicia, solū desiderabatur probatio delicti in genere, ex quibus videbatur clericum esse causam propinquam, & non remotam mortis, & contra Garsiam tenet etiam Farinacc. de testibus, quæst. 61. nu. 73.

## *SVMMARIVM.*

*1 Eximens captum è manibus satellitum, vel è carcere, qui fuerat conuictus, & condennatus punitur pæna capitis.*

*2 Eximens è manibus satellitum debitorē qua pæna puniatur. & nu. 3. & 4.*

*5 Eximens se è manibus satellitum punitur arbitrio iudicis.*

Eximens se, vel alium è manibus satellitum, vel è carcere, qua pæna sit puniendus.

## DECIS. CCIV.

1 QVoties quis è manibus satellitum, vel è carcere eripuit eum, qui conuictus, & condemnatus fuerat pæna capitali esse talem puniendum annuit tex. in l. cuiusque ff. ad l. iul. Maiestat. vbi Bart. num. 3. & affirmant Alex. in l. 1. §. pretor ff. Nè quis eum, qui in ius vocatus est vi eximat, Guid. Pap. in decis. 519. Duen. in regula 281. Clar. in pract.
crimin. §. fin. quæst. 68. vers. eximens de mani-
bus Marsil. in lib. 1. in princ. ff. de quæst. Bene-
dit. in cap. Rainutius in verbo mortuo, itaque
2 num. 180. de testament. & quando quis è ma-
nibus familiæ, seu satellitum eripuit alicuius
debitorem, hoc sane casu puniri debet du-
plici pœna, scilicet versus fiscum, & cre-
ditorem erepti, vt in specie docuit Cagnol.
in leg. 1. §. is videtur numero 27. ff. si quis
ius dicent. non obtemperan. & quidem obser
3 uatum fuit aliquando hunc eripientem fuisse
obuiolatam Principis iurisdictionem pœna
mortis damnatum, vt tradit Carauita in Ritu
160. num. 2. quem refert Clar. in pract. crim.
§. fin. d. quæst. 68. versic. eximens, aliquan-
do, etiam damnatus fuit pœna pecuniaria, si-
4 cuti testatur Guid. Pap. in decis. 579. colum.
2. Erga creditorem vero huius erepti damna-
tur eripiēs ad soluendum ipsi creditori, quod
debebat ereptus ac etiam eius damna, & in-
teresse præstare, sicuti scribunt, Cepoll. in cō-
silio crimin. 14. nume. 4. Marsil. in singular.
137. Cagnol. in l. 1. §. is non videtur num. 27.
ff. si quis ius dicent non obtemper. vbi testatur
hanc esse ab omnibus receptam sententiam:
5 quoties vero captus ipse violenter se ipsum
è manibus satellitum eripuit, hoc casu puni-
tur iudicis arbitrio, vt tradit Iodoc. in pract.
crimin. cap. 15. de citatione Reali num. 29. &
sensit, Boss, in tract. caus. crimin. in tit. de cap-
tura num. 20. dum dixit, se ipsum eximentem
mitius puniri, quam illum qui captum exemit
& testatur Boss. ita seruasse senatum dum Cre-
monæ sederet, & sic seruauit Nostra Curia Ar
chiepiscopalis in quadam facti contingentia,
nam condemnauit quemdam clericum, qui è
manibus cursorum dictæ Curiæ se exemerat
ad exulandum per sex annos.
In materia tamen, & in supradictis casibus
latè in facti contigentia, sunt videndi, Farinac.
in sua pract. crimin. in tit. de carcerat. quæst.
32. num 62. cum sequent. Baiardus ad Clar.
in quæst. 68. num. 35. & sequent. de Franchis
in decis 442. Cabal. in resolut. crimin. casu 8.
Foller. in cap. Regni, item caueant num. 14.
& sequent. vide etiam, Viuium, in decisione
92. Amat. in decisione 104. Fuscus in singul.
50. lit. E. Boerius in decisione 217. num. 10. &
6 sequent. quos omnes collegit ad hoc eruditus
D. Io. Maria Nouarius.

SVMMARIVM.

1 *Stylus curia est attendendus circa iudicia.*
2 *Sententia lata contra stylum est nulla.*
3 *Potius est standum stylo quam consuetudini.*
4 *In his, quæ spectant ad litis ordinationem attenditur statutum, vel consuetudo, vbi causa agitur etiam respectu clericorum.*
5 *Actor forum rei sequitur.*

An Iudex delegatus debeat in concernentibus ordinem processus, seruare stylum loci, vbi litigatur.

DECIS. CCV.

IN causa Vicario Neapolitano huius Ciuitatis, per Sedem Apostolicam delegata accidit, quod pars aduersa à sententia contra eam lata non appellauit intra tempus decem dierum, iuxta terminos tex. in auth. hodie C. de appellat. cumque instaret esse audiendum ex eo, quod non fuerisset dies prolationis sententiæ intimata, sed tantum ad eam audiendū citatus fuit dubitatū quid iuris, & resolutio inoleuit esse exclndendum, ex eo, quod stylus
1 ipsius Curiæ est citare ad audiendam sententiam tantum; Curiarum enim stylus, & consuetudo circa iudicia seruanda sunt, l. 3. §. fin. ff. de testibus, Guid. Pap. in prohem. decisionū Bart. in l. 1. versic. 6. quæro ff. de summ. Trinit. & Fid. catthol. Dec. in cap. Ecclesiæ Sanctæ Mariæ num. 42. de constitut. Bellamer. in decis. 78. Marilian. in decis. 17. nam cum iudiciū nascatur, vbi agitatur, legibus, & statutis illius loci subijcitur, vt per Cuman. in cōs. 139. vnde sententia contra stylum lata, est nulla, pro
2 latam C. de sentent. & interlocutor. Cacher. in decis. 22. num. 6. Guid. Papa in decis. 292. num. 2. Cucch. institut. canonic. maior. lib. 1. tit. 8. num. 32. Gramm. ad vestr. in prax. Rom.
3 Iun. lib. 5. cap. 3. num. 5. & potius esse standum stylo, quam consuetudini dicit, Guid. Pap. in d. decis. 292. num. 3. sequuntur Veral. in decis. 88. num. 5. & in deci. 331. num. 2. lib. 3. Franc. Marc. in decis. 158. num. 5. vol. 1. Mastril. in decis. 1. num. 10. Anna in singul. 497. Viu. in decis. 297. num. 1. & 2. Gratian. in decis. 237.
4 num. 18. & quod in his quæ spectant ad litis ordinationem attenditur statutum, vel consuetudo, vbi causa agitur, habet locum etiam respectu clericorum, vt per Dec. in d. cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ de constitut. quia cum
5 lex canonica, quod causa ibi agitetur, secundū Regulam, quæ est, quod actor forum rei sequatur cap. cum, sit generale de furo competenti, videtur velle, quod secundum leges illius iudicij causa tractetur, vt latè Calder. in statut. Ciuitatis cauetur Ioan. Andr. in rubric. de constitut. in addit. ad specul. Anchar. in regul. ea quæ de regul. iur. in 6. Calder. in cons. 11. de constitut. dicens, quod tali casu clerici non ligantur statuto laicorum, sed arctan tur ad obseruationem iudiciorum, quæ subeunt, vt refert etiam, Dec. in d. cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ de constit. vbi ad alia similia infert.

SVMMARIVM.

1 *Gratia non expirat per mortem Papæ, quod amplia, vt nu. 3. & 8.*
2 *Gratia perficitur per solam signaturam.*
4 *Gratia concessa à Papa, vel à Principe solo verbo perficitur.*
5 *In lingua Principis stat gratia, in scriptura testimonium, & in exequutione commodum.*
6 *Si Episcopus habet à Papa prouidendi potestatem tribus personis de tribus canonicatibus, & prebendis, si collato per eum canonicatu vni, ante vacationem prabēda moriatur Episcopus, debetur illi prabenda proximè vacatura.*
7 *Gratia concessa de reseruando quatuor beneficia non expirat, quamuis Papa re integra decesserit.*
9 *Officia data à Rege non expirant eius morte.*
10 *Dispensationes matrimoniales commisse Vicario Episcopi, non possunt per eum expedire mortuo Summo Pontifice.*
11 *Respondetur contrarijs.*

Dispensationes matrimoniales commissæ Vicario Episcopi an possint per eum expediri mortuo Summo Pontifice.

DECIS. CCVI.

EXorta est difficultas in quadam causa in Curia Archiep. vertente videlicet, si mortuo Summo Pontifice, dispen sationes matrimoniales commisse Vicario e possint ab illo expediri, & videbatur, quod sic, ex cap. si super gratia de officio delegat. in 6. vbi gratia non expirat per mortem Papæ, sequuntur Felin. in cap. licet vndique num. 1. de officio de leg. Afflict. decis. 128. Rebuff. in concordantis in rubrica de mandatis Apostol. §. 1. in Glosa verbo suis Pontificatus, Gomez. in tract. de expectatiu. & mandat de prouid. num. 133. versic, nam licet mandatum legatis, Mandos. in reg. 10. cancell. quæst. 2. num. 2. & per tot. & plena manu tradit Gabriel. lib. 6. commun. opinionum

num tit. de præbendis concl. 1. vbi ponit regulam cum pluribus ampliationibus, & limitationibus, ac declarationibus, Guttierez. lib.
2 1. practicar. quæstionum, quæst. 74. per totam, & lib. 2. quæst. 74. & 75. quod etiam procedit quamuis litteræ non sint expeditæ, sed sola supplicatio signata, enim gratia perficitur per solam signaturam, ac dicitur gratia per facta ante literarum expeditionem, Rota decis. fin. nu. 3. & 4. de rescriptis in antiquis, Cassad. decis. 2. de pensionibus, num. 10. & decisio. 8. num. 9. de restitut. spoliatorum, Caputaquen. decisio. 267. num. 3. par. 1. & decis. 88. num. 3. par. 3. Puteus decisio. 275. num. 2 lib. 3. Felynus in rubrica de constitutionibus, numer. 5. Gomesius in regula de infirmis, quæst. 18. sub numer. 5. versic. non est dubium, & in regula de impetran. benefic. vacan. per obitum famil. Cardinal. quæst. 23. num. 2. Mandosius in regula Cancellariæ 27. num. 14. ad finem, Afflictus in decis. 253. num. 1. & 6. cum sequentibus. Gabriel. in d. conclus. 1. sub tit. de præbendis, num. 2. Rebuff. in concordat. in rubrica de mandatis Apostolicis, §. 1. verbo litteras, versi. ideo si moriatur Summus Pontifex, & in praxi 2. par. signature, numer. 15. in principio, immo gratia concessa a Papa scriptura,
4 & per solam verbalem collationem ius, acquiritur perfectum, quamuis traditio non sit subsequuta, Mohedanus decis. 9. vt lite pendente, Molina de primo genit. lib. 1. & cap. 7. sub num. 56. versic. nam si perfectionem essen-
5 tię, nam in lingua Principus stat gratia, & in scriptura testimonium in exequutione commodum, Azebed. post alios in l. 2. num. 13. tit. 7. lib. 5. recopilationis, & ad puntorum principalis, quæst. facit, quod voluit, Rota decis. 19. de præbendis in nouis, vbi dixerit, quod sit
6 Episcopus habet à Papa potestatem prouidendi tribus personis, de tribus canonicatibus, & præbendis suæ Ecclesiæ si collato per eum canonicatu vniante præbende vacationem maioratur Episcopus nihilominus debebitur illi præbenda proxime vacatura, non gratia facta non eriperat per obitum concedentis, nec exequtoris dixit etiam Lapus allegat. 84. ad finem num. final. in fin. quod gratia concessa de reser
7 uando quatuor beneficia non expiret, quamuis Papa re integra dicesserit, Gemin. num. 9. versi. posset concludi, Franch. num. 11. in cap. 2. de præben. lib. 6. Gemin. in cap. si cui nulla post num. 2. eod. tit. Aeneas de Falconibus de reseruat. in 6. effect. quæst. 5. princ. num. 13. Si.
8 monet. de seruat. quæst. 47. num. 4. & non solum non expirât gratiæ concessæ morte concedentis, sed neque exequutores dati super exequtione d. gratie cum talis datio exequutoris sit accessoria ad ipsam gratiam, cap. si super gratia officio deleg. in 6. & in terminis exequtoris data ad executionem pensionis, late
9 tradit Gigans, de pensionibus, quæst. 91. per totam, similiter officia à Rege concessa, non expirant illius morte, Franc. Marc. in decis. 780. ex num. 1. par. 1. Menoch. de arbitr. quęst. 69. a num. 8. Vantius de nullitate, ex defectu iurisdictionis delegate num. 704. late Barb. in l. quia tale, ex num. 84. cum sequentibus, ff. solut. matrim. sic etiam fuit resolutum in vna calaguritana canonicatus, sub die 1. Iulij 1592 coram R. P. D. Pegna, quod gratia expectatiue concessa à Gregorio XIV. 26. Septebris, ann. 1591. cuidam Dionisio Frances ad primam canonicatum vacaturum in Ecclesia Calaguritana, non fuerat extincta, nec reuocata per mortem Gregorij XIV. Pape, ex quo ipsemet fecerat dictam gratiam, & collationem cum clausula, ex nunc, prout ex nunc, & intrabat dispositio, tex. in cap. si super gratia, de officio delegat. lib 6. vbi glos. verbo facta, Archid. num. 1. Ioann. Andr. num. 2. Gemin. num. 1. & 14. Franchus num. 4. Rota decis. 12. de off. delegat. in nouis, Aeneas de Falcon. de reseruat. 2. par. quæst. 5. princ. num. 4. versic. 4 quero, licet secus esset, si non ipse Papa collationem faceret, sed alteri committeret illam faciendam, & tunc locum haberet, tex. in cap. sicuti nulla, §. secus si super prouisione de prebendis in 6. & in hoc secundo casu procedunt DD. allegati per Gabriel. in lib. commun. conclus. in tit. de præbend. conclus. 1. nu. 5. neque est ommittenda lex Hispan. 42. tauri, alias l. 2. tit. 7. lib. 5. recopilat. disponens, quod licentia ad fundandum maioricatum concessa, non expirat per obitum Regis concedentis, quamuis ea impetrans vsus non fuerit, vt plenè explicant glosatores ibidem, & Molina de primogenit. Hispan. lib. 2. cap. 7. num. 62. Pelaaz. de maiorit. quæst. 10. num. 7. & quæst. 26. numer. 1. par. 4.
10 His tamen non obstantibus contrarium est verius, & sic fuit resolutum in Curia Archiepiscopali, vt scilicet, quod dispensationes matrimoniales commissæ Vicario Episcopi mini me possint per eum expediri mortuo Summo Pontifice, per tex. in c. sicuti, §. secus de præb. in 6. vbi si pro prouisione facienda certæ personæ sit data potestas alicui executori illa expirat omnino si concedens re integra moriatur, Rota in decis. 12. de officio delegati, Dominic. in cap. si super gratia, versic. sed pone, quod Papa de officio deleg. in 6. Roman. in l. 2. §. sed si quis, ff. de donat. Ias. in l. more versic. item circa ff. de iurisdit. omn. iudic. Felin. in cap. relatum versic. limita istam limitationem de officio delegati, & fuit dictum, non obstare tex. in d. cap. si super gratia procedit quando gra-

gratia Summi Pontificis est iam perfecta, & datus merus executor, secus si adhibenda est causæ quognitio, coniam si ante, quam adhibeatur, moriatur Pontifex, expirat, ita tenet Baldus in l. ff. de constit. Princ. col. 1. versic. sed pone, quod Princeps, Dec. in rubr. de constit. num 41. Præpositus in cap. petisti 7. quęst. 1. Geminianus, & Ancharanus indicto capitulo si super gratia, & in terminis decreti si in euidentem, vt non possit expediri a comissario, est decisio Peguerae 128. fundata in supradictis, nec similiter procedit in rescripto iustitiæ, prout tract. quia re integra expirat morte Papæ illa concedentis, cap. licet, 30. de officio delegati 6. ff. de iurisdiction. iudic. l. mãdatum cap. mandati §. recte institut. eodem tit. tex t. etiam in cap. final. § officium, de officio delegati lib. 6. Iason, post Bart. & alios in l. more maiorum alias dicta l. & quia num. 5. & 6. ff. de iuris omn. iudic. vbi ponit quatuor ampliationes, & acto limitationes, vsque ad nu. 17. Franchus in cap. si à sub relegato, nu. 3. de officio delegati in 6. Mandosius in regula cancellariæ 10. q. 2. nu. 4.

*SVMMARIVM.*

1 *Terminum si præfixerit Iudex appellanti, & impeditus fuerit Iudex debet ei terminum duplicare.*
2 *Annus datur ad appellandum, & si adest aliquod impedimentum datur biennium ad prosequendam appellationem.*
3 *Quomodo sit probandum impedimentum ad hoc, vt terminus præfixus duplicetur.*

Terminus præfixus à Iudice appellanti, qui impeditus fuit, an debeat duplicari.

## DECIS. CCVII.

1 Censuit in casu occurrenti Curia Archiepiscopalis, terminum esse duplicandum si ex causa iusti impedimenti termino præfixo, quis vsus non fuerit, ex eo, quod potest dari alia dilatio secunda, si iustum impedimentum affuerit, quin probationes fieri potuerint in prima dilatione, l. oratione, ff. de ferijs, Ias. in l. fin. num. 23. 35. & 36. ff. eod. tit. Capic. in decis. 81. nu. 2. Benintend. in deci 45. Gail. pract. obseruat. lib. 1. obseruat. 91. Lanfranc. in cap. quoniam contra in verbo dilationes, sub nu. 6. de probat. Isernia in constitut. Regni lite le-
2 gitimè contestata, siquidem videmus, quod à iure quis annũ habet, & si est impeditus biennium ad prosequendam appellationem, Aut. ei qui C. de temp. appellat. idem ergo dicendum est in dilatione hac data ab homine, quæ loco termini iuris subrogatur, cap. cum sit Romana de appellat. ergo eius naturam sapere debet arg. l. si eum, §. qui iniuriã, ff. si quis caut. & sic tenẽt in c. ex ratione de appellat. Innoc. col. 1. nu. 2. vers. item nota, & col. 2. Hostiens. col. 2. nu. 2. & col. 3. ante med. vers. & videtur, quod si postquam, nu. 4. Ioan. Andr. col. 3. nu. 12. vers. sed secundum Innoc. & nu. 14. Petr. de Anch. col. 1. num. 3. versic. 2. quæro, Card. Flor. col. 2. nu. 9. vers. quæro eo casu, & num. seq. Ant. de Butr. col. 2. num. 5. versic. quæro quarto, Imola col. 1. n. 2. vers. an autem detur, Io. de Anan. col. 2. num. 5. ver. nota, quod propter, Philip. Franc. col. 12. num. 61. & est communis secundum Panormit. col. 3. num. 10. vers. ad tertiam, licèt eam non sequntur, benè tamen eam sequitur, & communem ibi appellat, Dec. colum. 8. num. 13. vers circa tertiam quæstionem, quibus adde Bellam. eandem firmantem deci. 592. licet deberet impedimentũ
3 probari, aliter quã per iuramentum, vt post Panorm. in cons. 63. vol. 2. voluit Benintend. in d. decis 45. & interuenire debere causæ cognitionem scripserunt Dec. in cons. 154. num. 19. Lanfranch. in d. c. quoniam contra in verbo dilationes, n. 9. & 10. vbi probari oportere per plures probationes, & si de facili haberi non possunt, solum iuramentum sufficeret, si esset persona honesta, & fide digna, Isernia in constitut. lite legitime contestata.

*SVMMARIVM.*

1 *Episcopus non potest procedere ad priuationẽ beneficij canonici non residentis, nisi elapsis sex mensibus, & precedentibus tribus denunciationibus.*
2 *Mora modici temporis canonici absentis post sex menses eum excusat, quo minus possit Episcopus priuare canonicatu.*
3 *Minimum non habetur in consideratione.*
4 *Modicum, & nihil equiperantur.*
5 *Modicus defectus non vitiat rectum, nec leuis sollemnitatis ommissio obstet.*
6 *Ex transgressione in re modica, quis puniri non debet.*
7 *Modica res simoniam non inducit.*
8 *Minimum excusat à peccato mortali.*
9 *Pœna pro vulnere, non habet locum pro vulnusculo.*

An mora modici temporis canonici absentis post sex menses eum excuset, quo minus Episcopus valeat priuare canonicatu

## DECIS. CCVIII.

1 Ex dispensatione tex. in cap. tuæ de clericus non resident. & ex cons. Panor. 121.

depromptum est minimè posse Episcopum procedere ad priuationem beneficij canonici non residentis, nisi elapsis sex mensibus, & precedentibus tribus denunciationibus, quare orta est difficultas in Curia Archiepiscodali si modica mora post dictum tempus sex mensiũ
2 sit sufficiens ad prædictum effectum scilicet priuationis canonicatus, & ne gatiua inoleuit decisio, ex eo, quod minimum, & temporis modicitas non sunt habenda in consideratione, l. continuus ff. de verb. oblig. & paruum in-
3 teruallum non obest, l. duas, §. duo ff. de duabus reis modicum enim, & nihil equiperantur, c. de multa de præbendis, c. licet causam de probat. ibi nulla, aut modica; hinc enim D. Ioannes Maria Nouarius solertissimus adolescens,
4 scripsit in primo volumine votorum, gratiam non dici surreptitiam, non expresso vero be-
5 neficij valore in modico, nam modicus defectus non vitiat actum, nec leuis sollemnitatis omissio obest, Bar. & Bal. in auth. præterea, C. vnde vir, & vxor, & hinc Castrens. in cõs. 377. lib. 1. dixit, quod ex transgressione in re modi-
6 ca, quis puniri non debet, hinc modica res si-
7 moniam non inducit, cap. & si quæstiones ex-
8 tra de simonia, hinc minimum excusat a peccato mortali, qua propter si quis in modico transgreditur votum verbi gratia, quod emisit dicendi rosarium, omittendo vnum; aut alterum Pater noster, esset immunis a peccato mortali, Sotus de iustitia, & iure lib. 7. quæst. 1. art. 2. quod etiam extenditur ad iuramentum, nã non dicitur trangressor voti de non ludendo, qui luderet in parua quantitate, Nauar. in suo
9 manuali cap. 12. num. 12. vnde pæna pro vulnere non habet locum pro vulnusculo, Alex. in cons. 104. vbi apostilla in verbo vulnusculum, & sic modica cutis scissura cum modico sanguine non est vulnus, Alex. cons. 100. nu. 8. Castrens. in cons. 377.

*SVMMARIVM.*

1 *Carceratus alit se ipsum.*
2 *Creditor tenetur alere debitorem carceratũ, qui sit pauper.*
3 *Debitor carceratus relaxari debet, quando creditor recusat illum alere.*
4 *Debitor carceratus alendus est etiam à cessionario creditoris.*
5 *Carceratus pro delicto alit se ipsum, sed si pauper sit alitur a Curia.*
6 *Carceratus tenetur ad impensam custodiæ, nisi sit pauper.*
7 *Accusatus pro quocumque delicto interim est alendus.*
8 *Damnatur ad mortem est alẽdus dum differtur sententiæ exequtio.*
9 *Ecclesia alit delinquẽtes, qui ad eã cõfugiũt.*
10 *Iudex excommunicatur si impedit, nè confugiens ad Ecclesiam alatur.*
11 *Monacus ali debet à monasterio.*
12 *Monacus acquirit monasterio.*
13 *Monasterium negans alimenta monaco, priuatur bonis sibi per monachum quæsitis.*
14 *Monasterium quando negat monacho alimẽta reponitur in alio monasterio, & ibi bona applicantur.*

Debitori carcerato an dentur alimenta à creditore.

## DECIS. CCIX.

1 ET si carceratus debitor debeat se ipsum alere, l. quemadmodum, §. magistratus, ff. ad l. Aquil. §. si vnum in auth. vt cum de appel. cogn. §. si vero in auth. de incest. nupt. glos. in l. fin. in verbo cognoscere C. de erog. milit. Annon. Bar. in l. santum in fine ff. de rerum diuisione, Boer. in decis. 303. num. 2. vbi multos al-
2 legat. tamen si pauper sit, & non habeat de suo, tenetur is qui fecit illum carcerari, vt seruat nostra Curia Archiepiscopalis glos. in d. l. fin. C. de erogat. milit. Annon. Bar. in l. illicitas, §. ne potentiores col. pen. ff. de off. præsid. Ang. in l. minimè, C. de appell. Spec. in tit. qui filij sint legitimi § fin. nu. 20. Aretin. in § fin. in fin. institut. de act. Guid. Pap. in decis. 211. num. 2. vbi refert sic seruare omnes Curias, Delphinat. Afflict. in dec. 71. Marsil. in pract. crimin. §. attingam, num. 74. late Corduba in l. si quis a liberis §. solent num. 37. ff. de liber.
3 agnoscend. vbi inquit, quod iudex possit carceratum relaxare si creditor qui fecit eum carcerari recusat alere, & num. 38. ampliat proce-
4 dere etiam in persona cessionarij, & idem di-
5 cimus in carcerato pro crimine, qui proprijs expensis est alendus quando habet bona, alias si pauper sit alitur, vt tradit Afflict in d. decis. 71. num. 2. Puteus de sindic. in cap. an carcera-
6 rius teneatur num. 2 & 3. vbi inquit, quod etiã custodiri bebet, Benincas. de paupert. in quęst. 7. in 2. speciali iudic. num. 6. & procedit in car-
7 cerato, vel accusato pro quocumque delicto qui interim est alendus, Alber. in l. fin. C. de ordin. cognit. Gigans de crimine lesæ maiest. in tit. de pænis committent. quæst. 26. imò etiam
8 damnatus est alendus dum non exequitur sententia l. si victum ff. de re iudic. vbi glos. Imol.
9 & Ias. & sic etiam Ecclesia alit delinquentes, qui ad eam confugiunt, vt voluit glos. in cap. diffiniuit in verbo defendatur 17. quæst. 4. arg. l. præsenti in fine, C. de his, qui ad Eccles. confug. ad idem est glos. in c. fin. de regu. quam dicit singularem, Felin. in cap. ex rescripto in fine de iure iurando, Imol. in clementina

vnica

vnica de heret. Cordub. in l. si quis à liberis, §. solet n. 46. C. de liber. agnoscĕd. Boer. in dec.
10 303. num. 3. nec isto, tam iudex potest impedire absque periculo excommunicationis, Host. in c. inter alia de immunit. Eccles. Guid. Pap.
11 in decis. 121. & sic pariter dicimus in monasterio, qui monachum debet alere, Castrens. in cons. 76. num. 1. vol. 1. vbi mouetur duabus rationibus, primò quia monacus seruit altari viuere debet, cap. cum secundum de præbend.
12 secundo, quia acquirit monosterio, cap. cum olim de priuileg. & si monasterium deneget
13 alimenta priuatur his, quæ monchus acquisiuit, vt per glos. in cap. 1. in verbo languidus de insa. & languid. expos. vbi ait, quod impiè agit Abbas, si monacho non prouidet de necessarijs, Innoc. in cap. cum olim il 2. col. 2. de priuileg. specul. in tit. de statu monac. §. fin. nu. 30. vbi dicit, quod Episcopus reponet mona-
14 cum in alio monasterio, & illi applicabuntur bona acquisita.

*SVMMARIVM*

1 *Litis contestatio in iudicio restitutionis in integrum necessaria est.*
2 *Amplia etiam, quando petitur contra sententiam.*
3 *Litis contestatio non requiritur, vbi restitutio in integrum petitur incidenter.*
4 *Incidenter peti videtur restitutio in integrum quando petitur præparatoriè.*
5 *Incidenter peti videtur restitutio in integrum, quando petitur contra interlocutoriam.*
6 *Dicitur incidenter peti restitutio in integrū quando petitur per viam exceptionis, vel replicationis.*

An sit necessaria litis contestatio in iudicio restitutionis in integrum, quoties ipsa incidenter petitur.

## DECIS. CCX.

Quamuis litis contestatio in iudicio restitutionis in integrum necessaria sit, vt habetur per Bar. in l. papinianus §. 1 ff. de minor. Bal. in l. in causæ, §. fin. ff. eod. & in l. ab hostibus, §. sed quod simpliciter num. 4. ff. ex quib. caus. maior. Bellam. in cap. coram num. 27. de restitut. in integr. & tex. est in l. nec non §. si cui in prouincia, ff. ex quib. caus. maior. & in cap. fin. de off. Iudic. ita, quod secundum Ioan. Andr. in addit. ad specul. in tit. de restitut. in integr. §. 1. in verbo, vbi procedit etiam
2 quando petitur contra sententiam, tamen in Curia Archiepiscopali fuit resolutum, & sic
3 obseruauit non esse necessariam litis contestatione, quando restitutio in integrum incidenter petitur, vt communiter concludunt Bart. in d. l. papinianus, §. 1. ff. de minor. Castrens. in l. nam, & postea, §. si minor, num. 2. ff. de iur. iur. Fulgos. in l. nec non §. si cui in prouincia ff. ex quib. caus. maior. Butr. in cap. 2. num. 10. de off. ordin. & in cap. causa, num. 8. de restitut. in integr. & dicit, quod tunc sit summaria cognitio, Franc. in cap. ex ratione, num. 58. de appel lat. & ibi Præpos. num. 35. Cappella Tholos. in decis. 55. num. 3. Rodoan. de reb. Eccles. non alienand. in q. de restitut. in integr. §. fin. nu. 1. & sequent. & est tex. expræssus in cap. fin. de off. iudic. cardin. in cap. 2 col. fin. de restitut. in
4 integr. & incidenter dicitur peti restitutio quanto petitur præparatoriè, Bal. in l. fin. nu. 4. C. de tempor. in integr. restitut. vel quando
5 petitur contra interlocutoriam, Cappella Tholos. in decis. 55. num. 3. quinimò Abb. in cap. ex litteris nu. 16. de restitut. in integrum dicit, quod quando petitur contra sententiam semper dicitur incidenter, & non requiritur
6 litis contestatio, & idem est quando petitur per viam exceptionis, vel replicationis, nam etiam dicitur incidenter peti, vt tradit Castr. in d. l. nam, & postea, §. si minor. num. 2. ff. de iur. iur.

*SVMMARIVM.*

1 *Exemptus alterius fideiussor potest conueniri in foro illius iudicis, in cuius loco se submisit.*
2 *Quilibet potest renunciare suo fauori.*
3 *Quiuis potest renunciare priuilegio fori, nisi clericus.*
4 *Nobilis an possit renunciare eius nobilitati remissiuè.*
5 *Laici fideiussores clericorum possunt conueniri coram Episcopo.*
6 *Obligatio fideiussoria est accessoria principali.*
7 *Regulariter fideiussor in duriorem causam non obligatur.*
8 *Exceptiones competentes principali competunt fideiussori.*
9 *Exceptiones rei eius personæ coherentes prosunt fideiussori.*
10 *Exceptio declaratoria fori competens familiari debet competere fideiussori.*

An exemptus alterius fideiussor possit conueniri coram Iudice eius pro quo fide iussit.

## DECIS. CCXI.

1 Pro indubitabili habetur in Curia Archie. exemptū, quē pro aliquo fideiusserat esse conueniendum in foro illius Iudicis, in cuius foro se submiserat, pro qua obseruantia dicebatur, quod quilibet potest fauori suo

renunciare prorogando iurisdictionem alte-
rius iuxta tex. in l. 1. & in l. 2. ff. de iudic. l. si cō
uenerit de iurisdict. omn. iud. etiam non re-
quisito suorum superiorum consensu, Abb. in
cap. significasti num. 4. de for. competen. qui-
uis enim potest priuilegio fori renunciare, ex-
3 cepto clericos d. c. significasti, & cap. si diligen
de foro competent. Gayl. lib. 1. obseruat. 40.
num. 7. & latissimè probat Guttierez, de iura-
ment. par. 1. cap. 16. ex num. 37. vbi etiam vi-
dean nobilis possit renunciare priuilegio suæ
nobilitatis, ita vt pro debito ciuili possit deti
neri in carcere, de quo etiam est consulendus,
Couarr. in cap. quamuis pactum 2. par. in init.
4 num. 5. Auiles in prohem. prætor. in glos. 1.
num. 27. Anto. Gom. tom. 2. variarum capit.
11. num. 74. & l. 79. Taur. in princip. latissi-
mè plures, referens Ceual. quæst. 688. ex prin
cip. optimè, Perez lib. 4. titul. 2. l. 1. pag. 788.
vers. queri potest Matienc. lib. 5. titul. 17. lege
7. glos. 2. num. 6. hinc fit quod per eandem
curiam laici fideiussores clericorum qui in
foro Ecclesiastico se submiserunt carcerantur
per cursores prædictæ curiæ, vt pęnam fide-
iussionis soluant, & eorum bona venduntur,
per eosdem de mandato dictæ Curiæ, pro
qua obseruantia facit, quod de iure com-
muni laici possunt prorogare iurisdictionem
5 Episcopi, & se eius foro submittere, lege
si qui l. Episcopales, C. de Episc. aud. vbi om-
nes nec requiritur licētia superioris laici, Bar-
tol. in l. 1. §. & post operis ff. de noui oper. nū
ciat. Franc. Marc. in dec. 82. & dicit de Butr.
in cap. 1. de iudic. per illum text. quod pactū
de respondendo coram iudice non suo factum
in præsentia iudicis, submittit adeo quod non
est locus pęnitētiæ: præterea adducitur textus
Clarus in c. ex rescripto de iure iur. vbi laicus
fideiussor clerici conuenitur, coram Episcopo
propter iuramentum præstitum in fideiussio-
ne, vt quotidie fit, & ibi id notant, Abb. Ant.
Imola, Petrus de Anchar. ad idem tex. in cap.
fin. de foro competent. in 6. quinimo statuen-
tes contrarium essent excommunicati in Bul-
la Cœnę Domini, tamquam statuentes contra
libertatem Ecclesiasticam, siquidem clerici nō
inuenirent fideiussores, & in carceribus mace
rarentur, non enim curia prædicta de facili
solet admittere fideiussores clericos, tum quia
non possunt comdenari nisi in quantum face-
re possunt, cap. Odoardus, vbi Doctores deso-
6 lution. tum quia cum clerici fideiussores carce
rantur, seruitium diuinum omittitur, & ratio
supradictorum est, quia obligatio fideiussoria
est accessoria ipsi principali, §. in omnibus in-
stitut. de fideiussoribus, vnde principali obli-
gatione non subsistente, fideiussoria; corruit ea

vero consistente naturam, & qualitates præ-
cedentis obligationis induit, Borgnin. dec. 31.
num. 5. par. 3. cum regulariter non possit fide-
7 iussor in duriorem causam obligari l. grege §. il
lud ff. de fideiussor, specul. de competent. iudi
cis in additio. n. 26. in fin. Cancer. in 2. parte
variarum cap. 5. num. 73. lib. 2. com. opinion.
pag. 41. in fin. Anton. Gom. tom. 2. cap. 13. nu.
2. neque fideiussio prætenditur vltra contra-
ctus naturam, Bursat. consil. 193. num. 6. idcir
co omnes exceptiones competentes principa-
8 li, competunt fideiussori l. 2. cap. quæ res pign.
l. constitutionibus, C. de vsur. l. tam manda-
tori, vbi Bald. Cod. de non num. præcon. l. om
nes ff. de exception. Magon. in decis. 110. nu.
3. declarat optime, Farinac. lib. 1. quæst. 34. ex
num. 25. etiam inuito reo, Paris. consil. 121.
volum. 1. num. 9. quanto magis illo postulan-
te, glos. verb. competit l. tam mandatori, & l.
si stipulatus esses de fideiussor. & multa exem-
pla refert Marsil. in tract. de fideiussor ex nu.
268. qui ample loquutus est teste, Bursat. con-
9 silio 193. num. 5. & pulchre, Magon. in decisio
ne 110. ex num. 4. imò quod fortius est excep-
tiones rei eius personæ coherentes prosunt fi-
deiussori, quando alias inutilis redderetut, ex
ceptio, vel priuilegium reo competens, veluti
quia fideiussor, si solueret repeteret soluta, a
debitore principali, tunc enim reus ne iactu-
ram patiatur potest in iudicio comparere su-
scepturus iudicium tamquam defensor neces-
sarius, vel vt procurator in rem suam, ex l. idē-
que §. generaliter, & ex l. fin. de fideiussor. §.
quidam ff. mandat. tradunt Bartol. in l verum
ff. pro soc. num. 3. & in l. cum filius §. 1. num.
2. vbi Alexander num. 6. Ias. num. 4. de verb.
obligat. Bartol. in l. stichum §. quod vulgo nu.
2. de solution. Bald. in l. quoties n. 4. Cod de
præcibus Imperat. offer. Rebuff. in tom. 2. ti-
tul. de restitut. artic. 2. glos. 3. num. 5. Duennas
regul. 330. num. 3. latè Guttierez de iurament.
confirmat. par. 3. cap. 15. ex n. 15. asserēs hu-
iusmodi cautelam probari in expressis termi-
nis in dicta l. verum in vers. vidēdum, vbi post
quam dixerat, quod hoc beneficium est perso-
nale, & pro inde fideiussori non; datur subdit,
sed si hic fideiussor socij iudicium susceperit
proderit sibi, & ratio est, quia defendere est
eādem vicem, quam reus subite l. minor versi
culo quoniā ff. de procurator. qui tex. inquit,
defensor mariti, in amplius quam maritus fa-
cere possit non est condemnandus, & ibi glos.
in vers. quam reus subire allegat. dict. l. verum
§. 1. & alia iura ex quibus omnibus satis colli-
10 gitur, quod exceptio declinatoria fori compe
tens familiari competit fideiussori.

SVM-

*SVMMARIVM.*

1 *Res prohibita alienari non possunt obligari, & pignori submitti.*
2 *Obligatio est actus per quem faciliter potest vera contingere alienatio.*
3 *Prohibita alienatione censetur prohibitus omnis actus per quem alteri queritur ius Dei.*
4 *Lex resistens translationi dominij, resistit etiam obligationi.*
5 *In prohibitione alienationis Ecclesiastica rei, intelligitur etiam hypotheca.*
6 *Non dicitur alienatio, vbi non transfertur dominium.*
7 *Prohibitus alienare bona censetur prohibitus ea obligare.*
9 *Exempla non restringunt regulam.*
10 *In generali obligatione bonorum non comprehenduntur bona prohibita alienari sub pena.*
11 *Prohibitus alienare bona ad quorum titulū fuit promotus, & specialiter non potest obligare fine incursu censurarum Sacri Concilij.*

An prohibitus alienare bona ad quorum titulum est ordinatus, censetur prohibitus obligare eodem bona.

DECISIO CCXII.

Eleganter dubitatum fuit in Curia Archiepiscopali, an prohibitus alienare bona ad quorum titulum est ordinatus, vt habetur in cap. 2. sess. 21. censeatur etiam prohibitus obligare eodem bona, absque incursu pęnæ impositæ in d. cap. 2. in fin. & primo videtur dicendum prædicta bona hypothecari nimimè posse, ex tex. express. in l. fin. C. de reb. alien. non alienand. per quem text. gloss. in verb. vel hypothecam in fin. tenet cum Bart. quod
1 res quæ prohibentur, vendi vel alienari non possunt obligari, & pignori submitti, & idem dicit Bartol. in l. quorum num. 1. ff. de pignor. quem refert Menoch. casu 432. num. 9. plures allegat Gutterez de tutel. 2. part. cap. 21. num. 2. Matienco lib. 5. recol. titul. 10. lib. 3. glos.
2 14. nu. 1. obligatio siquidem est actus per quē potest taliter vera contingere alienatio iure pignoris, l. 2. & l. 3. de distrac. pign. obidque prohibita censetur, arg. l. oratio ff. de sponsal. & benefacit pro hac opinione tex. in leg. 1. §. eam rem ff. quæ res pignor. obligari poss. cuius hęc sunt verba; eam rem cum quis emere non potest, iure pignoris accipere non potest; vnde supradictam opinionem tenent in terminis optime, Abb. in cap. 2. de feudis num. 7. & in cap. quod quibusdam num. 5. de fideiussoribus Iason in §. item si quid in fraudem num. 2. instit. de action. Tiraq. in legibus connubial. glosa 5. num. 10. Cancer. lib. 2. variarum capit.
3 12. num. 40. & dicit Alphan. numer. 50. quod prohibita alienatione, probabitus etiam censetur omnis actus per quem alteri quæritur ius rei, & per quem alienatio prouenire potest, & vt etiam tradit Dec. consil. 445. num. 26. & & cons. 485. num. 11. & consil. 299. numer. 2. Beccius consil. 25. num. 2. Menoch. consilio 116. num. 15. Hadrianus Anigo. in allegationibus super Padina de torres de violada num. num. 2. Surdus decis. 278. num. 2. vnde ait Soc
4 cin. in l. 1. num. 3. ff. de condic. indeb. quod quando lex resistit translationi dominij, resistit etiam obligationi antecedenti, quod pulchre similiter tradit, Tiraquel. de retract. lignag. §. 1 glosa 13. num. 14. & in legibus connub. in gloss. 8. num. 192. ex quibus optime infert Couarruuias lib. 2. variar. cap. 16. num. 7. in prohi
5 bitione alienationis rerum Ecclesiæ, etiam hypothecham contineri licet ea expressim non fuerit prohibita in cap. nonnulli, de reb. Ecclesiæ non alienand. dicendum ergo videtur pignori & obligationi submitti non posse bona ad cuius titulum quis est ordinatus, quin subiaceat obligans pęnis dict. Concilij: contrariam, tamen opinionem, quod obligans prædicta bona non incurrat dictas pęnas, probatur satis aperte in l. 1. C. de fund. dotal. vbi per alienationē intelligitur actus, ex quo dominium transfertur ait Imperator in hęc verba: est tamen alienatio omnis actus per quem dominiū transfertur; vnde scribentes colligunt non di-
6 ci alienationem vbi dominium non transfertur, Alexander consil. 41. vol. 6. num. 5. cum igitur, ex sola obligatione non transferatur ipsum dominium, dicendum videtur eam non dici alienationem, ita censet dilect. de Aret. testament. titul. 8. 5. num. 4. idque expressius, decisum extat in l. alienatum 66. ff. de verbor. signifi., & præsertim in pęnalibus id procedere affirmant Doctores asserentes prohibitum vendere, vel alienare; ante ipsius rei traditionem non cadere à iure suo, quamuis clausula constituti, vel præcarij adhibeatur in contractu obligationis, vt ex magis recepta opinione tradunt latè Tiraquell. de retract. lignag. §. 1. glossa 2. & num. 44. & de iure constit. 3. parte limit. 26. & princip. Clar. in §. emphyteusis, quæst. 3. num. 3. Caual. Milleloquio 93. vnde
8 cum hypotheca non transferatur dominium, ideo hypothecans rem non dicetur eam alienare, nec incidere in pęnas contra alienantem inflictas, pignoris itaque obligatio non est pro prię

priè alienatio, Clar. §. emphytheusis quæstio. 18. huiusmodi autem opiniones ex diametro pugnantes intendens ad concordiam reducere glos. in verbo hypothecam in dicta l. final. C. de rebus alienis non alienand. & glossa in verb. est autem in dict. l. 1. C. de fund. dotal dicit dicta l. final. intelligendam esse de alienatione largo modo accepta contraria, vero iura de alienatione propriè est strictè sumpta, quo pacto qui obligat rem non dicetur eam alienare cum per ipsum actum non transferatur dominium quam concordiam, & veram resolutionem ad prædicta iura sequuntur Alberic. in dict. l. final. num. 1. & Bald. ibi num. 1. & 6. Paul. de Castr. num. 2. Salicet. num. 1. in fine dicens id esse receptum, & menti tenendum quam etiam opinionem tenet Felin. in rubr. de fid. instrument. num. 4. Beroi. in cap. nonnulli de rebus Ecclesiæ non alienand. numer. 21. & plures quos referunt, & sequuntur Matienc. lib. 5. titul. 10. l. 3. glos. 14 num. 2. Spin. in specul. testament. in glosa 18. ex num. 75. & Pinel. in l. 1. & 3. part Cod. de bon. matern. num. 18. & 19. qui appellans hanc receptissimam opinionem pugnat contra Aleiat. in leg. alienationis verbum ff. de verb. signif. dicentē alienationem propriè appellari ex hypotheca vel seruitute absque transatione dominij aduersus tamen hanc glosæ solutionē etiam insurgit, Pinel. in dict. num. 19. asserens obstare contra illam ad hue tex. in d. l. fin. cum namque loquatur in distincti de omni dispositione legis, vel homini vniuersaliterque disponat comprehendi hypothecam sub alienatione nō est cur improprietur, cum non ita indistinctè, id affirmaret, si propriè alienatio non esset, ex quo sibi videtur dura decisio illius legis, tam indistinctè loquentis obstantibus ei multis, tam ex supracitatis, quam alijs adductis à glosa & Doctoribus nec similiter ei placet, quod ad dicta l. 1. Cod. de fund. dot. respondeat glosa, & Doctores, dum intelligunt eam, l. quasi loquatur tantum, de alienatione propriè, & strictè sumpta, cum in materia illius legis, & tituli de fundo dotali non tantum prohibeatur alienatio cum transatione dominij, sed etiam sola hypotheca, vt in prin. inst. quibus alien. licet, & in l. 4. ff. de fund. dotal. & ideò in dict. l. 1. dum explicat alienationis verbum, & trāsationem dominij intelligi debet, vt nō loquatur restrictè nec excludat, quin alio modo alienatio dicatur tum ex dict. l. fin. quam ex alijs iuribus in eodem materia dictæ legis primæ qua retēta, consideratione minimè etiam admittenda est alia ipsorum iurium concordia, quod scilicet alienationis appellatione in materia fauorabili contineatur etiam hypotheca, & sic procedat dict. l. fin. non vero in materia pœnali stricta, & odiosa, de qua loquitur dicta l. 1. quam interpretationem adhibet, glos. verb. hypothecam in dict. l. fin. Cod. de rebus alien. non alienan. & ibi Cyn. Bald. & alij Couarr. lib. 2. var. cap. 16. num. 7. Molina de primog. lib. 1. cap. 20. num. 16. & in num. 17. qui in huius rei confirmationem allegat Bald. in l. voluntas num. 11. C. de fide commun. dicentem, quod si tractetur de pœna verbum venditio summi debet strictè, si vero fiat sermo de fauore latè accipiendum sit, qua ratione emphyteutam locantem ad longum tempus non incurrere in caducitatis pœnam dixit Bero in cap. nonnulli num. 32. de rebus Ecclesiæ non alienand. Caualin. in Millesioque 213. Pinel. in l. 1. 3. part. Cod. de bon. mater. numer. 64. vers. illa tamen nulla si quidem adest diuersitatis ratio, vt supra ex Pinel. dicebatur quare in præfata l. fin. Cod. de reb. alien. non alienan. amplia quasi in materia fauorabili debet fieri interpretatio in dict. vero l. 1. Cod. de fund. dotal. stricta quasi de re odiosa præterea quod exemplum adductum de emphyteuta locante ad longum tempus in requisito domino, vt nō incidat in pœnam non est omnino verum, imò contraria opinio scribentiū consensu videtur magis recepta, vt colligitur ex Dec. consilio 203. Iul. Clar. in §. emphyteusis, quæst. 19 in fin. & in §. feudum quæst. 33. Molin. in dicto lib. 1. cap. 21. ex num. 15. & 20. Anton. Gom. in l. 40. Tau. num. 84. vers. sed his non obstantibus, Tiraq. de retract. lignag. §. 1. gloss. 14. ex num. 82. Ioan. Mantiec. lib. 1. recollect. tit. 11. l. 7. glosa 1. num. 13. Couarr. lib. 2. variar. cap. 16. ex num. 1. vnde ego aliter phylosofandum esse censeo pro ipsarū legum cōcordia, vt scilicet regula illa dictæ legis finalis, qua cauetur cum non posse rem pignori, vel hypothecæ dare, qui nec distrahere intelligatur, quando agitur de speciali alicuius rei pignore vel hypotheca, tunc quidem, qui rem prohibitam alienari specialiter, obligat incidit in pœnas prohibitionis minime vero, quando eam alienat sub generali bonorum obligatione in quo casu procedit decis. dictæ legis primæ, Cod. de fund. dotal. & quamuis hanc distinctionem probari expressè in §. si autem creditor in fine in Authen. de Ecclesiastic. Reb. non alienand. afferat, Menoch. de arbitrar. casu 428. num. 3. mihi tamen elegantissimè, id probatur, ex celebri doctrina Beroij in capitul. nulli de reb. Ecclesiast. non alien. numer. 22. sub his verbis, hic confirmo per dict. l final Cod. de reb. alien. non alien. vbi si lex. vel testator, vel cōtrahentes alienationem prohibeant censetur enim prohibuis se pignus, & hypothecam specialem non autem generalem, & cap. & Paulo inferius dicit, quod dict. l. final. solum de hy-

hydotheca speciali loquatur suadetur, ex omnibus alijs exemplis positis ibi quæ loquuntur solum de his causis in quibus ius in re acquiritur & transfertur, ergo & in exemplo de hypotheca debet intelligi de illa, per quam ius re
9 acquiritur, & quæ est magis propinqua pignori, & licet exempla non restringant regulam, & verba generalia, quin illa comprehendi possint, tamen restringunt, vt non comprehendantur maiora, & dissimilia expressis, iux. tex. in l. fin. §. cui dulcia ff. de vino tritico, & oleo cap. sedes de rescript. & hinc dicit Guttierez in lib. pract. quæst. 115. num. 1. quod in gene-
10 rali obligatione bonorum non comprehendũtur bona prohibita alienari sub pœna ad quod est etiam videndus Dec. consil. 645. num. 9. & plures ad id refertur Anton. de Fano in tract. de pignor. 2. membro var. cap. 16. num. 7. asserens, quod specialis hypotheca plus afficit rē quam generalis, seruus siquidē specialiter hypothecæ obligatus non potest manumitti, si vero generalis sit hypotheca iure manumittitur l. 3. C. de seru. pign. dat. l. penul. ff. in quibus pign. tacit contrah. Alex. consil. 16. volu. 2. num. 4. ex quibus fuit resolutum, quod prohibitus alienare bona ad quorum titulum fuit promotus, ea specialiter non potest obligare sine incursu censurarum concilij bene tamen potest ea generaliter obligare per rationem dictam cum in generali obligatione non comprehendantur huiusmodi bona ad quorum titulum fuit promotus per supradicta.

*SVMMARIVM.*

1 ***Decisio quæstionis, & redditur ratio decisionis.***
2 ***Charitatis ordo, qui sit.***
3 ***Adducitur dictum catonis ad propositũ quæstionis.***
4 ***Maior pietas exerceri dicuut in consanguineos pauperes extraneos.***
5 ***Legatum factum liuio si sunt tuo litij quorũ vnus est consanguineus præsumitur factũ consanguineo.***
6 ***Adducitur pro confirmatione decisionis dictũ diui Augustini dicentis, qui vult filio exheredato haredem facere ecclesiam quærat alterum qui suscipiat non Augustinum.***
7 ***Male agit, qui exhæredato consanguineo extraneum instituit.***
8 ***Peccat mortaliter, qui extraneos instituit ommissis consanguinei indicentibus.***
9 ***Hæres institutus ab eo qui cõsanguineos pauperes habet tenetur hæreditatem eis restituere alias illam retinendo in peccato mortali existit.***

Gratificare quem debet Episcopus ex duobus præsentatis æquè idoneis quorum alter est consanguineus patroni.

## DECIS. CCXIII.

1 FVit resolutum esse gratificandum consanguineum patroni, ex regula illa vulgari, quod potius consanguineis danda est eleemosina quam extraneis cũ teneatur quis diligere magis consanguineum, eique potius subuenire quam extraneo, vt refert Abb. in cap. 1. vt sup per num. 19. de reb. Eccles. non alien. S. Tho. 22. quæst. 32. artic. 9. Siluest. verbo elemosina num. 4. Afflict. dec. 290. num. 10. Mantic. de coniect. lib. 6. tit. 3. num. 24. Mess. in pragm. conclus. 5. num. 105. Menoch. consil. 321. num. 3. Paul. Fusc. de visit. lib. 1. cap. 30. numer. 10. Roias de success. cap. 32. num. 5. & trad. glosa in verb. postulat. in c. qui escamus 42. distint.
2 vbi habetur quod charitatis ordo ita seruãdus est, quod primo consanguineis, & curæ suæ commissis egentibus quam extraneis fauendũ sit, Couarr. lib. 3. variar. cap. 14. nu. 6. vers. deinde hoc constat nec prudenter facit qui extraneum coniuncto præfert. optimè Rota de cis. 639. num. 4 in 1. par. in nou. vnde dice
3 bat Cato ignotum tu tibi noli præponere notis, quem ad propositum, refert Petrus Ferdinandus Villigas in stella elericorum fol. 5. facit primo Charitas enim præfert suos extraneis l. cum acutissimi, & ibi Bald. in 1. notab. c. de fideicom. & plura referunt Marc Salon. de pace ad l. Taur. in 5. par. l. 3. concl. vnica nu. 1504. humada l. 4. tit. 20. part. 2. in glos. nu. 1. valdes de elemosina 3. part. fol. 74. nam maior pietas exerceri debet in cõsanguineos pauperes quam in extraneos Tiraq. in præfat. de de priuileg. pro causæ num. 15. Surd. de alimẽtis tit. 1. quæst. 93. ex num. 2. Mantic. de coniect. lib. 8. tit. 5. num. 18 Cordou. quæst. 72.
5 in princ. vnde si lego Titio centũ, & sunt duo Titij quorum vnus est consanguineus præsumitur consanguineo legatum ita Matth. de Afflict. de iur. protomis. fol. 2. Surd. in dict. quæst. 93. numer. 4. & inde etiam est, quod si duo præsentati à patrono sunt æquè idonei, & alter ex eis sit de sanguine fundatoris Episcopus debet illum præferre, ita pulchre roch. de Curte tractat. de iure patr. verb. honorificum ex num. 45 Gregor. Lop. lib. 6. tit. 15. parte 1. in verb. Por. sic etiam executoribus testamenti discordantibus si vnus est cõsanguineus alter extraneus præfertur consilium consanguinei, Romau. 44. Palat. Rub. in repet. capitul. per vestras §. 43 num. 8. par. 2. secundo pro-

pro eadem sententia passim allegari solet illud
memorabile dictum pietatis plenum ex tex. in
cap. vlt. 17. quæst. 4. desumptum ex D. Aug.
in sermone de vir. cleric. 52. ad fratres de here
mo tom. 10. fol. 314. & opin. Garnoten. 3. par.
cap. 177. quem etiam text. optime ponderat
Villadiego ad forum iugo lib. 4. titul. 4. in glos.
l. 1. num. 7. quicumque inquit vult exheredato
filio heredem facere Ecclesiam, quærat alterũ
qui suscipiat non Augustinum, imò Deo propi
tio neminem inueniet, in tex. etiam in cap. si
quis reliquerit 30. dist. habetur quod si quis
proprios filios habuerit, & necessaria eis non
præbuerit anathemasit; ergo à simili, qui exhe-
redato consanguineo instituit extraneum vi-
detur male agere, & contra obligationem, &
inclinationem naturalē qua primo filij, dein-
de domestici, postea extranei in priori gradu ne
cessitatis constituti subueniendi sunt, iux glos.
in verb. fideles in cap. si qui filij 30 dist. & glos.
in verb. domesticos in cap. non satis 86. dist. &
trad. Rip. de peste de præseru. num. 174. Me-
din. C. de ijs quib. est danda elemosina vers. in-
de oritur Alphon. Baldes in dict. fol. 74. & qui
dem graue esse videtur saltem de quadam æqui
tate, bona venientibus ab intestato auferri, vt
inquit l. fin. Cod de test. milit. quam ad hoc al
leg. Bal. in l. humanitatis num. 7. C. de impub.
& alijs institut. & in l. fin. per tex. ibi cap. quo
rum bonorum, vbi inquit non stantibus ascen-
dentibus, neque descentibus, successio consan
guineis est quasi debita de iure naturali, & idē
dicit glos. verb. debita in l. fin. C. de codicillis
ergo eis non relinquere bona, sed extraneis
non videtur iustum, sed ab omni prorsus æqui-
8 tate alienum, vnde instituens extraneos om-
missis consanguineis indigentibus, facit con-
tra officium pietatis, & peccat mortaliter ex
Roios de success. cap. 32. numer. 4. Feder. in §.
1. num. 1. inst. de hæred. quæ ab intest. Dida-
cus Perez in addition. ad segur. in l. cum pa-
tronus ff. de leg. 2. num 44. vers. ad vnum tan-
tum, & quidem insanum, & dementem præ-
sumi illum qui facit hæredem extraneum ex-
clusis sibi sanguine coniunctis de se non deme
ritis, censent, vt Alex. consil. 141. num. 8 vers.
secunda coniectura volum. 1. Menoch. lib. 6.
præsumpt. 45. num. 57. post Rodericum Sua-
res alleg. 1. nu. 10. & 11. vbi plura ad id cumu-
lat, quæ omnia adeo certa nostris Doctoribus
9 videtur, vt iudicent illum qui hæres institui-
tur ab eo, qui fratres seù consanguineos paupe
res habet; teneri dictam hæreditatem eis resti-
tuere, nec eã in foro cõscitẽiæ posse sibi retine-
re, quia aliàs in peccato mortale existeret, vt
adnotauit glossa in lege 13. 4. titul. 6. lib. 3. Fo-
ri Roias in dicto capitulo 32. num. 4. Montal-
uus libro 3. titul. 6. De las herencias in leg.
13. in glosa verbo si el. quç muriere in fin. vbi
allegat Ancharanum in regul. possessor de reg.
iur. in 6. num. 20. & idem sequitur Petr. Per-
alta in rubr. ff. de hæred. inst. nu. 14.

*SVMMARIVM.*

1 *Beneficia possunt resignari applelatione pendente & nu. 13.*
2 *Inquisitione pendente nihil potest innouari.*
3 *Accusatus de crimine pendente lite potest permutare, imò potest renunciare etiam post receptas probationes num. 4.*
5 *Resignatio beneficij potest fieri etiam non facta mentione inquisitionis, quod amplia etiam in crimine grauissimo, vt in crimine parricidij nu. 6.*
7 *Resignari potest beneficium post præsentatã impetrationem suorum beneficiorum factam ab aliquo.*
8 *Episcopus criminosus renunciat præpositu-ram.*
9 *Appellatio suspendit iurisdictionem iudicis & sententiam ipsius si quo prouocatum est.*
10 *Appellatione pendente nihil est innouandum.*
11 *Sententia non priuat sine executione.*
12 *Collatio facta per priuationem ante transitum in rem iudicatam est nulla.*
14 *Pendente iudicio nullitatis, & iniustitiæ nõ potest dici vacare canonicatum, per priuationem.*

Beneficia an possint resignari penden-
te appellatione à sententia
priuationis benefi-
ciorum.

DECIS. CCXIV.

1 FVit pluries resolutum affirmatiuè, ex quo
de iure est indubitatũ fieri posse; ita Rota
dec. Crescent. decis. 227. Boer. decis. 205. Pu-
teus decis. 223. & est mirabile cum inquisitio-
ne vel accusatione pẽdẽte nihil posit innoua
2 ri, cap. olim, & ibi glosa de accus. glos. in §. 1.
de hæred. institut. & in institut. Roman. in l.
post contractum ff. de donat. & est communis
3 omniũ Doctor. sententia vnde accusatus de cri
mine, pendente lite potest permutare, Nauar.
consilio 2. de accusationibus, & est communis
4 opinio, imò potest renunciare etiam post re-
ceptas probationes, & conclusum in causa, vt
tenuit Ant. de Butr. in cap. dudum el 2. num.
11. vers. nota consilium de elect. & ibi Abb. co-
lum. 4. vers. nota pen. & Anchar. in 22. nota
Boer. decis. 206. num. 3. Rebuff. in praxi in ti-
tul.

tul. de mod. amitten benef. num. 51. Ferret.
consil. 283. num. 1. & hinc opinioni ad stipu-
lantur placita Senatus Parisien. teste Ruffi-
niac. de benef. cap. 26. num. 12. idque proba-
tur in cap. dudum el 2. in fin. de elect. ibi, tan-
dem cum non restaret nisi proferenda senten-
5 tia, fieri & posse huiusmodi resignatione,
etiam non facta mentionem, de inquisitione,
voluit Bisignet. in citata decisione 5. in
Principis de sententia, & re iudicata. imò etiã
6 in crimine grauissimo, namque in crimine pa-
tricidij hoc firmat Gabriel. cons. 196. libro
1. nisi in illo crimine priuato beneficij ipso iu
re esset irrogata absque alia declaratione, cap.
1. §. sacri vbi Gemin. de homicid. lib. 6. Abb.
in cap. inter circa fin. de excess. Prælat. Re-
buff. praxi tit. de mod. amit. benef. num. 65.
7 ac etiam resignare post præsentatam impetra
tionem suorum beneficiorum factam ab ali-
quo, & iudicium ceptum, etiam si ex deductis
veniat priuandus, vel verisimiliter existimet
esse priuandum, vt tradunt Gemin. consil. 105.
volum. 2. vers. quo ad primum cum alijs, vt
per Ferratiuum caut. 44. prob. ad Ioan. Mo-
nach. in cap. Apostolicę nu. 10. de re iudicat.
lib. 6. Boer. d. decis. 205. num. 7. vers. quamuis
Sarn. de ann. quæst 42. colun. 3. vers. proposi-
tione, & est communis opinio, pro qua facit,
cap. dudum el 2. de elect. vbi electus cessit iuri
& liti cum non restaret nisi proferenda sentẽ-
tia, & cap. ex literis de exc. præl. vbi Episco-
pus criminosus renunciat, & c. vlt. eod. titul.
vbi Episcopus qui violauit interdictum cessit,
& cap. cum nostris de concess. præb. vbi etiam
8 Episcopus criminosus renunciat præpositu-
ram, & cap. per tuas de Simon. & ita ad casũ,
propositũ, quod possit resignari appellatione
pẽdẽte, quia appellatio suspẽdit iurisdictionẽ
9 iudicis, & sententia ipsius a qua prouocatũ est,
Lap. alleg. 2. Cardinal. Paris. consil. 12. n. 216.
volum. 2. & consil. 98. num. 8. volum. 3. & cõ
10 silio 280. numer. 23. volum. 4. & est commu-
nis omnium Doctorum sententia, & ideo ap-
pellatione pendente nihil est innouandum,
Dec. consil. 197. Marsil. consil. 103. num. 50.
& communiter alij: accedit, quia equiparan-
tur ista pendente accusatio ne renunciari, vel
post appellationem intermissam, l. postquam
§. Imprator, vt leg. non caueat ibi Bartonam
appellatio extinguit iudicatum, l. 1. ad fin. ff.
ad Turpill. ideo spoliatus post appellationem
restituitur, cap. si constituerit de accus. & sen-
11 tentia non priuat sine executione, c. grauem
de excess. probat. & facit tex. in leg. qui à la-
tronibus §. vult ff. de test. per quam leg. hoc
12 fuit determinatum, Parisijs hinc collatio facta
per priuationem ante transitum in rem iudi-
catam est nulla, esto quod priuatus postea non
appellauerit, vt fuit resolutum 29. Octobris
1540. coram Marsican. teste Mohedàn. decis.
148. Put. decis. 30. lib. 1. & in vna Veronen.
coram Ant. August. de mẽse Decembris 1545.
teste Cardinali S. Crucis decis. 1. manuscr. &
ita expeditum, & indubitaum est in tota curia
Romana, quod beneficia possint resignari ap-
13 pellatione pendente a condemnato ad priua-
tionem beneficij, & possunt resignari ad fauo
rem etiam si habeatur notitia collationis factę
per Papam in casu priuationis quare in vna
canonicatus legionensis 15. Februarij 1593.
coram Illustrissimo Arigonio fuit dictum, resi
gnationem canonicatus factam post appella-
tionem á comdemnato ex diuersis crimini-
bus in pęnam perpetui carceris, & deporta-
tionis, & priuationis canonicatuum, & om-
nium beneficiorum, & admissam appellatio-
ne pendente, fuisse validam, & impetrantem
a Sede Apostolica, esse excludendum sequun-
tur Antoninus de Butrio in consil. 43. numer.
41. Crescent. decis. 6. num. 3. de renunciat nec
potest dici huiusmodi resignationem esse in
fraudem collationis factę tamquam de canoni
catu vacante per priuationẽ & merito non es
se admittendum ad tradita per Butrium in cõ
silio 43. quia Butrius loquitur in resignatione
facta Papę secus, vbi tractatur de resignatione
facienda in manibus eiusdem Pontificis, & pẽ
dente iudicio nullitatis, & iniustitiæ non po-
14 test dici vacare canonicatum per priuationẽ
Antonius August. dec. 3. lib. 1. Puteus decis. 30.
lib. 1.

## *SVMMARIVM.*

1 *Appellatio non datur à sententia, qua quis profertur excommunicatus.*

2 *Appellatione pendente potest iudex denunciare excommunicatum.*

3 *Regulariter in omnibus casibus, in quibus nõ licet appellare, ipsa appellatione pendente potest fieri exequtio.*

4 *Appellatur a sententia, qua quis excommunicatus profertur.*

5 *Potentior est appellatio à sententia denunciationis, quam illa qui interponitur ante sententia excommunicationis.*

6 *Per appellationem suspenditur executio sententiæ declaratoriæ excommunicationis incursæ.*

7 *Refertur resolutio articulo.*

An declaratus excommunicatus ingerens se diuinis pendente appellatione efficiatur irregularis.

## D E C I S. CCXV.

NOn loquor hic de excommunicato se ingerente in actibus ordinũ, nam non dubitatur effici irregularem, sed de eo qui fuit citatus ad dicendum causam, quare non debet declarari incidisse in censuras; in quo articulo est
1 supponendum, quod quamuis a sententia qua quis profertur excommunicatus non detur appellationem ex tex. in cap. is cui §. fin. de sent. excommunicat. in 6. Angel. in verb. excommunicatio el 3. num. 10. Cappell. Tholos. decis. 299. num. 10. Zerola in prax. Episcop. 2. par. §. appellatio vers. 9. quæritur vbi in num. 7. pulchram rationem assignat Abb. in cap. sæpe contingit num. 15. de appellat. Roland. consil. 77. volum. 2. num. 22. vnde appel
2 latione pendente potest iudex denunciare excommunicatum illumque priuare fructibus beneficij, per tex. in cap. Pastoralis §. verum de appellat. & trad. Lancel. de attent. 2. part. cap. 12. limita 21. ex princ. Guttier. lib. 2. Canon quæst. cap. 16. num. 23. Couarr. in cap. alma mater 1. par §. num. 4. vers. & esse hanc opinionem, Cappella Tholos. decis. 300. vbi Aufrer. id optimè declarat cum regulariter verũ
3 sit, quod in omnibus casibus, in quibus non licet appellare, ipsa appellatione pendente possit fieri executio, ex glos. in verbo casibus in capitul. non solum, de appellat. in 6. Innocent. in cap. ab excommunicato de rescriptis, a sen-
4 tentia tamen, qua quis declaratur excommunicatus, aut in excommunicationem incidisse, regulariter bene potest appellari, & in hoc casu appellatio ex iusta causa interposita impedit denunciationem ex Gratian. in reg. 173. Zerola 2. part. §. excommunicatio vers. 6. licet pulchre Hunal. in lib. 1. tit. 9. part. 1. ex num. 8. & optime in glos. §. num. 3. Nauar. in cap. cum contingat de rescript. in is causa, Felin. in cap. Rodulphus num. 43. de rescript. & in cap. cum non ab homine num. 12. de iudic. Franc. in cap. is cui §. fin. num. 2. vers. 3 limita de sententia excommunicat. in 6. Put. decis. 271. lib. 3. Gab. in suis com. tit. de reg. iur. cõ-
5 clus. 3. num. 59. vnde potentior est appellatio à sententia denunciationis, vel declarationis, quam illa quæ interponitur ante sententiam excommunicationis, vt ex Card. in Clem. 1. §. si quis, quæst. 11. de sequest. poss. & fruct. & ex alijs ostendit Humada in dict. glos. 1. numer. 10. vbi in glosa 5. num. 2. ait idem esse in alijs censuris interdicti, & suspensionis, quæ licet non suspendantur per appellationem postea interpositam tamen suspenditur denunciatio, per dictam appellationem, & propterea cum insurrexisset dubitatio in Curia Archiepiscopali de quodam, qui fuerat ab Episcopo declaratus excommunicatus ab contrauentionem præcepti, sibi iniuncti sub pęna excommunicationis latæ sententiæ a qua appellauit, tamẽ si suspẽderetur executio dictę sẽtẽtiæ declarato-
6 riæ & fuit resolutũ per appellationem suspẽdi executionem sententiæ declaratoriæ excommunicationis incursę contentę non solum in iure, sed etiam in pręcepto hominis, ex doctrina Ancharan. Franch, Gemin. & reliquorũ in cit. eis cui §. fin. de sententia excommunicat. in 6. & idem Franch. in cap. pastoralis §. verum de appellationibus, & ex his fuit etiã resolutum talem declaratum ingerentem se diuinis non effici irregularem, & per textum in d. cap. rodulfus num. 43. de rescriptis.

### SVMMARIVM.

1 *Regularibus non licet à suis conuentibus recedere absque licentia.*
2 *Non est petenda licentia ab eo ad cuius grauamen tollendum quis adit superiorem.*
3 *Religiosis licitum est appellare de grauaminibus sibi illis.*
4 *Prælati irreligiosè valde faciunt, qui non admittunt appellationes factas.*
5 *Ordini fratrum prædicatorum interdicitur appellatio,*
6 *Votum castitatem renuntiat iuri, quod habet ad contrahendum matrimonium.*

Regularis qui absque mandato inscriptis sui superioris extra conuentum repertus fuerit, quo casu valeat ab ordinario puniri.

## D E C I S. CCVI.

SÆpissimè reperiuntur in hac Ciuitate Neapol. Regulares extra Claustra absq; licentia suorum superiorum regularium; quare fuit dubitatum si possint ab ordinario puniri, & fuit dictum quod Concilium Trident. in sess. 25. de regular. cap. 4. sic statuit nec liceat regularibus a suis conuentibus recedere etiam prætextu ad ad suos superiores accedendi, nisi ab eisdem missi, aut vocati fuerint, qui vero sine prædicto mandato inscriptis obtẽto repertus fuerit ab ordinarijs locorum tamquam desertor sui instituti puniatur, quæ pœna non imponeretur a Cõcilio nisi propter graue pec

ca-

catum ex quo textu concilij infert Ioan. Romitez. de confirmatione ordinis Diui Iacobi cap. 14. in fine verſ. quarta declaratio non eſſe licitum alicui religioſo etiam ſi male tractetur confugere ad Prælatum ſuperiorē, ſine licentia Prelati inferioris propter eius auctoritatē, vel propter aliam cauſam, & tales confugientes puniri debere à ſuperioribus grauibus penis, cuius doctiſſimi viri ſententiam eſſe veram exiſtimo, quando cum ſcandalo regularis pergit ad ſuperiorem ſine licentia, non vero quando accedit ad ſuperiorem, vt ipſum a tali grauamine liberet, nā adiens ſuperiore videtur appellare, nec vt ait Rodriquez tom. 1. q. 30. art. 3. credendum eſt cōcilium voluiſſe derogare, vel tollere iuſtam appellationem in tā
2 graui ratione fundatum, & præſertim, quod non ſit petenda licentia ab eo ad cuius grauamen tollendum pergit aliquis ad ſuperiorem, probat gloſa in cap. cum Paſtoris 2. quæſt. 7. vbi habetur, quod non eſt neceſſarius Abbatis conſenſus ſi quis voluerit ipſum Abbatem accuſare; præterea adire ad ſuperiorem ob iuſtum grauamen, habet vim appellationis apud religioſos, quam non videtur vitare, aut prohibere concilium, nec quod grauiter grauatus per viam iuſti grauaminis, & appellationis iuſte verbo, vel facto interpoſitæ poſſit adiræ ſuperiorem ad conquerēdum de illo, cum hoc ſit obiuare etiam iuri naturali, vnde licitū eſ-
3 ſe de iure religioſis ipſis appellare à grauaminibus ſibi illatis probant pulchre Rodriquez tom. 1. quæſt. 29. art. 2. trag. 2. 2. quæſt. 69. art. 3. Sot. lib. 5 de iuſt. & iur. quæſt. 6. art. 3. Rodriquez in ſum. de ordine cap. 13 num. 4. & probatur id ex tex. in cap. de priori de appell. vbi iubetur caſtigari priorem, qui appellationem non admiſit id, quę etiam confirmatur ex quam plurimis iuribus eleganter relatis à Nauarro, qui eādem opinionem defendit in cap. nullam 18. quæſt. 2. num. 51. dicente, Conciliū Tridentinum non vetare appellare, ſed adire ſuperiorem, ſine licentia Prælati, quod longe eſt idem docet idem Nauarr. lib. 2. conſ. tit. de appellat. conſil. 4. num. 5. intelligendumque eſſe dictum concilium de illo, qui non grauatus ſine vlla appellatione adit ſuperiorem eo ſolo, quod pretendat licere ſibi adite illum ſine Prælati immediati licentia petita, ſaltem iuſta de cauſa, quod falſum eſt, & damnatur à prædicto concilio, vnde arbitratur Nauarr. quod licet ordinarius iuſte poſſet capere talē regularem per ſuum territorium tranſeuntem iuxta diſpoſitionem dicti concilij, non tamen iuſte retinere, nec punire ſi fidem faceret ſe grauatum appellaſſe, vel de grauamine proteſtatum iter arripuiſſe ad ſuperiorem, & ideo licentiam in ſcriptis non deferre ſecum, quia noluit eam ſibi concedere Prælatus a quo appellauit, vel iuſte metuit eam petere, vel quia ob appellationem, vel licentiæ petitionem in carcerem iniuſte coniectus fugit, quamuis autem hec ita procedant de iure fateor tamen cum Rodriquez tom. 1. quæſt. 29. art. 3. & in ſum. in fin. tit. de ordine iudic. cap. 13. num. 5. Couar. in pract. cap. 23. num 6. verſ. 8. Zerola 2. par. §. regulares, verſ. 6. per quam ſanćte in quam plurimis religionibus appellandi vſus fuit abiectus, nam quamuis fortaſſe accidere aliquando poſſit, vt monacus aliquis iniuria leſus affligatur, hec tamen damna, quæ rariſſime cōtingūt cū pace, & quiete totius religionis compenſentur, cum illius neruus, atque decus in eo maxime conſiſtat, vt altiſſimo inter fratres, quæ ſua eſt profeſſio, vt inquit Sot. vbi ſupra planiter tractent, & tranſigant, nec ſe ſeculo prodant, aut ſaltem non facile cauſas ſuas extra religionem deducant, ex quo nō leues perturbationes, ac ſrigiaoriūtur in grauiſſimum religionis detrimentum: aduertendum tamen eſt ex Nauarr. lib. 2. conſ. tit. de appellat. conſil. 4. quod id quod dicitur non licere religioſis appellare, quia illis interdicta eſt appellatio, intelligendum eſt quando non eſt exceſſus in correctione, & mandata, vel precepta ſuperiorum ſunt rationabilia, & legitime facta; ceterum ſi ſuperior in ijs deffic ia t poteſt Religioſus appellatione, tamquam iuris naturalis ſubſidioſe tueri, nec obſtat capitulo ad noſtram de appellatione, nam ibi ſolum prohibetur appellatio ad defendendam nequitiam, & de non iniuſte oppreſſo; hic vero ſit ſermo de appellante iuſta cauſa, & de appellatione ab oppreſſo facta, & addit Nauarr. vbi ſupra numer. 6. irreli-
4 gioſe valde facere Prælatos quæ iuſtas appellationes a ſe oppreſſorum non admittunt, & debere acritet caſtigari, vt iubetur in cap. de priore de appellat. & iniquitatem iniquitati apponere eos qui non admittunt, nec dant licentiā proſequendi, & adeundi ſuperiores & peſſima malis accumulare, qui non ſolum negant prædicta, ſed etiam conijciunt in carceres dūros inedia torquendos, donec appellationi renuncient, licet in conſtitutionibus Illuſtriſſimi ordini fratrum Prædicatorum interdica-
5 tur appellatio, nā qāuis oppreſſis ius naturale ſubueniat per appellationis beneficium, tamē quicumque poteſt, ſi vult, huic iuris naturalis ſubſidio renunciare, & eo ipſo, quod aliquis in prædicta religione profeſſionem emittit, & ſecundum illius ordinis leges & conſtitutiones viuere vult, huiuſmodi recurſum denegantes præterquam in capitulis, aut viſitationibus, videtur huic priuilegio, & fauori natu-

6 rali rennnciare quemadmodum vouens casti-
tatem renunciat iuri, quod habet ad contra-
hendum matrimonium, & manet alligatus ad
viuendum in statu celibatus, & vouens pau-
pertatem, renunciat libertati à iure naturali
sibi concesse ad obtinenda, & possidenda bo-
na temporalia, & adstringitur in paupertate
perpetua viuere, & per obedientiæ votum, re
nunciet libertati iure naturali sibi competen-
ti, & subditus & alligatus, aut religatus rema
net; hoc ipsum dicendum est de appellationi-
bus, post quam Bonifacius Papa Nonus qui-
busdã litteris dat. Romæ anno 1302. eas ab-
stulit à prædicto Sacro Prædicatorum Or-
dine.

### *SVMMARIVM.*

1 *De causa dotis potest incidenter cognoscere iudex Ecclesiasticus.*
2 *Causa dotis principaliter intentata potest deduci coram iudice Ecclesiastico.*
3 *Causa dotis est pia.*
4 *Vidua dicitur miserabilis.*
5 *Consuetudo tribuit iurisdictionem iudici Ecclesiastico.*
6 *Iudex Ecclesiasticus potest facile præscribere iurisdictionem sæcularem.*
7 *Qui alias est iudex, & iurisdictionem habet potest ex consuetudine acquirere iurisdictionem iudicandi in casibus in quibus sua iurisdictio non extenditur.*
8 *Consuetudo causatur ex tacito populi consensu.*

An de causa dotis incidenter intentata possit cognoscere iudex Ecclesiasticus.

## DECIS. CCXVII.

FActa separatione cuidam matrimonij, pe-
tita fuit restitutio dotiũ in Cur. Archie-
piscop. vnde fuit dubitatũ, si dicta Curia esset
iudex competens, in dicta causa ex fuit dictũ,
quod sic, quæ opinio Dominorum iudicum
potuit fundari auctoritate Innocent. in capit.
de prudentia de donationibus inter virum, &
vxorem, & ibi Abb. num. 7. Abb. in cap. Ec-
clesia Sanctæ Mariæ de constitut. num. 16. &
in cap. ex tenore num. 6. de for. competent.
Imol. num. 4. & Camil. num. 89. Crot. num.
65. in l. 1. ff. solut. matrimon. vbi Alexander
num. 14. Cardinal. in Clementin. dispendio-
sam 30. quæst. de indicijs, Guglielm. Bene-
dict. in capit. Rainutius 1. par. verb. dotem,
ei dederat num. 26. Couarruuias in 4. 2. par-
te cap. 8. §. 6 num 6. post princip. Bald. No-
uell. in tract. de dote 9. par. 16. priuileg. Bar-
bat. in c. ex litteris de pignor. num. 3. & quos
allegat Antonius Gomez. in l. 50. Taur. num.
53. & eandem opinionem sequitur, & dicit cõ
munem, Felin. in cap. licet ex suscepto num.
1. de for. competent. Stephan. Aufrer. in tra-
ctat. de potest. Eccles. super laic. quæst. 27. nu.
21. Decius in Authent. quod locum ex num
4. C. de collat. & eam sequitur Mainer. in l. in
ambiguis num 44. ff. de regul. iur Syluest. in
sum. verb. dos. num. 14. vers. quartum, & eam
communem opinionem appellat libro 3. tit.
1. l. 2. pag. 466. vers. dubitatur insuper, & ibi-
dem Tabien. num. 21. & Armil. num. 26. qui
omnes affirmant causam dotis principaliter
2 intentatam deduci posse in foro Ecclesiæ, &
ad tenendum istam opinionem moti sunt ali-
quibus iuribus, & rationibus, & præsertim ex
tex. in cap. de prudentia, & in cap. nuper de
donation. inter virum, & vxorem, & in cap.
ex litteris de pign. ex quibus iurib. intuenti sa
tis constabit, iudicem Ecclesiasticum posse co
gnoscere inter laicos de causa dotis, etiã prin-
cipaliter intentata, quia quando incidenter
& accessoriè de causa matrimonij agitur, est ca
sus constans apud omnes, ꝙ iudex Ecclesia-
sticus est competens in causa dotis, vt inquit
Bulgar. in l. 1. num. 20. & Camill. num. 86. &
Soccin. Iun. num. 132. ff. solut. matr. Ant. quę
sed diuersi qq. cap. 29. num. 14. & quos allegat
Gomez. in dict. nu. 53. & casus hic omni pror
sus dubitatione caret, Secundo ad id allega-
ri potest text. difficil. in cap. per vestras de do
nat. inter virum & vxorem, vbi tam magister
R. quã ff. pauper es erãt & sęculares, vt apparet
ex eo, quia ista causa fuit agitata prius coram
consulibus Ciuitatis Genuen. & de ea nihilo-
minus principaliter agebatur, coram iudici-
bus delegati à Sede Apostolica, vnde illi iudi-
ces cognoscebant de causa dotis principaliter,
inter dictos laicos. Tertio id cõfirmatur, quia
causa dotis est pia, ex l. cum his §. si in ea opi-
3 nione ff. de cond. indubit. & ibi late Ias. in §.
si mulier num. 1. & tradunt, Alexandr. in l. si
cum dotem §. eo autem tempore num. 10. ff. so-
lut. matrim. & pluries in l. si constante numer.
18. eod. titul. Gullerm. Bened. in cap Rainu-
tius, verb. soboles quam gesta 6. num. 5. Ant.
Corduba declarat in l. si quis à liberis §. si vel
parens n. 9. ff. de liber. agnoscent, Couarr. in
4. 2. part. cap. 8. §. 6. post princip. Didac. Spin.
specul. testamen. in glos. 10. princip. ex num.
21. Palac. rub. in repet. cap. per vestras notab.
3. §. 12. num. 5. pag. 279. Tiraquell. in præfat.
prie caus. num. 23. & quia causa dotis pia est,
eidemque saltem æquiparatur summariè, &
de

de plano in ea proceditur, ex Tiraq. de priuil. pie cauf. priuil. 157. & 158. Euerard. in cētur. legal. loco 25. de dote ad piā cauf. Iodoc. Damhoud. in Enchirid. parium, aut similium in verb. dos, & pia causa ergo iudex Ecclesiasticus principaliter potest adiri in causa dotis etiam inter laicos, quam opinionē procul dubio recipiendam esse quando dos peteretur à
4 vidua, quæ miserabilis est, & dotis priuatio reddit eam oppressam, dicit Paz ni praxi tom. 2. prælud. 2. nu. 21. Quarto, & vltimo id probari videtur, ex vsu, & consuetudine aliquarum diœcesum, & præsertim in hac diœcesi in qua, vt cōstat ex plurimis processibus acti tatis in Cur. Ecclesiast. causa dotis etiā inter laicos fuit, actitata coram iudice Ecclesiastico partibus cōsentiētibus, & minime reclamātibus, & vsque ad diffinitiuam sententiā causæ peruētū fuisse, eamque executioni de mandatā extitisse per dictos Ecclesiasticos, ergo saltem in hac diœcesi dicendum videtur ex consuetudine legitime præscripta, posse iudicem Ecclesiasticum ius dicere in causa dotis inter laicos prin
5 cipaliter mota, cum consuetudo iudici Ecclesiastico iurisdictionem tribuere possit, vt notatur in cap. si clericus laicum, & in cap. cum contingat de for. competent. & in cap. irrefragabili §. excessus de offic. ord. & tradunt Abb. in cap. dilectus num. 8. de appellat. Iaf. in l. more num. 44. ff. de iuris omnium iudic. optime Auiles in cap. 2. prætor in glos. nu. 19. Couar. in reg. possessor. 2. par. §. 3. ex princip. Didac. Perez lib. 3. tit. 1. leg. 1. in glos. saluo si mostrare priuilegio pag. 465. Ioan. segura, Dabal. in director. 2. par. cap. 13. numer. 42. Matienz. lib. 5. Recollect. tit. 10. l. 1. glos. 19. num. 3. & in reg. cancell. 31. quæst. 4. num. 19. Roch. de Curt. in cap. fin. de consuetud. fol. par. 17. vers. 8. infertur Natta cons. 98. num. 4. & cons. 249.
6 nume. 2. iudex etiam Ecclesiasticus iurisdictionem secularem facile præscribere potest, quamuis non è conuerso, vt notat Aretin. in 2. notab. per tex. ibi in cap. significauerunt, & ibi Felin. num. 3. de iudic. quod mirum non est cum non solum iurisdictionem habenti, vt loquuntur iura prædicta, sed ēt nullā priuato penitus iurisdictionē habēti cōpetere possit, vt ex tex. singulari in d. c. cū contingat, & probat late Palatius Rubeus in repetit. ca. per vestras 2. notab. num. 27. pag. 253. Didacus Perez, vbi
7 supra non est ergo mirum, quod qui alias est iudex, & iurisdictionem habet possit, ex consuetudine acquirere iurisdictionem iudicandi in casibus ad quos sua iurisdictio non extenditur, vt probatur in d. c. fin. de offic. archidiac. & in cap. Romana, §. debet de appellat. in 6. in cuius ornatum est videndus, Benedictus in c. Rainutius verb. & vxorem nomine, Adelasiā num. 318. & l. cum prætor, §. iudicem, ff. de iudicibus, est namque consuetudo omnium iurisdictionum origo, forma, & principium, & ei sicut matri, & honor, & reuerentia debetur, vt dicebat Bald. cons. 439. vol. 5. circa medium volum. 3. relatus ab Aymon. consil. 238. num. 7. vnde prædictę consuetudini obtentę a iudice Ecclesiastico standum videtur, vt scilicet possit cognoscere de causa dotis inter laicos, etiam si in contradictorio iudicio huiusmodi consuetudo obtenta non sit, quia id necessarium non existit, vt ait Panormitan. dicens ita communiter receptum esse in ca. fin. num. 16. de consuetud. Nati. consil. 46. colum. 2. vers. nec supradictæ decisioni, volum. 1. Aymon. consil. 55. numer. 6. Bursat. consil. 50. 27. Ioseph. Ludou. decis. 62. Perus. ex num. 8. Tiraq. de primogen. quæst. 91. num. 2. & quos refert Mascard. volum. 1. de probat. cōclus. 427. num. 3. Menchac. de succes. creat. §. 21. n. 114. latissime volum. 1. com. opin. pag. 35. in verb. consuetudo super aliquo. & hanc appellat veriorem, & magis communem opinionem, Decian. in consil. 41. volum. 2. num. 110. & ratio
8 ea est, quia consuetudo non causatur, ex facto iudicis, sed ex tacito consensu populi, vnde sufficit, quod qualitercumque consensus populi interueniat, siue sint actus iudiciales, siue extra indiciales, vt optime tradit Abb. consil. 73. num. 11. volum. 2. imo nec scientia Principis in introducenda consuetudine exigitur, ex Abb. in cap. fin. num. 13. de consuetud. & ibi Barbat. num. 71. dicens communem, & Alex. consil. 6. vol. 1. num. 4. & hanc opinionem sequitur Lancell. Galliaul. in cons. Alex. in præfat. 4. num. 22. Crauett. cons. 96. numer. 6. in fin. Mich. Graf. lib. 1. commun. opin. quæst. 8. num. 3. sibi contrarius in cap. 19. num. 3. & in dictionar. in verb. costumbre, vbi notat, quod in iurisdictionalibus requiritur scientia Principis.

## SVMMARIVM.

1 *Abiuras de vehementi suspitione heresis non potest admitti ad audiendas confessiones fidelium, & quid de abiurante de leui nu. 8.*
2 *Abiurans de suspitione heresis, dicitur grauiter infamatus, imo etiam post abiurationem remanet infamia facti nu. 3.*
4 *Crimen heresis est publicum.*
5 *Abiuratio de vehementi obtinentium publica penitentia.*
6 *Qui abiurauit vs etiam post abiurationem remanet suspensus ratione scandalo.*
7 *Hereticus formalis, qui prima vice abiurauit non efficitur inabilis ad beneficia.*

Abiu-

liceat de præscriptionibus huiusmodi autem
& alia iura, vt inquit Trullo lib. 4. capit. 14.
pag. 642. loquuntur iuxta praxim priscorum
temporum antiquarumque constitutionum
Ecclesiasticarum, quando vniuersa Monaste-
ria iure communi Episcopis subijciebātur, nul
lique aderant Abbates seu Priores ab Episco-
porum iurisdictione exempti, imò eo tem-
pore Episcopus in Diœcesi sua erat, quasi gene
ralis, & admittebat ad professionem in Mona
sterijs, vt optimè annotauit Rodriguez in ar-
3 ticul. 1. nostris vero temporibus, vt ait Trul-
lo, exemptionis priuilegio fere omnia Mona-
steria, & loca regularia gaudent, & idem affir-
mant Rodrig. in dict. quæst. 62. artic. 3. Fusc.
de visitat. lib. 2. cap. 15. ante numer. 1. optime
Cuchus in libro 2. institut. maiorit. tit. 6. nu-
mero. 63. Rodrig. tom. 2. quæst. 2. articul. 8.
post principium, quod iuri consonum semper
visum est cum succedente tempore experien-
tia compertum sit regulares eorumque mona-
steria & capitula male tractari ab Episcopis,
vt patet ex cap. minis praua, & cap. nimis ini
qua de excess. prælat. vbi de scribuntur vigin-
ti, & septem grauamina quę prælati Religio-
sis inferebant, & in clem. 1. eodem titul. Papa
prouidet contra triginta grauamina per Epi-
scopos, & alios superiores religiosis inferri so-
lita de quibus alios allegans meminit Henri-
4 quez lib. 6. cap. 24. num. 7. in littera V vnde
non solum antiquę, & modernę religiones, sed
etiam si noua religio hodie fundaretur, facile
similem exemptionem à iurisdictione Episco-
porum obtineret a Romano Pontifice, vt re-
fert Mandos. de sign. grat. ritul. de exempt. ab
Episc. vers. antique igitur, & moderne fol. 121
& Cuchus dist. tit. 6. num. 69. & sic infert Na
uarr. in cap. non dicaris 11. quæst. 1. num. 95.
nullum esse monasterium in quo priuilegio,
vel consuetudine non sit obtentum, vt Præla-
tus cognoscat priuatiuę ad Episcopum de om
nibus delictis Religiosorum, & idem fatetur
Nauarr. libro 3. titul. de Regular. consilio
58. num. 2. saltem cum crimen non requirit
depositionem ab ordine.
5 Nihilominus fuit dictum habere iurisdi-
ctionem in exemptos, & eos posse punire si
prædicent absq; ipsius licentia vel Sedis Apo-
stolicæ, iux. tex. in cap. excommunicamus il
§. quia vero de hæretic. & glos. in verbo priui-
legiatum in cap. quod Dei de stat. Monach &
tradit Pegna in direct. 2 par. cap. 12. comment.
11. in fin. pag. 101. Viual. in 1. part. tit. de
absolut. num. 26. Zerola in 1. par. §. prædica-
tio vers. ad tertium Rodrig. tom. 3 quæst. 32.
artic. 1. latè Simonc. de Castr. instit. tit. 49.
ex princip. Alphon. Castr. de iust. hæret. pu-
nit lib. 3. cap. 3. iuxt. fin. Paris. de Resig. bene-
fic. lib. 3. quæst. 11. num. 18. Concil Trident. sess. 5. de reform. cap. 2. in fin. ex quo Concilio animaduertendum est, quod si regulares prædicant in Ecclesijs suorū Ordinum stante licentia, & approbatione suorum superiorū sufficit se præsentare, coram Ordinarijs, & ab eis benedictionem petere, & præsentare intelligitur personaliter iux. glos. in verbo prę sentari in Clement. Dudum de sepult. in Ecclesijs vero suorum ordinum non sufficit petere benedictionem, sed debet obtinere licentiam ab ipso ordinario, Rodriguez tom. 2. quęstio. 63. art. 11. vers. primum, quare contra dicente autem Episcopo, nec in Ecclesijs Parochialibus, nec in Ecclesijs suorum ordinum possunt prædicare, vt habetur in eodem concilio in sess. 24. de reformat. cap. 4. Alphonsus de Terres de instit. Sacerd. 3. primo capit. is num. 12 trad. Rodriguez in dict. art. 11. vers. & similiter ait Rodriguez tom. 3. quæst. 2. artic. 5. & in artic. 8. quo Episcopi possunt procedere contra regulares, errores prædicantes de quo etiā Anton. inst. morali. lib. 2. tit. 6. n. 162. & idem Rodrig. in dicta quæst. 32. artic. 10. differe quod regulares puniri possunt ab ordinarij, si reuelationes aut miracula non authentica prædicent, & quod puniri possunt ab ordinarijs huiusmodi Regulares si prædicā do aliquid detrahāt Ecclesiæ vel Prælatis probat aliquibus iuribus, idem Rodriquez tomo 3. quęst. Regular. quæst. 32. artic. 2. Zerola in dict. §. prædicatio vers. ad sextam.

*SVMMARIVM.*

1 *Cappellanus debet esse actu Sacerdos.*
2 *Præsentandus debet esse actu Sacerdos tempore repræsentationis.*
3 *Cappellanus infirmus tenetur per alium celebrare, vt fructus lucrifaciat.*
4 *Qui per alium facit per se ipsum facere videtur.*
5 *Verba illa qui celebret, in fundatione apposita quomodo intelligantur.*
6 *Beneficium simplex nō requirit residentiam.*
7 *Congregationis Concilij decretum, quando cappellanus est infirmus.*
8 *Testator in dubio præsumitur se velle conformare, cum dispositione iuris communis seu, vniuersalis consuetudinis.*
9 *Datum ob aliquam causam repetitur, si adimpleri non possit ob infirmitatem recipientis.*
10 *Cappellanus censetur locare operas suas tam quam famulus.*
11 *Famulo infirmo non debemur salarium, sed non potest petere cibaria in modicas expensas, per octo, vel decem dies. nu. 12.*

Cap-

Cappellaniam habens cum onere celebrandi Missam, an teneatur illum per alios celebrari facere tempore infirmitatis ad intellectum tex. in c. significatum de præbendis.

## DECIS. CCXX.

FVit dubitatum an sacerdos possidens cappellaniam cum onere celebrandi Missas, teneatur illas per alios celebrari facere tempore infirmatis, & aliter non faciat fructus suos, & fuit resolutum affirmatiue, ex eo, quod dictus cappellanus propterea debet esse actu sa-
1 cerdos, vt per se ipsum valeat missas celebrare, nam qui Sacerdos non est satisfacere non valet testatoris voluntati, & sic censetur exclusus, cum deficiat illa qualitas, & verba non cōueniant; quam sententiam adeo tenent, vt fir-
2 mant, quod præsentandus debeat esse actualiter Sacerdos tempore præsentationis, nempe Barbat. consil. 33. num. 6. & 7. lib. 2. Rocch. de Curte de iure patron. verbo honorificum nu. 21. Decius consil. 129 num. 5. Lamberti. de iurepatronat. lib. 2. par 1. quęst 7. prin. art. 27. num. 1. & seqq. Ripa in l. ex facto num. 31. ff. de vulgari, & ex Hispanis eam sequuntur Didacus Perez in l. 1. tit. 6. lib. 1. col. 245. vers. notabile est etiam dubium, Guttierez consil. 1. num. 11. & per totum, vbi satis ad longum defendere conatur, & iterum cōsil. 2. per totum Spinus. in speculo testamentorum glos. 4. principali num. 68. cum seqq. & propterea in casu
3 infirmitatis, vt cappellanus lucrifaciat fructus cappellę tenetur Missas per alium celebra
4 ri facere, ex quo, qui facit per alium per se ipsū facere videtur, regula qui facit de reg. iur. l. 6. & Lapum sequitur Cardinalis in cap. de multa prope finem vers. quæro si habens de præbendis, & Felin. in cap. cum omnes ante num. 33. vers. & hoc procedit etiam si exordinatione testatoris, & Decius ibi in secunda lectura ante finem, vers. sed quando non esset necessaria, de constitutionibus, Ferret. consil. 112. D. Caro. in princip. lib. 1. istam etiam sententiam amplexa est Rota in vna Romana cappellanie 23. Ianuarij 1589. coram Pamphilio, & fuit etiam resolutum in vna lucana cappellanie 12. Decembris 1593. coram Gipsio, & in pluribus alijs, ac nouissime in Tiracon. cappelle 9. Iunij 1603. coram sacrato, vbi etiā fuit adducta alia ratio, scilicet, quod prædicta
5 verba, qui celebret totas Missas non respiciūt factum ipsum celebrationis ab ipsomet cappellano, nec obligationem Sacerdotij, sed potius sunt posita ad denotandum obligationem, & onus, quod ipse fundator cappelle imponebat & sufficit, quod onus expressum non sit ita impositum cappellano, quod per alium expleri non possit, & ideo cū dicta cappellania, quamuis auctoritate Episcopi fundata, sit benefi-
6 cium simplex, in quo ex generali totius vrbis consuetudine non requiritur residentiam, vt post Cardinalem tradit Imola in cap. fin. nu. 9. Abb. nu. 3. de clericis non residentibus Mandosius in regula prima Cancellarie quæst. 13. num. 7. & seq. in 2. editione, Menoch. de arbitrarijs casu 201. num. 75. & propterea dixit sa
7 cra Congregatio Concilij sufficere, quod seruiat, & Missas dicat per substitutum, vt fuit etiam resolutum in vna Gienen. cappellanie 8. Iunij 1605. coram Lancellotto præsertim cū fundator semper censeatur velle se conforma-
8 re cum dispositione iuris communis, seu vniuersalis consuetudinis l. 2. C. de hered. instituen. l. cum quidam §. quemadmodum C. de verborum signif. Bal. in l. præcibus n. 44. C. de impuberum Aimon. consil. 25. num. 15. Roias de successionibus cap 32. a num. 11. cum seqq. Gutierez consil. 18. num. 7. Mohed. decis. 18. de caus. possess. Cesar. de Graffis deci. 1. num. 3. & in decis. 2. num. 7. de iurepatronat. Puteus decis. 197. num. 8. lib. 2. Rota decis. 11. num. 1. & decis. 550. par. 1. diuers. Spinus in terminis ferè loquens vbi supra num. 66.
9 Et ad supradictorum confirmationem facit, quod datum ob causam repetitur si adimpleri non potuit ob infirmitatem recipientis, l. si pecuniam in principio ff. de conditione causa data, sed redditus cappellanie principaliter dātur propter onus celebrādi Missas, ergo tēpore infirmitatis possūt, & debēt per alios ce
10 lebrari: secūdo facit, quod cappellanus censetur locare operas suas, tamquam famulus, glos. in dict. cap. significatum, sed famulo in firmo
11 non debeatur salarium iuxta veriorem opinionē, Bart. in l. si vno §. iterum cum quidam ff. locati Ant. Anchar. Imola in cap. potuit de locato, Franch. in cap. vnico, §. qui vero de cler. non resident. in 6. solum tenetur dominus famulo infirmo dare cibaria, ac modicas, & tenuas expensas, nempe per octo, vel decem dies, Bart. in l. si cum dotem §. fin autem ff. soluto matrimonio, Abb. in cap. 1. de clerico egrotante, Couarr. lib. 3. variar. resol. cap. 13. & ita fuit pluries resolutum.

## SVMMARIVM.

1 *Consuetudo delinquendi aggrauat delictū.*
2 *Pœna, quæ est pecuniaria potest propter delinquendi frequentiam in corporalem commutari.*
3 *Solitus blasfemare est acrius puniendus eo qui non solitus est hoc fatere.*

4 *Ver-*

4 *Verba pœna adiecta in Bulla Pij V. contra blasfemantem Deum, & Sanctos pro prima vice intelligi debet, pro prima vice punitionis, & non blasphemia.*

Verba pęnæ adiectę in Bulla Pij V. contra blasfemantem Deum, & Sanctos scilicet pro prima vice, &c. an intelligi debet pro qualibet blasfemia, an vero pro prima vice punitionis.

## DECIS. CCXXI.

1 BVlla considerauit consuetudinem blasfemandi, ex quo generale est, quod delinquendi consuetudo aggrauat delictum, & pœnam ordinariam, ad tex. inl. capitualium §. solent, & in §. grassatores, ff. de pen. in l. 3. C. ad l. Iul. de vi in l. 1. ff. de iurepatronat. in l. 3. vers. si plures, ff. de re militari cum alijs, de quibus per Iacob. Nouell. reg. t. num. 14. & seqq. & per Gomez in tit. de furt. num. 5. & cap. 3. nu. 60. in fin. efficitque eadem consuetudo, vt pœ-
2 na, quæ ex delicti natura est pecuniaria, possit propter delinquendi frequentiam in corporalem, & quandoque etiam in pœnā mortis per iudicem commutari secundum opinionem, Bartol. & Alexandr. in l. 1. C. de super actor. lib. 10. Brun. consil. crim. diuers. 115. num. 15. seqq. tom. 2. in fol. inter consil. Ziletti, Marsil. singul. 378. Fab. a Monteleone in sua praxi arbit. par. 4. pag. 259. n. 266. seqq. ita etiā generale est in crimine blasphemiæ quando quidē
3 solitus blasphemare multo acrius puniendus est, quam is, qui non sit ita solitus, vt notanter tradit Aug. ad Angel. de malef. in verbo verba iniurlosa 15. vbi post Cynum concludit, quod pęna Blasphemiæ, quæ vigore statuti esset pecuniaria, puta centum, potest facere, consuetudo blasphemandi vt in pęnā de capitationis cōmutaretur is enī, qui blasphemare cōsueuit, & qui in corrigibilis est, multo grauius alijs puniendus est, secundum Abb. & alios in c. 2. de maled. Alex. consil. 72. nu. 8. in 1. lib. Diaz in prac. crim. canon. c. 103. Fab. a Monteleone in pract. arbitr. par. 4. fol. 259. nu. 766. & Decian. in tract. crim. tom. 2. lib. 6. cap. 3. n. 26. & c. 5. nu. 14. & propterea grauissima illa pęna mortis naturalis, de qua in authent. vt non luxurien. cont. natur. non habet locum, nisi in solito, & consueto blasphemare, secus in non cōsueto vt in specie tradiderūt, Bal. in l. 1. c. ad l. Iul. Maiestat. & in l. 2. ibi etiam Salyc. C. de rebus cred. Aug. Ang. vbi supra nu. 14. prope finem, Conrad. in pract. tit. de iniuriand. pag. 409. col. 2. sub nu. 25. Alexand. consl. 233. nu. 7. lib. 6. Boer. dec. 301. nu. 11. Franc. March. dec. 409. num. 8. 1. par. Menoch. de arbitrar. quæst. lib. 2. ceut. 4. casu 375. nu. 26. Arnald. Albert in tract. de agno. alter. cath. & heret. q. 5. nu. 19. vbi quod isto casu nō soliti blasphemare possunt aliter puniri quā pęna captis, puta pœna fustigationis, vel carceris, seu aliter arbitrio iudicantis, vt per Honu. de Anna in c. 2. col. 7. de maled. vel pęna pecuniaria, vt per Imol. in clem. volentes col. 3. de heret. iuxta blasphemie atrocitatē, & blasphemantium qualitatē, Decian. d. c. 5. sub num. 5. & cap. 6. sub. num. 4. ex quibus omnibus, cum fuisset inquisitus in Curia Archiep. prima vice quidam clericus non habens beneficia, quod pluries blasphemauerat Deum, & B. Virginem, dubitabatur, an deberet cōdemndari ad triremes, & fuit dictū, quod illa verba Bullæ pro prima vice, intelligēda de prima vice punitionis sint nō blasphemie, facit cap. cum non ab homine, & ibi Abbas notabiliter nu. 28. de iudic. l. capitalium, qui solent ff. de pęnas ibi, quod si ita correcti, cap. prauæ de præbendis ibi, post secundam corectionem tex. in §. si quis in domo in auth. vt liceat matri, & auie, & in auth. de Eccles. titulis §. non autē collat 9. & in auth. si quis ei C. de adult. & in similibus casibus ita de iure esse tenet Abendan. de exeq. mandatis Regis, par. 2. cap. 9. quem refert, & sequitur Ignat. Lopez super praxidine super cap. 70. videtur eni Bulla habisse respectum ad correctionem clericorum, & quia dictus clericus pluries blasphemauerat Deum fuit factus exul à ciuitate per quinquennium pro prima vice.

### SVMMARIVM.

1 *Ad validitatem excommunicationis requiritur scriptura, & vide nu. 3.*
2 *Dictio quis quis est generalis.*
3 *Penalia non sunt extendenda.*
5 *Refertur decisio articuli.*

An pęna imposita conta Episcopum excommunicantem, absq; scriptura habeat locum in præcepto de aliquid faciendo sub pęna excommunicationis late sententia.

## DECIS. CCXXII.

1 INter cetera, quæ ad validitatem excommunicationis cōcurrere debent, illud principale est, vt scriptura, c. cum medicinalis, & ibi glos. in verbo in scriptis, & ibi Steph. Costa n. 20. de sentent. excommunicat. lib. 6. Gabr. Angeli verbo excommunicatio 2. nu. pisanella ver bo excommunicat. 1. vers. quomodo debeat fieri Tabie verbo excommunicat. 2. vers. 2. quæritur, Nauar. in manuali c. 27. n. 11. latius tra

Dd dunt

dunt Innoc. in c. cum medecinalis in verbo in
scriptis, Gem. ibi num. 3. & Panorm. in c. Sa-
cro nu. 3. vers. 2. not. de sententia excommuni
cat. & Marian. Socin. Sen. in c. perpendimus
nu. 68. vers. 8. de sentent. excommunicat. ideo
autem requiritur, vt in scriptis ponatur, & de
scriptę à Iudice proferatur sententia, non autẽ
menoriter, vt hac via sententia excommuni-
catio dari possit, vt eam si velit superiori de-
ferre, & se hoc onere leuare possit ex Mariano
Socin. in cap. perpendimus nu. 140. de senten
tia excommunic. à quocumque igitur iudice
sententia excommunicationis feratur, in scrip
tis proferri debet, vt patet ex dict. capit. cum
2 medicinalis vers. quisquis, quæ dictio genera-
lis est, & generaliter in religenda, ex Gemin.
ibi n. 11. vers. quero qui sint, & hoc etiamsi in
personam incertam feratur, vt idem Marian.
Soccin. in c. Saero num. 217. & in cap. perpen
dimus nu. 140. de sentẽtia excommunicat. glo-
sa in cap. cum medicinalis in verbo causam do
3 sententia excommunicat. lib. 6. & hæc quę de
scriptura diximus, intelliguntur solum in sen-
tentia hominis, & excommunirationis maio-
ris, ex Tabiena verbo excommunicat. 2. vers.
2. quæritur, & clare docet, Marian. Soccin. in
c. sacro nu. 210. & in cap. perpendimus num.
69. de sententia excommunicat. & idem sentit
Costa irepetit. in cap. cum medicinalis nu. 37.
de sentent. excommunicat. lib. 6. secus enim est
in sententia lata à iure seù per modum statuti
cum ex. Felino in rub. de condit. num. 3. & Ge
min. in c. cum medicinalis n. 7. & §. final. vers.
& per permissa immò etiam licet in sententia
hominis requiratur scriptura, & aliter excom
municans peccet lata tamen sine scriptura, &
memoriter prolata valida erit, ex glosa in cap.
cum medicinalis in verbo causam, de sentent.
excommunicat. lib. 6. & ibi Gemin. in nu. 13.
vers. quæro an possit Marian. Socin. in c. per-
pend imus nu. 146. de sentent. excommunicat.
& Steph. Costa in repet. in c. cum medicina-
lis num. 36. 37. de sentent. excom. lib. 6. & Io.
Andr. in regula nemo potest de reg. iur. lib. 6.
in Mercurial vbi hoc notat & intelligitur ex
d. c. cum medicinalis in verb. relaxsns, & quod
de excom. in scriptis ferenda diximus, de su-
spensione, & interdicto etiam affirmare opor-
tet, vt habetur in d. c. cum medicinalis vers. &
hæc eadem, & ibi glosa in verb. obseruari, &
ibi Gemin. quibus sic præmissis, cum euenisset
in facto, quod Dominus Vicarius quodam die
festo interesset choro Ecclesiæ Cathedralis,
quidam laicus magister cuiusdam Ecclesiæ vo-
luit eidem Vicario ibi existenti consignare,
Claues, & amplius in ea se non intromittere,
quem Vicarius pluries monuit, vt pro tunc ip
sas pęnas se retineret, quia nec tempus nec lo-
cus id patiebantur, sed absoluto officio beni-
gne ipsum audiret, & cum dictus laicus ad huc
in pudenter, & temerarie voluisset consigna-
re claues in dicto loco; Dominus Vicarius fecit
ei præceptum, vt sub pęna excommunicatio-
nis latè sententiæ prò tunc dictas claues pęnes
se retineret, qui laicus relictis ibi clauibus di-
scessit proferendo quædam verba cum scan-
dalo canonicorum, & aliorum circumstan-
tium, propterea fuit per Curiam Archiepisco
pal. declaratus excommunicatus, & ad quas-
dam pęnas comdemnatus, & publicè absolu-
tus in Missa conuentuali die Dominico in
eadem Ecclesia Metropolitana, in loco in
quo præbuerat scandalum: fuit tamen dubita-
tum an Vicarius propter excommunicationẽ
latã, sine scriptis esset suspẽsus iuxta c. 1. de sen
tẽt. excõmun. in 6. qui textus procedit etiã in
alijs cẽsuris, & siue excõmunicatio feratur in
certã personã, siue in incertã, secũdũ tutiorem
opinionem Io. Andr. Dominici, & Franch. in
dict. c. 1. Marian. Soc. c. sacro de sentẽt. excom-
municat. & in c. perpendimus eodẽ titul. Vgo-
linus de cẽsuris tabula 8. c. 21. §. 1. sed dubiũ fa
ciebat, quoniã textus in d. c. loquitur de sentẽt.
excõmunicat. & tamquã pęnalis nõ videbatur
4 extẽdẽdus ad præceptũ de aliquo faciendo sub
pęna excõmunicationis latę sentẽtiæ, quia nõ
videtur sententia excõmunicaaionis: in cõtra-
rium tamẽ est veritas, quia nõ potest negari,
quin in præcepto cõtineantur sententia excõ-
5 municationis, & ita communiter cõcludunt
DD. in d. c. 1. dũ ponũt exẽplũ de superiore, re
gulari, qui fecit præceptũ sub pęna excõmuni
cationis latè sentẽtiæ subdito suo, sed fuit ex-
cusatus dictus Vicarius ex quo nõ habebat co-
piam Notarij, & ex alijs causis & si fuit resolu
tum.

*SVMMARIVM.*

1 *Referuntur multi modi quibus consulitur victo.*

2 *Quando denegatur remedium ordinarium Appellationis, poteit haberi recursus ad ad principem, adhoc vt causa reuideri possit*

3 *Reuisio concessa dicitur quędam species appellationis.*

4 *Vbi duo sunt ęquiperata, dispositum super vno censetur dispositum super altero.*

5 *Causa reuisionis, & appellationis in multis differunt, de quibus remissiuè.*

6 *Exceptio firmat regulam in causis non exceptuatis.*

7 *In causa reuisionis iudicatur ex eisdem actis.*

7 *Vbi denegatur appellatio, & conceditur reuisio sententia per viam supplicationis, talis supplicatio propriè non inducit litis pendentiam.*

In

In causa reuisionis an possit iudicari ex eijsdem actis, vel sit statuendus nouus terminus.

**DECISIO CCXXIII.**

1 VArijs innumerisque modis consulitur victo contra ipsam sententiam, appellatur enim dicitur nulla sententia, petitur reuisio, postulatur restitutio in integrum, ac etiam supplicatio conceditur, Auth. quæ supplicatio, C. de præc. super offerend. Boss. in sua pract. in tit. de supplicat. aduers. rem iudic. Surd. cons. 379. num. 26. Valasc. in decis. 51. Giurb. in decis. 4. latè Costa de remed. subsidiar. Remed 22. Lancellot. de attent. cap. 19. part. 2. quare lata sententia in Curia Archiepiscopali, & elapso tempore ad appellandum habitus fuit recursus ad Illustrissimum, & obtentum causam reuideri, vt fieri potest de iure
2 quando denegatur remedium ordinarium appellationis, vt in l. 1. C. de sentent. præfect. prætor. Abb. in cap. ex litteris per illum textum in 4. notab. de restitut. in integr. dubium erat si potuisset peti in causa reuisionis statui nouũ terminum probatorium, & procedi, sicut in causa appellationis proceditur, vel esset reuidenda iustitia, vel iniustitia illius sententię ex eisdem Actis, & videbatur resoluendum, vt esset concedendus nouus terminus, siquidem
3 supplicatio, reclamatio, & reuisio sunt est quædam species appellationis l. non distinguemus §. cum quidam de Arbit. per quem textũ Ang. in l. ex consensu col. 3. vers. tu addas de appelat. dixit quod supplicatio, seu reclamatio est loco appellationis, & tradit Afflict. in de. 231. quod causa reuisionis est ad instar appellationis, allegat specul. in tit. de appellat. §. ante fin. ergo habet locum regula, quod vbi duo sũt
4 equiperata à iure, sup vno dispositũ, cẽsetur dispositũ sup altero l. vt tantũ de seruo corrupt. iuxta l. si quis seruo ꝑsuaserit cũ glos. C. de furt. quod procedit, si est facta equiparatio in illa materia, licet non sit facta in illo in diuiduo, vt declarat Ripa in l. si constante ff. solut. matrimon. num. 51. sed in causa appellationis debet statui terminus ad probandum, ergo pariter in causa reuisionis, vt quod non est deductum deducam, & quod non est probatum probabo in causa appellationis, l. per hoc cum simil. de tempor. appellat. ergo idem in causa reuisio-
5 nis, & licet causa appellationis, & reuisionis in multis differant, vt per specul. vbi supra, & per Marant. in sua practica in 6. part. Actu 2. vbi ponit octo differentias, tamen non reperitur, quod in hoc causa reuisionis differat à causa appellationis, videlicet, vt cognosci, & reuideri debeat tantum ex eijsdem actis, & nõ ex alijs, sicuti fit in causa appellationis, & exceptio firmat regulam in casibus exceptuatis,
6 l. nam quod liquidè §. fin. de pen. leg. generali §. vxori de vsufr. cum simili de quibus per Cagnol. in l. 1. num. 25. de regul. iur. & vnius exclusio est alterius inclusio l. cum prætor de iudic. l. Maritus C. de procur. & pro hac sententia facit textus in cap. ex litteris in fine de rest. tut. in integrum ibi ordine iudiciario cognoscentes confirmetis, vel infirmetis sententiã, sicut iustum fuerit, quem textum ad hoc allegauit eruditus adolescens D. Ioannes Maria Nouarius, & me admonuit de expressa Doctrina Abb. ibidem num. 6. in vltimo notabili, vbi dicit, tenendum esse menti; quod in causa supplicationis proceditur ad confirmandum vel infirmandum sententiam, sicut in causa appellationis, vt expresè colligitur ibi.
6 Quid quid tamen situm, Curia Archiepiscopalis pluries censuit & obseruauit, reuidere
7 ex ordine Illustrissimi Domini sẽtẽtias per eã latas ex eisdẽ Actis absque nouo termino probatorio, etenim vbi denegatur appellatio, & cõceditur reuisio sententiæ per viam supplicationis, talis supplicatio propriè non inducit litis pendentiam, nam non rescindit iudica-
8 tum sicuti apppellatio, vt dicit Bald. in d. Authen. quæ supplicatio in 2. notab. C. de præc. Imperat. offerend. & propterea videtur, quod terminus, qui alias assignari debet in causa appellationis ex forma statutorum nõ habeat locum in causa reuisionis, vt de quadam pragmatica dicit non seruari in causa reuisionis Afflict. in decis. 231.

*SVMMARIVM.*

1 *Terrula possunt alienari absque assensu Apostolico.*
2 *In generali probibitione alienationis non veniunt Modica.*
3 *De Modicis nihil curandum.*
4 *Modica pars Magni prædij non potest alienari inconsulto Summo Pontifice.*
5 *Validum est argumentum de toto ad partem.*
6 *Exceptio rei iudicatæ quæ obstat agenti ad totum, obstat etiam agenti ad partem.*
7 *Possidens totum, dicitur possidere singulas partes.*

Modica pars magni prædij, an possit alienari absque sollemnitatibus extrauagant. ambitiosæ de Rebus Ecclesiæ non alienaud.

DECIS. CCXXIV.

1 POst dispositionem extrauagant. Ambitiosæ de Rebus Ecclesf. non alienand. possunt absque Assensu Papæ alienari Terrulæ, & vineolæ; vt probat textus in cap. terrulæ 12. quęstio. 2. Lap. allegat. 21. Terrula in sua praxi in verbo alienatio num. 4. Couar. lib. 1. variarum resolut. cap. 15. Guid. Pap. in decis. 151. Nouiss. in sua praxi cap. 60. num. 3. siquidem vineolę, & domunculæ, & Ecclesiæ minus vtiles, & longè positæ, siue paruæ, iuxta d. cap. terrulas 12. quæst. 2. non veniunt in illa prohi
2 bitione, in generali enim prohibitione alienationis non veniunt Modica, Abb. in cap. vt super de reb. Ecclesf. non alienand. & de modi
3 cis, parum aut nihil curatur, l. scio ff. de restit. in integr. & lex generaliter loquens nō includit modica, Soccin. in fallēt. 229. quare ex orta est dubitatio, an supradicta ratio procederet etiam in alienatione modicæ partis, quæ terrulæ ęquiparatur magni prædij Ecclesiæ, & videbatur ex supradictis affirmatiuæ decidendum ex eo quod dubitari minime potest, quin illa modica pa rs non sit terrula, & consequenter alienabilis iuxta latè tradita in cap. fine exceptione 12. quæst. 2. & in cap. Nulli de reb. Ecclesf. non alienand.

4 Cæterum contrarium fuit resolutum in Curia Archiepiscopali, nam fuit dictum aliud esse alienare terrulas, & aliud alienare modicā partem magni prædij, nam istud fieri non potest, quia hoc modo paulatim possent alienari omnia prędia Ecclesię, & sic fieret fraus legi, l. non dubium C. de leg. cap. quia circa de priuileg. l. fraus ff. de leg. & ad idem dicebatur validum in iure esse argumentum de toto ad partē
5 l. quæ de toto ff. de rei vendicat. vnde quemadmodum prohibetur alienari totum territoriū Ecclesiæ inconsulto Summo Pontifice, ita pariter prohiberi debet eius pars etiam modica, vt vires argumenti rectè locum sibi vēdicent, siquidem, secundum Bursat. in cons. 91. num. 3. & sequent. vol. 1. quem refert, & sequitur Menoch. in cons. 491. volum. 2. adeò procedit
6 supradicta equiperatio, vt exceptio rei iudicatæ, quæ obstat agenti ad totum, obstat pariter contra agentem ad eius partem, vt probat textus expressus in l. si quis totum ff. de except. rei iudic. & partes integrunt totum, Bal. cons. 21. vol. 1. & in l. qui vniuersas ff. de Acquirēd. possess. vbi qui possidet totum videtur posside
7 re singulas partes vnde sufficit adipisci partem possessionis beneficij, vt habetur per Cappell. Tholos. in decis. 423.

SVMMARIVM.

1 *Testis dicens se habere notam manum scribentis non probat, sed limita vt num. 4.*
2 *Ad hoc vt probetur scripturam fuisse ab aliquo confectam necesse est, vt ad minus tres testes fuerint præsentes tempore confectionis, vt quod viderint illam scribi.*
3 *Testes deponentes habere notam manum scribentis probant in litteris cambij.*

An in litteris cambij testes deponentes habere notam manum scribentis probent.

DECIS. CCXXV.

1 QVamuis regulariter testes dicentes se habere notam manum scribentis non probent, vt tradunt Alex. consilio 80. & cons. 150. vol. 5. Dec. cons. 615. col. 2. Paris. cons. 19. num. 44. volum. 3. & cons. 55. num. 13. volum. 4. Gram. decis. 84. Riminald. Iun. cons. 39. volum. 1. Menoch. de Arbitr. ib dic. casu 114. num. 21. Afflict. in decis. 181. vbi etiam Vrsil. & ad hoc vt probetur scriptu-
2 ram fuisse ab aliquo confectam, necesse sit, vt ad minus tres testes fuerint præsentes tempore confectionis, & quod viderint illam scribi §. si quis igitur Auth. de instrum. caut. & fid. glos. Bartol. & Castrens. in Authent. & si cōtractus C. de fide instrument. multa ad hoc cōgerit Ruin in cons. 46. vol. 4. Abb. in cap. 2. de fide instrumēt. quidquid nonnulli dixerint, ꝙ testes dicentes habere notam manum scribentis probant si reddiderint causam sciētiæ per Actum corporeum, puta quia viderunt scribē tem sępius scribere, Ruin. in cons. 46. num. 17. vol. 1. Roland. cons. 27. vol. 1. nam Riminal. Iun. in cons. 209. num. 15. vol. 2. doctè probat non sufficere huius dicti rationem, quia tunc deponerent, vt iudices, & non vt testes, vnde concludit, quod si fuerint electi tamquam periti per iudicem ad faciendam comparationē, & recognitionem literarum, tunc semiplenè probabunt, aliter nullo modo probarent Parisius cons. 55. col. 2. vol. 4. tamen in quadam facti contingentia cēsuit nostra Curia Archie
3 piscopalis testes deponentes habere notam manum scribentis probare in literis cambij, prout est de stylo Rotę Romanæ, vt patet in decis. Rotæ diuers. part. 1. dec. 553. & in decis. 124. num. 3. part. 2.

*SVMMARIVM.*

1 *Carceratus dicitur qui stat in aliquo loco, ita quod ab eo recedere non potest.*
2 *Habilitatus sub cautione dicitur carceratus.*
3 *Carceratus si discessit à palatio, vel alio loco pro carcere sibi assignato, & postea intra breue tempus reuertatur non tenetur ad pęnam fideiussionis.*
4 *Sponte recedens recedendi animum habuisse non præsumitur.*
5 *Exiens a carceribus animo redeundi non dicitur carcerum effractor.*

An carceratus recedens à Palatio, vel alio loco sibi pro carcere assignato, & intra breue tempus rediens, teneatur ad pęnam fideiussionis.

DECIS. CCXXVI.

IN facti contingentia, euenit quod quidam Clericus non in carceribus ordinarijs Curiæ Archiepiscopalis, sed in camera commētariensis siue carcerijs, fuit detentus, cum fideiussione de non discedendo ab ea, quare cum discessisset, & infra breue tempus reuersus esset inoleuit dubitatio si esset exigenda pœna contra fideiussorem, & dicebatur talem dici verè, & propriè carceratum, taliter, quod per eius recessum censetur fregisse carceres, & con fessum fuisset delictum, sicuti illi qui est in com pedibus, & carceribus, vt communiter annotarunt DD. in l. qui in carcerem ff. quod metus causa, nam qui non potest de loco exire, pa rum differt à captiuitate, quia videtur spoliatus sua libertate, secundum glosā communiter receptam in cap. de raptoribus quæst. 1. & sic scripsit Innocent. in cap. nuper de sententia
1 excommunicat. dum dixit, quod omnis ille dicitur carceratus cui locus pro carcere assignatur, ita quod illum locum exire non possit, impunè, & ire quo vult, sequuntur Catal. in conf. 56. num. 4. & 5. Angel. de Maletic. in verbo qui iudex num. 16. vbi dicit, quod omnis locus assignatus alicui pro carcere, dicitur carcer, vt ante eum tradit Bart. in l. 2. C. de exib. reis, & Angel. in l. 1. Cod. de priuat. carcer. dicit quod etiam ille, qui detinetur in via & recedere de illo loco non potest, dicitur car ceratus, & talis detinens illo modo incideret in pęnas de priuatis carceribus, & Bertazzolus in conf. 35. num. 3. & ibi Apostilla sub littera A dicit quod si quis detinetur in aliquo carcere, Palatio, & Ciuitate, ita dicitur fregisse carceres si aufugit, sicut si esset in carceribus, quia illa locus est subrogatus loco carceris, sequitur Becc. in conf. 44. num. 36. vbi alios allegat, & quando est assignata Ciuitas, vel Castrum, vel territorium alicui pro carceribus sub præcepto pęnali cum fideiussione de soluēda pęnam in casu contrauentionis, dicitur sub arresto ille talis positus, & si taliter carceratus recedit, & aufugit, dicitur ita carcerem fregisse, sicuti si fuisset in proprio carcere, & habetur pro confesso, Gram. conf. crimin. 57. n. 4. Menoch. de Arbitr. iudic. lib. 2. centur. 4. casu 301. num. 90. & 10. Apostilla ad Bertazzol. in conf. 35. in lit. A, & quod ille cui fuit assignata Ciuitas pro carcere sub præcepto siuè custodia, dicatur Carceratus, & propriè si non est ita strictè prout quando est in compedibus, & in aliquo arcto carcere, est textus in l. succurritur ff. ex quib. caus. maior. vbi dicitur, quod qui aliquo modo stringitur, vt euadere non possit dicitur carceratus, & his accedat, quod voluit, Guid. Pap. in decis. 563. vbi
2 habilitatus cum cautione de non discedendo à Palatio dicitur etiam carceratus, allegat glos. in l. nec non §. 1. ff. quib. ex caus. maiorit. & sequitur Anna in conf. 140.
3 His sic suppositis fuit in Curia Archiepiscopali resolutum, in isto casu fideiussionem non esse ruptam, nec fideiussorem ad pęnam teneri ex doctrina Carrerij in sua pract. crim. §. 3. num. 20. vbi expressè tenet in isto casu nō esse ruptam fideiussionem, nec fideiussorem ad pęnam aliquam obligari, voluit Roman. in conf. 193. vbi pluribus, & quidem subtilibus rationibus consuluit ad fauorem fideiussoris, qui promiserat, quod quidam debitor, ex curia non discessisset donec debitum soluisset, si idem debitor discessit, sed reuersus est, concludit fideiussorem, non posse conueniri, tradit Suarez. de fideiuss. in cans. crim. num. 32. & voluit Hercul. de caut. de non offendendo capit. 50. num. 17. vbi quod si iudex alicui assignauit locum pro tuto carcere, & is promisit indè nō egredi sub pęna mille scutorum, non dicitur incidisse in pęnam promissam, si egressus redijt, argumento textus cum ibi notatis, in §. pa uonum institut. de rerum diuis., & l. quidquid caloteff. de reg. vbi in breui reuersa vxor, di-
4 uertisse non videtur, & sponte redeundo recedendi animum habuisse non præsumitur, l. nihil interest ff. de capt. & post limit. reuers. vbi Bartol. notat quod ibi quis esse creditur,
5 vbi reuertendi animum habet, & exiēs ex carceribus animo redeundi carcerum fractor non dicitur Bald. in l. 1. C. de seru. ingit. Alex. ad Bartol. in l. 1. ff. de effractor. & hęc decisio fuit facta cum rationabili ęquitate, quia rectè intuentes iudices, similes promissiones, & fide-

deiussores non alia de causa requirunt, nisi, vt ipsis cautum sit de persona carcerati, sed per reuersionem nihil de perit fischo, & iudici ex discessu dicti carcerati, ergo pęna in fideiussionjs conuenta exigi non potest, cum in prętoriis stipulationibus pro vt est hæc de qua agitur, pęna conuentionalis, exigi non possit, non dato interesse fisci, vt pluribus comprobant, Cacher. in decis. 70. num 13. Honded. in consilio 94. num. 24. & sequent. lib. 4.

### *SVMMARIVM*

1 *Renunciator non admittitur ad faciendam partem in iudicio.*
2 *Accusator non potest esse testis contra accusatum.*
3 *Nemo potest esse testis in causa propria.*
4 *Testis non potest esse, qui accusationem impetrauit.*
5 *Consanguineus, nec familiaris de domo accusatoris potest esse testis.*
6 *In causa matrimoniali accusator potest testis esse.*
7 *Damnum passi, quoad pretium rerum, contra furem, statur iuramento.*
8 *Accusator in causa haresis esse potest testis.*
9 *Renunciator in Curia Archiepiscopali admittitur tamquam fisco adherens.*

Renunciator an admittatur ad faciendam partem in iudicio, & quid seruetur in Curia Archiepiscopali.

## DECIS. CCXXVII.

1 DEnunciatorem non admitti ad faciendã partem in iudicio, tradit Maranta in in sua practica in 6. parte versic. & peruenitur aliquando per viam denunciationis, nec esse citãdum, scribit Bald. in l. ea quidem C. de accusat. qui dicit quod potest tantum assistere in
2 iudicio, accusator enim non potest esse testis contra accusatum, quis enim ferat, & testem & accusatorem arg. cap. forus §. in omni de verb. significat. & cap. accusatores 395. cap. denunciatores 3. quæst. 5. leg. diui ff. de accus. glos. in cap. 1. in principio 1. quæst. 4. nam hoc esset deponere in causa propria, ꝙ est pro-
3 hibitum l. idonei ff. de testibus, & sic sequitur Gram. in cons. 49. num. 2. post Cardin. in tractat. Malefic. sub rubrica qui accus. poss. col. 2. Marsil. in consil. 33. num. 5. quod adeò verum est, vt nec ille, qui accusationem impetrauerit
4 possit testificari, vt dicit spec. in tit. de test. §. 1. versic. item, quod ipse est testis, & accusator, & nec consanguinei aut familiares, siuè è
5 domo accusatoris prodeuntes, possunt aduersus extraneos testimonium perhibere, arg. cap. super prudentia 14. quæst. 2. Cephal. cons. 65. num. 13. & cons. 82. num. 24. Natta cons. 315. num. 8. & cons. 354. num. 4. vol. 2. Riminald. Sen. in cons. 316. num. 17. & sequent. licet in
6 causa matrimoniali accusatorem posse testimonium perhibere tradunt specul. in titul. qui matr. accus pos. Gramat. in cons. 50. in ciuil. num. 20. vbi etiam dicit, quod testes esse possunt mater puellæ, & consanguinei pro matrimonio filiæ, plebeæ aduersus nobilem per eos accusatum, captum amore prædictæ filiæ, per textum in cap. super de testibus, vbi pulchrè id tenent Abb. Imol. & Hostiens. vt etiam di-
7 cimus quando quis passus est damnum, quia tunc contra furẽ vel prædonẽ, quoad probandum pretium rerum ablatarum, vel quantitatem, præstatur iuramentum, sicque accusator admittitur in testem, & facit in ciuilibus plenam fidem, vt docet Bart. in l. fin. ff. de in lit. iur. & notat Campeg. de testibus reg. 104. &
8 sic pariter in causa hęresis, quia in ea accusator ascribitur numero testium, cum non peruersæ, sed Christianæ Religionis studio impulsus id agere videatur, cap. in omni negotio de testibus, quem textum ita ibi intelligunt, Butr. & Abb. num. 4. in Curia tamen Archiepiscopali
9 solet denunciator admitti ad assistendum tanquam fisco adherens, & sic pluries resolutum fuit, & in plurimis facti contingentijs fuit seruatum

### *SVMMARIVM.*

1 *Beneficia iurispatronatus laicorum non includuntur in generali reseruatione facta à Papa, & quare nu. 2.*
3 *In reseruatione, quam facit Papa, de beneficijs numquam intelligitur velle reseruare beneficia iurispatronatus laicorum, etiam si clausula derogationis priuilegij circa prouisionem alias pertinentem sit quantumcumque genealis.*
4 *Si tamen vellet Pontifex, hoc ius sibi reseruare, posset vtique.*
5 *Ex socio clerico laicus damnificari non debet.*
6 *Beneficia iurispatronatus mistim clericorũ, & laicorum comprehenduntur in generali drogdtione Pontificis.*
7 *Quando laicus habet rem communem, & indiuisibilem cum Ecclesia, pręscriptio non currit contra eum spatio temporis à iure communi statuto.*
8 *Cognitio delicti commissi à clerico, & laico spectat ad iudicem Ecclesiasticum.*
9 *Magis dignum trahit ad se minus dignum.*

Cam-

10 *Causa commissa laico, & Ecclesiastico, si à sententia ipsorum fuerit appellatum, appellatio est interpretanda ad iudicem Ecclesiasticum.*

11 *Clericus præfertur quando concurrit cum laico in aliquo.*

12 *Clerici actu dicuntur potentiores ratione officij.*

13 *Iudex Ecclesiasticus dicitur maior sæculari.*

14 *Laici patroni tenentur præsentare infra quatuor menses.*

15 *Clerici patroni tenētur præsentare infra sex menses.*

16 *Clerico compatrono cum alijs laicis in præsentando debet attendi semestre competens clerico.*

17 *Multa conceduntur ratione connexitatis, quæ alias non concederentur.*

18 *Sententia lata à pluribus iudicibus, quorum alter erat inhabilis, & minus competens valet.*

19 *Plures rei diuersi fori coguntur apud eundē iudicem litigare.*

20 *Restitutio in integrum quæ datur minori extenditur ad maiores litis consortes.*

21 *Ratione connexitatis, quando plura bona separata simul venduntur poterit vicinus, qui in vna tantum re coheret omnia sua bona retrahere.*

Beneficia iurispatronatus mistim clericorum, & laicorum, an comprehendantus sub generali derogatione Pontificis.

## DECIS. CCXXVIII.

1 CErtum est in reseruatione generali facta a Summo Pontifice non includi beneficia iurispatronatus laicorum, vt tradunt, Abb. in cap. dilectus num. 4. de officio legat. Cardin. in Clement. 1. num. 17. vt lit. pendent. Rebuff. de nominat. quæst. 15. num. 2. Hoied. de benefic. part. 1. cap. fin. num. 109. Couarr. pract. quæst. cap. 36. num. 2. Simonet. de reseruat. quæst. 9. vbi optima Additio Granucij in lit. A. Lapus allegat. 96. Cassador. in decis. 6. num. 5. de iurepatronat. Rota in Nouis in decis. 304. part. 2. pulchrè Felin. in tractat. quando lit. Apostol. num. 2. Domin. de Sant. Gemin. in cap. 2. de præbend. in 6. nu. 21. qui loquitur in fortioribus terminis, videlicet in reseruatione in corpore iuris clausa, & ibidem Franc n. 8. Subdens, quod in reseruatione generali illius capituli & in alia quacumque reseruatione non comprehendūtur beneficia iurispatronatus laicorum, & nisi fiat de eis specialis mentio ita docent Lambertin. de iurepatronatus part. 1. articul. 8. quæstio 15. num. 7. Paris. de resignat. benef. lib. 2. quæst. 4. num. 35. optimè Cosm. in pragm. Sanct. in prohem. §. Cæterum in glos. in verbo eneruantur, vbi refert ex Hostiens. se vidisse rescriptum Gregorij VIIII. Bullatum, per quod scribens Prælatis Angliæ declarabat, quod quando scribebat pro aliquo beneficiando, non intendebat, quod prouidetur ei de beneficijs pertinentibus ad præsentationem laicorum, quod etiam refert Selua de benefic. parte 3. quęst. 11. num. 2. Gambar. de officio, & potest. legat. lib. 5. numero. 240. ne laici re-
2 trahantur a fundatione constructione, vel dotatione Ecclesiarum, vel beneficiorum, vt tradit Lapus in d. allegat. 96. & voluerunt Spin. in specul. testament. glos. 4. num. 44. Menoch. cons. 90. num. 100. volum. 1. Roland. consil. 46. num. 25. volum. 1. Staphyleus de litteris gratię §. de modo, & form. impetrand. num. 8. Sacro Concilio Tridentin. in sess. 25. cap. 9. de reformat. ibi, sicut legitima patronorū iura tollere, piasque fidelium voluntates in eorum institutione violare ęquum non est, ex quibus deducitur, quod in reseruatione, quam facit
3 Papa de beneficijs, numquam intelligitur velle reseruare beneficia iurispatronatus laicorū etiam si clausula derogationis priuilegij circa prouisionem alias pertinentem sit quantumcūque generalis Lap. alleg. 86 n. 6. Rebuff. in 3. parte signat. in verbo nec non iurispatronatus n. 9. Paris. de reseruat. benefic. lib 2 quęst 4. num. 36. Hoied. de benefic. plures alios referens in d. cap. fin. num. 110. & hæc omnia ad id tendunt, vt minimè iudicemus velle Summum Pōtificem derogare iuripatronatus laicorum, nisi id expresse ex literis iuris constiterit, vnde quamuis in generali reseruatione a Summo Pontifice facta non comprehendantur beneficia iurispatronatus laicorum, vt recensui, etiā si vacent in curia, Zerol. in praxi Episcop. par. 2. §. iuspatronatus vers. 11. si tamen vellet Pō-
4 tifex hoc ius sibi reseruare posset quidem prælaturas, & beneficia vacantia sine assensu, & præsentatione patronorum laicorum, vt inquit glos. communiter recepta in Clement. 2. in verbo Apostolicis de præbend. sequuntur Abb. in cap. quoniam num. 2. & cap. illud in fin. verb. de iurepatronat. Hoied. de benefic. part. 1. cap. fin. num. 110. Paris. cons. 47. vol. 4, num 26. Crauetta cons. 63. num. 8. optimè, Paris. de resignat. lib. 2. quæst 4. num. 32. dubitatio tamen orta est in Curia Archiepiscopali si sub huiusmodi generali derogatione cōprehenderentur etiam beneficia iurispatronatus mistim clericorum, & laicorum, & prima cōsideratione videbatur negatiuè resoluēdum

nè

nè laici patroni propter clericum suum amit-
terent priuilegium,aliquin in odium patrono
rum laicorum redundaret,vt affirmat Rebuff.
in concord.in tit.de mandat. Apostolic. §.11.
glos.in verbo vnum collocatorem, Abb.in c.
fin.de iur.patron.& in cap.dilectus num.5.de
off.legat.Simonet.de reseruat.quęst.9.num.3.
Couar.pract.quæst.cap.36.num.5.Paris.cons.
35.volum.4.Felin.in cap. inultorem num.3.
de fideis. Rebuff.de nominat.quæst.15.nu.6.
Selua de benefic. par.3. quæst.11.num.11.&
12. Gambar.qui hanc opinionem sequitur de
officio, & potest.legat.num.363.Hoied.de be-
nefic.par.1.cap.fin. nu.114. vbi respondet ar-
gumentis,quæ in contrarium adduci possent;
5 nõ inquam æquum est, ex socio clerico laicum
damnificari, cap. sacris de sepultur. sed magis
ex priuilegio, ex persona laici socium clericũ
comodum sentire iuxt.l.si communem ff.quo
mod.seruit.amict. vnde eamdem opinionem
sequitur Granut. in addit. ad Simonet. in d.
quæst.9.lib.6.Caral.in decis.11.nu.107.par.3.
dicens,quod requiritur expressa mentio iuris
patronatus,& derogatio,ita quando est laico-
rum, & Ecclesiasticorum,sicuti quando in to-
tum est laicorum propter fauorem iurispa-
tronatus.

6 Sed supra relatis non obstantibus, cõtrariũ
fuit resolutum, vt scilicet, quod beneficia iu-
rispatronatus mistim clericorum, & laicorũ
comprehendantur in generali derogatione
Pontificis, vt in proprijs terminis sequitur,
glos. in cap.vni in verbo Ecclesiasticus de iur.
patron.in 6.dicens huius modi patronatum
regulari iuxta naturã patronatus Ecclesiastici,
scribunt Staphil. de litter grat.in §. de modo,
& forma impetrand.nu.14. Paris.de resignat.
benefic.lib.2.quæst.4.num.49. Mandos.in re-
gul.Cancel.regul. 1. quæst. Rota in decis.4.in
tit.de concess.præbend.in antiquis,pro qua
opinione facit,quod tradit Abb.in c. de quar-
ta num. 19. de præscript. vbi affirmat, quod
7 quando laicus habet rem communem, & in-
diuisibilem cum Ecclesia, tunc præscriptio nõ
currit contra laicum spatio temporis à iure
communi statuto,quia propter Ecclesiam con
seruatur etiam ius suum, ob quam iuris ratio-
8 nem hoc similiter fieri contingit circa cogni-
tionem delicti commissi à clerico, & laico si-
mul,vt ad iudicẽ Ecclesiasticũ non vero ad lai-
cum pertineat, vt notant DD. relati per Co-
uar. in pract. quæst. cap. 34. Portoles de con-
sort.cap.35.nu.13. Menoch. de arbitr. iudic.
9 casu 371. num. 12. magis enim dignum ad se
minus dignum trahere ostendit tex. in c.quod
in dubijs versic.fin.cum glos.de consecrat. Ec-
cles.vel altar.l.quęritur ff.de stat.homin.vndè
10 causa commissa laico, & Ecclesiastico si a sen-
tentia ipsorum fuerit appellatum, appellatio
est dirigenda ad iudicem Ecclesiasticum, quia
11 clericus præfertur, quando concurrit cum lai
co in aliquo actu, vel negotio, Anchar.in cap.
12 ioannes num.7. de testament. clerici enim di-
cuntur potentiores laicis ratione officij, spe-
cul.in tit. de cession. action.§.1. versic.ex pro-
xime dictis Caroc.de excus.par.2.quæst.39. n.
1.& 2. glos.in cap. sedis in verbo maiores de
rescript. quam sequitur Ias.in l. generaliter ff.
de in ius vocando num. 6. hinc igitur euenit,
quod magis creditur testibus clericis, quam
laicis, Abb.per illum tex.in cap.in nostra col.
1.de procurat. Corset. in suis singularibus in
verbo testis in 4.sing Soccin.cons 28 col.11.
vol.3. Gosad.in cons.13.col.penult. Port.qui
de communi testatur in concl 28.& facit in su
13 per, quia Ecclesiasticus iudex dicitur maior
seculari,cap. solitè, vbi latè scribentes de ma-
iorit.& obedient.Cephal.cons.366.nu.5.vol.
3.glos.in c.licet,& in c.decernimus de senten
tia excomunicat.in 6. DD. in c.cũ sit de etate
& qualitate, & in c. cum in nouis de iudicijs,
ergo dubiũ nõ est, quin ad iudicẽ Ecclesiasti-
cum dirigenda sit,appellatio in tali casu, vt in
proprijs terminis consuluerũt, Roman.in cõs.
263.& voluit Gratian. in lib. discept. forens.
cap.100.num.5. Hinc est etiam,quod licet lai
ci patroni alicuius beneficij, vel Ecclesiæ te-
14 neantur ad illud beneficiũ præsentare infra
terminum quatuor mensium ca. cum propter
de iure patronat.cap.vnico §. fin. vbi glos.in
15 verbo quadrimestre eodem tit. lib.6. & si cle-
rici fuerint,tenẽtur infra semestre præsentare
cap. vnico de iur. patron. in 6. cap. quoniam,
cap.si vero cap.eamte.& cap.si propter, extra
de iure patronat. Bisignet.in decis.5. de iure
16 patronat. tamen si laicus sit compatronus cũ
aliquo clerico,tempus semestre, quod compe-
tit clerico,& non quadrimestre,quod compe-
tit laico est inspiciendum, vt scribit glosa fin.
in cap.vnico §. fin. de iure patronat. in 6. vbi
etiam notant Archidiac.Anchar.& Abb.cum
pluribus alijs congestis per Lambertin.de iur.
patronat.par.2.lib.1.quęst.6.Decian.in tract.
crimin.par.1.lib.4 c.9.nu.4. multa enim con-
17 ceduntur ratione connexitatis, quæ alias non
concederentur,l.etiam §.1. ff.de minoribus l.si
alieni nummi ff.de solut.& hinc euenit, quod
18 sententia lata à pluribus iudicibus, quorum
alter erat in habilis, & minus competens, va-
let, Abb.Felin.Butr. & Innocent.in cap.cum
semper de off. delegat. Vant. de nullit. ex de-
fect.iurisdit.ordin num.183. Mastrillus in de-
cis.27. vt etiam dicimus de processu facto à Iu
dice recusato cum Iudice non recusato, Achil.
de Grass.in dec.2. de except.& pariter de plu-
19 ribus reis diuersi fori, quia cogũtur apud eun-
dem

dem iudicem litigare, Capyc. in decis. 122. & in decis. 173. & facit decisio Afflicti 113. vbi re
20 stitutio quę datur minori, extenditur etiam ad maiorem litis consortem, & ideò Rota Flo-
21 rentina decidendo voluit, quod Ratione connexitatis, quando plura bona separata simul venduntur, poterit vicinus, qui in vna re tantum coheret omnia sua bona retrahere, vt testatur Magon. in dec. 29.

*SVMMARIVM.*

1 *Acta facta coram iudice sęculari non probāt coram Ecclesiastico.*

2 *Iudicium sęculare quoad clericum dicitur omnino incompetens, & improrogababile.*

3 *Acta facta coram Arbitro non probant corā Iudice.*

4 *Acta facta in iudicio plenario, non probat in summario.*

5 *Iudex Ecclesiasticus non tenetur stare processui fabricato coram sęculari.*

6 *Clericus remissus ad Curiam Ecclesiasticam à curia sęculari vna cum actis, constituitur reus ex dictis actis.*

7 *Acta facta coram Iudice sęculari contra clericum operantur suos effectus de quibus n. 8. & 9.*

10 *Episcopus tenetur sequi Acta coram iudice sęculari ad instructionem tantum, non autem ad punitionem.*

An clericus remissus ad Curiam Ecclesiasticam a foro sęculari vna cum Actis, possit constitui Reus eisdem actis, vel testes examinati coram iudice laico sint iterunt de nouo examinandi.

## DECIS. CCXXIX.

1 QVamuis communiter habeatur attestationes, siuè Acta facta coram iudice laico, non probare, nec quidem in iudicium, coram Ecclesiastico facere, ad textum & quod ibi communiter notatur in cap. at si clerici de iudic. Ias. & DD. in l. Magistratibus ff. de iurisdict. omn. iudic. quia facta censentur, coram iudice omnino incompetenti,
2 & improrogabili, prout est iudicium sęculare, quoad clericum, cap. si diligenti, & cap. significasti de foro competenti, Valasc. qui sic refert iudicatum in decis. 65. post Ang. in l. 1. num. 3. ff. de confessis, Felin. in cap. qualiter il 2. n. 32. de Accus. & quia sicuti acta facta coram ar-
3 bitro non probant, coram Iudice, iuxta distinctionem traditam in cap. pręsentata de testibus, & illa quę fiunt in iudicio sūmario, quod
4 non probant in plenario, cap. veniens eod. tit. de testibus, ita pariter acta facta coram iudice sęculari non debent probare, vel aliquid operari coram Ecclesiastico, iudex enim Ecclesia-
5 sticus minimè tenetur stare processui fabricato coram sęculari, vt habetur communiter, per DD. in cap. At si clerici de iudic. & tradūt Balb. in decis. 399. Garf. in decis. 2. Valasc. in d. decis. 65. imò secundum omnes in d. cap. At si clerici tenetur de nouo inchoare processum, alias non potest procedere ad capturam contra clericum, nec inquisitionem formare ex processu fabricato a laico, vt voluerunt etiā Ruin. in cons. 7. num. 6. volum. 5. Artaman. cons. 22. num. 4. Henriquez cons. 91. num. 6. & sequent. Baiard. in addit. ad Clar. in quęst. 36. num. 53. Tamen in Curia Archiepiscopali
6 fuit resolutum, & sic seruatur, quod quando clericus remittitur Reus ex eisdem actis factis coram iudice laico, & quando vult habere testes pro repetitis, proceditur ad vlteriora, & sic ad sententiam, vt de hac obseruantia etiam meminit Nouiss. in sua praxi eiusdem Curię c. 6. de qua quidem obseruantia non est quippè mirandum siquidem secundum Innocent. in cap. inquisitionem de elect. quem refert, & sequitur specul. in titul. de confessis §. 1. & 5. cōfessio, seu acta facta per clericum coram iudice laico, licet nō pbēt corā ecclesiastico, poterit, tē cogi ad pseuerandū in eadē cōfessione, put decisū fuit p Cappellā tholos. in dec. 425. vnde Balb. in dec. 10. 3. dixit quod acta facta corā
7 iudice sęculari contra clericum valebunt saltem, quoad duos effectus, primò quia ex illis
8 poterit clericus poni ad torturam sicuti si extraiudicialiter esset confessus, argumento nota torum in l. capite 5 ff. de adulter. & in c. quam graue de exces. prælat. secundo, quia poterit
9 cogi perseuerare in tali cōfessione coram iudice Ecclesiastico, nisi dicent de errore, & de causa variandi, DD. in l. Magistratibus ff. de iurisdictio. omn. iudic. & tandem facit pro hac obseruantia, quod scriptom reliquit Bal. in Authen. clericus C. de Episcop. & cleric. vbi voluit, qp
10 Episcopus tenetur sequi acta coram iudice sęculari ad instructionem tantum, non autem ad priuationem, vt concludit etiam Balb. in decis. 399. & ita alibi in praxi seruari testatur Suarez in sua practica tom. 2. plælud. 1. numero. 11.

### SVMMARIVM.

1 *Absolutus in foro conscientia, non censetur absolutus in foro temporali.*

2 *Pęna spiritualis non tollit pœnam temporalem.*

3 *Iudex spiritualis minimè potest exercere iurisdictionem temporalem.*

4 *Pœna fornicationis mulieris erga maritum non tollitur habita absolutione in foro cōscientia.*

5 *Pœnitentia quamtumuis magna pœnam temporalem non tollit.*

6 *Absolutus in foro conscientia ab excommunicatione non debet inquietari in foro exteriori.*

An absolutus in foro conscientię debeat molestari in foro exteriori.

## D E C I S. CCXXX.

1 QVamuis regulariter absolutio in foro cō
scientiæ non suffragetur in foro ex-
teriori,ad notata communiter per DD.per il-
lum textum in cap. de ijs de accusat. & tradūt
Pegna in comment.ad director. inquisit.part.
2. coment.25.col.9. Zanchin.de hæret.capit.
34. Simanc.in cathol. instit. tit. 8.nu.18. Cal-
derin.de hæret.cap.34. & iuxta hanc opinio-
nem refert fuisse decisum in Rota Romana,
Crescent.in decis. 14.de probat.& ita quoque
fuisse iudicatum scribunt, Balb. in decis.122.
Sayr.in decis. 1. de testibus latè Couar.in cap.
alma Mater §.12. num. 16. de sentent.excom
2 municat. in 6.pœna enim temporalis spiritua
lem non tollit,sicuti spiritualis, non tollit tē-
poralem, vna enim alteram non tollit, sicuti
dicimus, quod & si fur per confessionem Sa-
cramentalem euitat pęnam spiritualem, atta-
men non euitat pœnam temporalem, l.qui ea
mente ff.de furt.sic etiam cum duo sint iudices
3 vnus spiritualis, alter temporalis, non potest
ille spiritualis exercere iurisdictionem perti-
nentem ad iudicem temporalem, & confert,
quod tradit glos.fin.in cap.gaudemus de diuor
tio, cum dixit pęnam fornicationis mulieris
4 erga maritum,non tolli absolutione habita in
foro pęnitentiali, & conscientiæ, sequuntur
Abb. Imol. & reliqui, in cap. de his de accus.
& ibidem Felin.num.25. Castrens.in l.cuntos
populos num. 7. C.de Summa Trinit.& Fide
Catholica, Nauarr. in cons.5. num. 8. de pri-
uileg.lib.5.& accedunt alij multi idem absolu
tè affirmantes in quocumque delicto, cuius pę
na temporalis non cēsetur sub lata ꝑ iniunctā
à Sacerdote confessario. ita sane glos.in cap.de
his,de accusat. Præpos.in cap. habet col. final.
29.5. Gomes.var. resolut.in tit. de delictis nu.
40.part.3. Decian. in tract.crimin.lib.3. cap.
30. num.28. part.1.& ita etiam aduersus,Bar
tol.in cons. 167. & sequaces,est magis recepta
opinio,quod scilicet absolutus a peccato bla-
sphemiæ in foro pęnitentiali,& conscientiæ,
non censetur absolutus a pęna fori temporalis
in quo puniri potest, Catald.in tract. de scin-
dic.num.131.Ias.in l.3. §. iurari num.15.ff.de
iur.iur.Felin. in cap.de his num.7. de accusat.
Marsil.in singul. 6. 39.Decian.in tractat. cri-
min.lib.6.cap.5. num. 16.qui multis rationi-
bus comprobat Paris.in cons.1.num.14.libro
4. Couar.variar.resolut. c.10. num. 3. Afflict.
in constitut.lib.2.rubrica 54.num.2.vbi etiam
Gramat. num. 7. Simanc.in Catholic. institu-
5 tit.8. num.18.& etiam si in foro ipso conscien
tiæ Sacerdos imposuisset confessio magnam
pœnitentiam,adhuc non censetur absolutus à
pœna temporali,Gomes. variarum resolutio-
num in tit.de delictis num.40. tomo 3. qui te-
statur sic vidisse seruari, Clar. in pract.crimin.
§.fin.quæst. 57.col.7.versic.idemque dicendū
est,qui sic intelligunt in glosa vltim.de diuor-
tio:in Curia tamen Archiepiscopali fuit plu-
ries dictum, & obseruatum, quod si in iudicio
6 appareat aliquem esse excommunicatum, sed
constet iudici in conscieutia talem excommu-
nicatum obtinuisse absolutionem in foro con
scientiæ, antequam negotium deduceretur in
judicium,licet talis excommunicatus absolu-
tus in foro conscientiæ, tantum possit accusa
ri,declarari, & puniri in iudicio,iuxta glos.cō
muniter receptam in cap.de his de accusat. &
tradita, per Couarr.in d. cap.alma mater, de
sententia excommunicationis in 6.§.12.num.
16. honestius tamen, & benignius facit iudex
si ipsum non inquietet,nec declaret excommu
nicatum in foro exteriori, Nauarr. in consil.
51.de sententia excommunicat.Henriquez in
sua Summa in tit. de irregularitate cap. 20. &
facit cons.eiusdem, Nauarr.4. de testibus,No
uiss. in sua praxi eiusdem Curiæ cap.25. vbi di
cit sic in eadem curia pluries seruatum vidisse,
nisi pars esset in iudicio, quæ instaret, sed si
pars non adesset,non teneretur iudex illum de
claeare excōmunicatum ex officio iudicis no-
bilis,quod versatur circa publicam vtilitatē,
quia illa non est in consideratione,postquam
quis est absolutus, & in peccato non perseue-
rat,vndè plures secūdum eum post excommu-
nicationem, & absolutionem obtentam in cō-
sciētia nō celebrauerunt ad euitādam irregula-
ritatem,super qua in hoc casu solus Papa dispē
sat secundum Nauarr.in suo Manuali cap.27.
nu.241.

*SVMMARIVM.*

1 *Lapis incisus probat plenè in Antiquis, etiam respectu iurispatronatus,*
2 *Insignia non solent opponi super re aliena.*
3 *Quin immò etiam respectu dotis iurispatronatus Lapis incisus probat.*

Arma, & insignia an probent iuspatronatus.

## DECIS. CCXXXI.

FVit resolutum in Curia Archiepiscopali, quod Lapis incisus in antiquis facit pro-
1 fectò plenam probationem, etiam respectu iurispatronatus, vt voluerunt, Bal. in cons. 310. lib. 5. Anan. in cons. 86. num. 2. Dec. consilio 135. num. 1. Ripa in cap. cum Ecclesia sutrina num. 97. de Caus. possess. & propriet. Lambertin. de iurepatron. lib. 2. part. 2. quæst. 10. artic. 9. lib. 3. quæst. 5. artic. 4. num. 2 Crauet. de antiquit tempor. part. 4. §. ottaua limitatio num. 14. & fuit dictum in vna Ispalen. de las euenauas de anno 1590. coram Pamphilio latè, Caualc. in decis. 17. num. 1. Bal. cons. 310. Caputaquen. in decis. 190. part. 3. Seraphin. in
2 decis. 1141. part. 2. num. 7. vbi assignat rationê quia insignia regulariter non solent apponi super re aliena, l. 1. C. vt memini liceat, quin
3 immò etiam dos iurispatronatus per huiusmodo incisa marmora probât Dec. cons. 135. nu. 2. Polidor. Ripa in libro singulari um obseruationum, obseruat. 68. vbi num. 12. dicit ita respondisse ad fauorem admodum Reuerendi D. Iacobi Vassalli Patrieij Ticinensis aduersus sorores Crassas.

*SVMMARIVM.*

1 *Nobiles non condennatur ad pœnas ignominiosas, & viles.*
2 *Nobilis non est puniendus, vt plebeius.*
3 *In pœna corporali non sic punitur Nobilis sicut plebeius.*
4 *Nobiles in pœnarum exequtione mitius puniuntur, quam ignobiles.*
5 *Nobilis non torquetur in casu quo ignobilis torquetur.*
6 *Nobilis ad triremes non condennatur.*
7 *Popularis diues honestius ad pœnas ignobilis non damnatur.*
8 In Crimine falsi Nobilis punitur, vt ignobilis
9 *In causis Sancta Fidei clerici, siuè nobiles, siuè ignobiles in Curia Archiepiscopali Neapol. mittuntur ad triremes.*

Nobiles delinquentes, qua pœnarum specie sint puniendi.

## DECIS. CCXXXII.

1 REsolutum non semel fuit in Curia Archiepiscopali, sicque seruatur, quod clerici nobiles pro delictis ab eis patratis, non comdennantur ad pęnas ignominiosas, & viles, & consequenter ad triremes, sed releganturs, & carceribus mancipantur l. mortis §. sed enim sciendum ver. nec furcę subicij ff. de pœnis leg. Capitalium §. non omnes eodem titulo, vbi fustibus cędi non debent honestiores homines, sequitur Abbas in l. grauem de pęnis
2 nobilis, enim non est puniendus, vt plebeus Clar. §. fin. q. 60. vers. prodest etiam, vbi id dicit de consuetudine seruari in Hispania, & alibi, Garcia de nobilitate in exempt. glos. 1. nu. 15. vbi id etiam tuetur pro regula firmissima, & ad dueit casus in quibus id limitatur, & nobiles suspenduntur, & arre irantur, Azebed. lib. 8. tit. 23 l. 3. num. 5. & lib. 4. l. 5. in fine vbi dicit distinguendos in pęnis nobiles egregios literatos, & personas honorabiles, á plebeis, imò l. 24. tit. 21. part. 2. hanc exemptionem in pęna irroganda tuetur, etiam si proditionem commisserit, nam non debet occidi infamatoria, & vili morte, nec ducitur ad triremes, vt remex, Garcia, Azebed. vbi supra, ita Couar. lib. 2. var. cap. 9. num 3. & 4. dicens in pęna
3 corporali non sic puniendum nobilem, sicut plebeium, ob qualitatem personarum, ex quo fit permutatio pœnæ, vt sic nobilis tormentis non subijciatur, l. nullus C. ad l. Iuliam Maiest. l. diuus Marcus C. de quæstione, Otaler. de nobilitate 5. part prin num. 4. dicens quod
4 nobiles in pœnarum exequtione, & impositione mitius puniuntur quam ignobiles cap. fin. vbi glos. & Doct. extra de pœnis, Felin. in l. pastoralis in princ. de officio del gata, & sic dicit Otaler. vbi supra non torqueri nobilem in
5 casu quo ignobilis torquetur, & nobiles non suspendendos, sed de capitandos, tradunt Bartol. in l. capitalium ff. de pœnis, Abb. in cap. pastoralis de off. deleg. licet aliud aliquando fiat secundum consuetudines locorum, vt in Francia, & ex hoc infert Otaler. non posse
6 nobilem ad triremes damnari, sed ad honestiores pęnas, dicens iniuste facere iudices, qui Fidalgos seu nobiles & honestioris familiæ homines pro delictorum pęna fustibus, vel flagellis cędi iubent, hinc est quod licet omnes delinquentes siue nobiles, siue ignobiles puniuntur in foro magno, vt etiam legitur de Corradino Rege qui fuit decapitatus in foro magno, vt latè refert Salern. in Consuetud. Neap. & si te

ftator in addit. incip. dicit Neapol. & nouissimè fatetur, Zappullus in suo compendio histo rico in 3. part. cap. 5. in princ. tamen contra equites Neapolitanos aliter proceditur, sæpè enim non in foro Magno Mercati, vbi scelesti omnes morte plectuntur, sed ante fores ipsiusmet tribunalis iustitiæ, idest M.C.V. vt refert Mutius Surgês in annot. de Neap. Illust. c. 15. sub num. 28. vers. at vero honestiores, & annot. ad c. 22. in 4. priuilegio incipien. ob rebellionis tē crimen, & hoc ratione honestatis seruādæ: ita pariter cū quodā nobili Neapolitano inquisito de parricidio, fuit seruatū, cū n. fuisset condemnatus ad amputationem capitis, & deinde seruata forma iuris ad inclusionē in culeo, cū illis quatuor animalibus, & q corpus in mare proijceretur, vigore decreti tā M. C. V. quam S. R. C. fuit tamen ex gratia hæc pęna iuris remissa, per Proregem, vt fatetur de Franch. dec. 230. in fine, Nobilibus enim istis nostris Parchenopeis plurimum est deferendum, tum ob eorum antiquam, ac notam seù celebrem nobilitatem, de qua. s. Gregorius Magnus S. P. & Ecclesiæ Dei maximus Doctor meminit, scribens enim Neapolitanis in rescriptis exordiebatur; nobilibus ciuibus & clero, Neap. in cap. priusquam 28. dist. & in cap. Petrus 39. distint. & pariter Robertus Rex in eius litteris exordiebatur nobilibus viris Capuanæ, Nidi, ac cæteris de populo grosso, inquit ut Afflict. in c. 1. de pace iuram firm. n. 5. & secundum Annam in c. 34. n. 6. nedum
7 nobiles, sed etiam populares diuites, & honestiores, ad pęnas ignominiosas condemnari nō possunt, ita est specie, Bart. in d. l. capitalium §. serui cęi ff. de pęnis cuius doctrinam probat insignis tex. in d. l. capitalium §. non omnes, vbi iureconsultus loquitur, per verbum honestio es, quo vocabulo, ne dum nobiles, sed alij populares comprehendūtur, vt ex doct. Bart. aperte colligitur, vbi dū ampliat ad honestiores, præsupponit, quod minus sit esse honestior quam nobils, & hanc Bartol. traditionem sequuntur, Cepoll. cons. 50. Lucius col. 5. in crimin. & in tract. de imper. milit. dilig. §. nobilitatis num. 27. versic. Quintum Rub. 312. & §. diuites num. 8. Rub. 314. in 16. tom. tract. nouissimæ ęditionis, & Gramm. super cap. Regni ad hoc, vt nostrorum num. 24. Rub. 122. Panorm. in cap. pastoralis num. 5. de offic. delegat. Lup. in Rub. de donat. int. vir. & vxor. §. 9. num. 19. Auiles de prætore cap. 1. ver. de rechamento num. 28. rub. 44. Nec dissentit, Tiraquell. in d. tract. de nobilitate cap. 20. num. 111. dum de nobilibus, & honestioribus ęqua loquitur, quibus addo insignem tex. in l. si quis vxori §. cum actio ff. de furtis, vbi honestus,
8 pro diuite accipitur, & sic fuisse decisum in Curia Archiepiscopali refero, ego ipse supra in dec. 19. hoc eod. lib. licet hoc omnia cessent in crimine falsi l. præsbiter, Cod. de episcopis & clericis, l. si quis decurio cap. de falsis, Afflictus in decis. fin. & sic etiam in causis Sanctę Fi
9 dei, quia non habetur ratio nobilitatis, Archidiac. in cap. qni contra 14. q. 1. Felin. in c. pastoralis de offic. delegat. Tiraquel. de pœnis nu. 25. Sessa in dec. Rotæ Aragon. 1. num. 17. vnde in Curia Archiepiscopali nobiles, siue ignobiles mittūtur ad triremes pro causis Sāctæ Fidei eorum demeritis sic exigentibus.

## SVMMARIVM.

1 *Periculosum est, coram iudice suspecto litigare.*
2 *Pactum quod iudex non valeat iusta de causa allegari suspectus non valet.*
3 *Princeps ex certa scientia causam notoriè suspecto committere non valet.*
4 *Non recognoscentes superiores recusari non possunt.*
5 *Defensio est de iure naturali, & tolli non potest.*
6 *In Curia Archiepiscopali Neapolitana non seruantur iura circa recusationem consultorum.*
7 *De iure ciuili sufficit simplex allegatio suspitionis, secus vero de iure canonico, vt nu. 8. & vide nu. 9.*

De modo recusandi consultores in nostra Curia Archiepiscopali.

## DECIS. CCXXXIII.

1 NIl grauius, ac periculosum est quam, coram Iudice suspecto litigare, & ab eo iudicari, cap. quid suspecti 3. quæst. 5 cap. secū do requiris in fin. de appellat. l. cū apertissimi C de Iud. Rom. consil. 521. num. 6. vers. aduertat, Mars. singul. 292. Carol. Tusch tom. 6. conclus. 910. num. 1. in tantum quod pactum non
2 valeret inter partes, vt iudex non possit iusta causa dari suspectus, l. stipulatio hoc modo cō cepta, vbi Bart. ff. de verb. oblig. Caualcan. de Brach. reg. part. 3. num. 318. vnde Princeps ex certa sciētia, causam notorie suspecto com-
3 mittere non valet, sed intelligitur esse saluū, & reseruatum parti ius recusandi, vt post alios firmat, Mars. d. singul. 292. vers. iudices, nec sedes Apostolica vnquam ex certa scientia causas suspectis iudicibus committit, cap. si inter de except. Rom. d. cōs. 521. n. 6. Card. Tusc. d. cōclus. 910. n. 3. imò Papa alijs cōmisit causas suorū familiariū, ne suspicionis scrupulus in eo notari posset Rom. d. cōs. 521. nu. 7. idemq; ob-

obseruat. in causis facti proprij, glos. in c. cum delicta de conformat. vtil. uel inutil. Rom. d. consil. 521. num. 7. Card. Tusch. d. cõclus. 910. nu. 4. & 5. licet Papa Imperator, & alij non re cognoscentes superiores, nõ possunt recusari, Aufrer. in tit. de recusat. nu. 6. cart. 66. Caualc. de Brach. reg. part. 3. num 314. vbi redit rationes; tamen quando agitur de aliquo vero preiudicio, ex honestate solent dare iudices non suspectos, & alteri causam delegare, Caualcan. d. par. 3 nu. 714. qui etiam loquitur in senatoribus, & Duce Ianuæ, qui solent recedere à senatu quãdo ferũtur vota, licet ipsi in dicta causa suspecta nõ votet, si vero Princeps commiserat causas, cũ clausula, nõ obstãte exceptione recusationis, dubitat, si talis cõmissio teneat, quæ ita cõmittẽdo videtur tollere defensionẽ, quæ cũ sit de iure naturali, sine causa tolli non possit per Principẽ, Clem. pastoralis de re iud. §. sed & naturalia instit. de iure naturali, Abb. in capitulo ad hæc, extr. de rescrip. & in cap. cũ inter de exception. rom. cõs. 521. n. 6. latè Ias. in l. Apertissimi n. 17. neq; C. de iudic. Car. Tusc. d. cõclus. 910. nu. 2. licet nõnulli alij cõtrariũ tenuerint, vt Bal. in l. fin. C. de sentent. & inter locut. Ang. Imol. & alij in l. 1. §. interdum ff. à quibus appell. nõ liceat, quicquid tamẽ super hoc dubitetur, certum est, quod quando Princeps cõmittit cũ dicta clausula appellatione remota alicui etiam notorie suspecto, intelligatur de causa friuola, & nõ graui, & iusta suspectionis, vt post alios. quos allegat, declarat Mart. in d. sing. 292. per totum, & in fin. vbi dicit prædicta esse mẽti tenẽda, quia sunt multũ quotidiana, sed Franc. in c. postremo nu. 2. & sequent. de appellat. disputat. istũ articulũ, & tandẽ concludit, quod Princeps possit committere causam recusatione remota.

6 Quibus omnibus, sic præmissis pro questionis dilucidatione redeũdo ad casũ propositũ, dico quod in Cur. Archiep. nõ seruãtur iura ciuilia circa probationẽ causæ suspicionis, vt per Capiceũ in dec. 137. nu. 10. Tuschus tom. 7. cõclus. 913. n. 40. de iure .n. ciuili sufficit sim

7 plex allegatio absq; expressione causæ gloss. in l. apertissimi in verbo recusare, & ibi Bart. Bal. & alij C. de iudic. dũmodo allegans suspectiones, se nõ causa calũnie id agere iuret, Iã Frãch. in rep. c. quoniã cõtr a, in verb. recusationes, de prob. de iure autẽ canonico secus est c. secũ

8 do requiris extra de appell. Rolan. cõs. 19. n. 14 cõs. 31. in fin. vol. 3. Gram. in rit. mag. Cur. rub. itẽ, si cõtingit nu. 1. Carauit. rit. 265. n. 6. vbi testatur in Regno seruari dispositionẽ iuris canonici, & nu. 30. vers. quia de iure ciuili, Mascard. de proba. cõclus. 943. nu. 8. vbi de cõmuni, nisi causa fuisset famosa, quia sufficeret solum iuramentum, Baiard. q. 43. num. 1. Seraf. de priuil. iur. priuil. 7 nu. 6. seqq. Farin. cons. 17. num. 16 in fin. vbi adentes in lit. G, qui alios allegant, immò de inre ciuili, quando agitur de magno præiudicio alicuius, requiritur expressio causæ si nõ à principio ante capturã, saltẽ post capturã, & q; legitimè etiã ꝓbetur, vt latè ꝑ Mascard. de prob. cõcl. 959. n. 10. seq. vol. 2. vbi cõcordãtes allegat; autẽ de iure canonico causa suspitionis, quæ cõcernit iurisdictionẽ ipsius iudicis proponitur coram eodem iudice recusato, probanda tamen coram arbitris, si exceptio non fuerit famosa contra personam illius, secus si fuerit famosa, quia erit probanda coram superiore, secundum communem opinionem de qua testatur Iul. Clar. §. fin. quæst. 43. & in fin. per cap. 2. requiris. §. fin. de appell. c. cum speciali eod. tit. Franc. in d. c. 2. requiris num. 12. q ponit differentiã, quare iudex recusatus non cognoscat de sua suspicione, & tamen cognoscat an sit iudex competens, Io. Ant. de Nig. super const. reg. cap. 217. num. 38. vers. ad rem & sub nu. 8. seq. quærit si coram recusato possit opponi exceptio contra libellum, & actorem, & nu. 63. videtur facere differentiam inter iudicem ordinarium, & delegatum Add. ad Farin. consil. 17. in litt. E, vbi alios allegant quæ omnia cessant in d. Curia ex quo D. consultores sponte recedunt istis supradictis minimè seruatis.

SVMMARIVM.

1 *Multiplices referuntur ætates de quibus nu. 1. & 2.*

3 *Senex quis dicitur arbitrio iudicis.*

4 *Mulier 52. annorum non dicitur senex ad effectum concedendæ marito licentiæ suscipiendi Sacros Ordines ambobus in sæculo remanentibus.*

*Sed quæ ætas requiruntur nu. 5.*

6 *In dubio plus creditur testibus rei quam actoris sed limita vt nu. 7*

Cuius ętatis debeat esse vxor ad effectum cõcedẽdi marito licentiam suscipiendi sacros ordines, ambobus in sæculo remanentibus.

DECIS. CCXXXIV.

1 IN hoc articulo antequã ad decisionẽ deueniã, opus erit cognoscere varias, & multiplices ętates esse, nã primo, legitima, & perfecta ætas est 25. annor. vt l. fin. C. de his qui veniã ætat. impetrau. vnde obseruãdũ est in hoc, ætatẽ, legitimã ætatẽ, iustã ætatẽ, maturã ætatẽ, ꝓpriã ætatẽ eius qui adoleuerit, pro eidẽ haberi, ꝑ l. cũ filio §. vult & ibi glos. ff. de leg. 3 ætas autẽ infirma, est seniorũ, puerorũ, & puellarũ ex l. Ciuitatis post prin. ff. de leg. 1. ætas vero tenera puerorũ est, vt in auth. de rest. fideic. §. illam verò, colla. 9. attamen ætas perfecta iuxta

2 iuris Pontificij professores, est annorum triginta, vt cap. Episcopus 83. dist. puer. etiam di

ci-

citur vsque ad 14. annum, interdum vsque ad 18. l. Mela post prin. ff. de aliment. iuuenis autem dicitur post 25. annos vsque ad senectutem exclusiue, l. non aliter §. vlt. ff. de leg. 3. item est ętas plena 33. annorum l. fin. §. necessitate C. de bon. quæ liber, quæ etiam dicitur robusta ętas l. si maritus §. l. iulia ff. de adult. & hæc omnia annotat Luc. de Pen. in l. cum vos circa fin. 2. col. C. qui ętat. vel profess. se excus. lib. 10. & de no; variarum ętatum notatur in l. 1. §. pueritiam ff. de postulan. & latè per pet. Duen. in reg. 259. in 2. ampliat. ibi etiam priuilegia ætatis minoris recenset, ad hęc Bald. in consi. 19. num. 3. vol. 5. ait in probanda ætate requiri vt probetur principium & finis temporis, quia ętas nihil est aliud nisi quædam mẽsura temporis a die Natali vsque ad obitum decurrens.

3 Et licet quis nũ dicatur senex, iudicis arbitrio remittendum sit, vt scripsit Barbat. cõsil. 25. col. pen. volu. 2. consil. 22. col. 3. volum. 3. Ioan. Andr. in cap. quoniam frequenter, vbi etiã Maria: Socin; extra, vt lite non contesta; & ibi Felin. colun. 6. vers. ad tertiam quæstionem, tradit Menoch. de arbitr. iud. casu 59. n. Claud. Bertaz. in addit. ad dict. consil. 192. vol.

4 1. proinde optimo iure Curia Archiepisc. arbitrauit mulierem ętatis annorum 52. non esse senem ad effectum impertiandi licentiam suscipiendi sacros ordines, ambobus in sæculo permanentibus, iusta tradita in c. cum simus, de conuersione coniugatorum, sed requiri ętatem 60 annorum, ex quo de iure, tali senectuti

5 conceduntur priuilegia, l. semper ff. de muneribus, & honoribus, & tali senectuti iura nostra plurimum deferunt, de quibus 10. dist. c. Domino Sancto vbi Arch. 50. distinct. c. quãuis, de sententia excommunicatio. cap. fraternitatis 24. dist. cum alijs pluribus in hanc sententiam adductis, per Rom. in l. si vero §. de viro ff. solut. matrim. in fal. 53. & latissimè, per Tiraquel. in præfat. de iure primigen. nec id quidem mirum videri debet, cum senes prudẽtiores iuuenibus, & virtutibus excellere præsumantur, vt potę qui vsu rerum docti prudentiam sibi comparare potuerunt l. si vt certum §. custodiam, & ibi glos. in ver. et commendatus ff. commod. §. cogitandum in Auth. de Monach. cap. cum pridem, de renunciat. ibi Bal. cap. cum iuuentute, & ibi glos. in ver. ad similem, de præsumptio. & tradit Archid. in dicto Domino Sancto, & in cap. diffinimus 18. quęstio. 2. Ioan. Andr. in dict. cap. cum in iuuentute, Lucas de Pen. in l. 1. col. 1. cap. de consul. lib. 10. Tiraq. vbi supra nu. 153. quod Ampliatur adeo verum esse, vt contrarium probari non possit nisi per quindecim testes, qua propter qui dicere volet, iuniores senibus esse prudẽtiores id per quindecim testes probare oportebit, l. vnicuique C. de prox. sac. sacri, quẽ tex. ad hoc singularem reputat Rom. in dict. §. viro fol. 35. vers. quæro probatur in fine, Alex. in l. cum quid col. 2. ff. si cer. peta. Felin. in rubr. extra de maioritate & obedient. col. 1. in fin. Tiraquel. vbi supra num. 153. Hinc est quod si plures testes reperiantur sibi metipsis contrarij, erunt præferẽdi illi qui cęteros ætate antecedunt, cap. quoties, & ibi Abbas in 3. notab. c. licet ex quadam, vbi imò col. 2. de testib. glossa in l. cum quid, & ibi scriben. omnes ff. si cer. peta. Archid. in dict. c. Domino Sãcto 50. dist. & in cap. tanta 86. dist. & dixit Rom. quod li-

6 cet in dubio magis credatur testibus rei, quam actoris, fallit tamen si pro actore fient seniores Alex. cõsil. 136, col. 1. vol. 6. Luc. de Pen. in l. de viro col. 3. C. de De Curionibus lib. 10. Dec. consi. 443. nu. 26. Cepolla cons. 21. colun. 4. cũ cæteris satis copiose adductis per Tiraquell. in loco iam citato nu. 148. & alijs seq.

*SVMMARIVM.*

1 *Vir & vxor per copulam fiunt vna caro.*

2 *Vir qui ingressus est Religionem, de consensu vxoris potest reuocari nisi vxor etiam in Monasterium includatur, quod limita vt num. 3.*

4 *Mulier, & vir debent esse sexagenarij ad effectum, vt possit vir suscipere sacros ordines.*

5 *Mulier 50. annorum ordinariè est sterilis.*

An ad effectum concedendi licentiam marito, suscipiendi sacros ordines, & permanere in sæculo, requiratur copulatiue quod vir & vxor sint senes, & steriles.

## DECIS. CCXXXV.

Quidam annum agens sexagesimum, secũ habens vxorem quinquagenariam, petijt se promoueri ad sacros ordines, eius coniuge in sæculo ad huc permanente seorsum tamẽ ab eo, ex quo nullũ videbatur posse oriri periculum incontinentiæ, tũ propter amborum senectutem, tum etiam quia iã decem ab hinc annis, & vltra, votum castitatis ab vtroq; emissũ & in violabiliter obseruatũ fuerat, quare deducta causa in congregatione dicebatur, de iure maritum non posse transire ad Monasterium nisi quoque mulier ingrediatur Religionem, quia cum sint vna caro effe-

ati propter copulam coniugalem non potest
1 vna pars, conuerti ad Dominum, & alia in sæculo remanere, & ideo non est ad religionem assumendus vnus, altero in sæculo remanente, & propterea vno intrante religionem, alter debet perpetuam continentiam promittere, & vitam mutare ingrediendo religionem, c.
2 cum sis, && cap. cum ad Apostolicam 13. de conuer. coniugator. c. agatosa 27. quæst. 2. & si vir de licentia vxoris fuerit ingressus religionem nisi etiam vxor transierit ad monasteriũ, aut perpetuo promiserit seruare Castitatem,
3 vir de monasterio reuocari c. 1. de conuerf. cõiugat. dummodo vxor non sit senex & sterilis, ita quod sine suspicione possit remanere in sæculo promittendo tamen castitatem, dict. c. cum sis, & dict. c. Apostolicum c 1. & ibi glos. in verb. reuocari, & cap. vxoratus, de conuers. coniugat. & propterea fuit resolutum non esse alteri huiusmodi facultatem concedendam, tam propter exemplum, ne alias videretur introduci in Ecclesia Latina Ritus Grecorũ; tũ
4 quia ex communi Doctorum sententia, non solum vir, sed etiam mulier debet esse sexagenarij ad hoc, vt alter coniugum possit ordines sacros suscipere altera in sæculo permanente. Tum etiam, quia non videtur satisfactum iuri, quod requirit vxorem debere esse ita senem & sterilem, vt nullũ incontinentiæ periculum excogitari possit, & sic fuit in congregatione hábitũ pro absoluto, quod copulatiuè vtrũq; requiratur, scilicet quod mulier sit senex, & quod sit sterilis, & quãuis mulier quinquagenaria regulariter dicatur senex, tamẽ in proposita facti specie, communi sententia dictum fuit, quod sexagenaria debet esse: Et licet etiã mulier quinquagenaria ordinariè sit sterilis, atta-
5 mẽ secundũ Aristotilem, & alios philosophos multoties hæc quoque concipere solet, & sic non potest dici satisfactum tex. in cap. cum sis de conuerf. coniug. quod requirit omnimodum sterilitatem moderando dictionem illam, ita, quæ de sui natura est amplificatiua.

Neque refert quod in præsenti casu nullũ videatur posse oriri periculum talis incontinẽtiæ, cum iam per decem annos, & vltra coniuges isti continentiam seruauerunt, quia respõdetur, qui isti fecerunt vtique rem laudabilissimam, & valde commendandam, sed non per hoc dicitur satisfactum iuri, quod requirit sterilitatem in vxore ex natura, & propter senectutem, nõ autem ex voto, & voluntate ipsius, & ita fuit resolutum.

*S V M M A R I V M*

1 *Regulariter nemo priuandus est vsu sua possessionis.*
2 *In interdicto Retinenda illa debet obtinere, qui tempore lit is possidet.*
3 *Pendente lite super matrimonio non est interdicendum carnale commercium.*
4 *Lite pendente, beneficium non est resignandum.*
5 *Alienatio rei litigiosa fieri non potest.*
6 *Res litigiosa non potest donari.*
7 *Res litigiosa non potest pignorari.*
8 *Alienans rem lite pendente, potest condemnari ad fructus.*
9 *Exequtio fructuum Rei litigiosa potest fieri contra personam.*
10 *Titulus de litigiosis habet locum etiam in beneficialibus.*
11 *Vitium litigiosi transit in resignatarium.*
12 *Patronus lite pendente non potest præsentare.*

An lite pendente super Matrimonio sit interdicendum carnale commercium.

## D E C I S. CCXXXVI.

1 QVoniam regulariter nemo priuãdus est vsu suæ possessionis, cap. cum persona; de priu: leg. cap. 1. de caus. possessionis, & proprietatis c. licet de præbend. in 6. ad quod facit etiam textus in §. hodie institut. de interdictis, vbi interdicto retinendæ il
2 debet obtinere, & consequenter in possessione manuteneri, qui tempore litis possidet, vt voluerunt etiam Afflict. in decis. 326. & Benintend. in decis. 42. ideò merito iure fuit in Curia Archiepiscopali conclusum, vt pendente
3 te lite super matrimonio non sit interdicendum carnale commercium, cap. laudabilem,
4 vt lite pendente, sicuti a simili dicimus, quod lite pendente beneficium non est resignandũ, vt tradunt Sarnen. in compend. signatur nu. 64. & 65. Staphil. quem refert, & sequitur Puteus in decis. 354. lib. 3. vbi refert ita fuisse tentum in vna Britononien. Monasterij 9. & 19. Ianuarij 1551. & in decis. 511. lib. 2. Lancellot. de Attentat. lib 2 cap. num. 254. hinc alie-
5 natio rei litigiosę litę pendente fieri non potest, & facta non tenet, vt in Rubric. tot. titul. ff. & l. & Authent. de litig. Guid. Pap. in decis. 337. num. 4. Afflict. in decis 369. numer. 10. Alex. cons. 45. nu. 5. lib. 3. Dec. cons. 491. hinc
6 res litigiosa donari non potest l. fin. C. de litig. Boer. in decis. 33. num. 2. nec hypothecari, &

pi-

7 pignorari, Alciat. consf.61.num.3.lib.8. hinc taliter alienans habetur pro possessore, & po-
8 test comdemnari ad fructus perceptos medio tempore,& qui percipi potuissent, vt possessor, vt fuit resolutum in vna Perusina bonorũ 22.Octobris 1548. coram Puteo teste eodem in decis. 65.lib. 3. quamuis etiam contra ter-
9 tium in fauorem cuius est alienata, possit fieri executio Ruin.cons.34. num.12.lib. 5. Neuizant.cons.20. num.13. Natt. cons. 350. num. 4. lib.2. & sic fuit conclusum in vna Romana vineæ 20.Decembris 1534.teste Mohed.in decis.12.& tamen titulus de litigiosis habet locũ
10 etiam in beneficialibus, Franc. in cap. 1. in glosa litigantibus vt lit.pendent. in 6. & ideò
11 vitium litigiosi transit in resignatarium habẽtem causam à litigante, vt colligitur ex decis. 1.vt lit.pendente in antiq.per Bisignet. Cassador.in dec. 8.super Regul. Cancellar.Mohed.
12 dec.207.hinc est etiam, quod si pendet lis super iurepatronatus, patronus ipse lite pendente non potest præsentare,secundum Calderinum in cons.1. vt lit.pendente Paris.cons.47.num. 13.volum.4.& est communis opinio relata per Sarnen. de subrogat. collitig.quæst.13. & magis communis teste Roccho de Curt.in tractat.de iurepatron. in verbo honorificum nu. 53.q.23.& ita tentum fuit coram Crescentio in vna Barchinonem Beneficij 27. Nouembris 1538.teste Sarnen.decis.31.& in vna Cõpostellan. 16. Februarij 1554.coram Montefiasconem, teste Guidobon. in decis.104.& in vna Astoricens. Sanctæ Christinæ 9. Martij 1569. coram Grato, quam conclusionem pluribus modis amplíat, & limitat Lancellot. de Attentat.part.1.c.4. num.522. vsque ad finem,vbi ad saturitatem videre poteris.

*SVMMARIVM.*

1 *Deponens in facto suo reijcitur à testimonio.*
2 *Testis habens interesse non probat.*
3 *Pater pro filio, & filius pro patre idoneus testis non est, sed limita nu.13.*
4 *Vir pro vxore, & vxor pro Marito reijcitur à testimonio, sed limita nu.14.*
5 *Domestici repellunt ur a testificando, sed limita vt num.12.*
6 *Item familiares, & famuli, vt nu.7. & Ancillæ vt nu.8.*
9 *Dictum stupratæ facit inditium ad torturam.*
10 *In delictis occultis socius criminis admittitur.*
11 *Iudex debet esse pronior in delictis occultis ad torturam, & condemnationem.*
15 *Testis inhabilis admittitur in ijs, quæ sunt difficilis probationis.*
16 *Mulieres in criminalibus in subsidium admittuntur.*
17 *In Materia dubia, quæ stat in secreto statur rei iuramento.*

An dictum Mulieris asserentis se ab aliquo stupratam faciat indicium ad torturam.

## D E C I S. CCXXXVII.

Inquirebatur in Curia Archiepiscopali, cõtra quædam clericum de stupro, & abortu; & inter cætera quæ contra eumdem opponebantur pro prætensi delicti verificatione, erat confessio eiusdem mulieris asserentis se à præfato Clerico stupratam, quare fuit dubitatum an dictæ depositioni mulieris esset standum saltem, quoad faciendum indicium ad torturam, & pro negatiua parte dicebatur, quod testis tractans de se exonerando, deponẽs
1 de facto suo in causa, in qua habet interesse, non probat, quia videtur deponere in causa propria, ita Bart. in l. deferre §.item decreuerunt ff.de iure fisc.loquens in procuratore, Panorm.in c.insuper de testibus, Felyn.col. fin. in cap.cum à nobis eod.titul. Afflict.in constit. mores dissolutè viuentium vers.12. Alexand. consil.107.num.4.volum.1.Corn.consil.145. num.1. volum.4. & consil.130. num.4. volu. 1.& consil.160.num.3. vol.2.Bero consil.164 num. 22. vol. 3. Nec non testis deponens ad proprium commodum minime probat, ita Alexand.consil.107. num.4.volum.1. Neuiz.
2 consil.47. Corn.consil.145.num.1.volum.4. Et sic testes habentes interesse aliter non probant, l omnibus,& ibi glosa, & Doct. omnes ff.de testib. Abb.& alij omnes in dict. cap. insuper de testibus,& Alexand. in l. si cui §. fin. ff. de leg.1.Bartol.& cæteri omnes in l.si quis ita ff.de reb. dub. Bero consil 124. num.27.volume 1.quoniam videntur, tunc in causa propria deponere, vt per Bal.consil. 227. & Crauetta consil.99.num.2.vnde euenit, quod pa-
3 tèr pro filio,& filius pro patre testis idoneus non est,ad textum expressum,& quod ibi notatur,in l. testis idoneus ff. de testibus cap.si testis versic. item testis idoneus 4.quæst.2.& 3.imò nec ad testificandum admittuntur, l. parentes iuncta glos. ibi in verbo aduersus se C.eor.Gabriel. in lib. commun.conclus.in titulo de testibus conclus. 17.num.2. & 5 Gramat. decis. 45. nu. 16.Mascard.de probat.conclus. 1148. num.1.& 2. Viuius in lib. commun. opinion. in uerbo testificari,uel testis esse non potest pater pro filio,ubi quod ita se habet communis

DD.

4 DD.ſententia in varijs locis,hinc etiam vxor
pro marito, & Maritus pro vxore teſtis eſſe
non poteſt,ideò vnus pro altero à teſtimonio
repellitur cap. ſi teſtes §. idonei 4. quæſt. 3. &
ibi gloſ.in verbo imperari,l. etiam,& ibi gloſ.
verſ. quid in viro,& vxore,& cæteri ſcriben-
tes,C.de teſtibus Grāmat.in d.deciſ.45.n.13.
& 73. & 19 vbi teſtatur de communi opinio-
ne,de qua etiam teſtatur Diaz. in Regula 746.
in 5.Fallent. latè Farinac.de teſtibus, vbi am-
pliat concluſionem,& alios DD. adducit in
quæſt.54. reg.4. hinc domeſtici etiam à teſti-
5 monio repelluntur,l.etiam vbi communiter
DD.C. de teſtibus l. teſtes eos , ff. de teſtibus
cap.ſi teſtes §.teſtes 4.quæſt.3.cap.in literis,&
ibi pariter notant omnes Canoniſtæ extra de
teſtib latè Maſcard. de probat. cōcluſ. 1357.
6 num.47. hinc familiares alicuius non admit
tuntur pro eo ad teſtificandum,cap.in literis,
vbi notāt communiter DD. extra de teſtibus
Gabriel in lib. commun. concluſ. in tit. de
teſtibus concluſ. 10. nu. 1. vbi alios plures ad-
ducit Maſcard. de probat. concluſ.757. nu. 1.
& concluſ.1357.nu.51.hinc famuli , & ſerui
7 etiam liberi non admittuntur ad teſtimoniū
ferendum pro eorum Dominis, Abb.in cap.in
literis num. 3. extra de teſtibus, Maſcard.de
probat.concluſ.758.nu. 1.Gomeſ.variarum
8 reſolut.tomo 3.cap.12.rubr.de probat.delict.
nu. 15. hinc ancilla eſſe teſtis minimè poteſt
pro Domino ſuo,Bertaz.in conſ.478. num.3.
vbi etiam addit.Mant. conſ.213.nu.30. lib. 1.
Pariſ.conſ.67.nu.81.lib.3.Iodoc.in ſua pract.
cap.50.rubric.de reprob.teſt.nu.6.hinc teſtis
amicus licet à teſtimonio non repellatur , ta-
men integræ fidei non eſt ſecundum Farinac.
de teſtibus quæſt. 55. vbi latè hanc materiam
tractat , & DD. cumulat.

9 Tamen contrarium fuit reſolutum , vt
ſcilicet dictum ſtupratæ faceret inditium
ad torturam , cum modificatione , videlicet
quia illa virgo erat bonæ famæ,inquiſitus ve-
ro malæ,eò magis quia hoc eſt delictum quod
fit occultè,& in delictis quæ occultè fiunt,Sa-
10 cius criminis admittitur ad faciendum indi-
cium ad torturam,vt per Simon. de Pret. in
conſ. 178.nu.18.vol.1.Quem refert, & ſequi-
tur Viuius in deciſ.157 vnde Iudex in occul-
11 tis debet eſſe pronior ad torturam, & condē-
nationem, vt poſt Bar. in l. 3. C. de Epiſcop.
Audient. concludit Alex. in conſ.77. num.8.
vol.1.& conſ.64.nu.5.eod. volum exemplifi-
cantes hoc in adulterio in quo idem concedit
Caſtrenſ.in conſ. 348. in fin.vol.1. Ex quibus
tacitè reſpondetur pro contraria parte addu-
ctis,quia illa procedunt quando aliter veritas
haberi poteſt, quod nō eſt in caſu noſtro,quia
cum hic actus,vt ſupra diximus fiat in ſecreto,
& abſcondito, nō poteſt aliter probari,quam
per dictum patientis,quo caſu ſupradictę per-
ſonæ admittuntur ad teſtificandum, vt vide-
mus in domeſticis , qui quando veritas aliter
12 haberi nō poteſt,quam per ipſas,tunc admit-
tuntur ad ferendum teſtimonium per textum
in l.contentu C. de repud. Gabriel. lib. com-
mun.concluſ.in d.tit.de teſtib.cit.concluſ. 10.
nu.47. Maſcard.de probat.concluſ. 124.n.48.
& concluſ.533. nu.15. latè Farinac. de teſtib.
13 quæſt.55. nu.35. ſic etiam videmus in paren-
tibus , & filijs qui licet non admittantur in
teſtimonium , tamē quando aliter veritas ha-
beri non poteſt contrarium ſeruantur , vt per
Gomeſ. variarum reſolut. tomo 3. cap.12. in
rubric. de probat. de lit.num.24.vb alios cō-
cordantes adducit Farin.de teſtibus quęſt.54.
num.171.vbi alios etiam refert,vt etiam vide-
14 mus in marito , & vxore, qui pariter admit-
tuntur ad teſtimonium ferendum, quādo ali-
ter veritas haberi nō poteſt,Crauet.de antiq.
tēp.par.1.Sett.1 . n. 17. vbi alios adducit con-
concordantes Alber. de Malet qui contrarijs
reſpondet in tract. de teſtibus cap 6. num.31.
& ſic etiam in factis,quę ſunt difficilis proba-
tionis argumento text. in l. ex contentu §.1.
cū ibi notat. per DD. C. de repud. Gabr. de
teſtibus concluſ. 16. num.17. Maſcard.de pro-
bat.concluſ.1420. num.13. & ſic de ſingulis ,
habetur,teſtes enim alias inhabiles admittun-
15 tur in ijs , quæ ſunt difficilis probationis , vt
ſunt ea,quæ communiter occultè fieri ſolent,
vt adulterium furtum , & huiuſmodi, in qui-
bus,vt plurimum nulli teſtes interuenire ſo-
lent , niſi fortaſſe mulieres,& domeſticæ pſo
næ,vt voluit Bar.in l.cunctos populos nu.23.
C. de ſumm.Trinit. & fide Catholic. Alber.
poſt cæteros in l contentu C.de repud.vbi di-
cit ea,quæ domi fiunt,quoniā occultè fieri ſo-
lēt,p teſtes inhabiles ꝓbātur, Alex. in cōſ.74.
16 vol.1. vbi mulieres in criminalibus in ſubſi-
dium etiam admitti inquit,ſequitur Dec. in
conſ. 363.num.5. & in propoſito criminis oc-
culti dixit Lap.allegat.94. nu.5.quod in ma-
17 teria dubia,quę ſtat in ſecreto,& conſcientia
alterius,ſtatur rei iuramento,qua propter an
qui percuſſit clericum ſcierit eum eſſe cleri-
cum, vel non,ſtatur ipſius iuramento gloſ. in
cap. ſi verò aliquis de ſentent. excommunic.
& ſtari iuramento dicentis vxoris ſororem
cognouiſſe credens eam propriam fore, dixit
gloſ. in cap. lectum 24 quæſt.2. Lap.alleg.46.
poſt num.6. Marſil.in l. 1.§.ad quæſtionē n.4.
ff.de quæſt.vbi dicit quod licet domeſticus nō
admittatur pro domeſtico , id tamen fallit ,
quando agitur de probandis ijs , quæ domi
fiunt, quæ vt plurimum domeſticis ſolis in-
noteſcere conſueuerunt Magon. in deciſ. Lu-

cens.30. num.26. latè Gabriel.in lib cōmun. conclus.in tit. de testibus conclus.7. post Decian.in Respons.25 vol.2.Bursat.in cōs.239. vol.3.& alios complures cumulatos per Mascard. de probat. conclus.1365.

## SVMMARIVM.

1 *Olim maximę considerationis erat quasi possessio præsentandi, ita quod paria erant esse patronum, vel in quasi possessione præsentandi, vt num.2.*

3 *In beneficialibus vltimus status attenditur.*

4 *Hodie non sufficit docere de quasi possessione, nisi plenè ostenso de legitimo titulo fiat.*

5 *Si semel vacatio contingerit, & patronus coram Ordinario docuit de suo iure patronatus, & præuia causa cognitione fuit approbatum dictum iuspatronatus, licet deinde idem beneficium vacare contingat non tenetur amplius patronus de titulo docere.*

Patronus, qui est in quasi possessione præsentandi post Concil. Trident. an semper tenetur docere de titulo in qualibet vacatione.

## DECIS. CCXXXVIII.

1 QVamuis olim maximæ considerationis erat quasi possessio præsentandi ad effectum manutentionis patronorū, c. querelam de elect. c.consultationibus de iurepat. & cap. cum olim de causa possess. & propr. Rot.decis.1.de iuse patronat.in nou.& in decis.13. eod. tit. ita qd paria erant quem esse
2 patronum, vel in quasi possessione iuris præsentandi, vt per Cardin.consil.69.in 2.dubio, & Abb. in dicto cap. consultationibus, vbi præsentatio facta ab eo, qui erat in quasi possessione iuris præsentandi præferebatur præsentationi factę à proprietario iuris patronatus, vt in proprijs terminis voluit Rot.in decis. 14. de iure patronat. in antiquis, & eod. Rota in decis.9. eod.tit. in nou. Triuis. in decis. 54. par.2. Rota diuers. decis. 167. par. 2. Franc.March.decis.119.& propterea soletha
3 dici quod in beneficialibus, & maxime in iure patronatus attenditur vltimus status, & immediatè quasi possessio, Rot.in decis.2.n.2. de prębend.in nou.& in decis.49. de rescript. in Antiq Put.decis.2.lib.3. Cæsar de Grassis decis.4.de probat. & in hac quasi possessione suffragatur sola bona fides absque titulo Verall.decis.69. par.1. Hodie tamen post Con-
4 cil.Trident.in dict.cap.9. non sufficit docere de quasi possessione nisi plena ostenso de legitimo titulo fiat, ratio est, quia per dictum Concil. derogatur, non solum titulo; sed etiā quasi possessioni cuiuscumque patronatus aliter acquisiti, quam ex fundatione, cōstructione, vel dotatione; & ideò, vt quasi possessio possit suffragari est docendum de legitimo titulo, v plūries tenuit Rot. Roman. præsertim in vna Cōpsana iurispatronatus 23. Iunij 1604. coram Licta, & in vna Rom. parochialis 21. Ianuar. 1600. coram Pacen & iterū in vna Auximana iurispatronatus 25. Maij 1595. coram Illustris. Mellino, & tandem in vna Reatin. iurispatronatus 1587. ex quibus etiam percipitur hodie cessare manutentionem ex vi, quasi possessionis, donec possessor iurispatronatus non doceat de titulo, & ita censuit Sac. Congregat. Concilij per hæc verba: hoc decretum Concilij habet locum in petitorio, & possessorio, vnde non est admittenda præsentatio, aut præsentati institutio nisi prius verificatur iuspatronatus ex decreto Concilij, & iuxta hanc opinionem in quamplurimis causis fuit obseruatum in Curia Archiepiscopali, est bene verum quod si semel vacatio cōtingerit, & patronus coram ordinario docuit de suo iurepatronatus iuxta dispositionē Concilij, & præuia causa cognitione fuit approbatū dictum ius patronatus, 5
tunc licet postea idem beneficiū vacare contingat, non tenetur amplius patronus de titulo docere, sed sufficit sibi quasi possessio quam habuit, vt censuit Sacr. Congreg per hæc verba, itē censuit Sac. Congreg. nō posse repelli patronū à sua quasi possessione pręsentādi, si adhibita causę cognitione super iure patronatus post Concilium, Ordinarius à patrono præsentatum admisisset, etiam si post obitum eiusdē præsentati de validitate iurispatronatus contigerit dubitari, secus autē simpliciter patroni præsentatio, absque causæ cognitione admissa fuerit, & ita censuit Curia Archiepisc. in occurrenti casu, vbi dicit, quod patronus, qui est in quasi possessione præseruandi post Concilium, si de nouo vacet beneficium, & iterum præsentet non tenetur ad instantiam Fisci de nouo docere de titulo, sed debet manuteneri in sua pacifica possessione, saluis iuribus, idest Fisco in petitorio, & hoc, quia numquam dare cur finis litibus.

SVM

*SVMMARIVM.*

1 *Pluralis locutio duorum numero est contenta.*
2 *In ore duorum, vel trium stat omne verbum.*
3 *Testis vnus minimè probat, sed limita, vt num. 4. 5. & 6.*
7 *Præsentationes multiplicatæ tres esse debent ad effectum probandi ius patronatus.*
8 *Ius patronatus ex fundatione, & dotatione satis dicitur probatum ex tribus antiquissimis instrumentis enunciantibus ius patronatus alicui spectare de iure, vel de Consuetudine.*

Præsentationes multiplicatæ quot esse debeant ad effectum probandi ius patronatus.

## DECIS. CCXXXIX.

IN quadam facti contingentia fuit dubitatum, quot præsentationes multiplicatæ essent necessariæ ad finem probandi ius patronatus, & prima facie videbatur dicendum
1 duas esse necessarias, ex eo quod pluralis locutio duorum numero est contenta, l. vbi numerus, ff. de testibus, cuius textus hæc sunt verba. Vbi numerus testium non adijcitur, etiam duo sufficiunt, pluralis enim elocutio duorum numero contenta est, concordat textus in cap. in omni negotio extra de testibus cap.licet eodem titulo;addo Ripam in l.ex facto §. si quis Rogatus num. 51. ff. ad Trebel.
2 Marsil.in singul.47.,& singul.433.vbi inquit quod trita est iuris regula, quod in ore duorum, vel trium stat omne verbum, & vox
3 vnius, vox nullius, vnde vnus testis minimè probat, licet hoc fallat, & minimè locum
4 habeat quando sumus in causis breuioribus, nam in tali casu probatio per vnum testem, vel per famam dicitur plena probatio, & sic non est necesse deferre iuramentum in supplementum probationis, vt videtur de mente Bart. in l. de minore §. in tormenta in vltima columna, ff. de quæstion. voluit expresse Mathesi l. in notab. 2., qui subdit in 3. notab.
5 quod eodem modo in iudicijs possessorijs, in quibus dicitur agi de leui præiudicio, probatio per vnum testem, vel famam habet vim plenæ probationis, ita quod non est opus iuramento in supplementum probationis, quod sentit etiam Bart. in l. 1. C. quor. bonor., & clarius in l. 1. in fine C. vbi in rem Act. de quo dicto latius loquitur Ias. in l. admonendi in 78. colum. post med. ff. de iur. iur., qui in l. huiusmodi §. legatum num. 20. ff. de legat. 1. dicit quod vnicus testis plenè probat, vbi non agitur de alicuius præiudicio, vt notant etiam Abb. in cap. proposuisse per glos. ibi de consecrat. Eccles. vel Altar. Butr. in cap. veniens de test., & est glos. in cap. nuper eodem tit.
6 de testibus, & ibi per hoc infert Bald. quod per vnum testem plenè probatur, quod aliquis sit baptizatus, vel aliquis sit ordinatus, vel qđ Ecclesia sit consecrata, & similiter sacerdotium probatur per vnum testem, quia per ista nemini præiudicatur, & similiter doctoratus posse t probari per vnum testem, & sic limitatur regula in l. iuris iurandi C. de test. quæ dicit, quod dicto vnius testis non creditur, etiã si preclaro honore curię profulgeat, quam etiam regulam limitant per plures casus Felin. in c. G. & D. de offic. deleg. colum. 2. in fin. Girard. in sing. 49. vbi ponit casus quibus statur dicto vnius testis, & per Marsil. in singul. 112. dum dicit, quod statur dicto vnius testis corrupti contra delinquentem, seu corrumpentem, & per plures casus etiam limitat Bertach. de gabell. in 8. part. lib. 4. vers. de causa formali.
7 Supradictis non obstantibus fuit in Curia Archiepiscopali conclusum, ad minus debere esse tres præsentationes multiplicatas, nam multitudo consistit in tribus, glos. in l. 1. §. hoc rescripto, ff ad Syllanian. glos. in §. fin. institut. de iure personarum aduertit etiam Fiuiz. in decis. 17., & facit decisio 7. de iure patro-
8 natus Achil. de Grass., vbi habetur, quod ius patronatus ex fundatione, & dotatione satis dicitur probatum ex tribus antiquissimis instrumentis enunciantibus ius patronatus alicui spectare de iure, vel de cõsuetudine, quam decisionem mihi allegauit adolescens magnæ spei, & nunquam satis laudatus D. Ioannes Maria Nouarius.

*SVMMARIVM*

1 *Monitio non requiritur contra concubinarium notorium.*
2 *Notoria probatione non indigent.*
3 *Notoria accusatione non indigent.*
4 *Clericus concubinarius notorius est vitandus in diuinis.*
5 *Ratione notorietatis plura permittuntur, quæ alias denegarentur.*
6 *Notorium dicitur, quod nulla tergiuersatione potest celari.*

An contra concubinarium notorium requiratur monitio.

DECIS. CCXL.

1 FVit dictum in Curia Archiepiscopali, & obseruatum, quod monitio non requiritur ad puniendum cõcubinarium notorium, ex notabili doctrina Abb. in cap. tua nos de cohabit. cleric., & mulier., vbi id dicit, quare fuit exulatus ab hac Diœcesi per plures annos quidam concubinarius notorius, qui nunquam fuerat monitus, & per nonnullos an-
2 nos steterat in concubinatu, ex eo quod notoria probatione non indigent cap. Manifesta 11. quæst. 1. & cap. euidentia de accus. l. 1. ff.
3 de in integr. restitut., sicuti manifesta pariter accusatione non indigent, cap. Ad nostrã de iure iurando, cuius verba sunt ad nostram noueris audientiam peruenisse, quod à te quasi per extorsionem tale fuit præstitũ iuramentũ, quod in omni causa deberes ordinẽ iudiciariũ obseruare. Verũ quoniã secundum traditiones canonicas manifesta accusatione non indigẽt, nec in eis est ordo iudiciarius obseruãdus, qui debet in alijs obseruari, nec tu quãdo sub præmisso tẽpore iurasti habebas in mẽte, vt propterea venires cõtra canonicas sanctiones, alioquin iuramentum, sed periurium potius extitisset, nec esset alia ratione seruandum: & facit pro hac decisione text. in cap. fin. de cohabit.
4 Cleric. & mulier. vbi licet Clericus cõcubinarius non sit vitandus in diuinis tamen quando est notorius vtiq; euitari debet vnde in c. vestra eod. tit. habetur, qđ à clerico fornicario, quamdiù toleratur, si non habet operis euidẽ-
5 tiã, & sic videtur, qđ ratione notorietatis multa permittuntur, quæ alias denegarentur, no-
6 toriũ verò dicitur, quod nulla tergiuersatione potest celari, cap. super quibusdam §. fin. & c. cum olim de verb. significat., & propterea nõ auditur appellans, cap. cum sit Romana, & cap. peruenit de appellat.

*SVMMARIVM.*

1 *Episcopus quomodo in visitatione debet procedere contra resistentes.*
2 *Excommunicatio potest ferri sine monitione pro iurium conseruatione.*
3 *Scriptura non requiritur in sententia excommunicationis lata pro defensione iurium.*

An Episcopus possit in visitatione procedere contra resistentes, & eos de facto excommunicare.

DECIS. CCXLI.

1 IN visitatione facta in hac diœcesi fuit dictũ, quod quando Episcopus visitat, & in actu visitationis visitati resistunt allegantes exemptionem a visitatione, poterit Episcopus illos de facto resistetes, nisi sint in possessione, quod non visitẽtur excommunicare, nullo iuris ordine seruato, nec exemptionem, aut probationem oblatam recipere, aut appellationem admittere tenetur, cum non vt Iudex, sed vt pars pro suo iure seruando, procedat, defendẽdo se gladio spirituali, iuxta text. dispositionem in cap. dilecto de sententia excommunicat. in 6. ex quo fit, vt oblata probatio nequaquam iustificet appellationem, alias si vt Iudex exceptionis legitimæ oppositæ oblata probatio appellationem iustificaret, cap. cum inter Canonicos de electione, cap. interposita de appellat.; sed si illi sint in possessione, quod non visitentur minimè poterit eos excommunicare, vt notabiliter scripserunt Butr., & Innocent. in cap. venerabili de censibus Soccin. de visitat. quæst. 14. lib. 3. Felin. in cap. sacro de sent. excommunicat. vbi inquit non esse ne-
2 cessariam monitionem quoties fit excommunicatio pro iuriũ defensione, sequuntur Ioan. Andr. Franc. & Dominic. in d. cap. Dilecto de sentent. excommunicat. Dec. in cap. irreprehensibilis de appellat. Lap. allegat. 73. vbi
3 inquit, quod in excommunicatione pro iuriũ defensione non requiritur scriptura limitãdo textum in cap. 1. de sententia excommunicat. in 6. Et quando Episcopus excommunicat pro iurium defensione, Magister Actorum poterit scribere, sic die tali, &c. Dum Reuerendissimus Episcopus exercens iurisdictionẽ visitando, & cet. tales de facto resisterunt, qui Reuerẽdissimus Episcopus in Actu manifestæ violentiæ sibi illatæ pro sui Iuris defensione vim vi repellendo ipsos excommunicauit, & cedulones affigi mandauit, vt à Christi fidelibus euitentur.

*SVMMARIVM.*

1 *Absolutio obtineri debet ante diem solutioni destinatum.*
2 *Obligatus cum iuramento soluere in quodam termino ante aduenientem terminum absolutionem petere debet.*
3 *Archiepiscopalis Curia Neapolitana nullum à iuramento absoluit nisi per viginti dies ante solutionis tempus.*
*Sed vide num. 4. vbi fertur concedi hodie absolutionem etiam si vnus dies termini solutionis superesset.*

**An concedenda sit absolutio à iuramento ad finē agendi, si vnus dies termini solutionis superērit.**

## DECIS. CCXLII.

1 NOn dubium est ante diem solutioni desti natum, absolutionem obtineri debere, sic inquam scribūt, Caualc. in dec. 9. n. 22. uol. 1. Barz. in dec. 67. nu. 23. Rota diuers. in dec.
2 786. par. 3. unde obligatus cum iuramēto soluere in quodam termino, ante aduenientē terminū absolutionem petere debet, quia ipso trāsacto periurus dicitur, & ad petendum absolutionē eo casu nō admittitur, nec si obtineretur ualida esset, Roland. in cōs. 34. uol. 1. re droc. alios cumulans in cōs. 1. nu. 2 1 o. uol. 1. & in conf. 35. nu. 97. eodē uol. Bellon. in dec. 193. nu. 2. Viuius in dec. 120. nu. 31. Rota diuers. in dec. 786. part. 3. unde nostra Curia Archiepi-
3 scopalis consueuit nullū absoluere à iuramento, nisi saltem uiginti dies superfint ad implēdæ promissa, uel debiti solutionē, ut testantur Oliua in ritu Curiæ Archiepiscopalis 12. in fine, Afflict. in dec. 31. n. 2. ubi refert, quod in Sacro Consilio fuit facta fides, quod in Nostra Curia Archiepiscopali non cōceditur citatio super absolutione a iuramēto, nisi ad minus superfint uiginti dies termini solutionis pecuniæ, & si per inaduertentiam conceditur, citatio minime operatur suum effectū, licet hod e
4 seruetur aliter in dict. Curia, nā cōceditur absolutio ad finem agendi, etiam si unus dies ter mini solutionis super esset, de qua practica testatur etiam Nouill. in sua praxi eiusdem Curiæ Archiepiscopalis cap. 4. sub nu. 6. unde remanet decisus articulus, & concluditur esse concedendam absolutionē a iuramento ad finem agendi, si unus dies termini solutionis superērit.

### SVMMARIVM.

1 *Testes sunt examinandi cum interrogatorijs partis aduersæ.*
2 *Testes examinati sine interrogatorijs à parte datis nihil probant, quod amplia vt nu. 5.*
3 *Amplia in ciuilibus, & criminalibus.*
4 *Testes qui iurauerunt in faciem inquisiti, & fecerunt confrontationem sunt postea repetendi cum interrogatorijs inquisiti.*
6 *Confrontatio obtinet vim repetitionis.*

**An testes qui iurauerunt in faciem inquisiti, & fe cerunt confrontationem sint postea repetendi cum interogatorijs inquisiti.**

## DECIS. CCLXIII.

1 DE iure est absolutissimū, testes esse examinandos cū interrogatorijs partis aduersæ, vt notāt cōmuniter per illum tex. in c. præsentium de testibus in 6. sequitur Host. in cap. per tuas nu. 5. ante medium cit. tit. licet Socc. in l. 1. num. 2. ff. si certum petatur dicat olim ante d. c. præsentium interrogatoria non esse de iure cognita, sed tantum de consuetudine; hodie vero de iure, & consuetudine, vt post eū dixit Grauat. ad rest. in praxi lib. 5. cap. 10. n. 16. Monticell. de testibus folio 168. adeo quod
2 testes examinati sine interrogatorijs a parte datis nihil probēt, Oldrad. in consil. 323. Scott. in cōs. 6. nu. 34. vol. 2. Cacher. in cōs. 65.
3 nu. 5. Bursat. cons. num. 34. vol. 1. quod pro ẽdit tum in ciuilibus quam in criminalibus, l. si postulauerit §. quęstione ff. de adulterijs, Clar.
4 in quęst. 23. vers. item quæro ex quibus fuit resolutum in Curia Archiepiscopal. testes qui iu rauerunt in faciem inquisiti, & fecerunt confrontationem, posse repeti ad instantiam inquisiti, cū interrogatorijs eiusdem, non obstan te dicta confrōtatione, quia iuxta opinionem Spec. in tit. de testibus §. iam de interrogatorijs nu. 8 quam sequitur Fel. in c. cum causam
5 nu. 6. eodem tit. testes examinati absque interrogatorijs datis à parte, vltra quod nō probāt, possunt repeti facere cū interrogatorijs, etiam facta publicatione, Burs. in cōs. 358. Viuius opi nion. 896. Rota diuers. dec. 84. par. 3. vbi dicit fuisse alias resolutum in Rota testes examinatos sine interrogatorijs partis, repeti datis per eandem partem interrogatorijs, vnde secūdū Farinac. de testibus quæst 73. nu. 9. testes possūnt repeti per reum confrontatū, cū interrogatorijs, ratio, quia tunc pars melius scit quærere circumstantias, secundū Arch. in cit. cap. præsertim de testibus lib. 6.
6 Non obstat, quod confrontatio obtinet vim repetitionis, secundum Afflict. in constit. si damna clandestina num. 28. quam sequitur Clar. quæst. 11. Vulpel. cons. 68. Honded. cons. 101. Baiard. q. 48. nu. 33. pro quo facit tex. in c. in primis 2. quæst. 1. quia respondetur non per hoc suppleri defectum interrogatoriorū, cum quibus debent testes examinari in ciuilibus, & criminalibus, c. cum causam, c. per tuas de testibus c. præsentium eodem tit. alias eorum depositio esset nulla, vt communiter per omnes iuribus ante signatis habetur.

### SVMMARIVM.

1 *Vsus speculi, aut phialæ ad effectum sciendi futura contingentia reddit vtentem vehementer de hæresi suspectum.*
2 *Inuocatio dæmonis ad sibi impossibilia sapit hæresim manifestam.*
3 *Vsus speculi non est medium impetrandi aliquid à Deo.*

Pa-

4 *Pactum implicitum sapit naturam pacti explicitissimi.*

An vsus speculi, vel phialæ ad effectum sciendi futura contingentia, reddat ipsum vtentem vehementer de hæresi suspectum.

## DECIS. CCXLIV.

1 Censuit Curia Archiepisc. in casu occurrẽti, talem vtentẽ p rædictis rebus esse vehementer de hæresi suspectũ, ac proinde abiurare debere de vehementi, & hoc ex pluribus.
2 Primo, quia inuocatio dęmonis, ad ea quæ excedũt suam naturalem facultatẽ, sapit hęresim manifestam, vt habetur per Direct. Inquis. 2. p. q. 43. in fine, vbi assignat rationẽ, quia tales ꝓtestantur se credere dęmonẽ esse Deũ. Secũdo, quia in hoc facto præsupponitur adfuisse candelã accesam, qui videtur actus latriæ, vel saltem duliç, vt ex eodẽ Director. vbi supra nu. 2. & 3. Tertio, quia præsumitur, saltẽ iuris præsumptione pactũ cũ dęmone, & ꝓbatur ex tertio articulo Parisiensi apud Pegnã in 1. p. Direct. nu. 68. vbi dicitur, quod inire pactũ cũ dęmone, non sit idolatria, vel species idolatriæ, vel apostasiæ error., & intendimus esse pactũ implicitum in omni obseruatione superstitiosa, cuius effectus non a Deo, vel natura expectatur, vt per Parisiens. DD. vsus enim
3 speculi non est medium, vt patet ad impetrandum a Deo aliquẽ effectum, non .n. Christi fideles hoc medio vtũtur, cũ à Deo ipso aliquid petunt, nec Deus ipse per tale mediũ sua dona impertitur, neq; talis vsus ex se, naturalẽ habet efficaciã ad tales effectus producendos, signum est ergo, & quidem vehemẽs, ac probabile supradicti pacti cũ dęmone, quod proinde sapit manifestã hęresim, & per consequens ipse vtens, redditur vehementer de hęresi suspectus, præsertim vero si hanc artẽ profiteatur, vt inquit Pegna loco citato, & probatur insuper ex Constit. Sixti V. quæ incipit cęli, & terræ, in qua habetur in tali casu sub nomine Angeli sancti dęmonem adorari, at dęmonis adoratio, ex cõmuni hæresim sapit manifestã, quæ secum, ut patet, uehemẽtem suspiciõnẽ affert. Neq; obstat si dicatur, quod adoratio nõ probetur, satis .n. est si præsumatur uehemẽter ad uehementem suspiciõnẽ, & per cõsequens in abiurationẽ de uehementi inducẽdum. In casu autẽ proposito, & si adoratio plenè nõ probetur, ex circumstantijs tamẽ facti probabiliter præsumitur, ut est præsertim accensio cãdelæ,
4 ut dictũ est, & confirmatur conclusio ex eo, qđ pactum implicitũ sapit naturã pacti expliciti, Delri. lib. 2. disquisit. Magic. q. 4., implicita ergo adoratio saltẽ præsumitur, præsertim si utens talibus signis magicis sciens, & uolens utatur, & non laboret ignorantia probabili.

## SVMMARIVM.

1 *Testis regulariter torqueri nõ potest, vbi veritas aliter sciri potest, vt num. 2.*
3 *Testis cogitur per torturã deponere illud, qđ verisimiliter scire potest, & num. 6. Amplia etiam in ciuilibus, num. 4.*
5 *Testis vacillans est torquendus, Item quando in facto adfuisse negat, & postea conuincitur interfuisse, vt num. 7.*
8 *Testis infamis, casu quo à iure admittitur est torquendus, quod amplia, vt nu. 9. & 10.*
11 *Testis criminosus nõ admittitur, absq; tortura.*
12 *Ita etiam testis, qui spontè vadit ad se examinandum, quod amplia, vt num. 13.*
14 *Domestici possunt torqueri ad eruendã veritatem de delicto commisso in domo, sic etiam vicini num. 15.*
16 *Vbi delictum est commissum in vicinia, vicini capiuntur, carcerantur, & torquẽtur.*
17 *Testes qui dicunt se non recordari de eis, quæ verisimiliter recordari debent sunt torquendi præsertim si recordãtur de alijs, de quibus minus recordari deberẽt, vt nu. 18.*

An, & quando testis pro rei ueritate eruenda sit torturæ subijciendus, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus.

## DECIS. CCXLV.

1 Testis regulariter torqueri non debet, pro ut seruatur in omnibus Tribunalibus, & præsertim in nostra Curia Archiepiscopali, secundũ Artaman. in lib. 2. pract. quæst. cit. 15. obseruat. 12 Bertazzol. cons. 153. nu. 5. ubi nõ
2 intelligit procedere, quãdo ueritas aliter haberi potest, hinc .n. deinde euenit qđ de tortura testium nõ habetur tanta ratio, pro ut in illa, quæ exigitur in reo, unde non exiguuntur indicia, quæ requiruntur in reo, nec habetur disputatio cum aduocatis, sed totũ Iudicis arbitrio committitur secundũ Bar. & Mars. in l. unius §. testes ff. de quęst. Brun. de Iudic. car. 7.
3 in princ. Baiard. & Clar. in q. 25. n. 6. in fine, licet testes cogẽdi sint ad deponendũ quid sciãt de negotio etiã per uiã torturę, si uerisimiliter sciunt, ut generaliter tenet Bald. in l. milites C. de quæst. pro cuius dicto est text. ad literam in l. vnius §. Testes, ff. eod. imò, quod etiam in
4 ciuilibus amplietur hoc dictũ, si aliter ueritas haberi non possit; tenet glos. in l. ex libero in uerbo non uacillante ff. de quæstion. per text. in l. Diuus eod. tit. Natt. cons. 349. n. 1. & Curia Archiepiscopalis indicauit in casibus occurrentibus, quod testis torqueri possit ex eo solo, quod actui præsens fuerit, & ita censuit Senatus Pedamontanus in anno 1562. 27.
5 Augusti in Causala Stagnolarum; teste Thesaur. in decis. 42. vt etiam torquendus est testis, quando vacillant, l. ex libero in-

in verbo non vacillante sumpto, ibi argumento a cõtrario sensu, & ibi glos. ff. de quæstion. Foller. in pract. crimin. in verbo capiat informat. nu. 38. Gomez. de delict. cap. 13. rub. de tortur. Azor. num. 29. Bertazzol. cons. 153. num. 1. lib. 1. Bursat. cons. 216. num. 108. quod verum est etiam in ciuilibus, glos. in d. l. ex libero, in glos. 2. in fin. ff. de spect., & alij relati per Farinac. de testibus quæst. 66. num. 115. & sic pariter dicimus in teste, qui verisimiliter
6 est informatus de aliquo facto, & examinatus recusat dicere illius facti veritatem, potest enim in isto casu torqueri secundum Bal. in l. non solum colum. 2. ad l. Iul. de adulter. Brun. de indit. & tortur. par. 2. num. 13. & 14. Bart. in tit. de tortur. test. num. 2. versic. vel præsumatur scire id quod negat, vt etiam quando
7 testis negat facto interfuisse, & quod facto interfuerit conuincitur de mendacio, tunc enim, quia præsumitur velle occultare veritatem etiam torquendus est, Cason. de torment. cap. 10. num. 16. Cirill. in summa crimin. rubric. 29. in tit. de quæst. §. 30. num. 2. Carauit. in Ritu 87. num. 8. Cæpol. consil. 60. num. 9. & secundum textum in l. ob carmen §. si ea rei conditio, ff. de testibus, testis infa-
8 mis casu quo à iure admittitur adhuc torquêdus est, Clar. in pract. §. fin. quæst. 25. Boss. in tit. de tortura testium num. 3. vbi quod, ita apud eum practicatur, sequitur Farinac. alios referens de testibus quæst. 56. num. 566. & se-
9 quent. quod procedit, non solum in testibus infamibus infamia iuris, quos sine dubio ad testimonium non admitti absque tortura, in specie voluerunt Alber. in l. ob carmen §. si ea rei conditio, in principio ff. de testibus Turrecremat. in cap. 3. §. si res, in verbo A renatium 4. quæst. 3. vbi propterea dicit non admitti sine tormentis, quia ipso iure est infa-
10 mis, Mathesi l. in sing. 186. sed etiam in testibus infamibus infamia facti, Barbat. de testibus par. 2. num. 17. Boss. in titulo de tortur. test. num. 3. vers. contrarium tamen, vbi de communi, Clar. in sua pract. §. fin. quæst. 25. alijs allegatis per Farinac. de testibus quæstio.
11 56. num. 1. 25. & secundum Bald. in l. presbyteri num. 1. C. de Episcop. & Cleric. testis criminosus, neque admittitur sine tortura, sequuntur Cæpol. consil. 60. num. 11. Clar. d. quæstio. 25. & Farinac. de testibus quæst. 56.
12 num. 162., vt etiam neque est admittendus sine tortura testis, qui spontè vadit ad se examinandum, Bart. in l. ex liberto colum. 2. ff. de quæstion. Soccin. in capit. qualiter, & quando num. 196. de accusat. Cason. de torment. cap. 10. num. 18., vbi quod hæc con-
13 clusio procedit, non solum in testibus vilibus, pro vt loquuntur præcitati, sed etiam in non vilibus per Regulam diuinam, quod testis spontaneus concinnat linguam suam mendacio, Ciril. in summa Crimin. Rubric. 29. §. 3. in tit. de quæst. num. 2. Bursat. con-
14 sil. 216. num. 108., & sic etiam dicimus in domesticis, qui tanquam verisimiliter informati de furto, seù alio delicto domi commisso possunt torqueri ad habendam veritatem super dicto furto, & delicto, argumento textus in l. fin. C. de sicar. & in l. in adulterij quæstione, & ibi Bald. C. de adulter. facit text in l. Dominus Horreorum ff. locati, & in l. consensu §. super seruis C. de repud., &
15 sic pariter procedit in vicinis, qui etiam tanquam verisimiliter informati de delicto commisso in vicinia, possunt ad eruendam veritatem si recusant, torqueri, & est ratio, quia præsumuntur verisimiliter informati de factis vicinorum, l. si ita in fin. ff. de fund. instruct. & instrum. legat. cap. quosdam, & capit. quanto
16 extra de præsumpt & ideò si delictum est cõmissum in vicinia, vicini examinãtur capiuntur, carcerantur, ac etiam torquentur, vt indicent delinquentem secundum Bar. & Bald. in l. Dominus Horreorum ff. locati Marsil. in pract. §. diligenter num. 97. Blanc. de indit. ad fin. ff. de indit. ad fin. ff. de quæst. num. 412. Foller. in pract. crimin. in verbo capiat in-
17 formatio num. 53. & 54. vt etiam debent torqueri testes, qui interrogati dicunt se non recordari de eo, quo verisimiliter recordari debent, tales enim testes suspecti sunt, Crauett. consil. 9. num. 9. Ofasch. cons. 64. num. 4., nec aliquid probant, vt dixit Farinac. de testibus quæst. 68. num. 12. & sequent., præsertim si recordantur de alijs, de quibus minus, vel saltem æquè meminisse deberet, Boss. in tit. de opposit. contr. sect. num. 95. Corrad. in sua practic. in tit. de testibus rubric. de non recordant. num. 55., vbi ponit exemplum quando testis dicit se non recordari de his, quæ eodem contextu gesta sunt.

## SVMMARIVM.

1 *Olim permittebatur pluralitas beneficiorum.*
2 *Duo beneficia in sufficientia obtinenti non potest conferri tertium absque dispensatione.*

**An obtinenti duo beneficia insufficientia, possit tertium conferri absque dispensatione.**

## DECIS. CCXLVI.

1 RAtio dubitandi, quod posset tertium beneficium conferri erat, quoniam olim permittebatur cuilibet plura possidere beneficia, vt notabiliter voluit Panormitan. & eius sequaces in cap. cum iam dudum num. 8. de præbend. Franch. in c. is cui num. 3. eod. tit. de benefic. Hoyeda 2. part. cap. 1. & 2. Nauarr. cōsil. 10. & 19. num. 2. de præbend. & Paris. de resignat. quæst. 2. num. 141. saltem vbi non esset magna, & nimia multitudo beneficiorum, iuxta tradita, per Hoyedam cap. 27. & hodie etiam stante Concil. Tridentin. id licere tenuit Nauarr. consil. 10. de præbend. & in manuali cap. 26. num. 129. & Miscel. 60. de orat. num. 13. latè, Hoyeda 2. part. cap. 1. a numer. 24. quia à num. 32. id probat pluribus rationibus & fundamentis, & num. 36. dicit hanc opinionem esse receptam, & approbatam stylo Curiæ, nam post Concil. Tridentin. Romani Pontificis sæpe concesserunt vni plura beneficia simplicia residentiam non requirentia, ad quā se refert Cened. collect. 150. ad decretales num. 2. & sequitur Paris. in d. lib. 3. quæst. 1. num. 41. Azeued. consil. 10. num. 1. Zerola in sua praxi part. 1. in verbo beneficium num. 7. vnde Rota in vna Toletana Sancti Eustachij 20. Aprilis 1587. coram eipsio in qua agebatur de prouis. ordin. facta vni de Rectoria, & alijs sine cura beneficijs fuit dictum non obstare Concil. Trident. cap. 17. de Reformat. sess. 24. quia Concilium loquitur de pluribus beneficijs simplicibus ad vitæ sustentationem nō sufficientibus.

2 Cæterum præfatis non obstantibus contrarium fuit dictum ex verbis Cōcilij ibi, quod quidem si ad vitam eius cui confertur honeste sustentandum, nam sufficiat licet, nihil omninus aliud simplex sufficiēs, cōferre; unde cū Concilium dicat aliud, non est extendendū ad pluralia, & iuxta hanc opinionem seruari in vrbe testatur Gonzalez. glos. 15. num. 39. Caualc. decis. 17. num. 73. part. 2. Cened. collect. 150. part. 2. & quinquies declarasse Sacr. Illustrissimorum Cardinalium Congregationē refert Gars. de benefic. par. 11. §. 5. nu. 308. hinc refertur Nouissimus in sua praxi cap. 65. quod Cardinalis Iesualdus Archiep. Neapoli. obtinuit à Papa potestatem dispensandi cum obtinentibus quinque beneficia simplicia non sufficientia ad victum, quod autem dicatur beneficium sufficiens vide Caputaquen. decis. 65. p. 1. Nauar. Miscel. 62. de orator. Menoch. de arbitrarijs lib. 2. cas. 206. Gomeziū de expect. num. 107. Hoyed. cap. 191. an. 22. Burs. consil. 185. lib. 2. num. 12. Paris. de resignat. beneficij lib. 5. quæst. 6. a num. 131. Zerola verb. beneficium §. 7. & 8. conclus. princ. Nouiss. dict. cap. 64. num. 3. Gonzales; dict. glos. 15 numer. 39. Prosperum de Augustino in addit. ad summam Bullarij Quaranta verb. beneficiorum resignationes 8. causa, Azor. instit. moral. 2. p. lib. 6. cap. 10. q. 8. & 9.

### SVMMARIVM.

1 *Magis credendum est multis, quam paucis.*

2 *Plus creditur Magistro actorum, quam testibus, si testes dicant non deposuisse, quod scriptum fuit per magistrum actorū, quod etiam vide num. 3. & 4.*

**An Magistro Actorum, vel testibus credatur, si ipsi dicant non deposuisse, quod scriptum per magistrum actorum fuit.**

## DECIS. CCXLVII.

SÆpe accidit, quod testes examinati per Magistrum Actorum, postea repetiti negant se non ita deposuisse prout Magister acto rum scripserat, quare inoleuit dubitationis articulus in Curia Archiepiscopali, cui potius esset adhibenda fides, & fauore testium dicebatur, quod ille Magister Actorum erat solus, & in omnem casum non potest valere, nisi pro duobus, Abb. in cap. cum Ioannes num. 12. de fid. instrum. ipsi vero testes erant multi, vnde

1 magis erat credendum multis, quam pauci oribus, & sic dicebatur seu tire glos. in l. in exercendis, C. de fid. instrument. quam in hoc casu ponderat Apost. ll. ad Bartol. in l. 1. §. si quis neget lit. C & D. ff. quemadmod. test. aper. quę voluit in conflictu testium contradicentium scripturæ magis esse standum dicto quatuor, quem duorum.

2 Quid quid sit ex supra relatis contrarium fuit conclusum, scilicet, quod magis esset credendum Magistro Actorum, de illis, quæ scripserat, quam testibus deponentibus aliter deposuisse, quam scriptum fuit per Magistrū Actorum, testis enim præstito sibi iuramento asserens se aliter deposuisse, quam à Magistro Actorū fuerit scriptū ipsi Actuario potius, quā testi credendum est, ut potè quia pro Magistro Actorum præsumitur, l. si quis Decurio C. de falsis cap. ad audientiam de præscript. hoc quæ notant, & expresse tenent Alex. in consil. 70. uol.

vol.1.Capie.i decis.61.n.5.& seq.Grãmat.de-
cis.60.nu.18.latè Viuius alios referens in lib.
cõmun.opin.cõclus.930.Tesaur.in lib.quæst.
3 forens.q.31.vbi nu.7.inquit,quod dum super
hac quæstione in Senatu controuerteretur di-
cebatur per Dominos verã esse cõmunem opi-
nionẽ, vt magis sit standum Notario, quã te-
stibus, modo non essent plures numero, sed
quando excedunt numerũ duorum,& conclu-
denter deponunt,prout quando attestationes,
quæ solent recipi extraiudicialiter sine Iudi-
ce,& testibus,& nõ subscribuntur,producunt
deindè iudicialiter, & fit repetitio, & testes
dicunt non ita deposuisse, tunc posse procedi
per Notarium, & esse locum Inquisitioni, &
contra eum vidit, in quodam Nitiensi fuisse
etiam deuentum ad torturam, quia tunc va-
cillat omnis bona fama Notarij, & omnis iu-
ris præsumptio,quæ pro credulitate actuum à
Notario conscriptorum adduci solet, præser-
tim quando sumus in illis actibus, qui solent
recipi à Notario magis vti priuata, quam pu-
blica persona, & ita testatur vidisse eius geni-
torem multoties practicatum in illo Senatu,
prout in eius scriptis fidem faciebat; sequitur
Masul.ad cap.in decis.29. vbi ait in hoc arti-
culo esse videndum Bar. in l. in exercendis C.
4 de fide instrument. & Guid Pap.in decis.540.
qui distinguunt,quod, aut Notarius est bonæ
famæ,& ei creditur,aut malæ famæ, & ei nul-
li est adhibenda fides,sed testibus est credendũ
Boer. in decis.118.num.7.& 9.Iacob. Nouel.
in Reg.212.

*SVMMARIVM.*

1 *Regula est standum, donec probetur fal-
lentia.*
2 *Regula iuris, tenaciter sunt obseruanda nisi
in contrarium appareat spetialis dispo-
sitio.*
3 *Habens regulam pro se dicitur haberi in-
tentionem fundatam.*
4 *Authoritas Tutoris non requiritur in his,
quæ sunt mere pupillo fauorabilia.*
5 *Præsentatio facta à pupillo maiorem septem
annis, absque tutoris auctoritate valet.*
6 *Præsentatio facta à pupillo præualet præ-
sentationi facta à tutore, quando ipse pu-
pillus præsentat alium qui sit idoneus.*
7 *Pupilli nõ possunt expedire actus eis præiu-
diciales, absque tutoris auctoritate.*
8 *Sponsalia possunt contrahi à pupillo, maio-
re septem annis.*
9 *Præsentatio facta à pupillo minore septem
annis, sine tutoris auctoritate valida
non est.*

ALLEGATIO.

Præsentatio facta à pupillo, maiorem septem
annis, absque vlla tutoris authoritate de
Iure, an valeat.

1 REgulæ standum inherendumque est, do-
nec contrarium probetur, & sit donec
probetur fallentia, seù exceptio, l.ab ea parte
ff.de probat.glos.in l.omnis diffinitio,ff.de re-
gul.iur. Menoch.cons.238.nu.17. Becc.cons.
93.nu.12.vol.1.Gabriel.consil.102.nu.6.vol.
2.Et nihil mirum,quia præsumitur pro regu-
la secundũ cons.Cephal.469.post Bar.& Dec.
doctrinã in l.1.nu.8.ff. de regul. iur. regula. n.
iuris tenaciter re ipsa obseruandæ sunt,nisi in
contrariũ appareat spetialis dispositio,vt ha-
betur per Bertan.in cõs.255.n 2.vol.6.taliter
3 quod regulã habens pro se dicitur habere in-
tentionẽ fundatã, vt firmauit glos.in d.l. om-
nis diffinitio, ff.de regul.iur.c.tradiderũt Ca-
ualc.in decis.2.n.21.in 1.par.Becc.in cõs.108
nu.41. vbi latè,& in cons.89. nu.8. vbi in du-
bio pronunciandum esse pro regula inquit,&
regulæ iuris tenaciter inhærere debemus, nisi
contrarium spetialiter inueniamus, Paris.cõ-
4 sil.84. nu.4. Hug. in cons.65.nu.10. ideò cum
clara sit regula iuris,quod in his quæ sunt me-
re pupillo fauorabilia, nulla requiratur tuto-
ris authoritas; Itaque ij possunt absq; tutoris
auctoritate ab alijs stipulari, vel a creditoribus
liberari per acceptilationem,vel pactũ de non
petendo,iuxta terminos tex.in l.contra iuris,
& l.obligari ff.de pact.l.pupillus ff. de acquir.
rerũ dominio l.2.ff.de acceptilationibus,pro-
5 pterea consului quod præsentatio facta a pu-
pillo maiore septem annis nulla præuia tu-
toris authoritate,de iure nõ corruat prout est
firma iuris cõclusio,adde quòd secundu decis.
6 Rotę in antiquis 6.de iurepatron.si eius tutor
præsentat vnũ,& pupillus pręsentat alterum,
qui sit idoneus,pręualet præsẽtatio facta a pu-
pillo;vt pariter cõiter sic etiã sequuti sũt, Ab-
bas in c.finali ad finem, de conceis. præbẽdæ,
Anchar.in cons.355.Io.Andr.& Gemin.in c.
ex eod.de electionib.Butr. in cons.30. Lap. al-
leg.3.Calder.in cõs.9.de iurepatron. Rocc.de
Curte de iurepatr. in verbo cõpetens n.12.&
13.in 3.& 4.quæst. Lãbert.in eiusdẽ nominis
tractatu art.9. q.2. par.1. lib.2. & iuxta hanc
meã opinionẽ fuisse decisum, refert Pereg.qui
eandẽ sectatur sententiã in decis.100. n.14.&
ratio ea esse mihi videt,quia licet pupilli,absq;
7 tutoris authoritate nõ possint facere, atq; ex-
pedire actus eis præiudiciales,toto tit.ff.& C.
de auctorit.tutor.tñ facere actus vtiles,& corũ
iuris cõseruaturos eis minimè denegat §.1.In-
stitut.de auctorit. tutor. Accedat insuper pro
cõprobatione,qa sicuti pupillis maiorib.ętate
septẽ annorũ nõ ꝓhibetur ꝑ iuris dispositionẽ

sponsalia contrahere cap. literas, & cap. accessit, extra de desponsat. impuberum. Ita pari modo, neq; denegatur eis posse præsentare, arguendo a materia carnali ad spirituale, quod argumentum de iure validum est, vt copiosè, & doctissime habetur per Dominum meum
9 Riccium in Collect. 500. quia præsentatio dicitur actus præuius ad matrimonium spirituale futurũ inter Ecclesiam, cui præsentatur, & præsentatum, licet aliter sit in pupillo minore, qui absque tutoris auctoritate præsentare prohibetur, Calder. cons. 8. de iurepatron. Lãbert. in d. tract. de iure patron. lib. 2. par. 2. artic. 14., & sic iuris esse censeo ego Ioannes Maria Nouarius.

## SVMMARIVM.

1 *Appellatio deuoluit causam ad Iudicem ad quem.*
2 *Appellatio legitimè interposita deuoluit negotium principale, & accessorium ad Iudicem ad quem.*
3 *Iudex ordinarius potest cognoscere de nullitate suæ sententiæ.*
4 *Appellatio suspendit iurisdictionem Iudicis à quo.*
5 *Iudex à quo potest pendente appellatione exequi sententiam stante clausula signaturæ iustitiæ citra praiudicium legitimæ executionis.*
6 *Clausula citra praiudicium legitimæ executionis intelligitur prout de iure, & non alteratur per clausulam, quatenus illi locus sit, num. 7. & censetur repetita in qualibet commissione num. 8.*

Iudex, à quo, an possit pendente appellatione exequi sententiam stante clausula signaturæ iustitiæ, citra præiudicium legitimæ executionis.

## DECIS. CCXLVIII.

Videbatur prima facie prædictum dubiũ negatiuè esse resoluẽdum, & sic, quod Dominus Vicarius minimè potuisset pendente appellatione exequi sententiam, non obstante clausula signaturæ iustitiæ citra præiudicium legitimæ executionis, ex eo, quod appellatio-
1 nis effectus est, vt deuoluatur causa, & iurisdictio ad Iudicem ad quem, Franc. in cap. vt debitus notab. 7. sub nu. 4. de appellat. & q̃d appellatio deuoluat totam causam, & negotium principale ad Iudicẽ appellationis, vt scribit post Bar. & Castrẽs Abb. & Alex Scap. de ap
2 q. 3. sub n. 13. vbi dicit, q̃d appellatio legitimè interposita deuoluit non solũ negotiũ principale, sed etiã accessoria, c. dilectus, & ibi omnes Canonistæ in summario de appellat. & procedit etiã si appellatio sit interposita a sententia nulla, Castrẽsis in l. si constat sub nu. 1. ff. de appellat. Alex. cõs. 59 nu. 1. Scaccia alios referẽs
3 de appellat. q. 17. limit. 19. nu. 8. vbi ex hoc infert, q̃ licet Iudex ordinarius possit cognoscere de nullitate suæ sententiæ, & eã reuocare, tamen quãdo fuit ab ea appellatũ, amplius nõ potest, quia illius cognitio, & reuocatio tunc spectat ad Iudicem appellationis.
4 Ad eandem opinionem expenditur, quod appellatio suspendit iurisdictionem Iudicis à quo, Franc. in rubr. nu. 29. vers. Secũdo suspẽdit de appell. & eximit appellantem ab eius iurisdictione, & potestate quod ad illã causam Franc. in c. directè nu. 3. vers. vlt. te ne menti, de appellat. Lancell. de actentat. par. 2. cap. 12. de attent. & innouat. appellat. pendent. quod habet locum nõ tantũ in appellatione, sed etiã in termino ad appellandũ, quia pendente termino ad appellandũ nihil est innouandũ, Lãcellott. de attent. p. 2. c. 11. de actent. pendent. appell. nu. 1. paria n. sunt sm̃ eũ pendere terminum ad appellandum, & appellatum esse.
5 Curia tamẽ Archiepiscopalis iudicauit cõtrariũ, & sic quod D. Vicarius valuisset executioni mandare sententiã pendente appellatione, stãte clausula sine præiudicio legitimę executionis, & sic fuit seruatũ, vt in proprijs terminis sequitur Marta de clausul. clausul. 139. nu. 5. vbi inquit, quod clausula sine præiudicio legitimæ exequutionis, operatur, quod Iudex à quo possit exequi, non tamen impedit, quod executio si non sit legitima non possit reuocari, vt fuit dictum in causa Romana Casalis 24. Nouẽb. 1581. corã Aldobrãd. vt in decis. 149. lib. 2. & quotid. Placẽt. fideiuss 22. Iunij 1592. corã Pegna, & in vna Segobricẽ. operariæ 27. Iunij 1597. corã Pãphilio, & in causa Braccaren. pecuniaria 2. Decẽb. 1592. corã Orano, & ideò non impedit, quo minus Iudex ad quẽ nõ possit absoluere nulliter excõmunicatũ, vt fuit dictũ in vna Placentina fideiussionis corã Pegna. & Segobrieen. operariæ corã Pãphilio, & ratio est, quia hæc clausula præseruat tantũ legitimã executionẽ, non autẽ nullã, vel iniustã, vt in vna Romana Casalis corã Aldobrand. & in vna Segobricen. operariæ corã Pãphilio, & hęc clausula in cõmissione appellationis posita, p̃seruat iurisdictionẽ Iudicis à quo, vt possit procedere ad executionẽ, non obstante q̃d pendeat appellatio, Lancell. de actent. post inhib. c. 20. limit. 13. Rot. i decis. 64 t. n. 10. & 11. par. 1. diuers. Cæsar de Grass. in decis. 3. in fin. de Iudic. & fuit dictum in causa Tarraconens. Villæ de reus 8. Februarij MDXCIII. coram Seraphino, & in vna Spoletana pẽsionis 5. Iulij 1599. corã Corduba, vt refert Marta de clausul. dicta clausul. 139. nu. 9. qui nu. 1.
6 inquit, quod hæc clausula sine præiudicio legitimæ

gitimę executionis intelligitur, prout de iure, idest quatenus de iure sit locus executioni, Iaſ. in l. cauſas num. 7. C. de tranſact. Creſcent. de ciſ. 1. de reſcript. & fuit dictum in cauſa Firmana olei 9. Aprilis 1576. coram Blanchetto Hiſpalen. & Caurien. permutationis 11. Martij 1596. coram Gipſio in qua adeſt deciſ. in dict. Firmana olei, & fuit etiam dictum in cauſa Oueten. beneficij 28. Nouemb. 1597. coram Lancellotto Oritana parochialis 12. Decembris 1597. coram Peregrino, & ideò non alte-
7 ratur per clauſulam, quatenus illi locus ſit ad l. cum rectè C. de fideiuſs. & fuit dictũ in dicta Oritana parochialis coram Peregrino, & hæc clauſula refertur ad ſummam, quæ in ſentẽtia continetur, & ideò illam non auget ad tradita per Couar. in rubr. de teſtam. par. 2. ſub nu. 13. & fuit reſolutum in cauſa Romana penſionis 23. Maij 1576. coram Blanchetto, vt in deciſ.
8 310. part. 1. diuerſ. & hæc clauſula cenſetur repetita in qualibet commiſſione ad deciſ. Bellam. 41. & Caſſad. 8. nu 5. de reſcriptis, & fuit reſolutum in cauſa Nouarieñ decimarum 11. Decemb. 1573. coram Blanchetto, vt in deciſ. 515. lib. 2. & quotid. fuit dictum in cau. Auellina Archipresbyteratus 6. Aprilis 1590. coram Pegna.

*SVMMARIVM.*

1 *Ius patronatus probatur per multiplicatas præſentationes à tempore immemorabili, & aſſignatur ratio num. 2.*
*Amplia, vt num. 3.*
4 *Præſentationes multiplicatæ non debent eſſe omnes antiquiſſimæ, ſed ſufficit quod adſit vna.*
5 *Probationum facultas de iure non eſt anguſtanda.*
6 *Verba ſimpliciter prolata ſunt intelligenda ciuili modo.*

**Præſentationes multiplicatæ ad probandum ius patronatus, an omnes debeant eſſe antiquiſſimæ.**

## DECIS. CCXLIX.

1 INter modos probandi ius patronatus in perſonis priuatis deficiente fundationis inſtrumẽto pręcipuus eſt p multiplicatas pſentatio-
2 tiones à tẽpore immemorabili, & ratio eſt, quia ea probata poteſt allegari fundatio, & dotatio, & alius melior titulus de mundo, cap. ſuper quibuſdam §. præterea, & ibi gloſ. de verborum ſignificatione, Rota deciſ. 4. nu. 2. de teſtibus in antiquioribus Biſignetti, Gozadinus conſil. 8. nu. 37. Bertrandus conſil. 120. num. 3. vol. 2. Pariſius conſil. 111. nu. 43. & 49. & conſil. 27. nu. 77. volum. 1. pleniſſimè Gabriel. lib. 3. commun. opin. titulo de præſcriptionibus concluſ. 1. ex nu. 44. cum ſequẽtib. Puteus deciſ. 205. nu. 2. & 3. lib. 1. Rota deciſ. 717. nu. 2. par. 1. diuerſ. tradit optimè in materia noſtra Achill. de Graſs. deciſ. 4. de iure patronat. vbi allegat infinitos, Mohedan. deciſ. 3. ead. tit. de iure patronat. Rota, deciſ. 199. num. 5. p. 1. diuerſ. & fuit reſolutum in Mediolan. iuriſpatronat. 21. April. 1589. coram Comite. Io. Gabriel. conſ. 88. nu. 17. cũ ſequentib. lib. 1. Quod procedit, licet neque per inſtrumenta præſen-
3 tationum, neque per teſtes de immemorabili deponentes nulla fiat enunciatio, nec mentio de fundatione, & dotatione, vt declarauit Cõcil. Trident. Sacra Congregatio in hæc verba: iuſpatronatus, ex ſolis præſentationibus continuis, vltra hominum memoriã probatur, licet in eis nulla fuerit facta mẽtio de fundatione, aut dotatione, prout etiam tenuit Rota, teſte Achille de Graſſis deciſ. 4. nu. 7 de iure patronat. Rota deciſ. 792. num. 11. par. 1. diuerſ.
4 Fuit tamen dubitatum, an præſentationes multiplicatę ad probandum dictum iuſpatronatus omnes debent eſſe antiquiſſimæ, & licet pro parte affirmatiua allegaretur Caualc. in deciſ. 17. ex verbis Concilij, ibi, ſiue etiã multiplicatis præſentationibus per antiquiſſimũ temporis curſum, qui hominum memoriam, &c. nihilominus contrarium cenſuit Curia Archiepiſcopalis, quod ſcilicet ſufficiat adeſſe vnam ſaltem prẽſentationem de tempore immemorabili, & alias ſequentes, ex eo, quod rarò probarentur iuſpatronatus, & de iure, pro-
5 bationum facultas non eſt anguſtanda, l. quoniam C. de hæret. cap. quamquam 14. quæſt. 2.
6 & facit etiam, quia verba ſimpliciter prolata ſunt intelligenda ciuili modo, l. ſi cui, ff. de ſeruitutibus.

*SVMMARIVM.*

1 *Leuis percuſſio iudicanda eſt arbitrio boni viri, ſeu Iudicis.*
2 *Leuis percuſſio dicitur quæ fit palma, vel pugno, baculo, vel lapide dummodo nullũ membrum abſcindatur.*
3 *Leuis percuſſio dicitur, quando quis leuiter malo animo manum apponit ſuper Clerico, vel accipiat eam per veſtes.*
4 *Enormis percuſſio, ex quibus iudicetur, & quæ pro graui percuſſione fuerint habita in Curia Archiepiſcopali referuntur, num. 5. 6. & 7.*

**Quæ, & qualis dicatur grauis, vel leuis percuſſio.**

## DECIS. CCL.

HOſtienſ. in cap. peruenit de ſententia excommunicat., vbi etiam Panormit., & in cap. cum illorum eod. tit. dixit, quod le-
1 uis iniuria iudicanda eſt arbitrio boni viri, ſeu Iudicis ex circumſtantijs perſonarum, locorũ

temporum modi persecutionis, & læsionis, si enim Clerico solemniter ministranti in altari quis leuiter manus iniecerit non erit iniuria leuis, quæ alias leuis esset, sicut è contra quædã est leuis illata puero, vel in dorso, aut manu, vel baculo, quæ non esset leuis illata seni, vel in facie, pugno, aut ense, vel in publico, & cõmuniter percussio, quæ fit à Magistro Prælato Padre Domino, in discipulum Clericum filium, aut seruum leuis censetur: Item secundum Nauarr. in Manuali cap. 27. nu. 9. quem refert Philiarcus lib. 3. de off. sacerdotis c. 33.
2 notab. 7. leuis percussio est illa, quæ fit pugno, idest palma baculo, vel lapide, & vbi nullum membrum abscinditur, aut dens euellitur, nec multum sanguinis emittitur: Astensis verò par. 2. lib. 7. tit. 13. artic. 4. quæst. 2. & Syluest. in verbo absolutio 4. in princ. dicunt leuem esse illam, quãdo quis leuiter malo animo manum ponit super clerico, vel accipiat eum per
3 vestes, vel habenas, aut eum trahat. Tandem iudicatur leuis percussio, etiam si sit facta in publico, nisi in se fuerit notabilis, & generet aliquod magnum scãdalum ex Card. cons. 42. vbi concludit percussionem duorum Clericorum, qui in itinere pugnis, & pedibus ad inuicem se se percusserũ fuisse leues, à quibus posset absoluere Episcopus.
4 Grauis verò, & enormis percussio ex multis iudicatur secundum Sayr. lib. 3. capit. 28. Primo ex magnitudine facti. Secundo ex persona læsa. Tertio ex persona lædente. Quarto ex scandalo. Quinto ex irreuerentia. Sexto ex loco. Septimo ex loco vulneris. Octauo ex facti notorietate, quæ omnia tunc demum inducunt graue percussionẽ quãdo percussio est in se notabilis, & scandalum magnum pariat, vnde in Curia Archiepiscopali iudicata fuit
5 grauis percussio facta cum baculo quinque, vel sex vicibus, licet nõ adfuerit sigillatio carnis,
6 vel vulnus, & fuit iudicata grauis percussio facta in personam Confessarij cuiusdam mulieris agonizãtis, cuius guttur quidam laicus fortiter manibus cõprimebat, ita vt si ab alio non fuisset impeditus ipsum suffocasset; Ratione personæ dicti Confessarij, quo vltra vitę integritatem erat superior in suo Monasterio insigni; Ratione scãdali, quod fuit magnũ in Ciuitate, nam dictus Confessarius accesserat ad domũ dictę mulieris pro cõmendatione Animæ, & percussor, qui erat consanguineus mulieris pręendebat mulierẽ consilio confessarij fecisse quoddã legatũ pium in præiudiciũ cõsanguineorum. Locus etiam percussus erat in consideratione, iuxta textum in l. vulneris, ff. de iniur. est enim gutturis percussio nimis pe-
7 riculosa, & alias fuit iudicata in eademmet Curia grauis percussio duorum Clericorum, qui inuicem pugnis se percusserunt sine sanguinis effusione, & sigillatione carnis coram Sanctissimo Sacramento, quod Illustrissimus, & Reuerẽdissimus Cardinalis Gesualdus Archiepiscopus, fęlicis memoriæ deferebat, per hanc Ciuitatem in publica processione repositionis Sanctissimi Sacramenti in nostra Ecclesia Catedrali, in qua habita fuerat oratio quadraginta horarum, & fuerunt grauiter puniti.

*SVMMARIVM.*

1 *Qualibet dispositio intelligitur facta ad tempus præsens, sed vide num. 12.*
2 *Restitutio facta alicui, non procedit ad bona alienata, tertio postea ad Fiscum re perueniente, quia restitutio intelligitur de bonis, quæ tunc erant Fisci.*
3 *Stuprator non dotat Virginem, quã stuprauit, si ipsa deinde ab alio se fecit cognosci. Auctor familia non debetur ius passiuum, sed contrarium est verius, num. 13.*
4 *Priuilegium extenditur ad futura.*
5 *Immunitas simpliciter concessa, censetur etiã concessa ad bona futura.*
6 *Beneficia Principis latissimè sunt interpretanda.*
7 *Iurisdictio concessa Castro extenditur etiam ad territorium auctum.*
8 *Vniuersitas nõ potest vno, eodẽq. iure esseri.*
9 *Priuilegium exemptionis, pedagij, comprahẽdit terras postea constructas à Principe.*
10 *Concessis functionibus fiscalibus venit etiã augmentum futuræ numerationis.*
11 *Procurator simpliciter Constitutionem censetur etiam ad causas futuras.*
12 *Declaratur regula, quod qualibet dispositio habet locum ad tempus præsens.*

Allegatio, an immunitas concessa Vniuersitati comprehendat incolas, & focularia, quæ de nouo accesserunt.

CVm fuisset Articulus huius quæstionis mihi propositus prima facie videbatur dicendũ, dicta focularia minimè cõprehendi, ex eo qđ
1 qualibet dispositio facta est intelligẽda, habito respectu ad tempus pręsens, l. si ita, vbi Bar. nu. 5. ff. de auro, & argẽto legato, l. si cõtinuus §. cũm quis ff. de verb. sign. l. stipulatio, §. cum stipulatur. ff. eod. concordat tex. in l. si stipulatur. ff. de verb. significationibus, vbi verba cõtractus, debent referri ad tẽpus eiusdẽ contractus l. rutilia polla ff. de contrahẽda emptione l. in delictis §. si extraneus, ff. de Noxal. l. non modus C. de seruit. confert regula legis Codicis, quod verba indefinita testatoris referri debent ad tẽpus testamenti. l. fin. ff. de legatis 2. l. nomẽ §. 1. & l. vxorẽ §. testamẽto. ff. de leg. 3. l. Aurel. §. 1. ad finem, & l. 1. §. fin. ff. de liber. leg.

nemo

nemo enim videtur loqui de eo, quod pendet ab euentu futuro, cum hoc ignoret l. in lege ff. de contr. empt. latè Iaſ. in l. 3. §. illud ff. quod quisq; iuris. & ideò conceſſio decimarum facta laico in feudum non cõprehendit futura c. tua nos §. fin. de decimis, facit doctrina Iserniæ in
2 cap. 1. de vaſſall. decrepitæ ætatis, vbi notat, quod reſtitutio facta alicui, minimè locum habet ad bona alienata tertio, poſtea ad fiscum rè peruenta, quia reſtitutio eſt intelligenda, de illis bonis, quæ eo tempore erant fisci, & non ſunt in conſideratione habenda futura; etenim regula eſt, quod quælibet diſpoſitio ſit intelligenda, rebus ſic ſtantibus, l. fin. ff. qui ſatiſdare cogantur, l. cum quis ff. de ſolutionibus, l. quod ſeruus ff. de obligat. & b cauſ. latè Tiraquell. in l. ſi vnquam in principio num. 166. C. de reuocandis donationibus, Corneus dicens ita de conſuetudine ſeruari in conſ. 83. lib. 4. Crauetta in conſilio 264. verſic. nec dicatur Carocc. de iuramento litis deciſorio, quæſtio. 5. nonæ quæſtionis principalis num. 39 & 40. & in de cit. 58. n. 9. vbi ex hac regula, & alijs decidèdo ſequitur, quod licèt ſtuprans virginem tenetur, vel eam dotare, vel in vxorem ducere, vt patet ex diſpoſitione tex. in c. 1. & 2. de adult.
3 tamenſi poſtea ipſa virgo feciſſet ſe cognoſci ab alio, minimè ei eſt conſtituenda, dos inſuper facit, quod aucta familia, vel rei ſeruitus, ius paſſiuum non augetur, Felin. Io. Andr. & Abb. in capit. quanto de cenſibus, Boer. in deciſio. 113. numer. 11. Imol. in Clement. litteras de reſcriptis num. 5. & banc ſententiam probat text. in l. non modus, vbi gloſ. & D D. C. de ſeruit. & aqua, vbi dicitur, ſi poſt ſeruitutem conſtitutam, augeantur prædia, quod ſeruitus non augeatur, idem ptobat tex. in l. iulianus in fine cum l. ſeq. ff. de legat. 3. vbi notatur q legato fundo cum inſtrumento, nõ veniũt inſtrumenta poſt tempus teſtamenti reperta, præterea confirmat etiam id, quod aucta familia eius, qui ius incidendi ligna in ſylua alterius habet, minime augetur ius incidẽdi, vltra modum antiquitus obſeruatum, doctrina eſt Alber. in l. cui fundus ff. de condit & demonſtrat. quam ſequitur Cepol. de ſeruit. Vrbanorum prædiorum cap. 50. num. 18 eandem quoque confirmat, qui iure concluditur de eo, qui ſingulis annis tenetur gratis molere frumentũ alterius, pro ſe & familia ſua, quod ſcilicet is auctę familiæ gratis molere non teneatur, Butricar. Hoſtien. & Abbas. in citato cap. quãto de cenſib. Boer. in dec. 213. n. 9. ſic pro cõcluſio ne etiã facit, eũ qui tenetur ſuſcipere dominũ, cũ familia nõ teneri ſuſcipere familiã, valde aucta, Alex. conſ. 178. n. 16. lib. 2. vt etiã dicitur, quando quis ſcilicet promiſit ſuis ſumptibus, conſeruare pontem, qui non teneatur eam partem ſeruare, quem per vim fluminis fuit extenſa, vt ſequitur Boer. in cit. deciſ. 113. nu. 9. in fin. poſt Bald. & Salyc. d. l. non modus C. de ſeruit. & aqua.

His tamen in nihil obſtantibus, contrariam opinionem, de iure eſſe veriorem exiſtimaui etenim priuilegia extẽduntur ad futura, c. quia
4 circa vbi ſcribentes de priuilegijs, Bart. in leg. de dam. infect. §. ſi quis vicinus de damno infecto Iaſon. in l. ſi ex toto eum. 11. & 12. ff. de legat. 1. Caſtr. conſ. 24. lib. 2. Pariſ. cõl. 68. libro 1. Franc. Marcus in deciſ. 425. num. 7. volum. 2. Rota in antiquis in deciſ. 33. num. 13. de præbendis, vbi concludit clauſulam non obſtante tollere etiam impedimentum futurũ, quod habet locum etiam quo ad conſtitutiones, & conſuetudines futuras, vt probarunt, Iaſon. Bartol & Bald. in l. ſi mihi, & tibi §. in legatis ff. de legat. 1. latè Tiraquell. de retractu in pręfatio n. 18. qui generaliter concludit idem eſſe in lege quotieſcunque per eam tollitur aliqua conſuetudo tamquam irrationabilis; inſuper facit ad idem conſilium Bart. 59. vbi ſcripſit immunitatem ſimpliciter conceſſam, cenſe
5 ri cõceſſam etiam ad bona poſtea quæſita, & ſic ad futura, vt pariter ſequuti ſunt, Iaſ. in cõſil. 25. lib. 2. Pariſ. in d. conſ. 68. nu. 7. lib. 1. Cacher. in dec. 136. Ruin. in conſ. 217. nu. 1. vol. 1. vbi probat procedere non ſolum reſpectu con cedentis, ſed etiam reſpectu tertij, Couarr. variar. reſolution. lib. 1. cap. 13. colun. fin. & ideo qui poteſt tenere quæcunque animalia in paſcuis, poteſt etiã tenere futura animalia, Caſſaneus in conſuet. Burgundiæ, rub. 9. §. 4. in gloſa penul & Regno pars nona accedens debet iuribus regni cenſeri, Iaſ. in l. fin. vers. ad prædicta C. de verb. ſignif. vt etiam dicimus, quod priuilegium, de non ſoluendo decimam extenditur etiam ad decimas futuras, cap. quia extra de priuilegijs, & 4. debentur quarta clericis etiã pro redditibus Eccleſię nouiter acquiſitis cap. cognouimus 12. quæſt. 2. & iuriſdictio cõ ceſſa in aliquo Caſtro exercetur in nouas incolas, Cartar. in lib. pract. quæſt. cap. 2. vol. 1. Lauden. in ſuo tract. de Caſtell. cõcluſ. 32. vlterius
6 inſurgit, quia beneficium Principis, quam pleniſſimè eſt interpretandum, & accipiendum cap. cum dilecti ex dotation. cap. quia circa de priuil. cap. olim de verb. ſignif. enim liberalitas Principum freno ſubiacere non debet leg. ſancimus §. exceptis C. de donat. l. cum multa, C. de bonis quæ liber. ſunt enim Principum conceſſiones in augmentum interpretandæ, l. hac ſaluberrima C. de præpoſ. agen. in reb. libro 12. & ideo a beneficijs eorum eſt recedendus aſtricta interpretatione verborum, & ad amplam quamuis in propriam accedẽdus Frãciſ. March. in deciſ. 365. num. 29. & in deciſ.

454. num. 28. vol. 1. Gram. in decis. 59. num. 48. vnde euenit, quod verba enunciatiua Principis ex certa scientia prolata dispositionem inducunt, Innoc. in cap. cum ab Ecclesiam nu. 3. de offic. ordinarij, Bellam. in decis. 74 t. nu. 9. post Bartol. in l. sodales nu. 5. C. de collegijs illicitis ad huc corroboratur ex doctrina Suarez in allegatione 6 num. 8. vbi notat iurisdi-
7 ctionem Castr concessam ad territorium postea auctum extendi, vt pariter ei adstipulatur communis scribentiũ sententia. in l. 1. ff. de legat. 1. dum scribunt priuilegia vnius Ciuitatis alteri concessa, intelligi concessa, & futura prout post Ripa, Crauetta & alios refert Beringer. in d. l. 1. ff de legat. 1. deniq; consolida-
8 tur, quia concessio ad facta vniuersitati, quæ minimè potest vno, eodemque diuerso iure censeri, l. peculium ff. deleg. augumentũ etenim eiusdem est conditionis, cuius est res cui accedit, l. inter socerũ §. inter ff. de pact. dotalibus, l. si conuenerit la secunda §. si nuda ff. de pignorat. actione, l. etiam ff. de iure dotiũ, Menoch. in cons. 201. num. 143. lib. 3. Rebuff. in sua praxi beneficiali in tit. de rescript. nu. 46. copiosè Tiraquel. de retract. lign. §. 1. Glos. 18. num. 51. & probat bene tex. in l. fin. C. de alluuion. qui loquitur in functionibus fiscalibus, & eo magis procedunt in vniuersitatibus, vt in casu quæstionis nostræ, in quibus dato augumento, vel diminutione res semper dicitur in eodem statu permanere, l. grege ff. de leg. 2. & iuxta hanc opinionem facit, quod decidit Guid. Pap. in decis. 489. cui accedit Francis. Marc. in decis. 425. num. 8. vol. 2. Dum volue-
9 runt Priuilegium exemptionis solutionis pedagij comprehendere terras deinde a Principe constructas, vt etiam consulendo sequutus est Anna cons. 61. volum. 1. vbi doctè, & optimis rationibus, comprobat, quod concessis
10 functionibus veniat etiã augumentum futuræ numerationis, vt pariter est decisio, seu consultatio Valasch. 40. vbi inquit, quod si extat forus antiquus, quo cauetur, vt de tritico vino, e lino soluatur octaua pars domino terre, cæterum de oleo frugibus hominibus, nihil soluatur, si agricolæ illius territorij in terris cultis, ex quibus de tritico soluebatur octaua pars plantauerit arbores oliuarum, & similiter in alijs dumetis, & terris incultis, non tenentur de illis oliuis, nouiter plantatis octauam soluere, sicuti cogebãtur de tritico, vt in simili etiã deciderunt Faber in decis. 19. & Cacher. in decis. 136. dũ scripserunt, quod immunitas concessa pro bonis personalibus extẽdatur etiam ad futura; vt pariter quoque iuducauit, Rota Roman. in decis. 413. in nouis & voluit Veral
11 lus in dec. 393. part. 2. dum dixerunt, ꝙ procurator simpliciter constitutus censetur, etiã ad causas futuras, & sic est insuper decisio Thesaur. 59. vbi refert Senat. Pedam. iudicasse, quod sindicus ab vniuersitate, seu capitulo cõstitutus ad singulas, & omnes causas ad futuras quoque censetur constitutus, & iuxta hanc meam opinionem in proprijs terminis, fuit decisum in Regia Camera sub die 16. Settembris 1562. cum vniuersitate Trani, vbi fuit iudicatum, quod immunitas concessa vniuersitati comprehendat etiam focularia, quæ de nouo accesserunt, & accedunt, vt refert Regens Moles dec. 1. quas habeo manu scriptas.

12 Non obstant in contrarium allegata, & primo, quod quęlibet dispositio, debet intelligi nè tempus præsens, & verba debent referri ad ea, quæ sũt tẽpore cõtractus, quia respõdeo, illa habere locum quoties agitur de præiuditio tertij, vt in d. l. si ita ff. de auro & argent. legat. vbi agebatur de præiudicio hæredis, si obuenientia post testamentum venirent in legato: vel respondetur, secundum Ann. post Angel. & Bartol. in l. 61. num. 41. quod licet verbum præsens non trahatur ad futura, tamẽ fallit quoties dispositio esset facta per nomen collectiuum, vt in casu quæstionis nostrę.

Non obstat, secundo doctrina Iserniæ in c. 1. in fin. de vassal. decrep. ætatis dum dixit, ꝙ restitutio facta alicui, minimè locum habet ad bona alienata tertio, postea ad fiscum reperuenta, quia restitutio intelligenda est de illis bonis, quæ eo tempore erant fisci: nam respondeo, quod termini Iserniæ non sunt applicabiles, & habent aliam rationem, quãdo. n. fit restitutio, Princeps censetur restituisse quo ad bona, quæ habet fiscus de pręsenti & non quo ad illa, quæ est habiturus in futurum quæ fiscus habet, ex noua causa, & ex nouo iure, termini verò nostri loquũtur, quando augumẽtũ sub crescit, ex eadem re concessa, & per nomẽ collectiuum, quæ res a sui natura recipit augumentum, & diminutionem.

Nec tertio obstat, illa regula iuris, quod quę libet dispositio intelligitur rebus sic stant'bus, nam respondeo nõ habere locum in vniuersitate, in qua dato augumẽto, vel diminutione res semper dicitur in eodem statu permanere d. l. grege ff. de leg. 2.

13 Denique non obstat, quod aucta familia, vel re cui seruitus debetur, non augetur ius passionũ; nam respondeo, contrarium esse verius, enim vt supra fuit formatum augmentum sub crescit, ex eadem re concessa, quæ a sui natura recipit incremẽtũ, & diminutionem, & qualiter sentirent commodũ si dicta familia diminueretur, ita pari modo debent sentire in cõmodũ cum familia augetur, ex terminus tex. in cap. qui sentit ff. de regul. iuris in 6. l. vnica C. de

C. de caduc. tollen. vbi qui sentit commodum onus etiam, vt ferat equum est, ad quem vero spectat emolumentum, vt expensas quoque ferat rationi comentaneum est, cap. Ecclesiastici 12. quæst. 2. & sic sentit,

### *SVMMARIVM.*

1 *Alimenta debent subministrari filio, & filię pendente lite, super hæreditate paterna, quod amplia, vt nu. 6.*

2 *Idem in pro nepote, & quolibet descendente a testatore.*

3 *Etiam quod lis, pendeat de alimẽtis præstandis, idem procedit in sorore nu. 4.*

5 *Frater litigans petens successionem fratris debet habere alimenta.*

7 *Accusato de crimine cuius bona prætenduntur confiscari pendente lite debent subministrari alimenta*

8 *Clerico quia beneficio est suspensus, nisi habeat alia bona debentur alimenta.*

9 *Collegiato, qui de collegio est expulsus debentur, alimenta pendente lite.*

10 *Mercatori, si capiuntur, & bona & sequestrãtur alimenta debentur.*

11 *Pupillo litigãti contra patruum de inofficioso testamento alimenta debentur.*

12 *Alimenta debentur etiam pendente lite, & processu ipsorum alimentorum.*

13 *Vxori accusatæ de Adulterio lite pendente sunt subministranda alimenta, quod amplia vt nu. 15.*

14 *Alimenta & litis sumptus iuridice postulat alter ex coniugibus, vbi litigant de dirimẽdo matrimonio.*

16 *Mulier agens remedio l. si constante ff. solut. matrimonio interim annuis penaes postulat alimenta.*

17 *Alimenta lite pendente tenetur subministrare creditor debitori inopi, quem pro debito ciuili fecit in carcerem detrudi.*

18 *Monaco litiganti cum Abbate debentur alimenta.*

19 *Alimenta præstita lite pendente, actore succumbente non sunt Reo restituenda.*

20 *Refertur consultatio D. Ioannis Maria Nouarij, quod in casibus prædictis non sit danda cautio de restituendis præfatis alimentis, & reprobatur Couar. contrarium tenens.*

21 *Quando Cautio danda est, iura de hoc mentionem faciunt.*

Alimenta præstita lite pendente, an Actore succumbente sint reo restituenda.

## DECIS. CCLI.

LIte pendente alimenta non esse deneganda, nemo est qui dubitat, hinc enim uide
1 mus, quod de iure clarum est, vt pendente lite
super hæreditate paterna, facienda sit filio, vel
filiæ petenti hæreditatem patris prouisio, de
alimentis, ex textu in l. qui de in officioso, ibi
vt interim possideat ff. de inofficioso testamento, & l. si instituta, ff. eodem titulo Afflict. in
decis. 11. vbi eam firmat ex decisione Rotæ in
nouis 2. de iudicijs, & secundum Couar. in lib.
pract. quæst. cap. 6. versic. quantum idem dicẽ
2 dum est in pro nepote, & alio quouis descẽdẽ
te a testatore, & prædicta conclusio procedit
etiam, quod lis vertatur, & pendeat de alimen
3 tis præstandis, Ludouic. in dec. 46. nu. 2. & 3.
Gabriel. cons. 25. num. 13. & 14. hinc soror
litigans cum fratrę, & petens legitimam pater
4 nam debet habere alimenta, Cephal. cons. 117
numer. 7. Ludouic. in decis. 46 num. 3. hinc
5 fratribus, & alijs successoribus ex testamento
non raso, nec cancellato, vel ab intestato, quo
ties ex aduerso negatur, bona illa, quæ petuntur, ad mortem vsque fuisse a defunto possessa,
vel eorum dominium illum habuisse donec
mortem obierit eis alimenta debent præstari
pendente lite, Couarr. pract. quæst. cap. 6. nu.
6. versic nec tamen negauerim, & prædicta
6 conclusio, quod alimenta debeant præstari filio, & filiæ inopi petendi hæreditatem patris
pendente lite, procedit etiam, in prima instan
tia, etiam nulla sententia ad huc lata, prout fir
mant Afflict. in decis. 10. & decis. 11. Cephal.
cons. 117. num. 5. Couar. pract. quæst. capit. 9.
num. 9. Ludouic. in decis. 46. nu. 7. vbi ex quo
bona confiscantur, & interim iudices capiunt
bona ipsius, tunc eis debet fieri prouisio, vt ex
illis bonis saltem pendente processu alatur, &
iudex aliquam pecuniam, pro alimentis eius
capi in singulos annos iubebit, Argum. leg. ait
prætor in fine, & l. filius ff. de iure deliberand.
Rebuff. de sentent. prouision. in præfatio nu.
8 143. & 114. hinc clerico suspenso a beneficio
debet interim fieri prouisio cum fructibus ipsius ad vitæ subsidium, si nihil aliud possideat, cap. prætexit, & ibi Præpos. col. 2. di-
stint. 32. Rebuff. de sentent. prouision. numer.
9 110. hinc collegiatus si de facto a collegio fuerit expulsus, debet pendente processu ali, &
prouisio illi fieri si sit pauper, Bologn in Auth.
habita C. Ne filius pro patre, Rebuff ff vbi su
pra num. 115. hinc Mercatori extero, si ei capiun-

piuntur bona pendente lite fiet prouisio, vt ex his bonis alatur, si aliúde facile nō posset vbi ali, nisi mercator illa bona surripuisset, vel de liquisset Couar. pract. quæst. cap. 6. nu. 4. versic. vnde apparet vbi dicit quod alimenta litiganti pauperi ex bonis, quę ei ablata fuerunt, & quę præsumebantur ipsius etiam propria, quæ ipsæ possidebat, quibus priuata Auctoritate fuerat spoliatus, & denique ipsi restituentur, si fideiussores dedisset, & tamen non datis
11 fideiussoribus non restituuntur, hinc pupillus vbi contra patruum, patris heredem agit querela inofficiosi testamenti, si pauper sit, debet habere alimenta, l. qui de inofficioso, & l si instituta §. de inofficioso ff. de in officioso testamento Cephal. conf. 714. num. 1. volum. 5. Couarr. pract. quæst. cap. 6. num. 9. & quando de
12 alimentis agitur etiam pendente lite, & processu alimentorum, alimenta interim debētur Rebuff. ad constitut. Galliæ to. 1. de sententia prouis. artic. 1. glos. 2. num. 29. Ludouic. in decis. 48. numer. 2. & sequent. Cephal. consil. 127. num. 10. volum. 1. Gabriel. conf. 25. num. 13. & 14. Couarr. pract. quæst. cap. 6. num. 8.
13 hinc vidēmus in vxore, quæ si contingat accusari ex capite adulterij commissi, & lis contestatur, lite pendente alimenta debentur, c. ex parte in fine de accusat. Afflict. in decis. 10. vbi sic bis decisum in Sacro Consilio refert Triuisan. in decis. 16. lib. 2. num. 6. Valasc. in decis. 1. num. 4. vbi sic seruari in illa Curia testatur,
14 & pari quoque modo dicit, si alter ex coniugibus litiget supra matrimonio dirimendo poterit lite pendente petere alimēta sibi, & litis sumptus decerni ex sententia, Abb. in d. capit. ex parte num. 10. de Accusat. cuius alimento-
15 rum sententiæ executio per appellationem interpositam non retardatur, Bar. in l. mala num. fin. ff. de aliment. & Cibar. legat. Aretin. conf. 97. num. fin. Gramat. conf. ciuil. 146. nu.
16 14. & quoque mulier agens remedio l. si constante ff. solut. matrim. interim, dum lis pendet, rectè postulat alimenta, & litis sumptus ex bonis sibi dari, quemadmodum voluit Cyn. in l. vbi adhuc num. 14. C. de iur. dot. Beroi in capitul. nauiganti num. 44. & 45. de vsur. & deducitur ex l. fin. de ordin. cognit. vt etiam vi-
17 demus cum creditor ex causa ciuili facit aliquem pro debito carcerari, & carceratus non habet, vnde se alat, nam Actor subministrat reo alimenta lite pendente, iuxta glos. in l. final. in verbo agnoscero C. de erogat. milit. An non, Alex. in l. Sanctum num. 3. ff. de rerum diuis. Angel. in l. minime Cod. de appellat. &
18 in monaco litigante cum Abbate, quod Abbas teneatur præstare alimentá etiam, si abbas inquirat contra monachum, dixit Abb. in cap. cum cōtingat col. 14. versic. quod ergo formá de foro competenti, Cephal. conf. 714. numer. 431. vol. 5. Soccin. Iun. cons. 8. num. 2. volum. 3. quæ omnia adeò fuerunt pro vero habita in Curia Archiepiscopali, quod cum in ea egisset frater petitione hæreditatis contra alium fratrem, & ei opponeretur de illegitimitate, fuit ei soluta quædam pecuniæ quantitas interim pro alimentis, & fuit prouisum, & dictú,
19 quod etiam si succumberet, non teneretur illá restituere, vt in proprijs terminis est Doctrina Masuerij in sua praxi in titul. de possessione fol. 30. col. 1. & sequuntur Boer. in decis. 334. num. 3. Afflict. in decis. 152. num. 4. Valasc. in d. decis. 1. sub num. 7. & secundum glos. in leg. fin. C. de Carbon. edict. ista alimenta, vbi præstantur lite pendente a parentibus filijs ex prę sumpta, vel probata Summaria filiatione, & mandato iudicis exibentur, nō repetuntur postea etiam si constiterit in plenaria cognitione & processu principali alimentorum alium nō esse illius, quem vt verum parentem in iudiciú vocauit, quam glos. sequuntur frequètius iuris ciuilis interpretes, secundum Couar. practic. quæst. cap. 6. circa fin. Franc. Marc. in decisio. 364. in fine, cui sententiæ non parum suffragatur dispositio textus in l. 1. §. interesse ff. si mulier ventr. nomine in possess. mit. calumn. causę esse dicatur, quatenus ex causa de qua ibi per mittit ali non alendum, nec cogit restituere non data calúnia, vnde euenit optime, cósul-
20 uisse D. Ioannem Mariam Nouarium, opinionem Couar. pract. quæst. cap. 6. versic. tertio re quiritur, vt scilicet quod in casibus, in quibus præstantur lite pendente Alimenta danda sit Cautio de restituendis præfatis alimentis, vel in fine litis computandis, eò magis, quia quan-
21 do cautio danda est, iura de hoc mentionem faciunt l. peto §. fratre ff. de leg. 2. l. Imperator ff. ad Trebell. & hanc sententiam contra Couar. & eius sequaces tenent Gozadin. in conf. 47. num. 10. & Valasc. in d. decis. 1. num. 7. vbi hoc defendent.

*SVMMARIVM*

1 *Domicilium præsumitur in loco originis, nisi probetur esse mutatum.*
2 *Quando, & quoties Domicilium mutatum censeatur, & ex quibus coniecturis nu. 3. 4. 5. 6. 7. & 8.*
9 *Clerici exteri quomodo declarētur ciues Neapolitani per Curiam Archiepiscopalem.*
10 *Ordinari an possit quis sine dimissorijs ab Episcopo loci in quo habet beneficium simplex non requirens residentiam.*

Qua-

Qualiter, & quomodo ciuilitas alicuius loci acquiratur.

DECIS. CCLII.

PRæsumi domicilium in loco originis nisi probetur esse mutatum, docet Bal. in l. fi. col. 2. post num. 2. versic. sed sufficit C. si à non competet iudic. & colligere est, ex contex. leg. assumptio iuncta glos. super verbo mutare glosa & super verbo non domicilium in fin. ibi tu dic. ff. ad municipal. & sensit, Socc. in rubr. ff. solut. matrim. num. 23. vers. quantumcumque domicilium originis, quod & comprobat iuris consult. in l. nihil ff. de capt. & postlimit. reuers. quod si quis probare voluerit esse mutatū
2 ex eo planū facere poterit, quod venditis quas alibi possidebat rebus suis in aliam vrbem cū familia demigrauit mutasse namque domiciliū & in ea esse velle sedem suam constituere colligitur est ex sceuolæ responso in l. prædia §. fi.
3 ff. de fund. instruct. & eleganter id scripsit, Alciat. in l. pupillus §. incola ff. de verb. signif. ex protestatione quoq; id probare poterit vnde de qui statim, vbi habitare vrbem cæpit & velle se in ea domiciliū constituere affirmat absq; mora incolatum acquirit vt idem dixit Alc. ibid. permotus, Abb. Auctoritate in cap. fin. de
4 paroch. cui sententiæ se subscripsit, Gail. lib. 2. practicar. obseru obseruat. 35. n. 7. ver. licet autem prætextu mutare & constituere domicilium in ea vrbe is præsumitur, qui priuilegiū inpetrauit, quo ius Ciuitatis petebat, ita respōsum est à Dec. in cons. 283. nu. 11. quem refert & sequitur idem, Alc. vbi supra ad hæc clericus sæcularis habens beneficium exigens resi-
5 dentiam, vt pote curatum præsumitur ibidē sortiri domicilium, secus si non requirat residentiam, per context. in c. dilectus in 2. de rescript. vbi amplè, Felin. ita traditū est à Rebuff. in praxi benef. tit. de dispensat. de non resided. nu. 74. vers. ad hæc Clericus postremo id commodè probabit, si ostendet, quem alibi assiduę
6 habitasse, vt secundum nõullos, per 10 annos iuxta sentētiam glos. in l. hæres absens §. proinde in verbo debebit, ibi item ratione cursus temporis, ff. de iudic. Bal. in cons. 393. nu. 2. per decenn. ium enim acquiri domiciliū testatur glos. in l. ex. Cornelia §. si tamen in fundum super verbo non habet, & ibid. Bart. nu. 1. & Alber. ff. de iniur. cui sententiæ omnes consensisse te-
7 stis est Riminald. in cons. 438. nu. 26. & quod assidua habitatio arguat contractum esse domicilium, prodidit, Menoch. de arbitr. iudic. lib. 2. centur. 1. casu 86. num. 15. vbi omnes ita sentire scripsit idem placuit, Alciat. in l. pupillus §. incola ff. de verb. signific. quem refert, & sequitur Suarez in Thesaur. recept. sentent. in verbo domicilium il 1. licet alij dixeritis, vt non satis sit spatium decennij, sed id relinquē-
8 dum esse iudicis arbitrio, vt per Abb. in cap. fi. nu. 8. vers. vltimo, quæro de paroch. & Felin. in cap. dilectus filius il 2. nu. 12. vers. primus casus de rescript. & respondit Dec. cons. 283. nu. 11. atque Paris. in consil. 12. nu. 17. lib. 3. qui iudex etiam minori tempore decennij arbitrari poterit contractum esse domicilium, iuxta loci, & personarum conditionem, habetur per Menoch. de arbitrar. iud. lib. 2. centur. 1. casu 86. post num. 16. vers. ego absolutè, quod idem videtur induere, Vbal. in tract. de Canon. epi scop. & paroch. c. 7. vers. 8. quero num. 10. vbi ex sententia Ioan. in c. is quide sepult. lib. 6. asferit, minori spatio quam decennali domicilium constitui; quo in materia sunt etiam vidē di, Afflict. in dec. 384. & Guttierez de matrimonio cap. 63. vbi scribit de domicilio requisito, contrahentium in aliquo loco, ad hoc, vt ibi sortiatur proprium parochum, qui assistere possit, & debeat matrimonio iuxta decretū Sacri Concilij Tridentini, vt etiam trado, ego ipse supra in dec. 108.

9 In Curia Archiepiscopali, vero seruatur, quod Cleric. exteri, qui cum dimissorijs suorū ordinariorum in Ciuitate Neapolitana morā tur, quamuis declarent se habere animum contrahendi domicilium in ea, & per longum tēpus in ea habitauerint, non admittuntur ad Ciuitatem Neapolitanam nisi capta informatione, quod in eorum patria non habeant aliqua bona, & tamdiu Neapoli habitauerint, quod præsumptio sit amplius non habere animum redeundi ad patriam, & postea mediāte decreto declarantur ciues Neapolitani, & nisi prædicta fiant, non habentur pro talibus, nec conferuntur eis ordines siuè dimissorijs suorū Episcoporum, nec etiam permittuntur celebrare missas, in Ciuitate, & Diocesi, & causa huius antiquæ obseruantiæ fuit, quod multi clerici, delinquentes cōdennati ab eorum Episcopis accedunt, ad hanc Ciuitatem, & non valentes amplius obtinere litteras dimissoriales à suis Episcopis pro exercendis ordinibus susceptis, vel pro suscipiendis, de facili declarant se habere animum habitandi in ea, & nisi taliter fieret Ciuitas Neapolitana abundaret pessimis clericis, ad notata in cap. fin. de consuetud. verum posset talis esse qualitas personæ, quod nō obstante hac obseruantia posset statim admitti ad ciuilitatem, & ex eadem quoque ratione
10 Neapoli non ordinantur absque litteris dimissorialibus exteri ratione beneficij simplicis, non requirentis residentiam, in ea obtenti, quamuis, Ioan. Andr. Dominic. & Franc. in capit. cum nullus de tempor. ordinat. in 6.

dicant id fieri posse, cui obseruantiæ ad stipulatur Sacrum Concil. Tridentin. cap. 11. sess. 23. de reformat. dum concedit Episcopo, vt valeat ordinare non subditum suum familiarem triennalem, sine litteris dimissorialibus, dummodo illi statim beneficium Ecclesiasticum conferat, si enim beneficium solum sufficeret, frustra requireretur seruitium, nisi dicas, quod ex Sacro Concilio potest prius ordinari, & postea ei conferri beneficium, quidquid sit talis est obseruantia Curiæ Archiepiscopalis, & rationabilis.

## SVMMARIVM.

1 *Nouitius dicitur religiosus, sed vide num. 6. & 7. & 9. & 10.*
2 *Nouitium percutiens incidit in excommunicationem.*
3 *Nouitius gaudet priuilegio fori.*
4 *Nouitius subijcitur iurisdictioni religionis regularis.*
5 *Nouitius non potest ordinari ab alieno Episcopo cum litteris dimissorialibus sui superioris regularis.*
8 *Durante Anno nouitiatus nouitius probat religionem, & probatur ab ea.*
11 *Nouitij durante nouitiatu non possunt aliquem gradum suscipere.*
12 *Durante nouitiatu Monasterium de bonis nouitij nihil possidet.*

An nouitius possit ordinari ab alieno Episcopo cum litteris dimissorialibus sui superioris regularis.

## DECIS. CCLIII.

1 Ratio dubitandi pro affirmatiua sententia, scilicet quod valeat nouitius cum talibus litteris dimissorialibus sui superioris ordinari ab alieno Episcopo erat, quia nouitius dicitur religiosus, vt communiter notant DD. in Auth. ingressi C. de Sacros. Eccles. & in cap. quia ingredientibus de testamentis, & religiosorum nomine venire, voluit quoque, Berous in cap. in præsentia cum alijs per eum adductis de probat. poss. Panorm. in rubric. de
2 regular. vnde euenit, quod nouitium percutiens incidit in excommunicationem, cap. religioso §. 1. de sentent. excommunicat. in 6. Villagut. decis. 54. Viuius decis. 96. & gaudere
3 priuilegio fori, testatur Nauarr. consf. 3. de foro competenti post Felin. in cap. cum sit generale eod. titul. & in cap. non dubium, & ibi Panormit. de sentent. excommunicat. item quia,
4 nouitius subijcitur iurisdictioni superioris regularis, quemadmodum alij religiosi professi cap. 1. de Cappell. Monach. & propterea ob supradictas rationes videbatur potuisse ordinari cum litteris dimissorialibus sui Abbatis, ad textum in cap. cum nullus de tempor. ordinat. in 6.

5 Sed non obstantibus suprapositis, cōtrarium fuit dictum, nam pro absoluto habitū fuit Nouitium durante Nouitiatu non posse ordinibus insigniri cum litteris dimissorialibus sui superioris regularis, quia durante illo anno
6 non dicitur vere, & proprie religiosus secūdū Boer. in tractatu de statu hæremitarum nu. 16. Moscou. de Maiest. Eccles. par. 4. cap. 2. No
7 uitius enim erit probandus per annum an sit aptus ad Religionem, Abb. in cap. Monasterijs de statu Monac. & in cap. porrectum de regular. & in cap. ad Apostolicam eod. tit. Frāc. in cap. Religiosos §. quamuis, de sentent. excommunic. in 6. Siluester in verbo religio 3. & Armil. in eodem verbo num. 8. quia nouitiorum
8 status consideratur in illo anno, nam eo tempore Nouitius probat Religionem, & probatur ab ea an sit aptus ad obseruantiam Regulæ, & sic superior non videtur perpetuus ad effectum concedendi dimissorias, vt tradit, Mos-
9 cou. de Maiest. Eccles. part. 4. d. cap. 2. nec connumeratur inter Religiosos, ex quo induitur, tunc habitu speciali, & separatur de loco monasterij, glos. in c. super eo de regular. & in cap. ad Apostolicam vbi Abb. eod. tit. Diu. Antonin. c. 7. §. 4. Siluestr. in verbo religio, Armilla in verbo nouitius Concil. Trident. c. 16. sess.
10 25. de regular. & hanc opinionem tenēdo, nō obstat, quod supradiximus, nouitios esse religiosos, nam vere non dicuntur religiosi, sed fictè, quia nouitij non obligantur ad præcepta religionis, & propterea si deliquerint non puniuntur pęna perpetui carceris, sed habent libertatem redeundi ad secularem vitam, recte Moscou. loco superius citato, vnde secundū Gemin. in cap. non solum, de regular. & in capit. nullus de elect. in 6. quem refert, Armil. loco iam citato Nouitij durante nouitiatu, non
11 possunt in religione suscipere gradum, officiū aut dignitatem, vel præeminentiam aliquam, nec eis conceditur dare suffragia, vel vocem in capitulo, ex quo secundum Panormit. in cap. vidua de regul. carent tam voce actiua, quam passiua, nec durante nouitiatu monasterium
12 aliquid possidet de bonis nouitij, vt tradit Concilium Tridentinum in d. cap. 16. sess. 25. de regular.

SVM-

*SVMMARIVM.*

1 *Mandatum de capiendo expeditũ à iudice potest mandari exequtioni ipso remoto ab officio, quod intellige, vt nu.2. & 4.*
3 *Cessante causa, cessat effectus.*
5 *Consuetudo pro lege seruatur, imò vincit legem nu.6.*
7 *Consuetudo etiam mala excusat.*
8 *Consuetudo dicitur optima legum interpres, & sic etiam contractuum nu.9.*

Mandatum de capiendo expeditum à iudice, an possit mandari exequutioni ipso remoto ab officio.

## DECIS. CCLIV.

1 DIco quod mandatum de capiendo expe-
ditum à iudice potest mandari exequu-
tioni ipso remoto ab officio, vt fuit dictum, &
obseruatum in Curia Archiepiscopali, in qua
fuit habitum pro vero, quod mandatum de ca-
piendo clericum expeditum à Domino Vica-
rio, ipso remòto ab officio potest mandari exe
quutioni absq; quod renouetur ab alio Vicario
successore, vt docet Angel. in l. fundi ff. de ac-
2 quirenda possessione, dũmdo captura fuerit
decreta cum causa cognitione, idem tanto mi-
nus in mandato de immittendo in possessionẽ
vt dicit Bartol. in d. l. fundi ff. de acquiren-
da possessione, cum quo concordant ibidem
Roman. & Castrens. & secundum Angel. vbi
supra, idem esset in licentia concessa de capien-
do debitorem, per textum in Auht. vt nulli iu
dic. §. & hoc vero iubemus, quod limitat ꝓce
dere causa cognita per textum in c. super gra-
tia extra de officio delegati, secus sine causa co
gnitione esset data licentia, vt dicitur fieri in
tuscia vigore instrumenti guarentigiati, quia
tunc finito officio, finitur etiam virtus di-
ctæ licentiæ, leg. fin. cum glos. 1. ff. de pęnis, &
not. in leg. 1. de postulando, in quo habet lo
cum Regula, quod cessante causa cessat effe-
3 ctus cap. cum cessante extra de appellat. latè
Tiraquel. more suo in tractatu cessante causa
in principio, & prædictam opinionem Bart.
ipsemet tenet in l. more maiorum, ff. de iurisdi
ction. omn. iudic. & Bal. in l. si de interpreta-
tione ff. de leg. nisi secundum eum consuetudo
esset in contrarium, & per illum textum, idem
tenet Imol. in cap. quoniam Abb. de officio de
leg. Spec. in tit. de leg §. finitur vers. sed pone
de facto; quibus adde, Bald. in cons. 310. lib. 4.
5 & ratio est quia aliter est dicendũ vbi adest cõ-
suetudo in contrariũ, & patet, nam magna est
vis consuetudinis, ita vt pro lege seruetur, do-
cet textus in leg. de quibus l. diuturna, l. cum de
6 consuetudine ff. de leg. imò secundum Puteum
in decis. 176. num. 7. lib. 3. consuetudo in loco
vincit legem, consuetudo enim loci est obser-
uanda, latè Gabriel. post alios in conclus. 1. de
consuetud. hinc consuetudo etiam mala excu-
7 sat, cap. cum venerabilis de consuetud. & prop
terea consuetudo iurisdictionem tribuit priua
to, cap. cum contingat, vbi glosa de foro com-
8 pet. cõsuetudo enim optima legum interpret.
est, Afflict. in decis. 166. sub num 9. Menoch.
cons. 32. num. 44. vol. 1. & optima contractuũ
interpres dicitur, l. quod si nolit §. quia assidua
9 ff. de edilit. editt. Magon. in decis. Lucens. 7.
nu. 21. Menoch. de arbitr. casu 83. num. 10.

*SVMMARIVM.*

1 *Ecclesia per profanationẽ desiit esse Ecclesia.*
2 *Ecclesia profanata non gaudet immunitate, vti reliqua Ecclesia.*
3 *Ecclesia profanata non potest concedi ad vsũ histrionum.*
4 *Semel Deo dicatum non est ad vsus humanos transferendum.*
5 *Cæmenta Ecclesiæ profanatæ non possunt ad vsum priuatorum conuerti.*
6 *Vbi ruina Ecclesię venduntur, eorum pretiũ non potest ad vsus sordidos impendi.*
7 *Semel tale nunquam desinit esse tale.*
8 *Sordes turpitudo, & infamia pari passu ambulant.*
9 *Histriones sunt expellendi à locis honestis.*

Ecclesia profanata an possit concedi vsui histrionum.

## DECIS. CCLV.

1 VIdebatur resoluendum affirmatiue, ex eo
quod per profanationem desinit esse Ec
clesia iuxta tradita per Rubin. in cons. 21.
num. 3. & sequent. Thominc. in cons. 91. nu.
10. vbi ex eo quod Ecclesia fuit Profanata nõ
gaudet immunitate, vti reliquæ Ecclesiæ pro
vt in cap. quisquis & c. id diffiniur 17. q. 4. quo
2 fit vt patrãs homicidium intus Ecclesiam pro-
fanatam, confugiens ad aliam Ecclesiam, non
debet excludi ab illius beneficio, vti occidens
intus Ecclesiam, ad tex. in c. fin. de immunitate
Ecclesiæ, & Bulla Gregorij 13. quia vt dixi
non dicitur amplius locus sacer, pro qua opi-
nione expenditur tex. in l. que loca ff. de reli-
giosis, & sumptibus.

Cæterum supradictis minime suffragan-
tibus; cõntrarium fuit in Curia resolutum
3 .s. Ecclesiam profanatam non posse concedi
histrionibus pro illorũ vsu sordidoquę decisio
obtinuit fundamẽtum ex sequẽtibus, primo

per tex.in cap. semel de regulis iuris in 6. &
tex.in cap. semel de consecratione distinct. 1.
vbi quod semel deo dedicatum fuit non est ad
vsus humanos transferendum, adeo quod secũ
dum glos.in c.ligna de consecratione distinct.
1. neq; cæmenta Ecclesiæ profanatę poterant
5 conuerti ad vsus priuatorum, sed ad vsus Ec-
clesiæ alterius non sordidos pro vt habetur, &
pariter in c. quæ semel 19. quæst. 3. vbi quæ se-
mel deo donata fuerint, non possunt amplius
reuocari, & propterea iure optimo consuluit,
6 Artam.in cõs.73. ꝙ vbi ruinæ ecclesię vendũ-
tur, non ad vsus sordidos eorum pretium, sed
ad vtilitatẽ eiusdem Ecclesiæ esse expendendũ
2. quia per Concilium Tridẽt. sess.21. de refor
mat.c.7. prohibetur Ecclesias profanatas con-
uerti ad vsus sordidos maxime cum in ea de-
bet remanere affixa Crux Domini Nostri Ie-
su Christi, vnde si prædicti Histriones de iure
veniunt expellendi à locis honestis, & in qui-
bus Imperatoris imago depicta est, vt tradũt
communiter in l.2.C.de summa Trinitate, &
& Fide Cattolica, de Franch. in decis. 354.
Thesaur.in quæst. 32. & Anna sing.331. quan
to magis à loco qui ecclesia fuit, cùm semper re
maneat memoria Ecclesiæ, argumento tex.
7 in l.fin.C.de bonis maternis, cum semel tale
nunquam desinat esse tale saltem intentiona-
liter, secundum Artaman. in cons.29. tertio
quia in talibus locis ex vi Cõcilij capite iã cita
to prohibetur cõuerti in vsus sordidos, & secũ
dum glos.in l.fratres C.de innoficioso testamẽ
to, quam sequitur Ann.obseru. 9. sordes tur-
8 pitudo, & infamia æquipollent, & paribus
passibus ambulant, & histriones esse infames,
non dubitatur, ex late traditis, per Vbal.in cõ
sil.27. & facit tex.in l. 2. §.fin.ff.de is qui notã
tur infamia, & dicuntur quasi allegantes eorũ
turpitudinem, Detian.cons.18.Corn.cons.38
nu.14.volum.1. Viuius dec.67. & facit quod
notabiliter voluit idem Viuius in decis. 134.
vbi in Ecclesia Dei non debet ingeri perso-
na infamis, cum infamibus portę non pateant
dignitatum, cap.infamibus de regulis iuris in
6. præsertim supradictis ꝑsonis quibus omnis
actus honestus interdicitur, l.fi.§.fi.C. de nup-
tijs vtãtur, in tãtũ ꝙ de iure denegãtur ecclesię
Sacramenta, c.pro dilectione de consecratione
distint.2. vbi non erudiendorum, sed perdonan
dorum puerorum magistri dicuntur, & donan
tes aliquid eis peccant; cap. donare, 86. distint.
facit textus notabilis in l.si qua in publicis C.
de spectaculis, & scenicis lib.10. vbi dicitur, ꝙ
histriones debent expelli à locis honestis, & à
9 locis in quibus Imperatoris imago depicta est.

*SVMMARIVM.*

1 *Lite pendente nihil est innouandum.*
2 *In beneficio litigioso non datur vera prouisio.*
3 *Vbi duo vendicant eandem rem, nemini assignari debet.*
4 *Manens in pacifica quasi possessione præsentandi, præsentato ab ipso non ipeditur instĩtutio.*
5 *Lite pendente, quis non debet priuari possessione, & amplia vt nu.6. & 7. & 9.*
8 *Possessor priuatus de facto suo potest petere restitutionem integrum.*
10 *in Controuersiis præcedentiarum is qui possidet tempore litis motæ præcedit.*
11 *Nemo est sua possessione priuandus nisi cum causa cognitione.*

Patronus si est in quasi possessione, & præsentauit, si lis ab alio ei prætendentes ius præsentandi moueatur an debeat impediri institutio.

## D E C I S. CCLVI.

FActa præsentatione ab eo, qui erat in qua-
si possessione præsentandi iuxta disposi-
tionem, tex. cap. consultationibus de iurepa-
tronatus, comparuit quidam prætẽdẽs ius pr̨
sentandi ad ipsum spectare, & proinde insta-
bat lite pendente non esse præsentatum insti-
tuendum, vnde fuit dubitatum si esset retardã
1 da institutio, & dicebatur lite pendente nihil
esse innouandum, l. 1. & toto titul. cap. nihil
innouari lite pendente, cap. non solum, cum
ibi adductis de appellat. in 6. & in beneficio li
2 tigioso non dari veram prouisionem, Gomez.
in regul.de impetrand. benefic.per obitum fa-
mil.Cardin. quæst.8. num.5. & per totum Gõ
zalez in reg.8.glosa 6. nu.147. & posse cõferri
per Pap. voluit Crescent.in decis.7.de iurepa-
3 tronatus, Balb.in decis.99. & pro eadem opi-
nione dicebatur facere text.in l.is à quo ff. de
rei vendicatione, vbi si duo vindicant ean-
dem rem neutri assignari debet lite penden-
te, vt probatur etiam in cap. 1. & 2. vt lite pẽ
dente in 6. de quorum, vt late per Cassador.
in decis.9. eodem tit. & per Crescentius in de-
cis. 21. de sententia & rei iudicata.
4 Verum Curia Archiep. resoluit contrariũ
iudicando, quod quãdo aliquis manet in pacifi
ca quasi possessione præsentandi, præsentatum

ab

ab ipso non esse retardandam institutionem etiam mota lite circa dictum ius præsentandi, cuius resolutionis ratio est, ne lite pendente
5 priuetur quis sua possessione cap. 1. de causa possess. & propriet. c. licet de præbendis in 6. quod esset si institutio præsentati tardaretur, glos. in cit. c. 1. vt lite pendent. in 6. quod procederet etiam liquido apparente de non iure
6 præsentantis, c. cum causam, vbi Abb. & sol. de officio delegat. & idē Panorm. in c. cōquerente, de restitutione spoliator. generale enim est quem manutenendum esse in sua possessione præsentandi, & consequenter præsentatū ab eo instituendum donec aduersarius de suo iure doceat, Bald. cons. 442. Ias. in cons. 7. n. 62
7 vol. 2. imò nec Fiscus posset lite pēdente priuatum, cum quo contendit re ipsa de qua tractatur priuare, Couar. lib. 1. variar. resol. c. 16. nu. 6. Guid. Pap. in decis. 356. per glos. sing. & Magistram in l. res quæ, ff. de iure Fisci vnde ad hoc optimè facit, qđ notabiliter dixit Lap.
8 in allegat. 103. quod possessor patronatus priuatus de facto sua possessione exempli gratia si institutio impediretur ob motem litem posset petere restitutionem in integrum, sequitur Achil. de Grass. in decis. 32. de appellat. Bisignett. in decis. 3. de restitutione spoliator Roman. cons. 69. n. 12. & optimè expeditur text. in §. hodie instit. de interdictis, vbi in interdicto retinendæ, prout in casu de quo verba fa-
9 cimus, ille debet obtinere, & consequenter in possessione manuteneri qui tempore litis, possidebat, vt voluerunt pariter Afflict. in decis. 326. & Benint. Rot Bonon. in decis. 42. vndè ex his refero ego ipse in decis. 132. vol. 1. fuisse resolutum in Curia Archiepiscopali, quod in
10 controuersijs præcedētiarum, is qui possidet litis motæ tempore, præcedat cap. cum Ecclesia Sutrina de caus. possession. & propriet. latè tradit Ann. in allegat. 131. vbi in præcedētijs vltimus status attēditur, sicuti in terminis ad-
11 ministrationis, quod nō debeat quis administratione priuari, nisi cū causę cognitione probatur in cap. qualiter, & quando il 2. in fine, & cap. penult. & fin. de probat. tradit Ferret. cōsil. 184. nu. 7. dicens quod capitulum Ecclesiæ Catedralis, vel alius administrator Hospitalis, nō potest a pacifica possessione administrationis amoueri, nisi eo citato, & iuris ordine seruato, cap. licet Episcopo, vbi DD. c. in literis de restitut. spoliat.

*SVMMARIVM.*

1 *Appellatione inuenti non venit captus, nisi secundum subiectam materiam.*
2 *Edictum Curiæ Archiepiscopalis prohibens Clericis asportationem armorum, nō procedit in eo qui cum armis captus nō fuerit.*
3 *Statuta sunt stricti iuris, & non sunt extendenda.*

Edictum Curiæ Archiepiscopalis prohibens Clericis asportationem armorum, an habeat locum in eo, qui cum armis captus non fuerit.

VIdebatur prima fronte, cum istæ articulus in facti contingentia accidisset, resoluendū affirmatiuè, vt scilicet Edictum prohibens clericis asportationem armorum haberet locum in eo, qui cum armis captus non fuerit, vt conatur probare Menoch. de arbitrar. iudic. casu 394. num. 49. propter aliquos DD. ab eo relatos, & a Soccin. iun. in l. 1. num 412. de acquir. possess. & Marsil. singul. 355. præser-
1 tim, quia nunquam appellatione inuenti veni captus ex proprietate verborum, vt probat Soccin. in d. l. 1 nu. 415. nisi secundum subiectam materiam, vt in casu l. si Barsatorem C. fideiussor.
2 Tamen contrarium censuit Curia Archiepiscopalis, quia statutum puniens portantem arma, non habet locum in eo, qui cum armis captus non fuerit, ita firmauit Bart. in d. l. si Barsatorem per illum textum C. de fideiuss. & ibi Bal. & in l. item Lapilli in fine ff. de rerum diuis. Alex. bons. 152. num. 2. Bellon. qui hanc appellat opinionem magis communem in cōsil. 94. num. 4. Clar. in pract. crimin. quæst. 82. versic. quæro stat statutum, & alij penes Martan. in decis. 80. vbi notauit, quod statutum Studij Pisarum prohibens Scolaribus deferre arma offensibilia, tamē permittens defensibilia quæcumque, & contra portantem imponens certam pœnam pecuniariam exequendā per D. Rectorem, non habere locum, vbi dicti scolares non inuenirentur cum armis, & refert hunc esse vsum; & consuetudinem totius orbis Christianorū, vt scilicet statuta punientia portantem arma, intelligantur de eo, qui cum armis fuerit captus, de quo vsu etiam attestatur Clarus in sua pract. crimin. d. quæst. d. versic. quæro stat., & sic etiam hodie, & de consuetudine refert Couar. in lib. pract. quęst. cap. 33. in fine, & pro hac opinione insuper
3 facit quod Edictum hoc siue hæc Constitutio est stricti iuris, & ideò non est extendenda, Innocent. in cap. dilecto col. 3. versic. de officio dele-

delegat. Oldrad. cons. 237. col. fin. Dec. cons. 8. nu. 4. Gramat. post alios in decis. 92. num. 4. & 5. Panorm. in cap. quoad translationem nu. 5. de officio legati Crauett. consil. 111. num. 16. Bald. in Auth. si quas Ruinas col. 1. versic. inducit etiam ratione de Sacrosanct. Eccles.

## *SVMMARIVM.*

1 *Conseruatores sunt* Iudices *delegati a Summo Pontifice fauore certarum personarum, Collegiorum, Vniuersitatum Scolarium, Hospitalium, & aliorum locorum, vt à manifestis iniurijs offensis sibi commissis defendat.*

2 *Protector non potest petere ab ordinario Remissionem Regularis delinquentis extra claustra.*

3 *Ordinarij habent legitimam, & ordinariam potestatē cognoscendi de oīb. bonis causis.*

4 *Iudicium soluitur vetante eo, qui maius imperium habet.*

5 *Conseruatoria non extēduntur vltra casus iniuriarum, & manifestarum violentiarum.*

6 *Conseruatores dicuntur contra manifestas iniurias seruatores.*

7 *Iurisdictio conseruatorum est limitata taliter, quod de consensu partium prorogari non valet.*

8 *Conseruatoria non amplianiur ex generali clausula in quibuscumque causis, sed restringuntur ad clausulam pro manifestis iniurijs.*

9 *Iurisdictio conseruatoria est delegata, & non debet ampliari in praeiudicium iurisdictionis ordinariae.*

10 *Conseruatoria sunt odiose.*

11 *Conseruator non habet potestatem defendendi iniuriam simplicem, sed qualificatam.*

An protector possit petere ab ordinario remissionem Regularis delinquentis extra claustra.

## DECIS. CCLVIII.

1 CONseruatores sunt Iudices delegati à Sūmo Pontifice fauore certarum personarum, Collegiorum, Vniuersitatum, Scolariū, Hospitalium, & aliorum locorum piorum, vt a manifestis iniurijs, offensis sibi cōmissis defendat cap. 1. & fin. de offic. deleg in 6. Concil. Trident. sessio. 14. de reformat. cap. 5. Cappella Tholos. in decis. 355. 357. & 410. post Ias. in cons. 145. nu. 8. lib. 4. Surd. de aliment. tit. 1. quæst. 79. num. 10. Costa de re integra dist. 64.

2 quare fuit dubitatum si prædicti possent petere ab ordinario remissionē regularis delinquētis extra claustra, & Curia Archiepiscopalis resoluit negatiuè, siquidē hoc fecit ex Constitutione Innocentij IV. Pontificis mota de qua in d. cap. 1. & cap. fin. de offic. delegat. in 6. per quas Constitutiones Iudicibus conseruatoribus tantū concessum est, vt de manifestis iniurijs. & violentijs cognoscant, nec ad aliam, quę iudicialem indaginem exiguunt suam possint extendere potestatem, quod si præscriptam formam fuerint transgressi, eo ipso per annum suspensi sunt, Ferrer. in addit. ad Guid. Pap. in decis. 18. quod summa ratione videtur constitutum, non enim licet declinare iurisdictionē
3 ordinariorum, qui legitimam habent, & ordinariam potestatem cognoscēdi de omnibus causis, cap. licet, & cap. irrefragabili de offic. ordinar. quod à Concilio Tridentino in hac specie decisum est, sess. 14. cap. 5. de reform. & licet sint aliqui existimātes non esse prædictis conseruationibus prohibitū de alijs causis, vltra violētias, & manifestas iniurias cognoscere, modo in literis Apostolicis id illis fuerit permissum, quod verum putāt, quia Summus Pōtifex Ecclesiæ præsul causas ad Ecclesiastica tribunalia spectātes auocare potest, & alteri terminandas committere, cap. nostram de appell. cap. Pastoralis §. præterea de officio de legat. c. Eccles. in 2. in verbo nos quidquid, vt lite pendent. Concil. Trident. sess. 24. cap. 20.
4 de reform. Didac. practic. q. 9. iudicium enim soluitur, vetante eo qui maius imperium habet, l. iudicium de iudic. & alij distinguendum putant inter conseruatores, qui dati sunt in fauorem certarum personarum, & alios qui constituti. & delegati sunt in fauorem vniuersitatum, Collegiorum, Doctorum, aut Scolarium, Hospitalium Ecclesiarum, aliorumq; locorum piorum, vt primo casu cōseruatores Iudices possint tātum de manifestis iniurijs, & violentijs cognoscere non de alijsq; iudicialem indaginem exigunt, secundo vero casu de omnibus cognoscant, quam distinctionem apertè probat Concilium Tridentinum sessione 14. cap. 5. vbi non possunt Clerici declinare Episcopi iurisdictionem, etiamsi allegēt habere certos, & peculiares Iudices per literas quas conseruatorias noncupant, vt eos a molestijs, & iniurijs defendant excipiuntur tamen in dicto Concilio, generales Vniuersitates, seù Collegia Doctorum, vel Scholasticorū, regularia loca, quę exempta sunt à iurisdictione ordinaria, solebant Summi Pōtifices quasdam Ecclesias Capitula hospitalia, & Monasteria eximere à iurisdictione ordinaria Episcoporum, & eius Iudices proprios dare, qui de causis eorum cognoscerent, vt videre est in

multis

multis locis decretalium cap. per exemptio-
nem, capit. si Papa de priuilegijs lib.6. Cho-
pin. de sacra Polit. lib.2. titul.4. num.6. & 7.
§. & lib.2. cap.5. num.8. & de demanio lib.2
tit.8. & Monast. lib.1. tit.2. num.19. tamen
vera fuit nostra decisio, ex iurisdictionis de-
5 fectu, cum conseruatoria non valeant exten-
di extra casus iniuriarum, & manifestarum
violentiarum, quia conseruatoris officium
solum est tueri a manifestis iniurijs, & noto-
rijs violentij, cap.1. vbi Ant. de Butr. nu.1.
de elect. in 6. dicens quod ad dubia iudicia-
lem indaginem requirentia non est extensa
conseruatorum potestas cap.1. & fin. de of-
fic. delegat. in 6. Vrsill. Afflict. decis. 264.
num.7. Innoc. in cap. statuimus de offic. de-
leg. in 6. nu.1. Guid. Pap. sing. 152. & 433.
Franc. de Plat. tract. de excommunic. §. 57.
de his qui procurant, quod conseruatores
dati se intromittant de ijs, quę eis non licent
num.1. & 6. allegans capit.1. & fin. de offi-
cio delegat. B. Antonius tract. de excommun.
cap.37. num.7. Valasc. consult. 152. num.2.
Guttierez. lib.3. practicarum quęst.9. nu.1.8.
& seqq. Concil. Trident. sess.14. decreto de
reformat. cap.5. nam secundum Monach. in
cap. statuimus num.1. de officio delegat. in 6.
conseruatores dicuntur contra notorias in-
6 iurias seruatores, & apud Hispanos sunt le-
ges Regiæ 1. & 2. titul.5. lib.2. recopilat. vbi
disponitur, quod conseruatores dati, & de-
putati per suam Sanctitatem non possunt se
intromittere in cognoscendo nisi de iniurijs
manifestis, & notorijs, quæ fieri solent Ec-
clesijs, Monasterijs, ac personis Ecclesiasti-
cis secundum ea, quæ iura communia dispo-
nunt, & Sancti Patres, qui ea ordinarunt, &
non plus, nec vltra; non obstantibus quibus-
uis commissionibus, aut facultatibus illis
concessis, & si contrarium fecerint ammit-
tant naturalitatem, & temporalitates dicto-
rum Regnorum, & sint habiti vt exteri, &
extranei ab eis, Guttierez. dict. q.9. nu.11.
Valasc. vbi proximè num.2. qui nu.4. resol-
uit, quod in tantum est limitata iurisdictio
7 conseruatorum, quod etiam de cōsensu par-
tium prorogari non potest, ex l.1. §. fin. ff.
quod quisque iur. l. solemus §. latrunculator
ff. de iudic. l.2. §. fin. ff. de pœnis, Iaf. in l. si
per errorem num.1. ff. de iurisdict. omn. iu-
dic. Marsil. in l. fin. num.197. eod. tit. Bald.
in l. fin. num 3. C. de exceptionibus Marant.
de ordin. Iudic. par.4. distinct.12. num.18.
8 nec ex generali clausula in quibuscunque
causis ampliatur conseruatoria, sed restrin-
gitur ad clausulam pro manifestis iniurijs, &
violentijs ne à iure communi recedatur di-
cto cap.1. & fin. de offic. deleg. in 6. Guttie-
rez. dict. quæst.9. num.17. Valasc. nu.8. & 9.
vbi ait, quod iurisdictio conseruatoria est de-
legata, & non debet ampliari in pręiudicium
iurisdictionis ordinarię, quæ fauorabilior
est, vt in cap. P. & G. de officio delegat. &
resoluunt Doctores in rubr. ff. de offic. eius
cui mandat. est iurisdict. Menoch. lib.2. prę-
sumpt.16. num.13. & præsumpt.15. num.1.
& 2. & præsumpt.17. eodem num. Eo ma-
10 ximè, quia conseruatoriæ sunt odiosæ, &
strictè interpretandæ, vt inquit Rota decis.
164. num.4. par.3. lib.3. Sacr. Palat. vnde
Monach. in cap. statuimus num.4. de offic.
11 delegat. in 6. ait, quod conseruator non de-
bet potestatem defendendi iniuriam simpli-
cem, sed qualificatam, ex capit. vlt. in fin.
eodem titulo.

*SVMMARIVM.*

1 *Iuspatronatus transit cum vniuersitate bonorum.*
2 *An iuspatronatus transeat in emptorem hæreditatis remissiuè.*
3 *Ius patronatus transit cum vniuersali donatione.*
4 *Ius patronatus semper consideratur cum vniuersitate bonorum.*
5 *Ius patronatus, vt ad hæredes transferatur requiritur apprehensio.*
6 *Expressio eorum, quæ tacitè insunt, nihil operatur etiam in spiritualibus, sed vide num.10.*
7 *Specificatio iuris patronatus in venditione Vniuersitatis est simonia.*
8 *Emens aliquid vniuersale animo emendi ius patronatus simoniam committit.*
9 *Id quod principaliter agitur est inspiciendum.*

An specificatio iuris patronatus in venditione vniuersitatis sit simonia.

## DECIS. CCLIX.

1 Communis est resolutio ex text. in cap.
ex literis de iurepatronatus ad hoc, qđ
ius præsentandi ad aliquod beneficium Ec-
clesiasticum transit cum vniuersitate bono-
rum, etiam temporalium, vnde dicunt DD.
quod tale ius transit ad quoscunq; hæredes,
vt per Couar. in 2. lib. variar. resolut. cap.18.
num.6. Tiraquel. de primogenit. quæst. 36.
2 Fusc. singul.114. Molin. de primogenit lib.
1. cap.24. num.7. qui num.25. agit an simili-
ter trãseat in emptorem hęreditatis, de quo
etiam

etiam differunt Couar. lib. 1. variar. resolut. cap. 13. num. 3. & lib. 2. cap. 18. nu. 8. Diaz. in regul. 401. vbi optimè Salsed. per bellè Costa in cap. si pater 2. part. in verbo Tre-
3 bellianicæ nu. 7. hinc enim ius patronatus transfertur in donatione vniuersali, vt fuit resolutum per Rotam in decis. 1358. par. 3.
4 diuers. coram Augustino, & habetur per Puteum in decis. 351. lib. 2. hinc iuspatronatus semper cõsideratur cum vniuersitate bono-
5 rum secundum Bald. in rubr. de iure patronatus, licet requiratur apprehensio, vt ad heredes transferatur. iuxta decis. Veral. 135. & 410. lib. 2. & decis. 211. lib. 3. Calder. consil. 12. de iure patronat. Franc. Marc. in decis. 145. & decis. 1135. vol. 1. & propterea transit in fideicõmissarium vniuersalem, vt notabiliter voluerunt Guid. Pap. in decis. 507. & Franc. Marc. in decis. 1136. vol. 1. quare cum quidam vendidisset domum, in qua etiam erat Cappella continens ius patronatus, in cuius venditione adiecit verbum, & signanter ius patronatus fuit dubitatum si præfata venditio esset simoniaca, iuxta tradita in cap. quanto de iudicijs, & prima facie videbatur resoluendum negatiuè ex eo,
6 quod expressio eorum, quæ tacitè insunt nihil operatur etiam in spiritualibus secundũ glos. doctrinam in cap. significasti de elect. & cap. audientiam il 2. de rescriptis, & in cap. olim, il 1. de restitut. spoliat. & in cap. relatum de præbendis.

7 Tamen hoc non obstante cõtrarium conclusum fuit in Curia Archiepiscopali, ex doctrina Ioan. Andr. in cap. 1. de iure patronat. in 6. qui docet, & scribit, quod si in venditione Villæ, vel vniuersitatis bonorum fiat expressa mentio iurispatronatus, per huiusmodi expressionem, videtur Aequè principaliter vendi ius patronatus, & per consequens erit nulla venditio, prout est communis DD. sententia relata per Lambertin. de iure patronat. 2. par. lib. 1. artic. 2. num. 7. Sequitur Menoch. consil. 451. vol. 3. reprobata opinione Anan. in cap. querelam de elect.
8 imò fuit dictum, quod si quis dum emerit villam, vel alia bona, in quibus erat insitum ius patronatus, principaliter habuit intentionem ad eius ius patronatus, propter quod emit illa bona tali casu dubium non est quin committat simoniam, & haberet locum pœna vendentis ius patronatus, cum
9 id, quod principaliter agitur sit inspiciendum, & debet deduci in consideratione l. si quis nec causam. ff. si cert. petat. & sic tenent Palud. in quæst. 25. artic. 3. in fine distinct. 4. Sotus de iustitia, & iure lib. 9. quæstio. 7. artic. 1. Rosella in sua Summa in verbo simonia num. 6. Spin. in Specul. Testam. glos. 4. num. 116. in principio.

10 Non obstat, quod expressio eorum, quæ tacitè insunt, nihil operatur, quia respondetur, quam quando actus de per se simpliciter est prohibitus, tunc etsi tacitè insit si exprimatur operatur vitium, propter quod ille si in eo exprimatur illud, quod de per se est prohibitum inualidatur, & annullatur argum. text. vbi DD. in l. non vnquam, ff. de condit. & demonstrat. & ita tenendum reiecta distinctione quam in hoc casu constituit Rocchus de iure patronatus, verbo ipse, vel is à quo quæstio. 25. num. 49.

## SVMMARIVM.

1 *Regulariter Iudex non potest recipere pretium pro sententia, neque per interpositam personam, vt num. 2. & 7.*
3 *Non est iustus Iudex qui vitam, qui mortem, qui egestatem timet, & numero 5.*
4 *Pecunia Iudices facilè corrumpit.*
6 *In hoc Regno sancitum est, quod officiales, nihil capiant vltra prouisiones taxatas.*
8 *Delegatus cui commissa est dispensatio matrimonialis non potest aliquod recipere pro labore.*

Delegatus cui commissa est dispensatio matrimonialis, an aliquid possit recipere pro labore.

## DECIS. CCLX.

1 Regulariter Iudex non potest recipere pretium pro sententia, pro quo facit l. venales, cap. quando prou. non est, & quod Ouid scribit in 1. lib. eleg. 10. non bene conduci vendunt periuria testes, non bene cælesti Iudicis arca patet; munera enim excecant oculos Sapientum, & mutant verba Iustorum. Exod. 23. & Eccles. 20. & Deuteron. 16. sic inquit Salomon. Prouerb. 15. qui odit munera viuet, ipsa enim, & aurum faciunt nolentem velle, ad quod cumulat plura Simancas de Catholicis institutionibus c. 34. ex nu. 42. glos. penult. in vers. hinc Exod. in pragmat. Sanct. titul. de electio. in cap. sicut §. & vt omnia Mandos. in glos. facultatum §. sanè in versic. subuertat, pag. 66. Azeued. lib. 3. nouæ recopilationis tit. 9. l. 5.

ex

ex principio Mandos. in addition. ad repertor. inquisitor. in §.aduocatus in litera F.pag. 35.Pendaldus in 2. part. suæ summ. quæ de virtutibus, & vitijs inscribitur titul. de auarit. in §. quinto loco inter species auaritiæ dicendum est, vbi decem mala, quæ ex munerũ acceptatione proueniunt eleganter declarat, vnde optima ratione dubitatur, an Iudex poculentum aliquod à litigantibus recipere possit, & de pœna illius qui dat illud, & Iudicis qui illud, vel pecuniam recipit, multa, & pulcra cumulat Matien. in dial. relat. 3. part. ex cap. 24. Bossius in prax. titul. de offic. corrupt.
2 pecunia, nec etiam per interpositam personã, Iudici aliquid recipere licet Matien. p. 3. c. 23. vbi quærit an Iudex mutuas pecunias accipere possit, Rota. singul. 15. qui intelligit hunc text. in Iudice ordinario non vero in delegato ex Doctoribus in cap. cum ab omni de vit. & honest. Clericorum, cesset igitur in Iudice auaritię profanus ardor. & omni cura, & cum puritate studeat iudicium, & veritatem ministrare, vt enim inquit Cicero non est iu-
3 stus Iudex, qui mortem, qui exilium, qui egestatem timet, quæ omnia refert Caballin. in Egidian. constit. lib 4. cap. 1. glos. B. num. 5. pag. 189. & ratio est quia munera frequenter excecant oculos sapientium, & mutant verba
4 iustorum, Exod. 23. & Ecclesiast. 20. & pecunia Iudices facilè corrumpit, vt referant Neuizan. in sylua nupt. lib. 5. num. 98. & Ioan. Segura Dabalos in Director. Iudicum Ecclesf. fori. 1. par. cap. 14. num. 22. ex Iacob. in rubr. de statu Curiarum, vbi dicit, quod si totus mundus veniret non posset credere, quod si vna pars dat, & alia non, quod Iudex non sit danti naturaliter fauorabilis, & non dans habebitur aliquali odio, & quod si aliud non faciat Iudex, saltim instruit dantem, & dabit ei gratiosas dilationes, & parti non danti nociuas, vnde rationi conuenit, vt Iudex mundas habeat manus Deo, legi, & Regi, & nullum aliud, quærat lucrum, vt in Authent. de mandat. princip. §. oportet collat. 3. alias qui dona, aut munera accipit punitur per l. omnes cognitores C. ad leg. Iul. repetud., plurimum enim interest, vt cesset in Iudice auaritiæ profanus amor, vt omni cura, & puritate studeat iudicium, & veritatem ministrare, l. 1. §. ergo iubemus C. offic. præfect. Affr., nam vt
5 inquit Cicero, loc. cit. nõ est Iudex iustus, qui mortẽ, qui exiliũ, qui egestatem timet, & plura allegando prosequitur Caballin. in Aegydian. constitut. lib. 4. capit. 1. in glos. B. nu. 5. pag. 189., & dicit Pureus de sindicatu in verbo Consiliarij numer. 1. periculosum esse munera à litigantibus accipere, licet modica sint, quia non dantur cum caritate, sed

ad corruptionem, nam qui dat Iudici vnam gallinam, dat cum intentione, ut extorqueat ab eo bouem, & sic refert, quod rustici solent dicere, quod xenium intrat per portam Iudicis, & diabolus exit per fenestram. Insuper qui Iudici munera dat frequenter, querit amicitiam Iudicis, ut saltem quando lis est dubia, & in varietate opinionum ferat sententiam pro eo, iuxta id quod uulgò dicitur in dubio pro amico consuli posse, ac iudicari gratificationique locum esse, ut latè prosequitur Tiraquell. de primogenit. cap. 17. opin. 2. Menoch. de retinend. possessio. remed. 3. numer. 763. unde ex his in hoc nostro Regno Neapolitano meritò; & sanctissime epiloguntur diuersæ pragmaticæ, circa munera recipienda, & alia prohibita officialibus, ut apparet ex pragmatica prima, pragmatica tertia de muneribus officialium.
6 In pragmatica prima enim disponitur quod officiales nihil recipiant, ultra prouisiones taxatas, quæ prohibitio ampliatur, vt nec à sponte dantibus possint officiales aliquid recipere, secundum declarationem traditam per Couar. in c. quamuis par. 2. §. 3. de pactis in 6. & ratio est, quia prohibitus petere, censetur etiam, prohibitus a spontè dantibus accipere, capit. exigit de censibus lib. 6. & latissimè Phylip. Dec. in l. cuius rei, ff. eod. titul. & in l. 1. & ibi communiter omnes C. de contractib. Iudic. imò non poterit euitare restitutionem receptorũ etiam in foro poli, quantumuis illi, quibus est facienda restitutio remittat, sed requiritur realis, & effectualis restitutio, iuxtà tex. in cap. statutum, §. si quid autem contra, & ibi glos. in verbo promissione de rescript. in 6. & iuxta tradita per Arch. diac. in cap. vnico de Cleric. non resid. in 6.; addo tex. in cap. 1. in fine, ibi nulla eis in hoc dantium remissione, liberalitate, seù gratia valitura de censibus, & exaction. in 6. & ad hoc facit quod notabiliter uoluit Summus Pontifex, in cap. peccatum de regul. iuris in 6. ubi non remittitur peccatum, nisi restituatur ablatum; & sic secundum Couar. in repetitione dicti capituli, ex igitur effectualis traditio. imò etiam si post realem, & effectualem restitutionem rei, Dominus illam denuò liberaliter ei donaret, nequaquam poterit tuta conscientia retinere secundum glos. in extrauag. vas electionis de censibus, & in extrauagant. commun. in verbo remissionem: In tertia vero disponitur, quod offic ales nihil recipiant per se ipsos, nec per vxores, filios, vel alias interpellatas personas.

Ex his igitur meritò pronunciauit nostra
8 Curia Archiepiscopalis, quod delegatus, cui commissa est dispensatio matrimonialis,

nihil possit percipere pro labore impenso in capienda informatione, & alijs actis dispensationis, ex claris verbis (Breuis ibi) cuiuscumque muneris, aut præmij etiam sponte oblati, neque exculenta, & poculenta, vt optimè probat Nauar. in consil. 21. de rescriptis, neque pro studendo processui prout declarauit Sacra Congregatio, neque etiam pro accessu ad examinandum testes commorantes in alijs locis, cum id tendat ad capiendam informationem, licet si delegatus esset pauper, crederem, quod ratione interesse, quod pateretur in accessu prædicto pro vecturis equorum, posset aliquid accipere, cum id in Breui non prohibeatur, sed tantum munus, aut præmium, & pariter si post concessam dispensationem vellent coniuges pro eorum maiore cautela habere penes se transumptum dispensationis, non video cur aliquod a Vicario accipi non possit, sicut pro transumptu aliarum scripturarum, cum id minimè concernat dispensationem, & ita aliquando fuit seruatum in Curia Archiepiscopali.

*SVMMARIVM.*

1 *Pecunia dicitur res mobilis, & mobilium, & mouentium appellatione venit, & inter mobilia, quæ seruando seruari non possunt enumeratur, num. 2. quod amplia, vt num. 7.*

3 *Mobilibus legatis venit pecunia reperta in capsa testatoris.*

4 *A proprietate verborum non est recedendum.*

5 *Pecunia pupilli deposita ad emptionem prædiorum non potest alienari absque Iudicis decreto.*

6 *Destinatum habetur pro re perfecta, sed vide num. 9.*

7 *Pecunia destinata ad emptionem prædij dicitur mobilis.*

8 *Aliud est esse tale, aliud verò haberi pro tali.*

10 *Destinata pro edificio non habentur pro Affixis edificio.*

11 *Sola destinatio non facit rem sacram.*

12 *Pecunia Ecclesiastica destinata ad emptionem prædij potest alienari absque solemnitatibus.*

Pecunia Ecclesiastica ad emptionem prædiorum destinata, an censeatur res immobilis ad hoc, vt non valeat impendi, absq; solemnitatibus extrauagant. ambitiosæ de reb. Ecclesi. non alienand.

DECIS. CCLXL

1 PEcuniam rem mobilem esse, nemo est qui nesciat, sic enim scribunt Tiraquell. de retract. §. 1. glos. 7. num. 102. Tesaur. in decis. 160. post Cyn. Bald. & Alber. in l. ea de mun. C. de Collat. Angel. in §. & quia parum Auth. de nupt. per illum textum, ideò mobi-
2 lium, seù mouentium appellatione illam contineri omnes fatentur in l. mouentium, ff. de verb. significat., & inter mobilia, quæ seruando seruari non possunt enumeratur, quia retenta nihil operatur, cap. eijciens 88. dist.
3 Boer. in decis. 209. num. 4. vnde mobilibus legatis venit pecunia reperta in capsa testatoris Dec. consil. 381. num. 4., & consil. 472. col. 1. Tiraquell. de retract. d. glos. 7. nu. 102. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 9. tit. 3. num. 1. Paris. consil. 67. num. 11. lib. 2. moti per textum in l. si chorus §. 1. ff. de legat. 5. & quia præsupposito pro vero, quod ex proprietate vocabuli pecunia sit res mobilis, non erit
4 in legatis ab hac verborum significatione, & proprietate recedendum, l. non aliter ff. de legat. 3. Dubitatum tamen fuit in Curia Archiepiscopali si pecunia Ecclesiastica ad emptionem prædiorum destinata censeatur res immobilis ad effectum, vt non valeret impendi absq; solemnitatibus extrauagãtis ambitiosæ de reb. Eccles. non alienand. & dicebatur, esse inter immobilia enumerandam, per textum singularem in l. 3. §. vsuras versic. quid ergo ff. de contrar. & vtil. tutel. act. vbi pe-
5 cunia pupilli deposita ad emptionem prædiorum non potest alienari sine decreto Iudicis, sicut nec aliæ res immobiles, & sic sequuntur cõplures DD. relati per Boer. in d. decis. 209.
6 quò pertinet quod destinatum habeatur pro re perfecta, l. & si non sint §. infecti, ff. de aur. & argent. legat. vbi etiam glos. l. fundi §. fin. ff. de act. empt. glos. in l. fin. in verbo si dederit C. de dot. promiss. text. notab. in l. 5. §. cæpisse de pollicitationibus, & hanc opinionem etiam tenent Cremon. in singul. 60. Roman. singul. 104. & consil. 88.

7 Contrarium tamen bis iudicauit Curia Archiepiscopalis, vt scilicet connumerari debent inter mobilia, ac fuit dictum hanc esse magis Doctorum communem opinionem quam

quam tenent DD. in l. cætera §. fin. ff. de legat. 1. latissimè Boer. in d. decis. 109. vbi enumerat omnes Doctores Orat. commun. opinon. §. legatum quæst. 19. Mantic. de coniectur. vltim. volunt. lib. 9. tit. 3. nu. 2. Gail. pract. obseruat. lib. 2. obseruat. 11. vbi hàc opi-
8 nionem magis communem appellat, aliud. n. est esse tale, & aliud haberi pro tali l. mercis appellatione, ff. de verb. signific. Ias. præclarè in l. ait prætor §. 1. nu. 2. ff. de nou. oper. nunciat. & in l. cætera §. sed si parauerit ff. deleg. 1. vbi respondet ad l. 3. §. quid ergo ff. de contrar. & vtil. tutel. act. vbi prolixius vide: Nec
9 obstat, quod destinatum pro facto, & adimpleto habetur, quia illud generaliter non est verū, nam multa animo concipiuntur, quæ tamen non perficiuntur, & potest illa destinatio de facili immutari, hinc enim est quod destinata
10 ad ędificium non habetur pro affixis edificio, per textum singul. in d. l. cętera §. sed si parauerit, ff. de legat. 1. vbi plenè Bart. & DD. facit
11 text. in l. si nondum, C. de furt. vbi sola destinatio non facit rem sacram, quare fuit dictum
12 non requiri solemnitatem in alienatione dictæ pecuniæ, & sic bis seruatum.

## *SVMMARIVM.*

1 *Appellans habet annum, & ex causa biennium ad prosequendam appellationem, nisi Iudex à quo abbreuiet terminum, num. 2.*
3 *Iudex à quo quos terminos appellanti possit præfigere.*
4 *Et quos assignet Curia Archiepiscopalis Neapoli santa.*
5 *Apostoli quomodo concedantur in Curia Archiepiscopalis Neapolitana.*

An Iudex à quo possit plures terminos assignare appellanti.

## DECIS. CCLXII.

1 Appellans de iure habet annum, & ex causa biennium ad prosequendam appella-
2 tionem, nisi Iudex à quo breuiorem terminū statuerit, nam illo elapso deseritur appellatio, cap. cum sit Romana, & cap. personas de ap-
3 pellat. vnde euenit, quod Iudex a quo potest præfigere plures terminos appellanti. Primus ad iter arripiendum versus Vrbem, cap. peruenit il 2. de appellat. Secundus ad præsentandum se coram Iudice ad quem, vt habetur in d. cap. personas de tertius ad recipiendum Apostolos, & si in termino non comparet deseritur appellatio Clement. 2. de appellat. Quartus ad præsentandum se coram Iudice ad quem cum Apostolis, qui terminus si est competens deseritur appellatio Bald. in l. pręses C. de appellat. Franc. in cit. cap. personas eodem titulo. Quintus ad prosequendam appellationem, cap. ad hæc eodem tit Franc. vbi supra. Sextus ad prosequendam appellationem, & ad faciendam fidem de prosequutione, quo casu non deseri appellationem scribit Federic. de Senis in consil. 28. sed talis assignatio operabitur vnum notabilem effectum, quod si appellans iusto impedimento cessante non faciet fidem coram Iudice à quo de sua prosequutione, & præsentatione infra terminum sibi assignatum, cui non contradixit, tunc poterit Iudex a quo statim mandare suam sententiam executioni, nec retractabitur per viam attentati, sed pendebit à futuro euentu ipsius appellationis, sequit Franc. in d. capit. personas de appellat. vbi etiam dicit non posse præfigere terminum ad finiendam ipsam appellationem, vel ad redeundum cum literis impetratis, quia esset imponere legem superiori, quod in iure est reprobatum.

In Curia tamen Archiepiscopali seruatur,
4 appellanti statuitur terminus dierum decem ad recipiendum Apostolos, decem ad arriiter, & se præsentandum conspectui Apostolico, & aliorum dierum decem ad faciendam fidem Domino Vicario de diligentia in impetratione rescripti cum comminatione, quid si defecerit in vnoquoque termino, appellatio habeatur pro deserta, & a multis retro annis sic fuit seruatum, & practicatum, vt refert Oliuar. super Rit. d. Curiæ Archiepiscopal. 35., & non assignatur hodie terminus, prout in dicto Ritu, quod si appellans ostenderit aliqualem diligentiam per literas alicuius commorantis in vrbe, solet assignari alius terminus dierum quindecim
5 ad faciendam fidem prædictam, & pro Apostolis Curia Archiepiscopalis concedit appellanti copiam sententiæ, quod exprimit D. Vicarius, quando admittit, illis verbis, qui Dominus Vicarius appellationem admisit, & mandauit pro Apostol. concedi appellanti copiam sententiæ, cum prædicto termino.

*SVMMARIVM.*

1 *Meliorans proprijs impensis rem emptam, & alteri obligatam si euinceretur absolui deberet ab actione hypotecaria, qua extiterat conuentus, & liberaretur præstando primam æstimationem rei detractis melioramentis, sed limita, vt nu. 2.*

3 *Valor præsentis temporis deducto pretio meliorationum per possessorem factarum attenditur.*

4 *Faciens meliorationes præfertur cuicumque creditori hypothecario quantumuis priuilegiato, quod intellige, vt num. 5.*

Possessor conuentus actione hypothecaria, vt valeat rem obtinere, an teneatur offerre totum creditum si res possessa sit minoris valoris.

## DECIS. CCLXIII.

1 Melioramẽta faciens in re quam possidet si conueniretur super ea hypothecaria, posset offerre agenti, æstimationem rei absque meliorationibus, & sic meliorãs proprijs impensis rem ipsam emptam, sed alteri obligatã, si euinceretur absolui deberet ab actione hypothecaria qua extiterat conuentus, & liberaretur præstãdo primam æstimationem rei, detractis melioramentis prædictis secundũ Bar. & Bald. in l. 2. per tot. ibi C. de prędijs, & omnibus rebus nauic. lib. 11. Castrens. in l. si conuenerit, la 2. §. si fundus ff. de pignorat. act. Alex. in add. ad Bar. in l. si fundus §. in vendicatione ff. de pignoribus Brunus in tract. de augumento in 5. conclus. in princ. vers. 5. Corset. singul. in verbo melioratio, Negusantius in tractat. de pignoribus in 5. par. 4. membr. nu. 21. vbi profert magnum verbum. s. opiniõnem istorum esse indubitabilem, & claram, & in effectu communis est, & cum ea concurrit similiter Soccin. consil. 224. in fin. volum. 2. & sæpè sępius in practica ipsã vti cõmunem obseruari vidisse inquit Viuius in sylua cõmun. opin. conclus. 496. Sequitur Morot. de iure offerendi nu. 7. & 8. & fuisse, iuxta hanc opinionem decisum in Rota Florentina die 26. Ianuarij 1569. refert Magunt. in decis. 51. prout in Sacro Consilio Neapolitano fuisse etiam iudicatum testatur de Franch. in decis. 38. voluit Vrsil. ad Afflict. in decis. 88. num. 6. & sic fuit resolutum in casu occurrenti in no-
2 stra Curia Archiepiscopali, vbi fuit dictum aliter esse agendum, si conuentus actione hypothecaria non fecerit meliorationes in re per eum possessa, nam vt possit se tueri aduersus creditorem, & retinere rem, tenetur offerre totum creditum, etiam, quod res obligata sit minoris valoris, l. tutor §. Lucius, ff. de vsur. cum cõcord. per Negus. in tract. pignor. in 2. membr. tertij membri 5. part. principalis num. 17. vers. 6. requiritur. Non enim liberatur possessor offerendo æstimationem, seù valorem rei, sed totum creditum tenetur offerre, vt idem Negus. in 4. mẽbro dictæ 5. par. nu. 21. vers. sed difficultas insurgit, vbi latè discutit de veritate eorũ, quæ cõsuluit Soccin. consil. 224. sequuntur Morot. de iure offerendi dicto nu. 7. & 8. Magon. in d. decis. 51. Vrsil. ad Afflict. in cit. decis. 88. nu. 6. de Franch. in d. decis. 38. num. 1. vbi nu. 5. dicit Sacrum
3 Consilium iudicasse debere attendi valorem præsentis temporis deducto pretio meliorationum per possessorem factarum, vt etiam referunt Magon. in pluries citata decis. 51. Couar. variar. resolut. cap. 8. sub nu. 3. Negusant. de pignor. d. 4. membro nu. 21. creditum enim augmenti causati ex tempore cedit in beneficium creditoris, cui de pretio prædicto est satisfaciẽdum pro eius credito, & possessori sufficit, quod postquam ipse fecit meliorationes releuetur, quod non teneatur offerre totum cre ditum.

4 Notandum tamen obiter, quod qui fecit meliorationes præfertur cuicunque creditori hypothecario quantumuis priuilegiato, vt tenet glosa Paris. in §. 1. glos. 5. nu. 94. & sequẽt. & glos. 8. nu. 3. quod intelligendum putauit
5 in bonis melioratis, & non alijs ad cuius opinionis comprobationem allegauit Surd. in decis. 31. nu. 7. & conferunt scripta per Ludouic. in decis. Luc. 7. nu. 11. & 12. & Caualc. in decis. 28. in addit. num. 5. in fin. par. 1.

*SVMMARIVM.*

1 *Conditio formaliter impleri debet, & nihil addi, & detrahi potest num. 2.*

3 *Legatum non transmittitur ad heredes ante conditionem impletam.*

4 *Quotiesvnus debet adimpleri antequã percipiatur emolumentum est conditio, & non modus.*

5 *Legatum transmittitur moriente Legatario ante implementum temporis constituti ad petendum illud.*

6 *In dubio, tempus fauore heredis adiectum præsumitur.*

7 *In dubio tempus potius censetur adiectum causa differendæ solutionis, quam limitandæ obligationis.*

Lega-

**Legatum, an transmittatur moriente legatario antè implementum temporis constituti ad petendum illud.**

## DECIS. CCLXIV.

QVidam testator inter alias sui testamenti clausulas hanc apposuit, item lascio à N. ducati cento, quali li debbia hauere da qui à diece anni, successit deinde, quod istę legatarius mortuus est antequam decennium perueniret, vnde fuit dubitatum, si dictum legatũ trasmitteretur ad eius heredẽ, & videbatur, prima facie negatiuè resoluendum, ex eo quod dictum legatum, videtur con
1 ditionale, tamquam relictum ad certum tempus, & consequenter ante conditionis purificationem impediri transmissionem, ex quo cõditio formaliter impleri debet, l. mercius, & l. qui hæredi ff. de conditionibus, & demonstrat. inducit enim formam Bald. in Aut. matri, & auie num. 3. in fine C. quando mulier, Berous,
2 quæst. 24. in princ. & nihil addi nec detrahi potest, Bald. in l. fin. num. 4. C. de suis & legitimis eiusque ommissio destruit actum idem Bald. & alij post eum in l. 1. ff. de liberis, & postumis, & legatum minimè transmittitur ad hæredes
3 ante conditionem purificatam, & eius implementũ, l. vnica §. sin autem aliquid sub conditione C. de caduc. tollend. l. 1. §. dies autem incertus ff. de condit. & demonstrat. vbi inquit textus quod si legatarius ante diem incertum decesserit, legatum eius ad hæredem non transit, quia non cessit dies viuo eo, quamuis certum esset hæredem moriturum, vbi glos. non cessit in eodem §. dies alia iura similia, adducit & allegat, Mant. de coniect. vltim. volunt. libro 11. tit. 7. num. 23. fol. 171. & ad propositũ tradit optimè Gomez. variarum resolut. tom. 1. cap. 5. num. 26. & facit etiam, quia tempus huius decennij apponitur substantiæ obligationis, & sic conditionalis redditur dispositio & non transmittitur decedente legatario ante decennium, secundum Soccin. in cons. 228. nu. 27. & 28. volum. 2. & Cras. recept. sentent. §. fideicommissum quæst. 20. num. 2. hic autem substantiæ obligationis apparet appositum tẽpus decennij, quia tunc demum pęti à legatario nummos per hunc testatorem relictos permittitur, quoties decennium peruenerit, & insuper additur pro hac sententia, quia quo
4 ties munus debet adimpleri antequã percipiatur emolumentum, est conditio, & nõ modus, vt per plura iura probant Mant. de coniectur. vltim. volunt. lib. 10. tit. 5. num. 5. Tiraquell. in l. si vnquam in verbo susceperit num. 205. Crauett. in cons. 994. nu. 7. vol. 6.

Sed supra relatis in nihil obstantibus con
5 trarium fuit resolutum in Curia Archiepiscopali, scilicet quod legatum transmittatur moriente legatario antè implementum temporis constituti ad petendum illud ex eo quod videtur in principio dictæ clausulæ testamenti legatum hoc purè dicto legatario relinqui, ita vt quamuis postea tempus decem annorum adijciatur præstationi, & executioni eius, non conditio, sed exactio in tempus legitimi temporis dilatata videtur, & sic ad hæredem suum legatum hoc dictus legatarius trãsmittet, etiã quod, mortuus sit ante decennij tempus ei assignatum in dicta clausula, ex textu expresso in l. ex ijs verbis C. quãdo dies legat. cedit vbi ex eo id expendunt glos. Bartol. Bald. Castrẽs. & communiter DD. Decian. respons. 5. per totum maximè nu. 4. vol 3. & ex l. seius saturni ff. ad Trebel. Supradictis addebatur in du
6 biõ tempus fuisse adiectum fauore hæredis l. cum tempus ff. de regul. iur. adeo quod non tenetur legatario ad fructus medio tempore perceptos, l. si ita relictum §. pegasus ff. de legat. 2.
7 & in dubio tempus potius censetur adiectum causa differendæ solutionis quam limitandæ obligationis, Bartol. in l. si stipule ff. de verborum obligation. Rota diuers. in decisione 11. part. 2.

### *SVMMARIVM*

1 *Præsbiteris inquisitis, & habilitatis per palatium deneganda est licentia celebrandi missam.*
2 *Simoniacus pendente accusatione celebrare probibetur.*
3 *Pendente accusatione etiam subsequta habitatione reus remouendus est ab exercitatione diuinorum.*
4 *Reus quousque absoluatur, delinquens reputatur, & nu. 7.*
5 *Accusatione pendente accusato interdicitur Administratio, & nu. 8.*
6 *Officiales pendente ipsorum inquisitione remouentur ab administratione offitij.*
9 *Habilitatus censetur carceratus.*
10 *Offitialis remotus à Principe retinet priuilegia.*
11 *In dubio donec quis non priuatur, sua possessione carere non debet.*

### Præsbiteri inquisiti,& habilitati per palatium an possint missas celebrare.

## DECIS. CCLXV.

ACcidit multoties,præsbiteros in Cur. Ar
chiepiscolpali procestari, & inquiri de
aliquo Crimine & postea per eandem Curiã
habilitantur,& quia multoties,primò instant
sibi licentiã impartiri,vt dicta accusatione pẽ
dẽte liceat missas celebrare;fuit igitur dubita-
1 tũ si esset præfata licentia præstanda,et fuit sẽ
per resolutum, & obseruatum esse denegandã,
per text.in cap.accusatum,vbi Abb. & reliqui
2 de simonia, vbi simoniacus pendente accusa-
tione,missarum sollemnia facere prohibetur,
qui tex.licet loqui videatur in simoniaco con-
tra quem iura valde exclamant, vt dicit tex.in
cap. sicut cit.tit.& in proprijs terminis, quod
3 simoniacus prohibeatur missam celebrare, vo-
luit expresse Summus Pontifex in cap.tanta
eod. tit.nihilominus iuris generalis conclusio
est,pendente accusatione etiam subsequta ha-
bilitatione esse remouendum exercitatione di
uinorum,vt firmarunt communiter DD. per
4 illum tex.in cap.venerabilis de officio delega-
ti; reus enim quousque non absoluitur debet
reputari delinquens,l.reus ff.de muneribus, &
honoribus,l. 1.C.de reis postulanis lib.10.&iu
ris fictione ñngitur non esse integrum homi-
nem,l. reus ff.de solutionibus, & propterea
iure optimo, tradit Bartol.in l.libertus §. in
quæstionibus ff. ad municipalem per tex. in l.
eum C.de suspectis tutoribus, & in leg.quot si
forte §. sunt quidam ff. solutionibus;accusato,
5 eius accusatione pendente esse administratio-
nem interdicendam, sequitur Lucas de Pen-
na in l.1.col. vltim. C. de reis postulatis, Fa-
ber in §.si quis de suspectis tutoribus de frãch.
in decis.8.de Ponte in decis.7. referens fuisse
iudicatum,officiales pendente ipsorum inqui-
6 sitione, remoueri ab officij administratione,
donec appareat de innocentia,Georg. in alle-
gat. 42.num.21.Capiblanc. in tract. de aucto-
7 ritate baronum folio 121.num.41. In trigliol.
sing.45.volens esse quem inquisitione penden
te tractandum vti criminosum, stante iuris
præsumptione contra ipsum,vt voluit etiam
additio ad Capyc.in decis.121. Caball.resolu.
76.Grand.de bello exulum folio 218. post Ba-
iard. in quæst.16.& Viuius in decis. 40. num.
13.qui vnanimiter testãtur & regulã cõstituũt
8 accusatione pendente faciendam administra-
tionis interdictionem, ad quod videndi sunt
Cumiam in tractat.sindicatus cap.17. num. 9.
Anna sing.370 & 476.Gramac in cons. ciui-
li 162.& cons.crimin.10.de Franch. dec.423.
& 493.quare si bonorum administratio inter
dicitur accusatione alicuius criminis penden-
te, quanto magis interdici debet diuinorum
exercitatio,que maius concernit periculum,
argument.tex in cap.vbi periculum,de electio.
in 6.maxime cum hæc concernat salutem ani-
mæ, illa vero corporis, quæ subicitur illi, ad
tex. in cap. solite de maioritate,& obedientia
cap. duo sunt 16.quæst.4. Addebatur supradi
9 ctis habilitatum censeri carceratum, l.succur-
ritur ff.ex quibus causis maiores, & secundum
Guid.Pap. in decis. 258. iura loquentia, de
carceratis,extẽdũtur etiã ad habilitatos, vnde
quemadmodum carceratus profitens in aliquã
religionem non se eximit à iurisdictione pri-
mi iudicis iusta terminos decis.de Franch.190.
ex quo censetur fecisse in fraudem, ita pariter
dicendum erit de habilitato profitente, Anna
cons fin. vol.2.

10 Non obstat,quod officialis remotus à Prin
cipe retinet priuilegia,& sic eius vxor retinet
dignitatem,& immunitatem, Guid. Pap. in
decis. 377. & in decis. 379. & consequenter
non debere officialẽ pendente dilatione cri-
minis ab illius exercitatione remoueri, quia
respondetur, ex hoc non inferri ad illud, quia
potest euenire,quod quis non amittat officiũ,
& tamen illum non exerceat, cum de iure so-
lus titulus delicti non facit, quem inquisitum
iuxta terminos decis. de Franch.330. num. 7.
Caballum resolut.77. Cappell. Tholos. in de-
cis. 371.March.in decis. 652. Vrsill. in decis.
337.

11 Non obstat, quod in dubio donec, quis
non priuatur non debet carere sua possessione
cap.1.de causa possess.& proprietatis cap.cum
persone de priuilegijs late Capyc.in decis.189
& consequenter interim donec non constite-
rit de crimine,prætenso non debet quis priua
ri tam beneficio spirituali, quia respondetur
loquendo in crimine simoniæ, quis censetur;
ipso iure suspensus, vt est communis opinio te-
ste, Viu.in opin.254.Menoch.de recuperand.
possess.remed.1.nu. 136. Clar. in §. simonia
num.10.

### SVMMARIVM.

1 *Facti species.*
2 *Cuilibet licet in proprio pariete ędificare.*
3 *Præscriptio datur in iure.*
4 *Fenestre existentes in muro communi absq; cantonibus debent claudi ad effectum, vt vicinus possit gradus lapideos appodiare.*
5 *Seruitus non potest induci in pariete communi.*
6 *Res propria nemini seruire potest.*

*Ser-*

7 *Seruitus non potest pro parte imponi.*
8 *Lumen vicino vendere, quis cogitur vbi aliâ de haberi non potest.*
9 *Practica claudendi aperturas refertur.*
10 *Ab opinione vsu probata recedendum minime est.*
11 *Vsus dubium interpretationem interpretatur.*
12 *Sufficit aliquo tempore ita seruatum.*
13 *Quæ requirantur in præscriptione.*

Fenestræ existentes in muro communi absq; cantonibus, an debeant claudi ad effectum, vt vicinius possit gradus Lapideos appodiare.

## DECIS. CCLXVI.

1 PEtijt quidam de Mareschis condemnari quodam de .N. ad claudendas fenestras absque cantonibus in communi pariete existentes, vt valeret gradus lapideos appodiare, quare fuit duaitatum, si talis petitio esset de iure concedenda, & admittenda, & pro parte negatiua, primo allegabatur Vrsill. ad Afflict. in decis. 265. vbi hoc non esse cōcedendum te-
2 statur, & licet vnicuique in proprio pariete ad libitū fenestras facere permittatur, vt per Bal. Salic. & Castrens in l. Altius C. de seruit. & Aqu. Veron. de seruitut. in tit. de fenestr. in principio: secundo ex præscriptione dictæ ser-
3 uitutis quam allegabat, quæ de iure procedit, l. 1. & 2. C. de seruitut. & Aqu.
4 Non obstantibus his suprapositis Curia Archiepiscopalis pro vero habuit contrariū, & sic tenuit tales de Marescis posse appodiare gradus lapideos, & consequenter condennauit illos de .N. ad claudendas dictas fenestras ad effectum appodiādi gradus lapideos ex quo vicinus habet fundatam intentionem edificium altius tollendi de iure consuetudinario, ex cōsuetud. si quis habet parietem, iuncta consuetudine, & vbicumque sub Rubrica de seruit. vbi Capyc. in addit. testatur qualiter Tabularij Neapolitani faciunt claudere fenestras, quæ sunt sine cantonibus indifferenter, & quod quidam Tabularius Hieronymus Squalia fecit claudere fenestras antiquissimas, sinè cantonibus, & quod illa camera remansit obscurata, & iuxta hoc fuisse pluries decisū refert Afflict. in decis. 224. & decis. 225. vbi Carauita, & Vrsil. ad quod videndi sunt etiam Ludouic. in decis. lucens. 58. Thesaur. in decis. 41. num. 15. Paris. cons. 63. lib. 1. Alex. consil. 174. vol. 2. & latè alios referens Veron. de seruitut. in rubrica de pariete. cap. 40. numer. 12. vnde merito consideratis his omnibus reiectis friuolis oppositionibus nuperrimè, dum ageretur causa in Magna Curia Vicariæ, & in Sacro Regio Consilio inter Ducem Siciniani, & Cæsarem Piscicellum in proprijs terminis vētilatis supradictis & discussis fuit condēnatus Dux per Magnam Curiam, & per Sacrum Consilium ad claudendas aperturas in communi pariete, vt refert Amat. in cons. 40. in
5 fine, & ratio decisionis esse potest vltra prædicta, nam seruitus non potest induci in re com muni l. si binarum ff. de seruitut. Vrban. prædiorum l. duorum, & l. si quis duos, & l. in tuē dis, vbi expresse hoc patet ff. commun. præd. & stringit textus in l. in re communi, & in l. proprium ff. de de seruitut. vrb. prædiorum, res enim propria memini seruire potest ex di-
6 ctis iuribus, & l. vti iuri, in principio ff. si vsufruct. pet. in re vero propria, siuè communi
7 neque potest seruitus pro parte imponi d. leg. proprium, & l. pro parte ff. de seruit. l. si vnus ex socijs ff. de seruitut. vrb. prædiorum, & si extinguitur seruitus propter communionem, si communi fundo ff. de seruitut. vrb. præd. ergo si a communi parieti fugit seruitus non potest de iure fundari posse aperiri finestras in muro communi maximam seruitutem inducentes.

Non obstat, quod tradit Vrsil. ad Afflict. de cis. 265. num. 115. cum sequent. Primo inquit
8 ibi membra domus non potuisse aliunde lumē recipere, quo casu cogitur vicinus aerem vendere ne Ciuitas deformetur l. cætera 43. §. Senatus ff. de leg. 1. & ex not. per Flor. in dict. l. qui binas edes ff. de serui vrb. præd. sed decipitur, Vrsil. nam ibi Flor. num. 1. contrarium cō cludit respectu illius cumquo non cōtraxi nec quasi, tunc enim non tenetur vendere iter, & ipsum in totum lumina domus offuscare, vt Clarius ibi explicat Castrens. num. 5. præterea loquitur vbi domus, vel eius membra obscurarentur, & Ciuitas deformaretur, quod non est in præposito casu, cum nullum membrum domus inde lumen recipiat, sed tantum paruulum iter ex quo ad lauacrum, per famulas peruenitur. Secundo inquit Vrsil. ibi nu. 117. interuenisse legitimam perscriptionem cum requisitis notatis, per Veron. sub rubr. quomo do, & qualiter quę hic omnino cessat, vt infra dicetur. Tertio idem Vrsil. post num. 118. te-
9 statur de practica, vt statim, quod accedit Tabularius, & videt fenestras sine cantonibus eas & si antiquas, & diū toleratas mandat claudi, quæ practica est iuri conformis, vt ex permissis cōstat de qua etiam testatur Capyc. in dict. addi. & idem refert expertus cui visio huius dif ferentię fuit per M.C. commissa, & ab hac opi
10 nione vsu probata recedendum non est §. penult. institut. de satisd. ibi omnia apertius à quotidiano iudiciorum, vsu ipsius rerum docu-

cumentis apparere l. 3. C. de edificijs priu. ibi probatis ijs quæ in oppido frequenter in eadē genere cōtrouersiarum seruata sunt cum alijs ad idem congestis, per Pinell. in l. 2. & 2. par. cap. 4. num. 2. C. de rescin. vend. ex eo enim,
11 quod post legem seruatum est, & statuentium mēs colligitur, & dubietas omnis ex obseruātia declaratur cap. cum dilectus, vbi Butr. & alij consuetud. Castr. consil. 347. quia circa donationem col. fin. lib. 1. & plura per Crauet. cons. 201. num. 11. & in hac materia standum est peritis in arte, vt per Veron. in dict. rubr. de pariete seu muro nu. 12. versic. item etiam
12 nec requiritur præscripta consuetudo, sed sufficit aliquo tempore, sic fuisse seruatum, Aretin. cons. 11. col. 3. Crauetta cons. 201. num. 12. Dec. cons. 11. & cons. 48, post num. 27. & cōs. 155. & 441. num. 13. ex quo non obstat, quod annuit Vrsill. fuisse decisum, primo quia est cōtra ius, vt optimis fundamentis fuit supra probatum, secundo quia est contra inueteratam consuetudinem, ex qua facilius eadem consuetudo interpretationem recipit, quam ex lege communi, l. si vnus §. pactus de peteret ff. de pactis tertio, quia non est ei credendum, nisi exhibeatur sententia, iuxta tradita, per Dec. in cons. 258. post num. 4. & in cons. 259. numero 9.

Non obstat, quod liceat vnicuique in proprio pariete ad libitum fenestras facere, vt per Bal. Salic. & Castrens. in altius C. de seruit. & Veron. in tit. de fenestr. in princip. nam idem Veron. ibidem nu. 3. inquit secus esse in pariete communi, in quo non licet socio inuito fenestram facere, ibique alios refert, & omnes DD. loquntur in proprio pariete, nam communi iure inspecto, vbi quis iuxta alterius regionem domum extollere velit debet duos pedes relinquere l. fin. §. si quis septem ff. fin. regund. Vall. de reb. dub. tract. 8. & 9. vbi legem illam, & similes in iudicando seruandas asserit nec esse Antiquatas.

13 Tandem non obstat præscriptio, quam allegabat ex eo quod in pluribus deficiebat, primo enim requiritur titulus institut. de vsucap. in principio, hic autem respectu seruitutis nullus ad fuit: necessaria est etiam possessio c. fine possessione de regul. iur. in 6. & hęc vniformis esse debet, alioquin nōprodest, Bart. in l. solet §. non vero num. 4. Versic. sed si fuerit ff. de offic. procons. Dec. cons. 8. col. 4. vers. secundo, quia, & cons. 214. col. 2. versic. numquam plures, & hic difformis fuit vsus ex pluribus, vt apud acta patet.

SVMMARIVM

1 *Iuspatronatus præsumitur acquisitum, ex vsurpatione in magnatibus, vniuersitatibus, & communitatibus, & Episcopatibus vt nu. 2.*

3 *In personis in quibus præsumitur vsurpatio debent esse præsentationes continuata, per tempus quinquaginta annorum.*

4 *Forma assignata est præcisè seruanda, ita quod si in minimò deficiat forma, nihil actum dicatur, & totus actus corruat num. 5.*

An in personis in quibus præsumitur vsurpatio debeant esse præsentationes continuatę per tempus immemorabile.

## DECIS. CCLXVII.

1 IN magnatibus vniuersitatibus, & communitatibus iuspatronatus præsumitur acquisitum ex vsurpatione, Butr. in c. dilectus, vers. quæro secundo num. 2. de officio delegat. Roccus de Curte de iurepatronatus verbo ipse, vel is prope finem vers. pro hac enim opinione Mohed. decis. 10. num. 2. de iure patron. Caputaquens. decis. 128. num. 1. part. 2. Achilles de Grassis decis. 4 nu. 4. de iurepatron. Puteus decis. 59. num. 1. lib. 1. & fuit dictum in vna padua iurispatronatus vltimo Maij 1591. Coran Seraphino, & in Melphen. iurispatronatus 19. Ianuarij 1598. Coram Mantica & in cōpsana iurispatronatus 23. Ianuarij 1694. coram R. P. D. Litta, & adde Gregor. Lopez in l. 6. glos. verb. duen. los seruir. tit. 25. dartit. 4. in his enim personis, & commuuitatibus Concilium Tridētinum sess. 24. cap. 9. voluit quod quando non doceretur, per authentica documenta de ipsamet fundatione donatione, aut constructione, quod vltra immemorabilem præscriptionem seu cōsuetudinem, quam omnino probare tenentur, insuper docere debent per Authenticas scripturas de præsentationibus continuatis, & effectum suum sortitis per tempus continuum quinquaginta annorum, in hac enim parte Concilium Tridentinum addit iuri commuui, & illud in mutat ex quo sola probatione immemorabili non cōtentatur, vt dixit Rota dec. 199. nu. 5. & dec. 331. n. 2 par. 2. diuersorū, dicit enim Concil. in his vero personis vniuersitatibus seu cōmunitatibus & c. personę iste sunt omnes domini Ciuitatū Castrorū, aut locorū, Duces, Marchiones Comites Barones, & alij quilibet Domini perpetuā iurisdictionē habētes, vt censuit Sacra Cōgregatio Cōcilij per hæc verba Cōgregatio, & fuit

fuit resolutum in vna Sabinen. beneficiorū 15. Nouembris 1582. coram Sanctissimo D. Clemen. VIII. Parif. de cōfident q. 28. nu. 143. vbi etiam dicit habere locū in Episcopatibus possessis per Cardinales, & quod etiam procedit quamuis dicti Domini recognoscāt superiorē, & pari ratione idem disponitur in vnuersitatibus, & cōmunitatibus propter illarum potentiā, puteus in dec. 205 lib. 1. quod etiam procedit quamuis vniuersitas sit parua, vt fuit dictū in vna Bononien. iurispatronatus de Barignana 10. Martij 1585. corā Gipsio, & in nullius Archipresbiteratus 1. Maij 1588. coram Pamphilio, licet secus esset, si nō vniuersitas, sed certa pars illius prætenderet iuspatronatus, vt Sacra Congregatio nouissimè declarauit.

Ex his igitur orta est difficultas in Curia Archiepiscop., an in supradictis personis debeāt esse præsentationes continuatę per tempus im memorabile, vel sufficiat per spatiū quinquaginta annorū, & licet primo facie videbatur dicēdū esse necessariū, quod sint multiplicatę

3 p̄sentationes, per tēpus immemorabile, ꝑ illā verba Concilij (& vltra supradicta) vt ait Parif. de cōfident. q. 28. nu. 256. nihilominus cōtrarium fuit pro vero habitum in d. Curia, & sic quod requirantur præsentationes cōtinuatę spatio quinquaginta annorum tantū, vt patet ex verbis dictis Concilij, quod adeo verum est, vt si adesset dicta continuatio non sufficerent præsentationes, nec ducentorum, annorum vel plurium, cum forma dicti Conci-

4 lij in hac parte assignat certam formam, quæ est precisè seruāda, leg. non aliter ff. delegat. 3. c. cum dilecta, vbi latè Felin. de rescript. c. si cui de non Sacerdotali de præb. in 6. Parif. cōs. 12. nu. 47. & cons. 15. n. 23. vol. 2. Rota in dec. 13. n. 2. de præb. in nouis, & dec. 8. de dolo, &

5 contumacia in nouis, ita quod si in minimo deficiat forma, nihil actū dicatur, & totus actus corruat, Felin. in d. c. cū dilecto n. 10. de rescrip. Mohed. 17. n. 1. de caus. possess. Caputaq in decis. 250. par. 1. & dec. 143. nu. 5. part. 3. Mādos. in regul. 27. q. 20. nu. 16. cū sequent. & ad vnguem est seruanda Dec. cons. 532. nu. 4. & 5. Tiraquel. de retract. conuent. §. 4. glos. 6. nu. 31. cū sequent.

*SVMMARIVM.*

1 *Testis inhabilis admittitur ad probandum cū tortura in casibus à iure expressis, sed quid seruetur in Cur. Archiep. nu. 4. & quando habeat locum hac conclusio n. 3.*

2 *Testis infamis in casibus, in quibus admittitur de iure testificandum non admittitur sine tortura.*

An testes inabiles in casibus à iure expressis admittantur absque tortura.

## DECIS. CCLXVIII.

1 Concludit Mascard. de probat cōcl. 1359 nu. 19. & conclus. 462. n. 278. & seq. post Gram. cons. 45. n. 22. Bertazzol. cons. 3. nu. 31. lib. 1. Bursat. cons. 276. n. 11. lib. 3. & post alios plures quos ipse allegat ibidem, vt tunc in casibus à iure expressis, testes inhabiles admittantur, & probēt, quando deposuerint in tortura,

2 secus sine ea, vnde videmus, quod testes infames in casibus, in quibus de iure admittuntur ad testificandum, nō admittuntuntur sine tortura l. ob carmē §. si ea rei conditio ff. de testibus, & ibi hoc notat Bal. in summario Alberic. in versic. ad testimonium autem, Odofred. in princip. vbi sic dicit, ponamus, quod iudex in crimine lesæ Maiestatis al. quem militem recipiat in testem, non debet eum subijcere quæstionibus, sed debet dicere iuretis dicere veritatem, si autem recipiat aliquem ribaldum, & & infamem personam, debet dicere ligetis ei manus, & trahatis eum superius, & ponatis eū in quæstionibus, & si dicat ribaldus, nō fecisti, ita militi, debet iudex respondere, Miles est honesta persona, tu autem es infamis, nec admittendus sine tormentis, sequuntur Clar. in sua pract. §. fin. quæst. 23. Boss. in tit. de tortur. test. n. 3, vbi quod ita apud eum practicatur Cyril. in summa Crimin. rubric. 29. in tit. de quæst. §. 3. nu. 2. licet ipse Mascardus limitet supradi-

3 ctam conclusionem, vt procedat, quando inhabilitas prouenit ex defectu famæ, vel status, pro vt etiam loquuntur, Bertazzol. d. cons. 3. n. 31. & Farinac. de testibus, quæst. 56. nu 37. & n 56. tunc enim inhabiles non admittuntur, sine tortura, secus si alio respectu inhabilitas resultaret, nam tunc non est necessaria tortura, ad hoc, vt inhabiles admittantur, & probent in casibus alias à iure permissis sicuti post alios, quos allegat sequitur Gabriel. in lib. commun. conclus. in tit. de testibus conclus. 8. nu. 8.

4 Quidquid sit ex supra relatis, Cur. Archiepiscopalis seruat cōtrarium admittit enim testes inhabiles ad deponendum, & probandum absque tortura, & sic aliquibus casibus seruaui & in alijs causis per alios Dominos in eodem Curia seruatum vidi non obstantibus supradictis.

## *SVMMARIVM.*

1 *Testis vnicus, vt faciat inditium ad torturã debet esse omni exceptione maior et, sine macula.*
2 *Amplia vt nec inhabilis sufficiat cum tortura.*
3 *Amplia etiam in crimine læsæ Maiestatis, et alijs criminubus exceptis.*
4 *Limita in delictis occultis, & difficilis probationis.*
5 *Limita quando inquisitus est leuis vitæ, & malæ famæ.*
6 *Limita in iudice habente amplum arbitrium quia, & is torquere poterit ex dicto testis non omni exceptione maioris.*

Testis vnicus, vt faciat inditium ad torturam, an debeat esse omni exceptione maior.

## DECIS. CCLXIX.

1 Visum est Curiæ Archiepiscopali in quã plurimis causis occurrentibus, vt tunc demum testis vnus faciat inditium ad torturã deponendo immediatè de delicto, quando scilicet est omni exceptione maior, & sine vlla prorsus macula, quamuis minima, aliter secus, sic enim expresse hãc materiam declarant passim vbique communiter DD. per textum in l. 1. §. idem Cornelio, & l. maritus, vbi glos. in verbo illicitè in fine ff. de quæst. vt videre est apud Bart. & dictis iuribus, Alex. cons. 124 n. 10. Crauet. cons. 99. nu. 4. Marsil. in sua pract. §. diligenter nu. 71. & 73. Carrer. in pract. in 2. tractat. de indit. & tortur. §. quæ autem sint in
2 ditia ad torturam nu. 3. & 5. vbi ampliat etiam cum tortura, sequitur post alios Menoch. de de præsumpt. lib. 1. quæst. 89. nu. 7. 8. & 12. vbi
3 ampliat etiam in criminalibus exceptis, prout est crimẽ læsæ Maiestatis, & ita etiam ampliãt Bertazzol. cons. 232. nu. 5. & 6. vol. 1. Peguer. in dec. crimin. 17. nu. 1. Honded. cons. 100. nu. 14. vbi quod hæc opinio communiter approbatur; ex quibus apparet hanc conclusionem esse in iure verissimam, & magis communiter approbatam, licet fallat in delictis occultis, &
4 difficilis probationis, in quibus vnus testis de visu facit inditium ad torturam, etiam quod non sit omni exceptione maior, vt in terminis scripsit Cason. de indit. cap. 1. tract. 10. nu. 12. & est ratio, quia generaliter in delictis occultis admittuntur testes inhabiles, & non omni exceptione maiores, vt tradit Farinac. late in tit. de opposit. contra test. in materia testis inhabilis, & nec pariter dicta cõclusio procedit quando inquisitus est leuis vitæ, quia tunc ex vnico teste, de visu potest contra eum deueniri ad torturam, etiam quod non sit omni exceptione maior, vt in terminis post Isern. quem allegat, sequitur Carrer. in d. §. quæ autem sint ista inditia num. 4. voluit Menoch. de præsumptione lib. 1. quæst. 89. num. 6. sequitur Farinac. de indit. & tortur. quæst. 36. num. 65. vbi hoc intelligit dummo testis non sit ipso iure inhabilis, vel non patiatur plures defectus, & dummodo inquisitus sit malæ vitæ, quia puta alias criminosus, & malæ famæ, sic enim isto casu leuem vitam intelligit, non de eo, qui simpliciter vilis vel pauper sit, sed de eo qui, sit malæ vitæ, & in ijs terminis potest admitti supradicta limitatio, primo quia quando habemus adminicula, tũc requiritur, quod testis de visu sit omni exceptione maior ad hoc, vt faciat inditium ad torturam, vt probat idem Farinac. vbi supra num. 56. & quod leuitas vitæ hoc est mala vita inquisiti magnam, inducat suspicionem delicti, de quo inquiritur etiam, quod diuersi generis sit, dixit latè idem Farinac. de delictis, & pœnis, quæst. 23. num. 22. & 23. secundo quia mala fama in genere iuncto, teste vnico deauditu, qui minus probat, quam testis de visu, vel etiam iuncto quolibet alio adminiculo, inditium facit ad torturam, Brun. inter cons. crimin. diuers. cons. 115. num. 6. & 66. tom. 2. & benè adnotauit, Granut. Theoremat. 23. num. 4. vbi quod mala fama est sicut herba bettonica, quæ iuncta cum alijs inditijs non sufficientibus, illa facit sufficientia. Tertio quia secundum vnam opinionem, contra hominem infamem, & malæ vitæ admittuntur etiam generaliter testes non omni exceptione maiores, vt per Menoch. de arbitr. iudic. lib. 1. quæst. 27. sub num. 7. Conrad. in practic. de offic. prætor. in caus. ciuil. in materia testiũ Rubric. person. testium aggrediendo num. 14. cum alijs adductis, per Mascard. de probat. conclus. 462. num. 15. & conclus. 857. num. 4. & conclus. 1356. num. 56. & 72 & secundum
6 Alex. in cons. 65. nu. 9. supradicta firmata conclusio, nec etiam procedit in iudice habente amplum arbitrium, quia is torquere poterit reum ex dicto vnius testis, etiam quod non sit omni exceptione maior sequntur, Gram. in decis. 34. num. 31. Dec. cons. 563. num. 6. Menoch. de arbitr. iudic. lib. 1. quæst. 89. num. 4. & & sequent. & de præsumpt. lib. 1. quæst. 89. nu. 13.

SVM-

## *SVMMARIVM*

1 *Regulariter delegatus non potest subdelegare, & hoc maxime, quando esset electa industria personæ regulariter electa censetur.*
2 *Ex quibus præsumptionibus electa censeatur industria personæ, & num. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. & 10. vbi refertur decisio articuli, quod stante clausula (conscientiam tuam oneramus) delegatus potest causam sibi delegatam subdelegare contra opinionem, Menoch. & aliorum, quos ipse refert de arbitr. iud. casu 68. nu. 12.*

**An stante clausula, conscientiam tuam oneramus, delegatus possit causam sibi delegatam subdelegare.**

## DECIS. CCLXX.

1 DElegatum regulariter non posse subdele-
gare, annuit textus in cap. fin. de officio
delegati, & hoc maxime, vbi esset electa indu-
stria personæ, quæ regulariter electa censetur,
vt per Bologn. cons. 6. nu. 10. Seraph. de priuil.
iuram. priuil. 54 nu. 10. Ang in §. vsusfructus
sub numer. 1. inst. de vsufruct. quod colligitur
quando dicitur personaliter cognoscas, facias,
vel exequaris, quia tunc & electa industria per
sonæ, & subdelegare non potest, vt ait Ioan.
Andr. in d. cap. fin. sub num. 12. de offic. deleg.
& ibi Imol. num. 16. sequitur Abb. in cap. fin.
§. is autē nu. 6. eodē titulo, vbi ait hoc nō pro-
cedere vbi partes cōsentiāt, quia subdelegare
poterit, quod sequitur Marsil. de Bannit. in
verbo commissario num. 46. & quod industria
2 personæ intelligatur electa, vbi dictum esset
personaliter cognoscas, voluit Ias. in l. 1. num.
29. ff. de officio eius, & quod ideo subdelegare
non possit scribit, Menoch. in cons. 416. vol.
5. vel quādo diceretur per te ipsum cognoscas,
3 quia per talem clausulam intelligeretur electa
industria personæ, & propterea subdelegare
non potest, teste Eugen. in cons. 89. nu. 15. vol.
1. Vant. de nullitat. proc. in tit. de nulllitat. ex
defect. iurisdit. deleg. sub nu 21. Ias. in l. à iudi-
4 ce sub nu. 19. C. de iudic. vel quando aliquid ra
tione confidentiæ alicui committit, vt quia di
ceretur, quia confidimus vel confisi, quia tūc
electa est industria persone, vt ait Butr. in cōs.
48. in fine, & Crau. in consil. 303. nu. 2. & Me-
noch. in q. 68 sub n. 11. vers. accedit, quod quā
do de arb. iud. & Ioan. Bapt. de Sancto Seuer.
in l. more maiorum sub num. 11. vers. & max
mè ff. de iurisdict. omn. iud. vbi ait quod p ver-
ba illa confidentes de industria legalitate; &
bonitate tua videtur electa industria personæ,
& Rom. in cons. 220. vbi ait, quod quando di-
citur committimus discretioni tue, de qua
plurimum confidimus, subdelegatio fieri non
potest, vel quando negotium non determina-
tum committitur, quo casu intelligitur electa
industria personæ, vt ait Crauet. in cons. 303.
num. 3. & Ioan. Bapt. de Sancto Seuer. in l. mo-
re maiorum num. 16. ff de iuris om. iud. vt quā
do diceretur, prout tibi videbitur, vel arbitrio
tuo, aut ait Menoch. in dict. quæst. 68. num. 14
6 de arbitr. iud. vbi inquit in arbitrarijs esse ele
ctum industriam personę, quia non est data
certa forma actui, vel si dictum fuisset talis ex-
pediat, & non alius, quia tunc videtur prohi-
7 bita subdelegatio, aut ait, Alex. in dict. l. 1. nu.
92. vers. 2. limita ff. de officio eius, & in l. mo-
re maiorum num. 22 vers. item non delegatus
ff. de iurisd. omn. iud. & Ias. in l. à iudice sub n.
10. vers. 7. imita C. de iudic. vel si dictum fuis-
set tuis manibus expedias, vt ait Purpur. in l.
1. num. 502. vers. & quartus modus ff. de offic.
eius, & ibi Paul. de Orian. sub num 19. vers. i. ē
plura addo, & Ioan. Bapt. de Sancto Seuer. in
l. more maiorum sub num. 12. vers. item dicas
ff. de iurisd. omn. iud. vel manibus proprijs, vt
ait Paris. in leg. possess. §. adipiscimus num. 1.
ff. de acquirend. possessio. & Galliaul. in leg. 1.
§. si quis ita simpliciter num. 4. ff de verb. obl.
8 vel quando dictum esset tu tu. vel per te te co-
gnoscas, quia propter geminationem intelli-
gitur electa industria personę, & non potest
subdelegare, vt ait Ias. in l. 1. num. 30. vers. eo-
dem modo ff. de off. eius vbi num 33. hanc de-
fendit opinionem Bald. in cap. fin. nu. 3. vers.
nota quod de off. deleg. quem damnat ibi imò
sub num. 4. dicens quod dictum Bald. iure non
probarur, sed quidquid sit, hanc opinionem
tenuit Purpurat. in l. 1. sub num. 501. vers. &
tertius quando diceretur ff. de offic. eius &
rursus Ias. in l. si quis in conscribendo sub nu.
24. vers. per prędict. & num. 25. C. de pact. &
in l à iudice sub num. 10. vers. nemo limita
C. de iudice, & qui Grat. in cons. 153. hoc te-
9 ma nu. 58. volum. 2. vel quando commissum
esset Arduum negotium, quia tunc commissa
rius non poterit subdelegare ex quo censetur
electa industria personæ, vt ait Imol. in d. cap.
fin. num. 15. de officio delegati, Ias. in l. more
maiorum numer. 65. ff. de iurisd. omn. iudic.
Dec. in leg. 1. numer. 28 ff. de officio eius,
Menoch. de arbitrio. iudic. quæstio. 54. nu-
mero 7. & quæstion. 68. numer. 15. & in casu
205. n. 1. vbi ait n. 3. iudicis arbirrio relinqui,
quę dicātur ardua, magna, vel grauia negotia,

10 vel si dictum esset in quo, vel super quo conscientiam tuam oneramus, vt dicunt Imol. in cap. fin. sub nu. 22. de offic. deleg. Alex. in l. more Maiorum num. 23. ff. de iurisd. omn. iudic. Menoch. de arbitr. iudic. quaest. 68. nume. 12. Ias. in l. 1. sub num. 29. ff. de offic. eius, qua in re contrarium seruauit Curia Archiepiscopalis, nam habuit pro vero iuxta veriorē opinionē, quod per clausulam conscientiam, tuam oneramus; non impediatur subdelegatio, vt latè tradit Felin. in d. cap. fin. de officio delegati, qui limitat, quando Papa diceret decidas secundum conscientiam tuam, & tunc nisi diceret decidas, sic aut sic, idem de clausula oneramus tenet Nauar. in cons. 6. de officio delegati.

*SVMMARIVM.*

1 *Episcopus potest facere indultum illis, qui aliorum delicta detegunt.*
2 *Iudices ordinarij possunt banditos rebandire.*
3 *Interest reipublicae delicta puniri.*
4 *Ad iudicis officium spectat perquirere delinquentes, & prouinciam malis hominibus purgare nu. 5.*
6 *Iudex pro inueniendis delinquentibus potest priuatorum domum introire, & pro eruenda veritate potest vti cauillationibus numero 7.*
8 *An indultum concedi possit ab Aduocato Fiscali vide remissiue.*

An Episcopus possit facere indultum illis, qui aliorum delicta detegunt.

DECIS. CCLXXI.

1 SOlet Illustrissimus, & Reuerēdissimus Dominus Archiepiscopus concedere indultū his qui alios delinquentes reuelauerint, nam
2 iudices ordinarij possunt banditos rebandire, & remittere ex praedicta causa, Bart. in l. ambitiosa ff de decret. ab ordine faciend. per textū in l. omnes §. fi. de re militar. iunctis plene traditis per Tiraquel. de poenis temperād. causa 49. & Plac. in epitom. delit. lib. 1. c. 33. n. 2. & 3. Fa-
3 rinac. de inquisitione q. 6. nu. 14 cuius obseruātię ratio est quia interest reipublicę, vt delicta puniantur l. quia vulnerans ff. ad l. Aquil. latè Gramat cons. 3. & Bombin. cōs. 15. propterea
4 ad iudicis officium spectat perquire delinquentes, l congruit, ff de offic. praesid. l. Nauiff. ad l. Rod. de iact. & prouinciam malis hominibus
5 purgare l. illicitas §. fi. ff. de officio praesid. vn-
6 de pro inueniendo malefactores, & delinquentes, potest priuatorum domum introire, & ibi perquirere, l. sciant C. de seru. fugit. Abb. in c.
7 t. in fine de raptor. Felin. in c. venerabilis de except. & pro eruenda delicti veritate potest vti etiam cauillationibus, vt latè per Dec. in l. cauillationis ff. de regul. iur. & promittere impunitatem delicti, vt in proprijs terminis adnotant Ias. in l. iuris gentium §. pacisca r. ff. de pact. & Dec. vbi supra post Alciat. in l. labeo §.
8 contractus ff de verb. significat. An autem huiusmodi indultum possit concedi aduocato fiscali videndus est Afflict. in dec. 4. & 5.

*SVMMARIVM.*

1 *In iudicijs summarijs est seruandum ius naturale, & gentium, omissis iuris ciuilis sollemnitatibus.*
2 *In iudicijs summarijs non est ponendum tempus in libello.*
3 *In causa alimentorum nulla datur dilatio, & si datur erit breuis nu. 4.*
5 *Iudicium migrationis, vulgo disfrattare est summarium, & nulla exceptio potest aduersus eum opponi & nu. 10.*
6 *A sententia exfrattationis nō licet appellare*
7 *Causa quae celeritatem desiderant sunt adeò priuilegiatae, quod in eis procedi potest etiā diebus feriatis.*
8 *A iudicio possessorio non appellatur.*
9 *Conductor conductione finita non potest locatori referri quaestionem dominij.*

An iudicium migrationis vulgò disfrattare sit summarium, nè possit contra eum aliqua exceptio opponi.

DECIS. CCLXXII.

1 IN Summarijs iudicijs seruādum esse ius naturale, & gentium, omissis iuris ciuilis sollemnitatibus testis est Rota in dec. 44. nu. 3. p. 2. diuers. vnde vbi summus in iudicio, in quo
2 omnes causae sunt summariae, vt in hoc Regno Neapolitano, non est ponendum tempus in libello, vt concludit Afflict. in decis. 250. nu. 4. quem sequitur, & ita fuisse decisum scribit An
3 na in allegat. 111. nu. 3. & quia causa alimentorum est summaria, ideò nulla datur dilatio, qa venter moram nullam patitur, arg. l. fin. ff. de appellat. recip. Simon de Pret de interpretat. vltim. volunt. lib. 4 dubitat. 1 t. nu. 31. Barz. in decis. 80. num 15. & si danda est, erit breuior,
4 vt post specul. Bar. Gigant. Foller. Cephal. Menoch & Cordub. voluit Surd. de aliment. tit. 8. priuil 2. n. 6. vnde cum in Curia Archiepi-
5 scopali pro vero fuerit pluries habitū, vt iudiciū migrationis vulgo disfrattare sit sūmariū,

pro-

propterea nulla exceptio contra eũ fuit permissum opponi, ex eo quod à sententia exfra-
6 ctationis non licet appellare, vt dicit Bal. in l. vnica C. si de moment. possess. fuer. appell. Alexãd. & Ias. in l. 1. in fine ff. solut. matrim. Gramat. in decis. 58. num. 15. Castil. in decis. 32. nu. 7. vbi sic decisum refert, talis enim causa, & tale mandatum celeritatem desiderant,
7 addit. ad Magon. in decis. Lucens. 15 Bal. in l. 1. §. 1. ff. de fer., nam dictæ causæ, quæ celeritatem desiderant, sunt adeò priuilegiatę, quod in eis procedi potest etiam diebus feriatis, vt dixit Roman. in l. si vero, §. de viro ff. solut. matrim. & Felin. in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, extra de constitut. & secundum Castillũ in d. decis. 32. nu. 10. etiam additur alia ratio,
8 quia non datur appellatio à sententia lata in iudicio possessorio Capyc. decis. 34. vbi addit num. 5. de Franch. in decis. 136 Afflict. in decis. 269. qui testatur sic fuisse decisum per totũ Consilium Regium, & magis communem refert Honded. in cons. 22. num. 45. volum. 2. & & alios refert Lancellot. de attentat. cap. 12. in tit. Appellat. pendent. limitat. 25. Supra-
9 dictis accedebat dispositio text. in l. si quis cõductionis C. locati, vbi conductor conductione finita non potest locatori referre quæstionem dominij, sed statim restituere tenetur
10 Faller. in decis. 14. C. locati, & propterea Afflict. in d. decis. 12. voluit iudicium conductionis esse summarium, & in eo esse procedendum absque iuris apicibus, sequitur Valasc. in decis. 34.

*SVMMARIVM.*

1 *Sententia diffinitiua non potest per Iudicẽ, qui eam tulit reuocari.*
2 *Iudex postquam pronunciauit, functus est officio suo.*
3 *Interlocutoria non transit in rem iudicatã, quod limita, vt nu. 4. & amplia, vt nu. 6.*
5 *Interlocutoria Magna Curia Vicaria Neapol. in causa Remissionis fori, cum habeat vim diffinitiua non potest per contrarium imperium eiusdem infringi.*
7 *Iudex appellationis, qui pronuntiauit, non potest amplius in ea causa se intromittere.*
8 *Quando Iudicis officium expirat, sententia habet vim diffinitiuæ.*
9 *Illa sententia potest mutari, quæ non finit iudicium.*
10 *Sententia diffinitiua adhuc non publicata potest reuocari.*

An sententia diffinitiua adhuc non publicata possit reuocari.

DECIS. CCLXXIII.

1 Sententiam diffinitiuam non posse per Iudicem, qui eam tulit reuocari, apertissimi iuris esse constat text. in l. post sententiam C. de sentent., & interlocut., & latissimè habetur per scribentes communiter in l. quod iussit ff. de re iudicata, & in cap. 1. eod. tit. in 6. & vnde in l. postquam ff. eodem titulo habe-
2 tur, quod Iudex postquam pronunciauit, functus est officio suo, & in hoc distat diffinitiua ab interloquutoria d. l. quod iussit, & c. cum cessante de appell. interlocutoria enim nun-
3 quam transit in rem iudicatam, quemadmodum diffinitiua, Rota Genuæ in decis. 164. num. 15. & propterea Iudex potest reuocare sententiam interlocutoriam, licèt non diffinitiuam. Magon. decis. 131. Afflict. in decis. 115. Guid. Pap. singul. 853. vbi limitat hoc
4 non procedere; quoties interlocutoria traheret secum executionem, & adeò diffinitiua sententia est irreuocabilis, quod interlocutoria, quæ vim diffinitiuæ habet reuocari minimè potest Crauet. cons. 181. nu. 2 Guid. Pap.
5 sing. quæst. 23. Capyc. in decis. 1. num. 24. & in decis. 144. vbi interlocutoria magnæ Curiæ in causa remissionis fori, cum sapiat vim diffinitiuæ non potest per contrarum imperium eiusdem magnæ Curiæ infringi, quemadmo-
6 dum dicimus de sententia, per quam Iudex pronunciat se non esse competentem, secundum Guid. Pap. in decis. 436. num. 93. Cappell. Tholos. in decis. 186., & facit adhoc de-
7 cisio Bellameræ 23. vbi Iudex appellationis, qui pronuntiauerat, quia tunc dicitur functus officio suo non potest amplius se in illa causa intromittere ad reuocandum, sequitur Cappella Tholosan. in decis. 364. sicuti dicimus
8 quando Iudicis officium expirat, quoniam tũc sententia habet vim diffinitiuæ, & erit irreuocabilis, exempli gratia quando remittitur causa Iudici a quo Francisc. Marc. decis. 202. part. 1. & in decis. 664. part 2 & adhoc facit quod notabiliter voluit Bart. in l. 3. C. ex quibus caus. infam. irrog. vbi Iudici, vsque ad sententiam licet reuocare; ergo deinde non valet hoc facere, & facit etiam quod voluit idem
9 Bart. in l. dicere, ff. de arbitr. vbi illa sententia potest mutari, quæ non finit iudicium, quia non dicitur propriè sententia, illa quæ non finit iudicium, ergo super diffinitiuam sententiam finiatur iudicium, meritò ad eam reuocandam Iudici non licet.
10 Non obstantibus his fuit in Curia Archiepiscopali resolutum sententiam diffinitiuam adhuc

adhuc non publicatam posse reuocari, prout sic scribit Afflict. in decis. 38. num. 9.

### SVMMARIVM.

1 *Appellatio non reperitur inter species Actorum.*
2 *Acta in quotuplici specie sint, declaratur.*
3 *Appellatio est de ordinarijs.*
4 *In ordinatorijs locus iudicij attenditur.*

Appellatio an sit de ordinatorijs.

## DECIS. CCLXXIV.

FVit dubitatum in quadam causa delegata Reuerendiss. D. Vicario, si appellatio esset de ordinatorijs, ad effectum, vt in dicta causa idem Dominus Vicarius teneretur obseruare
1 stylum nostræ curiæ, & primo intuitu videbatur dicendum non esse de ordinatorijs, ex quo inter species actorum non reperitur appellatio, nam Bart. in l. 2. ff. iudicatum solui quem sequitur Bald. in l. 2. C. de edendo, & in l. properandum post Cynum C. de iudicijs
2 acta enim sunt in duplici specie, quædã. n. sunt decisoria, vt cõfessiones, attestationes, & similia ad tex. in l. iubemus C. de liberali causa l. cũ antea §. fin. C. de arbitris, quædam litis ordinatoria, vt libelli oblatio, citatio, & fideiussorum datio; l. sicut proponis C. de execut. & re iudic. & latè Innoc. in cap. causam de testibus, quare cum appellatio non connumeretur inter has species, propterea non erat dubitandum quinam stylus esset attendendus, ex quo huiusmodi controuersia sit tantum in ordinatorijs, vt probat text. punctualiter in l. 3. §. fin. ff. de testibus de quo latè per Marilianum in decis. Rotæ Tenuæ. 17.
3 Nihilominus supradictis minime obstantibus Curia Archiepiscopalis cẽsuit appellationem esse de ordinatorijs, & proinde. D. Vicarium in causis appellationum sibi delegatis, teneri seruare stylum Curiæ Archiepiscopalis quæ decisio habuit fundamentum ex notabili decisione Rotę, teste Achille de Grassis, in decis. 12. de appellat. cuius tenor est videlicet; appellationem esse de ordinatorijs iudicij, & propterea, in ea seruandum eum forum, in quo litigatur, tenuerunt Domini in vna Romana vineæ, seu nullitatis coram D. Antonio Augustino anno superiori 1547. & hoc anno 1548. fuit tentum in vna Parmens. Villarum coram D. Pellegrino per notata à Mariano in c. quod clericis, de foro compet. Dec. in cap. Ecclesia S. Mariæ nu. 42. de constit. & expres-
4 sè Iaf. in l. cunctos populos, dum tractat, quod in ordinatorijs attendatur locus iudicij C. de Summ. Trinit. & fid. Cathol.

### SVMMARIVM.

1 *Falsa grammatica arguit scriptura falsitatem.*
2 *Statuta Terrarum vitiantur propter malam latinitatem.*
3 *Ordo conuersus non vitiat rescriptum.*
4 *Ordo verborum reducitur ad ordinem intellectus.*
5 *In vltimis voluntatibus falsa grammatica, non vitiat.*
6 *Vtile per inutile non vitiatur.*

An ex falsa Grammatica præsumatur falsitas scripturæ.

## DECIS. CCLXXV.

1 FVit pluries dictum, ex falsitate Grammaticæ præsumi falsas scripturas, & dimissorias, per text. in c. ad audidentiam de rescript. vb. falsa latinitas vitiat scripturas, quemadmodum statuta terrarum vitiantur propter malam latinitatem, l. fin. C. de testam. Madell. consil. 16. num. 3. & seq. Rubin. consf. 70. nu. 8. licet quando potest esse defectus, & non defectus, verba in dubio debent sic intelligi, quod non sit in constructione peccatum, vt ff. de auro, & argento legato l. Plaucius, vbi est text.
3 not. quia ordo conuersus non vitiat rescriptũ, sed reducitur ad iuris ordinem, vt in eodem titul. cap. causam argum. ff. de pec leg. l. quidã.
4 Nam ordo verborum reducitur ad ordinem intellectus, & rationis, ff. de hæred. instit. l. talem, & supradicta procedunt, etiam si non esset defectus in cõstructione latinitatis, secus deficeret al. qua litera, quia ex hoc surgit notabilis defectus in arte scribendi, ex quo grammatica est ars rectè loquendi, rectèq; scribendi. Secundum speculatorem in § igitur in tit. de rescript. præsent. quem refert, & sequitur Bald. in cit. cap. ad audientiam in princip. de rescript. Alban. consi 27. nu. 3. & Merend. in cons. 71. num. 6. & seq. qui respondent textu in l. qui habebat, ff. de manumiss.

Non obstat text. in l. 1. C. de formulis, vbi propter falsam Grãmaticam nõ vitiatur actus, quia respondetur tantum illum loqui in vlti-
5 mis voluntatibus in quibus falsa Grammatica non nocet, l. quoniam C. de testam. & non est ob priuilegia dictæ dispositionis, l. 1. C. de Sacros. Eccles. l. in testament. ff. de reg. iur. vbi in testamenti fauorabilior est sumenda interpretatio.

Non obstat text. in c. ad sacras 9. distinct. quia respondetur, ibi rescriptum continere plura capitula separata, quo casu falsa gram-
6 matica in vno non nocet, quoad reliqua ex quo

quo vtile per inutile non vitiatur, c. fin. de pœnit. in 6. quemadmodum dicimus, quod si est superfluitas in vna littera, vel in vna syllaba, vel verborum inculcatio; dic non vitiari rescriptum, vt ff. de aud. & arg. lega. l. peculias, §. neratius, ff. de pecu. leg. l. 5. si peculium §. 1. siue sermo excedat naturam actus, siuè natura excedat sermonem non debet attendi: quoniam potentissima est, & in omni re obtinet principatum, ff. de vsu l. si stipulatus.

*SVMMARIVM.*

1 *Regulares sunt exempti à iurisdictione ordinariorum.*
2 *Verba generalia habent vim specialis expressionis, vbi specialis requiritur mentio.*
3 *Dictio omnis est vniuersalis, & nihil excludit.*
4 *Dictio totaliter est vniuersalissima.*
5 *Episcopus potest citare Regulares ad dicendum causam quare non debeant declarari incidisse in censuras.*
6 *Citatio est permissa ad declarationem excommunicationis.*

An Episcopus possit citare regulares ad dicendum causam quare non debent declarari incidisse in censuras.

## DECIS. CCLXXVI.

1 RAtio dubitandi pro sententia negatiua est, primo, quia regulares sunt exempti de iure ab ordinariorum iurisdictione c. 1. de cappellis Monachorum concessum est enim per verba generalissima ab omni iurisdictione dominio, & potestate Episcopi, & quorumlibet aliorum ordinariorum, perpetuo, & totaliter eximendo, & exemptionis generalis verba geminata tantam operantur quantum singularis expressio in singulis rebus, & casibus, vt probant bene Seuilianus in cons. 66. nu. 13. & sequent. & cons. 88. nu 4. & l. ann. Guttierez in consil. 5. num. 6 & sequent. & dixit Rota in vna Brundusina exemptionis corã R. P. D. Bubalo 9. Februar. 1577. quod verba generalia exemptionis taliter liberant exemptum ab vtraque lege Diœcesani, & iurisdictionali
2 ordinariorum, quod nihil pœnes eos remanet, & quod verba generalia habeant vim specialis expressionis, vbi specialis, & indiuidua requiritur mentio, & comprehendit omnia, quæ excogitari possunt, Crauet. in cons. 294. nu. 1. & 5. vbi latè post alios quos allegat: & quod in hoc casu aderãt verba l. generalia, & geminata probatur, nam dictio omnis est vniuersa-
3 lis, & nihil excludit, l. 1. procuratore, ff. mandati l. Iulianus ff. de leg. 3. l. omnes, & ibi Deci. ff si cert. petat. Riminald. iun. in consil 786.
4 num. 31. item dictio totaliter est. Vniuersalissima nihil excludens Soccin. sen. consil. 226. vers. 2. etiam volum. 2. & ita verba generalia geminata omnem casum includunt tanquam si expressio esset facta in singulis capitibus.

5 Contraria tamen visa fuit verior opinio in Curia Archiepiscopali, ex his, quæ latè tradiderunt Cardinal. in Clement. 1. de priuileg. Domin. in c. si Papa 40. distinct. Imola in clement. 1. de sequestr. posses. Felyn. latè in cap. non potest de sententia, & re iudic. nu. 3. Gãbar. de potestate Legati à latere lib. 8. cap. de potest. legati in regulares emptos Henriquez in summa de indulgent. cap. 25. §. 7. probatur in dict. Clem. 1. de priuileg. facit quia declaratio nihil noui inducit l. hæredes palam ff. de, testam. & dicit Felyn. vbi supra, quod hac de causa potest Eps eos citare ad dicendũ causam quare non debeant declarari excommunicati
6 nam permissa declaratione, censetur permissa citatio, quæ est necessaria ad declarationem, iuxta glos. in clement. 2. de censibus, vel poterit Episcopo constare per informationem ex- extraiudicialem, idẽ tenet Abb. in dict. Clem. 1. qui licet dubitet de citatione per quam videtur induci violatio exemptionis respondit Felyn. quod dict. citatio erit similis illi, quæ habet clausulam si sua putauerit interesse interesse, quæ non arctat nolentem comparere, & potest fieri in non subditum.

*SVMMARIVM.*

1 *Dubium resoluitur affirmatiuè.*
2 *Quod generaliter dicitur, generaliter est in- intelligendum.*
3 *Delinquens ratione delicti sortitur forum, quod alias non sortiretur.*
4 *Testis falsum deponens coram non suo Iudice efficitur de iurisdictione illius, sed limita in Clerico, vt num. 5.*
6 *Offendens birruarias alicuius curiæ exercentes eorum officium est puniendus per eandem Curiam.*
7 *Offensio prorogat iurisdictionem.*

Regularis carceratus in carceribus Curiæ Archiepisc. ad instantiam sui superioris si ibi delinquat an sit puniendus ab ordinario.

## DECIS. CCLXXVII.

1 FVit pluries dictum dubium resolutum affirmatiuè, & signanter contra quendam regula-

regularem existentem in carceribus dictæ Curiæ ad instātiam sui superioris in inquisitum de seductione falsorum testiū, qui pariter fuit bis tortus, & non confessus, & exulatus à Ci-
2 uitate, quia negari non poterat, quin moraretur extra claustrum, & Conc. Trident. generaliter loquitur, & generaliter est intelligendum, l. 1. ff. delegat. prestand. nec distinguit argum. l. de pretio, ff. de publ. & est latè interpretandum, cum tractet de restringenda exeptione in fauorem ordinariorum, iuxta latè tradita per Felin. in cap. cum omnes de cō-stit. supradictis accedebat text. in l. nullum C. de testibus, vbi est prouisum, delinquentem
3 coram aliquo Iudice, licet alias ille Iudex nō esset competens delinquentis, efficitur tamen delinquens de foro ipsius, & poterit per ipsū puniri, & illam legem latè more suo exornat Didac. in tract. pract. quæst. c. 18. nu. 8. fol. 50. à terg. Cagnol. in l. 1. in 2. par. glos. ff. de iudic.
4 vbi plura: ex quo sequitur, testem falsum deponentem, coram non suo Iudice effici de iuris-
5 dictione illius, dict. l. nullum Triuis. decis. 71. Borrell. cons. 37. licet aliud sit in Clerico secundum tradita per Afflict. in decis. 230. & 219. & supradictis pariter prouenit, quod vo-
6 luit Mandell. consil. 9. vol. 1. offendentes Birruarios alicuius Curiæ exequentes eorum officium esse puniendos per eandem Curiam, quam sententiam, ante eum firmauit. Bar. in
7 l. à Diuo pio §. 1. ff. de rei iudicata, & hoc nulla alia ratione, ex quo offensa fuit iurisdictio, quæ offensio prorogat iurisdictionem, vt dixit Castren. in l. addictos C. de Episcopali audientia, per illum textum, qui loquitur in spetie quando offenditur familia Iudicis exequēs suū officium, vel locus carceris eiusdem Iudicis; ad quod est videndus de Franch. in decis. 147.

### SVMMARIVM.

1 *Nobilitas non excusat hæreticum à pœna ignominiosa, & num. 3.*
2. *Hæretici infamiam incurrunt.*
4 *Ob solam suspitionem hæresis quis efficitur infamis.*

Nobilitas an excuset hæreticum à pena ignominiosa.

## DECIS. CCLXXVIII.

1 Curia Archiepiscop. tàm nobiles, quàm ignobiles mittit ad triremes pro causis Sanctæ Fidei per doctrin. Archid. in c. qui cō-tra 14. quæst. 1. Pelin. in cap. Pastoralis de offitio delegat. & Tiraq. de pęnis causa 21. nu. 25.
2 & ratio est quia hæretici propter hæresim infamiam incurrunt, & si fuerint nobiles, vt viles, & plebei puniendi sunt, text. in Authent. Gazzaros in principio C. de hæreticis, vbi ad literam dicitur, & omnes hæreticos vtriusque sexus quocunque nomine censeantur, perpetua damnamus infamia, Bellapertic. ibid. in princip. vbi tamen in hoc legem valde sibi durā videri asserit, sed eius affirmatio est sine ratione, & extat cōstitutio Federici Imperatoris incip. Catharos, & Constitutio Leonis X edita de anno 1520. incip. exurge Dōmine vers. necnon quoad omnes, Calderin. in tract. de hereticis rubr. de pęnis hæreticorum filiorum, & nepotum num. 2. Vmbert. locat. in iudicial. inquisitorum in verbo pęna nu. 9. vers. quintodecimo sunt infames, Repert. inquisitorum in eodem verbo pęna, vers. item fiunt infames Simanch. in Enchirid. violat. Relig. titul. 67.
3 rubr. de pęnis nu. 5. & 6. vbi propterea quod nobiles si in hæresim labantur, vt viles, & infames pęna plebæorum afficiendi sunt, Zanchin. in tract. de hæretic. cap. 18. nu. 3. Ghirland. in tract. de hæretic. quæst. 3. sub num. 2. & 3. Carer. in eodem tract. de hæretic. nu. 143. Roias singul. 81. Riminald. consil. 185. num. 1. Gregor. Sintagma iuris lib. 35. cap. 8. nu. 3. in
4 fine vers. item sunt infames, & num. 12. vbi ampliat, quod ob solitā hæresis suspicionem nisi quis ab ea se purgauerit infamis est, addo pro hac eadem regula, tex. in l. cunctos populo C. de summa Trinit. & fid. Cathol. in vers. reliquo vero in illis verbis hæretici dogmatis infamiam substinere, & ibi præsertim Pegna in addictionibus ad Eymeric. in direct. inq. par. 1. comment. 4. in verbo reliquos litera E. vers. his ita positis Didac. Cantera quæst. criminal. rubr. de hæretic. & cap. 1. num. 9. Lel. Zecch. in summa par. 1. tit. de fide rubr. de hæresi, cap. 11. num. 16. vers. Nona pęna.

### SVMMARIVM.

1 *Clerici filij Doctorum, vel alias nobiles non mittuntur ad triremes.*
2 *Amplia in populari diuite.*
3 *In pœnis infligendis aliter punitur nobilis, quam ignobilis.*
4 *In crimine falsi non habetur ratio nobilitatis.*
5 *Cōtra falsarios lata est facienda interpretatio.*
6 *Crimen falsi est grauissimum.*
7 *In generali absolutione non comprehenditur crimen falsi.*

An

An in crimine falsi habeatur ratio nobilitatis.

DECIS. CCLXXIX.

1 SEruatur in Curia Archiepisc. quod Clerici filij Doctorum, vel alias nobiles, non cōdemnantur ad triremes, sed relegantur, vel carceribus mancipantur, vel in exiliū mittuntur, aut cōdemnantur administrandum infirmis in aliquo Hospitali, vt per Panormit. in cap. grauem de pęnis per illum text. & nedum
2 nobiles, sed etiam populares diuites, & honestiores ad pęnas ignominiosas condemnari nō debent Bart. in l. capitalium §. seruicesi, ff. de pęnis Abb. in cap. Pastoralis de officio deleg. tradit Anna in consil. 34. vnde de Franchis in
3 decis. 569. tradit, quod in hoc Regno seruatū fuit, & seruatur, quod in genere pænè infligēdę, alio modo punitur nobilis, alio modo ignobilis, nam nobilis capitatur, & plebeius furca suspenditur nobilis relegatur, vel deportatur, plebeius vero condemnantur ad Regias triremes, vel ad tempus, vel perpetuo, quæ omnia vidi seruata etiam in criminibus læsæ Maie-
4 statis Diuinæ; fuit tamen limitatum in dicta Curia, in crimine falsi, in quo nulla habetur ratio nobilitatis, & proinde in anno 1597. fuit condemnatus ad triremes per septenniū quidam Clericus nobilis, ex quo cum a pocis falsis fuerat furatus a banco certam pecuniæ quantitatem, nā nobilitas non alleuiat pęnam falsi Afflict. latè decis. vlt. Tiraquell. de pœnis cau-
5 sa 21. num. 23. cuius decisionis ratio est, quia contra falsarios larga est facienda interpretatio ad pœnam infligendam, Bald. in cap. cum
6 olim de officio delegat. Crimen enim falsi grauissimum est, & nullum crimen est in mundo, quod ita vituperet famam, & statum hominis sicut ipsum, in tantum, quod eius pœna similis est pœnæ mortis, Castrens. in consil. 151. & est de testabilius homicidio, & veneficio secundū Soccin. in cons. 105. num. 7. volum. 2. est similis proditioni Tiraq. de pœn. caus. 31. nu. 23. & propter eius enormitatem multa habet specialia Marsil. cons. 105. nu. 7. Grammat. dec. 2. num. 28. & latissimè Monticell. in practic. crimin. reg 15. nu. 108 cum seq. vbi ponit duodecim specialia, & alia ponit Corrad. in practic. crimin. titul. de falsarijs nu. 34. & etiam prop-
7 ter eius atrocitatem in generali abolitione delictorū, istud crimen nō cōprehenditur, Baiar. latè in q. 59. & in huiusmodi delicto acerrima indagatio est facienda, Alex. cons. 77. in fin. volum. 1. & Curt. iun. consl. 53. num. 17. & in hoc iudicio criminaliter etiam intentato venit officiū Iudicis ad dāna, & interesse partis, Riminald. consil. 1. & de hac materia falsi latissimè habetur per Ferdin. Garzias cons. 116. vol. 1. inter cōs. crimin. diuers. magnæ impressionis.

*SVMMARIVM.*

1 *Creditor, qui semel egit sup assistētia quorūdam bonorum, variare non valet, sed contrarium fertur decisum per Curiā Archiepiscopalem, vt nu. 9.*
2 *Vbi electio est facta, quæsitum est ius electo.*
3 *Variatio in iure reprobatur.*
4 *Vna via semel electa in iudicio non potest variari.*
5 *Habens ex instrumento potestatem capienda bona debitoris, si eligat viam ordinariam non potest amplius propria authoritate rē capere.*
6 *Dominus qui aliquādo potest emphyteutam propria authoritate expellere, non valet hoc facere vbi iudicem adierit.*
7 *Eligens viam ordinariam non potest ad extraordinariam recurrere.*
8 *Nemo potest mutare voluntatem in præiudicium iuris alteri quæsiti.*
10 *Actio hypothecaria numquam tollitur nisi sequuta solutione.*

An creditor qui semel egit super assistentia super quibusdam bonis vigore instrumenti, & sententiam reportauit, variare valeat

DECIS. CCLXXX.

1 QVidam creditor hypotecarius mediante hypoteca speciali, & generali, petijt in Sacro Consilio Assistentiam super bonis sui creditoris possessis per quemdam Baronem, & compilato processu concluso, & monito ad dicendum variando petijt dictam assistentiam super rure prædicti sui creditoris possesso per hæredes cuiusdam de Fiorillo, cuius ruris possessor inuentus fuit quidam Clericus donatarius prædicti de fiorillo, qui petijt remissionem causæ ad iudicem competentem, remissa causa ad Curiam Archiepiscopalem dicebatur pro parte dicti clerici creditorem præfatum teneri prosequi causam Assistentiæ intentatam super bonis possessis, per dictum Baronem Santi N. & minime posse variare, vt in proprijs terminis decisum refert Capic. in decis. 33. & in decis. 46. nam semel est contestata lis super vna speciem bonorum, & non videtur posse creditorem variare; l. si quis stipulatus sit stichum, & in casibus in quibus licitum est variare id non habet locum, quando quis semel elegit, & super re electa iudex pronūciauit faciendam esse executione Bart. in l. eum qui certarum §. 1111.

col.ff. de verb.obligat.vnde decisum, testatur de Franchis in decis. 539.quod si electio est fa-
2 cta ex parte eligentium, & electio est necessaria eò ipsò, quod electio est facta, quęsitum est ius electo, & eligentes electionem reuocare nõ possunt, vt voluit etiam Bart. in l.absenti col. 1.vers.& declaratione ff de donat:quem seqũtur Castrens.ibid col.1.vers.& hoc Abb.in cõ-
3 sil.47.variatio enim in iure reprobatur l.serui electione ff. de legatis 1. cap.licet de procurat. in 6. regul.quod semel de reg.iur.eod.lib.glos. in verbo recusabit in l.in causæ ff.de procurat. Lud. Gomez. in cap. cum in multis num. 48. de rescript. lib.6. Grass.decis.13.& 14. de pension. Lopez in l.5 titul. 19. part.6. Gonzalez ad reg.8. Cancell glos.5.§.6. num.45.glos. 58. nu.n.15. glos.63. num.49. Azeued.consil. 28. num.51. Thesaur.lib. 1. singul. quæst. forens. q.7.num.6.maximè quando fit in iudicio, vt ex l.fin.vbi Ias.col.2.C.codicill.tradit Crauet. consil.74. num. 8. dicens, quod vna via semel
4 electa in iudicio, nõ potest variari DD.in lege ędita C.de edendo, vbi Ias. num. 28. Lancell. de duello 2.par.conclus 28.num.3.Lopez in l.1 P.tit.7.p.3 glos.2.dicens odiosam esse variationem in iudicio, & comprobatur, ex Dec. consil.146.incip.& proterui & consil.460.viso punto quem refert, & sequitur Vrsill.in addict. ad Afflict. decis.326.num.3.vbi resoluit, quod si quis habeat, ex instrumento, constitutũ
5 per potestatem, capiendi bona debitoris, & eligat viam ordinariam, affertur sibi præiudicium quominus deinde valeat rem authoritate propria capere, Natt.consil.430. num. 23. lib.2.Grat. consil. 90.num.30.lib.1. Ias. in l.2 num.114. C. de iure emphyteos. concludens, quod in illis casibus Dominus potest propria authoritate emphyteotam expellere, & possessionem ingredi, si iudicem adierit non poterit amplius authoritate sua aliquid agere glos.in l. proinde verb. notandum ff.ad l. Aquiliam Romanus consil.95. num 8 Burgos.de Paç.cõsil.78.num.7.Molin.de primogenit.in addict. positis ad finem operis ad lib. 7. cap. 13. quæ resoluit, quod si creditor sine protestatione intentauit iudiciũ ordinariũ iuri censetur, executio sibi alias competenti renunciare, & sibi quo ad viam executiuam præiudicat, sequitur Azeued.in l.1.tit.21.lib.quarto recop.numer.
6 145.Guttier. lib.3. pract.quæst 39. Aluar.Valase. consult.88.num.8.vnde Guid.Pap.cons. 4. num 6. ait quod eligens viam ordinariam,
7 non potest ad extra ordinariam recurrere, glosa fin.in l.proinde ff.ad leg. Aquil., Rodreric. Suar. in l.post rem iudicatam in declarat l.Regiæ quæst. 10.vers.fin.Grass.decis.2.num.2.& 3. de sent. excommunicat. Rot. dec.551.num 5.lib.3.par.3. diuersar. Lancellott. de attentatis 2.p.c.4.lim.30.à nu.9. Parlad.lib.2. rerum quotidiana c.fin. p.5 §.11. nu.20. Gonzal. ad regul. 8. Cancellar. de mensibus, & alternat glos. 6.num.192.& ita in præiudicium debitoris non potest variare, Bald. in l. si pluribus num.4.& ibi Florianus de Sancto Petro nu.5. ff.delegat. 1. Dec. in cap. quæ in Ecclesiarum nu.136.de constit.Gomez ad reg. Cancellarię
8 de Anna posse q. 61. vnde extat vulgare axioma, quod nemo potest mutare sententiam ad pręiudicium iuris alteri quęsiti, l.nemo potest ff.de regul.iur.Lop. glos.2.in l. 10.tit.7.par.3. Apog.lib.1. de commun. opin. cap.10.nu.29. Rota decis.2. num 3. de sequest. pos. in nouis Cauale. decis.21. num.1.p.1. Guttierez lib.3. pract.quæst. cap.30. num.38.

Cæterum quidquid sit ex supra relatis, contrarium censuit Curia Archiepiscopalis, concedendo variationem, per dispositionem tex. in l.grege, §. etiam, ff. de pignor. vbi habetur
10 quod actio hypothecaria nunquã tollitur, nisi sequuta solutione, etiam si super debito fuerit iudicatum, & pro hac parte adducitur Bar. in l.consentaneum c.quo, & quando iud. Bald.in l.ignorante, C.de testibus mihi Anchar.in c.1. de eo qui mitt.in possessio: volẽtes, qđ si feci capi debitorem meum, & demum petã me mitti in possessionem bonorum suorum possum hoc petere, quia ista duo remedia tendunt ad eundem finem.

## *SVMMARIVM.*

1 *Sententia lata contra vnum, nõ nocet alteri, licet lata pro vno benè prodest alteri.*
2 *Sententia lata pro vno legatario prodest alteri.*
3 *Sententia lata pro socio, prodest alteri socio.*
4 *Sententia lata pro vno fratre, quod sit ciuis prodest alteri fratri.*
5 *Sententia lata pro vno reo debendi prodest alijs.*
6 *Sententia lata pro statu, facit ius quoad omnes, secus contra statum.*
7 *Sententia lata contra adulterum non nocet adultero.*
8 *Episcopus tenetur sequi acta facta coram Iudice seculari ad instructionem, vt nu. 9.*

An sententia lata contra adulteram noceat adultero.

## DECIS. CCLXXXI.

1 QVoniam sententia lata contra vnum, nõ nocet alteri, licet lata pro vno benè pro-

deſt alteri, qui habet idem ius ).loci §.ſi fundus
ff. ſi ſeru. vendic. l. ſupra § Caſſius ff. de Aqu.
pluu.aſcend.l.qui ſeparatim, §.quod eſt ſcrip-
tum ff.de appellat.l poſthumus §.ſi quis ex ijs
ff.de inoff.teſt.ex quo text.dicit Soccin.in l.1.
2 nu.4.ff.de except. rei iudic.quod ſententia la
ta pro vno legatario prodeſt alteri, vt etiam
ſequitur Crauett. in conſil. 747. num. 38. vbi
num.37.aſſignant rationem diuerſitatis inter
ſententiam latam contra, & latam pro, ex
Caſtrenſ. in conſ 139.num.4.lib.1.vnde vide-
mus, quod ſententia lata pro ſocio, prodeſt al-
3 teri ſocio d.l.qui ſeparat in §.fin.ff. de appell.
4 Crauett. conſil. 206. num.7. & ſententia lata
pro vno fratre, quod ſit ciuis prodeſt alteri
fratri Alex. in l. ſæpè num. 51. ff. de re iudic.
Angel. in Auth. vt matri, & auiæ, §. Adhæc
Anna, qui alios citat in ſingul.468. vbi loqui-
tur in ſententia, qua aliquis nobilis declara-
tur, ſed ſententia lata contra fratrem, quod
non ſit nobilis, nõ nocet fratri, Mieres de ma-
5 iorat.par.2.quæſt.4.illat.2.num.10. hinc ſen-
tentia lata pro vno reo debendi, prodeſt alijs
Bart. in l. ex duobus, quæſt.4. ff. de duob. reis
6 Soccin.conſ.283.col.penult.lib 2. ſic ſenten-
tia lata pro ſtatu, facit ius quoad omnes, ſecus
contra ſtatum, Faber. in §. prȩiudiciales n.42.
7 inſtitut.de Act.propterea capto quodam Cle-
rico per Curiam Archiepiſcopalem ſub præ-
textu, quod commiſiſſet adulterium cum qua-
dam muliere, quæ verificato prædicto delicto
per Curiam ſecularem fuit cõdemnata vt de-
truderetur in quodam conſeruatorio mulie-
rum pȩnitentium per biennium, cumque tra-
ctaretur de infligenda pœna in noſtra Curia
prȩfato Clerico, & dubitaretur ſi potuiſſemus
eum condemnare ex vi dictæ ſententiæ facta
contra dictam mulierem, iuncta depoſitione
ipſius mulieris; fuit reſolutum negatiuè, per
text. in l.denunciaſſe §.penult.ff. ad l.Iul. de
adulter.cuius text. verba ſunt ſequentia. Quȩ-
ritur, an alius adulteram, & alius adulterium
poſtulare poſſit, vt quamuis ab eodem ambo
ſimul poſtulari non poſſint, à diuerſis tamen
ſinguli poſſunt; ſed non abs re eſt hoc probare
diuerſos accuſatores admitti poſſe, ſi ante de-
nunciationem nupſerit, prior mulier accuſari
non poſſit; Expectabit igitur mulier ſententiã
de adultero latam, ſi abſolutus fuerit, mulier
per eum vincet, nec vltra accuſari poteſt, ſi cõ-
demnatus fuerit, mulier per eum non eſt con-
demnata, ſed aget cauſam ſuam, vt fortaſſis
obtinere, vel gratia, vel iuſtitia, vel legis auxi-
lio poſſit. Quid enim ſi adulter inimicitijs op-
preſſus eſt, vel falſis argumentis, teſtibus ſub-
ornatis apud præſidem grauatus, qui aut no-
luit, aut non potuit prouocare, mulier vero
Iudicem religioſum ſortita, pudicitiam ſuam
defendat. Ex quibus verbis text. deſumitur
concluſio quod ſententia lata pro adultero
prodeſt adulteræ, condemnatio autem nõ no-
cet, vt etiã ſequitur in proprijs terminis Cra-
uet.in d.conſ.206.nu.1.& 2.& Anna in conſ.
89.nu.7.& hanc opinionem tenendo non ob-
ſtat, qđ Epiſcopus tenetur ſequi acta facta co-
8 rã Iudice ſeculari, vt dixit Bal.in l.eos §.ſuper
his C.de appell.& in auth.clericus C. de Epi-
ſcop.& cleric.quia reſpõdetur illud procede-
9 re quoad inſtructionem tantum, non autẽ quo
ad punitionẽ, vt dixit Suarez.in praxi in 2.to-
mo prȩlud.2.Cappell.Tholoſ.in deciſ.425.&
Iaffred.in deciſ.399.vnde Butr.in c.at ſi cleri-
ci de Iudic.voluit prædicta acta facta corã lai-
co prodeſſe ad aliqualem probationem, & in-
formationem Iudicis Eccleſiaſtici, licet Aufr.
in clem.1. de offic. ordin.verſ.2. principaliter
quæritur n.21.aſſerat id procedere, vbi Iudex
laicus tempore informationis ignoraſſet in-
quiſitum eſſe Clericum.

*SVMMARIVM.*

1 *Habens fundatam intentionem ſuam de iure communi debet manuteneri etiam nulla probata poſſeſſione, quod completa, vt nu.3.*
2 *Epiſcopus habet fundatam intentionem exercendi iuriſdictionẽ, quod omnes ſubditos ſuos in ſua Diœceſi, ſed limita nu.6.*
4 *Poſſeſſor immemorabilis præfertur habenti intentionẽ fundatam, quod intellige, quã- do concurrit requiſitum, vt nu.7.*
5 *Debet manuteneri in poſſeſſione, qui eſt in quaſi poſſeſſione paſcendi.*

Poſſeſſor immemorabilis, an præferatur quo ad mandatum de manutenendo habenti intentionem fundatam.

DECIS. CCLXXXII.

1 COmmunis, & trita eſt iuris concluſio, qđ
habens fundatã intentionem ſuam, de iu-
re cõmuni debet manuteneri, etiã nulla pro-
bata poſſeſſione, per tex.in c.cum perſonæ de
priuilegijs in 6.exẽpli gratia in Epiſcopo, qui
2 de iure cõmuni fundatã obtinet intentionem
exercẽdi iuriſdictionẽ quo ad omnes ſubditos
in tota ſua diȩceſi etiã inuitos, c.conquærente
de offic ordinarij, c.cũ Ẽps eod.tit.lib.6.c.om-
nes baſilicȩ 16 q.7.quo fit, vt ex ſola hac iuris
aſſiſtentia dandũ eſt ei mandatũ de manutenẽ-
do, etiã ſi non probet quaſi poſſeſſionẽ Verall.
in deciſ.203. p.2. & ita pluries cenſuit Rota,
& ſignãter in vna Bonõ. S. Petronij 28. Apri-
lis 1595. Corã Mãtica, & iterũ in vna Veron.
3 iuriſdictionis 15. Martij 1596. Corã Pãphilio,
& Caputaq. in deciſ. 306.p.2.qđ locũ ſibi vẽ-
dicat, etiã ſi contra habentẽ fundatã intentio-
nẽ exhibeatur priuilegium, ſeu titulus, quia do-
nec de illius releuãtia diſputatur ei datur ma-
nutentio Rota in vna Cartag.decimarum 27.
Iunij 1590. Coram Gipſio, & vna Valentina
decimarũ 20. Februarij 1598. Corã Peregrino
vnde Gabriel in concluſ.2.n.24 de præſcript.
ex mente Panorm. & aliorũ voluit, quod vbi

possidẽti ius cõmune resistit prout ĩcasu isto, ex sola possessione vniuersali contra habentẽ intentionem fundatã non datur manutentio Ant. de Butric. in c. fin. nu. 24. de causa possessionis, & proprietat. Milleus in suo aureo repertorio in verbo possessio.

4 Cæterũ supradictis minimè obstantib. cõtrariũ fuit resolutũ in quadã facti cõtingẽtia, nã fuit dictũ, possessorẽ immemorabilẽ esse præferendũ habenti intentionẽ fundatã, per text. in cit. c. cũ personę, & per Panorm. in c. 1. n. 8. vt lite pendente post Innoc. in c. cũ venissent de restit. spoliat. vbi ius fundatæ intentiones cessat parte aduersa in possessione existente, & propterea Capyc. in decis. 189. testatur p Sacrũ Consiliũ diffinitũ fuisse cũ debuisse manu-

5 teneri ĩ possessione illũ qui erat in quasi possessione pascendi in alieno prædio, quod iure cõmuni liberũ præsumitur a prædicta seruitute, sequitur Couar. pract. q. c. 17. n. 6. Ruin. cons. 28. n. 12. vol. 4. Mastril. not. 28 n. 3. Menoch. in vltim. notab. retinend. nu. 21. & 22. vbi competat glos. in l. si priusquam, ff. de noui operis nuntiat, dũ inquit maiorẽ esse vim prsũptionis, quod libera res sit, ea præsumptione, quæ á quasi possessione seruitutis proficiscitur, vnde euenit, qđ licet Episcopo ius cõmune assistat in exercẽda iurisdictione in subditos, vt

6 dixi, tamẽ stãte quasi possessione inferioris, talis assistentia iuris cõmunis ei prodesse nõ potest, neq; illius vigore ei danda est manutẽtio, sed debet dari inferiori, ita fuit decisũ in vna Salamantina iurisdictionis 27. Iunij 1582. corã Cardinale Serafino, nõ obstãte decreto Sacri Concil. Trid. dict. sess. 24. c. 20. §. adhęc, qđ causæ matrimoniales, & criminales Episcopi tantũ iurisdictioni relinquãtur, quia illud decretũ fuit interprętatũ á Sacra Cõgregatione Cõcilij in vna Palẽtina Archidiaconatus 10. Martij 1575. vt nõ tollat inferioribus immemorabilẽ, vnde cũ possit doceri in progressu litis de ipsa immemorabili, nõ est interim possessor sua possessione priuandus; hoc idem fuit resolutum in causa Aprutina iurisdictionis 9. Iunij 1606. & 19. Martij 1607. & ĩ vna Aquilana iurisdictionis 30. Martij eiusdẽ anni corã Pamphilio, licet fuerit dictum hanc decisionem Articuli de quo supra, procedere, si vltra quas, possessionẽ pducatur etiã titulus, licet per se nõ sit sufficiens; dũmodò sit talis, qui præbeat causã pscribẽdi, quia sola possessio nõ coadiuuata aliquo titulo saltim colorato non sufficit pro manutentione cõtra eũ, qui habet iuris cõis assistentiã, vt, pbat tex. in d. c. cũ personæ §. pęn. & ibi notãt oẽs nẽpè Io. And. n. 6. Gem. n. 4. vers. nota ꝙ pendẽte lite Frãch. n. 2. Anchar. n. 5. vers. 11. nota, Couar. ĩ loco supra cit. n. 6. vers. quæ quidẽ interprętatio, & quãuis decis. ĩ allegata ĩ causa Aquilana iurisdictionis videatur innuere, ꝙ sola possessio sufficiat dũ inquit, ꝙ ex pductione priuilegij facilius datur manutẽtio, & hoc teneãt Innoc. & Abb. supra allegati, & Lãcell. de attẽt. lit. pend. p. 2. c. 4. declarat. 4. n. 6. & 10. nihilominus hoc videtur repugnare textui in d. c. cũ psonę in quo satis ostenditur nõ sufficere possessionẽ absq; pbatione tituli, vtcũq; ad præscriptionẽ idonei quoties psũptio iuris cõis obstat possidẽti.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus suũ familiarẽ triennalẽ ordinare potest, absq; literis dimissorialibus sui ordinarij, dũmodò beneficiũ statim illi cõferat.*

2 *Familiaris, vt quis dicatur, quot requiruntur, & nu. 3. 4. & 5.*

6 *Familiaris Regius non dicitur ille, qui abest à Curia Regia, etiam cum eiusdem Regis licentia ob propria negotia.*

7 *Priuilegiũ fori concessum familiaribus Episcoporũ, intelligitur de illis familiaribus, qui inseruiunt ipsis Episcopis, à quibus victus, impensasq; accipiunt.*

An ex solo obsequio facto Episcopo in eius domo per triennium, dicatur quis familiaris, ad effectũ, vt valeat ab eo suscipere ordines, & beneficia.

## DECIS. CCLXXXIII.

1 SAcrũ Cõc. Trid. c. 9. sess. 23. de reform. statuit ꝙ Eps suũ familiarẽ triennalẽ nõ subditum absq; literis dimissorialib. sui ordinarij ordinare potest, dũmodo illi beneficiũ statim re ipsa conferat; Familiaris autẽ qũo efficiatur declarat text. in c. fin. de verb. signif. vbi qua-

2 tuor requirũtur, s. tria expressè, & vnũ tacitè per hæc verba. Breui respondemus oraculo, ꝙ illos in his similibus casibus tuos volumus intelligi Clericos, qui p te nõ quęsiti, propterea, vel recepti sine fraude, & fictione quolibet, tui verè Clerici familiares existunt, & tuis expẽsis continuè domestici cõmensales, etiãsi quos ex illis aliqñ ptuis negotijs gerẽdis abesse cõtingat. Hæc sũt verba Pontificis, qui (vt dixi) tria requirit expressè, & quartũ tacitè. Primũ .n. est, ꝙ Clericus ipse sine fraude sit ab Episcopo receptus, & ideò si Episcopus ea sola de causa reciperet aliquẽ familiarem, vt ei conferret beneficia, receptio dicitur facta, ĩ fraudẽ, iuxta sententiã Gáb. de offic. legat. a latere in rubr.

3 An Legatus possit plura beneficia conferre n. 137. Secundo requirit, quod sit commensalis, hoc est recipiat victũ in ædib. ipsius Episcopi, qđ sanè requisitũ multò magis habet locũ in odiosis, vt respondit Bellã. in cons. 20. nu. 7. quẽ sequutus est Gáb. in d. tract. de offic. legat. a latere in rubr. de potest. legati benef. nu. 147. porrò victus, expensis Episcopi intelligitur, etiam si familiaris in alio loco habitans portionem ex domo ipsius Episcopi recipit, vt declarat Gomes. in Regul. Cancel. de Impetr. benefic. vocant. per obit. famil. Cardin. quęst. 13. vers. alterius, quam retulit, & probauit Me-

noch.

noch. de arbitr. iudic. casu 201. num. 119. accedit, Bard. in tractat. de tempor. vtil. & continuo cap. 17. num. 2. Et præterea commensalis etiam dicitur, is cui datus est locus in domo, & vt aiunt, in tinello, vt possit ibi cum alijs familiaribus comedere, & si ea liberalitate vti nolit receptus ille, sicuti declarat Gambar. in d. rubric. de potest. legat. à latere circa

4 benefic. num. 154. Tertio requiritur quod ipsi Episcopo inseruiat, non enim sufficit, quod commensalis sit, hoc est viuat in ędibus Episcopi expensis eiusdem Episcopi, sed etiam debet ei inseruire, vt dicatur propriè familiaris, ita tradit Gomes. in d. quæst. 13. in principio, quem sequutus est Menoch. de arbitr. iud. casu 201. num. 127. accedit Sylua de benefic. part. 3. quæst. 11. num. 22. quo circa sequitur Episcopi familiarem dici non posse eum, qui solo priuilegio, & literis familiaritatis nullū præstando seruitium cohonestatus est, Abb. in cap. dilectus num. 8. de Cleric. non resident. Felin. in cap. insinuante num. 5. de officio delegat. Carauita in Ritu 46. num. 22. Bero quæst. 35. sic etiam dicimus familiarem propriè non dici eum, qui familiaris tantummodo nominatur, si non inseruit, vt respondit Castrens. in cons. 341. num. 2. lib. 1. hinc etiam sequitur, quod cessante seruitij præstatione cessat ipsius familiaritatis priuilegium, sicuti contingit, quando Dominus est vita funtus, vel familiaris ipse è domo fuit licentiatus, Franc. in cap. fin. de verb. signific. Carauita in Ritu 46. num. 35. Quartum est requisitū est, quod continua

5 sit commensalitas, & seruitij præstatio sicuti iubet text. in illo verbo (continuè) & tradunt Isern. Afflict. & Niger quos refert, & sequitur Carauita in d. Ritu 46. num. 19 in fine, & nu. 22. dum scribunt inter familiares Regios con-

6 numerari non posse eum qui ob propria negotia abest à Curia Regia, etiam cum eiusdem Regis licentia, & eo in loco num. 35. subiungit Carauita sic intelligendum esse dict. cap. vltim. de verbo. signific & eiusdem sententiæ refert Lucam de Penna in rubric. C. de domesticis lib. 12. & his accedit Gambarus in tract. de potestate legati à latè rubr. de potestate legati circa beneficia num. 148. & 149. post Calderin. in cons. 8. tit. de officio legati, & Felin. in cap. de regularibus, de Simon. nō enim hic adest cōtinua seruitij præstatio, & cōmensalitas, vnde infertur declaratio ritus M.C.V. huius Regni 66. in cuius vltimis verbis, ita sanci tū est, exceptis dumtaxat familiaribus nostris, & commensalibus domesticis, & actu seruientibus, qui in eisdem Curijs non valeant citari, cogi, compelli, aut quomodolibet euocari. Hæc sanè constitutio prohibens Regios familiares conueniri posse coram iudicibus ordinarijs, intelligitur, quando familiares habēt qualitates supranumeratas, sicuti declarant, Isern. & Afflict. in rubric. is de defens. imposit, & qui eas imponere possit in const. iuris gentiū nu. 19. & si Carauita in d. ritu 46. num. 26. minus rectè sit interpretatus ritum illum, vt nō copulatiuè requirantur dictę qualitates cum enim ritus ille interpretationem a iure communi recipiat iuxta l. 2. C. de noxa actio. vbi Salycet. sequitur dicendum illum copulatiuè intelligi debere, hinc etiam infertur, quod fori priuile-

7 giū cōcessum familiaribus Episcoporū, ac aliorū Clericorū, de quo in cap. 2. 11. q. 1. c. vlt. de officio Archid. & copiosè, Decian. in tract. crimin. lib. 4. c. 9. nu. 47. & nu. 57. & 58. & Menochius scripsit & declarauit cōs. 901. nu. 48. lib. 10. vbi plura, intelligi debet cōcessum familiaribus illis qui inseruiunt ipsis clericis a quibus impēsā victus accipiūt, sicuti tradunt, Luc. de Penna in rub. C. de domest. lib. 2. & Carauita in dict. ritu 46. nu. 35. hinc infertur quod priuilegiū cōcesū inquisitori hæreticę prauitatis, vt eius familiares deferre possint arma pro sācti officij defensione, vt in Clem. 2. §. vlt. de hęret. & tradit post alios Simanc. in Catholicis institutionibus tit. 41. nu. 15. intelligi debere de familiarib⁹ q mercede accepta victus loco, vel victū ipsum, seu emolumēta, habētes inseruiunt ipsi inquisitori. Quare fuit per Cur. Archiep. resolutum, quod ex solo obsequio præstito Episcopo eius domo, per triennium, quis familiaris effectus non censeatur.

## SVMMARIVM.

1 *In dubio dilatio est deneganda.*
2 *Dilatio est odiosa.*
3 *Instantia non potest prorogari.*

Dilatio quinta, an veniat concedenda.

## DECIS. CCLXXXIV.

1 IN contingenti facto fuit dictum posse concedi tertiam dilationem, vt probat text. in l. in pecuniarijs ff. de ferijs quarta vero, & quinta ad probandū cōtenta in articulis minime concedi, ad quod fundandum adducebatur primo q in dubio est potius denegāda dilatio Bald. cōs. 22. vol. 1. Berrect. in cōs. 71. n. 7. & se

2 quēt. cū materia dilationis sit odiosa l. 2. C. de tēporib. appellat. Benint. dec. 45. n. 9. in fin. & latissimè More suo, Mascard. de probat. cōclu. 133. n. 2. Itē q secūdū iuris dispositionē, & cōmunē DD. sētētiam de qua in c. significauerūt de testib. vnica tātū dilatio dari debet, & illa dicitur esse perēptoria l. fi. & ibi Doctores ff. de fer. Marant. de ord. iud. par. 6. vers. aliquando petitur cōpromissū nu. 2. Vestr. in praxi lib. 5. c. 4. n. 8. & cū seq. Mising. cēt. 1. obseru. 71. Ca-

3 pyc. dec. 81. & propterea illa decursa atq; delaxa non conceditur alia delatio nisi adsit magna

gna causa ita, etiam de iure Regni Neapolitani prorogatio fieri nō potest, vt in prag. incipiēt post prædictas tit. de ordi. iudic. & de iure cōmuni, Bella. dec. 523. imò actori dilatio aliqua dari nō debet, q. a in structus ad causā venire tenetur Veral. dec. 15. lib. 1. arg. c. spaciū 3. q. 3. c. præterea de dilat. Mafuer. in pract. titul. de dilation. num. 1. Cassad. in decis. 1. de dilation. & Crescent. in decis. 2. licet intelligant in dilatione deliberatoria, hinc est quod dilatio à iure præfixa prorogari a partibus nequit, arg. glos. in verb. trienni in l. properandum C. de iudic. quam sequitur Iafred. Balbus in decisio. 426. incip. tempus Franc. Marc. in decis. 37. num. 1. lib. 1. Flamin. Cartar. in decis. Nouis. 121. num. 3. licet dilationum materia iudici arbitraria sit, Viuius decis. 11. faciebant etiam ad hoc quod hodie, secundum Canones non potest concedi alia dilatio, vltra tertiam, cap. vltra tertiam, & ibi Doctr. omnes de testibus Lap. alleg. 8. Rom. consil. 225. & 226. Benint. decis. 45. num. 1. cum sequent. Afin. in prax. §. 21. cap. 1. num. 2. Surd. consil. 8. num. 3. cum seq. vbi declarat, quod videtur indubitatum in præsenti casu, tum quia agitur de causa summaria, vt patet, Rom. dict. consil. 226. num. 7. Benintent. dict. decis. 45. num. 2. tum quia non fuit dictū de aliqua causa, siue iusto impedimēto, prout docendum erat, secundum Marant. dict. part. 6. vers. aliquando petitur comprom. num. 5. Mising. in dict. obseruat. 71. num. 2. & optime, per Costam de ratione Rate quæstio. 79. num. 6.

SVMMARIVM.

1 *Mendicantibus inualidis elemosinam dare pium est.*

2 *Mendicantes inualidi qui sint & nu. 3.*

4 *Mēdicātes, qui se ipsos, aut filios debilitarūt, vt mendicent seuerè puniendi nu. 5.*

6 *Mendicantes validi qui sint.*

7 *Mendicare validis prohibitum est.*

8 *Mendicantes validi quibus pœnis puniātur, & nu. 10. 11. & 12.*

9 *Pœnal. vnic. C. de mendic. valid. ad quos mendicantes spectat.*

13 *Mendicantes fucatis coloribus se pallidos exhibentes, puniuntur pœna falsi Arbitraria, & nu. 16.*

14 *Insignia Episcopi, vel Doctoratus, cum non assint deferentes puniantur pœna falsi arbitraria, & nu. 15.*

Mendicantes absque licentia ordinarij an veniant puniendi.

DECIS. CCLXXXV.

1 PRo articuli dilucidatione sciendum, quod mendicantiū, aliqui validi sunt, aliqui inualidi: His inualidis ęlemosinam dare pium & meritorium esse nemo dubitat, pauperes enim qui nutrit, Christum cibat, teste Chrisostomo homil. 19. super epist. ad Hebreos Beatus vir qui intelligit super egenum, & pauperem, in die mala liberabit eum Dominus Psal. 40. sic & sapientissimus Salomon. prouerb. capit. 14. qui despicit proximum suum peccat, qui autem miseretur pauperis, beatus erit, & apud. Tobiam cap. 4. scriptum est ex substantia tua fac ęlemosinam, nec auertas faciem tuam ab vllo paupere, ita enim fiet, vt necā te auertatur facies Domini, & idem cap. 12. hic habet quoniam ęlemosina a morte liberat, & ipsa est, quæ purgat peccata, & facit inuenire misericordiam, & vitam ęternam: mendican-
2 tes inualidos appellamus illos, qui adeò debiles, & infirmi sunt, vt ad laborem minime idonei, & apti credantur, & propterea alendi ab alijs sunt, l. si quis ad declinandam §. vbi autem C. de Episc. & cler. & l. vnica C. de mē-
3 dican. validis lib. 11. Porto qui sint ij debiles, & qui infirmi, iure diffinitum nō est, nec diffiniri potuit, cum à qualitate personē pendeat, & propterea iudicis arbitrio relinquitur: Cæ-
4 terum mendicantes ij inualidi puniuntur, si se ipsos hac causa vt mendicent debilitarūt, sicuti tradit Ripa in tract. de peste in tit. de remedijs præseruatiuis contra pestem num. 174. qui pariter dixit seuere puniendos esse patres, qui
5 filios sic debilitant, quod multos facere consueuisse aliquando ab his mendicantibus accepi:
6 mendicantes vero validos eos esse dicimus qui cum possint sibi victum proprijs laboribus, & industria quęrere hostiatim mēdicate, & otio frui volunt, & ex alieno viuere sicuti explicat Accurs. in dict. l. vnica in verbo in certibus C. de mend. validis hanc, mendicitatem illicitā
7 esse affirmant Diuus Thomas 22. quæst. 187. artic. 5. & i mpp. Gratianus valens, & Theodosius in dict. l. vlti. vbi interpretes omnes, & accedunt, Gregor. in lib. 39. Syntagm. cap. 6 nu. 12. & 13. & Peguer. in decisionibus criminal. cap. 4. num. 6. & 7. qui duplicem rationem afferunt, quarum, prima est quod iniquum, & aduersus bonum publicum sit sub ęlemosine prętextu, fauore otiosorum hominum inertiam quā nil in repub. pestilentius esse potest, quemadmodum multis ostendunt exemplis Valer. Max. in lib. 2. cap. 1. de otio, & alij quos ad rem commemorat, Gregor. in lib. 39. sintagm. c. 6. num. 18. vsque ad finem, his enim esurientibus facilius panis tollitur, si de cibo securi iustitiā negligant, quam esurientibus frangatur,
8 c. non omnis 5. quæst. 5. & ne panis à validis mendicantibus, verè debilibus, & infirmis auferatur, aduersus, quos mendicantes validos multæ sunt latę leges, & indictæ pœnę, nam in l. vnica C. de Mendic. valid. lib. 11. statuitur quod mendicus iste ualidus si seruilis est conditio-

tionis, efficiatur seruus eius qui inertiam mendici detexit: si uero mendicus ingenuus, uel liber est, colonatui perpetuo describatur ei qui ualidum demonstrauit, & constitutionem hanc sic sunt interpretati, Hostien. in summa titul. de natis ex libero uentre Abb. in cap. indicatũ col. 2. uers. notatu mirabilem de immunitat. Eccles. & Benedict. in cap. Rainutius in uerbo & uxorem nomine Adelasiam decis. 5. nu. 46 2. de testam. reiecta interpretatione, Bart. & inquit Benedict. ipse pęnam hanc perpetui colonatus censeri in dictam contra mendican
9 tes ualidos, qui publicas eleemosinas fraudãt, non aduersus eos qui ostiatim mendicant discurrendo per aliorum domos, quod uerum minime existimo, cum constitutio absolute, & simpliciter de mendicantibus ualidis loquatur.

10 Carolus uero V. Imperator inuictissimus anno 1548. legem tulit, ut Magistratus quilibet in sua prospiceret iurisdictione, ne cuiquã mendicare liceat, ne ue permittatur ei cui nulla est deformitas, uel defectus corporis, qui ue non indigeat, ut mendicorum liberi ad laborẽ apti, parentibus adimantur, & opificijs addicã tur, aut ministerijs, aut alijs seruitijs. Hęc lex, cuius etiam meminit Peguera præcitato in loco obseruatur Mediolani, ubi extat domus mendicantium in qua ualidi uarijs in ministe
11 rijs exercentur, refert etiam Peguera Carol. Magni legem his uerbis scriptam; uolumus, ut unusquisque fidelium nostrorum suum pauperem beneficio aut de propria familia nutriat, & non permittat alicubi ire mendicando, & vbi itales inuẽti fuerint, nisi manibus laborẽt, nullus eis quidquam tribuere præsumat, com-
12 memorat idem etiam auctor edictum quod Cathaloniæ solet promulgari ne vtetibus prospera ualitudine quibusq; ob corporis integritatem labor conuenit, liceat ostiatim mendicare adiecta pæna banni è prouincia, vel fustigationis, sicuti testatur ipse Peguera pluries obser
13 uatum, imo ad triremes aliquando fuisse condennatos, & quod fortius est, respondit Lapus in allegat. 18. mendicantes ualidos, qui fucatis coloribus se pallidos exibent populo, fingentes se infirmos, vt elemosinas extorqueant, tamquam, falsarios puniri iuxt. cap. cum ex eo §. qui autem de pęnis, & cap. ex tuarum, vbi glosa in verbo beneficio de priuileg. vbi & Lapũ in specie secutus est Præuitellus in tract. de pe-
14 ste in cap. quod incipit dictum est pro morbo sis, qui sufficiunt: Sic pęna falsi puniri deferentes insignia Episcopi cum non sint, vt docuit Bartol. in l. eos ff. ad legẽ Corneliam de falsis, idem esse dixit Lapus, quando, quis defert insi
15 gnia Doctoratus, cũ tamen Doctor non sit qua de re copiose scripsit Menoch. de arbitr. iudic. in casu 318. num. 22. & in casu 320. in fine, vbi dixit pęnam hanc falsi esse arbitrariam iudici, quæ quidem traditio comprobatur auctorita-
16 te Angeli, & Ioan. a Platea in dicta l. vnica num. 2. C. de mend. valdis qui dixerũt aduersus hos mendicantes validos nullam in dictam esse à lege pęnam criminalem, & ob id puniri posse pro iudicis arbitrio, quod sensit, & Bartol. ibidem in fin. dum dixit puniri extra ordinem, quod nil aliud est quam dicere pęna arbitraria, & iam festius Ripa in tract. de peste in tit. de remedijs præseruatiuis contra pestem num. 173.

In Curia tamen Archiepisc. puniuntur, ij qui cum habitu religioso, cum tamen re vera tales non sint, mendicant per Ciuitatem absq; licentia dictæ Curiæ. & in synodo diœcesana est lata excommunicatio contra querentes elemosinas pro pauperibus, vel locis pijs absq; licentia Curiæ.

*SVMMARIVM.*

1 *Accusatio criminis capitalis generat capitalem inimicitiam, imò etiam si non esset accusatio criminis capitalis, vt num. 2. & ampliavt num. 4. & 5.*
3 *Lex accusatorem appellat inimicum.*
6 *Causa bonorũm dicitur causa vitæ.*
7 *Propter sæuitias conceditur thori separatio, & sic etiam propter alapas mulieri illatas.*
8 *Refertur decisio Curiæ Archiepiscopalis circa articulum.*

An thori separatio sit concedenda ob accusationem ab vxore factam contra virum de crimine capitali.

DECIS. CCLXXXVI.

1 Quia accusatio criminis capitalis generat capitalem inimicitiam inter partes, secundum glos. in l. licet ff. de arbitr. & in §. item inimicitiæ in verbo si capitales institut. de excusat. tut. & in §. si vero quis dicat in verbo de crimine in auth. de test. Bart. in leg. 3. ff. de test. & in l. 3. §. fin. ff. de adimend. legat. Abb. & Soccin. in cap. accedẽs el
2 2. de lit. non contest. Alber. in Authen. si testis col. 2. C. de test. imò etiam si criminis accusatio non esset capitalis, adhuc inimicitiam inducit, secundum Blanc. in l. fin. numer. 116. ff. de quæstio. nam ille qui accusat prosequitur suam, vel suorum iniuriam, l. 1. §. 1. ff. de iniur. vnde lex accusatorem appellat inimicum cap. 1. de restitut. spoliat. in 6. cap. cum quis eodem tit. & probatur expresse in cap. meminimus de accusat. & etiam si non esset accusatio crimi
4 nis, sed personalis, seu de statu, adhuc inimicitiam capitalem inducit Bartol. in l. Imperiũ col. fin. ff. de iu risd. omn. iudic. Bal. in l. placet C. de

C. de pedan. iudic. & in l. Atletæ §. dat remissionem in 2. notab ff. de excusat. tutor. Ias. in l. quoties ff. de iudic. & in §. præiudiciales, de
5 Action. vt etiam dicimus in controuersia omnium bonorum, contra aliquem illata, nam inducere inimicitiam capitalem, voluit idem Bianc. in d. l. fin. num. 125. ff. de quæst. ex quo
6 causa bonorum dicitur causa vitæ, l. aduocati, vbi Bal. l. de Aduocat. diuers. iudic. & dicit Salyc. in l. admonendi col. penult. ff. de iure iurand. quod pecunia est alter sanguis, vnde vidimus, quod causa omnium bonorum, seu maioris partis sunt æquiparata cũ causa vitæ, glos. in §. si verò in fine de test. & in Auth. si testis in fine C. de test. & glos. in cap. cum partium de regul. iur in 6. propterea iure optimo vide batur Curiæ Archiepiscopali concedere separationem thori ob accusationem ab vxore factam contra virum de crimine capitali ex quo,
7 vt dixi oritur inimicitia capitalis, nam si propter sæuitias debet cõce si huiusmodi separatio, cap. litteras, & cap. extram missa, de restitut. spoliat. Caualc. decis. 17. Thesaur decis. 130. de Franch. decis. 244. quanto magis est concedenda in casu de quo agimus, & si propter alapas mulieri illatas debet fieri thori separatio, vt per Triuis. in decis. 45. & decis. 61. lib. 1. fortius est concedenda ab accusationem capitalẽ, vt in proprijs terminis, voluerunt Crauetta cons. 31. Couarr. de sponsal. parte 2. cap. 7. §. 5. num. 1. Guttierez lib. 1. canonic. quæst. capit. 24. num. 9. Lopez in tractat. Sacerdot. cap. 54. Graff. 1. part. decis. lib. 2. cap. 84. num. 1. Cardin. cons. 90. Menoch. cons. 299. Barbos. in 2. part. rubricæ num. 52. soluto matrimonio.
8 Tamen per dictam Curiam fuit prouisum contrarium, nam auditis partibus, dicta vxor fuit sequestrata interim in domo patris, stante quod eius vir reperiebatur cõdemnatus ad perpetuum carcerem in vno ex castellis Regni.

*SVMMARIVM*

1 *Dictio omnis quotiescumque, & quandocumque, & vniuersalis, & omnia comprehendit etiam in materia odiosa.*
2 *Dictio omnis cuncta includit.*
3 *Dictiones vniuersales non possunt restringi etiam in materia odiosa.*
4 *Dictio omnis comprehendit plures casus etiã dissimiles.*
5 *Verba generaliter prolata generaliter intelligi debent.*
6 *Vbi lex non distinguit, nec vos distinguere debemus.*
7 *A verborum significatione non est recedendum.*
8 *Dictio semper est vniuersalis affirmatiua, & inducit perpetuitatem in omni casu, & denotat etiam continuationem, & continuitatem nu. 9.*
10 *Qui omne dicit nihil excludit.*
11 *Reo habilitato cum cautione de se præsentando ad omnem Curiæ mandatum, non potest fideiussor cogi ad eum præsentãdum nouis non superuenientibus indicijs, & vide numero 12.*

An reo habilitato cum cautione de se presentando ad omne Curiæ mandatum possit fideiussor cogi ad eum præstandum nouis non superuenientibus inditijs.

## DECIS. CCLXXXVI.

1 PRo affirmatiua sententia, & sic quod fideiussor potuisset cogi ad præsentandum talem reum facit illa clausula (ad omnem Curiæ mandatum) nam dictio omnis quoties cumque, & quandocumque est vniuersalis, & omnia comprehendit, etiam in materia odio-
2 sa, Raudens. de analog. cap. 12. Gram. decis. 4. cunta que includit, Paris. cons. 90. nu. 6. vol. 4. Caualc. de vsufruct. cap. 1. num. 82. Alex. cõs. 195. vol. 6. Plot. de in lit. iur. §. 1. num. 14. fol. 6. vbi plures recenset Menoch. de recup. pos-
3 sess. remed. 15. num. 294. vbi dicit, quod natura huius dictionis est latissima, & omnia comcomprehendit, siue mobilia, siue immobilia, & ratio supradictorum est, quia dictiones vniuersales non possunt restringi etiam si materia sit odiosa, cũ de sui propria significatione sint ampliatiue, & in materia etiam restringibili nunquam excluditur lata interpretatio, quæ ex proprietate verborum descendit, vt tradit Rolan. consil. 54. vol 3. num. 79. Rebuff in l.
4 vnic. in 4. notab num. 17. C. de sentent. natura enim huius dictionis omnis, est comprehendere plures casus, etiam dissimiles, vt sequitur Aretin. in l. 1. §. sed si mihi ff. de verb. obligat. Gomes in §. sequentes num. 6. de Action. & §. omnium eodem tit. n. 7. Dec. in cap. quoniam
5 nu. 2. de Constitut. & ibi Addit. in littera A. & in littera B. His accedebat, quod verba generaliter prolata, generaliter intelligi debent, l.
6 generaliter ff. de legat. præst. & vbi lex non distinguit nec nos distinguere debemus, l. de prætio ff. de public. & à verborum significatione
7 minimè est recedendum l. non aliter ff. de legat. 3. Faber in dec. 16. de verb signific. l. si quis tulium C. de liber. præter vbi à verbis legis nõ est recedendum nisi appareat de contrario sen

su

ſu cap. prætereà de verb. ſignificat. & cum in
verbis legis non eſt ambiguitas, non eſt de eius
mente diſputandum, l. ille aut ille ff. de legat.
3. Facit etiam ad hoc quoniam dictio illa ad
8 omnem Curiæ, & capit. idem eſt quod ſem-
per, quæ dictio eſt vniuerſalis affirmatiua,
Oſaſc. in deciſ. 87. num. 9. Soccin. in conſilio
11. num. 5. vol. 4. & inducit perpetuitatem
omni casù, & omni tempore, Roman. conſ.
407. Pariſ. conſ. 75. num. 34. uol. 2. & denotat
etiam continuationem, & continuitatem,
9 Boer. in deciſ. 158. & ſecundum Iaſon. in l.
1. ff. ſoluto matrimonio, ſupradicta dictio ſi-
gnificat generalitatem quo ad tempus, ex quo
qui omne dicit nihil excludit, l. Iulianus, &
10 ibi latiſſimè omnes ff. de legatis 3. Mandoſ. in
regul. 31. num. 2. ubi natura horum uerborum
eſt, vt nihil prætermittatur, & omnia, & ſin-
gula verificãtur in qualibet re ſingulari, Curt.
in conſ. 74. num. 3. Bald. in conſ. 461. num. 6.
vol. 1. pro vt etiam dicimus in dictione quan
documque, quæ appoſita in contractu deno-
tat quandam infinitatem. Rubeus in conſil. 3.
num. 4. Boer. in dec. 131.

11 Relatis minimè obſtantibus determi-
nauit Curia Archiepiſcopalis, talem reum, qui
fuit relaxatus cũ cautione de ſe præſentando,
nõ poſſe cogi eius fideiuſſorẽ ad repreſentãdũ,
niſi noua ſuperueniunt inditia, vt ſcripſerunt
Bart. & Alex. in l. pen. ff. de quæſt. Foller. in
pract. crimin. in fragmentis num. 251. vbi am-
plius, quod talia inditia ſuperuenientia non
debent eſſe leuia, ſed ſufficientia, præſertim,
quando Carceratus relaxatur ſine fideiuſſore,
& ſimpliciter, & in tit. de pluribus violent.
num. 114. Aym. conſil. 321. in fine verſ. non
omitto, Nouius conſ. 103. numer. 5. Brunor.
12 quæſt. 17. numer. 10. Clar. in pract. §. fin. quę
ſtio. 64. verſic. pariter etiam, vbi dicit, tũc de-
mum hoc procedere ſi iudici videbitur, & nõ
alias, quiquidem iudex in calculo ferendæ ſen-
tentiæ poteſt facere reum repreſentare, & hoc
vt ibidem dicit Clar. ne ſi ſequatur corporalis
condemnatio, poſſit illam fugiendo eludere,
de quo etiam dixit Farinac. in ſua praxi in ti-
tul. de carceribus & carcera quæſt. 23. numer.
68. Item ſi reus fuit ſub prædicta fideiuſſione
relaxatus non dum purgatis inditijs contra
ipſum exiſtentibus, tunc pariter iudex, etiam
non ſuperuenientibus alijs inditijs poteſt co-
gere fideiuſſorem ad repreſentandum reum
ſecundum Foller. in fragmentis dict. nu. 251.
relaxatur enim reus non ſolum in caſu in quo
non repritur culpabilis, vt dicunt Clar. vbi
ſupra, ſed etiam quando contra ipſum labo-
rant inditia prout quotidie ſeruari vidimus ſi
iudici videbitur præſertim in illis quibus, vel
propter perſonæ dignitatem, & alia de cauſa
permittuntur defenſiones extra carceres. Item
quando iudex ſperat de proximo noua indi-
tia, & teſtes quos dubitat per relaxatum ſubor
nari, vel etiam dubitat, quod idem relaxatus
aufugiat, ſi ad eius notitiam eueniat, ve Curia
habet in prõptu alia noua inditia, tunc non
ſolũ citatur fideiuſſor. ad illũ repreſentãdum
nõ dũ nouis inditijs in actis deductis, ſed etiã ſi
magis expediet, fideiuſſore nõcitato, mandat
reũ abſq; alio carcerari, & id ſepe numero pra-
cticari vidi adeo, quod Clari opinionem ſe-
quendo id totum probi iudicis arbitrio remit
tendum cenſeo, qui tamen aduertat, ne abſque
cauſa reum repreſentari faciat, quia ſi ſine cau
ſa id fecerit non ſolum parti ad damna, & in-
tereſſe tenebitur, ſed alias etiam punietur.

*SVMMARIVM.*

1 *Epiſcopus ſuum familiarem triennalem ordinare poteſt abſque litteris dimiſſorialibus ſui ordinarij, dummodo ſtatim illi beneficium conferat Amplia vt num. 2. & num. 3.*
4 *Collatio beneficij facta ab Epiſcopo familiari triennali poſt annum non prodeſt quoad ordines ſuſceptos.*
5 *Dictio ſtatim de ſui Natura eſt abſque interuallo, & denotatis celeritatem nu. 6.*
7 *Statim intelligitur, quod incontinenti fit, & non poſt.*
8 *Factum infra decem dies dicitur factum ſtatim, ſed vide nu. 9.*
10 *Dictio continuo intelligitur abſque interuallo.*
11 *Continuò amittat, intelligitur ipſo iure.*
12 *Dictio confeſtim prolata à lege intelligitur ſtatim, & immediatè.*
13 *Confeſtim denotat ipſo iure.*

An collatio beneficij facta ab Epiſcopo familiari triennali poſt annum poſſit quoad ordines ſuſceptos.

## DECIS. CCLXXXVIII.

1 QVi per triennium fuerit commoratus cum aliquo Epiſcopo, quod ab eo poſſit ordinibus inſigniri abſque litteris dimiſſorialibus ſui proprij ordinarij dummodo ſtatim, & ſine fraude, ei beneficiũ conferatur; cautũ eſt ex decreto Sacri Concilij Tridentini ſeſſ. 23. de reformat. cap. 9. per hęc verba, Epiſcopus familiarem ſuum ordinare non poſſit, niſi per triennium ſecum fuerit commoratus, & beneficium quacumque fraude ceſſante ſtatim re ipſa illi conferat

consuetudine quacumque etiam immemo-
rabili in contrarium non obstante qui text.
diæ 5. Martij 1573. per Sacram Congre-
gationem Concilij Tridentini fuit extensus,
vt possit illum familiarē dimittere, vt ab alio
ordinetur, nam qui potest ordinare, multo ma
gis potest dimittere, per rationem cap. 3. &
cap. 8. ead. sess. 23. de reformatione, & die 14.
Aprilis 1575. per eandem Sacram Congrega-
3 tionem fuit ampliatus etiam procedere si ei de
derit sufficiens patrimonium, & die 22. Maij
1586. eadem Congregatio Concilij teste Pa-
ris. designat benefic. lib. 4. quæst. 2. num. 92. cē
4 suit non satis fecisse dict. decreto, qui ordina-
uit, & post lapsos vndecim menses contulit
beneficium, vt etiam fuit tentum per Curiam
Archiepiscopalem, cum quodam clericus hu-
ius Diçcesis Neapolis nomine triēnnalis fami
liaritatis fuisset ordinatus, à quidam Episco-
po Regni, qui non contulit ei beneficium nisi
post annum à die ordinationis, nam hoc decer
nit Conc. vt familiaris ratione beneficij effi-
ciatur subditus, ex quo tenet collatio ordinis,
Rebuff. in prax. in tit de Cler. qui num. 25. &
collatio beneficij est causa validitatis ordinis,
Franc. in cap. cum nullus num. 3. in fin. de tē-
por. ord. lib. 6. ergo eodem tempore debet cō-
currere cum validitate actus, Bald. in l. 1. num.
5 45. C. q admitti, & hoc ostēdit tex. cum dicit,
statim, quę dictio de sui natura intelligitur
absque interuallo, Imol. in l. diuortio num. 6.
6 & ibi Ias. num. 13. ff. solut. matrim. & denotat
celeritatem, Balb. cons. 34. num. 10. vol. 5. vo-
luit etiam Hostiens. in cap. significasti il 2. ex-
tra de domicil. Soccin. cons. 65. num. 6. lib. 1.
& est communis opinio, secundum Panorm.
in cons. 62. num. 7. lib. 2. nādicitur statim,
7 quod incontinenti fit, & non post, & facit,
quod voluit, Alex. cons. 71. num. 7. & sequent.
8 volu. 3. quod id, q fit infra decem dierū spatiū
dicitur fieri statim, quod vero post decem dies
dicitur ex interuallo, quam opinionem refert
& sequitur Rom. consil. 179. num. 11. vers. 2.
moueor rub. cons. 123. Cacher. cons. 180. nu. 3.
& sequent Bolognet. consil. 16. & facit quod
scriptum reliquit Bart. in l. 1. Cod. vnde vi, &
9 in l. 3. §. eum ff. de vi, & vi arm. vbi videtur
sentire, quod tunc dicatur statim, quid fieri,
quando fit infra biduum, vel triduūm, allegat
glos. in l. fin. C. de error. aduoc. Additur insu-
10 per, quod dictio semper ęquiparatur dictioni
continuo, quæ intelligitur sine interuallo, ca-
pit. cæterum, vbi Panormit. num. 4. de rescri-
ptis, & ibi actio ad eum l. ita stipulatus sum, &
ibi Iason num. 2. de verbor. obligat. Panormi-
tan. in cap. cum causam num. 2. de election. &
ibi addictio, Grillan. de hęreticis lib. 1. quæ-
stio. 5. num. 12. vnde continuo amittat deno-
11 tat ipso iure, Alex. & Iason in l. post mortem,
C. de bonorum possess. contra tabulas latè Ti
raquell. in l. si umquam & in verbo Reuerta-
tur num. 102. C. de reuocandis donationibus,
12 vt dicimus de dictione confestim, quæ quan-
do præfertur à lege intelligitur statim, & im-
mediatè, & sine nullo medio, & hoc quando
ponitur ad sustinendum actum, si vero pona-
tur ad aliquod factum affirmatiuè, tunc potest
intelligi cum interuallo Cuman. in l. de pupil
lo per textum, & ibi Ias. nu. 1. ff. de noui oper.
nunciat. l. 3. §. cum igitur de vi, & vi Armata,
Bermond. in tit. de public. concub. in verbo
statim num. 2. fol. 227. licet aliquando dica-
tur fieri confestim si fiat infra annum, l. 2. §. cō
festim ad Tertul. Bartol. in l. sciente C. de legit.
hæred. & in Authent. præsbiteros C. de sacro
sant. Eccles. & in l. 3. ff. de vi, & vi Armat. Ias.
13 in l. de pupillo num. 1. ff. de noui oper. nūciat.
& confestim denotat, idest ipso inre, Bartol. in
Auth. incestas de incest. nupt. Franc. in cap. pę
nis de regul. iur. in 6. Tiraq. in l. si vnquam in
verbo reuertatur n. 48. C. de reuocan. donat.

## *SVMMARIVM.*

1 *Delinquens in officio dignitate, seù munere in quo quis existit, priuatur illo officio, munere vel dignitate in qua deliquit.*
2 *Et non solum delinquens in officio, priuatur officio sed etiam salario officij.*
3 *Officialis delinquens in officio, eo priuatur, et amplius ad eum non admittitur, nec per rescriptum principis, nisi specialiter derogetur iuribus prohibitorijs nu. 4.*
5 *Delinquente in officio, quando quis dicatur.*
6 *Pœnam priuationis officij, quam quis incurrit ob delictum in eo patrato an incurrat ipso iure, vel mediante sententia, & numer. 8.*
7 *In dubio verba legis important canonem sententiæ proferendæ, quam latæ.*

Qualiter puniatur Officialis tentans cognoscere carnaliter mulierem intuitu officij.

## DECIS. CCLXXXXII.

CVm fuisset missus quidam ex cursoribus,
ad citandam quamdam mulierem, & ac
cessisset ad eam pro hac causa, & tentasset illā
carnaliter cognoscere, qua de re cōquesta di-
cta mulier, & institit eū puniri, fuit dubitatū
qua pœna esset puniendus, & Curia Archiepi
scopalis priuauit eum officio, siquidem delin-
1 quens in officio, dignitate, seù munere in quo
quis

quis existit priuatur illo officio munere, vel dignitate in quibus deliquit, textus est in l. si aliquid, & præcipuè, Ioan. de Platea, & communiter notant omnes, C. de suscep. lib. 10. facit text. in l. si iudices C. de dignitate libro duodecimo, & in l. si quis C. de officio præfect. prętor, Bald. in l. reum C. de procurat. Dec. in c. vt nostrum num. 4. de appellat. vbi de Notario Milite equite, & Doctore in eorum officio delinquentibus, Capyc. decis. 121. num. 17. Frãcis. Marc. decis. Delphin. 390. num. 2. & decis. 654. Cappella Tholosan. decis. 370. & ibi Aufrer. in additio Lancellot. in suo tractat. de at-
4 tentat. capitul. 4. delarat. num. 27. seq. & non solum delinquens in officio priuatur, officio sed etiã salario officij, & eius bona illi officio confiscantur, l. ordinariorum, & ibi latè Platea C. de eo hortal. lib. 12. & in l. iudices num. 1. & num. 5. in fine C. de annon. & tribut. lib.
3 demo & in l. final. C. de vestibus Otober. lib. 11. & in l. iudices C. de dignitat. lib. 12. Franc. Marc. in decis. 646. num. 1. vers. & isto casu, prima parte, imò officialis delinquens in officio eo priuatur, nec amplius ad illum admitti tur, Clar. in pract. crimin quæst. 73. Masul. in addit. ad Capyc. in d. decis. 121. num. 10. nec
4 per Rescriptum principis, nisi expressè, & specialiter derogetur iuribus prohibitorijs, Frãc. Marc. in decis. 390. & decis. 646. vbi etiam si delinquat extra officium, si irrogetur infamia prohibetur exercere offi ia dignitatẽ impor-
5 tantia, & in proposito scias, quod delinquere in officio quis dicitur, vbicumque quis fauore, Calore, Colore, Authoritate, prætextu, vel contemplatione officij deliquit, sic enim colligitur ex traditis per Parid. de Put. in tract. syndic. titul. iudices ad sindicatum, qui sint cap. 1. num. 8. uersic. & dixit, & in verbo officialis offensa num. 9. vers nisi adulterasset fol. 350. Cum in l. nulli C. quorum Appell. non recip. Bal. in l. 2. in fi e, & ibid. Salic. cap. vbi de Ratiocin. & fuit decisum in vna Romana Notariatus, Coram Cantuccio die 14. Decembris 1583. vt refert Farinac. in sua pract. Crimin. de delict. & Pœnis quæst. 19. num. 44. in fine, qui num. 45. dubitãt si pęna hæc priuationis officij, quam quis propter delictum in of-
6 ficio commissum incurrit ipso iure an median te sententia, & dicit fuisse alias in eadem Romana Notariatus Coram eodem Cantuccio die 27. Ianuarij 1584. decisum, & pro ea parte, quod non ipso iure succederet, adducebatur, quia in iuribus supra allegatis, videlicet in l. iudices C. de dignitate lib. 12. & in l. si quis C. de officio præfect. prætor. & in l. si aliquid C. de suscept. lib. 10. quibus probatur, quod delinquens in officio priuetur officio, non dicunt ipso iure: Ideo subintrat regula, quod pęna priuationis ipso iure numquam in curritur nisi sit expressa, de qua per glos. in capit. fin. de iurepatron. Innocent. in cap. bone il secondo col. final. de elect. Abb in capitul. bone il secondo columna finali de elect. Abb. in cap. fin. num. 6. de Clericis non resident, Dec. post alios cap. 2. num 3. versic. & pro hoc facit de rescript. Tiraquell in l. vnquam in verbo reuertatur num. 244. C. de reuocan. donat. Bero consil. 116. num. 45. lib. 1. & in du-
7 bio verba legum importãt potius canonem ferende sententiæ, quam latè, Franc. in capit. cupientes §. si vero in verbo priuetur de elect. in sexto Alex. consil. 103. sub num. 22. vers. item posito lib. 1. Dec. consil. 116. sub numer. 2. vers. & sic præsupponuntur, Tiraquel. vbi supra num. 246. & propterea, Capyc. in allegata decis. 121. sub num. 23. vers. in casu nostro dixit se non reperire legem in iure dicentem, quod officialis delinquens in officio priuetur ipso iure, sed quod immò, pœna Hæc priuationis officij propter delictum in officio cõmissum, quod ipso iure succedat, & põderabantur in eodem causa quatuor modis verba dictæ l. si aliquid, C. de suscept. lib. 10. primo quia ibi agitur de pęna iurisdictionis prohibitiua respectu officialis, quæ semper dicitur in in dubio ipso iure inducta, Tiraquel. in dict. l. si vmquam in verb. reuertatur num. 20. C. de reuocan. donat. secundo quia verba dictæ legis sunt directa in partem, & non in iudicem, ergo ipso iure inducitur priuatio, Tiraquell ibidem numero. 61. Tertio quia lex vtitur dictione Rursus, quæ cum videtur similis dictioni alterius, importat, idem quod ipso iure, Tiraquell. ibidem num. 126. Quarto illa verba in textu posita, scilicet officium gerat, & c. precedente vniuersali negatiua, nemo eorum, & cap. habent de sui natura annexam priuationem, ideo ipso iure, & non media sententiæ priuat, Tiraquell. ibidem num. 179. & secundum hanc partem, Rota in dicta causa tenuit, quod officialis delinquens officio priue
8 tur, officio absque alia sententia priuationis statim, quod est condemnatus de delicto, & sic declaratus quod deliquerit, quia etiam in pœnis ipso iure impositis requiritur, declaratoria delicti, vt notant omnes in cap. cum secundum de hæret. in capit. felicis de pęn. in 6. & in capitul. Rodulphus, vbi latè, Felyn. de rescrip.

## *SVMMARIVM.*

1 *Compositiones sede vacante cui applicentur.*
2 *Vicarius compositiones, sede vacante debent applicare pijs locis.*
3 *Prima caritas incipit à seipso.*
4 *Episcopus non potest compositiones applicare pro mercede Vicarij.*

An pœnę pecuniarię, & compositiones quę
sede Episcopali vacante fiunt, sint ap-
plicandę Camere Apo-
stolicæ.

## DECIS. CCLXXXXIII.

1 DE iure debent Episcopi pęnas pecunia-
rias, & compositiones Cameræ Aposto
lice applicare, vt notabiliter tradit Bald. in
auoc. bona damnatorum nu. 2. C. de bon. pro
scrip. quem refert, Anan. in cap. excommuni-
camus in prin. nu. 8. de hæret. & Ang. de male
fic. in verb. & eius bona num. 30. & Barba. cō-
sil. 22. num. 12. lib. 3. & Marcus decis. 339. nu.
12. & Gomez. Arias super lib. 7. Tauri numer.
75. & dicit Foller. in pract. crimin. casu fol. 68.
num. 14. quod hanc opin. tenent omnes quam
etiam opin. dicit esse communem Didac. l. 2.
resolutionum c. 9. nu. 11.
2 Contrarium tamen fuit dictum in Curia
Archiepiscopalis, quod sede vacante non pos-
sit Nuntius Apostolicus Regni Neapoli com-
positiones, & alias pœnas applicare Cameræ
Apostolice, sed illas poterit Vicarius Capitu-
li statim assignare locis pijs, quæ decisio funda
tur, quod si potest Episcopus applicare prædi-
ctas pœnas, pauperibus ita & Capitulum po-
test illas imponere & applicare argumēt. text.
in c. is qui de maioritate, & obedientia.
Et de Episcopo facit, primo quod notabi-
liter scripsit Hostiens. in summa in titul. de
officio ordinarij §. quid pertinet Abb. in cap.
licet de pœnis, Felin. in cap. irrefragabili cit.
tit. de offitio ordinario vbi potest Episcopus
illas retinere, si manifeste apparet illis indige-
3 re, quamuis alias teneatur vsibus pijs applica-
re, quia prima charitas incipit à se ipso, &
quia obligatus facere elemosinam nomine al-
terius, potest sibi ipsi facere illam si est in ne-
cessitate, vt latè probat Felin. vbi supra, &
obligatus ad restituendum pauperibus, potest
sibi retinere tamquam vnus ex pauperibus,
Nauarr. cap. 17. num. 91. & dicit Card. in Cle
mentin. ad nostrum in fin. de hæretic. quod
inquisitores pęnas pecuniarias, nam possunt
sibi retinere, sed in pios vsus conuertere nisi
retineant, pro vtilitate, vel necessitate officij
in quam sententiam descenderunt etiam. Hen
ric. Boct. in tract. de Sinodo Episcop. part. 3.
sub numero 25. ibi Puto tamen &c. Couar. li-
bro 2. var. resolutio. cap. 9. sub num. 9. ac Fu-
scus de visitatione lib. 1. cap. 32. num. 3. licet
post Concil. Trident. capitulo 3. sess. 25. de re
formatione pœnę pecuniarie eo ipso, quod
exacte fuerint sunt assignande pijs locis, quod
seruatur in Curia Archiepisc. refertur etiam
Sacra Congregatio censuisse nō posse Episco-
4 pum dictas pęnas conuertere in solutionem
mercedis Vicarij & aliorum officialium Cu-
riæ, nec in fabricam Ecclesiæ Cathedralis, cū
ad hoc sint assignati redditus Episcopo capi-
tulo cum ab omni de vita & honestate Cleri-
corum super quo etiam Concilium Tolet. ce-
lebratum anno 1565. actio. cap. 14. relatum ab
Ignatio Lopez in addit. ad Diaz. in pract. cri-
min. can. capitul. 145. disposuit, vt pœna
pecuniaria, si quando à iudicibus ordinarijs
iuxta rationem delicti, vel delinquentis quali-
tatem eā imponi contingerit, in pios tantum
vsus, & pro executione iustitiæ non pro pri-
uata Episcoporum vtilitate expendantur arbi
trio Episcopi, vel eius Vicarij &, deputetur
ab eodem Episcopi qui easdem pęnas recipere
debeat earumque rationem reddere tenea-
tur.

## *SVMMARIVM.*

1 *Sevitia sunt causa separationis thori.*
2 *Domus filiorum dicitur locus tutus, vt cum mater possit cohabitare in causa separationis thori.*
3 *Parentes, & filij pro vnica censetur persona.*
4 *In correlatiuis dispositum in vno censetur dispositum in alio.*
5 *Pro necessaria sui defensione licet occidere impunè aggressorem, quod amplia vt numer. 6. & 7. & 9.*
8 *Filius non defendens patrem, tamquam patricida habetur.*
10 *Dominus pro vsu proprio potest inquilinum expellere, & amplia nu. 11.*
12 *Pacis conuentionem violasse dicitur qui offendit filium eius cum quo pacem contraxit, & sic etiam offendens vxorem ipsius cumquo se reconciliauit, & assignatur Ratio nu. 13. & 14.*
15 *Homicida priuatur hereditate interfecti, quod amplia nu. 16.*
17 *De iure communi nemo potest ad idem officium promoueri infra quinquennium, nec ad aliud infra triennium Amplia vt n. 18*

No.

19 *Nemo regulariter admittitur ad testificandum in causa propria.*
20 *Parentes pro filijs idonei testes non sunt.*
21 *A ciuitate ab esse non dicitur, qui in ea parentes, vel filios reliquit.*
22 *Explanatur dispositio pragmatica huius Regni Neapolitani, qua excludit filios, qui viuunt seorsum ad parentibus à beneficio Macedoniani.*
23 *Referuntur laudes D. Ioannis Maria Nouarij.*
24 *In dubio benè iudicandum est de eo, qui ortus est bonis parentibus & male suspicandum est de eo qui ortus est, ex malis parentibus nu. 25.*
26 *Pro redimendo Barone è manibus hostium est dandum Adiutorium à vassallis, & idem est pro redimendo filio Baronis num. 27. & sic etiam pro Doctorando filio Baronis nu. 28. & pro maritanda filia, vel ea monacanda nu. 29.*
30 *Scolares non possunt capi pro represalijs, & & amplia nu. 31.*

An domus filiorum dicatur locus aptus ad hoc, vt eorum Mater cohabitare possit in causa separationis thori.

## DECIS. CCLXXXXI.

1 IN Causa separationis Matrimonij, quoad
thorum petita per quandam mulierem
ob mariti sæuitias, quæ certè, & procul du-
bio sunt causa separationis thori, ad dispositio
nem textus in capitulo litteras, & capitulo
ex transmissa de restitution. spoliatorum, &
iuxta sententiam Caualc. in decis. 17. The-
saur. in decis 130. de Franch. decis. 744. orta
est dubitatio, si domus filiorum diceretur lo-
cus aptus, & honestus ad hoc, vt ipsa mulier
in ea permanere valeret concessa separatione
Matrimonij quoad thorum, & per Curiam
2 Archiepiscopalem fuit prouisum quod sic,
nam sicuti facta separatione thori, si mulieri
iubetur permanere in loco honesto, benè po-
terit moram trahere in domo patris. cum
Matre, Fratre, & alia sorore nubili, neque
debet permanere in Monasterio, vt fuit di-
ctum per Rotam Romanam in vna separatio-
nis Thori 18. Iunij 1594. Coram Seraphino,
& per Cæsar de Graff. in decis. vnic. de diuor
tio, & fuisse decisum in Curia Archiepiscopa-
li latè refero ego ipse supra in decis. 21. hoc
3 eodem lib. 2. ita pariter poterit mater in
causa separationis thori, in domo filiorum
permanere, tamquam loco tuto & honesto,
parentes enim, & filij pro vnica censentur
persona, leg. final. Cod. de impub. & alijs
substitut. plenè, Tiraquel. in leg. si vnqnam
Cod. de reuocand. donat. numer. 15. cum
4 plur. sequent. & tamquam vnica persona,
& correlatiui, dispositum in vno censetur di-
spositum in alio, correlatiuorum namque ea-
dem est iuris dispositio, leg. fin. Cod. de in
dict. viduitate tollend. hinc enim videmus,
5 quod sicuti pro necessaria sui defensione licet
impunè aggressorem occidere, ex regula text.
in leg. vt vim ff. de iustitia, & iure l. 1. §. cum
Arietes ff. si quadrupp. pauper. fecis. dicat. §.
quod vero institut. de iur. natur. gent. & ci-
uil. quam regulam vltra DD. in citatis locis
plenè exornat Gramat. in cons. 18. & 29.
6 ita etiam licet parentibus impunè occidere
aggressorem filij, & è contra prout in d. leg.
vt vim scripserunt Dec. num. 32. Bartol. nu-
7. Ias. num. 28. & sequent. Boer. in decis. 83.
7 sub num. 6. & alij apud Farinac. in sua pract.
in tit. de homicid. quæstion. 125. num. 283.
quæ conclusio adeo vera, & communis est,
quod procedit etiam in filio Naturali, vt te-
statur Angel. de Malefic. in verbo, & Titius
se defendendo num 30 Plaz. in epithom. de-
lict. cap. 28. sub num. 21. & sequent. & non
8 solum filius excusatur si aliquem occidit pro
defensione parentum, sed tenetur eos de-
fendere, & nisi defendat tenetur tamquam
patricida, leg. vtrum, ff. ad leg. pomp. de
patricid. Gomez. in 3. tom. variarum resolu-
tion. cap. 3. numero 4. Menoch. de arbitr. iu-
dic. lib. 2. casu 356. numero 15. qui sub nume
ro 17. dicit hoc procedere etiam si filius sit
9 emancipatus, vel Naturalis, cum sit debitum
sanguinis, quod par est in vtroque, hinc
etiam euenit, quod sicuti Dominus, pro
10 vsu proprio ob superuenientem necessita-
tem potest inquilinum expellere ex, regula
textum in leg Æde Codic. locati, & in cap.
11 propter sterilitatem eodem titul. ita etiam
eadem facultas sibi conceditur si indiget do-
mo locata, pro vsu filij vxorem ducentis, vt
notabiliter dicit, Bald. in dict. leg. Æde nu-
mero 11. Codic. locati, quem refert, & se-
quitur Gomez. in 2. tomo variarum resolut.
capitulo 3. sub numero 6. in fine, hinc colli-
12 gitur etiam, quod pacis conuentionem vio-
lasse dicitur, qui filium eius offendit, cum
quo pax facta fuit, vt communiter affirmant,
DD. in leg. ita stipulatus §. Crisogonus ff. de
verborum obligation. quos plenè refert Vul-
pell. in tract. de pace quæstion. 38. nume-
ro 3. post Luc. de Pen. in leg. vnic. numero
50. in 20. quæstione, Codice public. le-
tit. libro 22. qui latè discusso articulo ita
concludit etiam in offendente vxorem eius

cum-

eum quo pacem fecerat, ea ratione potissimũ
14 motus, nam sicut parentes, & filius, ita etiam
maritus, & vxor dicuntur vnũ corpus, & vna
caro, & ideò vnum offendens, alterum quoque
offendisse videtur ex regul. tex. in d l. fin. C. de
impuber. & alijs substitut. & in cap. sunt qui
dicunt 27. q. 2. pro qua conclusione plures al-
legant concordantes Farin. in sua practica in
tit. de var. crimin. q. 107. n. 336. & seq. & Car-
15 din. Tusc. in suis conclus. in verbo pax cõclus.
182. n. 24. hinc etiã est, q̃d sicuti homicida pri-
uatur hæredit. te interfecti, ita etiã priuantur
eius filij, l. cum ratio §. fin. ff. de bon. damnat.
scribunt Boer. in decis. 25. n. 1. Rota Auenion.
in decis. 21. nu. 12. plenè Palaez de Maiorit.
p. 2. q. 4. illat. 1. nu. 17. & seq. eademq; conclu-
16 sio procedit etiam si quis occidit testatoris fi-
lium, nam similiter eius hæreditate priuatur,
ac si ipsum occidisset, ex eadem ratione de qua
supra, quia scilicet parentes, & filius vnica cẽ-
sentur persona, prout post glos. Bar. & Bal. in
l. Codicillis §. Matre, & vxore ff. de legat. 2.
Alex. de Neuo in cons. 91. nu. 2. refert Peregr.
de iure Fisci lib. 2. tit. 3. sub nu. 1. vers. amplia
17 in occidente filium, hinc quoque euenit quod
sicut de iure communi nemo potest ad idem
officium, quod semel exercuit infra quinquen
nium, nec ad aliud infra triennium promoue-
ri, vt expresse cauetur in l. 2. C. de numer. &
honor. non continuan. lib. 10. præterquam in
casu quo alij idonei non reperientur, iuxta
not. in l. honor. §. fin. ff. de numer. & honor. &
per Vincent. de Franch. in decis. 210. num. 3.
18 eadem quoq; ratione, nec filius ad idem offi-
cium, quod eius pater exercuit infra dictũ tẽ-
pus à iure statutum admitti debet, vt apertissi-
mè probat text. in l. filio ff. delegatio, & in l. 1.
C. de numer. & honor. nõ continuan. per quæ
iura ita in specie affirmat Tiraq. in l. si vnquã
sub nu. 24. C. de reuoc. don. qui ad hoc propo-
situm allegat etiam text. not. in l. diximus §. si
pater cum l. seq. ff. de excus. tutel. vbi cauetur,
quod tres tutelæ filium excusant ne aliud tu-
telæ onus suscipere cogatur, & licet contrariũ
suadere videantur in hoc Regno verba Regię
Pragmat. 5. sub titul. de administr. vniuers. in
cap. 15. in qua prohibetur, quod non possunt
eodem tempore ad regimen vniuersitatis eligi
pater, & filius, neque fratres cum à contrario
sensu videantur habilitati, vt vnus post alium
eligi possint, prout per Sacrum Consilium iu-
dicatum fuisse refert Rouitus in Coment. su-
per eadẽ pragmat. nu. 28. licet ipsę non videa-
tur illi decisioni annuere, nam inquit contra-
rium esse cautum per d. l. 1. cum glos. C. de mu-
ner. non contin. lib. 10. quam iuris communis
dispositionem affirmat non esse alteratam, ne-
que correctam per dictam Regiam Pragmati-
19 cam. Ex supra posita etiam ratione infertur,
quod sicut regulaliter nemo admittitur ad te-
stificandũ in causa propria, vel in qua aliquod
habet interesse, ex regula tex. in l. nullus ff. de
testibus, & l. in omnibus C. eod. tit. & iuxta
plenè notata per Farinac. de testibus sub tit.
de apposit. contra testes q. 60. per totam; pari
20 etiam modo parentes pro filijs idonei testes
non sunt, nec è conuerso, l. testis idoneus ff. de
testibus, & l. parentes cum ibi notatis per glos.
& DD. C. eod. tit. latè Mascard. de probat. cõ-
clus. 1553. Gabriel. in conclus. 17. de testibus,
& post ipsos Farinac. in d. tractatu de testibus
21 quæst. 54. regul. 3. nu. 145. cum seq. hinc etiam
est, quod a Ciuitate abesse non dicitur, qui in
ea parentes, vel filium reliquit, l. cum scimus §.
sicut C. de Agricol. & censit. lib. 11. & ideò si
aliquod beneficium, seù priuilegiũ consequen-
dum requiratur habitatio in certo loco, habi-
tatio parentum prodest filio, & è conuerso, vt
notabiliter dixit Angel. in l. fin. C. de impu-
ber. & alijs substitut. vnde filius non dicitur
seorsum a parentibus habitare, quamuis cum
vxore, & familia separatim habitet in alio lo-
co, nam cum parentes, & filius sint vna iden-
titas personarum, domicilium vnius censetur
domicilium, & habitatio vtriusque, vt nota-
biliter inquit Bal. in cons. 234. nu. 1. lib. 1. quẽ
refert Roland. a Valle in cons. 54. nu. 23. & se-
quent. lib. 1. & ideò Regia pragmatica, quæ in
22 hoc Regno exclúdit a beneficio Macedonia-
ni filios, qui viuunt seorsum à patre nõ est sim-
pliciter intelligenda respectu illorum filiorũ,
qui seorsum habitant cum familia, si inuicem
sibi honores pręstant, & durat eadem affectio,
& reuerentia, & eadem alimentorum præsta-
tio, vt aduertit in Comẽnt. eiusdem pragmati-
cæ Sciglion. nu. 47. sed propriè seorsum filius
dicitur a parẽtibus stare, adhoc vt excludatur
à Macedoniani beneficio, quando separatur à
patre non solum quoad habitationem cum
vxore, & familia, sed etiam cum bonis, vt op-
timo iure fundauit notando in quadam facti
contingentia adolescens magnæ spei D. Ioan-
23 nes Maria Nouarius, nàm viuere seorsum nõ
respicit simpliciter habitationem, sed bona,
& separationem bonorum, & reddituum, vt
plene probat Carauit. in ead. pragm. §. 13. n. 1.
cum sequente. Hinc etiam vulgariter dicitur
quod qualis pater, talis filius esse præsumitur,
vt plenè refert Grammat. in cons. crimin. 31.
nu. 4. & seq. ad quod propositum plura notatu
digna allegant Frecc. in sub. feud. lib. 2. q. 23.
num. 3. & Menoch. de præsumpt. lib. 6 præ-
24 sumpt. 58. per tot. & ideo in dubio bene iudi-
candum est de eo, qui natus est ex bonis paren
tibus l. quod si nolit §. quia mancipia cum ibi
not. per glos. & Doct. ff. de edilit. edict. vt in
specie

specie notant Ioan. de Amic. in conf. 86. n. 13. & in conf. 134. n. 10. post Luc. de Pen. in l. quē-
25 admodum in præsumpt. 167. C. de agric. & censit. lib. 11. & è contra male suspicandum est de eo qui ex malo genere originem trahit, vt considerant Cephal. in cons. 140. num. 30. lib. 1. Alciat. de præsumpt. reg 24. Cyril. in summ. crimin. rubr. 29. de quæst. §. 4. num. 1. & seq. & Iacob. Siman c. in tract. de hæret. cap. 50 num. 10. vnde, si pater est meus inimicus, talis quoque eius filius esse præsumitur, vt animaduertit Iacob. de Leonard. inter consilia feudal. Brun. in cons. 114. nu. 76. & sequente, eidem quoque rationi ascribi potest, not. decisio tex. in l. si cum filio familias §. 1. ff. de compensat. qua l. cautum est, quod filius potest aduersus suum creditorem opponere compensationem pro ea quantitate quam eius pater ab eodem creditore consequi debet, præstita tamen cautione, quod pater sit ratum habiturus, sed hoc intelligendum est in casu quo compensationis exceptio admitti nō prohibeatur, iuxta plenè not. per Bursat. in consil. 106. per tot. lib. 1. & Escobar. in tract. de ratiocin. c. 36. Hinc etiam infertur, quod sicut ex dispositione constitut.
26 Regni quamplurimum, inter cæteros casus in quibus vaxalli tenentur Baroni præstare adiutorium, est quando ipse Baro, dum in seruitio Regis existeret fuit ab hostibus captus, & agitur de redimēda eius persona, iuxta plenè not. per Frezz. de sub feud. lib. 2. in 2. autor. Baron.
27 nu. 8. pari etiam ratione huiusmodi adiutoriū præstandum est pro redimendo filio Baronis ab hostib. capto, vt affirmat Boer. in decis. 126 nu. 13. eademq; ratione subuentio quę Baroni
28 debetur pro doctorando filio iuxt. not. per Io.
29 Vincent. de Anna in sing. 14. & pro maritanda, vel monacanda filia, iuxta not. per Vinc. de Franch. in decis. 42. debetur etiā auo pro maritandis nepotibus, si ob patris inopiam auus eas nuptui tradit ex necessitate sui officij, vt plenè probat idem de Franch. in decis. 215. per totum, & hac quoq; pertinet dictum notabile Bar. in l. 2. §. legatis num. 4. ff. de indit.
30 dicentis, quod sicut Scolares habent priuilegium, quod capi non possunt pro represalijs, vt in Auth. habita. C. ne filius pro patre, ita
31 etiam eadem priuilegio gaudere debet pater dum it ad videndum filium in studio, imò quod ibi conueniri non possit ex contractibus alibi gestis, affirmat Rebuff. de priuilegijs Scolarium priuil. 77. num. 1.

*SVMMARIVM.*

*1 Regulariter socius criminis de consocijs Interrogari non potest, & quare num. 2. Sed limita, vt num. 3. & 4. 6. 7. & 8. & 9.*
*5 Non minus delinquunt receptatores, quam aggressores.*

In causa fidei, qualem probationem faciant socij criminis.

## DECIS. CCXCII.

1 Communi traditione receptum est, regulariter socium criminis de consocijs interrogari non posse: quia veteris iuris authoritas, atque vtriusque iuris statuta non sinunt de se confessos interrogari debere; Et ideò lex dicit, nemini licere de prædicto crimine confitentē super conscientia aliena scrutari, probantur hæc in l. fin. in final. verb. C. de accusationibus, & in c. 1. de confess. quibus concordat text. in c. nemini 15. q. 3. ibi. Nemini de se confesso, super alienum crimē credi oportet; concordat etiam text. in l. quoniam liberi C. de testibus, ibi. Si socij, & participes criminis non dicantur, & text. in l. repeti §. 1. ff. de quęstionibus ibi: Is qui de se confessus est in caput aliorum non torquebitur, & text. in l. is qui, in princip. ff. de publ. iud. & deniq; text. in l. sicuti C. eodem tit. quam quidem regulam statuunt glos. in dicta l. fin. in verbo, sinat C. de accusationibus, & glos. in d. c. 1. in verbo confessi de confess. Campeg. in tract. de testib. reg. 88. Paris. in consil. 151. num. 8. lib. 4. & clarius Menoch. de arbitr. Iud. lib. 2. Centuria 5. in
2 casu 475. nu. 18. qui hanc allegat rationem. Nam delinquens cōfitendo delictum, se infamem etiam declarat, vt resp. Anchar. in consil. 189. Infamis autem non facit fidem cap. imprimis 2. quæst. 1. & in specie tradunt Alex. in conf. 11. nu. 4. vol. 1. Bar. in l. 1. §. idem Cornelio per illum text. ff. de quæst: Ergo sequitur socium criminis non esse tamquam infamem de consocijs interrogandum; vt habetur per Peguer. in decis. 5. & per Viuium in decis. 216.
3 Tamen in crimine hæresis admittuntur, vt patet in cap. literas, & ibi glos. in verbo de fratre extra de præsumpt. in fidei enim fauorem fit, vt in negotio Inquisitionis hæreticę prauitatis excōmunicati, & participes, vel socij criminis ad testimonium admittantur præsertim in defectum aliarum probationum, contra hęreticos, credētes, fautores, receptatores, & defensores eorum, vt expresiè habetur in c. in fidei fauorem de hæreticis in 6. tenet Bal. in cō- sil. 95. col. 1. lib. 1. & Boer. in decis. 319. nu. 2. & Gram. in conf. 35. nu. 25. licet non ad plenam

proba-

probationem faciendam, vel plenā delicti ordinariam ponendam, sed ad præsumptionem, vel aliquam probationem faciendam ad torturam, vel pœnam extraordinariam imponēdam, quod satis colligitur, ex tenore text. in dicto c. in fidei fauorem, & ibi ex num. testium & personarum qualitate, & alijs circumstantijs, & ex verbis text. in d. §. licet vero ibi si ex manifestis inditijs apparuerit tales, & vltra iuris interpretes, & in prædictis iuribus, ita prædicta iura interpretatur Abb. in c. per tuas num 4. de symonia, & in c. 1. nu. 7. de confessis Felin. in c. testimonium nu. 22 de testib. Ias. in l. 4. §. si tibi ob iudicium num. 4. ff. de cond. ob turpem causam Alex. cons. 313. vol. 7. Boss. in pract. crimin. in tit. de hæret. num. 3. & habetur in directorio Inquisit. c. 66. & c. 68. part. 3. & sic conclusum fuit in Curia Archiepiscopali, nisi simul cum prædictis testibus alias minus idoneis sint aliquæ verisimiles coniecturæ, & aliæ circumstantiæ, vel adminicula, quo casu pęna ordinaria delicti hæretico iniungenda est, quod aliter est in alijs criminibus, iuxta glos. sing. in l. si filium c. de libe. caus. & Iason in dict. §. si tibi ob inditium nu. 4. & Hyppol. in locis modo citatis, & sit cautus Iudex circa præsumptiones, & coniecturas; nam sæpè cōiecturæ sunt fallaces, vt dicit Bald. in l. precibus col. 7. C. de impub. & alijs substit. Ias. in l. licet Imperator col. 3. ff. de legat. 1. nam præsumptio est alicuius facti dubia probatio, vt declarant Abb & Doct. in rubr. de præsumpt. & indicium est coniectura quædam ex probabilibus, & nō necessarijs adminiculis orta, ita inquit Bal. in l. ea quidem col. 2. C. de accusat. & in l. non hoc C. vnde leg. Dec. in cons. 3. loco nu. 14. de probatio. optimè Blancus in rep. l. fin. nu. 34. ff. de quęst. meritò igitur deciditur in dict. cap. in fidei fauorem ibi, ex verisimilib. coniecturis, & ex numero testium, aut personarum qualitate, & alijs circumstantijs delictum hæresis probatur, ideò probationis materia in arbitrio Iudicis principaliter cōsistit, & eius iudicio relinquitur l. 3. ibi tu magis scire potes, & c. fin. de testibus, Castrens. in l. admonendi propè finem, vbi latissimè iuniores ff. de iureiur. Franc. de Curte iunior. cons. 52. nu. 8. Boerius decis. 101. nu. 8. & difficillimum esse arbitror in materia probationis certam constituere regulam, quia iura secundum diuersas negotiorum qualitates diuersas formas, ac varios probandi modos statuerunt, & induxerunt, vt inquit Federic. de Senis in cons. 119. incip. nulli dubium est quem refert Felin. in cap. veniens in 2. num. 21. de testibus. Et quod ille text. in cap. in fidei fauorem procedit dumtaxat ad faciendum iuditia, & præsumptionem, quo casu testes inhabiles admittuntur, non autem ad aliquem conuincendum de crimine hæresis, voluit Triuis. in decis. 28. parte 2. allegat. text. ex DD. in cap. filij de hæretic. in 6. latiusque notat hoc Lupus in cap. per vestras de donationibus inter virum, & vxor in fin. in illa sua allegat. hæreticali §. 15. vers. ad hoc respondetur folio 441. & teste Peguer. in dict. decis. 5. num. 13. socius criminis potest interrogari de consocijs in

4 crimine hæresis, vt etiam dicimus in crimine latrocinij, in quo etiam criminis socius potest de consocijs interrogari, vt expresse attestatur Marsianus in l. Diuus Adrianus ff. de cust. & exhibitio reor. vbi refert. capitulum in l. mandatorum Diui Pij extare, quod dictus Princeps in prouinciæ Asiæ pręerat, sub edictio proposuit, vt Monachæ cum apprehenderint latrones, interroget eos de socijs, & receptatoribus, & interrogationes literis inclusas, atque obsignatas ad cognitionem Magistratus mittant, ex quo text. constat socium in crimine hoc, de consocijs interrogari posse, concordat text. in l. Prouinciarum C. de ferreijs, vbi permittitur, quod per latronum tormenta loqueretur de productione factorum suorum, cum per hoc multorum salus conseruetur, & ratio cur contra receptatores atquæ latronum fautores socij interrogandi sunt ea est, quia sine eis latro diutius latere non potest probat text. in l. 1. ff. de receptatoribus, vbi Martianus inquit, pessimum genus est receptatorum, sine quibus latere nemo diu potest, & præcipitur, vt perinde puniantur, atque latrones concordat Vlp. in l. congrun. ff. de officio præsiden. vbi cum quæritur quo nam pacto bonus, ac grauis præses curare debet vt peccatum, atque qui etiam prouinciam habeāt, respondetur hoc ei non esse difficile si sollicitè agat, vt malis hominibus prouincia careat, eosque conquirat, nam & sacrilegos latrones plagiarios fures conquirere debet, & prout quisque deliquerit in eum animaduertere, receptatoresque eorum coherceere, sine quibus latro diutius latere non po-

5 test, non enim minus receptatores delinquunt, quam aggressores, vt probatur in l. 3. §. non tantum ff. de incend. Ruin. Naufrag. ibi, non tantum qui rapuit, verum etiam is qui recepit ex causis suprascriptis tenetur, quia receptatores non minus delinquunt, quam aggressores, quod probatur in l. 1. c. de his qui latro: & alijs crimini reos occultant, statuentes eadem pœna receptatores puniendos esse, qua rei principales, ac proinde basis, ac fundamentum præcipua, quæ causa sint, quod latrones diu maneāt per prouinciam, in eaque conseruentur, disrobando, ac in stratis publicis grassando, pacemque, &

quietem

quietem totius prouinciæ perturbando pro bono publico, conueniens est, vt focij in hoc latrocinij crimine de fautoribus, & receptatoribus, tanquam scelerum focijs, & participibus interrogentur, vt ab huiusmodi animalibus omnino prouincia munda fit: & pariter in crimine maleficij dicimus, quod adeò atrox existimatur, vt cuicumque permittatur, quod possit de hoc crimine imperitum capere, & Iudici præsentare, vt in l. fin. C. de maleficis, & mathemat. quà etiam lege statuitur, quod si quisquam ex agitatoribus, idest auguris, seu ex quolibet alio genere hominum contra dictam legem venire tentauerit, aut clandestinis supplicijs, etiam manifestum reum maleficę artis oppresserit vltimum supplicium non euadat, gemine suspicionis obnoxius, quod aut publicum reum ne facinoris socios publicaret, seu veritati legum, & debitæ subtraxit quæstioni, aut proprium fortassis etiam inimicum sub huiusmodi vindictæ nomine consilio atrociore cōpresserit, ex qua igitur l. patet in tanto crimine socium de con-
6 socijs esse interrogandum, & idem est in crimine lęsæ Maiestatis in quo socij interrogari possunt de consocijs, ita in cap. 1. de confess. ibi, & crimine læsę Maiestatis excepto concordat text. in cap. nemini, & ibi glos. in verbis læsę Maiestatis 15. quæst. 3. ibi nemini pręterquam de crimine læsę Maiestatis de se confesso super alienum crimen credi oportet, & faciat text. in l. penultima, & fin. cap. ad l. Iuliam maiestatem, tertio, & 4. volum. 6. & sic etiam diximus in crimine conspirationis, &
7 coniurationis contra Principem, nam, & in hoc casu focius, & particepes criminis admititur contra socium, vt probatur in cap. fin. & ibi glos. in verbo iuramento in fine, de testibus cogend. in quibus locis probatur, focium criminis ad detegendam conspirationem illam manifestare, & denunciare, cōcordat tex. in cap. si quis cum militibus 6. quæst. 1. & in capit. si quis a Papa 79. distinctio, & sequuntur hanc opinionem Doctor. in Campeg. in tractat. de testibus reg. 86. Kalend. vltim. eod. in tractat. de testibus in 4. parte, numer. 92. Marsil. in consil. numer. 32. & in consil. 109. num. 11. & Boer. in decis. 319. num. 2. & pari-
8 ter sic est in crimine falsæ monetę in cuius criminis ministerio plures sunt necessarij, prout ex natura delicti percipitur, & proinde pro bono publico socius huius criminis potest de consocijs interrogari l. 1. C. de fals. monet. ibi facti consocijs per tormenta illico proditurj, ita etiam Salic. in l. fin. C. de accusat. Grammat. decis. 28. num. 10. & consil. 35. in fine
9 Boer. alios recensens in decis. 319. num. 2. & idem est in crimine assassinij, in quo socius criminis potest interrogari de consocijs ipsius criminis propter delicti immanitatem Bart. in l. non ideo minus vi de accusat.

SVMMARIVM.

1 *Sacrilegij crimen dicitur maius furto.*
2 *Pœna sacrilegij de iure ciuili est pœna capitis, & de iure canonico est pœna excommunicationis, num. 3. sed vide num. 5. & 6.*
4 *Vbi Iudex sæcularis, & Ecclesiasticus possunt concurrere respectu diuersarum pœnarum, vnus non debet alium impedire.*
5 *Laicus in Ecclesia delinquens est de foro Ecclesiæ.*

Sacrilegij pęna quænam sit.

DECIS. CCXCIII.

INquiritur quidam N. Sacerdos huius Re-
1 gni de furto, seu sacrilegio quorundam rerum argentearum suæ Ecclesiæ, & hic Neapoli venditarū; quare fuit dubitatum de pœna, & dicebatur sacrilegij crimen maius esse furto, vt in l. sacrilegij, & in l. aut facta §. locus ff. de pœnis, sequuntur Boer. in decis. 254. num. 8. Boss. in tit. de sacrileg. num. 4. Iodoc. in pra-
2 ctic. crimin. capit. 111. num. 8. vnde pœna de iure ciuili in hoc crimine est capitis l. aut facta §. locus ff. de pœnis sequitur Bart. in l. sacrilegij pœnam ff. ad l. Iul. pecul. voluit Boer. in dicta decisio. 254. & post eum Marta alios referens de iurisdictione capit. 11. parte
3 secunda, numer. 21. vbi ait de iure canonico esse pęnam excommunicationis, capit. attendendum est 17. quæst. 4. & ibi Archidiacon. capit. si quis antiquitus eadem causa, & quęst. & probat textus, in capit. cum quæst. de sentent. excommunicat. & capit. conquęstus de foro competenti, licet in capit. quisquis 24. quæstione tertia, imponatur etiam pęna publicationis bonorum, & pęnitentiæ in tota eius vita, sed per Constitutiones Pontificum, quæ leguntur in Cœna Domini, in quocumque casu inuasionis personarum, rerum, & locorum sacrorum, ipso iure sunt excommunicati, vnde infert ipse Marta in dicta parte 2. capit. 11. num. 22. quod

cum Iudex sæcularis, & Ecclesiasticus possint concurrere respectu diuersarum personarum, vnus non debet alium impedire, l. placet C. de Sacrosanct. Eccles. & ibi Bald. quæ est canonizata in cap. placet 16. quæst. 1. vnde si agatur ad pœnam corporalem, Iudex sæcularis debet cognoscere, dict. l. si quis in hoc genus C. de Episcop. Hostiens. & Abb. in d. cap. cum sit generale, de foro compet. sed si ad pœnam excommunicationis declarandæ, vel publicandæ, solus Ecclesiasticus faciet etiam in sæcularem sacrilegum, Alexand. in consil. 111. colum. 1. volum. 4. quia ratione delicti, quod fit in Ecclesia, potest delinquens puniri per Iudicem Ecclesiasticum, & per Iudicem

4

5 sæcularem, vnde laicus in Ecclesia delinquens est de foro Ecclesiæ, Oldrad. in consil. 86. quæritur, si vero ad pœnam pecuniariam, aut substractæ rei restitutionem, vterque Iudex poterit procedere, cap. fœlicis in princip. & oper. hoc de pœn. lib. 6. & dicto cap. cum sit generale, & dict. cap. conquæstus Lap. allegat. 30. incip. consilium fuit colum. 3. Insuper allegabatur Peguer. in decis. 24. qui num. 16. probat pœnam sacrilegij suffurantis rem sacram è loco sacro, esse mortis naturalis, & num. 25. probat sacrilegos surripientes rem sacram è loco non sacro, extra ordinem esse puniendos, & num. 26. dicit sacrilegos surripientes rem non sacram de loco sacro de iure ciuili, vt fures esse puniendos.

6 Tamen quidquid sit ex supradictis in isto casu occurrenti fuit per Curiam Archiepiscopalem prouisum, vt talis Sacerdos ob illarum rerum surreptionem, per quinquennium ad remigandum asportaretur, & sic fuit executum.

*SVMMARIVM.*

1 *Expendens falsam monetam, de iure communi falsi pœna punitur.*
2 In *Regno tamen est pœna mortis.*
3 *Expendens falsam monetam, scienter fuit in Curia Archiepiscopali per quinquennium ad remigandum condemnatus.*

Expendens falsam monetam scienter, qualiter puniatur.

## DECIS. CCXCIV.

1 Regula est, quod expendens falsam monetam, de iure communi falsi pœna punitur, l. lege Cornelia §. eadem lege ff. ad l. Cornel. de fals. cuius verba sunt eadem lege exprimitur, ne quis nummos stanneos, plumbeos emere, vendere dolo malo velit, Alex. de Neuo in capit. quanto num. 29. in fine versic. aut expendit scienter de iure iurando, Vitalin. de pœn. fals. monet. num. 4. vbi dixit quod licet pœna falsi, sit pœna deportationis, cum publicatione bonorum, hodie tamen bona non publicantur, & propterea in expendente erit sola pœna deportationis, cuius loco hodie successit bannum perpetuum, Monticel. Regul.
2 crimin. 15. nu. 58. licet per Constitutionem Regni adulterinam, pœna mortis fuerit sancita, tàm contra falsam cudentem monetam, quam eam expendentem, vnde refert decisum de Franch. in decis. 401. quod currente mala fama inquisiti, in hoc casu, scilicet expendentem falsam monetam, fuisse ad mortem naturalem condemnatum, sequuntur Baiard. ad Clarum in §. falsum num. 331. Caball. in resolut. crimin. casu 199. num. 10. & extat decisio notabilis Laurent. Rotæ Auenion. 114.
3 In Curia tamen Archiepiscopali cum dubitaretur de pœna infligenda contra quendam Clericum in cuius posse reperta fuit non modica quantitas pecuniæ falsæ, cuius qualitatem notabilem expenderat, fuit conclusum talem esse condemnandum ad triremes per spatium quinque annorum, & sic exequutum fuit.

*SVMMARIVM.*

1 *Nulla obligatio, seu renunciatio etiam cum iuramento, vel in fauorem piæ causæ valet, nisi cum licentia Episcopi, vel Vicarij intra duos menses proximos ante professionem fuerit falsa.*
2 *Actus, cuius contemplatione fuerit factus est inspiciendum.*
3 *Vsufructus acquiritur patri, si sit relictus filio eius contemplatione, sic etiam legatum ciuibus factum contemplatione Ciuitatis, nam Ciuitati acquiritur num. 4. Idem de donatione facta Ecclesiæ contemplatione Episcopi num. 5. & de donatione facta Ambasciatori contemplatione Principis mittentis num. 6. & de donatione facta Ecclesiæ contemplatione Canonicorum num. 7.*
8 *Donatio à sua causa regulatur.*
9 *Qualibet dispositio sumit vires à sua causa.*
10 *Dispositio Concil. Trident. de Regul. sess. 25. cap. 16. non comprehendit illum, qui ingressus est Monasterium non suscepto habitu, & donauit non adhibitis solemnitatibus dicti Concilij.*

Dispo-

Dispositio Concilij Tridentini de regularibus sessio.25. in princ. cap.16. an comprehendat illum, qui ingressus Monasterium non suscepto habitu donauit non adhibitis solemnitatibus dicti Concilij.

## DECIS. CCXCV.

QVo ad donationem, vt prætendebatur factam per quandam nobilem mulierem ad fauorem cuiusdam Venerabilis Monasterij huius fidelissimæ Ciuitatis Neapoli dubitabatur de illius validitate, ex quo non apparebat in ea esse seruatam formam Sacri Concil. Trident. sessio.25. de regul. cap.16. vbi disponitur quod nulla obligatio, seu renunciatio etiam
1 cum iuramento, vel in fauorem piæ causæ valeat nisi cum licentia Episcopi, vel Vicarij intra duos menses proximos ante professionem fuerit facta; & non alias intelligatur secuta professione. In quo articulo videbatur primò dicendum esse comprehensam præfatam donationem sub dispositione, & verbis dicti decreti, vt s. dispositio cap.16. comprehendat qui post ingressum religionis etiam habitu nō suscepto donauerat eidem religioni non adhibitis solemnitatibus dicti capituli, ex quo donatio prædicta fuerit facta expressè contemplatione ingressus, & sub illius conditione, vt in proprijs terminis voluerunt Menoch. de arbitr. Iudic. casu 145. Rubeus consil.17. nu.3.
2 & seq. Anna consil.45. & proinde est inspiciendus actus qua contemplatione fuerit factus, vt notabiliter dixit Bald. in l. si pater, §. si duos num.3. ff. de adopt. & idem Bald. in consil.22. volum.1. & ad hoc fac. text. in l. fin.
3 C. de Vnif. vbi vsufructus acquiritur patri si sit relictus filio eius contemplatione, prout di-
4 cimus de legato ciuibus facto, quod acquiratur Ciuitati, si eius contemplatione fuerit relictum, l. ciuibus, ff. de reb. dub. & text. in l. Ci-
5 nitati, ff. de legatis 2. sicut à simili scribunt de relicto facto Ecclesiæ contemplatione Episcopi, vt notatur in cap. requisisti de testament.
6 & de donatione facta Ambasciatori contemplatione Principis mittentis, Bart. in l. filiusfamil. ff. de donat. similiter de legato facto Ec-
7 clesiæ contemplatione Canonicorum, scribit Facchineus controuers. Iur. cap. 71. & ad
8 idem dicebatur prædictam donationem regulandam esse à sua causa l. alienatio ff. de contr.
9 empt. cum qualibet dispositio sumat vires ab ipsa, Bald. in l. prima ff. de donation. Rota diuersorum in decisio. 614. parte prima loquens de renunciatione, quæ etiam regulanda venit à sua causa, vnde cum causa dictæ donationis fuerit ingressus, consequenter ipsius contemplatione censeri debet facta, & proinde in ea seruari debebant termini Concilij, ex quo origo, & causa, vt dixi semper attendenda sunt, l.2. ff. de priuileg. creditorum, imò ex mente dicti decreti, ex quo declaratur dispositio, l. cum pater §. dulcissimis ff. de legat. secundo, non videtur adesse aliquam rationem discriminis in donationibus factis ante susceptum habitum, & post ingressum vnde diuersum ius non esset statuendum, & ita videtur in specie concludere Fuscus de visitatio, & regim. Eccles. lib.2. cap.18. num.37. & magis in specie hoc videtur sentire Nauarr. consil.81. num.1. de regul. lib.3. part.1. vbi dicit, quod donatio facta ab ingressura Monasterium, & si potest defendi, quod non comprehendatur sub verbis Concilij in dict. capit. 15. & 16. sessio.25. de regular: tamen videtur comprænhendi sub eorum mente. Immò plus voluit Guttierez. in cap. quamuis de pact. in 6. in verbo dum nuptui tradebatur num.5. quod ingressurus Religionem, si aliquibus diebus ante ingressum faciat donationem, etiam non facta mentione futuri ingressus, debeat seruare formam dicti Concilij, & ita consulit esse faciendum, & in proprijs ferè terminis facit, quod notabiliter consuluit Menoch. in consil. 388. volum. 4. vbi in specie Decretum Concilij locum habere in puella, quæ religionem est ingressa, & habitum non suscepit.

10 Verum quidquid sit ex supradictis, hodie aliter est firmiter concludendum, nec aliter est vis in eis facienda, stante contraria declaratione Sacræ Congregationis Concilij, vt apparet ex copia dictæ declarationis in actis exhibita, cuius tenor est talis: an dispositio capit.16. de regul. sessio.25. in princip. comprænhendat illum etiam qui habuit animum ingrediendi religionem, & adhuc in sæculo existit, sed tamen acceptatus, licet habitum non suscepit, donauit bona sua matri, non adhibitis solemnitatibus hoc capitulo requisitis: Congregatio censuit non habere locum in renunciatione facta, ante susceptionem habitus.

Et licet aliqui, ex Dominis dicebant hanc declarationem, non posse ad supradictum casum applicari, ex quo in eius finalibus verbis reperiebatur repugnantia, ibi (hoc decretum, non habet locum in donatio-

nibus, aut renunciationibus factis, ante ingressum, hoc est, ante susceptionem habitus, sed si donauerit in ipso ingressu non valet donatio,) & sic dicebant Domini ista verba finalia esse contraria primis, & consequenter donatio facta à d. D. Maria esse inualidam, ex quo donauerat post ingressum non adhibitis solemnitatibus Concilij, tamen fuit responsum verbum illud declarationis, scilicet (hoc est ante susceptum habitum) extendi etiam ad verba finalia, ibi in ipso ingressu, idest in ipsa susceptione habitus, alias frustra esset adiectum illud verbum, (ante ingressum hoc est ante susceptione habitus,) & iuxta hanc interpetrationem intellexerunt Lesius lib. 2. cap. 4. num. 40. de iustit. & iure, vt scilicet hoc decretum non habeat locum ante ingressum, id est ante susceptionem habitus, Quaran: in summa Bullarij verbo, monasterio, Gratian. decis. 37. nu. 2. Valascus in tractatu de portionibus c. 16 nu. 22. cum sequent. Benedict. Egid. in repetit. l. 1. parte 4. §. 2. num. 22. C. de Sacr. Sanct. Eccles. quo, congerit Barbosa in sua Collectanea super dict. cap. 16. sessio. 25. de reg. ad Concil. Trident.: sed pendet adhuc decisio causę prędictæ.

## SVMMARIVM.

1 *Moniales testes inducta probant pro suo Monasterio.*
2 *Monaci testimonium ferre possunt pro suo Monasterio, quod amplia vt num. 3. 4. 5. 6. & 8.*
7 *Testes de aliquo Collegio non repelluntur à testificando pro suo Collegio.*
9 *Clerici possunt testificari in fauorem suæ Ecclesiæ.*
10 *Canonici possunt probare in fauorem sui Capituli, quod amplia, vt num. 11. & limita, vt num. 12.*
13 *Testis de vniuersitate admittitur ad testificandum.*
14 *Secus tamen est in ijs, quæ singulorum commodum, & vtilitatem respiciunt.*
15 *Quando causa dicatur respicere, vel non respicere singulorum vtilitatem. Remissiue.*

**Moniales in testes inductæ, an probent in fauorem Monasterij sui.**

## DECIS. CCXCVI.

1 PRo absoluto fuit habitum in Curia Archiepiscopali, in causa cuiusdam probationis donationis factæ Venerabili Monasterio Sancti Andreæ huius Ciuitatis Neapol. quod Moniales testes inductæ, probent in fauorem sui Monasterij, vt sequitur in proprijs terminis Mandell. consil. 10. num. 25.
2 & Monachos pro suo Monasterio reputari testes idoneos, scripserunt post alios Afflict. in decis. 400. num. 2. latè Mascard. de probat.
3 conclus. 3. num. 11. & sequent. & magis generaliter in omnibus fratribus conuentualibus, & regularibus, quod pariter pro suo monasterio possint testimonium ferre, loquitur generaliter textus in cap. insuper, vbi hoc notant DD. & præcipuè Abb. num. 2. & Dec. post num. 2. versic. & hoc conceditur, extra de testibus: sequuntur Bald. in capit. tertio loco num. 3. in fine, & num. 4. vbi etiam Anchar. num. 3. extra de probat. Campeg. de testibus Regul. 93. Alb. de Malefic. de testibus capit. 5. num. 27. qui num. 28. iuncto num. 29. dicit
4 idem in fratribus Minoribus, & prædicatoribus, quos etiam pro eorum Monasterijs testimonium dicere posse scripserunt post alios quos allegant Curt. in tractat. de testibus conclus. 4. num. 15. Mascard. de probat. dict. conclus. 3. post num. 12. & insuper eosdem fra-
5 tres Prædicatores posse adhiberi in testes in testamento, in quo eorum Monasterio aliquid relinquitur, tradunt Dec. in cap. insuper nu-
6 mer. 21. extra de testibus, vbi etiam idem de fratribus Sancti Augustini, Felin. in cap. tertio loco num. 3. & ibi etiam Bald. num. 4. extra de probat., & idem dicimus in testibus
7 de aliquo Collegio, qui non repelluntur a testificando pro suo Collegio, & Cõgregatione, Aufrer. de reprob. test. nu. 91. Salic. in l. parentes num. 7. C. de testibus, glos. in l. in tantum §. vniuersitatis in verbo rescripserit, & ibidem Bart. ante num. 1. Alberic. num. 3. & sequent. vbi benè comprobat, & respondet contrarijs, ff. de rerum diuis. Mascard. de probat. alios referens conclus. 318. num. 1. & multò magis procedit in illis de Vniuersitate, qui sunt Religiosi, & Sacerdotes; illi. n. eò magis presumũtur veritatẽ dicere, & ideò etiã magis ad testificandum admittuntur pro sua vniuersitate, per ea, quæ de vniuersitate, Ecclesia-

clesiastica loquitur tex. in d. cap. insuper extra de testibus, & ibi scribunt præcipue Felin. num. 1. & Butr. in 1. notab. & sequitur Viu. in libro commu. opin. in verbo testes de collegio versic. interpretator quoque, vbi testatur de communi, & in specie de Religiosis sequti sunt Dec. in d. cap. tertio loco num. 20. extra de probat. Vrsil. ad Afflict. in decis. 400. col. 2. versic. & est opinionis, Crauett. de Antiquit. tempor. parte 1. sessione quid in libris
8 officialis post num. 7. & secundum Abb. in d. cap. insuper extra de testibus num. 2. idem est in conuersis, quos etiam pro eorum Ecclesia posse testificari tradiderunt, Nell. de testibus num. 22. Hieron. de Monte de fin. regend. quæst. 57. num. 1. Campeg. de testibus regul. 95. vt etiam dicimus in clericis, quos ad fauo
9 rem suæ Ecclesiæ ad testificandum admitti probat textus in d. cap. insuper, & ibi glos. post figurationem casus versic. nota, quod clerici in verbo Ecclesiæ, vbi adducit alia iura, & ibi etiam Abb. in summario in 1. notab. & num. 2. vbi quod iura canonica ita communiter disponunt, extra de testibus, Lanfranc. de testibus num. 64. versic. vnum tamen aduerte, Mascard. alios cumulās, de probat. conclus. 306.
10 num. 4. & sic pariter est in canonicis, quos pariter in testes induci posse ad fauorē sui capituli probat tex. in c. super prudētia supra inductus, vt ibi per glos. in figuratione casus 14. quæst. 2. & in cap. cum Canonicus, & ibi etiā glos. extra de officio delegati iunctis alijs allegatis per Alber. in l. in tantum §. vniuersitatis nu. 3. ff. de Rerum diuisione, sequuntur Boich. in d. cap. insuper numer. 3. extra de testibus, AEgid. in tractat. de testibus num. 3. Aufrer. de reprobat. test. num. 14. qui numer. 13. ampliat, vt non solum canonicus possit esse testis
11 in causa sui capituli, sed etiam in causa cōcanonici, quod & pariter scripserunt Alberic. de test. cap. 4. num. 76. vbi tamen hoc declarat non procedere, quando canonici in simul habitarent, Crot. de testibus num. 168. Mascardus de probation. conclus. 261. num. 7. Campeg. de testibus Regul. 99. Pallent. 8. licet hoc
12 non procedat in causa præbendæ ipsius canonici, in qua cum agatur de proprio, & singulari commodo eiusdem canonici, per hoc illum non esse idoneum tradiderunt, Abb. in cap. insuper num. 7. & ibi Felin. num. 6. extra de testibus Mascard. alios referens in conclus. 3. post num. 17. & concl. 1357. nu. 29.

Non obstat, decisio Triuis. 35. lib. 1. vbi in vna Venetiarum, in qua certi regulares intendendo, velle probare certam suam Actionem induxerunt in testes nonnullos ex ipsismet regularibus, qui iurati ex examinati deposuerunt, & concludenter probarunt intentionem, & actionem sui Monasterij, refert decisum tales regulares in testes inductos non probare in fauorem sui Monasterij, quia negotiū de quo agebatur poterat per alios probari, & cōcernebat vtilitatē singulorū, licet enim te-
13 stis de vniuersitate admittatur ad testificandū pro sua vniuersitate, Bal. in d. cap. insuper nu. 3. & ibi Felin. num 1. vbi affert duas rationes extra de testibus, Ias. in l. distantibus num. 4. C. de testam. Soccin. in regul. 408. vbi testatur de cōmuni, tamen est secus in ijs quæ singu
14 lorum commodum, & vtilitatem respiciunt, in quibus eosdem singulos de vniuersitate ad testificandum non admitti in specie voluerūt post alios, Couar. pract. quæst cap. 18. num. 4. vbi quod ita omnium consensu diffinitum est Capic. decis. 152. num. 4. & sequent. Benintend. in decis. 70. num. 7. Cacher. decis. 99. nu. 39. & est communis DD. opinio relata, per Mascard. de probat. conclus. 1414. num. 10. quam receptissimam DD. sententiam sequuta est Rota Romana coram Gēsare de Grassis, vt patet in decis. eiusdem 85. nu. 2.

15 Quando autem causa dicatur respicere, vel non respicere singulorum vtilitatem, vide generaliter textum in leg. Ciuitatibus in principio ff. de legat. 1. Felin. & DD. in cap. eam te extra de rescriptis, & Farinac. post alios de testibus quæst. 60. num. 499. & sequent. vbi varias collationes ad propositum firmat.

## SVMMARIVM.

1 *Donatio in dubio non præsumitur, imò magis præsumitur Actus inualidus, quam donatio nu. 2.*
3 *Donare est perdere.*
4 *Nemo præsumitur iactare suum.*
5 *Ex sola traditione rei ius in illa acquiritur Ecclesiæ.*
6 *Ex signis probatur dominium.*
7 *Quando quis verificat suum signum in Animalibus habet præsumptionem pro se quod sua videantur.*
8 *Veritas cognoscendi animalia cuius sint, cognoscitur ex signis, & merco illis imposito.*
9 *Ex signis appositis in ballis cognoscuntur balla cuius mercatoris sint.*
10 *Scriptura cum signo Titij præsumitur ipsius Titij.*
11 *Talis quis præsumitur, qualis in habitu reperitur.*
12 *Rapiens virginem incedentem in habitu meretricali de raptu non punitur; item clericus*

*cus incedens in habitu laicali præsumitur laicus nu.13.*

12 *Donatio non præsumitur ex insignibus donatarij appositis in re donata à donatore.*

Donatio an præsumatur ex insignibus donatarij appositis a Donatore in re donata.

## DECIS. CCLXXXXVII.

1 DOnationem in dubio non præsumi annuit textus in l. cum de in debito ff. de probat. cum alijs adductis ab Alex. cons. 114.
2 num. 4. lib. 3. Mantic. in decis. 259. num. 5. Dec. cons. 577. num. 1. imò magis præsumitur Actus inualidus, quam donatio, Aretin. in leg. à Titio numer. 3. de verb. obligat. Natta qui
3 alios refert in cons. 103. num. 5. cum donans dicatur perdere, glos. in cap. 1. de donat. & ne-
4 mo præsumitur regulariter Iactare suum l. cũ panus ff. de oper. libert. quare cum fuissent tradita, quædam candelabra Argentea cuidam monasterio huius Ciuitatis Neapol. cum insignibus, & stigmatibus eiusdem monasterij, & allegaretur postea per tradentem, illa non animo donandi tradidisse, sed depositandi introducta, causa in nostra Curia fuit dubitatum, si ex prædictis insignibus appositis in dictis Candelabris, stante quod per monasterium agebatur illa fuisse donata, argueretur donatio, & prima facie videbatur dicendum præsumendam esse donationem ex quo ne dũ ex conditione illius, cui donatur, quæ est Ec-
5 clesia, in quam ex sola oblatione acquiritur ius, vt inter diuinum C. de sacrosant. Eccles. cap. sunt qui opes 17. quæst 4. & latissimè habetur per DD. in l. in traditionibus, C de pactis, verum etiam ex signis appositis, ex quibus censetur, quod voluerit donans statim, & perpetuò fieri eadem Candelabra ipsius monasterij, cui fuerunt tradita, tamquam illi perpetuò dicata argumento, l. ex stigmata C. de fabricens. lib. 11. vbi latè Lucas de penna cum alijs quos recenset Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 63. & Anna in allegat. 110. vbi
6 ait ex signis probari dominium, adeò quod Actor debent obtinere, ex quo habet intentionem fundatam l. 3. C. de fabricens. lib. 10. vbi ex signo apposito fabricensibus cognoscitur fabricensis, & per illum textum Bartol. ibi di-
7 cit, quod quando quis verificat suum signum Animalibus habet præsumptionem pro se quod sua sint, vnde Paris. de Puteo in tract. de sindicat. versicul. probatio numer. 2. vo-
8 luit, quod veritas cognoscendi animalia cuius sint, constat ex signis, & Merco illis impositis, allegat glos. in l. 2. in versic. deferatur ff. de seru. fugit. & suadetur etiam ex textu in leg. dos data C. de donat. ante nupt. & in capit. si iudex laicus §. & si notorium versic. ex stigmate de sententia excommunicat. in 6. hinc Baldus notabiliter in d. Auth. dos data l. de donatic. voluit ex signis appositis in ballis cogno-
9 sci ballas cuius Mercatoris sint, sequitur Ias. in l. si mola num. 12. ff. soluto Matrimon. & in cons. 170. col. 3. volum. 2. Afflict. decis. 23. num. 3. & secundum Cacher. in decis. 40. nu. 1. & sequent. magna præsumptio colligitur ex appositione signi consueti, sequitur Cassan. in consuetud. Burgund. rubrica 1. §. 8. hinc enim est, quod scriptura, cum signo Titij, ipsius Titij præsumitur, glos. in l. ita stipulatus §. Crisogonus in verbo Assignata ff. de verborum obligat. cum alijs quos latè probãt Ripa in l. 1. num. 74. ff. si certum petatur. & Rota Genuæ in decis. 201. talis enim quis præ-
11 sumitur, qualis in habitu reperitur l. item apud labeonem §. si quis virgines ff. de iniur. Triuisan. in decis. 33. sub num. 3. lib. 2. vbi ex
12 hoc infert, quod ideò rapiens virginem incedentem in habit Meretricali de raptu non punitur, in l. vnica C. de Raptu virgin. Carrer. in pract. crimin. fol. 200. hinc etiam euenit,
13 quod Clericus præsumitur laicus incedens in habitu laicali, ideo si fuerit ab aliquo percussus ignoranter in tali habitu, percussor vtique non incurrit excommunicationis sententiam, de qua in cap. suadente 17. quæst. 4. teste glosa in cap. si vero de sententia excommunicat. in 6.

14 Cæterum in Curia Archiepiscopali fuit conclusum contrarium, & sic quod ex appositis insignibus, & stigmatibus Monasterij, cui fuerant tradita Candelabra non sit præsumẽda donatio, sed potius depositum, ex regula superius firmata scilicet donationem in dubio non esse præsumendam, vt patet ex iuribus ante signatis.

### SVMMARIVM.

1 *Retrouenditio dicitur alienatio, & propterea probita alienatione intelligitur prohibita retrouenditio nu. 2.*
3 *Decisio articuli.*
4 *Pactum de retrouendendo dicitur alienatio, & ex eò transfertur dominium.*
5 *Verbum alienare omnem speciem alienationis.*
6 *Feudum an possit alienari cum pacto de retrouendendo inconsulto Rege.*
7 *Retrouenditio est simplex resolutio primi cõtractus.*
8 *Pactum de retrouendendo habet tum signo-rit*

Alie-

Alienans Bona Ecclesię absque sollemnitatibus cum pacto tamen de retrouendendo an incidat in censuras.

DECIS. CCLXXXXVIII.

1 CVm retrouenditio fit vere, & proprie alienatio, secundum Maceraten. resolut. 97. ita quod iura loquëtia de alienatione procedant pariter in ea, Bald. conf. 91. volum. 1.
2 ex quo prohibita alienatione, includatur sub dicta prohibitione etiam retrouenditio, capit. nulli, vbi Panormitan. de rebus Ecclesiæ non alienandis l. fin. vbi Bald. C. de rebus alienis, latè Alciat. l. alienatum ff. de verborum signi ficat. propterea in quadam facti contingentia fuit dictum quendam Rectorem, qui quoddã
3 petium terræ suæ Rectoræ alienauerat cum pacto de retrouendendo in consulto Romano Pontifice, incidisse in censuras extrauagant: ambitiosę, de rebus Ecclesiæ non alienandis per dictam enim alienationem fuit translatũ dominium, argumento tex. in l. quod vendidi ff. de contrahenda emptione, & proinde intrant termini dictę extrauagant: in qua prohibetur transferri dominium rerum Ecclesiæ; Clement. fin. eod. tit. facit ad hoc Bald. in Aut. hoc ius Porrectum C. de sacrosantis Ecclesijs,
4 vbi cum venditio cum pacto de retrouendendo fit vere & proprie alienatio, & ex ea transferatur dominium, & ius in re, congruum est vt in ea seruetur iuris sollemnitas, sequitur idem Bald. in l. sancimus, C. de rebus alienis
5 non alienandis, Rodoan. q. 2. cap. 4. & in materia Ecclesiæ verbum alieno sumitur largissimè, ita vt comprehendat quamlibet alienationis speciem, Abb. in cit. capit. nulli, post Mandell. conf. 21. num. 6. & sequent. Natta cõs. 241. vol. 2. & eo fortius cum, vt dixi retro uenditio, sit vera alienatio, Camerar. c. Imperialem num. 191. de prohib. feudi alienat vbi
6 prohibitio alienandi fœuda inconsulto Rege vendicat sibi locum etiam si fieret cum pacto de retrouendendo, vnde Cagnol. in repetit. l. 2. num. 82. C. de pactis inter emptorem, & vendit, quem sequitur Tiraquel de retract. cõ uent. §. 6. nu. 19. pro alienatione emphyteusis, cum pacto de retrouendendo debetur laudemiũ, vt pariter decisum fuisse in Senatu refert Thesaur. in dec. 75. & dato quod nõ deberetur laudemium non propterea, sequitur quod nõ dicatur alienatio, Bero in cap. nulli col. 12. de rebus Ecclesiæ non alienand. Rodoan. q. 2. c. 45. & stante verbis generalis dictę extrauagãt.
7 Non obstat, quod retrouenditio stante pacto redimendi sit simplex resolutio primi contractus, & fingitur retro res non esse venditas, Iaf. in l. ab emptione num. 7. ff. de contrahenda emptione, Masuer. in praxi in tit. de locato num. 2. quia respondetur non propterea non dici alienationem.
8 Non obstat pariter, quod vbi in cõtractu venditionis est appositum d. pactum operatur
9 dictus cõtractus transeat in pignus c. ad nostrã de emptione, & venditione c. illo vos cũ ibi nòtatis de pignoribus, quia respondetur ibi hoc esse ad euadendum contractum illicitum secundum Affl. in dec. 60.

*SVMMARIVM.*

1 *Clerici non tenentur soluere collectas, de bonis illis ad quorum titulum sunt ad sacros promoti redditur ratio decisionis nu. 2.*
3 *Amplia in omnibus bonis patrimonialibus clericorum.*
4 *Limita in bonis emptis e donatis ipsis clericis quæ transeunt cum onere suo.*
5 *Bona donata à patre filio, vt ad sacros promoueretur, potiũtur priuilegio immunitatis. Ecclesia nec viget consuetudo in cõtrariũ nu. 6. redditur vario nu. 7.*
7 *Immunitas collectarum est de iure diuino.*

Clerici an possint collectari pro bonis assignatis in titulum patrimonij ad hoc, vt ad sacros ordines promoueatur.

DECIS. CCIC.

1 FVit resolutum negatiuè, & sic quod clerici minimè possint collectari pro bonis assignatis in titulum patrimonij ad effectum suscipiendi sacros ordines, vt habetur nouissimè per Martam de iurisd. part. 4. cent. 1. casu 12. num. 45. vbi inquit, quod si pater fundum aut domum dederit filio pro consequendo Sacerdotio in titulum patrimonij, statim bona trãslata libera efficiuntur à tributo præstando arg. textus in l. cum facultates C. de his qui nu mer. liber se excus. sequntur Cardin. & Præpos. in cap. tributum 11. quæst. 1. & glos. in c. secundum 23. q. 8. Gemin. conf. 113. Campagn. in extrauagant. vnica num. 242. de vita, & honest. Cleric. Vasq. de succes. creat. §. 10. numer. 953. & sequent. super l. quondam in prioribus C. de in officioso testamento, cum illa bona di cãtur quasi quędam spiritualis merces, & pręmotum, pro seruitijs Ecclesiæ exibendis, glos. in cap. Episcopus de præbend. Felin. in c. Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de constitut. nu. 13. Nauar. conf. 12. nu. 1. de censibus, & alij relati, per Couar. variarum resolut. lib. 1. c. 4. num. 4. lib. 1. vbi licet teneat contrarium tamen cum alle-

alleget friuolas rationes, & fundamenta, eius opinio non placuit, vide Redoan. de reb. Eccles. non alien. q. 50. c. 13. num. 3. cum sequēt. Paris. de resignat. benefic. lib. 2. q. 6. nu. 20. & videntur facere disposita per Sacrum Concil. Trident. de reformatione sess. 21. c. 2. & iuxta hanc opinionem decisum refert Antonin. variarum resolut. lib. 1 resol. 88. vbi inquit, sic in distinctè vidisse seruari in hoc nostro Regno Neapolis.

Et hoc decisio cofirmabatur, cum secundū
3 veriorem, & receptiorem opinionem Doctorum bona etiam patrimonialia clericorum sint immunia, & exempta à collectis, tam de iure diuino, vt in Genesi cap. 47. & Esdr. cap. 8. latè Leon. in Thesaur. For. Ecclesiast. part. 1. cap. 14. num. 1. cum sequent. Azor. institut. moral. lib. 5. cap. 12. per totum, quam de iure positiuo, cap. quamquam de censibus in l. Clemēt. fin. eod. titul. cap. cum non minus, & c. aduersus de immunit. Eccles. cap. cum non ab homine, de iudic. c. generaliter §. nouarum 16. q. 1. cap. in qualibet, & cap. secundum canonicum 23. q. 8. Cacher. dec 68 Guid. pap. dec. 382. Surdus dec. 20. nu. 10. & dec. 160. nu. 10. Caualc. dec. 22. nu. 27. cum seq. par. 2. Antonin. variarum resol. lib. 1. resolut. 97. vbi in causa solutionis collectarum vertente inter clerum Maceratensem ex vna, & Sindicum siuè Agentē dictę Ciuitatis ex altera ait resolutum fuisse dictum Clerum minimè teneri ad solutionem collectarum pro eorum bonis patrimonialibus, & sic seruari in hoc nostro Regno Neapolis testatur Isernia in fib. feud. quæ sint Regal. versic. extraordinario collatio exceptis bonis
4 emptis, & donatis, quæ in hoc regno transeūt cū onere suo; ꝙ tamē est intelligēdū de oneri-
5 bus, realibus, & inuariabilibus, vt alias dixi, & adeo verum est, quod bona donata à patre, filio, vt ad sacros ordines promoueretur, potiatur priuilegio immunitatis Ecclesiasticæ, vt secundum Antonin. in d. resolut. 88. sub num. 2. neque aliqua consuetudo in contrarium ve-
6 niet attendenda, tum quia immunitas præfata est de iure diuino, cui consuetudo etiam Im
7 memorabilis non potest derogare, d. c. quamquam, ibi (consuetudine non obstante) Farinac. de inquisit. q. 8. nu. 3. Crauett. consf. 96. latè Azor. institut. moral. d. lib. 5. cap. 12. versic. dubitari posset, tum vti consuetudo contraria Ecclesiasticæ libertati, Abb. in cap. Massana n. 6. de elect. Leon. in Thesaur. fori Ecclesiast. d. cap. 14. nu. 34. tum quia in tali consuetudine introducenda requiritur scientia, & patientia Papæ secundum Caualc. in dec. 31. nu. 82. cum sequent. part. 2.

*SVMMARIVM.*

1 *Matrimonium quotuplex sit.*
2 *Coniux fidelis, vt possit matrimonium contrahere, relicto altero coniuge infideli, quid debeat seruare.*

Infidelis qui infidelitate cōtraxit matrimonium conuersus ad fidem si velit contrahere aliud matrimonium, an teneatur requirere coniugem habitantem in partibus infidelium.

DECIS. CCC.

1 MAtrimonium tripliciter posse considerari testātur omnes in cap. quanto de diuortio; primo modo, vt est in officium naturę, s. vt est cōtractus ad generis humani propagationem: secundo, vt est in remedium concupiscentiæ: tertio modo, prout est sacramentū a Christo Domino nostro institutum, inter infideles potest contrahi matrimonium atque constare, quatenus est contractus naturalis, & concupiscentiæ remedium, quod vinculum erit indissolubile nisi Dei pcepto, causa Religionis dissoluatur, Magister sētēt. 4. d. 39. vbi DD. maxime Sot. q. vnica p. cōclus. 1. D. Tho. in addit. 3. p. q. 56. art. 2. Ang. matrimo. 3. imped. 10. nu. 1. Syl. matrim. 8. q. 10. per tex. in c. gaudemus de diuort. Nauarr. c. 21. nu. 48. Victor. nu. 294. Matrimonium autem prout est sacramentum contrahitur inter fideles, secundum D. Thom. & communem omnium, Sot. super
2 conclus. 2. ex quibus omnibus videbatur dicēdum coniugem fidelem, qui alias cum infideli contraxit, vt possit matrimonium contrahere teneri requirere coniugem existentem in partibus infidelium verum in Curia Archiepisc. pluries fuit seruatum, quod si infidelis cōuertatur ad fidem, vt possit matrimoniū cōtrahere cū altero fideli, nō tenetur requirecōiugē infidelē habitantē in partibus infideliū an velit secuum cohabitare, iuxta c. gaudemus de diuort. siquidem non est requirendus vbi ex coniecturis apparet nolle cohabitare, & non est verisimile, quod coniux infidelis cū periculo vitæ, & libertatis velit adire ad partes Christianorum, & cum coniuge fideli cohābitare, Abb. in d. c. gaudemus, Ledesma in tractat. de matrimonio q. 15. & 12.

FINIS.

# INDEX LOCVPLETISSIMVS OMNIVM TAM RERVM, QVAM VERBORVM ſcitu, & notatu dignorum, quæ in hiſce Deciſionibus continentur.

A

Bene-

C

Epi-

esse

missa

Excom-

Lega-

M



Membri

N

## O



## P

Præ-

## Q



## R



non

T



Testis

fron-

## V



Vir

# FINIS.

---

Imprimatur.

Alexander Boschius Vicarius Gen.

Lelius Abbas Tastius deput. vidit.

Fr. Saluator Penna Carmelita deput.vidit.